1° Libro

(1) 167

78

Statuti num. 12
Frammento num. (3)
63 fogli

9/97

Statuti
1308-1315
seconda copia
frammentaria

1308-1315

2a copia
cc. 63

12.11.97
G.B.

3

3

1314

1314

101 bis

367

98 [illegible] ... contrafacientes ... non intelligatur ... nec sine pena ... Nec intelligatur in sartoribus et calcolariis necessariis rectorum familiis.

99 Post [illegible] ... emphiteoticarum ... [illegible]

[illegible]

1314

100 Cum in [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... sub anno domini ... ecclesia romana pastore vacante.

Costantinus Angeli ...

1314

101 Quia summum rerum in iura est

[illegible] ... iustitia ... malitia ... iustitia impediri ... exceptio ... [illegible]

Bona ...

1314

101 bis [illegible]

[illegible]

267 367 26 27 367

cum sua famil[ia] n[on] soluet datia[m] u[e]l collecta[m] q[ue] i[n] ciuitate [com]itatu u[e]l districtu Pis[anorum]
ex [pre]dictis [illegible] ip[s]or[um] inuisitatu[m] [illegible] districtu [illegible]
capta [illegible] du[m] h[ab]eat [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] uidentur [illegible]
ad solutione[m] integra[m] datiar[um] collectar[um] du[m] in hec [illegible] p[re]iudicet artificib[us] [illegible]
quib[us] [illegible] [illegible] cu[m] forensib[us] nec eor[um] [illegible] [illegible] sine
aliq[ua] [com]dicione. q[uo]d c[apitulum] fuit [com]ditu[m] i[n] [illegible] ind[ictione] xij. die ult[imo] augusti. 1314

102 Statuim[us] [et] ordi[namus] q[uod] [com]munitates insule [illegible] [illegible] p[er] [com]mune ex nunc
[et] in futuru[m] intelligatur [et] sint [con]cessa [et] adiudicata ad [illegible] [illegible]
de insule que n[on] [illegible] in futuru[m] p[ro] co[mmun]i Pis[anorum] [illegible] uenire debeant
nec intelligantur uenire i[n] [pre]dicta[m] insular[um] aliar[um] u[e]l aliar[um] [com]mu-
nitatu[m] [illegible] du[m] m[od]o d[i]c[t]i ho[m]i[n]es de insule [illegible] [illegible] in
festo b[eat]i [illegible] de m[en]se martij [illegible] [com]mune Pis[anorum] d[i]c[t]a [illegible]
[illegible] Pis[anorum] p[re]sentant una[m] cuppa[m] argentea[m] ualoris ad minus [illegible] lib[rarum]
den[ariorum] [et] [illegible] lib[ras] d[enariorum] in d[i]c[t]a cuppa [et] ad hec [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [com]munitatu[m] [illegible] co[mmun]i Pis[anorum] p[er]tineat pleno iure nec ob hec d[i]c[t]i [illegible]
de insule aliq[uo] iure [illegible] [illegible] in [com]munitatib[us] [illegible]. q[uo]d c[apitulum]
fuit [com]ditu[m] i[n] [illegible] ind[ictione] xij. die ult[im]o augusti. 1314

103 Item [con]ordinam[us] ad utilitate[m] hominu[m] porte s[an]c[t]i angeli
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad utilitate[m] porte [illegible]
[illegible] [illegible] fiat unu[m] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] la-
[illegible] [illegible] [illegible] sub[illegible] muru[m] factu[m] [illegible]
[illegible] p[er] porta[m] [illegible] aqua [illegible] [illegible] ciuitate [illegible]
porte s[an]c[t]i angeli [illegible] muru[m] uetere[m] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possit [illegible] [illegible] [illegible]
iudex iustitie co[mmun]is Pis[anorum] [illegible] [illegible] aliq[ue]m [illegible] sup[er] d[i]c[t]o
[illegible] fieri faciendo unu[m] bonu[m] [illegible] [illegible] [illegible] debe-
beant d[i]c[t]u[m] [illegible] fieri facere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fratris petri de ordine minor[um] [illegible] [illegible] salario [illegible]
[illegible] x. lib[ras] d[enariorum] [illegible] C. s[olidos] d[enariorum] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de moneta co[mmun]is Pis[anorum] [illegible] [illegible] C. lib[ras] d[enariorum]. [illegible]
[illegible] [illegible] officiales co[mmun]is Pis[anorum] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad petitione[m] d[i]c[t]i [illegible] sine aliqua apodixa u[e]l [illegible]
[illegible] d[i]c[t]o [illegible] dare [et] solue[re] [illegible] [illegible] pro fabrica d[i]c[t]i [illegible]
pena. C. lib[rarum] d[enariorum]. [illegible] [illegible] [illegible] n[on] [illegible] expendere [illegible]
pendi debebit pro [con]structione d[i]c[t]i [illegible] [illegible] [illegible] debeant [illegible]
[illegible] porte s[an]c[t]i angeli [illegible] [illegible] fiendar[um] p[er] d[i]c[t]um [illegible] [et] ad
petitione[m] sua[m] [illegible] [illegible] possit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] d[i]c[t]i [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad sua[m] petitione[m] pena. C. lib[rarum] d[enariorum]. sibi [illegible] [illegible]
auferenda n[on] obstante aliquo statuto [illegible] u[e]l [illegible] [illegible]
quod c[apitulum] fuit [com]ditu[m] in [illegible] ind[ictione] xij. die ult[im]o augusti. 1314

1315

104 In nomine domini amen. Infrascripta sunt capitula statuta et addictiones statutorum populi perusini facta, condita et ordinata per statutarios positos et assumptos per dominos priores artium, secundum formam reformationis consilii populi perusini, sub anno domini millesimo CCCXV. Indictione xiij, ecclesia Romana pastore vacante, de mensibus junii et augusti, et postmodum approbata in consilio populi perusini in quo fuerunt trecenti consiliarii et ultra, dictis millesimo et indictione die ultimo mensis augusti, valitura et duratura a diebus in ipsis capitulis denotatis in antea ubi in ipsis capitulis continetur, ubi autem non continetur in ipsis capitulis a kalendis novembris in antea, et deinceps donec fuerint inmutata, et scripta per me Franciscum quondam Bartholomei Cuminati notarium positum et assumptum per ipsum consilium populi perusini, ut scripta manu Sanutii notarii reformationum comunis et populi perusini, tempore Capitanie magnifici et potentis militis domini Bartholini de Sala de Bononia capitanei comunis et populi perusini.

105 In primis statuimus et ordinamus quod domini priores artium qui erunt pro tempore et tempore quo tractabitur de electione dominorum potestatis, capitanei sive judicis justitie pena D. lib. denariorum non possint nec debeant vel presumant ipsi vel aliquis eorum in aliquo sive aliquem tempore sui offitii nec post exitum offitii eorum ire vel accedere pro dictis dominis potestate, capitaneo vel judice justitie ad requirendum eum electum vel alium eorum vel ad ipsum eligendum, nec etiam per se vel alium eorum mictat aliquis eorum vel alicui eorum pater vel filius vel frater carnalis gener vel socer vel consanguineus usque in tertium gradum. Et si priores aliter fecerint puniantur per potestatem et capitaneum in dicta pena, et quicumque contra dictam formam iverit in C. lib. denariorum puniatur et dicti domini ex offitio per potestatem et capitaneum inquiratur, et quilibet de hoc possit et valeat accusator et habeat medietatem banni, quod capitulum fuit conditum per statutarios comunis perusini et postmodum approbatum et confirmatum in consilio populi perusini in quo fuerunt trecenti consiliarii in MCCCXV. Indictione xiij die ultimo augusti a kalendis novembris proxime venturis in antea valiturum ut supra continetur.

106 Item statuimus et ordinamus quod potestas vel capitaneus vel judex justitie seu aliquis eorum vel aliqui eorum offitiales vel familiares vel aliquis alius offitialis forensis comunis perusini non possit vel debeat a comuni perusino habere petere vel recipere capsas, massaritias aliquas, stramas sive paleas sub pena C. lib. denariorum. Et si quis offitialis ipsius comunis contrafaceret puniatur in dicta pena, et quilibet inde sit accusator et inde inquiratur. Et dicti domini et offitiales in presenti capitulo denotatis teneantur reddere rationem tempore sindicatus eorum et in expresso eorum syndicatores debeant syndicare et examinare a- [?] repertos culpabiles condempnare in pena predicta. Item quod judex justitie vel eius offitiales et familiares dum iverint per comitatum quacumque de causa sub pena C. lib. denariorum non debeant petere vel exigere seu recipere aliquid pro victualibus vel aliqua alia de causa ab aliqua persona, sed eorum vadant expensis. Et qui contrafecerit puniatur tempore syndicatus in dicta pena, et quilibet possit eidem judici tempore syndicatus qui de commissis per familiam teneatur respondere sine pena. Item addimus ut potestas vel capitaneus vel eorum offitiales et familiares non habeant conversationem cum civibus perusinis. Statuimus et ordinamus quod quilibet potestas et quilibet capitaneus comunis perusini sub pena C. lib. denariorum de eorum palatio ducere teneantur inter aliam familiam unum barbitonsorem qui eorum familiam abradat et faciat omnia pertinentia ad artem barbitonsorie et per nullum perusinum se abradi faciant sub dicta pena, et quicumque perusinus eos abraderet vel accederet ad radendum vel faciendum aliquid ad eorum artem pertinentes puniatur in xxv. lib. denariorum, et inde quilibet sit accusator et habeat medietatem banni, quod capitulum fuit conditum et factum per dictos statutarios et approbatum per dictum consilium sub dictis millesimo, indictione et die, a kalendis novembris proxime venturis in antea valiturum.

1315

107 De vestibus, expensis inutilibus que continue fiebant per cives et comitatenses perusinos. Statuimus et ordinamus quod presenti capitulo in perpetuum valituro aliquo non obstante quod nulli mulieri cuiuscumque conditionis status dignitatis preminentie vel magnitudinis existat civi vel forensi civitatensi vel districtuali liceat ab hodierna die in antea portare seu deferre aliquas fregiaturas coronas intreciaturas vel aliquod fornimentum in pannis suis indumentis vel in capite de argento perlis auro vel de sirico valoris ultra quantitatem C. sol. pro omnibus dictis ornamentis et fornimentis et qui contrafecerit puniatur pro qualibet vice in xxv. lib. denariorum. Et nullus sartor vel aurifex vel aliqua alia persona possit vel debeat sub dicta pena ipsas intreciaturas coronas sive fregiaturas vel fornimentum facere vel laborare vel applicare vel ponere sub dicta pena, et dicti domini quilibet de hoc valeat accusator et habeat medietatem banni et credatur sacramento accusatoris cum uno teste. Dum modo predicta non intelligantur in scagialibus seu cingulis ipsarum dominarum quibus sit licitum portare ipsos cingulos et scagiales pondus sint cingulis ipsarum dominarum quinque unciarum de argento et non ab inde supra sub dicta pena. Preterea statuimus et ordinamus quod ab hodierna die in antea nulli persone liceat tam civi quam comitatensi vel districtuali perusino vel forensi mari sive femine dare vel donare palam vel secrete tacite vel expresse per se vel alium aliquam quantitatem sive donum denariorum secundum vel certam vel aliam quantitatem alicui clerico sive religioso vel mulieri religiose vel alicui mulieri dum se maritaret vel iret seu missa esset apud maritum vel dum intraret monasterium vel velaret vel dum clericus sive religiosus diceret vel cantaret missam vel religionem ingrederetur. Et qui contrafecerit puniatur per potestatem vel capitaneum in C. lib. denariorum. Et dicti domini omnibus et singulis in hoc capitulo contentis potestas et capitaneus et eorum offitiales pena C. lib. denariorum auferenda tempore eorum syndicatus teneantur quolibet mense duabus vicibus ad minus facere inquisitionem per personas et parochias civitatis et burgorum palam vel secrete ut eis videbitur ex eorum offitio cum promotore et sine ad eorum voluntatem, et inquisitionem vel aliquo alio non obstante. Et nichilominus dicti domini omnibus et singulis una vice in mense teneantur per plateam et civitatem perusinam fieri facere bapnimenta. Et de omnibus dictis penis et bapnis potestas et capitaneus et eorum offitiales qui invenerint et punierint supradicta et condempnationes venire [?] facerint in comune habeant quartam partem sine aliqua appodixa. Quod capitulum fuit factum per statutarios comunis perusini et approbatum per consilium populi in quo fuerunt CCC consiliarii et ultra in MCCCXV. Indictione xiij die ultimo augusti valiturum a dicta die in antea.

108 Statuimus et ordinamus aliquo capitulo vel aliquo alio non obstante quod nullus comitatensis vel de comitatu perusino possit vel debeat recipi in civem perusinum pretextu alicuius statuti populi perusini vel ordinamenti seu reformationis nec gaudere pretextu privilegio civium nec pro cive perusino haberi debeat pretextu alicuius moris seu habitationis quam fecisset vel de cetero faceret in futurum cum sua familia in civitate vel burgis seu suburgis perusinis sed pro vero comitatense habeatur et tractetur. Et nullus offitialis comunis perusini possit ipsum recipere vel admictere solutionem nec eidem libram facere in civitate perusina vel ad civitatem aliquam, et si factum non valeat nec inde possit dicere vel diffinire vel sinare aliquo modo jure vel causa in pena C. lib. denariorum, quam penam ipso facto incurrat. Et dicti domini quilibet de hoc possit et valeat accusator et habeat medietatem banni. Dum modo predicta locum non habeant in illis comitatensibus pro quibus esset lata sententia quod habitassent in civitate secundum formam statutorum civitatis perusine et quod nullus qui fuit comitatensis perusinus per quem esset lata sententia ut dictum est possit vel debeat usque ad decem annos computandos a die dicte late sine pena C. lib. denariorum haberi vel sequi vel eligi de consilio comunis populi vel sapientum vel rectorum nec ad aliquod offitium vel beneficium in civitate vel burgis perusinis et si eligatur electio non valeat. Volumus insuper et ordinamus quod omnes et singuli comitatenses qui actenus venerunt in perusio et dixerunt se stetisse et habitasse per tempus quinque annorum et probare intenderunt seu approbaverunt de dicta eorum habitatione continue secundum formam statutorum cum tota eorum familia et iam pro eis esset lata sententia nec stetisse secundum formam statuti continue cum tota eorum familia puniantur et quilibet eorum in C. lib. denariorum et habeantur sint et intelligantur pro veris comitatensibus perusinis et censuantur datas et collectas in comitatu perusino non obstante aliqua sententia lata nec aliquo alio. Et quod potestas et capitaneus ad petitionem petentis teneantur pena C. lib. denariorum facere inquisitionem contra omnes et singulos qui sic venissent a x annis citra seu approbassent et si probabitur sallum per duos testes quod non stetisset continue secundum formam

2

statuti per tempus v annorum vel infra dictum tempus stetisse pro aliquo tempore in dicto statu puniatur in dicta pena non obstante capitulo quod cavetur quod prestatores et capitulum tenantur tamen [illegible] vel alias quomodolibet [illegible] uno modo an sine officium vel aliquo alio [illegible] iudices domini capitanei qui erunt pro tempore [illegible] supra predictis intelligentes procedant ad petitionem et inquisitionem cuiuslibet [illegible] sine libelli oblatione litis contestatione et sine strepitu et figura iudicii quod capitulum fiunt secundum statutum [illegible] compositum per consilium [illegible] iii. consiliarii et ultra [illegible] in [illegible] valeatur.

109 Iudei quicumque sint ex lege christiana in eorum et de eorum iuribus [illegible] quam suscipere a [illegible] debet per se vel alios in civitate contadino et districtu [illegible] in qualibet terra et loco subiecto comuni [illegible] predicto modo et ordine debeant intelligi et [illegible] coram omnibus officialibus [illegible] ad eorum locorum [illegible] modo alio modo vel ordine sub pena et [illegible] C. lib. den. ab officiali auferenda [illegible] a quolibet alio officiali [illegible] seu [illegible] locorum [illegible] quilibet possit esse accusator et [illegible] sit suspensa a [illegible] omnis iurisdictio [illegible] officialibus [illegible] ipsorum iudeorum aliter vel alio modo quam in predictis [illegible] aliquid ad petitionem alicuius iudeorum [illegible] aliqua alia [illegible]. Et declaratur quod ipsi iudei qui sunt ex lege christiana tantummodo possint petere predicto modo et ordine [illegible] que continetur in eorum [illegible] intelligatur quod quilibet officialis [illegible] et [illegible] de duplo et alia [illegible] nullatenus [illegible] aliquo tempore possit petere vel exigere modo aliquo iure vel causa.

Item quod ipsi iudei [illegible] ex lege christiana [illegible] possint petere et exigere [illegible] sex annorum [illegible] primo anno sextam partem, secundo anno aliam sextam partem, tertio anno aliam sextam partem, quarto anno aliam sextam partem, quinto anno aliam sextam partem, et sexto anno aliam sextam partem. [illegible] primus annus habeat initium [illegible] et [illegible] partem [illegible] dum modo aliqua [illegible] sextarum partium non possit peti vel exigi in [illegible] infra terminum [illegible] in fine anni [illegible]. [illegible] prima sexta pars possit peti et exigi in fine primi termini, secunda in fine secundi termini, tertia in fine tertii, quarta in fine quarti, quinta in fine quinti, et sexta in fine sexti, [illegible] alio modo vel ordine. Et [illegible] ad [illegible] [illegible] sit [illegible] iudeis [illegible] ipsorum [illegible] et in omnibus [illegible] ad dictum terminum vi annorum [illegible] ad petendum partes [illegible] ut supra dictum est in terminis [illegible] non obstante statuto [illegible] quod cavetur quod [illegible] non possint [illegible] nec aliquo alio [illegible]. Et [illegible] dicere aliquid solvisse [illegible] iudeis vel alicui eorum [illegible] de dicta solutione per duos testes fide dignos [illegible] quod ipsi iudei debeant se [illegible] aliquo non obstante.

110 Item statuimus et ordinamus quod ipsi iudei vel [illegible] eorum vel aliquis pro eorum nomine non possit vel debeat modo aliquo sine [illegible] vel [illegible] petere vel exigere aliquid [illegible] ab aliquo [illegible] alicui [illegible] aliquo ipsis iudeis vel alicui eorum esset obligatus vel astrictus [illegible] aliter iustitiam sine [illegible] debitorem [illegible] solvendo vel bona invenirentur que [illegible] sufficientia ad solutionem debiti quod petetur [illegible] vel aliquis eorum possit petere quodcumque [illegible] [illegible] ab obligatione quam [illegible] sine eo [illegible] iudeis [illegible] vel aliquis eorum vel alicui [illegible] vel eorum nomine [illegible] terminus [illegible] primo termino [illegible] sexta parte [illegible] secundo termino de alia sexta parte et sic usque ad [illegible] sexti termini [illegible] alio modo. Et [illegible] intelligatur [illegible] ipsorum [illegible] vel parte solvendi [illegible] alio modo. Et intelligatur [illegible] pro alio obligasse quilibet qui [illegible] inveniatur [illegible] apparebit [illegible] fuisse [illegible] ipsum [illegible]

[illegible] et obligatione [illegible] qua tenetur ipsis iudeis. Et ea omnia [illegible] que supra dicta sunt in iudeis qui sunt ex fide christi [illegible] intelligantur et [illegible] fiat in omnibus [illegible] qui ab ipsis iudeis vel aliquo eorum vel alio pro eis habent iura cessa. Ita quod in ipsis qui iura cessa ab eis habent intelligantur in omnibus et per omnia repetita aliquo capitulo vel aliquo alio non obstante. Et quod transacto dicto tempore sex annorum [illegible] de dicto eorum capitulari [illegible] dictorum ordinamentorum ipsi iudei et quilibet eorum sint exclusi [illegible] a [illegible] ab omni [illegible] beneficio et honore civitatis [illegible] [illegible]. Et ab inde [illegible] intelligatur habere [illegible] pro forensibus et alienigenis et non pro civibus vel comitatensibus sine [illegible] aliquo capitulo statuto [illegible] vel obligationibus [illegible] nullo modo. Volumus insuper et ordinamus [illegible] ut predicta et singula [illegible] executioni [illegible] omnibus [illegible] capitulis [illegible] ea non possit [illegible] allegari opponi vel excipi seu [illegible] seu fieri quod nulli iudici vel advocato seu iuris perito procuratori vel notario seu alii persone liceat ipsis iudeis vel alicui eorum vel aliis [illegible] vel pro eo dicere vel allegare [illegible] seu replicare vel [illegible] predicta ordinamenta vel aliquod eorum seu [illegible] que loquuntur [illegible] iudeis seu forensibus vel aliis feneratoribus [illegible] puniatur pro vice qualibet pene nomine in C. lib. den. que pena [illegible] potestatem et capitaneum [illegible] auferatur [illegible] sine libelli oblatione vel [illegible] et inquiratur ad petitionem [illegible] per potestatem et capitaneum [illegible] quilibet [illegible] possit [illegible] accusator [illegible] habeat [illegible]. Et officialis qui [illegible] ordinamenta intelliget pena [illegible] lib. den. [illegible] ad petitionem [illegible] puniatur.

Item cum [illegible] fuit reformatum et ordinatum [illegible] xxiii die [illegible] mensis [illegible] manu [illegible] notarii [illegible] MCCCxiiii die martis [illegible] mensis Ianuarii ut patet manu [illegible] notarii quod debitum usurarium C. lib. et ab inde supra exigi possit infra quattuor menses scilicet in iiii terminis [illegible] quilibet terminus sit unius anni [illegible] in fine cuiuslibet primi termini sive anni exigi et repeti possit quarta pars debiti [illegible] quod usure [illegible] temporis [illegible] contingat. Et quod debita usuraria a C. lib. den. exigi et repeti possint infra tres menses scilicet in tribus terminis quorum quilibet terminus sit unius anni, ita quod in fine cuiuslibet primi termini sive anni exigi et repeti possit tertia pars [illegible] [illegible] usure sit pro rata temporis [illegible] contingat. Et quod debita non usuraria exigi et repeti possint infra duos menses scilicet in duobus terminis quorum quilibet sit [illegible] repetendo aut exigendo medietatem debiti [illegible] tres menses [illegible] [illegible] incipiat primus terminus in [illegible] [illegible] ut in ipsis ordinamentis plenarie [illegible] pro allegatione et cavillatione iudicialium advocatorum [illegible] debitores [illegible] multi [illegible] pro significatione dictorum [illegible] in ipsis ordinamentis ita quod [illegible] quilibet primum terminum [illegible] ex [illegible] ipsi ordinamenta [illegible] intelligeret quod tamen in termino posset peti pars debiti ordinati et non alia. Statuimus et ordinamus quod ipsa ordinamenta et quodlibet eorum [illegible] quod in termino ordinato posset peti et exigi certa pars debiti et in alio termino alia pars ut in ipsis ordinamentis continetur [illegible] hoc modo per quoslibet officiales [illegible] et [illegible] alio modo pena [illegible] lib. den. [illegible] quod tamen in termino quolibet primo sive anno finito infra iiii annos debiti usurarii C. lib. vel ab inde supra exigi et repeti possit quarta pars debiti [illegible] C. lib. [illegible] termino quolibet primo sive anno finito infra tres annos possit repeti et exigi tertia pars. Et quod debita non usuraria exigi et repeti possint infra duos menses scilicet in duobus terminis [illegible] de aliis supradictis terminis dictum est. Et quod pro significatione dictorum [illegible] que continentur in ipsis ordinamentis vel aliqua alia [illegible] nulla [illegible] alio modo possit [illegible] [illegible] supra dictum est dicto modo [illegible] vel aliquo eorum non obstante [illegible] [illegible] seu [illegible] iudei eorum possint repetere et exigere [illegible] et monetam [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] possint exigere et repetere monetam et pecuniam eorum.

112 Forenses et advene usurarii et qui non sunt oriundi de civitate comitatu vel districtu Pistorii qui prestiterunt eorum pecuniam in eorum et de eorum iuribus et pecunia repetenda et exigenda [illegible] predicto modo et ordine possit et debeant procedere [illegible] alio modo et ordine. Et si quis iudex vel offitialis communis eosdem forenses aliter intelligeret vel sive debitores aliter aggravaret [illegible] in [illegible] punatur in C. lib. den. que pena auferatur a [illegible] inquiratur ex officio [illegible] et secrete et [illegible] suspensa [illegible] omnis iurisdictio competens dictis offitialibus exequendi instrumenta [illegible] aliter vel alio modo quam in predictis [illegible] aliqui [illegible] alicui forensium [illegible] ipsi forenses et advene usurarii [illegible] possint petere et exigere predicto modo et ordine [illegible] precie que continet in eorum instrumentis [illegible] omnia instrumenta eorum [illegible] intelligatur per quemlibet offitialem communis Pistorii [illegible] de duplo et alia [illegible] nullatenus nec aliquo [illegible] possint petere vel exigere modo aliquo sine [illegible] modo [illegible] intelligatur nec locum habeant in forensibus qui debent [illegible] Pistorii vel alius [illegible] eorum nec in illis qui aliquam cartam seu publicum [illegible] ab aliquo alicuius quantitatis pecunie [illegible] seu pro qua [illegible] vel respondi deberet ad modum [illegible]. Cum forenses [illegible] Kalendis Martii [illegible] ad Kalendas Martii subsequentes [illegible] possint coram quibuscumque offitialibus Pistoriensis petere et exigere eorum capitale tantum scilicet medietatem quantitatis que continetur in instrumentis seu cartis confessionatis eorum dummodo non possit petere vel exigere a fideiussoribus vel fideiussore qui [illegible] esset obligatus dum principalis reperiatur solvendo vel ei bona invenirentur sufficientia ad debiti solutionem. Que [illegible] debitore principale [illegible] et fideiussores non possint aliqui pro quibus essent obligati cogere ad ipsorum [illegible] in deposito vel [illegible] aliquo alio modo. Et quicumque voluerit dicere vel opponere se aliquam quantitatem de summa solvisse [illegible] sufficienter per ydoneos testes fide dignos vel alia legitima [illegible] possit et debeat de summa [illegible] vel alicui eorum [illegible] teneretur [illegible] et quilibet iudex et offitialis communis Pistorii [illegible] forensium [illegible] omnia [illegible] de iudicis et [illegible] declaratio [illegible] valeant et teneant [illegible] a die xxv mensis augusti [illegible] indictione xiii que omnia facta fuerunt [illegible] statutarios in unum congregatos numero xxxvii [illegible] xxxiii [illegible] aliis iiii discordantibus et postmodum [illegible] consilio [illegible] die ultimo augusti approbata in consilio [illegible] Pistorii [illegible] consiliariis nullo discordante.

113 Presenti capitulo duximus statuendum quod ab hodierna die in futurum nemo audeat vel presumat emere vel emi facere vel per se vel per alium directe vel per [illegible] tacite vel expresse [illegible] banca emendi [illegible] neque [illegible] seu alias quascumque res aptas ad [illegible] vel de [illegible] et qui contrafecerit puniatur [illegible] in C. lib. den. [illegible] puniatur omni [illegible] non obstante capitulo in [illegible] vel aliquo alio [illegible] omnibus [illegible] tam [illegible] statutariis et approbatum in consilio [illegible] Pistorii [illegible] valeat.

114 Cum multi pistorienses [illegible] cum forensibus [illegible] debitores pistoriensium iustitiam non inveniat [illegible] Pistorii [illegible] pistoriensis [illegible] negotiis [illegible] Pistorii [illegible] forenses statuimus [illegible] pistoriensis [illegible] alio forensis [illegible] per [illegible] vel nuntium vel [illegible] communis Pistorii [illegible] forensis vel iudex quicumque illius [illegible] et executio iustitie [illegible] iustitiam exequatur et illud non fuit executum eo modo [illegible]

[illegible] executioni instrumenti confessionis in civitate Pistorii ad petitionem forensium [illegible] aliquis offitialis sive iudex communis Pistorii possit et debeat ad penam C. lib. den. facere sequestrum de bonis mobilibus illorum [illegible] talis debitor forensis ad petitionem creditoris usque ad quantitatem quam debet recipere [illegible] pistoriensis et [illegible] in sequestrum usque fuit [illegible] Pistorii [illegible] consilio [illegible] valeat [illegible] mana.

115 Cum [illegible] petri de castro [illegible] que fuit [illegible] Pistorii et [illegible] sequaces ex una parte et [illegible] ex parte altera multas susceperit gravamina et pericula [illegible] in [illegible] castro stare non possit [illegible] cum [illegible] et [illegible] statuimus et ordinamus quod [illegible] sic intelligatur [illegible] pistoriensis [illegible] in [illegible] castro [illegible] nec in alio castro vel villa comitatus Pistorii non [illegible] solvendum aliquas datias vel collectas vel factiones alias faciendas [illegible] offitialem communis Pistorii seu [illegible] vel offitialem alicuius castri vel ville aliquo capitulo statuto vel [illegible] statutariis consilium [illegible] valeat.

116 Item [illegible] laboravit [illegible] communis Pistorii ad custodiam [illegible] communis [illegible] aliquod salarium [illegible] pro [illegible] communis Pistorii [illegible] communis [illegible] Pistorii [illegible] lib. den. qui denarii [illegible] sibi dentur per camerarium communis Pistorii [illegible] per notarium [illegible] consilio [illegible] valeat.

117 [illegible] ordinamus et statuimus [illegible] religiosi [illegible] religionis de civitate Pistorii [illegible] quolibet die et qualibet hora [illegible] intrare [illegible] in quibus [illegible] luminariis [illegible] de mense Januarii pro festo beati [illegible] de mense [illegible] pro festo beati [illegible] augusti pro festivitatibus beate virginis [illegible] et [illegible] luminaria [illegible] beati Stephani [illegible] in eo anno [illegible] nulla elemosina [illegible] recipere debeant modo aliquo sine eo [illegible] fuit factum [illegible] consilio [illegible] die [illegible] valeat.

118 Non liceat alicui forensi et qui non sit oriundus de civitate comitatu vel districtu Pistorii accipere nec [illegible] vel alium directe vel per [illegible] tacite vel expresse aliquam cameram seu [illegible] in qua staret vel moraretur ad suam artem exercendam aliquis pistoriensis [illegible] vel [illegible] districtualis [illegible] et qui contrafecerit puniatur pro qualibet in C. lib. [illegible] per quemlibet offitialem communis Pistorii [illegible] quilibet esse possit et valeat accusator [illegible] in qua stetisset aliquis pistoriensis [illegible] nullus forensis et qui non sit oriundus [illegible] stare vel morari modo aliquo sine eo sub dicta pena [illegible] possit et debeat [illegible] fuit factum [illegible] consilio [illegible] die [illegible] valeat.

119 [illegible] de Burgo [illegible] cui sit multum [illegible] possit [illegible] statuimus et ordinamus quod recipi possit et debeat per [illegible] hospitale de [illegible] in ipso hospitale [illegible] habeat sufficientem victum et vestitum pro substentatione sui corporis. Et idem

pretor fuerit pena .xxv. lib. den. teneatur ipsum mutuum recipere in hospitali ad suam partem non obstante capitulo quo caveretur quod non possit quis recipi in hospitali predicto nisi certa forma servata nec aliqua alio quod in contrarium loqueretur et quod potestas et capitaneus et priores teneantur ad petitionem ipsius mutui tractare ipsum cum effectu facere recipi in hospitali predicto. Et hoc valeat ex nunc quod capitulum fuit factum per sapientes potestatis ad corrigendum statuta et subsequenter in consilio .Ind. .xiij. die ultimo mensis Augusti in consilio populi Perusii approbatum in quo fuerunt .ccc. consiliarii et ultra.

Statutum et ordinatum est per capitulo immutabiliter valituro

120 quod nullus iudex sive advocatus civis comitatus vel districtualis Perusii non audeat presumat alicui capitulo statuti seu reformationis vel ordinamenti possit vel debeat a communi Perusii habere vel suscipere aliquod salarium sive quantitate cuicumque advocatoris lecture vel alia quacumque causa directe vel per obliquum tacite vel expresse nec consilio communis Perusii fieri aliqua solutio sive apodixa per aliquem notarium vel officialem pena .C. lib. den. non obstante aliqua electione de eis facta vel aliquo capitulo ordinamento vel reformatione que in contrarium loqueretur quibus omnibus presens capitulum totaliter derogetur dum modo predicta non intelligantur nec locum habeant in doctoribus forensibus qui fuissent vel erunt electi sive eligentur in futurum ad legendum in quibus libet facultatibus sive medicinalibus legalibus et gramaticalibus nec etiam in magistro Matheo qui debet legere summam notarie et hoc capitulum fuit factum sub dictis consiliis [illegible] et die [illegible] novembris presente [illegible] immutabiliter valitur.

121 Pro [illegible] elemosinis [illegible] que actenus

concesse fuerunt per illos qui [illegible] habebant locis religiosis et religiosis [illegible] monialibus locorum [illegible] sive feminis [illegible] ordinatum est quod non obstante aliqua cassatione sive infrascripta fratres de penitentia anno presenti [illegible] sit [illegible] confirmetur [illegible] valeat et debeant per ipsos fratres de penitentia pena .L. lib. den. aliquo capitulo ordinamento vel reformatione non obstantibus ullo modo et hoc capitulum fuit factum sub dictis consiliis [illegible] die [illegible] novembris presente [illegible] immutabiliter valitur.

122 Baiulitores qui sunt vel aliquo tempore fuerint in officio baiulie vel erunt in futurum non possint vel debeant modo aliquo sive causa eligi nominari vel nominatim officio priorum vel camerlengatus vel eorum vel alicuius eorum filii ipsius qui fuerint sive erunt baiulitores ... nec etiam ipsi baiulitores possint vel debeant eligi vel nominari in officio rectoris modo aliquo sive causa et qui contra fecerit tam eligens quam recipiens officium predictum vel aliquem eorum puniatur in .xxv. lib. den. et nichilominus cassetur per iudicem iustitie a predicto domino capitaneo ab officio predicto et alius eligi debeat loco sui. Et addimus quod nullus qui fuerit nuntius populi vel erit in futurum possit vel debeat eligi nominari in officio priorum vel camerlengatus sub dicta pena tam electoribus quam recipientibus officia supradicta et alius debeat eligi loco sui et de predictis omnibus et singulis inquirat potestas et secrete capitaneus inquisitione vel aliquo alio non obstante et hoc capitulum fuit factum et conditum sub dictis consiliis .Ind. [illegible] die [illegible] novembris presente [illegible] immutabiliter valitur.

123 Quoniam in via nova qua itur de monte [illegible]

ad villam [illegible] in plano [illegible] sit facta et depicta figura Beatissime Virginis Marie que continue magna facit mirabilia in [illegible] et ad infirmis qui accedunt ad ipsum locum statutum et ordinatum est ad hoc ut hospites [illegible] morari volentes et accedentes ad ipsum locum pluviali tempore habeant refugium et infirmi morari possint prout decet quod consules communis Perusii pena .C. lib. den. [illegible] teneatur hic ad .iiij. annos presentis [illegible] dare [illegible] .xxv. lib. den. Ita quod sint .C. libre de quibus [illegible] teneatur fieri facere et fabricari unum oratorium et domum [illegible] ad honorem Beatissime Virginis Marie [illegible] sibi faciat apodixam quod capitulum fuit dictis consiliis .Ind. [illegible] die fuit conditum et constructum [illegible] novembris presente [illegible] valitur.

124 Sit una [illegible] in porta Sancti Angeli in Burgo que habeat initium in exitum [illegible] que exeunt in via [illegible] domus [illegible] [illegible] invenit [illegible] [illegible] a domibus filiorum [illegible] [illegible] et [illegible] Iacobi [illegible] et aliorum suorum [illegible] usque ad exitum Burgi Sancti Angeli exceptis illorum qui habent facere exitus pro parte [illegible] illorum ad quos spectabit utilitas dicte [illegible] et quod iudex iustitie communis Perusii ad penam .xxv. lib. den. [illegible] teneatur fieri facere ad petitionem petentis et inveniatur et deriuetur dicta [illegible] ab exitu dictarum [illegible] per viam que est [illegible] domus [illegible] et [illegible] per viam que est inter domos [illegible] et [illegible] usque ad viam [illegible] ad [illegible] [illegible] per dictum Burgum recta linea et postmodum dicta [illegible] [illegible] et descendat ad [illegible] viam [illegible] per quandam plateolam que iuxta domos [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] que sunt subtus dictam plateolam iuxta domos [illegible] supradicta et [illegible] ad aliam viam [illegible] que [illegible] subtus dictas domos que itur ad portam [illegible] non obstantibus aliquibus statutis ordinamentis vel reformationibus in contrarium loquentibus et non obstante quod [illegible] vel [illegible] aliquis puteum vel cisternam alicui vel aliquo alio quod in contrarium loqueretur quibus omnibus et singulis per presens capitulum totaliter derogetur quod capitulum fuit factum dictis consiliis .Ind. [illegible] die [illegible] novembris presente [illegible] immutabiliter valitur.

125 Quoniam nobilis et magnificus miles dominus Bartholinus de Sala potestas capituli Perusii qui facit custodiri captivos et carceratos ipsius communis [illegible] actis misericordie captivorum ipsorum [illegible] de Assisio pro condempnatione [illegible] que dicatur facta de [illegible] .L. lib. et Baldelli [illegible] qui [illegible] fuit de Eugubio et nunc habitat in comitatu Perusii in castro [illegible] [illegible] condempnati pro [illegible] in .C. lib. den. qui ibi in dictis carceribus detinebantur ... per quosdam suos familiares de voluntate priorum ut asseritur transmisit per civitatem et burgos Perusii ut posset elemosinam petere amore Iesu Christi et Beate Marie Virginis gloriose ut posset se redimere et a dictis carceribus liberari apud locum Beati Francisci fratrum minorum eisdem custodibus familiaribus suis per quosdam fratres sine aliqua [illegible] captivi fuerunt accepti et per [illegible] voluntate ipsorum familiarium. Volumus et ordinamus ad hoc ut idem dominus capitaneus non patiatur penam de peccatis alicuius quod idem dominus capitaneus vel aliquis eius officialis vel familiaris de dictis captivis sibi acceptis vel dicta causa nullo modo possit vel debeat sindicari gravari vel inquietari vel modo aliquo molestari tempore sui sindicatus vel aliquo alio tempore modo aliquo sive causa per iudicem sui sindicatoris sive vel alium officialem modo aliquo sive causa et hoc capitulum fuit approbatum et conditum in consiliis [illegible] .Ind. .xiij. die ultimo Augusti [illegible] die immutabiliter valitur.

126 Presenti capitulo duximus statuendum quod dominus Bonafesta miles [illegible] qui cum [illegible] fidelis et amator communis et populi Perusii et [illegible] habet [illegible] debeat tempore cuiuslibet domini [illegible] quam capitaneus ab ipsis dominis potestate et capitaneo pena .C. lib. den. unum par pannorum qui potestas et capitaneus qui fuerunt in futurum in officio communis Perusii eidem par unum pannorum dare teneatur sub dicta pena [illegible] expresse sindicari et hoc capitulum fuit conditum in dictis consiliis .Ind. et die [illegible] immutabiliter valitur.

127 Lorenzus [illegible] in omnibus et singulis [illegible] quod recipiendo debeat dari recipi et solvi pro [illegible] ultra quam vendit et emit in tabulis capitaneus et nulli [illegible] licitum ipsum florenum dare vel recipere pro maiori quantitate pena .xxv. lib. den. et inde sit cuilibet accusator et habeat medietatem banni et nichilominus inquiratur et inquiri possit cum promotore et sine promotore per potestatem et capitaneum et quilibet accusare valeat accusator et habeat medietatem banni et hoc capitulum fuit conditum in dictis consiliis Indictione [illegible] die immutabiliter valitur.

Presenti capitulo duximus statuendum

128 quod nullus qui non sit oriundus de civitate vel comitatu Perusii possit eligi nominari vel assumi in officio priorum camerlengatus rectoris vel de aliquo consilio communis vel populi vel in aliquo vel de aliquo officio communis Perusii vel pro communi Perusii nec ipsum officium aliquis possit recipere suscipere vel habere seu exercere modo aliquo sive causa et qui contra fecerit tam eligens quam recipiens vel exercens idem officium puniatur per dominum capitaneum in .C. lib. den. et inde quilibet accusare valeat accusator promotor et de predictis omnibus

et regiminis capitulum ad petitionem potestatis teneatur facere inquisitionem contra magistros vel aliquo alio non obstante dummodo predicta non intelligatur nec locum habeant in illis qui steterint et habitaverint continue in civitate Perusii per tempus .xl. annorum et a .xl. annis citra continue quibus sic liceat recipere et habere quecumque officia in civitate et comitatu Perusii et exercere et in aliquo non puniantur ipsi nec in electoribus ipsorum si eleguntur in officiis supradictis vel aliquo communis Perusii. Quod capitulum fuit conditum in consilio generali .xiiij. pro statutariis et approbatum in consilio populi Perusii in quo fuerunt
1315 trecenti consiliarii et ultra die ultimo augusti valiturum a kalendis novembris proxime venturi mandatum.

129 De hoc ut exbanniti et malefactores non incidantur in clusio Perusino et de pertinentiis fructuum clusii et aliarum communantiarum communis Perusii que sunt in pertinentiis
Cxxxvij. clusii et Valiane et in contrata non delectetur in possessionibus earum communantiarum nec in recollectione et perceptione fructuum ipsarum communantiarum. Statuimus et ordinamus quod potestas communis Perusii tempus cuius regimen incipiet in kalendis januarii et futurum capitaneus tempore
Clusium regimen cuius incipiet in kalendis mensis julii vel ante ipsas kalendas teneantur semper et debeant
ante duas continue habere et tenere ultra et suppra familiam et officiales et equos quam
1315 et quos habere et tenere debent ex forma statuti populi Perusii unum bonum probum et sufficientem
Vaccat Cxxxv. miles virum in capitaneum et rectorem suum in clusio Perusino cum decem bonis familiis bene munitis unum notario et duobus equis qui et regimen teneantur et debeant die noctuque manere et continuam residentiam facere in terminis communis Perusii de Petrignano et de pertinentiis et capitaneus habeant et habere debeant pro salario predicti capitanei notarii et familie predictorum et equorum pro sex mensibus trecentas libras denariorum sibi solvendas a communi Perusii preter tempus suum quod solvitur aliud salarium eorum ex forma statuti populi Perusii scilicet potestati qui intrabit officium de mense januarii pro sex mensibus usque ad kalendas mensis julii et capitaneus qui intrabit officium de mense madii pro iiij mensibus scilicet a kalendis julii usque ad kalendas mensis novembris et capitaneus qui intrabit de mense novembris pro duobus mensibus usque ad kalendas mensis januarii et predicta ponantur in litteris intercedis pro eisdem. Et de hoc ut dicti capitanei et duorum potestatis et capitanei eorum possint officium exercere et malefactores et exbannitos capere et impedire et punire portantes arma et facientes aliquid contra formam statuti et ne metu vel alia causa dicenda et facienda relinquat. Statuimus et ordinamus quod potestas et capitaneus communis Perusii pena .C. librarum denariorum et omnes singuli heredes et proprii clusii Perusini et ipsi clusium pertinentes et universitates sindici et officiales eorum teneantur et debeant pena .C. librarum denariorum auferenda a quolibet castro et .L. librarum denariorum auferenda a qualibet villa eidem capitaneo dare et prestare auxilium consilium et favorem prestare ad suam petitionem ad habendum tenendum et possidendum predictum Perusii dictis domus de Petrignano et ad capiendum predictos et alios malefactores vel exbannitos communis Perusii et eisdem capitaneo et officialibus dicti sindici communitatis et universitates teneantur parare et obedire eius mandatis qui capitanei et officiales et familiares teneantur et debeant favorem et auxilium prestare et dare potestati castri
1315 Leonis clusini qui dabitur et eligetur pro communi Perusii ut sine libere possit officium exercere. Hoc capitulum fuit factum in .m.ccc.xv. indictione .xiij. die ultimo augusti et approbatum in consilio populi Perusii in quo fuerunt trecenti consiliarii et ultra valiturum a kalendis novembris proxime venturis mandatum.

130 De hoc ut notarii civitatis Perusii comitatus
Cxxx. habeant studendi. Statuimus et ordinamus quod quilibet notarius qui studuerit in legibus per tempus .iiij. vel quinque annorum possit officium quodlibet judicatus exercere et
Cxxxvij. omnia que ad officium judicis pertinent tam in consiliendo quam in jure reddendo postulando et in omnibus aliis faciendo possit facere et explicare non obstante quod non reperiatur scriptus in matricula judicum communis Perusii et quod nullatenus propterea notarium gesta et agenda valeant in utraque sed utrumque officium scilicet notariatus et judicatus
Nota ut dictum est possit libere exercere et exercitium notarie non possit de officio judicatus predicti nec e contra propter exercitium predictorum officiorum judicatus vel alicuius eorum impediatur quin exercere omne officium notarie tam in curia quam in hospitali set utrumque valeat et possit exercere pro ut de suo processerit libito voluntatis aliquibus
Cxxxviij. statutis ordinamentis seu reformationibus specialibus vel generalibus quocumque contradicentibus non obstantibus vel aliquo alio quod posset dici vel opponi in illo modo. Hoc capitulum fuit conditum factum et approbatum ut supra dictum est de predictis indicat
1315 inde a kalendis novembris proxime venturi mandatum valiturum -

131 Cum dominus Angelus de Opertis habeat mercedem suam et Bindus uetere Saneg... fuit a Bellus heredes Capanarii communis Perusii sint multum pauperes et egenti .... tum laboret tam in publicatione capanarum quam in aliis operibus communis Perusii et inde ... sapientum et aliis necessariis ipsius communis nec eorum possint salarium habere vel percipere. Statuimus et ordinamus quod frater ... qui pro tempore fuerit ipsius communis teneantur et debeant ad petitionem dictorum capanariorum pena .C. librarum denariorum pro quolibet eorum dare et solvere et tradere cum effectu singulis sex mensibus salarium eorum quod habere debent in libro approbato communis Perusii manu Angeli Gelfutii notarii de denariis presentis
1315 mendis ad eorum manus de ... blado vel de blado predicto ... valore quod ... bladum predictum ... predictum Angelum ... approbato ... hoc capitulum fuit conditum factum et approbatum ut supra dictum est ... a kalendis novembris proxime venturis mandatum valiturum.

132 Cum quedam reformationes facta fuisse currentibus annis Domini .m.ccc.xv. indictione .xiij.
1315 C xxxj tempore domini Conradi de Ancona tunc potestatis et capitanei communis Perusii tempore prioratus Amatucii Angeli et sociorum suorum ... ipsis potestate capitaneo et prioribus et aliquibus camerariis et aliquibus sapientibus ... a potestate ... ab ... camerariorum et rectorum
1315 et communis Perusii cuius reformationis tenor talis est: In nomine Domini amen. Anno Domini .m.ccc.xv. indictione .xiij. ecclesia romana pastore vacante die .xxvj. mensis ... Inter alia ordinamenta facta tempore prioratus Amatucii Angeli et sociorum et domini Conradi de Ancona capitanei et potestatis Perusii reperitur sic: In primis quidem prefatus dominus potestas et capitaneus et priores ... artium camerarii et sapientes etc. Item statuerunt ordinaverunt et deliberaverunt pro utilitate ... castri plebis quod nullus audeat vel presumat preponere ordinare ... tractare vel gravamen dare directe vel per obliquum seu quocumque colore quod de cetero ... potestati dicti castri seu rectori ipsius castri nec alium ... nullum ordinatum pro potestate et qui contrafecerit vel commiserit ... vel alius predictorum puniatur in duplo illius quantitatis quod ... procuravit ... dicti potestati rectori dicti castri qua pena potestas castri plebis auferat de facto. Et si dominus potestas negligens fuerit ad dictam penam exigendam ... tineat in fine sui officii .C. librarum ... de suo salario. Et quod capitaneus Perusii teneatur inquirere ... potestatem castri plebis et consultores ... et ... et ... repertum culpabile condempnet in quadruplo eius quod recepisset et preponentes et consultores in duplo eius quod ... vel donasset potestati predicto vel alii ... Et si predictus capitaneus Perusii negligens fuerit in predictis condempnetur per sindicum qui sindicabit eundem in .C. libris ... Et quod quilibet potestas castri plebis et eius officiales et familiares sindicetur in castro plebis ... ad sindicatum predictum dicto castro per iiij dies post depositum eius officii. Et quod capitaneus Perusii ... si capitaneus ... Perusii tunc non habeat ... et debeat unum ex suis judicibus ... ad exercitium ... in ... dicto castro plebis ad sindicandum ... et examinandum potestatem castri plebis ... ipsius ... et examinandi iiij diebus quibus iiij diebus ibi stare debeat judex ... et ... habeant a ... castri plebis sine aliis expensis ... castri a aliqua ... .x. lib. ... pro suo salario et non ultra ... vel potestas faciat ... judex ... capitaneus Perusii ... statuti ... salarium ... dicti potestatis remanat apud ... castri usque ad sindicatum completum. Et quod potestas castri plebis et eius officiales et familiares stent in dicto castro usque ad finem sindicatus ... judice fuit ... sub pena .C. librarum ... in quibus si contrafecerit puniatur et condempnetur de facto per capitaneum Perusii que quidem reformationes apparent manu ... nec ... reformationem ... reformationem debeat ponere in statuto ... notarius ... dicti statuti ... in eo ... clapsis ... nec fuit ... nec ... ut ... nota ... statuimus et reformamus

dicit ut nullus predictorum memoratorum de incepto exercere possit dicti officii nec
aliquo modo ipsos correctores statuti vel alterum eorum ponere sive scribere in statutis
consilii nec in presenti tempore vel ordinamentis [illegible] alique fuerit quod
vincula regimine est. Et quod non est inuenies quod [illegible] clandestina nec
publicata nec per mutata quod ipse [illegible] ex eo quod [illegible]
processus habitus [illegible] seu in negore dicte reformatione quod dicti [illegible]
dni Gregorii [illegible] fratres [illegible] ipsi dicti commisisse seu
mandasse intentum sit dicit ipsos statuti [illegible]
qui ordinauit commisisse ut fecisse. Et hic [illegible] non possit aliquis
processus fieri nec super [illegible] ulterius [illegible] [illegible] Et omnis iurisdictio [illegible]
procedendi [illegible] [illegible] officialibus dicti [illegible]
ipsis [illegible] quod [illegible] [illegible] commisisse [illegible]
ipsis statuti sit [illegible] [illegible] Et quilibet officialis [illegible]
[illegible] ut [illegible] pro qualibet vice pena [illegible]
[illegible] incurratur [illegible] pena debeat [illegible] Et hoc capitulum
fuit [illegible] statuta [illegible] in MCCCXVI [illegible] mensis Junii
die XXIIII mensis Junii

1316

133 Cum [illegible] de porta [illegible] fecit [illegible] tubam
pro honore [illegible] [illegible] [illegible] sit pro [illegible]
Et hic [illegible] debeat [illegible] illud salarium quolibet anno quod [illegible]
[illegible] ex forma alicuius statuti [illegible] de quo salario ei
fieri debeat [illegible] nec [illegible] dicti capitulum [illegible] per
[illegible] [illegible] nunc [illegible] imponere [illegible]
[illegible] Et hoc capitulum fuit positum in statutis [illegible] me
[illegible] nec [illegible] ad scribendum [illegible] statuti ex vigore reformationis
[illegible] Jacobi notarii [illegible] MCCCXVI [illegible] de
mense octobris.

1316

134 Hec est copia [illegible] reformationis [illegible] et [illegible]. In uo
lumine statuti. per me Bussinum notarium [illegible] ad correctionem stati
in ipso volumine [illegible] tenor quorum talis est.

135 In Dei nomine amen. Millesimo CCCXVI indictione XIIII. [illegible] [illegible]
uacante die [illegible] Julii. [illegible] et [illegible] consilio [illegible] Com. [illegible]
[illegible] civitatis [illegible] et aliorum qui [illegible] Consilio [illegible]
[illegible] mandato nobilis [illegible] militis de [illegible]
hon. Capitanei communis [illegible] civitatis [illegible] ad bonum [illegible]
[illegible] more solito [illegible] consilio [illegible]
Capitani consensu presentia et voluntate [illegible]
civitatis [illegible] X [illegible]

1316

136 Infrascriptis cum officiales qui [illegible] consilio ad brevia super
cassationibus [illegible] non [illegible] [illegible] sollicite sit
[illegible] [illegible] ut [illegible] copia [illegible]
non valeat. [illegible] [illegible] que cancellari debent in
cancellata remaneat [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] officialibus [illegible] in
[illegible] quod [illegible] que debent esse cancellata
[illegible] non cancellata. [illegible] consilio ut
[illegible] communis [illegible] fiat quod
officiales [illegible] fratres de [illegible] custo
dia armarii librorum communis [illegible] sit [illegible] et debe
at officiales ad cancellandum et cassandum de libris communis
[illegible] omnia [illegible] et [illegible] que cassanda et can
cellanda erunt. Et [illegible] officium [illegible] sua manu sine
presentia alicuius alterius officialis vel persone [illegible]
[illegible] tenent et [illegible] quod [illegible] officialis
qui [illegible] est ut [illegible] fratres [illegible] de armario
non esset [illegible] quod tunc [illegible] debeat [illegible] ad
brevia [illegible] qui de mandato [illegible]
dicti officialis armarii cancellet [illegible] que
erunt cassanda et cancellanda. Pro quidem officio cassationum
[illegible] habeant dicti officiales [illegible] sa
larium a communi [illegible] ut hic [illegible] officiales qui
[illegible] ut [illegible] debent [illegible] consilio ad brevia [illegible]
[illegible] ad cassandum [illegible] Et pro salario
[illegible] pro [illegible] debent [illegible]
[illegible] Et quod hoc [illegible] habeant [illegible]
[illegible] communis [illegible] salario [illegible] duplicatur [illegible]
[illegible] et officiales presentes electi ad dictum officium exercendum non
[illegible] Et quod hec omnia [illegible] de
beant [illegible] per Franciscum [illegible]
et per Bussinum [illegible] notarios correctores statutorum
vel alium notarium deputandum ad correctionem statuti.

137 Item cum [illegible] et Capitanei civitatis [illegible] ex forma statuti
communis [illegible] tenent [illegible] per civitatem [illegible]
[illegible] ad inquirendum [illegible] [illegible] quod
[illegible] est et [illegible] communis [illegible] eo quod [illegible]
inquisitiones [illegible] forenses [illegible] fiebant [illegible]
[illegible] communis [illegible] civitatis
nec [illegible] nec [illegible] [illegible]. Si videtur et
placet dicto consilio quod [illegible] et Capitanei ut alius officialis
communis [illegible] non teneantur [illegible] nec [illegible]
[illegible] aut officiales ad inquirendum [illegible] de [illegible] sed
possint et eis liceat inquirere [illegible] et quo
tiens eis videbitur et placebit, non obstante dicto statuto vel
alio [illegible] [illegible] statutorum [illegible] quo ad missio
ne [illegible] ut [illegible] [illegible] eis in
debitur et placebit. [illegible] in antea [illegible] et officiales com
munis [illegible] totaliter absoluti. Salua omni iurisdictione quas
[illegible] et Capitanei [illegible] ex forma
[illegible] statutorum et aliorum statutorum et [illegible] communis [illegible]. Et quod
hec omnia [illegible] debeant [illegible] per Franciscum Bar
tholomei et per Bussinum [illegible] notarios correctores statutorum
vel alios notarios deputandos ad correctionem predictorum.
Item quod [illegible] salarios [illegible] duplicantur [illegible]
et [illegible] quod est contra consuetudinem et contra

opinione prisionis. Si placet dicto Consilio providere et ordinare
quod pene delatorum armorum inveniendorum et mittendorum in actea de
domo bone platee ut aliorum locorum debeant nullatenus duplicari
ut aliter augmentari non obstante statuto quod loquitur de duplicata
augmentatione. Dictarum penarum nec alio in contrarium loquente. Et quod predicti scribi debeant in statuto posito per Francischum
Bartholomei. ut per Guffredum Cathelli notarios correctores
statutorum. ut alios notarios deputandos ad correctionem predictam.

178 Item quia in viculo que est in capite Ecclesie sancti Laurentii
versus domum heredum Leonis et Nicolai Bruni Spanii
iuxta stratam qua itur in porta Ecclesie et sancti Angeli presentem
domum Grani communis et presertim Canneta quod tenet Michele
Symonis faber luditur ad azardum et ad tabulas et
per eos ibi morantes blasfematur Deus omnipotens et beata Virgo
Maria et alii sancti quod abhominabile et obprobriosum est
Communi et populo Pisano. Si videtur et placet dicto Consilio
quod quicumque in viculo predicto luserit vel steterit ad videndum ludere
ad azardum ut ad tabulas ad aliquod ludum taxillorum solvat
et solvere teneatur nomine pene solidos centum denariorum pro unaquaque vice
pro quolibet et qualibet vice. Et quod domini Priores et Capitanei
et quilibet eorum teneantur et debeant mittere eorum familiam
ad dictum viculum ad investigandum de predictis saltem bis
qualibet ebdomada ut sepius prout eis videbitur et placebit. Et possint de predictis inquirere publice ut secrete
cum preconio ut sine. Et quilibet de predictis ad velle
accusatoris. Non obstante statuto legis predicte et capitulo in quo
possit contradici nec aliquo alio. Et quod predicta scribi debeant in statuto posito per Francischum Bartholomei. ut per Guffredum Cathelli notarios correctores statutorum. ut alios notarios deputandos ad correctionem predictam.

Item quod dominus potestas civitatis Pisane etc.

Super quibus omnibus dictus dominus Capitaneus
sanum et utile quod Communi et populo Pisano parat consilium exhiberi.

Bartholomeus Massinus unus ex dictis consiliariis surgens in dicto
Consilio ad lectorum arengatorum consueta arengandi dixit et
consuluit super omnibus et singulis dictis propositis et qualibet earum
quod dicte propositiones et qualibet earum et omnia et singula in eis et
earum qualibet contenta valeant et observentur fiat et executioni mandentur in omnibus et per omnia prout gerunt in eisdem propositis
et qualibet earundem.

In cuius consilii fine et Reformatione consilii facto et
misso partito per dictum dominum Capitaneum super dictis propositis. Et
qualibet earum de sedendo ad levandum. et ad bussolas et

pallottas consensu presentia voluntate dictorum dominorum Anthianorum
ad eorum formam statutorum et cetera. Consilius predicti populi
Pisanorum prout supra ordinatum et reformatum fuit ad
dictum et secundum dictum et consilium dicti Bartholomei consultoris. Qui dixit et consuluit ut supra continetur. Et
repertum est. per clxxxviii. consiliarios qui eorum pallottas miserunt
in bussolam albam de sic. Non obstantibus xxvii. consiliariis
qui eorum pallottas miserunt in bussolam rubeam de non.

Ego Danutius olim Mercadanti notarius et scriba Reformationum Communis et populi Pisani predictis interfui et ea
scripsi et publicavi.

Beaudruy

 I (7) v. f.

1

Incipit Sc(ribere)m cap(itulu)m ꝯplectitur de ellectione consiliatiu(m) ⁊ eor(um) ofitio ⁊ de ꝯsiliariis elligendis ⁊ q(uan)tu(m) duret eor(um) offitium. R(ubric)a. ⁊c.

Secundu(m) h(oc) uolumus libru(m) ꝯsiliatio(num) nu(m) tituli p(ro)ponentes s(ecundum) duxim(us) incho andu(m) q(uod) pot(estas) ⁊ Capit(aneus) q(ui) p(ro) t(em)p(o)r(e) er(un)t debeat ⁊ teneat(ur) p(er) totu(m) m(en)s(em) ap(ri)l(is) ⁊ p(er) tot(um) m(en)s(em) octubr(is) mai(us) Cumt(atis) p(er)us(ini) ꝯsiliu(m) ⁊ ꝯsiliu(m) de capit(aneo) ⁊ rectores artiu(m) face(re) ꝯgg(re)ga(ri) in q(uo) ꝯsilio eligat(ur) l. boni ⁊ ydonei ho(m)i(n)es. s(cilicet) x. d(e) q(ua)lib(et) p(or)ta qui sit d(e) ꝯsilio sp(eci)ali co(mun)is p(er)us(ini). Et C. boni ho(m)i(n)es. s(cilicet) xx. de q(ua)lib(et) porta q(ui) sint d(e) ꝯsilio g(e)n(er)ali d(i)c(t)i co(mun)is. de melior(i)b(us) ⁊ utilior(i)b(us) ciuit(atis). q(ua)re electio fiat h(oc) m(od)o. Videl(icet) q(uod) o(mn)es ꝯsiliarij cui(us)lib(et) p(or)te p(er) se uadant ad b(re)uia. Et b(re)uia sint tot q(uo)t erit ꝯsiliarij. cui(us)lib(et) p(or)te. Et quel(ibet) p(or)ta uadat p(er) se. Et int(er) bre uia cui(us)lib(et) p(or)te sint. xx. b(re)uia sig(na)ta sig(no) q(uo)d placuit pot(estati) et Capit(aneo) s(cilicet) x. p(ro) ꝯsilio sp(eci)ali. ⁊ xx. p(ro) ꝯsilio g(e)n(er)ali. Et quicu(m)q(ue) h(abu)erit b(re)ue signatu(m). eligat unu(m) ꝯsiliariu(m) ⁊ n(on) plures. bonu(m) et ydoneu(m). ⁊ s(e)c(un)d(u)m forma(m) capli i(n)scripti. siu(e) d(e) ꝯsilio sp(eci)ali siu(e) g(e)n(er)ali p(ro)ut ꝯtinebi(tur) in b(re)ui sig(na)to q(uo)d h(abu)erit. Et h(oc) pacto et electione p(re)d(i)c(t)a facta sup(ra)d(i)c(t)i ꝯsiliarij electi cu(m) ꝯsilio ip(s)o ⁊ rector(i)b(us) artiu(m) eligat d(e) d(i)c(t)o m(en)se. C. bonos ho(m)i(n)es et ydoneos d(e) q(ua)lib(et) p(or)ta. q(ui) sint d(e) d(i)c(t)o ꝯsilio Co(mun)is. Et illi qui fuerint electi d(e) ꝯsilio g(e)n(er)ali ⁊ sp(eci)ali ⁊ d(e) ꝯsilio. C. ho(m)i(nu)m p(ro) porta sint in ip(s)o ꝯsilio p(er). vj. m(en)s(es). t(antu)m. Et illi q(ui) fuerint i(n) electione n(on) eligant se ip(s)os. n(ec) un(us) alt(eru)m in ꝯsilio sp(eci)ali ꝯ(tra) facie(n)ti pot(estas) ⁊ Capit(aneus) xxv. libr(as) den(ariorum). pene no(m)i(n)e aufer(re) t(e)n(e)a(n)t(ur). Et s(ic) c(onsilium) d(e). vj. m(en)s(ibus). in. vj. m(en)s(es). Et ut d(i)c(tu)m e(st) electo ip(s)or(um) ꝯsiliatior(um) celebret(ur) ⁊ fiat. ⁊ ip(s)i pot(estas) ⁊ Cap(itaneus) p(re)d(i)c(t)a p(er) sacramentu(m). ⁊ in pena. C. libr(arum) p(ro) q(ua)lib(et) eor(um) si face(re) t(e)n(e)a(n)t(ur). ⸿ Minor aut(em) xxv. annis d(e) ꝯsilio sp(eci)ali e(ss)e n(on) possit. ⁊ si eliget(ur) ⁊ electione(m) acceptau(er)it. puniat(ur) in. C. s(olidis) d(enariorum). Et electio ei(us) ip(s)o iur(e) n(on) ualeat. s(ed) sit nulla. Et statim eligat(ur) ali(us) loco sui. Et ille q(ui) eu(m) elege rit. x. libr(as) d(enariorum). solue(re) teneat(ur). ⸿ P(re)terea nullus ciui(s) u(e)l comitatensis p(er)us(inus) possit d(e) aliq(uo) ꝯsilio Ciuit(atis) e(ss)e n(isi) in ꝯsilio illi(us) p(or)te in q(ua) rept(us) fuerit h(abe)re libra(m) sua(m). Nullus a(u)t(em) postq(uam) ꝯsiliu(m) erit diuisu(m) p(er) portas ꝯ(tra)ponib(us) capiend(o) pall(as) u(e)l locu(m) u(bi) b(re)uia dabunt(ur) int(ra)re audeat u(e)l p(re)sumat ⁊ adire n(on) d(e)beat ullo m(od)o. Et q(ui) ꝯ(tra)fecerit q(uod) ad b(re)uia ue(n)erit ab(re)ue h(abu)erit in officio aliq(uo) eligendi et aliq(ue)m in off(ici)o eligerit sua electio ualere n(on) debe at. n(ec) tenet(ur) ip(s)o iur(e). S(ed) statim sit cassa. ⁊ ali(us) eligat(ur) loco sui. ⸿ Consiliu(m) u(er)o ip(s)i p(er)us(ini) ⁊ rectores artiu(m) q(ui) sunt ⁊ p(ro) t(em)p(o)r(e) erit. d(e)beat ⁊ teneat(ur) elige(re) p(er) tot(um) m(en)s(em) decembr(is). CC. ꝯsiliatios. uidel(icet). xl. p(ro) q(ua)lib(et) porta p(ro) ꝯsilio ip(s)i p(er)us(ini). q(ua)re in q(ua)lib(et) p(or)ta sint ⁊ eligant(ur). xx. d(e) ꝯsilio sp(eci)ali ⁊ xx. d(e) ꝯsilio g(e)n(er)ali d(e) melior(i)b(us) ⁊ utilior(i)b(us) q(ui) s(u)nt de(be)nt ⁊ cog(nosc)u(n)t d(e) Ciuit(ate) ⁊ burgis. Et h(oc) iurare debe a(n)t electores t(em)p(o)r(e) electio(n)is p(re)d(i)c(t)e. q(ua)re electio fiat ad b(re)uia. ⁊ s(ic) debeat in hac for(ma). uidel(icet) q(uod) in q(ua)lib(et) p(or)ta fi ant ⁊ sint. xl. b(re)uia sig(na)ta. Et ille q(ui) b(re)ue seu brascio n(e)m signatu(m) h(abu)erit unu(m) ꝯsiliariu(m) eligat ⁊ p(os)sit elige(re) et n(on) plures. siu(e) d(e) sp(eci)ali siu(e) d(e) g(e)n(er)ali. siu(e) i(n) Ciuit(ate) siu(e) i(n) burgis. p(ro)ut sors e(i) uen(er)it eligendi. Et n(on) alit(er) ullo m(od)o. Et q(ui) ꝯ(tra)fecerit soluat ⁊ solue(re) cogat(ur) pene no(m)i(n)e

Co(mun)i p(er)us(ino). x. libr(as) d(enariorum). Et d(e) p(re)d(i)c(t)is q(ua)lib(et) ualeat eu(m) accusare et h(abe)at medie(tatem) banni. Q(ua)re ꝯsiliatior(um) medie(tas) eligat(ur) int(ra) ciuitate(m). ⁊ alia medie(tas) int(er) burgos ⁊ d(e) burgis. Excepta p(or)ta s(an)c(t)e Susanne. in q(ua) p(or)ta tres partes ꝯsiliatior(um) eligant(ur) int(ra) Ciuit(atem) ⁊ d(e) Ciuit(ate) ⁊ q(ua)rta pars in burgo ip(s)i(us) p(or)te. ⁊ h(abe)at ⁊ h(abe)re debeat q(ui)lib(et) d(i)c(t)or(um) ꝯsiliatior(um) ip(s)e eligendor(um) ta(m) sp(eci)al(i)s q(uam) g(e)n(er)al(is) ꝯsilij ip(s)i(us) libra(m) ad minu(s) C. libr(arum) scripta(m) int(er) alias libras ho(m)i(nu)m Ciuit(atis) p(er)us(ine). Et si n(on) h(abu)erit libra(m) ut d(i)c(tu)m e(st) ⁊ electione(m) receperit puniat(ur) in. x. libr(is) d(enariorum). Et eliges pena sim(i)li puniat(ur). saluo si re nu(n)ti(au)erit electione(m) d(e) se fc(t)am int(ra) tres dies f(a)c(t)a electione, puniri n(on) debeat ullo m(od)o. Et d(e) h(is) p(er) Capit(aneum) inq(ui)rat(ur), nullo obstante cap(itulo) ut i(nfra). de aiunctis plenius ꝯt(inetur). Et unus q(ui)sq(ue) omni(um) q(ui)lib(et) p(os)sit e(ss)e accusator. Et h(oc) addo ab eo loco q(ui) incip(it). Et h(abe)at ⁊ h(abe)re d(e)beat q(ui)lib(et) d(i)c(t)or(um) ꝯsiliatior(um). ⁊c. i(d est). fuit f(a)c(t)a. ⁊ p(o)s(i)t(a) i(n) scat(ulis). i(n). m(illesim)o. CCC. j. ind(ictione). xiiij. die julij i(n) ualitura extu(n)c. q(ua)lib(et) ꝯsiliariis electis Capit(aneus) faciat co(n) ꝯgg(re)gari ꝯsiliatios d(e) nouo electos d(e) ꝯsilio sp(eci)ali. Et cora(m) eis faciat legi o(mn)es ꝯsiliatios d(e) nouo electos. Et p(er)timod(um) ad d(i)c(t)o ꝯsilio in q(ua)lib(et) p(or)ta eligi ⁊ adiungi faciat. x. ꝯsilia rios p(ro) porta. s(cilicet) v. i(n) Ciuit(ate) ⁊ v. i(n) burgo. in q(ua)lib(et) p(or)ta d(e) me lior(i)b(us) ho(m)i(n)ib(us) ip(s)i(us). Et d(i)c(t)i adiungendi sint tales q(uod) illi de Ciuit(ate) h(abe)ant q(ua)lib(et) eor(um) libra(m) sua(m) ad minu(s). CCC. libr(arum) d(enariorum). et illi d(e) burgo ad minu(s). CC. libr(arum) d(enariorum) q(uod) si n(on) h(abe)ret ut d(i)c(tu)m e(st) et offi(ciu)m receperit Capit(aneus) ꝯde(m)pnet ꝯ(tra)facientes. i(n). xxv. lib(ris) d(enariorum). ⁊ remoueat(ur) ab off(ici)o ⁊ eo p(ri)uet(ur) p(er) Cap(itaneum) s(upra)d(i)c(tu)m. Et ꝯsiliarij sp(eci)al(is) ꝯsilij. q(ui) eos eligent ꝯ(tra) d(i)c(tu)m for(mam) ꝯde(m)p nent(ur) in. xxv. lib(ris). d(enariorum). Et Capit(aneus) d(e) p(re)d(i)c(t)is inq(ui)re(re) teneat(ur) nullo obst(ante) cap(itulo). ⁊ max(ime) cap(itulo) inq(ui)sitio(n)is. ⁊ q(ui)l(ibet) d(e) p(re)d(i)c(t)is q(ui)lib(et) e(ss)e ualeat accusato(r). Et d(i)c(t)i adiungendi ꝯsiliarij eligant(ur) ad scrutiniu(m). ⁊ in ip(s)o scrutinio scribat(ur) no(m)i(n)a ⁊ p(ro)nu(n)cia(tur) electionis electior(um) et illor(um) q(ui) eliget(ur). addo h(oc) ut uitas p(re)sciat(ur) ⁊ duret i(n) ꝯsilio t(antu)m. vj. m(en)s(es). ⁊ n(on) pl(us). ⁊ sic d(e). vj. m(en)s(ibus). i(n). vj. m(en)s(es). eligant(ur) q(ui) ꝯsilia rij o(mn)es d(i)c(t)i sint d(e) ꝯsilio ⁊ p(ro) ꝯsilio ip(s)i p(er)us(ini). Et Cap(itaneus) ip(s)i p(er)us(ini) Et p(re)t(er)q(uam) d(i)c(t)i ꝯsiliarij electi erit nulla additio ho(m)i(nu)m fi(eri) d(e)beat d(i)c(t)o ꝯsilio sp(eci)ali. Et q(uod) d(ici)t(ur) sup(er)i(us) q(uod) eligant(ur) CC. ꝯ siliarij p(ro) ꝯsilio ip(s)o. s(cilicet) xl. p(ro) p(or)ta. Et. x. p(ro) p(or)ta p(ro) aiuncti fuit correctu(m) in m(illesim)o. CCC. j. ind(ictione). xiiij. die julij ualitur(um) extu(n)c. ⸿ Et addo h(oc) ut ip(s)i ꝯsiliarij sp(eci)al(is) meliores et utiliores ho(m)i(n)es. ⁊ s(ecundu)m d(i)c(t)am for(mam) eligant adiunctos. ⁊ p(ro) adiunctis uolum(us) q(uod) anteq(uam) fiat electio ip(s)or(um) adiunctor(um) illi q(ui) interfuerint d(e) ꝯsilio sp(eci)ali ad electio(ne)m p(re)d(i)c(t)am faciendam iurare d(e)beat ad s(an)c(t)a dei euangelia ⁊ ꝯpescat(ur) si nolu erint electioni interesse ho(m)i(n)es meliores ⁊ mag(is) ydonei et utiles p(ro) Co(mun)i elige(re) i(n) adiunctos p(ro) ꝯsilio s(upra)d(i)c(t)o. Et si alit(er) fieret electio n(on) ualeat ip(s)o iur(e). ⸿ Rectores u(er)o a(u)t(em) artiu(m) q(ua)n(do) fieret ⁊ eligent(ur) d(i)c(t)i adiuncti n(on) d(e)beant int(er) esse. S(ed) i(n) ꝯ(tra) p(er) sacr(ame)ntu(m). ⁊ i(n) pena. xxv. libr(arum) d(enariorum). p(ro) q(ua)lib(et) eor(um) d(e) pallo i(n) q(uo) fieret ⁊ eligerent(ur) d(i)c(t)i adiuncti discede(re) d(e)beat. Et si ꝯ(tra)fecerit i(n)cida(n)t pena(m). Capit(aneus) eos ⁊ q(ue)mlib(et) eor(um) teneat(ur) ⁊ d(e)beat ꝯde(m)pnare. ⁊ ꝯ(tra) eos ⁊ q(ue)mlib(et) eor(um) p(er) inq(ui)sit(ionem) p(ro)cede(re). n(on) obstant(e) aliq(uo) cap(itulo) ⁊ max(ime) inq(ui)sit(ionis). et q(ui)l(ibet) p(os)sit a q(ua)lib(et) accusari d(e) o(mn)ib(us) s(upra)d(i)c(t)is. Capit(aneus) a(u)t(em) u(e)l ali(us) ex suis sotiis u(e)l uic(arius) ⁊ i(n) alio ex ei(us) no(tariis) d(e)beat int(er)e(ss)e et q(uo)d in sup(er)iori ꝯte(m)pta cap(itulo) si face(re) ac (et) obs(er)uari. Ea a(u)t(em) q(ue) ꝯtinet(ur) i(n) h(is) duob(us) ultimis. c(apitulis) fier(i) ꝯdita

1298 i. m. cclxxxxviij. ind. xj. ¶ Et nemo possit esse consul
rectorum artium. non tamen alicuius artis. non de aliquo consilio comunis
vel populi. vel de aliquo alio consilio Civitatis perusii. si ipse vel pater eius non fuerint
nati in Civitate perusii vel burgis. et si eligeretur contra tenorem fororum de aliquo
consilio consul seu rector sue Camere. et electionem receperit privatus
in. x. lib. Et electio de eo facta ipso iure sit nulla. Et eligens
pena similiter puniatur et eligatur alius loco sui. Et de predictis aliter predictis
omnibus consiliis. Capitaneus perusii per sacramentum et in pena C. lib. te
neatur inquisitionem facere ex suo officio cum promotore et sine promo
tore nullo obstante capitulo. et maxime capitulo inquisitionis. et insuper de predictis
quibus esse valeat accusatio. Ea autem que continentur in presenti C. fuerunt condita
1299 i. m. cclxxxxviiij. ind. xij. ¶ Et consiliarii qui eligentur et
et tenentes ipsi Capitaneo in omnibus et per omnia que viderint et cognoverint esse uti
lia pro suo officio faciendo et honore augmento et bono statu
Civitatis Comitatus et totius Comunis perusii. et de omnibus de quibus fuerint a be..s pe
titum consilium ab ipso Capitaneo et ab aliqua persona noce bona fide sine fra
ude exhibere teneantur. ¶ Et Capitaneus cum consiliariis specialibus et
generalibus et aliis predictis populi et rectoribus artium debeat tractare
et facere suum officium ad Civitatis et comunis perusii bonum statum commo
dum et augmentum. ¶ Et dicti consiliarii omnes in officio consilio seu de
consilio esse debeat per vj. menses tantum. et per alios vj. menses toto eli
gatur eodem modo ordine et forma quo et quibus illi qui sunt de consilio pro primis
vj. menses eligantur. ¶ Milites autem et eorum filii et filii domicel
lorum. iudices et notarii non recipiantur non venire debeant ad consilium populi
non requirantur ad iuramentum sequentis Capitanei faciendum. ¶ Ille
autem qui eligerit militem seu militis filium aut filium domicelli
iudicem vel notarium in consilio populi solvat comuni perusii pene nomine C. s. den.
et eius electio debeat non valere. ¶ Iubemus insuper et volumus quod
maius consilium Civitatis perusii eo tempore quo eligi debet eligatur eo
modo et forma quo et quibus eligitur consilium populi perusii per rata anno consili
ariorum dumtaxat modo ille qui habuit breve signatum non possit eligere non
unum consiliarium tantum. Salvo si in consilio non essent tot consiliarii q
ue ad brevia quot essent consiliarii eligendi. nam tunc elector eligere
valeat unum vel plures consiliarios. pro ut de eorum venerit eligendi
iura tamen quod in qualibet porta eligatur in maiori consilio Civitatis tot
consiliarii quot instat Comunis perusii continetur. ita tamen quod medietas ipsorum
consiliariorum eligatur inter Civitatem et alia medietas inter burgos. Sal
vo quod in porta Sancti Sane s. in Civitate ipsi porte eligantur tres partes
ipsorum consiliariorum et in burgo ipsi porte quarta pars ipsorum consiliariorum. Et ille qui ha
buerit breve non eligit suum in Civitate suum in burgo. pro ut eorum sibi ve
nerit eligendi solvat pene nomine Comuni perusii. x. lib. den. Et tot
hoc quod in isto. C. continetur intelligatur in consilio speciali et generali comunis perusii.
et etiam in C. pro porta consiliariis eligendis. Et electio facta contra tenorem fororum
ipso iure non valeat. ¶ Volumus insuper adhuc ut in maiori consi
lio Civitatis perusii semper intersint meliores homines Civitatis quod potestas
et Capitaneus facta et completa electione maioris consilii Comunis perusii teneantur
congregare et congregari facere consilium speciale comunis et populi perusii. et coram eis
faciant legi omnes consiliarios de novo electos pro maiori consilio
Civitatis et faciant addi consilio speciali addi et eligi in qualibet porta
x. consiliarios de maioribus et melioribus Civitatis s. v. de populo perusii.
et alios v. de magnatibus et iudicibus. dummodo in addendis dicto ma
iori consilio Civitatis et burgorum perusii non intelligatur in magnatibus
non de magnatibus. sed tantum de populo perusii. et hoc predicta ab eo loco quod incipit
dummodo in addendis et cetera. s. fuerunt addita in m. cclxxxxviij.
ind. xj. Ita consiliariorum medietas eligatur in Civitate et alia medietas
in burgo. in porta qualibet Civitatis Salvo quod nullus de dictis addendis

eligi valeat in Civitate non habeat libram suam ad minus. CCC. lib. Et
si aliquis contra tenorem fororum eligerent eligentes componere Comuni perusii in
xxv. lib. et electus si electus receperit pena similiter puniatur et privetur officio.
et etiam de consilio removeatur. Et potestas et Capitaneus possit debeant et teneantur
de predictis inquirere nullo obstante capitulo et precipue capitulo inquisitionis et culpabiles
repertos punire. non super dictum est et etiam de predictis esse valeat quilibet accusa
tor. et ipsi consiliarii eligendi per arrunctas eligantur ad scrutinium non
consiliarii addendi populi eligantur. ¶ Et omnes dicti consiliarii tam ma
ioris consilii quam adiuncti durent in officio consilii. et in ipso esse debeat per
vi. menses tantum ut durant et presentant consilium populi perusii. et per alios vj. menses
toto eligantur modo ordine et forma quo et quibus illi qui sunt et erunt de consilio pro pri
mis vi. menses eligantur ¶ Ut autem ipsi consiliarii consilii specialis comunis et populi
meliores et magis ydoneos homines secundum tenorem fororum eligant arrunc
tos. et per arrunctis maiori consilio Civitatis ordinando. quamquam fiat electio
ipsorum arrunctorum illi qui interierint de consilio speciali ad faciendum predicta
tam electores iurare debeant ad sancta dei evangelia et etiam consequentes homines
meliores et magis ydoneos Civitatis eligere in adiunctos quod premittitur
consilio predicto. ut dictum est supra. Et si aliter fieret electio non valeat ipso iure.
¶ Consules autem artium qui fierent et eligerent dicti arrunctos non debeant intere
sse in presenti placimento. et in pena xxv. lib. discedere debeant. Et si contigerit
consules in sancta pena per potestatem et Capitaneum componentur et contra eos dicere predicta
possit inquisito si. non obstante aliquo capitulo populi et precipue capitulo inquisitionis. Et etiam
de predictis possit quilibet accusare de omnibus predictis. potestas autem et Capitaneus vel alter eorum
vel alius executor sociis suis iudex cum uno executorum notarius debeant intere
sse et in superiori contenta capitulo fieri facere ac etiam observari. Que autem con
tinentur in hiis ij. ultimis C. fuerunt condita in m. cclxxxxviij. ind. xj. 1298
¶ Non autem consiliarii fuerint sint patres fratres minores vel predicatores. vel fratres
Sancti Augustini vel fratres Sancti benedicti. vel fratres fratrum sacci de penitentia. et in aliorum ordi
num ad dando brevia seu bursiolos. Et quando dicti fratres habere non
poterint. habeant pueri minores. xij. annis ad dando brevia predicta.
¶ Preterea statuimus et volumus quod quicumque habet aliquem ordinem clericale
non possit eligi de consilio populi vel comunis. non in officio rectorie vel camo
legarie non possit esse non eligi in aliquo officio comunis. vel habere aliquod of
ficium in Comitatu vel districtu perusii. ¶ Ille autem qui eum eligeret contra tenorem
fororum x. lib. Comuni perusii pene nomine solvere teneatur et pena similiter quod contra
formam officium acceptaverit puniatur et statim privetur officio sibi dato.
et alter eligi debeat loco suo. et de predictis quilibet esse possit accusator
salvo quod hoc non intelligatur in illis habentibus ordinem clericalem qui uxorem pro
pria habent seu etiam retinerent. Et hoc quod continetur in isto. C. legatur in consi
lio populi et comunis quando consiliarii fuerint et quando officiales sorte brevium eli
guntur ut id quod in eo continetur sit omnibus manifestum et quilibet sibi valeat precavere.
¶ Statuimus insuper quod nullus possit non debeat eligi consiliarius vel in consiliarium
suum de consilio ullo modo non in illa et de illa porta in qua tempore ipsius electionis
non actu habitaret et continuam habitationem facere nosceretur. Et hoc C.
fuit factum in m. cclxxxvi. ind. xiiij. ¶ Et ut sciatur quod quis consili 1286
arii et quod debet ad consilia perficienda venire ad brevia. ordinamus quod quilibet
consiliarius consilii comunis et populi perusii tam de generali quam de speciali. et de
arrunctis utriusque consilii habere debeat suum nomen et cognomen in scriptis autem
penes se et qualiter est de consilio. et de quo consilio et nomen et cognomen illius qui eum
elegit. et si contigerit aliquem ex predictis consiliariis habere aliquod breve
pro eligendo aliquem officialem suum consiliarium statim debeat ostendere
et fieri facere ei qui stabit ad dandum seu dari facere dum
brevia quando est de consilio. Et si non ostenderit statim non possit aliquem
eligere non de consilio. non in aliquo officio predictum illi breve signatum quod
habuerit. Si in continenti ipsum breve per eum qui erit ad ipsa brevia dan
da vel dari facienda remittatur in capello inter alia signata vel

būt offitiales eligi q̄t erūt offitiales eligēdi. Et p̄
ca q̄ꝫ pōta uacat p se ad bma capiēda qͥ bmb dā
dis sit pati frēs minoēs l' pdicatoēs l' frs ō Aug. l' c
libꝫ alti relig. q ō uase seu ō capello ōbeāt ex̄hē b
ma. Et frs dare ōbeāt bma illis q fuīt massi ad
bma capiēda. Et q̄n frs hn̄ n̄ poterūnt hānt pueri
miōres xij. ānis ad dand bma ōdā. Et ille q hebit
bue signatū eligat offitialē quē eligē hebit bo
nū ⁊ ydoneū ⁊ illa bma recipiāt q̄ p frs p̄dcōs da
būt āñ alia. Et p̄dcōs mīare p̄sit ɔsiliāios ad bm
a iuros. ſꝫ mīctē eos n̄ p̄sit ad bma capiēda. Sꝫ nōt
pōt ⁊ Cap l' altius eoꝝ ⁊ famulie ipoꝝ ⁊ clꝫ eoꝝ ɔsi
liāios ad capiend bma mītē tiant. Et si ās hūt
bue eligēdi uīd Cōis illū eligē ōbeat q ī scol' stu
duīt v. ānis. ❡ Si uō eent plēs elctionarij q u
nū offitialē hn̄ent eligē. si iiij eoꝝ fuīt ī ɔcōdia e
lctio eoꝝ ualē ōbeat ⁊ tn̄t ɔdict alti n̄ obst. Et
neō q fuit ī aliq elctōe p̄sit ēe l' eligi ī eo offō iq
hēat offiaalē. Et si ās sic eligēt l' damaret elctō
ualē n̄ ōbeat n̄ tenē. ſꝫ ipō iur sit cassa ⁊ alī eligi
debeat loco sui. ❡ Preterea uolum̄ firmit obs̄uai
q p̄z n̄ p̄sit eligē filiū. n̄ fili p̄ēz. l' fr canal' frēz
canalē secū ī ead familia ɔmorātē ad aliq offm
Cōis faciēd. n̄ ō aliq ɔsilio cōis l' pp. l' ō aliq alio ɔ
silio. Et q ɔfecit pūat pnāce q̄ꝫ ī x. lib. ō. Et elct
si elct recepit pēā sili pūati. Et uicl ō elctō fcā ɔ
dāꝫ formā ipō iur sit nlla. ⁊ eligat alī ⁊ eligi ōbe
at loco sui. ❡ Dicim̄ insr ⁊ ordd. q qcūqꝫ hebit ali
q offm a cōi mq sorte bmū eligati sui ex eo salai
n̄ hēat sui salar n̄ hēat a cōi n̄ p̄sit hēe aliud offꝫ
in ill vi. mīs. l' eo tpꝫ q eēt elct ad offm faciēd. si
illd p̄mū offm acceptabit. Sꝫ uno suo offō sit ɔtēpt
⁊ si aliqs offitial' acceptaret l' oparet ā offm in q
eligēt ut supi dcm ē q illd unū offm q hēe debe
bat amitē illd ultim offm ⁊ soluē ō suo Cōi pus.
x. lib. ō. Saluo q p̄dcā n̄ itlligāt ī hijs q eligēt et
hn̄ent aliq offm Cōis ⁊ distruct pus. ⁊ ex̄ muōs aiūt
⁊ bugoꝝ pus. ī qͥb p̄dcm capm locū n̄ hēat ullo modo.
❡ Si uō ās eligēt ī duob officijs. l' ī plib sil' ɔ official'
elct aliq ipoꝝ offōꝝ n̄ acceptauit. liceat ei accepta
re atqꝫ recipe unū ipoꝝ offōꝝ q ē mag' libuit eīē
❡ Volum̄ insr q si ās hūt l' hūt aliq offm a cōi ī ali
qͥbꝫ vi. mīs. l' in ipō fuit offō ī ipis vi. mīs. n̄ p̄sit ī se
q̄ntib vi. mīs. ī ipō ēe offō. n̄ ipm offm ī ipis vi. mīs
hēe ualeat ullo m. Sꝫ ā offm hēe ualeat ⁊ tenē.
except offitialib ōdcīs qͥb h capm neqat p̄iudicaū
gnare. Et pōt ⁊ Cap. ⁊ q̄ꝫ eoꝝ ⁊ eoꝝ clꝫ offitiales
possit ōbeāt ⁊ tiant ō oīb ⁊ singlis ɔtētis ī h cap
inqsit facē pū atr l' sectā ad eoꝝ ⁊ clꝫ eoꝝ uolūt ⁊ ad
pet clꝫ petētis. Et si aliq ɔfecisse īuenīnt eū ɔdep
nare tiant. ⁊ ōbeāt fm formā p̄s cap. n̄ obst aliq
capo p̄cedēte. l' seqnte h capm ⁊ p̄cipue cap iqsit. ⁊ sr q
b iqsit fi ualeat. Et uicl ō p̄dcīs oīb ⁊ siglis ī
p̄s capo ɔtētis q̄ꝫ ēe ualeat acatoꝝ. ❡ Debeāt
insr pōt ⁊ Cap penes se ī sc̄ptis hēe ōs offitialē
Cōis pus. ut meli uītatē offitialū p̄uaicantiū
ualeāt īuenire. ❡ Jt si ās ad aliq offm eligēt ad
q exercend īsufficiēs seu īpotēs uidat pōt ⁊ Cap n̄ te
neat ō tali officiali iqsit facē pū atr l' sectā sic eis l' a
lic eoꝝ fuit postulatū. ❡ Et si aliq officialē īuene
rit īsufficiētē seu ī ɔpetētē ad ī offm exercēd ī q eēt
elct illū offm ōbeāt ō offō remouē. n̄ obst si ille
official' exce offm iurauisset. ❡ Jt si ās official' fuit
elct ad aliq offm exercēd ⁊ illd offm noluit accepta
re ad ipꝫ recipiēd offm mīme ɔpellat. Saluo q h
ī ābaxiatorib ē locū neqat uēdicare. ❡ Si uō ās
elctōnari aliq ī aliq offō p̄dco elegit ō in ad x. ānos
oīb elctōib p̄ueti ⁊ xxv. lib. ō nōe pene soluē tiat.
Et ille q dab p̄cīū l' dāī fecit simlē penā ōbat sbsti
nē. c bāpm ⁊ med sit cōis ⁊ aliā hāt acatoꝝ. Et si
ās elegit aliq ī aliq offō in q ēe n̄ p̄sit. ille q eēt elc
tus ō offō ōbeat remouū. Et elctoꝝ q eū eligisset aliū
eligē n̄ ualeat. Sꝫ ad pōtā deq eēt tal' elctionarī ul
li official' reiūtatur electio. Rbca de electōe offitialiū
⁊ de eoꝝ salaio ⁊ quātum tps duret.

Cum p capla stat pp pus mlti ad bma eligi de
beāt officiales stat p̄ēt se ualētes ⁊ inuolabli obs̄
uaī h capm ad euellēd īuolucū salaioꝝ q soluūt offici
alib ō aue cōis pus. q offitial' ī scripti eligāt p ut ō
eoꝝ elctōib ad bma fiēdi ī caplis ɔtinet pp pus. ⁊ p
officijs ī sc̄ptis ⁊ n̄ p aqͥb alijs offitij cōis q ad bma fi ⁊
eligi ōbeāt āñ salaīa psoluāt ō aue cōis ⁊ q̄ntitatē
salaioꝝ ī sc̄ptoꝝ ⁊ ō ī sc̄ptis officijs ō aue cōis pus. p cōi
soluāt ⁊ durēt tm ī offō ut ī istis ɔtinebꝫ. ⁊ sit offitial'
uīī ī sc̄pti tm q eligi ōbeāt ad bma ⁊ hēe salariū a cōi.
Alij uō offic q eligi ōbēt ad bma ⁊ n̄ hēe salariū a cōi
eligāt ut ī caplis stat pp pus ɔt q̄z offm duret ī insr
ɔtinebꝫ. Et alij offic q n̄ eligūt ad bma hēe ōbeāt sa
laīa. ut ō officijs ⁊ salaijs ī stat ɔtinebꝫ pp pus. — Jn p̄mi
eligāt ad bma ī p̄nc regimīs pōt duo nōt Cīūt pus.
l' bugoꝝ q sit eū uid pōt positi sr ex ordinaijs ⁊ dāpna
datis ad uob miliāib ex. ut ī capo stat pp loqtis ō dā
matis ɔt ⁊ durēt tm ī offō p vi. mīs. ⁊ hāt q̄ꝫ eoꝝ p su
o salaio p dās vi. mīs vij. lib. ⁊ x. s. ō tm a cōi. dū in ɔti
nue stēt ad eoꝝ offm faciēd. ⁊ faciāt sc̄ptās ad dām of
fitiū ptinētes ptib sui alio salaio. ❡ Notar q scrbēt stat
pp hēe ōbeat q̄ꝫ eoꝝ p sc̄ptā ⁊ corectura clꝫ stati xv.
lib. ō p salaio a cōi. ❡ Eligāt v. offitiales sr baylito
rib ⁊ recoltis eoꝝ q̄ g̃scedis uinis p pōtā ⁊ durēt ī offō
p unū ānū ⁊ hāt q̄ꝫ p suo salaio dā officij a cōi xx. s. ō.
q̄ꝫ āno. ❡ Jud cōis pus eligāt p vi. mīs in ⁊ ordiē
ī scripto. uidꝫ. uīd a x. lib. s. ⁊ a x. lib. j. ⁊ sr ex ordinaijs.
cōis q ō v. eligāt p qͥbꝫ vi. mīs ⁊ ō dant p pōtas. Et
hāt q̄ꝫ ōdcoꝝ uīd a cōi p suo salaio x. lib. ō ⁊ n̄ ult.
⁊ jud sr offō cōi diuidūdo eligat silr p vi. mīs. ⁊ dēi
duo jud diuidant p pōtas. Et illa pōta q heb altm ex dēi
jud n̄ p̄sit aliq eoꝝ hēe dōn ōs alie pōte hebt altꝫ
ex dēis iudicabꝫ. ⁊ jud āt sr cōi offō diuidūdo n̄ hāt
ā salariū n̄ q ē ɔ ordī p formā capo loqnt ō offō offic
sup cōi diuidūdo. elctō uō oīuꝫ p̄dcoꝝ uīd fiat ī
maiori ɔsilio Cīūt ad bma h in uidꝫ q p q̄ꝫ ipoꝝ
v j. uīd fiāt v. bma figta. Et illi q hebt bma figta

non signata si extiterint plura brevia in capello remittatur ad consiliarios
potestatis. Et sic dictum est de consiliariis et in consiliariis comunis et populi et de admi
nistrationis et in consulibus mercatorum cum litoribus cambii, campsorum calcolati
orum et aliis campsorum et rectoribus artium et super prioribus modo et notariis intel
ligatur et volumus observari. Et ipsi priores superpriores modo et
notarii sindici et notarii consortii ipsorum modo et notarii tamen non possint ad consi
lium maius civitatis pisane et in ad consilium populi vel rectorum artium non for
sitan ad ipsa consilia vocarentur. Et adhuc ut quilibet consiliarius et
rector tam populi quam comunis quam adiunctor quam et consules mercatorum
et auditores cambii et campsorum calcalatiorum et alii campsorum et rectores
artium et cuiuslibet artis et quilibet prior et superprior modo et notarii et quilibet rector
modo et notarii suum non tempore possit melius et vicarium habere ancienticum pe
nes se qualiter est de consilio et quod quantum et tempore illius qui eum elegit. Et si contin
git aliquem ex consiliariis predictis habere aliquem brevem per eligendo ali
quem officialem suum consiliarium statim debeat ostendere quando est de con
silio et si non ostenderit statim non possit aliquem eligere de consilio non iali
quo officio sed in continenti remittatur in capello et ille de consilio expel
latur. Et quod dictum est in consiliariis consilii comunis et populi et adiuncto
rum et de intelligatur in consulibus mercatorum auditoribus cambii campsorum
maiorum et minorum et aliis campsorum et rectoribus artium prioribus superprio
ribus modo et notariis sindicis et notariis consortii modo et notariis volumus obs
ervari. Et ipsi priores superpriores sindici et notarii consortii modo et notarii
et rectores modo et notarii tamen non possint ad maius consilium civitatis.
Et adhuc ut quilibet consiliarius et rector suum non habere possit ancia
nos volumus quorum et notariis potestas scribat nomine et pronomine consiliariorum
omnium maioris consilii et adiunctorum dicti consilii tempore quo fuerit et
nomine et pronomine illorum qui eligerent. Et notarius capitanei nomine et pronomine con
siliariorum omnium consilii populi et adiunctorum et nomine et pronomine illorum qui eli
gerent et notarius artium nomine et pronomine consulum mercatorum auditorum cam
bii aliorum campsorum artium et rectorum artium et nomine et pronomine priorum et super
priorum modo et notariis sindicis quilibet dictorum notariorum debeat non tempore inscriptis
ancianum illi qui erit electus et nomen tempore eius qui eum elegit suum ali
quo pretio et salario habendo. Et illi qui sic apparebit inscriptus possit
venire ad consilia et ad brevia tamen alii sub pena istatur contempta et
aliquis alius accesserit ad consilium post dictam formam solvat pro vice
qualibet x libras. Et si brevem habuit aliquem officialem vel consiliarium eli
gendi et eligit non valeat electio ipso iure et solvat penam su
pra nominatam. Illa autem prudentia antiqua imitantes bonis hominibus
constructa ordinamus et volumus imperpetuum observari quod nullus minor
xviii annis possit eligi non esse de consilio comunis vel populi pisani vel de
adiunctis per aliquem dictorum consiliariorum electio non valeat ipso iure.
et alter statim eligi debeat per consiliarios illius potestatis ad quem elec
tio pertinebit. Et privatur tamen ipse electus quam electorem si electus reca
pit in x libras denariorum, nihilominus electio non valeat ut est dictum et de predictis
ut electus de consilio sit minor vel non xviii annis stetur dicto potestatis
et capitanei vel alterius eorum vel alterius ex eorum modo si per aspectum iudica
verint cum minorem xviii annis non electus probaverit infra triduum se
maiorem. Et nihilominus potestas et capitaneus vel alter eorum possit inquirere non
obstante aliquo capitulo et maxime inquisitionis et contrafacientes punire ut supra
dictum est. Et de predictis quilibet esse possit accusator et habeat medietatem banni.
quod autem istud capitulum constitutum fuerit edita in MCCLXXXVIII. indictione XI.
Preterea volumus quod potestas et capitaneus et quilibet eorum teneatur et debeat
inquisitionem facere quod in hoc capitulo continetur et si aliquem invenerint facere vel fe
cisse contra dictum capitulum vel aliquam partem suam ipsum contempnare te
neantur vel ipsos in penis supra in hoc capitulo nominatis non obstante aliquo
capitulo precedente vel sequente et maxime capitulo inquisitionum et nihilominus

de predictis quilibet esse valeat et possit accusator et habeat medietatem banni.
Et Consules artium qui erunt pro tempore predicta si non faciant addo potestatem
vel capitaneum quod si non fecerint et capitaneus non fecit potestas et capitaneus C libras
et quilibet dictorum consulum xxv libras denariorum comuni pisano solvere teneantur. Et hoc
intelligimus capitulum observari aliquo alio capitulo non obstante quod capitulum fuit
correctum et denovo additum in pluribus et pluribus locis in annis domini
MCCLXXXVIII indictione XI. Verum in eo aliqua additio facta fuit in
MCCLXXXVIII. indictione XI. Rubrica quod nullus consilia
rius consulat non super propositis ad penam superius facietur.

Nullus de consilio pisano super sua capitanei facta propositione ab ipso capitaneo
vel ab aliquo loco suo debeat in consilio ad consulendum nisi super eo quod
propositum fuerit ab eodem. Et qui contrafecerit pro vice qualibet nomine pene teneatur
in presentia capitanei precepit vel baiuli sui pro eo v solidos denariorum solvere teneatur. Et
si quis fecerit ad consulendum post preceptum capitanei debeat solvere v solidos.
Preterea potestas et capitaneus teneantur et debeant scribi facere propositiones omnes
et provisiones et firmitates in consilio comunis et populi pisani per notarios reformatur
antequam ipsi potestas et capitaneus vacent in ipso consilio et capitaneus teneatur et debe
at scribi facere propositiones omnes provisiones et firmitates in consilio populi per
eundem notarium reformatur antequam consilium populi sit congregatum. Et antequam
ipse capitaneus veniat in ipso consilio. Et si potestas vel capitaneus fecerit contra predicta
privatur qualibet qui contrafecerit in xxv libras denariorum comuni pisano suo salario
solvendo. Et propterea erit in consilio et propterea alterum dictorum consilio
rum fuit adunatum nullam propositionem possit scribi facere ad pe
nam supra nominatam. Et predictum capitulum fuit correctum et muta
tum in aliquibus partibus in MCCLXXXVIII. indictione XI. Et quod dicitur de
propositionibus faciendis cum ordinamentis artium debeat concorda
re. Et hec particula ab eo loco quod incipit. Et quod dicitur de propositi
onibus faciendis et cetera infra fuit facta et addita in MCCCI. indictione XIIII.

Rubrica qualiter officialibus prius statuatur salarium quam
eorum electio fiat.

Cum tractabitur de electione aliquorum officialium prius de salario in consilio statuatur quam eius electio
celebretur. Et salarium quod in officialibus in consilio statuetur eis
absque diminutione aliqua persolvatur. Et si in ad potestatem vel capitaneum
vel aliquis eorum officialium cogeret camerarium seu massarium aliter ad aliqua
salaria persolvenda solvat comuni pisano de eorum salario xxv libras
denariorum. Sed salaria ordinata tamen potestas quam capitaneus solvant et solvi facia
nt officialibus de avere comunis. Sic salaria a maiori consilio civi
tatis melius fuerint ordinata. Et quilibet officialis teneatur obe
dire potestati et capitaneo et utrique eorum in hiis que erunt eis iniuncta pro utili
tate comunis pisani salvo iure officii et salvis capitulis constituti. Et
salvo quod consilium tam populi quam comunis possit ordinare et facere quod
voluerint super hoc capitulo in ordinando et constituendo salarium
officialium et quod per ipsa consilia ordinatum et stabilitum fuerit vel per
aliquod ipsorum consiliorum sit firmum et quod super dictum est in aliquo non obstante.
Et quilibet officialis comunis pisani sorte brevium eligatur excepto
quam in officio notarii artium et bonicelli quod sorte brevium nullatenus
eligantur. Rubrica titulus officialium

Omnes et singuli officiales comunis pisani per maius consilium
civitatis et populi pisani sorte brevium eligantur et ipsos offici
ales omnes et singulos ad brevia et non aliter potestas et capitaneus eligi fa
cere teneantur. Et aliter eligentur electio non valeat non salari
um habere debeat a comuni salvo forma et eo quod in ipso capitulo continetur
et omnibus aliis in quibus de aliquo officiali vel de electo et officio fiet
mentio specialis. Brevia autem fiant hoc modo videlicet debeant scilicet quod
tot fiant brevia quot erunt consiliarii cuiuslibet potestatis ut quod sint
tot brevia signata litteris convenientibus ad officium sicut quod debe

sit i elect uno qui hebit elige. Et si os .v. potuit concorde
bn qd alias. si uij eor concordabit electo peos facta ualeat
contniat n obst. adicet quatt. Et q̃ uno duo sit sr qoib a
x. lib. g. zabini j. z duo ax. lib. e. ali uo sit sr cais exord.
alii at sit sr cori dimidiuo. z nlls uno eligat i officiali
n i pota. z d pota d q er electoary. z si elegert d alia po
ta. electio ipo iur sit nlla. z p offic nllat hat. Et p
dcã uno qões os xx. f zabin isi simaie itlligat it pa
tes p iuramtu sic d ipor uno, pcessit nolut. hat q̃
qlz uno ax. lib. e. z a x. lib. j. z iud sr cais exord. ducs not
q eligat ad breuia psex m̃ses i maiori csilio cuit q salariz no hant
a cōi f salariuz pcipiat a pcipe psit a ptib; de scriptuis sic pcipiut ipe
a ps psit not q eligut inpilatius pet z dat lig dig etz m sibz f for cor
leg tiu de dco cor offo. iudicant ...
qui eligat ad breuia q simili salariuz no hat a cōi set de scriptuis pe
a ps psit soluer ut alij notary supra dcti. Qui iudices z notary c
mue iurisdicas horis z iuridicas diebus iurare cogantur per po
testatem z capit pena. Centum. libr. tene sedere ad ius redde
dum alic. ... fuit mutatus q correctus in millesimo ...
ij. indicta. duodecima de mense augusti. quo anno ...
... Volum̃ q os iud cois pus tniant
p sacramtu z i pea dcta face solui mass cois pus p
cōi dama qonu q cent corã eis. s. vi. d p qlz libra aq
libz pate anq fiat ctestato litis aptib sup libello seu
i ipa litis ctestatce. iud at cfacies soluat cōi pus.
pene noie xxv. lib. d. Et nichil damu n solutu cōi de
suo solue cpellat. Et id q d sup d decimis soluedo
fuit fcm i. m. cclxxxv. ind. viij. die viij. aug. z ua
leat a dca die i antea. Et nichil pot z cap l alt corp
sit dbeat ctniant c ipos uno inqsit face pu z fecte u
eis l alti cor libuit z cfaciente l cfacietes ctepna
re i pena supi noiata n obst aliq cap z max cap iqsit
Et insr d pcais qlz psit ce accator. Ea at q ct abeo
loco q incip. Et nichil pot z cap. z c. j. fuer cdita adio
c. addita i. m. cclxxxviij. ind. xij. die xxv. aug. a dca
die i antea ualitur. Si uo damu n fuit solutu z
mass sic supi dcm e n naleat ipo iur snia q dabat l
daret p pate illi q damu n soluiss ut e dcm. Et nlls
not alic uno n psit accipe damu ab aliq pte qualit
n tm mass pea scripta. Et u uno apdais se naleat i
meli pcauie uolum q nlls uno pea xxv. lib. d. psit nec
dbeat itllige. n se intimicte d qoe q eit corã eo n ui
dit apolicã z scptura pu scptã p not mass d decimo
soluto eid mass ccde qonis pfate. z d pcais asr pcais
psit iqri ut supi dcm e. z a dca sr. Et h additio abeo
loco q incip. Si uo dam n fuit solut z c. j. fuit fca. i.
m. cclxxxviiij. ind. xij. die xvij. julij. a dca die i an a
ualitur. Et qcūq fuit l fuit i aliq b. vi. msr. iud
cois pus. i aliq dcor vij. offor. l not alic dcor uno. i
seqntib. vi. msr. i aliq dcor. vi. offor. l not alic dcor
vij. undic. cois pus. Et q cfecit z offin recepit soluat
pene noie cōi pus. x. lib. d. Et nichil puet offo z de
eo dbeat remoui p pot l cap. sui a iur sollepnit z
ali eligi loco sui. Pretea uolum q os uno dca
pt iud q eit sr offo cōi dicduo sic executoes c
fessi. z iustra cfessionu qlz eor exeq ualeat. n obst
si uno minoris sume executoez facet d maiori suma.

Et si uno maioris sume executõm facet d minori n obst q
clz possi i dubiu reuocari. dū m cfessioes sit legit et exeq
de sz forma stat p pus. Ord. insr z uolum sumt obs
uari q os uno cois pus tniant z dbeant uinclo iur. z i pea xxv.
lib. d. p qlz cor pcede sr actis agitatis corã suo pdecessore
sr aliq qoe int aliqs ultete sui pdrectõe libelli alti pori
gedi l dãdi sr actis agitatis corã suo pdecessoe. z h locu
hat i qoniub ciuilib i criminalib at n itlligat n loc hat ullo
m. Iud at pot z cap z alij uno cois pus sr iur reddedo
electi tniant p sac sui cauillatoiby z dolo uitta oib petetib
redde z pcede pt lite ctestatã a dca iur articlos ad istatiã
petetiu oi dilatoe sblata. Et si corã eis fuit fcã plo iudi
cij pncipal l cae ptestes l instria tniant pcise an exitu
sui officij sniam pmulgare sui a q csilio sapietis n aptib
petet. Pretea si ds uno fuit elect ad csulend sr aliq a
ticlo alic cae l sr cogtoe iudicij pncipal tniat ei sac pt
susceptu csiliu. i. x. d allegatoes ptiu itende diliget. z i.
alios. x. dies citare ptes. si nolut ad oppone l mostre z si
ptes n opposiunt. tniat i alios xx. dies csiliu exibe. quo
cfecit. i. x. lib. d. cōi pus ctepnet. Et cogat dare csiliu
cstare i pallo cois sic p pce cfess. Et q i uhijs duob c ct
fuert cdita. i m cclxxxviij. ind. xj. Sup custodia
fontiu z gratatatoior exist circa ciuit pus n eligat ali
q offic z custod aliq cap n obst f uolum q un ex not pot
hat offin auct h cap sr oiby fotib existetib pe ciuit
pus p unu miliare q n itromitat se i alio offo n duta
xat ctinue z cotidie ire dbat ad uided dcos fotes ut
mudi z uidi cfuet. z eos faciat actari expes cois pus
ut nece fuit. purgatio at fiat p offic iscriptos. Et isr
ad h ut i fotib n fiat turpitudo f mudi fuet. stat q nlla
psona audeat l psumat face h l retine pe aliq fo
te pe ciuit pus p unu miliare aliqm fossã sui trosciaz
pe aliq dcor fotiu p c. passus. Et q cfecit soluat pe
ne noie l. lib. d. Et uolum q supstes mar. z dcs not tniat
legas fcas iuijs z fenestris ut aq dcurrat i ipas fossa
z trosciaz pemit dstrue z dstrui face. Et qcūq ht l
hiut arbore l arboes sr aliq fonte cois l pe aliq fote
ad duos passus. tniat i. t. eid assignad p pot l capit
l eor l alti eor uno incide z remoue. z q cfecit soluat
pene noie p qlz arbore. c. s. d. z nichil arbore l arboes
iacii face tniat. Mandam insr q nlls tegolari ul
matonari calcinaiolus z qlz alius artifex cuiicũq artis
z illi q hnt z retinet sturas ul ds pcis l alt eor n aud
at n psumat aklo maij. usq ad klas octub tolle n tolli
face cã faciedi l opandi arte eor aq de aliq fote q sit
pe ciuit pus p mediu miliare. z q cfecit soluat cōi
pus pnice qlz. c. s. d. Et d pcais qlz sit accato z heat
med bãpni. Et nichil pot z cap d pcais tniat face in
qsit z culpables reptos punire cap inqsit ul aliq alio
n obst. Et h. c. fuit cdit i m. cclxxxviij. ind. vi. Pca
uolum q pot dcm sui not z cap unu ex suis not te
neat pcd demane z d sero z alijs hois ut expediens
eit inte cu alijs d alti eor familia ad fotes existes.
pe ciuit ad igred z ecand z uided si ds se balneat
ul fac aliq turpitudine i aliq fote. Et si aliq l aliq
inuenit balneate se i aliq fote l aliã turpitudine faci

ente cõdẽpnet ille ⁊ villa q sic fuit inuent' l' inuẽta face p
mce q̃lz i. xl. s. d. Et c̃dat d p̃tãs hom̃ familie pot l' cap.
cũ ẽit cũ eis alt' rcõr nõt. Jta q n̄ opoteat aliã p̃batõm
h̃ri. Et si pot n̄ fecerit si' p̃dca accõ nõt ⁊ eũ n̄ inuẽit cõ
tinue ad dcõs fõtes ut dcm̃ ẽ. Sibi ⁊ Cap soluat q̃lz eor cõ
faciẽs d' suo salario i sindo Cõi pus. C. lib. d. Et incho de
oib' ilz cap cõteptis q̃lz sit accãtor ⁊ hãt meo bãpm. Et
incho pot ⁊ Cap tñant ⁊ debeat face inqsit d oib' cõ ẽs q
facient aliq' turpitudinẽ i aliq fõte ⁊ reptos culpabiles cõ
dẽpnare i penis supi' noiatis aliq cap n̄ obst. ⁊ max' cap
loqnti d inqsit. ⁊ d cõdẽpnat fiẽd. d p̃tãs l' aliq p̃dcõr fiẽd
exgrauato l' in d iniustitie cois pus n̄ hãt excusatões. Et hz
C. fuit i plib' locis mutat. i. m cc lxxx viii. jnd. xi. Et
uolum' statui q fcã dcã renũciatõe ⁊ purgatõe q̃lz ipor offic
reqrat nõt pot posit' sr fõtib' q uadat ad uidend ipos fõ
tes si sit bñ purgati n̄ ne. Et ipe nõt i pẽa xxv. lib. d tñe de
beat ad pet alti' dcor offic aduitend ipos fõtes ⁊ reduce
i pu' scripturã q̃lr fõtes s purgati. ⁊ ea referre l' iscptis da
re cõsul' q er p tpa. Et si nõ stab' p scptam illi nõt ipos fõ
tes bñ ẽe purgatos bñ q d al' cõdẽpnet q̃lz dcor offic cõ sa
ciẽs p mce q̃lz i xl. s. d. ⁊ d p̃tãs stet solu dcẽ scptẽ. Jta q
n̄ opoteat aliã h̃ri p̃batõm. Et incho fõtes d' suo purgare
tñat. Et d p̃tãs cõ dcos offic ⁊ q̃uelz eor pot ⁊ Cap tñã
t face inqsit. ⁊ reptũ culpabilez puniẽ i pẽa supi' noiata
n̄ obst aliq cap ⁊ max' inqsit. Et incho q̃lz d p̃tãs psit ẽe
accãtor ⁊ hãt meo bãpm. Q' at ilz cap cõtinet fuer cõ
dita i m cc lxxx viij. jnd. xj. die xxv. aug. accã die i ana
ualitur. Pot at ⁊ cap l' alt eor ⁊ q̃uilz eor offic fõtẽ
qsit a medio mihai ex' Ciuit ⁊ burgos pus faciãt reap
tari ⁊ purgari expẽs castr l' uille i c' iurisdictõe erit. Et si alt
eor sint negligẽs ad p̃dcã soluat d suo salario. C. lib. d.
Et incho pot q'rant castris ⁊ uill' Coit pus tñant pre
dcã si face. Et si ẽent negligẽtes q̃lz q ẽet negligẽs
soluat Cõi pus. nõe bãpm. x. lib. ⁊ q̃lz sit accãto ⁊ hẽat
meo bãpm. Et p̃dca fiãt cõti debeat ab iscripta die m
ana admin' usq ad festũ oĩu scõr. ⁊ q̃lz die sabbti bãpm
at ut sit oib' mãifesta. Et si aliqs fõs repatõe ⁊ mũta
tõe idigẽs erit i aliq loco a medio ex. ⁊ n̄ erit i iurisdictõe
alic' castr l' uille uolum' q aptet ⁊ remũdet fõs ille per
hões castr l' uille q dcõ fõti ppiquos pmanebt. Et si ho
mines castr l' uille p̃dcã n̄ fecint tñno eis l' alti eor
assigto. soluat castrũ l. lib. ⁊ uilla xxv. lib Cõi pus. Et
incho p̃dcã sb eãd pena face tñant ac c' cõpellat. Et
si iñe cõsuete ⁊ p q's tri cõsueint ad aliq' fõtẽ cõsuetũ. ul'
curiẽ ipor fõtũ ⁊ ipi fõtes s occupate p aliq' debeat p eu
pitẽ. l' eũ q occupari fecit exoccupari tmino ei p pot ul'
Cap. l' altm eor in d ordiato sb pẽa xxv. lib. d. Et pot
ul' Cap eas exoccupari ad pet cuilz face tñ aut. sb pẽa
l. lib. d suo salario soluẽd. Saluo q hz i dligat i illis
et d ill' fõtib' ad q's hões pu' cõsueuert ire. ⁊ q publice
fõtib' h̃ri s tpib' p̃tiis. ⁊ n̄ i ill. ⁊ d ill' fõtib' q ẽẽt i re
ul' reb' alic' spãl' p ad q's n̄ ẽ cõsuetũ pu' i tpib' retro
actis. Et hz stat' n̄ p̃iudicet n̄ derroget istat' q loquit'
q nẽo debeat ire p re alti' n̄ h̃re ma n̄ p bare p pu'
iustiti. Et q in sriob' duob' C. cõti fuert sb eod millo
⁊ jnd ⁊ die cõdita ⁊ firmata ab ipa die i ana ualituri.

p̃ia q ex iscptis bonũ ⁊ utilitas cõseqt. Volum' ⁊ ordĩ. q expẽs
cõis pus stat duo l' tria lanatoria i q'b' psit lauari lana et
pãni d lino ul ubi d bz ill' psonis q ad p̃dca p Cap ⁊ Cõsul'
eligẽti. Et ipos hões Cap ⁊ Cõsul' nllo obst cõtrario eligere
tñant. Et op' si faciãt ut extitit ordinatũ p tot' m's no
uebr ⁊ decebr. Et si Capit ⁊ cõsul' ad p̃dcã facienda ⁊ si facie
nda fuint negligẽtes q̃lz cõsulũ xxv. lib. ⁊ capl. Cõi pus
soluẽ tñant. q pena a cõsul' sb pena l. lib. Cap exĩgat p Cõi
hz at q in hz C. cõti sb dcis. m ⁊ die fuert cõdita ⁊ firmata accõ
die i ana ualitur. Volum' insr q Cam artis lane cũ x
bõis hoib' p ipm Cam eligẽd q's p iscptis edidit melioes
intãt ⁊ examinet. ⁊ uidẽ ⁊ examinare ⁊ ordinare psit. ul ⁊ i q
meli' ⁊ utili' psit si tiratoria p pãnis tirãd. ⁊ ũ sit tirenũ sr
q erãt dom' necẽ arc p̃dca. ⁊ tiratoria s dca cũ sit p eos or
dinatũ examinatũ ⁊ pmissũ fuit Capit' ⁊ cõsul' artiũ exe
cutõm debeãt d mãdare. ⁊ ad p̃dcã facienda Cap pus p
sacramtũ. ⁊ i pẽa xxv. lib. d. dcm̃ ⁊ bonos hões eligẽdos p
eũ cogẽ tñat. Et hz. C. fuit cõdit' i m cc lxxx viij. jnd. xj.
Tres officiales uni' boni' hõ. ⁊ uni' marescalc. uni' nõt sup
nectiũs eligãt p vi. m's i maiori cõsilio Ciuit i p̃nc regi
mĩs pot. ⁊ p aliis vi. m's. alij eligãt q officiũ faciãt sz
formã capli loqnt d eor offo ⁊ hãt q̃lz eor p suo sala
rio a Cõi p dcis vi. m's. xx. s. d. aliq cap n̄ obst. Et hz. C. fuit
mutat. i. m cc lxxx viij. jnd. xj. Pro q̃lz porta regali Ci
uit ⁊ burgor i p̃n regimĩs Cap. Capit' i maiori cõsilio Ci
uit uni' boni' hõ ⁊ legal' qui clauari' p'ut infius cõt q hãt do
mũ p̃pe portã tã ad uij domos q debeat retine claue sue po
rte ⁊ eã claudẽ ⁊ apire. ut infius i alio. C. d hz faciẽte intiõez
plen' cõt. ⁊ hãt illd salariũ q i ipo. C. cõt. Alie u postieule
siũ porticelle debeãt stare clause. n̄ eas aliqs audeat apire.
Saluo si aliq' pat' uicinãcia uellet aliq' exp'pis postell' api
re psit hões illi' pat' ⁊ uicinatie illd face. d tũ an d dcẽ
debeãt dño Cap bonos fideiuss' ⁊ securitates d ipis po
stellas bñ custodiẽdo eor expẽs. ⁊ alia faciẽdo ⁊ pmic
tẽdo q ipi Cap ⁊ Consul' uidebunt. Volum' insr q nõ
obst aliq cap ordinamto l' reformatõe i cõtrariũ loqnt. q ex
nũc sit cassa. eligat tñ uni' clauari' p portã q̃lz ⁊ duret i
offo p vi. m's tñ ⁊ p aliis vi. m's sz dcm̃ modũ alij eliga
tur ⁊ hãt p suo salario q̃lz eor a Cõi xx. s. d. ⁊ ñ ult. Et
quilz ipor clauior p porta q claudẽ ⁊ apire debebit p
sacm̃ cõtinue p' t'tiũ soniũ cãpane Cois q pulsat p
custodia Ciuit d sero claudẽ teneat. Et d mane qñ
ipa cãpana pulsabit apire tñat. Et d alia face q istat
de dco offo loqt plen' cõt. Et si cõ p̃dca ul' aliq p̃dco
rũ aĩs eor fecit. soluat ⁊ soluẽ cõpellat. Cõi pus. v. d. p
mce q̃lz. ⁊ d p̃tãs cõ ipos clauarios psit iqri. n̄ obst aliq
cap pu' l' secte ⁊ max' caplo iqsit. ⁊ ipaz inqsit pot ⁊
Cap. l' alt eor ⁊ eor ⁊ q̃lz eor offic penit' face tñant
semel ⁊ plies. Et si repierit aliq' eor culpabilez idca pe
na puiẽe q̃lz culpabilez debeat cõdẽpnare. ⁊ cõtinuẽt cõdẽp
nat exigẽ p cõi. Et incho d p̃tãs quilz sit ⁊ ẽe psit ac
cusato ⁊ cdat suo sac cũ uno teste. ⁊ hãt meo bãpm.
Et hic C. fuit correct' ⁊ q' ptectũ denouo cõdit. i. m cc
lxxx viij. jnd. xj. Flot sr ex bãpnitis eligat' sm
q istat cõt. ad bina i maiori cõsilio Ciuit. ⁊ duret tñ
i offo p vi. m's. ⁊ p aliis vi. m's eligãt. añ q p'ior

notarii offitium firmatur. Et habeat quilibet dictorum notariorum prestitutorum suorum
quatuor quos facere teneantur. Comuni I lib. den. et non plus. Et volumus
quod quilibet notarius super hoc officio positus teneatur restituere infra VIII dies
postquam petitum fuerit instrumentum puri et avere exbapnimentorum et re
bapnimentorum quos scripserit et habeat prestitutorum exbapnimentorum
et rebapnimentorum si fuerit quantitas C lib. vel ab inde extra exbapnimenti
vel rebapnimenti II sol. den. mon. Si autem fuerit a C lib. infra XII den. et non
plus non obstante si plures persone essent in uno instrumento exbapnimenti vel
rebapnimenti. Et si aliquis notarius maiorem quantitatem acceperit quam sit dictum
potestas istius solvat pro vice qualibet Comuni puri X lib. den. et cedat
sacramentum illius qui maiorem quantitatem solverit. Super missis ad
iustitiam eligatur tantum unus officialis ad brevia pro ut in statuto continetur
et duret in officio per VI mensibus qui faciat offitium quod Vicarii officialis facere
debebant secundum formam dicti statuti. Et habeat pro suo salario a Comuni
pro dictis VI mensibus X sol. et pro aliis VI mensibus ad dictum offitium cum dicto sala
rio alius eligatur. Et quod sit commissum iudicio potestatis. Et hec additio facta
fuit. Et quod sit commissum etc. in millesimo CCCVIII indictione VI. Et vo
lumus quod albergatores tam in Civitate quam in Comitatu habere debeant quartum
et dimidium quartum de ligno qui debeat adiustari et sigillari sigillo
Comunis puri et antedictis mensuris iustis et sigillatis vendant annonam
et ordeum illis qui hospitabuntur in domibus et quibus vendent et non aliam
habeant mensuram. Et qui contrafecerit solvat pro vice qualibet XX sol. den. Et de
predictis qualibet sit accusator et habeat medietatem bapni. Et predictum domino C.
fuerunt in dictis millesimo et indictione mutati et correcti. Predicta volu
mus quod Comitatenses et alii qui in hunc in clusum cum portandi blad
clusii ad Civitatem teneantur dictum blad de clusio apportare et ali
unde et qui contrafecerit si fuerit Castrum C lib. si fuerit villa L lib. et si
fuerit singularis persona X lib. pro vice qualibet solvere Comuni puri teneatur. Et si
post clusii commiserit fraudem intendendo bladum Comuni vel dicto a
bando quod de clusio debeat solvere Comuni puri pro vice qualibet L lib.
den. Teneantur et dicti patres ea die vel sequenti qua Comitatenses vel
alie persone eius intret in clusum pro dicto blado eius dare et mensura
re seu mensurari facere blad. et si ipso tempore non fecerint teneantur sol
vere dictis Comitatensibus vel aliis qui pro eis intret pro qualibet somario et
vice qualibet X sol. den. qui denarii esse debeant dictorum Comitatensium.
Et Capitaneus teneatur eis dictos denarios dari facere a dictis patribus statim cum
coram eo fuerit posita querimonia de predictis. Predicti dicti co
mitatenses vel alter eorum non debeant dictum bladum alicubi ponere
non dimictere nisi tantum ad domum vel reponetur dictum blad pro Comuni.
Et qui contrafecerit solvat pro vice qualibet XX sol. den. Et de predictis omnibus
volumus quod Capitaneus predictus inquisitionem facere teneatur et repertos culpabiles
condempnare. Sed quod supra continetur aliquod capitulum non obstante et maxime capitulum inqui
sitionis. Et predictam Capitaneus bapnum faciat qualibet die sabbati. Insuper
volumus et ordinamus ad hoc ut inter Comitatenses non sit quod quando blad
clusii inter eos dividatur et debeat apportari quod dictum blad pro Comi
tatenses ad portando ad Civitatem puri de clusio dividatur et pro
nat inter Comitatenses inter divites et pauperes sic ponatur et dividatur
inter eos salarium potestas et Capitaneus per formam statuti populi puri. Custo
des duo ad qualibet portam consuetam custodiri prohibitores custodia
et dueto maior eligatur ad brevia in maiori consilio Civitatis de
mense junii quorum quilibet a Comuni habere debeat pro suo salario XL sol. den.
Consules artium qui pro tempore fuerint retinere debeant claves ca
mere ubi sunt libri Comunis et petentibus dictorum faciant et dent copiam libro
rum ut temporis videbitur notariis deputatis. Custodes gracie
eligantur singulis VI mensibus secundum quod in statuto et eorum officio loquenti ple
nius continetur. Notarii artium eligantur singulis duobus mensibus per consules ar

tium ad salarium X lib. den. Duo notarii malleficiorum eligantur in ma
iori consilio ad brevia per tribus mensibus et habeat quilibet eorum pro suo salario per
tribus mensibus C sol. den. Sententiarum et mutationum eligatur per consules artium si
ngulis duobus mensibus et habeat pro suo salario C sol. den. Duo custodes per
potestatem quilibet Civitatis singulis VI mensibus eligantur super piçicarellis ad sala
rium XX sol. den. pro quolibet eorum. Qui custodes valeant et possint accusare piçi
carellos et piçicarellas facientes contra formam statuti et cedat sacramentum
duorum ex eis et habeant medietatem bapni accusationum quas facient. Et hec
C. fuerunt addita in millesimo CCLXXXXVIIII indictione XII. Super expellendo
leprosos de Civitate et burgis eligantur V boni homines scilicet unus de qualibet
porta singulis VI mensibus quorum quilibet pro suo salario XV sol. den. habeat a
Comuni. Et dicti officiales non permictant aliquem intrare leprosum urbis Civitatis ad
finibus infrascriptis. Inter vicos ab ecclesia sancte Juliane. Ab ecclesia sancti Gal
gani. Ab ecclesia sancte Chaterine. Ab ecclesia sancti Angeli de Lubiano. Ab
ecclesia sancte Trinitatis inter urbis Civitatem et burgos puri. Et si aliquis
leprosus a dictis confinibus intus intrare permiserit nullum salarium habere de
beant a Comuni. Et potestas et Capitaneus contrafacienti XX sol. nomine pene pro
vice qualibet auferant pro Comuni. Si vero secte vel aperte denuntiatum
fuerit potestati vel Capitaneo quod aliquis sit leprosus potestas et Capitaneus inquirere teneantur. Et
inquisito sit secta. Et si aliquem leprosum per inquisitionem invenerint eum de
Civitate a burgis penitus expellere teneantur. Et de illo qui dicetur
esse leprosus per potestatem et Capitaneum consilium habeatur. Statuimus quod si leprosus
sit uno de qualibet domo que stat in qualibet contrata que inter burgos Civitatis
prope portas ad IIII domos intret quod non permictet aliquem leprosum
sive burgum vel stratam ante domum suam intrare et teneatur dictum cu
stodiam ut dictum est facere sicut alii dicti custodes sub pena supra
nominata. Duo officiales eligantur super cassatoribus et cancellatis
omnibus condempnationum qui faciant offitium secundum formam statuti loquen
tis de eorum electione et officio et durent in officio per VI mensibus et habeat quilibet
eorum pro suo salario per VI mensibus VII lib. et X sol. tantum. Offitialis
qui debet custodire libros et acta Comunis eligatur per VI mensibus qui
habeant illud salarium et faciant illud offitium sicut in capitulo loquenti de
eorum offitio continetur. Non eligantur offitiales ad faciendum afforti
mentum pro dictis locis et incidendi arbores pro dictis locis. Sed per
casum Capitaneum ad locum debeat proficisci cum illis personis que consilio ipsius
videbuntur ad faciendum fieri omnia supradicta et habeant pro salario tan
tum illud quod dicto consilio placebit. Et insuper volumus quod
nulla persona audeat ulterius politiam recipere nisi fieri facere nisi solutorem
aliquem recipere de aliquo dictorum offitiorum nisi tantum in illud salarium
quod est supra in hoc capitulo ordinatum quod capitulum prevaleat omnibus
aliis capitulis huic capitulo contrariantibus. Et qui contrafecerit in predictis
vel aliquo predictorum politiam vel solutionem recipiendo solvat pene nomine
C lib. den. pro vice qualibet. Et Capitaneus de predictis inquirere teneatur et
repertos culpabiles punire in pena supra nominata. Et ex
gravatori suum vero vel de condempnatis fiendis dicta occasione nulla
aggravatione habere valeat nullo modo. Et hoc capitulum fuit additum
et de novo ordinatum in millesimo CCLXXXXVIII indictione XI. Verum in eo
aliquas additiones fecerunt et fuerunt in millesimo CCLXXXXVIIII indictione XII. Et C.
quod loquitur de electione notariorum artium et Cantoris per mutatum in millesimo CCC
indictione XIII die XIII julii. Actum die in antea valiturum. Et ut hoc
nunc inviolabiliter observari cum non liceat aliquem officialem per ecclesiam vel
populum puri in Civitate vel Comitatu puri eligi ad brevia vel alio modo super
aliquo officio vel bailia cuius offitium sit perpetuum vel ultra VI mensibus duratu
rum et ad hoc ut de officio quod venit accedit plures possint salarium per
cipere et habere et sit servata equalitas in ordinatione et datione offi
tiorum inter omnes puri quod nullo obstante statuto precedente vel sequente

1308
1308
1299
1298
1299
1300

l' reformatoē. āb pssit āmodo eligi l' poni in aliq̊ offō l' baylia l'
supstātaria. l' in aliq̊ offō q̊ms nōē celeat̄ p Cōē l' pp̄ pus.
seu p aliū baylia aliq̄ hn̄tē auct̄ hi Cumt̄ pus seu aliq̊ m
l' cā hr̄e aliq̄ offiñ mq̊ ad bina eligati ñ eligat' cui offiñ i
duret ult̄ .vi. mēs. Sz finitis .vi. mēs sit remot' ab offō l' bayli
a seu supstātaria q l' q̄m h̄ret a Cōi pus. l' nōē 7 occōē. pp pus
i Cumt' l' Coit̄ pus. 7 ali' loco tal' offitial' p tp̄z .vi. mēs. 7 q̄silii sa
lario eligati cui offiñ tm̄ pssit durare p .vi. mēs. 7 ñ ult̄. Et si
alr̄ alias eliget̄' l' p maiori tp̄z i aliq̊ offō. l' ad aliq̄ offiñ l' bay
liā l' supstātariā ēit q̄putat' l' posit' p Cōi l' nōē cōis pus nō
ualat ipo iur̄. Et nllm pssit a Cōi l' alia p̄ salariū petpe ñ h̄re.
Et si offiñ ñ q̄posuit finitis .vi. mēs. puāat eū dñs Cap. i .l. lib.
d. pq̄ lib; inde Cōi pus soluend̄ 7 i depoit̄ offitij baylie l' sūstā
tarie. q̄ q̄tēpnat' sūi accāt' ex solo offō suo Cap faciat 7 an
fāt p Cōi. Saluo q̄ p̄dcā ñ itlligant' ñ locū h̄eant i bonicel
lo mitelli cācellario cōis. q̊ ad offiñ cācellarie licta. ñ i nobe
tusco nōt' 7 scriba refōmat' Cōis 7 pp̄ pus q̊ ad offiñ reformati
onū Cōis pp̄ l' rector artiū Cumt' 7 bugor pus. ñ i nobe beueniti
supstitis cāpi bataile 7 pallij nom̄ q̄ ad dcās supstātarias ñ i
doctoribz legū Cōis. ñ i iacopello stātioli supstite xduct' aq̄
motis pacam. ñ i trūbatoribz cāpanarijs baylitoribz cōis m
supstibz bladi clusij. Quor johis beneuenuti. doctor legū. ja
copelli cāpanior trūbator baylitor 7 supstitū bladi clusij
officia duret p ānū 7 ult̄ sicut ad ordinabit d officijs ēlibz
cor. Et p̄s. c. q incap. Et iubem' iuiolabilr̄ 7 c. fuit d nono
xdit. i .m. cc.lxxxxviii. ind. xi. Saluti achie xxv. aug. i ana.
1298
Et addi̊ ut q̄lz nolēs aliq̄d postulare ā pōt 7 Cap 7 suā fami
liā in fynd̄ pssit secure uti d iur̄ suo iubem' q̄ nllā p̄ antiāt
associare pōt 7 Cap 7 suā familiā usq ad locū ñ stabit syn
dicator ñ tm̄ usq ad scalas uolte d h̄eculani. l' s̄ laurēcij. ñ
tm̄ aduocati cor. 7 ñ infēre ue cūchā alic q ad petēt' otra
pōt l' Cap. l' suā familiā. 7 q q̄fecit. si fuit miles. x. lib. 7 si fu
erit pedes. c. s. d. pniē q̄lz solue cōi pus tn̄at'. Et si aliq̊
p̄ uellet xq̄ri d dcās pōt l' Cap l' sua familia ñ possz h̄re i
aduocatoē q patrocinaret' q̄ eos pōt 7 Cap. Et q̄libz cor co
gāt aduocatos q̊s ille uoluit patrociniū p̄stare 7 dare ad
pet' petētis. Et si pōt l' Capit' q̄fecit solnat Cōi pus nōē
pene .xxv. lib. Et hij duo capl'a fuer' xditi. i .m. cc.lxxxxiij.
1293
ind. vi. R̄ qualit' iudices cōis perusij prebeat̄ q̄
[6] Iudices silium potātis 7 capit' cōis perusij.
cōis pus bona fid̄ siñ fraud̄ dare opā 7 q̄silium pōt. 7 Cap
ut fiūet oīa statuta 7 ord̄ cōis 7 pp̄ pus. ñ ñ ipi iudices ea
q̄beāt obsuare 7 manutenē cōe 7 singl'as p̄sōas in q̄cordia 7
bono statu 7 ñ tētare q̄ ñ de rebz cōis furari. ñ 7 ulli nolēti
furari q̄sentire. Quēmonias 7 cās corā eis ppositas l' aliq̊
cor̄d suscipe q̄beāt ñ in fraud̄ recusare. Sz eas mt. xl. diē
a tp̄z litis q̄testate eas q̄beāt diffinire. s. stat' 7 ord̄ cōis
7 pp̄. 7 leges 7 q̄suetudines approbatas ñ p ptes stetit
detētis dieb' feriatis 7 ferijs 7 dare opā atz q̄cordiā int' ptē.
Et si falsos testes inueniunt eos facē q̄tini doñ cau' rece
pint ab eisd̄. ita q̄ pōt 7 Cap. eos i eos manibz h̄re uale
āt qn̄ uellēt. Et credentiā eis ipositā a pōt l' cap nemini
reuelare q̄beāt. Acta cāar 7 dcā testiū tenē secreta 7 nulli
pandē doñ fuint publicata ñ pōt 7 Cap l' cor̄ ind̄ sup ipi
q̄silium postularēt. Et q̄silia eis data tenē secreta 7 nlli pā
dere motū sui āi ñ tabelliom cū sedeit p̄ sniā ferenda.
VI

ñ petē ñ peti facē q̄silium ab aliq̊ aliqbz audiētibz ne aliq̊ pā
tiū tm̄ ad scire pssit ex eo q̄ q̄sultū fuit secētū tn̄at donec
q̄ fuit diffinata. Et exāiatoi testiū qlibz cū suo nōt q̄
beat interesse. 7 si instm̄ l' instrā falsa recepēt ipā debeāt q̄
tinē ac facē q̄tinei. Ad testē egritudine ipeditū q
q̄parē nō possz nōt dēn suū ire q̄beat receptur'. Et ipē
nōt testē iurare faciat q̄ iuramētū ualeat sic p̄s ind̄
fieret iuram. Sz si testis egritudinē ipedit' fuit i coit' 7 corā
iudice uenire ñ potuit. tc̄ ad illū ul' illos testes recipiēdos
nōt ind̄ ire q̄beat expēs petētis l' petētiū. dū tn̄ dcās nōt
ñ recipiat p̄sceptiūs faciēdis. 7 nllm enseniū recipiat sui
doniū ñ aliq̄ apōtatiū. ñ recipi faciat ab aliq̊ loco sūi. Alr̄
uō tā ind̄ q̄ nōt cor salarijs q̄beāt stare q̄tēti. Et ñ
petē ñ recipe ab aliq̊ p̄soā durāte cor offō. 7 p aliq̊ h̄ndo
q̄silio suspectos ñ petē ab aliq̊ ptiū litigātiū corā eis.
Sz sniās 7 interlocutor' pfere q̄beat. Et cū noluint pssit q̄si
liū fidelr̄ 7 legalr̄ exibē. possit tn̄ dā ind̄ aptibz petē
7 recipe suspectos cū aliq̊ ptiū petē noluit corā eis. Et
iudices expens ptis petētis dare q̄beāt sapientē. qui
sapiēs qui elēt' fuit si ñ xcordaret cū pte ul' ptibz d sala
rio s̄ dando p q̄silio p eū fēndo. tc̄ ind̄ q̄onis q eūd sapi
entē eligiss possit 7 q̄beat ei salariū d̄timinare 7 xcedere
p ut uideit q̄onis laborē 7 negotij q̄litatē. Et ind̄
cor officijs q̄beant suppē 7 facē oīa spectātia ad cor
offitiū absz altius salarij exactoē. Iud̄ uō q̄faciēs. x. lb.
d. nōē pene cōi pus soluē tn̄at'. Et tn̄ant' ind̄ dare
iudicē ēlz ptiū petētis iudicē corā eis sius expēs q sr̄
q̄one d libēre q̄bat q̄ in pai suspecti aptibz q̄bant remo
ui. Et h̄ id intlligat' 7 intlligi dicim' i oīb' 7 singlis offit
cōis pus. q remotis suspctis iudicē dare q̄beāt postulāti.
Et si aliq̊ ptiū dicēt se h̄re suspectos oēs iudices Cumt'
remaneat i arbitō ind̄ q̄onis ad eligēd ind̄ l' iudicē d
Cumt' q̄ ul' quos elige noluit sr̄ cā seu q̄one q̄ uētila
bit' corā eo. Tam ipi iudices i causis maiior ñ de
beāt aduocare ñ se intimetē. ñ q̄t cōē pus aduocare
seu aliq̄ter' allegatoēs facē ñ p̄se. l' p p̄ sue familie
detētis dieb' fiātis in qb' iudices i mallis ualeāt ad
uocare. Et si āt iudex q̄ p̄dcā fecit a suo q̄beat offitio
remouī. 7 inmed̄ sui salarij puāat'. R̄ int' quatuz 7
tp̄s a snīa possit apellari 7 appllatois snīa terminari.
Siqs ab aliqua snīa duxit appllānd. int' .xx. dies
a tp̄z intposite appllonis decimū auē p ipā cā sol
uere tn̄at' 7 pcede in cad̄. Et ind̄ q̄onis cogscē q̄beat
ipām appllāt. 7 cā recipe q̄beat si legitiē cog̊uit ap
pellatū. 7 ipām cām diffinire 7 tinniare. int' .xx. dies
pbq̄ aptibz d uitate dicēta iuratū fuit corā eo altā
ptiū istāte detractis dieb' feriatis pariter 7 festiuis. ñ
p ptes stetit q̄ ita ñ pcedat' in cā q̄ int' dēn spatiuz
cā ualeat tinniari. Si uō appllāns ñ soluit deci
mū. ñ pign' misit int' .xx. dies supi' noiatos 7 in cā nō
pcessit extc̄ appllō scā nllāten' admictat'. Et ind̄ ap
pellatois sniam a q̊ fuit appllātū int' .xx. dies p̄tq̄ fuit
reqsit' sūi aliq̊ decimo executoi q̄bāt d̄mādari ñ p
mass seu Cam stetiss q̄ decimū seu pign' recipe nolu
iss. Et ind̄ appllonis ipāz appllonē admictat si alr̄
cā fore cognouit admictēdā. tn̄ mass seu cam cōis
VII

Appllatio

dampnum appellationis recipere teneatur si noluerit sine dampno. Et si aliquis in aliqua causa duabus vicibus appellaverit et tertiam produxerit in ultima vice perse et adversario suo decimum ante persolvere teneatur. Et hoc locum habeat si decimum fuisset missum in prima causa. alioquin decimum solvere nullatenus teneatur. Et iudex communis teneatur cogere illam partem que decimum non solvisset ad restituendum parti se contingente ad solvendum de decimo soluto illi parti que decimum persolvisset et habeat solutum et restitutum iudex communis sit facere teneatur statim cum coram eo fuerit postulatum. ¶ Salvo tamen parti quod pro illa que petere decimum debet restitui petat decimum sit solutum. ¶ Iudex autem appellationis presit in causa appellationis condempnare debitorem creditori in expensis in prima causa factis a creditore suo a quocumque alio agente nomine creditoris.

¶ Preterea volumus statuentes quod omnes iudices communis pisani qui erunt in offitio iudicatus vel eorum notarii tempore quo ius reddunt in aliquam ... communis non valeant ... ¶ Statuimus insuper quod potestas et capitaneus vel alter eorum vel alius officialis communis pisani non presit nec debeat procedere super aliqua sententia vel processu a qua vel quo fuit appellatum pendente causa appellatione. Ita tamen quod iudex appellationis teneatur et debeat cognoscere et determinare infra .x. dies post factam appellationem si causa appellationis sit admictenda vel non. ¶ Insuper volumus statuentes quod ille qui appellabit et succubuerit in causa appellationis teneatur satisfacere alteri parti omnes expensas quas fecisset in causa appellationis altera pars.

De iuramento iudicum communis pisani. Rubrica. 8

Nos iudices communis pisani iuramus ad sancta dei evangelia corporaliter facere offitia ad que facienda eramus deputati bona fide sine fraude et observare que in suo officio omnia et singula que spectant seu spectare videntur ad ipsum officium secundum leges statuta et ordinamenta. et iuxta formam statuti et ordinis que tangunt de ipso officio remoto odio amore pretio vel prece vel alio. Salvo quod secreta non debeamus admus reddendo quando fiet maius consilium Civitatis.

Item quantum tempus probari debeat exceptiones. Rubrica. 9

Statuimus et ordinamus quod quicumque induceret vel opponeret et inducere et opponere voluerit in questione aliquas exceptiones dilatorias et declinatorias iudicii ante litis contestatione debeat ipsas probare et probatas habere infra tres dies et si ipsas non probaverit infra tempus iudex assessor postquam libellus fuerit porrectus coram eo aliis diebus post ea faciat super libello litem contestari et cogere debeat et teneatur partes ad litis contestationem perse facienda. Et si non fecerit tamen solvatur ei nomine banni pro qualibet vice .x. lib. denariorum de suo salario. Et iudex debeat partes litem facere contestari. Et insuper cogat reum reficere omnes expensas actori et eum in ipsis expensis debeat condempnare.

Rubrica. Qualiter habentur testes alterius iurisdictionis. 10

Si in aliqua questione ventilabitur in Curia pisana in qua oporteat aliquam partium inducere testes alterius iurisdictionis potestas et capitaneus seu iudex coram quo questio ventilabitur debeat suis licteris significare et requirere rectorem illius terre quod petente testium productore ut cogat illos testes veritatis testimonium perhibere super intentionibus producendis. Et hoc intelligatur in civilibus questionibus et criminalibus. Et ut dicta dictorum testium remictat eius per fidelem notarium publicata ipsius sigilli munimine roborata. Et tunc cum hec tere destinantur potestas et Capitaneus vel iudex quivis debeat requirere partem adversam si voluerit esse vel mictere ad videndum iurare testes et opponere iura sua.

Rubrica de electione notariorum iudicum:—

Decem notarii Civitatis pisane sorte brevium eligantur quorum duo sint cum quolibet iudice ad .x. lib. denariorum et duo sint cum quolibet iudice ad .x. lib. ... et ab inde infra. Et duo sint cum iudice super

causis extraordinariis ... ipsi eligantur in quolibet porta ... [illegible] ... de quibus ... de illa porta de qua erit ... iudex cum quibus erunt ad offitium deputati. Ita quod quilibet iudex suos notarios habeat de sua porta ... de alia qui salarium non habeant a comuni ... [illegible] ... secundum formam statuti. ... [illegible] ... qui erit cum suo iudice scribat et scribere debeat omnia et singula acta causarum que agitata fuerint coram suo iudice et omnia ad suum offitium pertinentia. Ita quod alii notarii non commictant scripturam. Alter vero notarius ... [illegible] ... iudicis ... acta partibus petentibus ... debeat exemplare ... publicata ... [illegible] ... dies postquam fuerit postulata ... [illegible] ... et capitulo ... libro ... [illegible] ... Et hoc capitulum fuit correctum et mutatum ... [illegible] ... Indictione .xii. de mense Augusti.

Rubrica de electione notariorum iudicum communis pisani. 12

Notarii iudicum qui in suo officio communis pisani bona fide sine fraude dare operam auxilium et consilium potestati et capitaneo ad conservandum omnia capitula constituti pisani et ipsi perse observare quilibet in suo offitio et manutenere Commune pisanum et speciales personas ipsius communis in pace et concordia et bono statu et in hiis operam non aliquod tractare quod sit contra bonum statum communis pisani. Et de rebus communis furtum non facere nec facienti consentire. Et si sciverint aliquem facere furtum quod citius poterunt manifestare potestati et Capitaneo teneantur et omnes libellos relationes presentationes et interlocutorias precepta sententias et cetera acta causarum in quaternis scribere et ipsas publicare et successori restituere et omnes scripturas ad eorum offitium pertinentes scribere et facere nec eas in fraudem recusare nec alteri committere. sed eas partibus petentibus sine pretio reddere publicatas et stare continue ad eorum offitium exceptis diebus et omnes condemnationes eis impositas a potestate et Capitaneo iudice seu consilio retinere secreta attestationes et dicta testium secreta tenere donec fuerint publicata. Et cum testes receperint ipsa de causa intimo gare debeant iuxta formam interrogatorii partis adverse et antequam partes discedant legere vulgariter dictum suum. Ita quod testes bene intelligere valeant. Et non debeant aliquod recipere ultra salarium sibi concessum pro statuto faciens non solvat pro vice qualibet .x. solidos denariorum. ¶ Si vero aliquis temptaverit aliquid ipsorum dare vel promictere ultra salarium sibi concessum teneatur ille cui factum fuerit promissio in maiori consilio civitatis quod citius poterit publicare. ¶ Testes vero de Civitate et districtu pisano venire debeant ad curiam pisane Civitatis perhibiturum testimonium veritatis expensis introducentis vel introducentium inspecta persona qualitate personae. ¶ Et teneantur notarii eodem die quo testes coram eis fuerint assignati iurare facere et eos recipere quod citius poterunt teneantur et restituere partibus publicatos pro quarum restitutione possint recipere dicti notarii a qualibet parte .iiii. denarios et nullum etiam hoc non computet in salario nec cum salario dictis notariis concesso pro statuto. ¶ Si autem notarius in habuerit suspectum ab aliqua partium vel actoris suspectio esset evidens presit iudex alii notario committere et hoc omnia et singula iurare debeant ad sancta dei evangelia observare remoto odio amore timore pretio et precibus alie. ¶ Volumus et quod postquam interrogatorium fuerit porrectum super intentionibus quando antequam testes recipiantur debeat examinare ipsum interrogatorium ad omne id quod sibi videbitur fore removendum de interrogatorio presit removere suo arbitrio et voluntate. ¶ Item quod vel legitur de sua spectione notarii illud id dicat et intelligatur de iudice. 13

Qualiter notarii non debeant stare ad faciendum ... [illegible] ... communis vel populi. Rubrica.

Nullus notarius debeat stare ... notarii liceat stare ad scribendum et ad artem suam ...

faciendo et exercendo in pallatio comunis perusii. non in pallatio non moratur dominus
capitaneus ad penam x s. Et quibus possit eum accusare. In scalis palatii et a
liis cuiusque absque pena stare possint dum tamen non stent inter discum alicuius
iudicis nec obstet notarii iudicium commorari. non inter discum alicuius officialis
comunis perusii. Et hoc intelligatur quando ad ius reddendum curie commoratur.
Et iudices et alii offitiales aliquid notarii ad eorum discos sedere quando
ipsi stant ad ius reddendum aliquatenus non permittant nisi tamen illos notarios
qui fuerint ad officia deputati. nisi ipsis notariis commictant aliquas scrip
turas non de partium voluntate. contrafacientes tamen offitiales quam notarii qui
sederent ad discum ultra quod dictum est x s. de pene nomine solvere teneantur
cum bapnum predicto sit comunis et aliam habeat accusator. Et de hoc potestas et capitaneus
possint inquisitionem facere. omni inquisitione et condempnare valeant pro comuni.
Possint tamen notarii cum essent vocati vel ducti ab aliquo causa faciendi vel
exemplandi aliquam scripturam stare ad scribendum in palliis predictis.

14 Statuimus et ordinamus quod nullus dominus vel aliquis tam forensis quam
civis clericus vel laycus cuiuscumque preheminentie sive status vel digni
tatis existat subiectus vel non subiectus iurisdictioni comunis et populi perusii
vel eius familiaris portet vel portare debeat nec possit aliqua arma
offendibilia vel defendibilia per civitatem comitatum vel districtum perusii
nec eisdem prestitu alicuius capituli statuti vel ordinamenti ab homine in
arma sit concessa aliqua iurisdictio vel baylia ipsa arma vel aliquod
genus armorum portandi vel deferendi. Que omnia capitula statuta et
ordinamenta et reformationes que inde loquuntur ex nunc sint cassa ir
rita et totaliter revocata ipso iure. Dum modo predicta non intelligantur
nec vendicent sibi locum in potestatibus capitaneo civitatis perusii nec eorum
notariis nec eorum familiaribus ipsis existentibus in offitio potestatibus nec in
vexillifero iustitie populi et eius familiaribus quibus sit licitum etiam
arma offendibilia et defendibilia portare sine pena. Et
hoc capitulum fuit factum sub anno domini MCCCXIIII. Ind. XII. Ecclesia
Romana pastore vacante.

15 Ac ut exbanniti timore pene non veniant in civitate co
mitatum seu districtum perusii nec etiam commorentur in eis. Statuimus
et ordinamus quod quicumque tam potestas quam capitaneus et eorum offitiales et famu
liares eorum vel alicuius eorum vel quicumque alius tam civis comitatensis
vel districtualis perusii vel forensis ceperit aliquem exbannitum et condempnatum
comunis perusii pro homicidio vel pro maleficio commisso in personam alicuius vel pro furto
vel robaria et eum duxerit et representaverit in fortiam comunis perusii si idem
exbannitus fuerit exbannitus pro maleficio uno vel ex quo debeat perdere
personam in totum vel in parte et eam perdiderit in totum vel in parte quod habeat et
habere debeat de bonis et avere comunis perusii dictus capiens in fortiam
comunis perusii cum duxerit quinquaginta lib. den. Et si ceperit aliquem alium
exbannitum et condempnatum comunis perusii pro maleficio in pecunia C lib. den.
vel abinde supra quod habeat capiens supradictus et in fortiam comunis perusii cum
duxerit de bonis dicti exbanniti capti xxv lib. d. Et si fuerit exbanni
tus et condempnatus in minori quantitate C lib. quod habeat dictus capiens
et in fortiam comunis perusii cum duxerit de bonis capti supradicti decem lib. d.
Et hoc intelligatur si dictus exbannitus vel exbannitus capti vel capti
sunt vel fuerint legitime exbanniti et condempnati et non malus ullo
modo quam pecunie quantitate quod habere debebunt dicti captores de bonis e
capti potestas et capitaneus coram quo exbanniti presentatio facta fuerit te
neantur ipsi captori summarie dari facere sine libelli oblatione li
tis contestatione et sine figura et strepitu iudicii. Quicumque
autem indicaverit potestati vel capitaneo vel eorum seu alicui eorum familie
aliquem qui sit exbannitus et condempnatus pro maleficio et dicere talis indi
cantis consequatur huiusmodi exbanniti et condempnati capti et in fortiam
comunis perusii pervenire quintadecimam partem eius quantitatis que pervenit
in comune eorum condempnationis de huiusmodi exbannito facte habere debeat
et potestas et capitaneus ei dari facere teneatur de ipsa condempnatione que
pervenit in comune. Et hoc capitulum fuit conditum sub anno domini M
CCCXIIII. Indict. XII. Ecclesia Romana pastore vacante de
de mense augusti. 1314

16 Statuimus et ordinamus quod notarii qui scribunt testamenta vel testamentum
vel ultimam voluntatem alicuius recipiant et recipere possint solutionem
infrascriptam et non aliam ullo modo. Videlicet si testamentum seu ultima volun
tas fuerit valoris vel quantitatis CC lib. vel abinde infra quod habeat x s. d.
et si a CC lib. supra usque ad D lib. d. habeat et suscipere possit xx s. d.
et si a D lib. supra usque ad mille lib. habeat et suscipere possit tantum xl s.
d. Et si a mille lib. d. cuiuscumque summe et quantitatis extiterit
testamentum et ultima voluntas habeat et suscipere possit notarius scribens tantum
modo x lib. d. et non plus. Et si notarius contrafecerit et plus acceperit
solvat pene nomine comuni perusii L lib. den. et nichilominus testamentum
et plus acceptum restituere teneatur. Et potestas et capitaneus ipsos notarios
ad predicta facienda cogere teneantur. Et hoc capitulum fuit factum sub
anno domini MCCCXIIII. Ind. XII. Ecclesia Romana pastore vaca
te de mense augusti. 1314

17 Cum castrum plebis Marcialis multa gravia substinuit et adversa
tempore transitus imperatoris et gentis sue ut in aliquibus relevetur
Statuimus et ordinamus quod in ipso castro quolibet die martis sit et esse
debeat mercatum omnium rerum victualium et victum necessariarum ut
quod cuilibet liceat illuc accedere ad mercandum et quod in dicto castro in
festo beati angeli de mense maii cum per castrenses dicti loci hono
rifice celebretur ad honorem dicti festi et utilitatem et comodum
hominum dicti castri semper sit dicto tempore ibi generale mercatum et ad mercatum
quilibet de perusio possit quilibet ire et redire cum mercantiis et rebus
necessariis ad mercandum et etiam ad vivendum. Et si que questiones
orirent inter aliquos tempore mercati in causis civilibus quod potestas et
vicarius dicti castri possit de ipsis cognoscere et eas summarie termi
nare nullo obstante quod in contrarium dici posset. Et hoc capitulum te
valeat ex nunc et conditum fuit sub anno domini MCCCXIIII. Ind.
XII. Ecclesia Romana pastore vacante de mense aug. 1314

18 Cum dicatur quod mons insule maioris lacus comunis perusii sit
tam sassosus et sterilis quod pro multo maiori parte nullum affert
fructum tam per sterilitate loci quam etiam per eorum homines ipsius insule
qui sunt apti et intendunt ad piscandum in dicto lacu non possunt
facere laboratiue et culture dicti montis ad utilitatem hominum terre
insule et comunis perusii. Statuimus et ordinamus quod dictus mons in futurum
et ex nunc non vendatur nec vendi debeat per comune perusii nec venire
possit vel debeat in venditione aliarum insularum communantiarum
dicti lacus comunis perusii sed intelligatur et sit auctoritate presentis capituli
dictus mons concessus et adiudicatus ad fictum per comune perusii hominibus
terre insule qui de ipso monte possint eorum perfectum facere et eorum
retia tendere et siccare et alia ad eorum arbitrium et voluntatem
et quod pro ficto et censu dicti montis et communantiarum ipsi homines
terre insule annuatim comuni perusii dare debeant et representare in
festo sancti Herculani decem lib. d. dummodo et quando representantur alii census

cfictus cois pus aliquo caplo statuto ul reformatie in cotrarium loquentibus no obstantibus ullo mo. dum mo sep pretas et dominium dicti montis et comunantiar remaneat et sint cois pus. Et hec caplm fuit conditum sub anno dni MCCCXIIII. Indict. XII. Ecc Romana pastore uacante de mense augusti.

1314

19 Romani p quedam uia porta in distictu cologniole i loco corgnole qua it ad trecinum a quodam fossato q e pe et iux rem petri et marci dondi et hedum riguttu et iux re hedum parast sicut ipa uia a dicto fossato ptendit p directum recta linea usq ad re Intendoli bolgarelli dirigat et aptet expens et sumptibus illor ad quos spectat utilitas et q eam dato sup nos et crem p q dni eligit dta uia fieri debeat p psonas intes face iux ipam uiam in dto loco ad quos utilitas spectabit. et siqua scapula rema nent cedant illis quibus melius adiacebunt qui ipa iux extimatie ems cpellant que extimatoes et ccessiones fiant et fieri debeat p duos bonos hoies p priores artium eligendos que etiam extimat et ccessiones p ucis cfessionibus habeant. et ptam etiam iudex iustitie fieri face teneat ad petitionem cuiulibet petentis sub pena C lib. d. q caplm fuit fcm sub anno dni MCCCXIIII. Ind. XII. Ecc Roman pastore uacante de mense aug.

XVIII

1314

20 Cum castrum montalti fuit et sit Cois pus et multi ueniunt et uenire intendant ad habitandum in dto castro eiusq territorio et districtu p ampliatie et augmento dti cast et ut cce pus i posterum habeat plures obligatos ad soluendum datas et collectas et alias factiones faciend. Statuimus et ord q liceat oibus qui ueniunt seu uenirent ad habitand in dto castro qui no ceut scripti p fortulanibus duntibus i aliquo loco comitatus pus domos et hedificia in territorio et distric tu dti castri i foueos et in circuitu foueor et in cortinis dti cast et freno q e ibidem cois pus face cstrue et cape castalina et ea tenere et possidere et inhitare impune dum mo sep pretas castalinor remaneat et sit cois pus ut nunc e. et q soluat collectas et datas ut alii comitatenses comitatus pus soluunt coi pus. q caplm fuit editum sub anno dni MCCCXIIII. Ind. XII. Ecc Romana pastore uacante de mense augusti.

XX

1314

21 Deuitandas rixas et contentiones que cotidie erant int artes et artifices artium qn accedebant cum lumine i uigilia beatissime uirginis m de mense aug et i uigilia bti herculani ad pcessiones et ut rumor ul discordia int dtos artifices no sit in futurum. Statuimus et ord q artes et artifices ipar artium i scripto mo de beant cum lumine ad ipas ecclas accede et ordinate ut inferius declaratur et etiam qn uadunt silit cum lumine ad ecclam beati cstantij et ecclam beati dnici de mense augusti sic accede debeat et non alit ullo modo. Et quecumq ars modum i scriptum et ordine fran gerit ul no ierit post artem inferius ordinatam puniat ars et camerari ipius artis in C lib d. a dominis potestas et capit ct artem ul artes et ct cam et artifices cfacientes ingredi teneatur et reptos culpabiles de pdictis punire et condempnare in dta pena caplo inquisitionum no obstante. Et potas et capit et priores artium pena V lib d. duobus diebus ante q fieri debeat dte pcessiones bannum face teneat in scalis palatij et in medio platee cam pete fori et etiam in diebus uigiliar dtar et noiare singulas artes et quibus post. videlicet talis sit prima et talis secunda et talis tertia et quanta ut inferius ctinet. et de hec expsse syndicent et teneant reddere rationem. ordo quar artium inferius e expssum. videlicet q primo in pcessionibus et luminaribus supradictis post pcessionem religio sor et fratrum et clericor accedat dni potas et capit et vexillifer

XXI

artium et dni priores artium et postmodum pa ars accedens ad pcessionem sit ars mercantie et ei artifices. secunda ars cambii et ei artifices. tertia ars calzolarie et eius artificum. quarta ars sartor et ei artifices. Quinta ars lane et eius artifices. VI ars magistror lignaminis et lapidum et ei artifices. Septima ars macellator et ei artifices. Octaua ars fabror et eius artifices. Nona ars allegator et tabernarior et pinncecoulor et eius artifices. X ars pannor ueter et ars ferrarior et scutellarior. XI ars piczicarollor. XII ars piscator. XIII ars pectinantium. XIIII ars laborator. XV ars tegularior. XVI ars bonatterior et XVII ars spetiarie. et postmodum subsequent alie artes ordinate precedat aliquo caplo statuto ul reformatie modo aliquo no obstante. q caplm fuit fcm sub anno dni MCCCXIIII. Ind XII. Ecc Romana pastore uacante. die ultimo mensis aug.

1314

22 Statuimus ad hoc ut fontes a medio miliari intus ciuitatem sint nitidi et mundi et aque ipor q priores artium teneant cogi face ministrum fratrum de pnia ad eligend p qlibet porta unum de suis fratribus qui sint sup remonim faciend fon tibus supradictis quilibet p sua porta et sup ipis aptandis et me liorandis expens cois pus quas expensas face possint de pecunia ptipienda de blado cois pus quas qntitates mass cois teneat mictere in dictis utilibus et expens ipius cois qn pecunia fuit in eo qn no fiat expens hoium comitatus silicet com tenses cuiulibet porte faciant expensas sue porte et habeat quilibet dtor fratrum unum notarium eligendum sorte breuium i maiori cnsilio ciuitatis. Qui notarius habeat p quolibet eor p suo salario C s d et quilibet fratrum officij dtor X lib d. expens hoium dti co mitatus. q caplm fuit editum sub anno dni MCCCXIIII. indict XII. Ecc Romana pastore uacante. die ult aug.

XXII

1314

23 Item ordinamus q fiat unus fons expens hoium com porte sci petri in uia noua qua it ad fontem nouum i plano tiberis in loco logioli qui fiat expensis hoium dti comitatus a dto loco ex qui dti situm faciant p ipam uiam. et iudex iusti tie teneatur p totum tps sui officij ipm fontem pena C lib d. fieri face teneat. Et hec caplm fuit firmatum sub anno dni MCCCXIIII. Ind XII. Ecc Romana pastore uacante. die ult aug.

XXIII

1314

24 Eligatur et inueniatur p priores artium duobus mensibus anq eius officium inchoet unus bonus expertus et exercitatus n notarius forensis ad officium dtor dator abuno miliari intus ciuitatem qui eius officium incipiat in kalendis mensis maij px uent et duret dein ad kalendas nouebr inde pxime subsequentes. Qui habeat p suo salario et sue familie i scripte CCC lib d. et tertia parte oium cdempnationum quas deuenire faciet in dto pus. et ecclam ptam. qui habeat p dto officio exercendo unum bonum et expertum notarium et duos famulos et unum equum q faciat officium fm formam ord scriptor manu francisci bartholomei cum mani noe. et p tps a kalendis nouebr usq ad kalendas maij nullus in dto officio eligatur set sep in sex et p sex menses a kalendis maij usq ad kalendas nouebr. q caplm fuit editum et firmatum sub anno dni MCCCXIIII. Ind XII. die ult aug. Ecc Romana pastore uacante.

1314

25 Cum in uia qua it et est ante fontem de pastina porte sci angeli multa turpia et subilia cmictant p mu lieres que uadunt ad auriendum aquam de dto fonte et alias transeuntes p dictam uiam p obliquitate et torturam dte uie

η.f

Statuimus et ord. q iudex iustitie cois pus tnat et debeat ad
petitiones aliciq petentie et etia po:es atuu sub pena ad iudici
et .c. lib. et p quolibet eor p.. l. lib. d. dictam uia face dirigi et
dirigatur p de hospitalis porta q susane recta linea a cancellis s
dei de hospitalis ubi e depicta figura maiestatis beatissime
uirginis marie usq ad dom fontis de pistina usq dicta uia p dictas
de ampla mictatur et fiat ut e apla uia uet an dictos cancellos dei
hospitalis que uia debeat fieri dirigi p territoriu et ibregatu et afforatu
p hoies uillaru de lidie seu rinentis cipoeaualli captis mea
pigam coia tole sive iabitere coll sci xpofori matignane et aliaru
uillaru que utilitatem faciunt p dictam uia adsensu iud iustitie s dei
et quicq dco iud iustitie no obediuit inqlibet pcepto fiendis p
eu circa dicte uie fiente ul aptante puatur de facto in x. lib den pro
quolibet pcepto p dictum iudice iustitie aufferendis et sumarie sine
figura et strepitu iuditii Et dapnu dandu dco hospitali sol
uat et solui et emdari debeat p hoies hntes eor res et possessiones iuxta
are dei hospital ult usus molendinalle inhc modu. vz q dnu po:es
atuu tnant et debeat sb dca pena et ad pet petentis elige et uocare
duos bonos hoies laycos et unu not cogentos p pot et capit de
ill q debuit face ipsa pdca. Qui tnant et debeat dca re dei hospital
p q dca uia micti debebit iurte examinae et extimae et ipa qtitat
et extima ipone et distribue int hoies qr hntes possess a re dei
hospital ult usus molendinalle qui accedunt p dcam uia p rata
possessionis et ualoris ipius. Qui boni hoies et possit et debeat ocede
et adiudicare scapulos et remansuros dce uie et uias ueteres illis
pro quibus meli eis uidebitur euenire et eis pratis scapulis et remansuis
et uiis ipone illa qtitate q uolunt. Qui dns po: et rector dei
hospitalis extimatorem p dcos offitiales fiendi tnat accepta
et ille pro quibus iposita fuit aliqua qtitas pecunie tam p emdatie q
p scapulis uiis ul remansuris pdcis tnant et astringantur ipam
qtitate solue et dare cu effectu ac si sponte se obligasset et p
misisset existtio confessionato que qtitas cotat in extimatione
dce rei. Et pdca oia fiat et obsuet no obstante statu pus q d
loqt q nulla uia de nouo fieri ualeat ñ tm uie regales q iacet
extra Cce pus et spales pro a c. et no obstante sta. et rubr. sta. incipientis
uolum tm aliquo eorq sup in toto isto c gt ac q e i capto iud
iustitie q loqt q nullu dapnu alicui fiat n ret in Ciuitate l
burgis ul comitatu ul districtu pus circa alic uie ul aptanda l
mutanda ul apliande ul alio mo aptande ul fiende n po dap
nu dandu fiendu circa dce uie extimet et de dco dapno t
extimatio fiat et satisfactio dci dapni et solutio illis quib
dcm dapnu daret et c. ul aliquo alio capto stat ul reforma
tione in quum loqtur qb oib p pseus capim totali derogetur.
Qui fons de pistina quolibet ano duabus uicibus remundet
et remundari debeat expens cois pus. scilicet q mass cois
pus de mse aprlis et mese augusti teneat dare p qualibet
uice alicui uicino ppinquo dci fontis usq ad qtitate
tem dece sold ut dcm fontem faciat remudari et
sine aliqua appodissa ul pcepto pena x. lib. den. qd
capitm fuit fcm sub anno dni M CCC XIIIJ. Indictione
XIJ. die ultio augusti. 1314

XXVII

27

P qlr pot et capit faciat coia cis cs mo
ot et cap ledinarios et tractores et qlr eos iurare
tnant in pn faciat ob suare et q lhoc cap cor et 2p

cor officij mictere p oibz moledinarijs et tractoribus que
mat cora eis et faciat eos iurare face et excce bna fide
sine fraude. oia et singla isc pta. uidelz q qn moledinarij
pbtauerint blad ad molend recipiat ipm blad cu misa
et farina cu ead misa reddat bn misata. s. una misam
pesole et calcata. et alia misam pesole. Et misent fari
na cu eo cora q misaunt blad. l' eo suo nuntio. et aliter no
audeant apotare. n stetit pillu cui fuit blad. Et q ofe
cerit tnat solue coi pus noie bapni. xx. s. d. Et si mole
dinarij seu tractores uoluerint blad potare. ille q noluit
blad micte ad moland somanu eis accipe ualeat sine
pena. Et moledinarij seu tractores ipm somanu ofende
n ualeat ullo m. Et si ofenderint tnant solue dcam pena
Tractores aut n intromictat se ad potand n hrent parte
i moledinis. Et moledinar obeat dimidi p potas. et tc
tores seu alij p eis p potata bladi. n accipiat n duos d.
p sangma. Et si ult acceptit tnant illi c fuit blad sol
ue duos s. ❡ possit i moledinar et liceat eis accipe
et hre d. xx. capis una capa tm et n plus ullo m. Et q
ofecit soluat puice q lz. xx. s. d. Et e dat sacrito acca
toris. et n dic de xx. capis sema ed pca xx. s. et q c dat sa
cramto accatoris. fuit fcm i. M CClxxxxviij. ind. xij. 1299
Et misurent multura in tra cu tregla et n alibi. Et ha
beat ipas. s. capas gnales rami l ferri. s. dimudia et tta
ad pede tremogie. l ad pede moledini ofixas cu una ca
tena. et qlibz misa obeat sigillari sig cois. s. sig grifoni.
Et mass cois hat expis misis p coi adiustata unaz
cu q adiustet et adeqnt mise pdce ut aliq fraus omic
ti n possit. Et h id intlligat in oibz hntibz moledina
sicca siu macola. Et hre obeat cu dcis misis unu co
bicellu q rasus retineat una eminã et qtuor rasi faci
at unu corbe iustu cois. et obeat signari armis dci Cap.
quaz misaz sigillatione not dni cap obeat interesse. et
alr n obeant sigillari. Et q ofecit soluat puice qlz coi
pus. xl. s. d. Saluo q n pudicet moledinis sictas in
suras n hrent ofixas ut dcm e in estate cu moledia
no molent are torentis seu pluuie seu plene supha
bundatis. ❡ Et tractores oe bladu eis datu obeant
potare et n debeat aliq blad refutare seu renue. Et
moledinarij obeat ipm mole. Et q ofecit v. s. d. noie
pene puice qlz Coi pus solue tnat. Et potauerint d do
mo alic blad l apotarent sic cor pici qus integr repo
tauerint et restituerint farina dati eis bladu l depotati.
Et si as inuent eit o pdca face l aliq pdcor. l aliq
fraud omicte potato reducedo l imoledo stado l ac
cipiedo ult q debent l furfure inmictedo l farina bu
fando. l farina cabiado l intrigado aliq potate bla
du ad molend q blad hat tnat solue qlz ofaciens
Coi pus puice qlz. x. s. d. et dapnu patieti emdare in
quadruplu tnat fca declaratoe abeo qui dapn passu
est p iuramtu q fecit o seqnto pot et Cap. cu declarati
oni cedat. Et si n restituunt l n redderint farina l in
ce l mercã acceperint alic dcam pena. xx. s. d. obeat
sustine fca declaratoe in dca forma. ❡ Et si dubita
tio fuit int ptes q fcm n cet iuramtu o seqnto pot
l cap. stet iuramto dni rei si iurare uoluit. Et si

iurare noluit stet iuramento famuli vel famule ipsius domini. Et cum liberis alterius familiaris ipsius. Et si aliquis predictorum iurare noluit detur iuramentum molendinario vel fictori ut se defendat. Quod si se defendere noluerit pro confesso habeatur. Si autem aliquis omiserit contra dictam formam custodiam aliquo molendino iii. lib. den. solvere teneatur. Iuret insuper omnes predicti non fraudare aliquo domino molendini de parte sua fructuum vel multure. Set eam vel certo suo nuntio integre partem suam debeant assignare. Item nullus molendinarius debeat retinere in molendino porcos vel scrofas pullos anseres vel columbas. nisi ipse vel ipse molendinum aliquis non. Et qui contrafecerit solvat nomine pene xx. sol. den. pro qualibet vice cuius bapnum medium sit comunis. et aliud habeat accusator. Item illi qui sunt molendinarii seu fictores sint et esse cogantur in futuro tempore. Et si eorum officium facere recusarent xl. sol. den. pro qualibet vice contrafaciens solvere teneatur cuius bapni medium sit comunis et aliud habeat accusator. et eos possit quilibet accusare. Offitiales qui erunt super hoc officio debeant et possint accipere et habere pro uno quoque molendino presigillatam et signatam mensuram et carpam ad nota domini Capitanei facienda vi. den. et non ultra de quibus denariis medium sit comunis et alia medietas sit dictorum officialium. et dicti offitiales aliter assignare mensuras non debeant signare non signari facere non sic sigillari faciat nota supradicta. Item omnes supradicti offitiales iurare debeant ad sancta dei euangelia facere bona fide sine fraude officium eorum. et in eo fraudem non committere. et omnia statuta loquentia de eorum officiis observare remoto odio amore timore pretio vel precibus alicuius et potestas et Capitaneus omnia supradicta bapna ab eis penitus recipere teneantur. Insuper Capitaneus mictere teneatur unum de suis notariis duabus vicibus in anno quando sibi videbitur omnia molendina et mensuras. Preterea nolumus statuentes quod fictores predicti teneantur fide dare de reportando farinam illi vel illis a quo vel a quibus bladum acceperint et portaverint ad molendinum et observando et attendendo omnia que in superiori capitulo continentur et ad hoc facienda per potestatem et Capitaneum compellantur.

Quilibet habens molendinum olivarum mole debeat et quod oleum reddat de colbe et quilibet mensuram habeat bullatam. 27.

28 Quicumque habet molendinum pro olivis molendis debeat et teneatur molere bona fide sine fraude reddere pro qualibet colbe olivarum unum mecolinum olei ad mensuram comunis pistorii. quas mensuras bullatas in molendinis habere teneantur et debeant. et habere debeant pro qualibet colbe. ii. den. et non plures. Item nolumus quod predicti qui habent predicta molendina teneantur pro vice salsam extra muros civitatis et burgorum pistorii. et oleum salse cum oleo puro et cum primo oleo non possint non audeant immiscere in aliquo suo causa. Aquam non moram per clocanas mictere teneantur ita quod sit in matonatum decurrere non valeat ullo modo. non fontibus valeat pro inducere conquinare. Et si quis contrafecerit solvat comuni pistorii pro qualibet vice xl. sol. nomine pene. quam penam potestas et Capitaneus exigere teneantur. Item nullus audeat pro vice facere unum in muro capitis plebis. non in platea ipsius et via ab ecclesia sancti donati usque ecclesiam sancti andree. et qui contrafecerit removere debeat dictam facere et solvere comuni pistorii xx. sol. den.

29 Ut cunctis tollatur occasio et aliis relinquendi pene formidine iminente. Statuimus quod quicumque commiserit malleficium aliquod in civitate comitatu vel districtu pistorii in duobus diebus ultimis mensis iulii et duobus diebus primis mensis augusti et octo diebus ante festum beati herculani ante illas mensis maturius vel in ipso festo vel octo diebus post ipsum festum vel in vigilia beate virginis marie de mense augusti vel in ipso festo vel in aliquo dictorum dierum puniatur et puniri debeat per quemlibet offitialem comunis pistorii duplici pena qua de-

beret puniri si aliis diebus committeret malleficium supradictum secundum formam statuti. Et quicumque offenderit qualitercumque aliquem romeum in civitate comitatu vel districtu pistorii venientem vel stantem vel morantem ad indulgentiam sancte marie de anglis vel de ipsa indulgentia redeuntem durante tempore ipsius indulgentie et duobus diebus ante et duobus post puniatur ea pena qua puniri deberet si offenderet aliquem civem pistorii pro forma statuti populi pistorii. Et de predictis omnibus et singulis possit et debeat ex officio potestas et Capitaneus inquiri cum promotore et sine promotore causa inquisitionis vel aliquo alio non obstante. Et habita probatione vel fama contra malefactorem procedatur ad terminata pro inveniendo malleficium veritatem. Et quibus diebus indulgentie que est apud ecclesiam sancti dominici de mense augusti videlicet viii diebus ante ipsam indulgentiam et duobus diebus post cuilibet licitum sit impune vendere vinum cum vasis iustis non obstante si ipsa vasa non fuerint sigillata vel non haberet licentiam vendendi a iudice potestatis. Et hoc capitulum fuit conditum. Sub anno domini. MCCCXIIII. Ind. XII. Ecclesia Romana pastore vacante. Die ult. augusti. 1314

30 In vigilia festivitatis beati herculani que est de mense madii et in die ipsius festivitatis nulli liceat ducere equos per civitatem vel burgos pistorii vel plateas vel stratas. sub pena. L. lib. den. sibi per potestatem et Capitaneum auferenda de facto et inde inquiratur ex officio per potestatem et Capitaneum. pena C. lib. den. sine aliquo promotore. non obstante capitulo de inquisitionibus cum multe. et hoc capitulum fuit factum. Sub anno domini. MCCCXIIII. Indictione XII. die ult. aug. 1314

31 In die veneris sancta vel in nocte ipsius diei antecedente nulli persone liceat vendere vinum vel aliquid aperire tabernam causa vini vendendi. sub pena. xxv. lib. den. que pena de facto auferatur et inde inquiratur publice et secrete ex officio per potestatem et Capitaneum. pena. C. lib. den. non obstante capitulo inquisitionum quod incipit cum multe inquisitiones. Et hoc capitulum fuit conditum sub MCCCXIIII. Indictione XII. die ult. augusti. etc. 1314

Super de altius ...

30 bis Siquis de alie iurisdictione voluerit esse cives. 27.

Si quis voluerit esse civis pistorii habitando continue in Civitate vel burgis vel districtu pistorii et faciendo factiones quas faciunt alii pistorienses qui habitant in Civitate et districtu pistorii. potestas et Capitaneus cum vel eos recipere teneantur. et eos et eorum bona defendere ut alios pistorienses. dum tamen potestas et Capitaneus nullum recipiant nec recipere possint sine maioris consilii voluntate. Et cum aliquis petierit esse seu fieri civis antequam recipiatur dicat unde sit et ubi velit habitare ita quod civitas consilio perscrutatur. et ille qui se civem fieri postulabit prestare debeat ydoneam cautionem de stando permanendo et habitando in loco predicto quod duxerit assignandum et se scribi faciat in libro Comunis pistorii ad notam potestatis. Nemo tamen recipiatur in civem qui ad nos venerit anno in Civitate et Comitatu pistorii habitasset. Salvo tamen et reservato quod si hoc capitulum consilium propter ut sibi videbitur valeat providere. et reformatio debeat observari. Insuper ille vel illi qui recipientur in cives habere debeant in Civitate et Comitatu et districtu pistorii domum terram et vineam secundum formam in alio capitulo de hac materia facientes mentionem quod non emisset in fraudem et ipsam domum terram et vineam non debeat vendere non alienare. nisi causa de hoc capitulo loquenti contenta. Et ille qui in fraudem

XXIII

XXIX

XXX

emisset aliq' dictar(um) rer(um). illa bona q(uas) assignauit emisse debeant in Co(mmun)e. (et) d(e) hiis pot(estas) (et) Cap(itaneus) inq(ui)sit(ionem) fac(er)e seu fi(er)i fac(er)e tenea(n)t(ur). ¶ Ille a(utem) q(ui) fiet ciuis in par(te) seu loco n(on) h(ab)itau(er)it fac(er)e d(e)beat libra(m) sua(m) (et) cu(m) suis co(n)ciuis co(m)munes faciat alias facti ones. (et) al(ite)r p(ro) ciue nullatenus h(ab)eat(ur). Et si p(re)d(ic)ta n(on) fec(er)it g(ra)tia(m) et pedagiu(m) solu(er)e teneat(ur) sic cittadinantie b(e)n(e)ficio n(on) gaudeat. ¶ P(re)t(er)ea nolum(us) statuentes q(uod) nulli q(ui) fact(us) sit l(ice)t fiet ciuis l(ice)t co(m)itatin(us) pis(ani) d(e) reb(us) (et) negotiis q(ue) (et) q(ua)s h(ab)uiss(et) fac(er)e cu(m) aliq(u)a t(er)ra seu cu(m) h(om)i(n)e l(ice)t h(om)i(n)ib(us) seu p(er)sonis alic(uius) t(er)re an(te) t(em)p(u)s sue cittadinantie (con)t(ra) ip(s)am t(er)ra(m) l(ice)t h(om)i(n)es aliq(ua)s rep(re)salia seu p(re)salie licentia (con)cedat(ur). Et si concedet(ur) ualere n(on) d(e)beat n(ec) tene(r)e. Et ut sciat(ur) ne i(n) h(oc) sit aliq(ua)t(en)us (con)uentu(m) (et) (con)uentu(m) n(on) ualeat pot(estas) (et) Cap(itaneus) h(oc) C(apitu)lu(m) ca pl(ur)i q(ua)l(ibet) m(en)s(e) i(n) maiori (con)silio legi fac(er)e teneat(ur).

31 Siq(ui)s uen(er)it l(ice)t mis(er)it ad Ciuit(atem) pis(anam) p(ro) aliq(u)a signoria pot(estas) (et) Cap(itaneus) faciat(ur) mai(or) Ciuit(atis) (con)siliu(m) (con)g(re)gari si tanta ei(us) l(ice)t no(n). Et sic ip(su)m (con)siliu(m) decreu(er)it ita d(e)beat obs(er)uari exceptis comunantiis (et) t(er)ris Co(mmun)is (et) distric(tus) pis(ani) quib(us) si petierint ei n(on) d(e)beat forte breuia i(n) (con)silio (et) n(on) al(ite)r ullo m(od)o. ¶ Et si (con)tige rit Co(mmun)e pis(anum) acc(ipe)re i(n) d(omi)n(iu)m alic(uius) Ciuit(atis) l(ice)t castri seu t(er)re l(ice)t loci. Et d(e) h(oc) fuit ad p(ro)positu(m) in aliq(u)o (con)silio su(per) (con)g(re)gat(ur) rector(um). no lum(us) q(uod) nullus p(re)su(m)at l(ice)t audeat l(ice)t p(re)sumat n(on) debeat aliq(ue)m ad uoce(m) singular(ite)r l(ice)t p(er)sonal(ite)r l(ice)t sp(eci)al(ite)r in d(omi)n(u)m noiare. Et q(ui) (con)fecerit puniat(ur) p(ro) uice q(ua)l(ibet) i(n) C. lib. d(enariorum). Et d(e) p(re)d(ic)tis pot(estas) (et) Cap(itaneus) (et) q(ui)l(ibet) eor(um) (et) eor(um) (et) cuil(ibet) eor(um) offitiales possit d(e)beat (et) teneant(ur) inq(ui)re(re). (et) (con)tra facientem l(ice)t facientes punire ut d(ic)tum e(st) n(on) obst(ante) aliq(u)o cap(itu)lo et max(im)e cap(itu)lo inq(ui)sit(ionis). Et in d(omi)n(i)o d(e) p(re)d(ic)tis quib(us) esse possit (et) ualeat accusator. Et ea q(ue) in h(oc) cap(itu)lo (con)t(inentur) fuer(un)t (con)dita i(n) (con)silio. MCC lxxxxviij. jnd(ictione) xij.

XXXII

32 Ad h(oc) ut offitia q(ue) p(er) Co(mmun)e pis(anum) dant(ur) forte breuiu(m) sint lucida (et) apta (et) ne i(n) datio(n)e ip(s)or(um) breuiu(m) possit (con)clusio aliq(ua) excogitari. p(re)f(atus) cap(itaneus) duxim(us) statuend(um) q(uod) o(mn)ia (et) singula breuia d(ic)ta (et) q(ue) dant(ur) i(n) futur(um) i(n) aliq(u)o (con)silio Ciuit(atis) pis(ane) de beant mitti i(n) Capello extrahi ap(er)i (et) publicari (et) dari p(er) reli giosos. q(ui) sint d(e) ordine minor(um) l(ice)t p(re)dicator(um) l(ice)t h(e)r(e)mitar(um) (et) n(on) p(er) aliq(uo)s alios q(uod) uid(elicet) l(ice)t sol(itu)m pot(estas) l(ice)t Capit(aneus) mitte(re) d(e)beat ad uidend(um) (et) obs(er)uari faciend(um) o(mn)ia sup(ra)d(ic)ta. Et si al(ite)r d(ic)ta(m) forma(m) fier(et) n(on) ualeat n(ec) teneat (et) ip(s)o iur(e) sit nulla. Et q(ui)cq(ui)d ex hiis seq(ue)ret(ur) nullius ualoris existat statuto q(uod) i(n) cap(itu)lo d(e) (con)singli offitiales (et) c(etera). n(on) aliq(u)o alio n(on) obstant(e). Et h(oc) cap(itu)lu(m) fuit (con)ditu(m) i(n) (con)silio. MCC lxxxviij. jnd(ictione) vi. die xviij m(en)s(is) sept(embris).

1308

XXXIII

D(e) signoriis n(on) dandis (et) n(on) recipiendis i(n)t(r)a c(er)tis q(ue) stant (pro)p(e) ciuit(atem) pis(anam) p(er) x miliaria

33 Si aliq(ui)s ciuis l(ice)t co(m)itatensis l(ice)t districtual(is) pis(anus) eliget(ur) in pot(estatem) Cap(itaneum) rectore(m) priore(m) d(omi)n(u)m l(ice)t ad aliq(u)o(d) aliud offitiu(m) alic(uius) Ciuit(atis) Cast(ri) l(ice)t t(er)re q(ue) l(ice)t q(ue) (con)fi nis esset l(ice)t (con)fineret cu(m) Co(mmun)i l(ice)t districtu pis(ano). nolum(us) q(uod) ip(s)i(us) re gim(en) (et) offitiu(m) h(ab)ere l(ice)t recip(er)e possit n(ec) recip(er)e ullo m(od)o n(ec) (con)t(ra) acceptare p(re)se n(ec) p(er) aliu(m). Et si (con)fecit. i(n) C. lib. d(enariorum) Co(mmun)i pis(ano) d(e)beat (con)dempna ri. (et) n(ichi)l(ominu)s cogat(ur) ad ip(su)m regim(en) l(ice)t offitiu(m) respuend(um). Et si (con)ti git q(uod) aliq(u)a d(ic)tar(um) Ciuitatu(m) castror(um) l(ice)t t(er)rar(um) q(ue) (con)finis esset l(ice)t (con)fina ret cu(m) Co(mmun)i (et) district(u) pis(ano) eliget(ur) i(n) pot(estatem) l(ice)t Cap(itaneum) l(ice)t rectore(m) l(ice)t priore(m). l(ice)t ad aliq(u)o(d) regim(en) l(ice)t offitiu(m). Co(mmun)e pis(anum) illa potaria capi tanaria rectoria p(ri)orat(us) seu aliud offitiu(m) l(ice)t regim(en) p(ro) Co(mmun)e pis(ano) neq(ue)at acceptari. ¶ Et pot(estas) (et) Cap(itaneus) l(ice)t alt(er) eor(um) n(on) d(e)beat p(ro)po ne(re) in aliq(u)o (con)silio aliq(u)o(d) (con)t(ra) p(re)d(ic)ta l(ice)t aliq(u)a p(re)d(ic)tor(um) n(on) obst(ante) cap(itu)lo (con)tento (n)o(n) aliq(ui)d intellige(re) n(ec) aliq(u)o(d) reformare n(ec) aliq(u)a q(uod) (con)tineat in h(oc) cap(itu)lo. n(ec) (con)t(ra) aliq(u)a(m) p(ar)tem ip(s)i(us) aliq(u)o alio q(ui)o no(n) obst(ante). Et si pot(estas) u(e)l Capit(aneus) (con)fecit debeat solu(er)e no(m)i(n)e pene Co(mmun)i pis(ano) p(ro) uice q(ua)l(ibet) C. lib. d(enariorum). Et quicu(m)q(ue) acionet (con)tra aliq(u)a in hoc cap(itu)lo (con)tenta pena(m) simile(m) debeat sustine(re). saluo (et) res(er)uato q(uod) p(re)d(ic)ta in h(oc) cap(itu)lo (con)tenta locu(m) no(n) h(ab)eant n(ec) intelligant(ur) in Ciuit(ate) luceri(i). (et) in cast(r)o s(an)c(t)i petri. et i(n) cast(r)o canarii. (et) in cast(r)o motis polliciani. ¶ Et insup(er) uolum(us) p(re)cise obs(er)uari q(uod) null(us) Ciuis (com)itatens(is) distr(i)ctual(is) castellan(us) l(ice)t t(er)rigena alicui(us) ciuit(atis) u(e)l t(er)re q(ue) sit p(ro)pe ciuit(atem) pis(anam) p(er) xxx mi liaria u(e)l i(n)t(ra) d(ic)tos (con)fines possit l(ice)t d(e)beat eligi uocari uel noiari in aliquo off(iti)o Ciuit(atis) pis(ane) u(e)l potarie ex(er)cuarie exe cutoris (con)dempnationu(m) u(e)l in aliq(u)o alio off(iti)o quocu(m)q(ue) noi(n)e censeatur. nec p(er) uic(ari)o seu p(er) not(ari)o alic(uius) pot(estatis) capit(anei) exgrauato ris seu uic(ari)o iustitie seu alt(er)ius alic(uius) offitial(is). Ciuit(atis) pis(ane) n(ec) in aliq(u)o off(iti)o Ciuitat(is) pis(ane) e(ss)e. Et q(ui) (con)fecit ueniendo (con)t(ra) p(re)d(ic)ta l(ice)t aliq(u)a p(re)d(ic)tor(um) ille qui eu(m) noiau(er)it uocau(er)it l(ice)t elegerit (con)tra p(re)d(ic)tam for(mam). in C. lib. d(enariorum). p(er) pot(estatem) u(e)l capit(aneum) d(e)beat (con)dempnari. Et ille qui acceptaret offitiu(m). u(e)l ueniret cu(m) aliq(u)o offitiali ult(r)a p(re)t(er) q(uam) sit d(ic)tum. no(n) offitiu(m) suu(m) in Ciuit(ate) pis(ana) exercere. Et si fecerit n(on) ualeat. n(ec) teneat q(uo)d p(er) ip(su)m fieret. i(n) aliq(u)o d(ic)tor(um) off(iti)or(um). u(e)l in aliq(u)o alio ciuit(atis) pis(ane) p(ro) Co(mmun)i. ¶ Et pot(estas) et capit(aneus) u(e)l alt(er) eor(um) (et) (con)sules a(n)tianor(um) no(n) d(e)beant p(ro)pone(re) in aliquo (con)silio aliq(u)o(d) (con)t(ra) p(re)d(ic)ta l(ice)t aliq(u)a p(re)d(ic)tor(um) n(ec) aliq(u)a intellige(re) nec reformare aliq(u)o(d) aliq(u)a q(uod) (con)tineat(ur) in h(oc) cap(itu)lo. n(ec) (con)t(ra) aliq(u)a(m) p(ar)tem. ip(s)i(us). Et si pot(estas) l(ice)t Capit(aneus) u(e)l p(ri)ores (con)facient debeat solu(er)e Co(mmun)i pis(ano) pene no(m)i(n)e pro uice q(ua)l(ibet) (con)facie(n)s. C. lib. d(enariorum). Et quicu(m)q(ue) (con)cionaret aliq(u)o(d) (con)t(ra) p(re)d(ic)ta l(ice)t aliq(u)a p(re)d(ic)tor(um) pena(m) sile(m) d(e)beat sustine(re). ¶ P(re)t(er)ea nolum(us) q(uod) si aliq(ui)s pisan(us) fuit elect(us) in aliq(u)a signoria potestaria u(e)l in aliq(u)o alio off(iti)o alic(uius) t(er)re n(on) audeat ip(su)m recip(er)e sin(e) licentia maioris (con)silii Ciuit(atis). Et qui (con)fecit soluat pene no(m)i(n)e Co(mmun)i pis(ano) C. lib. d(enariorum). q(uod) si sol ue(re) no(n) potit (et) n(on) soluit ponat(ur) i(n) bapno i(n) q(ua)ntitate p(re)fata de q(u)o exire no(n) possit n(isi) soluit d(ic)tam pena(m). Et si concessa s(ib)i li centia a (con)silio placuit ei d(ic)tum offitiu(m) acceptare. no(n) refor mat(ur) co(mmun)is pis(ani) p(ri)mo Co(mmun)i teneat(ur) recip(er)e ab eo no(m)i(n)e (et) uice co munis pis(ani). (et) d(ic)tor(um) q(ui) (con)tinent bonos (et) ydoneos fideiuss ores. m lib. d(enariorum). ad mun(us) d(e) faciendo suu(m) offitiu(m) b(e)n(e) (et) legal(ite)r sin(e) fraud(e). (et) nulla(m) fraud(em) i(n) eo (con)mictere p(ro)mictat. (et) n(on) recip(er)e a(liqu)i(d) ultra salariu(m) s(ib)i (con)cessu(m). Si no(n) fuit e (con)cessu(m) d(e) iur(e). Et pot(estas) (et) Cap(itaneus) cogat eu(m) dare d(ic)tos fideiussores. Et si no(n) reformat(ur) co(mmun)is pis(ani) d(ic)tos fideiussores n(on) recepit (et) s(upe)rp(er)uit p(er)missione q(ue) fiet p(er) eu(m). (et) d(ic)tos fideiussores i(n) (con)tinenti cu(m) h(ab)uit licentia(m) a (con)silio Ciuit(atis) pis(ane) soluat pene no(m)i(n)e. x. lib. d(enariorum). Et d(ic)ti fideiussores recipiant(ur) in maiori (con)silio Ciuit(atis). ¶ Insup(er) nolum(us) q(uod) si d(ic)tus pisan(us) in d(ic)to off(iti)o (con)miserit aliqua(m) falsitate(m). l(ice)t fraud(em) u(e)l furtu(m). l(ice)t aliq(ui)d h(ab)uit ult(r)a salariu(m) s(ib)i (con)cessu(m) q(uod) n(on) h(ab)uit d(e) iure. Et d(e) hoc fuit posita q(ue)rimonia cora(m) pot(estate) l(ice)t capit(aneo). pot(estas) l(ice)t Cap(itaneus) teneat(ur) in (con)tinenti d(e) p(re)d(ic)tis (con)t(ra) d(ic)tum pisanu(m) fac(er)e inq(ui)sit(ionem) p(er) quoscu(m)q(ue) testes ei placuit. t(ame)n d(e) illa t(er)ra u(bi) stetit in off(iti)o q(uam) p(er) q(uo)scu(m)q(ue) alios testes ut s(ib)i placebit. Et si rep(er)t(us) fuit culpabil(is) pu niat(ur) (et) (con)dempnet(ur) Co(mmun)i pis(ano) i(n) duplu(m) rei p(er) eu(m) accepte (et) h(ab)ite. Et illi co(mmun)i ad c(uius) offitiu(m) steterit i(n) restitutio(n)e rei qua(m) h(ab)uiss(et) i(n) debite. l(ice)t de q(u)a fraud(em) l(ice)t furtu(m) fecisset. l(ice)t illi sp(eci)ali p(er)sone a q(u)a extor sisset l(ice)t h(ab)uisset. ¶ Item nolum(us) q(uod) si ad h(ab)uiss(et) l(ice)t recepiss(et) in d(ic)ta t(er)ra ad c(uius) offitiu(m) steterit ult(r)a suu(m) salariu(m) q(uod) s(ib)i n(on) fuiss(et) ei (con)cessu(m) p(er) illos q(ui) h(ab)ent bayliam in d(ic)ta t(er)ra h(oc) faciendi i(n)telligat(ur) ip(su)m furtu(m) (et) fraud(em) (con)misisse. Et d(e) h(oc) possit (con)t(ra) eu(m) inq(ui)ri (et) pu

minime dictum est supra. ¶ Preterea si dictus potestas reuerteretur potestatis finito suo officio vel anno completo tempus in quo debuisset syndicari vel post sententiam absolutionis et refutationis ei factam a comuni non stetit in officio post completum suum regimen et officium, potestas et Capitaneus cogat eum redire ad ciuitatem standum ad syndicatum et ad faciendum se syndicari secundum formam statuti illius terre. Et nichilominus talis potestas qui sic reuerteretur condempnetur comuni Perusii in .C. lib. den. Et hoc dicimus in potestatibus Ciuitatis Castelli. Castri plebis et Castri gualdi. et ab eo quod incipit. Et hoc dicimus in potestatibus Ciuitatis Castelli et cetera

1308 fuit additum sub anno MCCCviii. ind. vi. die sexta mensis octubris ab hodie in antea ualitur. ¶ Et uolumus quod nulla refutatio vel absolutio ei facta uel que fiet ipso existente in officio suo possit vel sit cassa et nullius ualoris. Sed ipsa non obstante cogatur redire ad faciendum se syndicari in illa terra. Et nichilominus condempnetur Comuni Perusii ut supra dictum est. ¶ Preterea uolumus quod omnia statuta legantur ei potestati in consilio priusquam reformatur antequam recipiat dictum officium quod dabit fideiussores pro dictis. ¶ Et teneantur dicti potestates dictum capitulum et omnia supradicta secundum potestate ad ciuitatem ad cuius futurum et officium uadit. Et ea omnia legi facere in illa terra in publica contione. Et de predictis omnibus et singulis potestas et Capitaneus et quilibet eorum teneatur facere inquisitionem et punire culpabiles ut

1293 dictum est non obstante aliquo capitulo et maxime capitulo inquisitionis. Et hoc capitulum quantum totum fuit additum in MCCLXXXXIII. ind. vi. De baiulis quomodo fieri debeat. Rubrica.

34 Item uolumus obseruari quod nullus baiulus comunis Perusii stare debeat nec fieri aliquo modo vel aliqua causa nec potestatis vel Capitanei vel exgrauatoris uel iudicis iustitie. Nisi tamen in septimana qua debuerit et electus et positus erit faciendo suum standum.

XXXIIII Ita tamen quod priores baiulorum non eligant aliquem baiulum ad fiendum alicui ciui seu offitialibus predictis nisi semel donec numerus baiulatorum sit completus. Nec aliquis baiulus fieri audeat vel possit aliter quam sit dictum. Et si contrafactum vel uetitum fuerit soluat prior baiulorum contrafaciens pro uice qualibet .xx. sol. den. nomine pene comuni Perusii. Et baiulator aliter fiens et predicta faciens soluat Comuni nomine pene .x. sol. den. pro uice qualibet. In quibus penis dominus Capitaneus eos debeat multare. Et quilibet

1290 esse ualeat accusator et habeat medietatem pene. Et hoc capitulum fuit additum in MCCLXXXX. ind. iii. die xx. mensis septembris. ualitur de inceps. Qualiter et quando constabiles parrochiarum eligantur. Rubrica.

35 Quod fiet constabiles parrochiarum Ciuitatis et burgorum eligantur ipsi constabiles in maiori consilio Ciuitatis in hunc modum scilicet quod consiliarii cuiuslibet parrochie eligant constabilem per suam parrochiam et fiat electio ad breuia. Et si in aliqua parrochia non erunt consiliarii tunc in alia parrochia constabilis eligatur. Et quicumque fuerit constabilis uno

XXXV anno constabilis esse non ualeat in sequenti. ¶ Et nemo possit esse constabilis nec offitialis comunis Perusii nisi sua libra appareat in libris comunis Perusii antequam offitialis seu constabilis eligatur.

1290 Preterea uolumus quod nullus possit esse constabilis qui habeat vel teneat equum vel cui fuit equus impositus per comune. Et hoc capitulum fuit factum in MCCLXXXX. ind. iii.

36 Item quod neccolus nercoli sit preco comunis Perusii et absque eo sint septem scilicet Ceccolus Andree et Angelellus et Guidus eius filius. Guidarellus ligerii et Michelutius eius filius et petrus filius domini nercolii. Siluester Bucarii Qui omnes debeant fieri comuni Perusii [illegible] et quilibet debeat equos continuo retinere et equites facere bannimenta [illegible] eorum equos [illegible] palatia potestatis et capitanei tenentur quilibet teneatur. Qui neccolus bannimenta in platea facere teneatur. et dictus Angelellus in porta sancti petri [illegible] facere debeat bannimenta [illegible] et habeat et habere debeat dicti precones a massario comunis Perusii pro suo salario quilibet eorum pro anno quolibet L lib. et dicti precones debeant habere et tenere equos [illegible] equus cuiuslibet predictorum debeat esse ad minus ualoris [illegible] Et si aliquis equus alicuius predictorum plus xxx lib. ualeret [illegible] debeat extimari [illegible] stare ad saluum comunis Perusii [illegible] capitanei [illegible] correctum in MCCCXIIII. ind. xii. [illegible] habeant [illegible] precones [illegible] ualoris [illegible] lib. [illegible] de xvi lib. den. fuit correctum [illegible] MCCLXXXX. Indictione tertia.

1290

Et habeat quilibet eorum a Comuni unum capucium de scarlatto in quibus capuciis tubarum ymagines quilibet habere debeat et portare. Et ad hoc ut dicte tube in capuciis discernantur Capitaneus ipsas tubas in eorum capuciis faciat fieri in summitate ipsorum capitiorum ita quod penitus discernantur. Et si precones ipsas tubas absconderent ita quod non uiderentur soluat qui contrafecerit pro uice qualibet x sol. quos pannos et capucia de mense nouembris quilibet dictorum preconum Capitaneus fieri facere teneatur. Et dicti precones et quilibet eorum ipsos pannos et capucia continuo portare debeant. Quod si non fecerint debeant soluere quilibet contrafaciens pro uice qualibet xx sol. den. Et nullus baiulus audeat portare caputium rubeum. Nisi tamen dicti precones et pulsatores campanarum et tubatores [illegible] in aliquo suum casum. Et Capitaneus dictam penam a contrafacientibus exigere teneatur. ¶ Et dicti precones excepto becceuene diuidantur ad breuia inter portas scilicet cuilibet porte quilibet eorum debeat fieri et ibi facere bannimenta per totum annum computata in predicto salario pannis et capuciis omni solutione que continetur in aliquo statuto uel ordinamento comunis uel aliqua reformatione consilii olim facta occasione dictis preconibus vel alicui eorum aliquod solui debet. ¶ Et predicta salaria ipsis preconibus et eorum cuilibet ut dictum est supra Capitaneus omnino dari facere teneatur. Et de eo pro toto anno de mense nouembris in principio eorum officii pecuniam habere debeant et eis et cuilibet eorum fieri debeat. Et hec additio ab eo loco quod incipit. et de eo pro toto anno et cetera fuit facta et posita in statuto in MCCCI. ind. xiiii. 1301 ¶ Et dicti v. precones equites teneantur facere omnia bannimenta que debebunt fieri per comune. Et bannimenta facere debeant per portas in locis consuetis extra portam sancti Christofori de burgo porte sancti Angeli. et in burgo sancti petri unum in capite ipsius burgi ante domum elemosine perusii. et aliud in quadriuio ipsius burgi ante domum Jobelli borgognie. et extra portam burgi sancti petri in loco quo itur uersus sanctam trinitatem et uersus ecclesiam sancti petri. Et in porta solis inter alia loca in claustro ecclesie sancte marie iuxta domum et ecclesiam illorum de becchectis. Que facere debeant ut melius ab hominibus audiantur sub pena pro quolibet eorum contrafaciente v. lib. den. pro uice qualibet. Dum tamen dicti v. precones equites in scala palatii comunis Perusii in scala palatii ipsius bannimenta equites minime facere teneantur. Et in aliis locis omnibus equites facere debeant bannimenta. Et hoc capitulum fuit quantum de nouo additum in MCCLXXXXVIII. ind. xi. 1298 ¶ Teneantur etiam dicti precones bannire in burgo sancti petri quando aliquod bannimentum perueniunt et burgos inter duas portas porte sancti petri et in porta sancti Angeli teneantur bannire extra portam sancti Christofori prope ipsam portam et ante domum Johannis bartholi que est in capite burgi et ad portam sancti Francisci que est ante domos oddonis Cantucii et Arlotucii oddonis. et in omnibus aliis locis ubi consueti sunt bannire. Et quod dicti precones teneantur obedire prioribus et eorum mandatis. Nec discedere de Ciuitate sine licentia domini Capitanei et priorum sub pena C lib. den. pro quolibet 1306 eorum et uice qualibet. Et ab eo quod incipit. teneantur etiam dicti precones et cetera additum fuit sub anno MCCCVIII. ind. vi. die sexta octubris exinde ualitur. ¶ Et quicumque omnium dictorum preconum contrafecerit vel bannimenta non fecerit ut dictum est v. lib. pro uice qualibet soluere teneatur quam penam Capitaneus exigere pro comuni et esse ualeat quilibet accusator et habeat medietatem accusantis. ¶ Et dictus becceuene. flercolus et siluester faciant bannimenta in platea et foro comunis et sint equites ut dictum est sub dicta pena. Et potestas et Capitaneus vel aliquis suorum iudicum uel notariorum inuenerint aliquem dictorum preconum debentium retinere equos facientem aliquod bannimentum peditem excepto in scala palatii potestas et Capitaneus teneantur de predictis inquirere et procedere contra illum preconem et contra de predictis familie potestatis vel Capitanei et plena probatione dictum de familia habita condempnat culpabiles et delinquentes in predictis in [illegible]

1293 quali. i. xx. s. d. Et h' ultim'. C. fuit fco. i. m. cclxxxiij. ind.
vi. die xxi. julij. a data diem in antea valiturum. ¶ Et teneant oes
p̄dicti p̄cones et quib3 eor facere omia et singla bapnimita q
oia p̄cepta eis iposita et iuncta a Cap̄ ul' alio p eod. ¶ Et te
neant' facere bapnimita p cotras ita et taliter q ab oib' effica
at audiant'. Et qui ɔfecerit soluat pene noie p vice q'lib3 v. s. d.
Siliur at buccini p̄co d' pota cũ angli. ul' alius q eet loco sui
omia bapnimita facere dbeat in pari ecc. ɔ. d' iunctio. i loco ũ
1301 hact' fieri ɔsueuerit. sb dca pena. et h. C. fuit fco. i. m. ccc j. ind
xiiij. ¶ Debeant et dci p̄cones equites ɔtinue retinere eqs.
et quoties aliqs eor n̄ h'uit et tenuit equũ tñat soluere p vi
ce q'lib3 noie pene. C. s. d. quã Capit a ɔfaciẽte p's exigere te
neat. ¶ Et quib3 d' p̄dcis p̄sit ee accusator et h'at med' bapni.
¶ Et michd' Cap̄ uncl' iurãmiti cũ pena. l. libr. d. ee tñat facere
inqsitoem d' dcis p̄cones et scire si h'nt equos et tenent ɔtinuo
ul' nõ. ¶ Et maxe p iiij. hoies ad min' cuilib3 pari un sũt dci p̄co
nes qui debẽt retinere equos uicinos dcis p̄conib3. Cap̄ omni
mense sup p̄dcis inqsitionem faciat et dicere ueritatem. ¶ Et si inuenit dcos
p̄cones l' aliquẽ eor equũ n̄ h'ere et h'uisse et ɔtinue n̄ tenere
et tenuisse ɔdẽpnet eũ l' eos i pena supi' noiata p vice q'lib3.
1298 Et hic fuit correct' i m. cclxxxviij. ind. xj. ¶ Jt' p̄dci p̄co
nes eqtes n̄ aliqs eor p̄sint n̄ debeãt ipos equos n̄ aliq eor
pot n̄ capit n̄ alic' alij psone accomodare n̄ adnectura
dare in aliq sui cã. et qui ɔfecit puiat' p vice q'lib3. i. C. s. d.
Et qui eis petierit pena sili puiat'. et quib3 possit accusare. et
h'eat med' bapni. ¶ Et nolum' q mass' cois p̄ut q p̄o
tpre fuit debeat et tñat satisfacere dcis p̄conib3 d' salario eor
et p̄aius. i. uniu mis p't ɔsignatã et datã eisdẽ p̄conib3 apedi
sam et petitoem suãm mass' et dcis p̄conib3 d' salario et uestimen
tis eor. Et si mass' fuit negligẽs in p̄dcis pvat d' suis bonis
C. lib. d. Et in eis p Capit' ɔdẽpnet' ad pet' cuilib3 nullo
omisso obstãte q̄ in ɔtrariũ appareret. et q dcum e i p̄conib3 ide
itelligat' i custod' leonis et leopardi. et ea q̄ ɔtinet' i h. C. q
incip̄. Et nolum' q mass' cois p̄ut. et c. j. fuit addituũ. i. m.
1302 ccc.ij. ind. xv. ¶ Teneant insup oes supdci p̄cões reci
pere p quol3 exbapnimito et rebapnimito. x. prium et aliũ in
feri' p quali3 p. iiij. d. et a x. psonis s. quotcũq3 erit recipe p̃
sint tres. s. d. et n̄ ult'. Et p bapnimito q fecit p̄co p aliq
testamto legato l' codicillo seu donatoe insinuato p̄sit ac
cipe iiij. d. et n̄ ult'. ¶ Et p bapnimito q fecit d're ul' d're
b3 q mandato alic' mod uendent' l' subastaret' l' uenderet
l' subastarent' p q'lib3 possit accipe. iiij. d. et n̄ ult'. ¶ Et p q'lib3
alio bapnimito q fecit l' fieri occurreret quocũq3 m' h'at
et p̄sit accipe ab illo qui fi' fecit tm. iiij. d. et n̄ ult'. Et si
p̄testu tãti p̄tij facere n̄ recusent q̄ si facere recusaret ul'
ult' exigent q' sit supi' dictũ soluat p uice q'lib3 p̄co cois
ɔfaciẽs Com̄ p̄ut. xl. s. d. et quib3 sit accusator et h'at med'
bapni. et cdat' ei sacramito. et h. C. fuit mutat' et correct'
1295 i. m. cclxxxxv. ind. viij. ¶ Ut at' dci p̄cones meli' au
diant' volum' q oia bapnimita q̄ fecerint ipi p̄cones l'
alt' eor i scal' palatij cois p̄ut. et p̄cipue exbapnimita
et rebapnimita p mallijs et debitis facere debeãt et tene
ant' ex parte platee ũsus campitum p̄ut. Et si ɔfecerint q
lib3 eor ɔfaciens i. x. lib. d. p uice q'lib3 puiat'. Et d'
p̄dcis possit ee quib3 accusator. Et h. C. fuit correct' i. m.
1299 cclxxxxviiij. ind. xj. ¶ Insup' p̄cones p̄dci bapnire p̃
sint oẽs indulgẽtias ɔcessas et ɔcedẽdas ecclijs locis
et psonis religiosis et d'beãt accipe p bapnimito cuilib3
indulgẽtie q facient p Ciuit' et burgos. ij. s. d. solum et nõ
plus. ¶ Festiuitate uo sce trinitatis sine ullo denario
bapnire d'beãt quoties ad eos fuit solit' mod extiterit
requisitus. ¶ Et quicũq3 p̄conũ iuit p ɔitatũ p sco co
munis quacũq3 cã. s. ipor debentiũ retinere equos. v. s. d.
h'at p suo uiatico p die q'lib3 et n̄ ult'. Et aliqs alior qui d'
bet ee p̄cones pedites iuit p Coitatũ. vij. s. d. h'at p suo
uiatico p die q'lib3 et nõ ult'. Et si qs ult' recepit xx. s. d. pe
ne noie soluere tñat'. ¶ Preterea uolum' statuẽtes q si
ais p̄co l' nũtius ip l' sonatores cãpanar manifestauerit
aliquã credentiã eis l' alic' eor iposita in ɔsilio ũ interiut
ipi l' alt' eor. volum' q illi q ul' ille q manifestauit soluat
Coi p̄ut pene noie p vice q'lib3. xxv. lib. d. Et michd' ab offo
q h'uerit d'beat penit' remoueri. Et hic. C. fuit fcs. i. m. ccl 1295
xxxv. ind. viij. ¶ Et si fuerint i aliq alio loco ipi l' alt' eor
n̄ eet aliq ars ɔgregata l' ps ei ɔpalauerint seu manifesta
uerint credentiã eis p eosd' artifices l' alicui eor ipositam
l' dixerint ad q posset ee discordia int' arte et arte puiatur
quib3 eor ɔfaciẽs. i. xxv. lib. d. et p'uet' offo. ¶ Et d' p̄dcis
quib3 sit accusator et cdat' p bator duor testiũ. et h' addito
ab eo loco q incip̄. Et si fuerint i aliq alio loco et c. fuit fca 1298?
i. m. cclxxxviij. ind. xj. die xxv. aug. a data die i antea
ualitura. ¶ Nulls aut p̄co n̄ aliqs baiul' cois p̄ut p̄sit
ee procurator l' synd' alic' vniuersitatis ul' castri seu uille sive
alic' spalis p'sone. Et si qs ɔfecit. x. lib. d. coi p̄ut pene noie sol
uere ɔpellat'. Saluo et reseruato et eo q dcum e supi' n̄ obst'
q dci p̄cones procuratoem p eor fratrib3 sororib3 et uxorib3
et nurib3 cũ eis in ead' familia ɔmorãtib3 l' alt' eor fa
cere p̄sint et eor et ear procurat' ee sine pena. ¶ Et h' particla ab eo
loco q incip̄. Saluo et reseruato et c. fuit addita i p'f. C. i. m. 129
cclxxxviij. ind. xj. ¶ Jt' nulls p̄co p̄sit emere d' bonis ex
bapnitor Cois n̄ retinere cũ illis q emerent a com. et q ɔfe
cerit soluat pene noie p vice q'lib3. xxv. lib. d. ¶ Teneant'
et p̄cones oms bestias q̄ aufẽrent' l' smarrite eent bapnire
ad pet' petentis. ¶ Et quicũq3 inuenit aliq bestiã aufugiẽt'
ul' smarritã alic' dcor p̄conũ cã d'beant assignare. Et ille
p̄co c' fuit assignata bapnire d'beat ut e dcum. Et h'eat
p̄co bapnies. iiij. d. p h'i bapnimito. ¶ Et q dci p̄cões
obseruãt et tenẽt tubas argẽteas q's h't Coe p̄ut. l3 boi sit
et legales. volum' q Capit' p̄ut a ɔsilio prior artiũ of
ficiũ e' sumat p̄ncipiũ d' mẽs nouẽbr et tñat et d'beat re
cipe a dcis p̄conib3 ydoneos fideiussoẽs p ipis tubis tenẽ
ɔseruand' et restituendis Coi p̄ut ad pet' Cap̄ et prior arti
um. Et ne ais h'at materiam faciendi sonare dcas tubas
que ipi eas sonẽt p libito uolũtatis volum' q ipas tubas
argẽteas n̄ sonẽt n̄ sonare d'beat sine licẽtia Capit' et
prior artiũ. sb pena. x. lib. d. p quol3 eor ɔfaciẽte et uice
q'lib3 quã penã pot' et Cap̄ a quib3 eor ɔfaciente penit' exi
gere tñant'. ¶ Et d' p̄dcis d' eos p̄sit ut eis libuit inqrere
nullo obst' caplo p̄cedẽte l' sequẽte et max' caplo inqsit'.
Et michd' d' p̄dcis quib3 ee p̄sit et ualeat accusator. et ea
[illegible] in isto. C. fuerit addita. i. m. ccc j. ind. xiiij. i 1301
¶ Insup' uolum' q i omib3 festis sollẽpnib3 i mane i pla
tea [illegible] dci p̄cones d'beat sonare tubas et facere soll[illegible]

mitate et gaudium hominibus in pena predicta quolibet pro quolibet eorum xx s.
den. Et hoc c. fuit factum in m. cclxxxvi. ind. viiii. et hoc cap.
fuit mutatum et correctum in dicto millo. Ut autem ea que in
dicto cap. continentur melius observentur. eorum et voluimus quod dominus omnibus
in eo contemptis quilibet sit et esse possit accusator et habeat medietatem
banni. Et insuper potestas et Cap. et quilibet eorum et eorum et quilibet eorum
officiales de omnibus in dicto capitulo contemptis teneantur et debeant
contra tales personas inquisitionem facere publicam vel secretam ut eis vel eorum
alteri libuerit et condempnare culpabilem in pena predicta quolibet in penis su-
perius denotatis non obstante aliquo capitulo et precipue cap. inquisitionis
ea que in hoc cap. continentur fuerunt edita et hoc capitulum in pluribus locis
mutatum additiones facte in m. cclxxxviii. ind. xi. Et quod dicti
turbatores teneantur et debeant observare omnia supradicta ad penam
. . . solid. den. tantam et solutam com. pus. Et ab eo quod incipit
Et quod dicti turbatores etc. fuit additum in m. ccc viii. ind. vi.

37 Presenti capitulo duximus statuendum quod custodes qui sunt positi ad cu-
stodiendum portas Civitatis et Burgorum et ponentur in futurum debeant
custodire pro decreto iniazzarie aliquis aportet iniazzi [illegible]
dampnatoribus iniazzarum inventarum possint habeant medietatem bapni. Preterea vo-
lumus quod nulla persona audeat portare iniazzas vel de foris Civitatis vel de quocumque loco
. . . facere pro quolibet vasello iniazzarum in . . s. den. si aliquis vasell.
. . . detulerit et si aliquis super detulerit puniatur pro quolibet vasello
in x s. den. et inde nomen cum ipsis unus ad collum ad catenam debeat liga-
ri quam per horam stare debeat et etiam commorari et quicumque cum dictis iniazzis
inventus fuit de una porta malia puniatur duplici pena supradicta. Dum
modo quilibet de sua vinea vel de coptimo vel laborio et cum familiaris
famulus vel famula vel de suo tereno possit diebus Jovis et dominicis
deferre sine pena tres vasellos iniazzarum dum modo iuret se apportasse
de suo ut dictum est. Et familie potestatis et Capitanei die noctuque vadunt
cercando circa Civitatem et burgos et extra per unum miliare pro dicto decreto
iniazzarum sub pena c lib. den. et de condempnatoribus iniazzarum inventarum per eos
habeant tertiam partem banni quod devenerit faciet in com. et relatori alicuius vel al-
terius de famulis predictis credi cessari debeat et fides detur eis et rela-
tioni eorum vel alterius eorum aliquo non obstante et hoc capitulum fuit in statuto
positum in m ccc iiij. Indictione ij. die xxv. Junii aldilis Julii
venit in anno valet. Et si familiares potestatis vel capitanei vel notarii sup-
radictus dans fecerit dampnum in bonis alterius vel intulerit causa
dampnum dandi puniatur dominus familiaris tempore syndicatus in c lib.
den. et hoc capitulum fuit correctum in m ccc xiiij. Ind. xij
38 De fabricatione monete civitatibus honor
accrescat et perfectius redundet divitiis et egregiis statuimus et ord.
quod moneta argentea grossa et moneta parva fabricetur et fiat in Civi-
tate pus. et per com. pus. modo et ordine infrascripto vz. quod priores antianorum venien-
tes de mense novembris et decembris et capitanei et potestas et quilibet eorum te-
neantur et debeant per totum ipsum mensem novembris hic colloquium et tractatum
cum Domina . . . de ordine suo de prima et cum consulibus mercatorum
et auditoribus cabii et cum aliis sapientibus mercatoribus et campsoribus quos
crediderint congruere de ordine et modo dicte monete fabricande et fiant
quali et quod per ipsos dominos potestatem cap. priores et alios predictos ordinatum
et deliberatum ita debeat fieri et effectui demandari aliquo non obstante
Et si potestas et capitaneus ad predicta fuerint negligentes puniatur quilibet eorum ipso
facto in v c lib. den. Et si priores puniatur quilibet eorum in c lib. den. que pena
eis de facto auferatur aliquo capitulo vel ordinamento in contrarium loquentibus non
obstantibus ullo modo et hoc capitulum fuit conditum in m ccc xiiij. Ind.
xij. de mense augusti.

39 . . . in Civitate pus. inter homines dicte Civitatis et forenses et
maxime inter venientes et euntes sunt multe et diverse contentiones
. . . ponderationis florenorum auri ad dictas contentiones tollendas
et vitandas in futurum statuimus et ordinamus quod auditores cambii
qui nunc sunt et pro tempore erunt eligant et eligere debeant et teneantur duos
campsores quos viderint et crediderint aptiores qui teneantur et debeant
omnes florenos tam intrando quam in recipiendo ponderare secundum iusti-
tiam et quod dicti campsores per dictos auditores et consules mercatorum et camerarium
et illos quos firmaverint esse bonos et iustos quilibet pro bonis et iu-
stis suscipere debeant et teneantur et nullus alius possit vel debeat ipsos
florenos ponderare et qui aliter ponderaverit ipsos florenos
vel qui ponderaverit per dictos campsores eligendos renuerit solvere
et solvere teneantur pene nomine pro inter qualibet c s. den. et quod potestas et
Capitaneus et quilibet eorum dictum capitulum teneantur observare vinculo iura-
menti sub pena c lib. den. et quilibet de predictis possit esse accusator et
habeat medietatem banni et credatur sacramento accusatoris cum
uno teste et campsores debeant cambire florenos sic approbatos
sub dicta pena que pene de facto auferantur. Et quod nullus camp-
sor sive mercator possit tenere aliquod pondus florenorum nisi pondere su-
pradicto communis sic approbato que etiam pondera singnentur singno communis
et qui aliud pondus tenuerit puniatur ipso facto in c lib. den. et de predictis
et singulis potestas et capitaneus inquirere teneantur et hoc valeat ex nunc
quod capitulum fuit conditum in m ccc xiiij. Ind. xij. die ultimo au-
gusti
40 Ut a ponte . . . qui est super rivum existentem prope locum dominarum de
. . . si non providetur de clausuris aliquis de levi minaretur rui-
nam et caderet . . . com. pus. dampnum non modicum et iactura statuimus quod ex parte
superiori et inferiori si magnis . . . fiat clausure bene munite ad la-
. . . et calcina seu lignamine et quod iudex iustitie communis pus. teneatur et debeat
in pena c lib. den. fieri facere dictas clausuras et procurare sub dicta pena teneatur
. . . supradicti operis . . . facere communis pus. tota moneta que expendi de-
bebit et expenderetur pro constructione operis supradicti Quod Capitulum conditum
fuit in m ccc xiiij. ind. xij. die ultimo augusti.

41 Statuimus et ordinamus
quod abreviature et protocolla notariorum qui publice artem nota-
rie exercuerunt licet subscripte ipsorum notariorum non habeant per inde
valeant ac si subscripte dictorum notariorum haberent Dum modo prio-
res Judicum et notariorum prestito Juramento apprehenderint dictas
[illegible] et protocolla per comparationem litteratum habitam per
eos ad publica instrumenta ipsorum notariorum quam apprehendere possint
facere generaliter vel spetialiter nec requiratur Juris ordo nec
nec citatio nec presentia aliquorum qui in futurum dicerent eorum
interesse dum modo predicta non intelligantur in illis qui essent condep-
nati pro falsitate vel essent vel fuissent infames et hoc capitulum fuit
conditum in m ccc xiiij. ind. xij. die ultimo augusti.

42 De consiliis committendis
in Civitate pus. tantum.
Statuimus et ordinamus ad utilitatem spiritualium personarum et communis pusij
quod nulla questio vel causa vel aliquod consilium possit committi tacite
vel expresse seu quocumque alio modo per aliquem iudicem vel offitialem potestatis
vel capitanei vel alicuius offitialis vel iudicis communis pus. vel per aliquem alium XLIII

officiale dicti communis Pistorii vel per aliquem alium officialem dicti communis
alicui iudici. vel advocato seu iuris perito qui non sit natus
in civitate Pistorii vel districtu qui non sit scriptus in matricula
iudicum communis Pistorii cum salario vel sine salario non possit dari
aliquod consilium in iure Pistorii. Et si aliquis officialis fecerit contra
aliquid vel ultra vel preter quam dictum est privetur et condempnetur ipso facto in
C. libr. d. et consilium ipso iure si daretur non valeat nec teneat ullo
modo. et recipiens in tantum comuni Pistorii debeat condempnari. Et si de predictis
potestas et capitaneus teneantur inquirere. et de hiis inquisitio ad petitionem cuiuscumque
denunciatione capitulo vel aliquo alio non obstante. Et hoc capitulum fuit in
statutis positum in MCCCIIII. quarto. Indictione secunda.

1304

43 Quoniam potentia castri utilibus et ameniis pro comuni et specialiter
Pistorio castrum Torsciam quod de novo factum per commune Pistorii
et ipsum accrescere et augmentare et gubernare reviduatur in ho-
nore et statum maximum dicti communis Pistorii. Ideo presens capitulum du-
ximus statuendum et precise volumus observari. Quod omnes homines
qui aliquo tempore transacto reperirentur habitasse in castro Torsciam
vel fecisse se castellanos dicti castri vel promisisse se solvere
collectas et datas et factiones facere cum hominibus dicti castri vel
qui fecerint se castellanos dicti castri in futurum. quod per potestatem
vel capitaneum seu officiales communis Pistorii. vel per potestatem seu vicarium
dicti castri qui pro tempore erunt cogantur ipsi et quilibet eorum et eorum filii
et cogi possint et debeant in persona et rebus et personaliter summarie sine
strepitu iudicii et figura libelli vel porrectione ipsius, prout
eisdem potestati vel capitaneo et officialibus communis Pistorii vel potestati
seu vicario dicti castri vel alteri eorum videbitur convenire ad habitandum
XLIII standum et domum hedificandum in dicto castro et ad solvendas
collectas et datas et factiones faciendas reales et personales. et alia
cum hominibus et sicut alii homines dicti castri faciunt. non obstante
si reperirentur habitasse vel fecisse seu libram habuisse vel solvisse.
vel habitare stare vel libram habere vel solvere in alio loco.

44 Preterea volumus et ordinamus quod quicumque cepit vel habet aliquod casa-
linum in dicto castro Torsciam teneatur in hinc ad festum nativitatis
facere et hedificare in ipso cassalino vel in parte ipsius domum ad
XLIIII habitandum et ipsam non discarcare vel discarcari facere. sed
ipsam bene ibi tenere et habere. et si aliquis post domum constru-
ctam et hedificatam ipsam discarcaverit vel discarcari fecerit
cassalinum ipsius deveniat in commune Pistorii. et hoc intelligatur in
omnibus domibus constructis et hedificatis in presenti in dicto
castro quod si aliquis ipsas scarcaverit vel scarcari fecerit cassali-
num ipsius domus deveniat in comuni Pistorii. dummodo habeat ter-
minum refaciendi et rehedificandi domum a die seu tempore
scarcationis duorum mensium. et hanc ut refaciat si sibi per potestatem
dicti castri sub pena .x. libr. debeat protestari. Et quicumque domum
predictam non hedificaverit ut dictum est. cassalinum predictum in
comuni Pistorii debeat applicari. et hoc capitulum fuit conditum in MCCC
.IIII. Indictione secunda. die penultima Iunii a kalendis Iulii venturis
in antea valiturum

1304

45 Statuimus et ordinamus aliquo non obstante quod futurum iudex iustitie
communis Pistorii. Et qui in eodem officio iudicaturus iustitie ad-
erit in futurum teneantur et debeat ex eorum officio et sub pena
XLV .C. libr. d. vel ad petitionem cuiuscumque facere inquisitionem contra omnes et singulos
qui fuerunt erunt vel erunt in futurum electi in aliquo officio
vel baylia pro comuni Pistorii ad brevia vel cum non sit electa contra formam

alicuius statuti vel reformationis vel ordinis. et vel aliquis pro tempore a
duratione temporis sui primi officii non habeat alius officium. Ita quod
nullus ultra unum officium habere valeat vel perfirmatur sine primi
sui officii temporis duratione in quo forte brevium eligatur.
Et quod quicumque aliquod habuerit officium in .vi. mensibus ipsum in sequentibus
sex mensibus habere non valeat seu possit. et quod predicta officii in omnibus
aliis quam minoris temporis .vi. mensium ponatur quod eodem officium in sequenti
tempore habere non valeat ullomodo. et si aliquem vel aliquos invenerint
fore electum vel electos contra officium non tenentur contra formam suprascriptam
seu formam alicuius statuti ordinis seu reformationis ipsum privet et condemp-
net secundum formam statutorum et ordinis vel reformationis communis Pistorii et si
statuta non loquentur ipsum vel ipsos privet et condempnet in x. libr.
d. et ipsum vel ipsos removere ab officio vel baylia et alium substituere
et facere loco sui ad brevia secundum formam statuti. et hoc capitulum fuit
conditum in MCCCIIII. Indictione secunda. die xx. iiii a kalendis Iulii ventur
in antea valiturum 1304

46 Presenti capitulo duximus statuendum ne
comitatenses ad solvendum datas et collectas
et alias factiones faciendas in duobus locis graventur. quod in quocumque
loco castri seu villa vel territorio vel districtu alicuius castri vel ville
comitatenses habitaverint cum sua familia in collectas et da-
tas et alias factiones reales et personales faciat et facere debeat
et solvere cum vicinis non obstante quod libra sua vel focularis sui
reperiretur vel reperiretur scripta seu scripte in alio castro vel villa,
dummodo prius iuret coram capitaneo qui est et erit sindicus communis Pistorii
debeat ipsum et ipsius focularem et libram facere transmutari et ele-
vari de castro vel villa unde discessit et adire in castrum vel villam
ubi habitaverit ad petitionem petentis et alias ad solvendum datas vel colle-
ctas vel factiones alias faciendas in castro vel villa in quo venit XLVI
ad habitandum cogi non debeat ullomodo sed predictis per ... iudice.
procedat summarie sine strepitu et figura iudicii. libelli porrec-
tione et litis contestatione. Et hoc capitulum fuit conditum in millesimo
CCCIIII. Indictione secunda. die .xxi. Iunii. a kalendis Iulii ventur 1304
in antea valitur. Et ad eandem materiam contradictionis et sca-
dali tollendam que oriri possit inter homines castri Fossati. et Cionellum
Gualteroli et Cinolum acuoli occasione datarum et collectarum et
aliarum factionum. et cum ... Cutuchus Gualteroli sit civis Pistorii et
habeat libram suam in civitate Pistorii. Et dictus Cinolus habeat libram
suam in civitate Pistorii et solvit collectas et datas et factiones
fecit in dicta civitate sicut alii cives. Et cum predicti Conolus et
Cinolus sint ibi valde utiles et necessarii pro comuni Pistorii pro custodia
dicti castri et communantiarum communis Pistorii predictarum. Capitulo duximus statuendum quod
predicti Conolus Galtaroli et Cinolus acroli et eorum filii non
teneantur nec debeant solvere datas et collectas nec alias factiones
facere quascumque cum hominibus dicti castri. sed tantum cum civibus Pistorii.
Et quando solverint et facient alii veraces cives Pistorii et habita-
tores civitatis Pistorii. et quod occasione datarum et collectarum et aliarum
factionum realium et personalium positarum vel ponendarum in dicto castro
vel per homines ipsius castri. non possint gravari per dictos homines castri predicti
Fossati nec per aliquem nomine dicti communis nec ab eis seu aliquo eorum
predicte date et collecte peti possint nomine universitatis predicte.
Et nullus officialis communis Pistorii debeat eos vel aliquem eorum seu
eorum filios gravare occasione dictarum datarum et collectarum et
aliarum factionum. nec etiam audire aliquos seu aliquem querentem
ab eis seu altero eorum vel ab eorum filiis seu alicuius eorum nomine
universitatis predicte. non obstante aliquo statuto ordine seu refor-

aliq que in dicto loquetur. et speciali statuto q loquitur [...]
mutatorias tenant solutione datas et collectas q incip
cum spe collatas q c. n aliq alio q possit in dicto dicti
[...] t allegari q statuto [...] refectores gnali ad prefint
matiam [...] pro cassis et reuocatis i toto. q hec c.
[...] in m. cc. lxxxiiij. Ind. sa. die penultima mensis Junij i
ara uatatur. Rubrica de pena impenitus alicui depn

[margin: 1304] [margin: 47]

Ordinatione presenti capituli sancimus q p [...]
[...] condempnati [...] p [...] finaliter [...] fragiapane
defensor [...] et pp [...] condempnati et [...]
q nulla [...] exceptio [...] existat audeat t presumat alic
[...] impenitus [...] et quosecumque
ipso facto debeant [...] m. c. lib. d. [...]
pot et cap et eorum [...] officio cum promotione et fine
promotione [...] uel [...] tenant inquire et inquisit facere
cap inquisit t aliq alio non obstante [...] et si pot t
cap ad predicta erunt negligentes uel remissi in eorum syn
dicatu puniantur in c. lib. d. de eorum salario [...] et predictis ex

[margin: XLVII]

[...] debeant syndicari et examinari. Predicta dictum [...]
q ulla [...] burgorum [...] uel districtus [...]
aliorum non eruntur in officio reformationis [...] t presu
mat scribere aliq reformationem [...] uel [...] aliud arenge [...]
[...] uel [...] in expressa [...] cessu noluit
et deliberatione pot et cap et [...] artium et consily [...]
et qui fecerit puniatur m. c. lib. d. quos si solute n possit
puniatur in manu dextera. et [...] debeat amputari. [...]
ipm [...] inquirat [...] et secrete. caplo inquisit uel aliq
alio non obstante [...] predicta non intelligant in [...]
q [...] scribere refectores rectorum et [...] cum [...] reformationis
reformacionis scribere p formam [...] et nullus q ipsas re
formatione exemplaret uel copiaret. Et hoc capitulum
fuit conditum. in millo. ccc. iiij. Ind. sa. die xx.
Junij a kalis July px uentur in ara ualitarum.

[margin: 1304] [margin: 48]

Si unus duo uel tres erunt arbitri Rubrica [...] i
seu arbitratores a partibus electi ad aliquod [...]
sitionem aliquam seu diffinitionem amicabilem faciendam [...]
infra octo dies postquam eis fuerit [...] debeant quoties
diffinire. q si non [...] parentes [...] diffinire
habeat duorum [...] pot uel cap uel [...] aliorum
[...] eis q in motivum [...] Et si non [...]
[...] eligere debeant [...] Set de [...] eligentis si non
fuerint [...] pot uel cap t [...] uel [...] aliorum [...]
[...] eis. [...] ipsis q [...] ad [...] die post
[...] eis [...] diffiniant questionem. et si [...] non [...]
[...] debeat [...] Ita q infra [...] ternum
diffiniatur questione q [...] debeant [...] in omnibus
[...] Et [...] p maiore parte [...] fuerit [...] inuolabit
observari. Si non [...] fuerit q [...] cognoscere
debeant infra xx. dies [...] fuerit [...] a pot uel cap uel [...]
uel [...] aliorum questione debeant diffinire. diffinierint [...]
[...] questione infra [...] uel [...] si quocumque [...]
[...] quoniam uel [...] diffinire [...] p [...] q [...]
[...] fuit et [...] non [...] pene [...] pena
c. s. et pot et cap [...] penam [...] exigere [...]

[margin: 49] [margin: xlviiij]

Testes autem quos partes introducere noluerint coram
arbitris pot et cap q [...] uel [...] aliorum [...] [...]

[margin: 117] [margin: XLVIII]

testimonium [...] et [...] laudata et diffinitiones ab aliq
arbitris uel arbitratoribus pronuntiata t laudata. uel pronunctiatas
uel laudatas. rata et [...] firma et firmas. pot et cap
[...] debeant et tenantur ea et eas executioni mandare q
n [...] in [...] expressum appellationis remedium q [...]
refutatum. Volumus insuper statuentes ut arbitri in ma
teria [...] non [...] q si arbitri electi
a partibus non laudauerint infra annum a tempore celebrati
compromissi ser [...] [...] in ara laudare seu arbitrari
non ualeat ullomodo et compromissum sit nullum. et p [...]
[...] habeatur. Rubrica [...] diffinitores [...] [margin: 50]

Potestas et cap ratas et firmas habeant [...] que
pertinent faciant omnia amicabiles diffinitiones [...]
et [...] et omnia laudata a quibuscumque erunt omnisse
faciende uel erunt omnissa facienda. q p quecumque erunt [...]
finite t firmate t diffinita t firmata. Et precipue fa
ciant observari et teneri laudum et ordinationes [...]
seu [...] p dominum [...] et p pot et p cap. q x. bo
nos electos. Ita q illud laudum q ordinatio debeat

[margin: LI]

observari et [...] rata q firma et executioni mandari i
omnibus q singulis. Exceptis tamen aperctis laudatis
et diffinitionibus factis inter minores t inter maiores q minores
sine tutoris et curatoris auctoritate [...] q [...]
[...] n ualeant si minores [...] t eas noluerint obs
uare. n minores iurauerint uel iurabit i compromisso
uel ex compromisso laudum ex eo fieret observare.
Tamen si iurauerint t iurauerint illi iuranti [...]
diffinitiones q laudum [...] gaudeant firmitate. Et hoc
cap in presenti preterito q futuro locum habeat i quibus predictis [...]
Rubrica [...] uel [...] minores [...] recitet
[...] et [...]
[...] non possident [margin: 51]

Quicumque habet uel habuit turrem
coem uel cum aliq et tunc t [...] habebit aliquam
levicem uel rocturam seu corruptionem uel minaretur
ruinam p quibus posset dicta uel [...] q aliquis
ex consortibus noluit [...] uel ipm reficere et reaptare
possit [...] facere [...] partis [...] requisita p
alia parte [...] ut cum predicta fieat et reapter. q si facere
noluit pot t cap [...] compellat illum t illos [...] ad
restitutionem sue partis expensarum [...] faciendam al
[...] qui fecit uel reaptauit [...] q hat
restitutionem. pot q cap. infra annum a tempore [...] reaptationis
si facere tenantur. Et si ille restitutione non [...] ex [...]
[...] uel [...] aliquo modo uel utilitate recipere non ualeat
[...] suum consorte integre de expensis.
Et dicimus q si aliqui habeant murum coem q aliquis
ex consortibus noluit in eo murare t murum facere possit
illud facere [...] alterius partis. Et nolens murare n
possit n debeat in hoc aliq utilitate n murare nec
murum facere in eo n primo ad extimationem duorum legalium
magistrorum restaurauit illum uel facere restitutionem de expensis.
Et si quis ex consortibus habuerit uel habet possessionem uel te
nutam de aliqua turri uel muro uel domo cum t casalimo
t in casalibus [...] uel rebus aliquibus quibuscumque omnibus. tal
possessor non preiudicet consorti uel consortibus uel alteri parti q

q. f

uel que possess non erit uel erunt fuisset uel fuisset usa
uel usi dictarum rerum non eis obstet aliqua prescriptio longa uel lo
gissima nec aliqua alia consuetudo habita ab aliquo ex con
sortibus que aliquo modo possit opponi quin sic et precise
consortes per pot. et cap. compellantur. uel consortes possidentes
partem contingente suo consorti tradere summarie sine aliqua
sollempnitate iuris et strepitu iudicii. Et consortes
non possidentes in tenuta et possessione ipsius rei et rerum
per pot. et cap. reinducantur et reponantur. saluo semper iuribus
et instrumentis habitis contra alios eos uel eorum antecessores. C. Et si
aliquis habuit impositam lingnorum uel aliquod aliud in dictis
rebus uel aliqua earum et maxime in casellis. pot. et cap. omnia
faciant remoueri. Et hoc locum habeat et teneat in preteritis presenti
et futuris et in casibus petentibus motis et mouendis.
Si autem pars non possidens petierit a pot. et cap. uel
uno quod compellant possessorem uel possessores rei uel rei com
uel rerum comunium quod dicto non possidenti faciat instrumentum quod rem
ipsam possideat pro se et suo consorte et pro sua parte constituat
se suo nomine possidere. et quod possessionem ei dimittere et re
stituere promittat ad ipsius consortis pet. pot. et cap. ant
ui eum uel eos ad hoc faciendum cogere teneantur. postquam
uel aliqui eorum fuerint clari de parte consortis non possidentis
saluo pacto habito inter consortes. Si uero aliquis de
consortibus uel eorum antecessores fecit uel faciet pactum uel
promissionem non uendendi partem suam de re sua nisi alteri consorti
si uoluerit eam uendere. tunc ille qui uoluerit eam uendere
debeat illum consortem requirere per tres terminos. quorum quilibet
sit .x. dierum ut emat si uoluerit illam rem. Et si ille
emere noluerit postea possit elapsis dictis terminis eam rem uendere
cui uoluerit non obstante pacto inter eos uel eorum antecessores facto
de uendictione inter eos facienda. Et si constat dictum pactum in
ipso instrumento. non possit petere nisi illud. Si uero dictum pactum in illo
non continetur. pactum quod in hoc potius debeat declarare.
Item consortes qui manent iuxta murum comunem possit ibi facere
fenestras scançianas et hostia et scalcare et remurare
morellam ad suum arbitrium et uoluntatem. dummodo non
preiudicat aliquam turpitudinem. nisi aliquid aliud pro dictis fenestris
et hostiis. et ipsa hostia et fenestras possit habere sine
alicuius contradictione quousque dicti fuerint integre satisfactum de ex
pensis quas fecit in eodem. Item si aliquis ex consor
tibus habet uel habuerit instrumenta comunia de muris et rebus comunibus.
pot. et cap. precise teneantur eum cogere alteri consorti uel conson
tibus de ipsis instrumentis dare copiam ad petitionem illius qui
duxerit postulandum. Item quicumque in ciuitate uel co
mitatu habet turrim clausam uel que maneret rubiam
seu muros domorum uel muri. potestas et capt. teneantur
ipsum uel ipsos facere discalcari ab illo uel illis cuius uel quorum
erunt. Et predicta pot. et cap. non facerent soluant. C. lib. bon. de
eorum feredo pro quolibet eorum comunis perusii soluere teneantur.
Item si aliquis habuit molendinum uel gualcheriam com.
et aliquis ex consortibus noluerit reficere uel reaptare seu
inclaudare possit possit illud facere sine alterius consortis
uel consortium contradictione. Et pot. et cap. teneantur resti
tui facere tali consorti qui fecit expensas in aliquo predictorum
a consorte uel consortibus de fructibus eorundem. Item dicimus
obseruari in puteis comunibus. scilicet quod si aliquis ex consortibus puteum

renunciauerit alius consors ab aliquo haurienda et hauriri facienda
de ipso puteo debeat remoueri donec alium consorte de suis expensis
duxerit plenarie restaurandum. et pot. et capit. eum restaurari
facere teneantur. De quolibet potestas et capitaneus teneantur ducere be... 52
Ad hoc ut uniuersitates subiecte et obligate nostris comuni
comuni perusii uel etiam perusinis recalcitrare non [uersitas castri]
ualeant ordo et reformamus quod quilibet debens recipere [et uill.]
aliquid ab aliqua ipsarum uniuersitatum. uel obligatus pro eis in
preteritum uel et in futurum si est uel fuerit ipsa uniuersitas requisita
uel potestas uel sindicus aut incar quod consuet obligatum pro comuni
incepit aut promissa et non fecit et passa fuerit se pont
labi in dampnum. Quod potestas et capit. et quilibet eorum tene
antur et debeant dare beruarios et eorum famulias ad ca
piendum res et personas ipsarum uniuersitatum contumacium et re
bellium. et eos cogere debeant realiter personaliter uniuersaliter et particulariter
quousque creditori et obligato pro eis fuerit integre satisfactum.
Et hoc ad uoluntatem et requisitionem creditoris sub pena .C.
lib. den. Et hoc capitulum fuit conditum et in statuto presenti positum.
in .M°.CCC°.IIII°. Indictione secunda die xviii. Junii. a kalendis Iulii uenturi 53
in antea ualitur. De qualiter ius uel actio non accipiatur
Nullus ciuis uel comitatensis aut a forensibus uel comitatensibus
districtualis perusii audeat uel presumat recipere non procurare non
aliquod ius uel aliquam actionem ab aliquo forense uel extraneo [unde]
qui non sit de iurisdictione comunis perusii contra aliquem ciuem uel
comitatensem uel districtualem uel de iurisdictione comunis perusii nec
aliquem procuratorem seu sindicatum recipere ad hoc ut quilibet forensis
uel extraneus debens aliquod recipere a predictis uel aliquo predictorum
de necesse debeat in perusina curia placitare et non per aliquem de iurisdictione
comunis perusii litigare. Et si contrafieret talis intercessio procurato
et sindicatus non ualeat nec teneat ullo modo. Volumus
insuper statuentes quod si aliquis habet uel habebit aliquod ius cessum
contra aliquem ciuem uel comitatensem uel districtualem comunis perusii
ab aliqua persona religiosa uel ab aliquo loco religioso seu
clerico non possit conueniri in curia seculari perusii. illa cessio
seu ius non ualeat nec de ea uel eis audiatur in curia
perusina nisi ille qui habuit ius cessum promictat et satisfaciat
ei contra quem ius cessum habet. quod ille cedens stabit et
se stare et reddere faciat de iure in curia perusii ei contra quem
ius cessum habet. et ille cessionarius et successor promictat
condempnatum soluere et aliter de cessione non audiatur in
aliqua curia perusii nec dicta cessio ualeat nisi ex dicta cessione
aliquatenus compellatur. De quolibet robbaria facta in territorio castri
Dicimus et ordinamus quod si aliqua robbaria uel uille debeat
facta esset uel fieret in districtu alicuius castri uel [medai] 54
uille nostri districtus et homines castri uel uille in cuius distric
tu esset facta robbaria eam emendare penitus teneantur.
C. Rum perosado 55
casach piscaiolo ... ciuitate perusii ... ... fuit accepta
una salma piscium et una bestia in qua dicti pisces ... et uendita
cum dicta bestia ... et ualere ... comunis perusii si pisces
... ... non possent libere ... quantum qualibet ...
... ... uenditores ... ...
... item ... possit ... licitum libere ... impune ...
... ...
... ... pisces
... ...

LII
LIII
LIIII
LV

[illegible]

56

Statuimus quod uic(ari)o co(mun)is pu(bli)c(i) e(ss)e debeant sup(er) confessionib(us)
si facibus et teneant uicarie p(ro) debitoribus et recolt(is)
... ueniant cora(m) eis ad confitend(um) uel negand(um). Et si confitebunt(ur)
stetant ... uic(ari)o uel p(er) alios quos p(ar)tes h(abe)re uolunt. et
uic(ari)o ... confitenti ut soluat debitum. d(e)i(n) ad .x. dies uel
... tam su(m) sicut concordia fuit int(er) p(ar)tes. Item pot(estas) et capit(aneus)
... teneant compelle(re) p(ri)ncipales anq(uam) fideiuss(ores) ad solue(n)d(um) ...
uoluntate creditoris ... q(uod) si uoluit d(e) bonis debitoris debitoris
... fideiuss(oris) in tenuta ei dare seu dari face(re) teneant. ita q(uod) ei
... possit ... Et data tenuta possit eam uendere ...
... fca d(e) uic(ari)o ad ... et sup(er) hoc debitor ... que ...
... que uenderet ipi uenditori ... faciat confirmare ...
Q(uod) si no(n) placuit creditori face(re) securam domu(m) uel tu(rr)im p(ri)n
... palis uel fideiuss(oris) uel alic(uius) eor(um) pot(estas) t(unc) capit(aneus) t(unc) ... illud ...
... si ad uoluntate(m) creditoris. Si no(n) placuit creditori
... debitor uel fideiussor stet in palatio co(mun)is pu(bli)c(i) quousq(ue) d(e) ...
... quantitate. pot(estas) uel cap(itaneus). uel uic(ari)o cogat debitore(m) uel
fideiussore(m) stare in dic(t)o palatio quousq(ue) integ(re) soluit creditori.
Et si debitor uel fideiussor no(n) steterit in d(i)c(t)o palatio
uel exierit d(e) palatio sine uoluntate sui creditoris. pot(estas)
et cap(itaneus). et uic(ari)o eu(m) uel eos p(ri)ncipale(m) uel fideiussores ad uo
luntate(m) creditoris face(re) exbanni(re) in .x. lib(ris). d(e). et ipm bapnu(m)
aufere debeat p(ro) co(mun)i. Et insup(er) p(ri)ncipale(m) et fideiussore(m) ad
uoluntate(m) creditoris stare in palatio coge(re) teneant. Item
d(e) fideiussoribus fc(t)is et faciendis cora(m) uic(ari)o pot(estate) t(unc) aliq(uo) eor(um) uel
alios quousq(ue) ... aliq(ua) exceptio nullomo(do) possit opponi. nisi
d(e) solutione. uel absolutione. uel t(er)mi(ni) p(ro)rogatione. s(ed) p(er)
instrum(entu)m refut(ationis) uel p(er) instrum(entu)m debiti cancellatu(m). t(unc) p(er) instrum(entu)m
prorogationis fcm. Saluo cap(itulo) q(uo)d dicit quod confessiones euane
scant taciturnitate t(em)p(o)ris .x. annor(um) c(um) hoc cap(itulu)m no(n) debeat
d(e)rogare. Si t(ame)n aliquis p(er) contumacia(m) exbanniti uel
ab ... a curia pu(bli)c(a) uel eius districtu se absentaunt uel ab
sentauerit no(n) p(re)iudicet ei cap(itulu)m loq(ue)ns quod instrum(en)t(u)m et confess(iones)
et fine euanescant taciturnitate t(em)p(or)is .x. annor(um). nec aliq(uod)
aliud cap(itulu)m obstitit ... aliquod aliud q(ui)a integ(re) soluat
creditoribus in suis instru(men)tis et ... confessionib(us) continet.
... debitor fuit confessus fideiussor negare no(n) ...
... et si negauit eius negatio nullatenus audiatur.

Item statuto decimo millesimo co(mun)is negato fci fuit uic(ari)o
ipam quidem cognosce(re) debeat et diffiat int(er) p(ar)tes usque
usq(ue) ad .xl. dies sicut in cap(itulo) ip(s)or(um) iudicu(m) continet(ur). diebus
feriatis exceptis. Et si quis fuit d(e) uic(ari)o contract(us). statuti uic(ari)o
potestatis aut capit(aneus) in ipe pot(estas) et cap(itaneus). appellat p(ri)ncipale(m)
aut fideiussore(m) ... tota solutione; faciendi a p(ri)mo nuptio
seu baylitore in a(n)na p(ro) quocu(m)q(ue) debito uel cui(us)q(ue) debiti
... ualeat p(e)n(a) et stet bay. expensis debitoris uel fide
iussoris. Item d(e) confessionib(us) tam fc(t)is qua(m) faciendis
nullu(m) decimu(m) exigant uel p(er)soluant. Item debitus ...
a t(em)p(or)e potestatis d(omi)ni Ianuis ... d(e)nuntiati et d(e) debitis
debentis. tam intelligant ... secundum tenore(m) istoru(m)
set q(uo)d consuetu(m) est uel p(ro)missu(m) int(er) p(ar)tes. Et sil(ite)r fiat in ...
sione de hereditatib(us) et possessionib(us). et d(e) aliis quibus
que no(n) fuit expsse secundum forma(m) ... stat(utorum). Item res
mobiles uel stabiles pro debito ... in tenuta possit eas
uendere sui ... et in insolutu(m) recipe ita t(ame)n q(uod)
p(re)tiu(m) in acceptu(m) in sorte d(e) c(re)ditor debeat computare. du(m) modo
res stabiles p(er) unu(m) m(en)s(em). et res mobiles p(er) .xv. dies c(re)ditor
debeat retine(re). Item nulla mulier p(ro) aliq(uo) debito soluendo
stare in palatio constringant. saluis ... aliis p(er)ciis b(e)n(e)ficiis
c(re)ditori. Item tutores seu curatores c(on)stringatur stare
in palatio co(mun)is pu(bli)c(i) pro confessionib(us) fc(t)is ab ipis tutorib(us)
uel curatoribus pro aliq(uo) pupillo uel pupill(is) adulto uel
uel adultis uel ancessoribus ip(s)or(um) pupillor(um) seu adultor(um)
si pupillus adultus uel adulti inuenti fuerint soluendo.
Ita t(ame)n q(uod) uic(ari)o qui eu(m) uel eos coget det ei uel eis t(er)minu(m)
competente(m) int(ra) q(uem) tutores seu curatores possint uende(re) d(e) reb(us)
ip(s)or(um) pupillor(um) uel adultor(um). set si pupilli uel adulti
fuerint repti no(n) soluendo. tutores seu curatores eor(um) no(n)
cogantur p(ro) pupill(is) uel adultis ad p(e)n(a)s (et) d(am)pna ... aliq(ua)
patiantur. Item q(uod) potas. et capit. possit teneant uocare
.x. creditores. et .x. debitores cu(m) quinq(ue) iudicibus. s(cilicet) uno
p(ro) porta et cu(m) p(re)dictis modu(m) impone(re) s(uper) usuris (et) istis
debitor(um). et sic p(er) eos ordinatu(m) fuit sit firmu(m) et ualeat
et debeat obs(er)uari. Item si creditor uoluit sui simplici so
te contemptus e(ss)e sine imp(edi)mento aliar(um) usurar(um) et emolumento
pot(estas). et capit. possit debitore(m) compellere teneant ad ipam sorte(m)
simplice(m) reddendam delato creditoris iuramento aliqua mo
mentanea p(re)scriptione t(em)p(o)ris no(n) obstant(e). h(oc) dilatione(m) t(em)p(o)ris
reddendi permi(ttent) continear(e) istrum. Item q(uod) decime supra
d(e) p(ri)ncipalib(us) p(ri)mus conueniendus. locum d(e) no(n) uendicet i(n) ma
lefitiis. na(m) fideiussores qui malefitiis fideiusserint p(ost)
p(ri)ncipalib(us) ualeant conueniri. Et si p(ri)ncipalis fuit ...
fideiussor p(ri)mus p(ri)ncipali ualeat conueniri. Volumus
insup(er) q(uod) hoc cap(itulu)m totu(m) in qualibet p(ar)te sui secundum q(uo)d
intelligit(ur) executioni mandetur. in ciuitatu(m) ... districtu
pu(bli)c(o). Et maxie in castro plebis ubi totalit(er) obs(er)uetur.
Et pot(estas). et cap(itaneus). teneantur face(re) iurare pot(estatem). eligendu(m)
pro potestaria cast(ri) pleb(is) et uic(ari)o dicti cast(ri) ... h(oc) cap(itulu)m totu(m)
in castro pleb(is) ... debeat obs(er)uare (et) secundum tenore(m)
te et forma(m) hui(us) capituli cogere debeant debitores. et
hoc cap(itulu)m totu(m) portet ad castru(m) pleb(is) (et) ip(su)m obs(er)
uent ... et faciant obs(er)uari. Et q(uod) obs(er)uet (et) faciat
obs(er)uari. instru(men)ta in quib(us) apparebit aliq(uem) p(ro)misisse
face(re) confessionem. set cap(itu)l(u)m supradictum. Et cogit (et) co

gere tenantur eo non castri plebis ponere et scribere in
contractibus et instrumentis quos uel que scripserint promissiones fa
ciendi confessiones coram iudice ciuitatis pisane et coram iudice castri
plebis ex hiis que in contractibus continebuntur. uel et continentur. Et hoc
capitulum locum habeat in confessionibus instrumentis factis et faciendis
in ciuitate et comitatu pisano et eius districtu et etiam in castro
plebis ut sicut dictum est plene debeat obseruari. ¶ Pu
pilli autem et adulti non ualeant in predictis constringi nec pro 1308
aliquo debito exbanniri. De instrumentis uel quarentigiis apparentibus
58 L Equecumque instrumento seu in carta promissio de confessionibus faciendis
apparuerit aliquem promisisse facere [De renunciatione confessionis]
confessiones habeantur ipsi contractus et ipsa instrumenta
pro confessionibus sicut confessiones. Et ille qui confessionem
facere promisit seu promisit ad nullam obiectionem
exceptionem uel probationem admictatur. prout in confessionibus
non admictitur. Et hoc locum in contractibus et instrumentis factis
et faciendis in ciuitate et comitatu pisano et in contractibus et
instrumentis alibi celebratis et celebrandis non obstante hoc
capitulo aliqua reformatione consilii ordinamento facto uel
etiam faciendo. ¶ Item quod quicumque citatus fuerit ex parte
potestatis. uel Capitanei. uel ex parte alicuius iudicis pisani comunis
receptum preceptum testando in palatio comunis pisani. et non
LVIII uenerit et discederet sine expressa licentia sui creditoris potestas
et capitaneus teneantur eum condempnare pro uice qualibet in .c.
lib. denariorum et ipsos potestas et capitaneus teneantur ei auferre infra tertium
diem post preceptum eis factum pro comuni pisano non obstante decre
tali facta uel facienda inter creditores et debitores sive libelli
porrectione et litis contestatione. Saluo si debitor concor
dauerit cum creditore antequam condempnationis sententia feratur
debitor non condempnatur. et si condempnaret talis condempnatio
seu sententia non ualeat nec teneat. et nullum preiudicium ge
neret debitori. ¶ Si autem debitor predictus uel tertio
citatus fuerit et non uenerit termino ei assignato potestas et
Capitaneus teneantur capi facere debitorem a sua familia cum ba
iulatoribus comunis pisani ad petitionem creditoris et teneantur ipsum fa
cere custodiri per bayulos comunis pisani. donec creditori fuerit
plenarie satisfactum. Et hoc locum habeat in omnibus a xviii. annis
supra. Et in filiis familias maioribus uel affirmantibus
per deum se esse maiores .xxv. annis. Saluo et reseruato
eo quod dicitur in superiori capitulo de minoribus et pupillis
et filiis familias quod in totum debeat obseruari non per hoc
illi aliquatenus derogetur. ¶ Et si aliquis se cederet seu
cessaret aut se absentaret de iurisdictione in ciuitate
pisana et postea rediret uel redierit tempore feriato. potestas et capitaneus
teneantur ipsum capi facere ad petitionem sui creditoris non ob
stantibus feriis inductis seu inducendis ex quacumque
causa. Et hoc locum habeat in contractibus presentibus preteritis et futuris.
et in quibus aliquis promisisset facere confessiones aliquas non
obstantibus aliquibus statutis seu capitulis in statuto contentis
quibus debitores ad solutionem faciendam penitus compellantur.
a quibus statutis et capitulis potestas et capitaneus sit penitus abso
lutus. ¶ Preterea uolumus statuentes quod si aliquis
non subiectus iurisdictioni comunis pisani principaliter in
ciuilibus et criminalibus litigaret uel aliquis peteret aliquid
pisano uel comitatensi uel aliquid nomine ageret contra aliquem
pisanum uel comitatensem coram aliquo iudice uel officiali

comunis pisani. Quod talis non subiectus teneatur et
debeat ydonee satisdare antequam audiatur. et in satisdatione
dare de ciuibus pisanis ad penam .C. librarum denariorum et aliter talis
subiectus audiri non debeat. Et officialis sive iudex coram
quo talis causa fuerit mutata teneatur et debeat talem non
subiectum ad petitionem eius aduersarii cogere ad satisfaciendum
prout supra dictum est. ad penam .V. librarum denariorum. quam penam
comuni pisano soluere teneatur si contrafecit. Et hec additio quicumque
Preterea uolumus statuentes et cetera. facta fuit in consilio senatus uiii.
iudicis facta. die xxiii. mensis septembris [De denegatum fuerit]
Q Vicumque negauit uel infitiatus fuerit [instrumentum debiti re]
coram potestate. et capitaneo. aut [incidit penam]
iudicibus. contractum seu preceptum instrumentum uel ratio 59
factum. per se de aliquo debito pecuniario
soluat et soluere teneatur penam quarti de contractu
et illi uel illis cum uel quibus fecit instrumentum aut suis he
redibus et instrumentum quod fecit uel contra obseruari teneatur. set
si non negauit istrumentum ab eo pena peti uel exigi numquam
possit. Et potestas et capitaneus. uel iudex coram quo uel quibus
fuit querimonia deposita sortem solui faciat sine
infitiarii. Saluo tamen quod si creditor esset satisfactum de aliqua
parte debiti quod pena peti non possit. si debitor nega
ret quantitatem debiti que restitit ad soluendum.
S I aliquis forensis mutuauerit [De debito facto] LIX
aliquam pecunie quantitatem alicui [forensibus] [ciui]
pisano. uel ab eo promissionem receperit [in] 60
de soluenda ei pecunia. uel re alia si debeat
eidem forensi uel in ciuitate pisana uel in ipsa ciuitate
cognoscatur. saluo quod si debitor non esset soluendo de
bitum eius non debeat comuni pisano periudicium generare. sed
dampnum totum sentiat mutuator. Et hoc capitulum locum
habeat pro tempore presenti preterito et futuro [De debito]
S I quis peteret alicui debitum [soluto.] 61
solutum. i. de solutione appareat
instrumentum refutationis probat pecuniam quam
peteret et duplum de suo comuni pisano pene nomine teneatur
¶ Item potestas et capitaneus uiso predicto refutationis uel
absolutionis debiti facte debitori a creditore teneantur
infra. octo. dies postquam eis uel alicui eorum fuerit presentatum LX
instrumentum restitui facere principale debitori. qui pecuniam
uel rem aliam soluere tenebatur. uel heredibus. Et si infra
viii. dies reddere recusaret potestas et capitaneus precise tene
antur ipsum uel ipsos condempnare comuni pisano in duplum
eius quod in instrumento continebatur. ¶ Illud idem per omnia obseruetur
qui esset paratus soluere debitum uel partem debiti quod remanse
sit seu restitit ad soluendum. Et hoc locum habeat in LXI
omnibus quolibet motis et mouendis causis preteriti presentis et futuri.
[De quod potestas et capitaneus et iudices eorum et comunis pisani tenean]
[tur exequi mandatum instrumentorum confessionis] 62
U T confessiones et instrumenta in quibus continetur de confessione
facienda melius et efficatius exequatur. et ut si
mus liberius ipsorum. presenti capitulo ordinamus statuendum
Quod potestas et capitaneus. et quilibet eorum et eorum et cuiuslibet
eorum iudex uel non et alii iudices comunis pisani quibus per
mictitur a statuto pisani. et quilibet eorum per se debeant LXII
et teneantur nullo alio obstante capitulo precedere uel sequi

hec capitulum confessionis et instrumentum in quibus est de confessione facienda summarie et de plano sine libello [illegible] statice omnibus iuris ordine et sollempnitatibus [illegible] iudicorum obmissis ad voluntatem creditoris vel creditor executioni mandare. Providebat quod si creditor voluerit suum debitorem stare in palatio donec ei satisfecerit quod tenetur. potestas vel capitaneus seu iudices mediolani vel alius ex eis precipiat vel precipi faciat suum faciat debitori semel tantum personaliter vel ad domum quod veniat coram eis vel eo ad recipiendum preceptum de stando in palatio. qui si non venerit. et diffiniret in fine lic sui creditoris. vel si non fuerit in eo continenti inventus propter premissum mentum preceptum est sciendum quod solum in hoc casu sufficit voluimus. ac si citatus esset et presens personaliter citaretur eidem debitori in x. libr. tertiorum. eo tempore prius et in quantitate debiti et expensarum faciat vel faciat exbanniri in quo bampno illi qui sunt de civitate vel burgis detur terminus comparendi trium dierum. et illi qui non de civitate vel burgis detur terminus comparendi octo dierum. Infra quem veniat satisfacere creditori vel stare in palatio ut est dictum. alioquin sit in bampno supradicto declarato. ❡ Similiter si debitor repertus fuerit stare in palatio et creditor ipsum voluerit esse in carcere communis debeat et teneatur. potestas. et capitaneus. et quilibet eorum et iudices eorum vel alius ex eis ad petitionem creditoris debitorem mitti facere in carcere predicto de quo exire non valeat sine expressa licentia sui creditoris. ❡ Vel si creditor voluerit facere discarcari domum sui debitoris vel si fuerit de bonis sive rebus mobilibus sui debitoris inventa est dicti potestas. vel capitaneus. vel iudices mediolani vel alius ex eis illico fieri faciat ad voluntatem creditoris. ❡ Set una via electa et incepta contra debitorem. nichilominus liceat creditori redire et recursum habere ad aliam seu alias de predictis coniuncti vel divisim. prout de sua processerit voluntate. Ita quod ei plenarie satisfaciat. ❡ Possit quod et teneatur potestas. et capitaneus. et iudices pro libitu sive alius ex eis capi et detineri facere debitorem per suam familiam vel per Say. communis prius. preterquam est fuerit preceptum quod veniat recepturus preceptum de stando in palatio seu postquam fuerit exbannitus quandocumque ubicumque placuerit creditori. ❡ Et si potestas et capitaneus vel iudices eorum vel alicui eorum. vel alii iudices supradicti vel alius ex eis. ad predicta omnia et singula in toto hoc capitulo contenta observant facienda. et executioni mandanda ad petitionem creditoris fuerint negligentes soluat quilibet eorum negligens pro vice qualibet. C. libr. hec autem capitulum fuit additum. in M°CC°

1299 lxxxviii. xii. indictione. ❡ Volumus insuper ut ipse confessiones melius exequantur et executioni mandentur. quod ab executione confessionis et obligationis interpretatis non possit appellari. nec appellatio aliqua interponi ad iudicem appellationis vel ad aliquem alium officialem. Et si aliquis contrafecerit appellando vel appellationem aliquam interponendo. puniatur in l. libr. tertiorum. Et ipso iure appellatio non valeat. Et si iudex appellationis vel aliquis alius incollegerit de ipsa appellatione puniatur in. C. libr. tertiorum. Et nichilominus iudex coram quo executionis. cogat debitorem petenti satisfacere

[illegible] [illegible] que continentur in hoc. capitulo. fuerint condita in M°CC°[illegible] indictione. ❡ Statuimus et ordinamus quod quicumque filius familias [illegible] et habitauerit per se separatim a patre post tempus

1301 decem annorum non habendo nec possidendo de bonis patrimoniis cum sua familia libere possit coram potestate. Et capitaneo. petere se emancipari a patre. et potestas et capitaneus teneantur et quilibet eorum sub pena. C. libr. tertiorum. ad petitionem dicti filii suum eundem patrem compellere tenendum suum filium emancipare. et a patria potestate relaxare. Ita ut possit libere contrahere et testari et omnia facere que liber homo facere potest aliquo capitulo non obstante. Et hoc capitulum fuit additum in M°CC°C°IIII. indictione secunda. die xx. Junii a kalendis Julii venturis in antea valiturum. Rubrica quod aliqua instrumenta in quibus appareat

1304 ❡ Quolibet instrumentum vel carta facta. Rubrica premissio de confessione
Quibus de certo facienda excepto facienda habeatur pro
pactionis contractus existit in qua confessione.
est quod promissio facta fuit de confessione
facienda habeatur et intelligatur pro confessione
et tamquam confessus in omnibus habeatur ex qua cartas
in quibus promittitur de confessione facienda vel contra confessiones per quemcumque notarium scriptas nulla exceptio possit opponi. nisi de solutione vel absolutione vel termini prorogatione et hoc per instrumentum refutationis vel per instrumentum debiti cancellationis vel per instrumentum prorogationis. ❡ Et si debitum steterit per x. annos post terminum quod est in instrumento quod non fuerit petitum in curia. nec usure solute vel aliquid nomine pro interesse solutum illud debitum post peti non possit. Dummodo hoc non patrocinetur alicui qui esset debitor vel contumacie vel exbanniti vel alio modo se absentaverit a civitate prius. ❡ Et ut predicta sit clara dicimus declarantes. quod in contractibus et instrumentis in quibus esset facta promissio creditori de aliqua re solvenda vel danda ad petitionem creditoris. Incipiat tempus x. annorum currere a die celebrati contractus vel instrumenti. ❡ Exceptio instrumentis dotalibus et omnibus aliis instrumentis factis in dotibus vel pecunia descendenti ex instrumento dotali vel ipsarum occasione quocumque nomine nuncupentur quibus nullum tempus currat nec currere intelligatur. et exceptio illis vel illo qui fuit vel pro alio vel aliis obligati vel obligatus quibus vel est nulla temporis prescriptio et nullum tempus seu temporis longitudo possit nec debeat currere nec obesse. ❡ Et predicta omnia que in hoc. capitulo. continentur. qui incipit et ut predicta

1287 et cetera. fuerint condita in M°CC°lxxxvii. indictione. xv. die. xxviii. augusti. Item in anno domini. M°CC°lxxxxv. indictione

1295 viii. die viii. augusti. fuit additum et institutum. Capitulo supradicto. in ea dicitur exceptio instrumentis dotalibus. scilicet in omnibus aliis instrumentis factis super dotalibus vel pecunia descendenti ex instrumento dotali vel ipsarum occasione quocumque nomine nuncupetur. Et predicta omnia et singula valeant a tertio huius in antea. et pro tempore preterito presenti et futuro. ❡ Si tamen aliquis adultus vel adulta fecisset actenus. scilicet ante tempus annorum domini

1280 M°CC°lxxx aliquam cartam confessionem promissione vel obligationem, cuiuscumque rei per minorem etatem iuris plene valeat aliquo capitulo quod adhuc in statuto communis vel ipsi fuerit non obstante

Preterea volumus quod ad interruptionem .x. annorum faciendam contra debitores solummodo citationes sufficiant et confessiones loco sui habeant ita quod evanescat taciturnitatis spatium .x. annorum. Confessio vero vel carta in qua apparet promissio de confessione facienda facta a pupillo vel adulto qui est minor .xx. annis sine licentia curatoris vel a pupillo vel a filio familias cuiuscumque etatis existat non valeat nec teneat. Nisi adultus faceret cartam vel confessionem cum licentia curatoris si curatorem habuerit. Vel cum licentia saltem duorum consanguineorum suorum magis ydoneorum si curatorem non habuerit. Et nisi filius familias contraheret cum expressa licentia patris.

Quod confessio vel carta facta a maiore .xx. annis valeat et teneatur. Exceptis filiisfamilias qui si facerent cartam vel confessionem sine expressa licentia patris non valeat neque teneat. Nisi talis filiusfamilias fuerit emancipatus. Set si fuerit emancipatus valere debeat et tenere. Et hoc capitulum fuit additus in Millesimo cc.lxxxvii. indictione xv.

1287 Si tamen filiusfamilias esset mercator vel negotiator vel aliquam artem exerceret non esset ei bonis interdictum per Civitatem per preconem set predictis nuptiatum teneat et debeat intendere de suo proprio adimplere et observare omnem promissionem et omnem mercatum quam et quod cum aliquo fecerit occasione alicuius mercantie seu artis sue. et obligationi quam fecit nichilominus obici possit. pro aliquo eo quod esset filiusfamilias. Et si talis filiusfamilias in una domo cum patre steterit ad unam mensam. cum eo pater compellatur pro filio intendere solvere et satisfacere. Non autem dicitur solvere et satisfacere. Fuit additum in M.cc.lxxxviii. indictione

1298 .i. nisi pater contradixerit filio quod promissionem vel mercatum non fecerit vel fecisset. Similiter confessio vel carta facta a filiis familias qui habent patrem furiosum vel mentecaptum qui gerunt negotia tamquam patresfamilias valere debeat et tenere. Si autem aliquis predictorum faceret aliquam promissionem vel cartam seu obligationem contra supradictam formam. per potestatem vel capitaneum cassetur et irritetur ad petitionem cuiuscumque petentis. Volumus insuper quod non obstet ea que supra in dicto capitulo continentur. nec aliquo alio iure. quod si filiusfamilias steterit et vixerit et fecerit artem suam per se per tempus .x. annorum. non habendo nec possidendo de bonis patris talis filiusfamilias

possit et valeat de bonis acquisitis per eum testamentum condere. 1286

et omnes alias obligationes. et civiles actus facere et exercere sicut paterfamilias. Et hoc capitulum fuit additus in 1283

millesimo cc.lxxxviii. indictione xii. Si vero creditor fuerit

1299 ille cui facta esset promissio sive carta negaret se habere cartam vel confessionem compellatur in continenti per se. per potestatem vel Capitaneum facere instrumentum finis et refutationis ex eo quod contineret seu contineri diceret in carta in carta seu confessione illi qui cartam seu confessionem fecisset seu alii qui pro eo refutationem duceret postulandam. Quod capitulum in aliqua parte fuit correctum et de eo aliquid sublatum in

1314 Millesimo trecentesimo decimo quarto Indictione duodecima. die ultimo mensis Augusti. Preterea si aliquis

minori .xx. annis vel aliqua mulier vidua cuiuscumque etatis fecit seu faceret alicui aliquem contractum vel obligationem sine licentia patris vel consanguineorum magis ydoneorum et propinquorum patris si patrem habuerit et si patrem non habuerit et consanguinei illius minoris vel illius vidue magis ydonei illi contractui vel obligationi consensit vel consenserunt seu consentiet vel consentient seu expressam licentiam dederunt seu dabunt dictus contractus et obligatio plene valeat et teneat ac si consensisset seu licentiam dedisset illi contractui vel obligationi tempore celebrationis primi contractus vel obligationis non obstante aliqua sententia lata seu aliquo consilio dato actenus contra predicta vel aliquid predictorum et non obstante aliquo alio. quod contra predicta vel aliquid predictorum posset obici vel opponi. et predicta que in capitulo continentur. qui incipit preterea si aliquis minor fuerit addita. in M. 1287

cc.lxxxvii. indictione xv. die xxviii. augusti et valeant a dicto die in antea. et pro tempore presenti preterito et futuro.

Statuimus insuper ordinantes quod si aliquis urbis potestatis vel capitanei vel urbis communis Parisii intellexerit aliquid contra confessionem debitam et teneatur solvere domino Parisii pene nomine .C. libras den. Salvo quod possit intelligi super exceptionibus que per aliquod statutum capitulum concedunt. Et quicumque advocaverit seu allegaverit contra confessionem debeat et teneatur solvere .C. libras den.

Salvo quod possit advocari et allegari super exceptionibus que per aliquod statutum capitulum conceduntur. Si quis tamen obligatus esset pro communi remaneat in provisione potestatis et capitanei et priorum qui erunt pro tempore utrum debeat compelli vel de confessione seu de carta que pro communi Parisii facta esset. et de eo quod continetur in istis duobus capitulis fuit additum sub anno domini. M.cc.lxxxiii. indictione xii. Preterea volumus ad 1283

tollendas fraudes et dolositates que sepissime committuntur. quod quibus creditor postquam debiti seu depositi vel alterius obligationis instrumentum finis et refutationis fecerit ipsius debiti vel depositi vel alterius obligationis principale instrumentum reddere compellatur. per potestatem vel capitaneum et quemlibet officialem communis Parisii suo debitori qui fuerit vel depositario vel aliquo obligato receperit et si infra viii. dies. postquam de precepto fuerit dictum instrumentum principale non restitueret suo debitori predicto extunc debeat condempnari communi Parisii per potestatem et capitaneum in duplum eius quod in instrumento principali continetur. Et hoc capitulum. alterius fuit conditus in

1286 M.cc.lxxxvi. indictione xiiii. Excepto non loquitur de tenore dando ad restituendum instrumentum principale. Et de pena quod fuit additum in. millesimo cc.lxxxiii. indictione xi. R. quod non 64

Quoniam esse videtur non modicum et possit dari debitoribus et ex bannis

LXIIII

Quod est dissonum rationi quod debitori vel de debitoribus alicui vel aliquorum civium et districtualium Civitatis Parisii sine suorum creditoris vel creditorum creditoribus voluntate. in civitate vel comitatu vel districtu Parisii detur aliquod licentia permanendi vel etiam redeundi per presens capitulum observaturum perpetuo ordinamus quod non possit consilium per aliquod consilium communis vel populi vel congregationem rectorum artium. vel aliquem offitialem communis Parisii alicui debitori alterius aliqua ratione vel dari licentia sive terminum veniendi vel standi in Civitate vel burgis vel districtu Parisii sine licentia et

voluntate sui vel suorum omnium creditorum non habitam. terminus prorogari pretextu alicuius reformationis non aliquid ei vel eis fieri per directum vel obliquum quod mediate possit sine suorum creditorum licentia ac voluntate in civitatem vel districtum pervenire nec etiam commorari. Et si potestas vel capitaneus vel aliquis ex eorum offitialibus vel priores artium vel alter ex eis vel aliquis alius offitialis communis perusii contra supradictam formam licentiam aliquam alicui concesserit puniatur potestas et capitaneus vel alter eorum vel ex eorum offitialibus et familiis vel priores artium pena mille librarum per quemlibet. et si predicta aliquis proposuerit in aliquo consilio communis vel populi perusii vel sapientum vel rectorum artium vel contra predicta ad reformandum permiserit. Et quod de predictis in aliquo dictorum consiliorum arengaverit in L. libras denariorum. debeat condempnari et nichilominus licentia data contra dictam formam non valeat nec teneat ullo modo. et de predictis esse possit quilibet accusator. Et potestas et capitaneus vel alter eorum et eorum alii offitiales de predictis penitus debeat syndicari. et si reperti fuerit contrafecisse condempnentur receptis confessionibus in penam supra notatam. hec autem capitula fuit additum in MCC. LXXXXVIII. indictione XI. die XXV. augusti a dicta die mandanda in antea. Qualiter conserventur indempnes fideiussores

LXV

Quicumque se principaliter vel fideiussorio nomine vel alio quocumque modo obligaverit se pro aliquo pro quo se obligaverit debeat eum obligatum et sua bona et heredes indempnes conservare tam de sorte quam de usuris et expensis et interesse. Et si pecuniam mutuo acceperit sive pro solvendo pro debito primo fuit obligatus sive aliorum. sive fuit presens ille pro quo accepit sive non. nichilominus ille cuius causa vel quare soluta vel mutuo vel alia causa accepta pecunia debeat talem obligatum et repientem pecuniam et sua bona et heredes indempnes et indempnem conservare. tam pro de pecunia accepta quam de usuris primi debiti et sicut quousque steterit in solutum et de dampnis et expensis quolibet fuerent pro eo quod non staret vel steterit in palatio communis perusii vel aliorum et interesse et dampnum declaret a patiente vel patientibus ipsum suo simplici prestito iuramento inspecta qualitate personarum et rerum et causarum a potestate vel capitaneo et potestas et capitaneus patienti dampnum satisfieri ab illo pro quo facta fuit obligatio de omnibus supradictis. Et intelligatur esse fideiussorem et se quis pro alio obligasse eo ipso quod habet instrumentum promissionis conservationis indempnitatis. et eo ipso quod apparet seu apparet in libris seu libro communis perusii quod fit vel fuisset fideiussor alicuius vel pro eo in aliquo promisisset. ita quod si aliquis patetur vel fuisset passus aliquod dampnum occasione alicuius promissionis vel fideiussionis vel obligationis facte vel faciende communi perusii vel alii seu aliis pro communi pro alia persona spiritali seu pro aliqua universitate ille vel illi pro quo vel quibus fuisset vel fuit facta talis promissio vel fideiussio vel obligatio teneantur et debeant talem promissorem seu fideiussorem vel obligatum indempnem conservare de dampnis et expensis et interesse que et quas assignaverit restituisse vel fecisse suo simplici iuramento inspecta tamen qualitate personarum et rerum. Item potestas et capitaneus et uterque cuiuslibet eorum teneantur ad petitionem fideiussoris vel obligati quacumque causa et quocumque modo pro alio compellere principalem vel principales eum de obligatione extrahere et indempnem conservare tam ante terminum quam in termino et post terminum ad voluntatem et arbitrium fideiussoris et obligati. Teneatur tamen obligatus seu fideiussor denuntiare et petere principali vel eius heredibus pro quo obligaverit ut extrahat et conservet ipsum indempnem de obligatione seu fideiussione quam pro eo fecit. Et si creditor de fideiussore questus fuit fideiussor rogat principalem seu illum pro quo se obligavit vel eius heredes et successores ut solvat pecuniam vel rem aliam quam tenetur solvere creditori quod si facere noluerit. potestas et capitaneus eum vel eos per se compellat ad solvendum integre creditori. et ad capiendum et detinendum eum vel eos si potuerit studeat toto posse. Et si non potuerit eum vel eos capere ipsum vel ipsos faciat exbapniri ad voluntatem fideiussoris seu principaliter obligati. seu etiam constituti et de bapno exire non possit donec fideiussorem vel obligatum vel eum constitutum ab obligatione seu fideiussione conservabit indempnem. Item si fideiussor vel principaliter obligatus posuerit querimoniam de illo vel de illis pro quo vel quibus se obligaverit vel obligaverit vel constituit vel constituerit. et appareat instrumentum in quo se obligavit vel intercessit. vel appareat instrumentum promissionis conservationis indempnitatis. vel appareat scriptum in libro seu libris communis perusii quod aliquis pro aliquo fideiussit seu se obligavit. potestas et capitaneus et quilibet eorum et uterque eorum et quilibet alius iudex communis perusii sine termino et litis contestatione. et sine iuramento calumpnie et libelli datione. si tamen summarie cognoscere tenetur. et discutere teneantur. et declaratione facta vel ostensione qualiter ille qui querimoniam posuit fideiussit vel se principaliter obligavit vel fideiussit compellere extrahere et conservare dictum fideiussorem vel obligatum indempnem et eius heredes et ad solvendum integre creditori. Et si debitor vel debitores non solvunt vel non fuerint solvendo aut eius heredes. potestas vel capitaneus vel iudices debeant eum vel eos vel eius heredes capere faciat vel capi facere si potuerint. et si non potuerint eum vel eos capere. faciat eum vel eos exbapniri sicut de ipsius fideiussoris vel obligati processerit voluntate seu heredum cuiuslibet eorumdem. Et si potestas et capitaneus vel aliquis iudex alicuius eorum predicta facere recusaverit et non fecerint. quilibet eorum eorum de suo feudo vel salario communis perusii. XXV. libras denariorum. nomine pene solvere teneatur. Et massarii communis perusii dictam penam pro communi debeat retinere. Et hoc statutum locum habeat tam in fideiussoribus obligationis factis et faciendis. inter cives comitatenses et distrittuales communis perusii. quam alterius terre seu iurisdictionis. ad que omnia et singula effectui mancipanda. potestas et capitaneus et eorum iudices sub dicta pena pro posse debeant studium et sollicitudinem. et opera efficatiorem.

LXVI

Si unus vel plures tenentur pluribus creditoribus vel recolligentibus vel eorum heredibus. potestas et capitaneus teneantur ei vel eis satisfieri. et si non satisfacerit teneantur eum vel eos vel eorum heredes cogere ad voluntatem creditoris vel recolligentis vel captionem personae vel per exbannimentum vel per destructionem faciendam suarum rerum vel per datum tenute dictarum rerum et creditores predicti

res ꝯ datas in tenuta possit uendere sbastatione
fca et pmissa int. xxv. dies a tpre date tenute
et in ania faciedo tam bapnu p tres tinuos postq
fecit res sbastari. ita tn q res plus offerenti detur.
ul p alios modos cuenientes. et insr cogat illu ul
illos quor res fuint. uenditioi csetire 7 pmitte
defensioe. Et de emptice modis oib quib potit
et in pdcas qui pore in tpr potior sit in iure et.
pot. et capit. tales uendictices ratas 7 firmas ha
beat et eas faciat obsuari.

A d pbandu debitu fore solutu
a. xxx. lib. d. r. usq in x. libr. no
minus qua tres testes sufficiat. saluo semp si
alr ct in cctu quod illud dbeat obseruari

Potas et capit. tnant obsuare
Pomia pca instra hucusq legte fca et in ania
facieda et tnant solui face et restitui cditorib
sumar pecue que in suis instris ctinet. siue sit
liquidu debitu siue sit dbitu ex quo pign hat
ditor ad uolutate cditois finito tpr instrum.
Item si cditor finito tpr instri pignois ipi denu
tiet dbitori ut suu recolligat pingn. int unu
mese a tpre denuctiatiois siue die in ania. q si
face neglexeit. dem potas et capit. cpellat dbi
torem ut pingnus recolligat sine mora. 7 si an
finitu tpe instri creditor uoluit ꝯ cputare fruct
in sorte cogat dbitore pingnus recollige ut
dcz e. Et ne aliqs ausu temerario indecent
oppoat ctra aliq not l instra l sptas sptas p
eu. Ord q si aliquis opposuit aliqd ꝯ aliq
not ul instrm ul sptura p eu scpta uel sptum
dicedo ul allegado q no fit not tpr ipe ul sptura
fecit ul instrz soluat noie pene coi pus. C. lib.
d. si talis not ul alius ostenderit pulegiu. ipius
not. et de eo fide fecit. l si fi fecit scdm qd tal
not excuit arte notaie. p. v. annos. Et nichol
talis oppositio dictio l allegatio no ualat ipo iur.
Et si pocis 7 sup pocis. pot. 7 capit 7 quilib eor
et eor 7 cuilib eor offitiales possit 7 dbant iqre
nullo obstante caplo. Et maxie inquisitionu.
Et nichol d pocis quilib possit ee actor. Et ea
que ctinent in isto. c. fuerit cdita m. Millo cc.
lxxxviii. Ind. xii.

Omnia instra dotalia hant uim
cfessionu et executioi mandent
tanq cfessioes nulla exceptioe obstante
n que possit opponi cfessioib. Et hec locu hat
in oib ctib et instris dotalib ta fcis qua etia
faciedis. et in pitis presentib et futuris. Et
si quis deceto desponsauit uxore 7 ad domum
duxeit et dote recepit. et dca uxor an morte
uiri decessit sine libis. ambor q apud uir rema
neat tria ps dotis recepte. Saluo q si uxor
maiore quantit siue dotis insua ultia uolutat re
linque uoluit sit libm et dimicte dco uiro suo
quantu uoluit a dca quatit supra. et pdca oia
et singla locu hant in feminis maritatis. et
que de ceto maritabitur. Du tn no intelligat
in illis feminis que fuerit mortue anq eet c
ditu id q ct in isto. c. et id q ct in isto. c. fuit
cditu sub anno dni Millo cc lxxxii. Ind. x. tpr
dni Martini. pp iiii. die. xiiii. msis septbr. et
ii dicit q tria pars dotis recepte apud uir reat
si ux an morte uiri decessit sine libis ambor.
fuit mutatu. s. q dicit de tria pte cfuerit di
cere d quarta pte dotis. et dca mutatio siue
additio fca fuit. sub ann. dni. M cc lxxxv. Ind.
xiii. die xiiii. aug. Et ad oem dubitatioe
et matia litigadi tollenda ne possit sup dicto
statuto quo seu lex exori ipm statutu itptari
et declarare uolentes dictu statuentes. q si
ads sponsalia seu matmoniu ctraxeit seu cbet
infuturu et sponsa seu uxore ad domu duxit.
seu q sponsus ul maritus ad domu sponse seu
uxoris iuit ad standu et hitandu cu ea et
dote seu spez dotis l aliquid in pecuia l alia
re sub noie dotis quocuq noie recepit siue
instrm pmissiois de dote ul pecuia l re alia
sub noie dotis recepit a dca sponsa seu uxor.
~~et dca sponsa seu uxor~~ an morte sponsi seu ma
riti decessit sine libis ambor statutu q loqt
[illegible] tria pte que remaeat penes uir. 7 de qrta
actenus loquebat locu heat in oib femis ma
ritatis seu desposatis an tpe cditi statuti que
eent ducte ad sponsos ul maritos ul cu eis
hitassent. et etia in desposatis 7 desposadis.
et maritatis et maritadis cuiscq etatis sint.
uel fuisset ul fuint et hant pro lege ut i iu
dicys allegari possit. et fuet no solu in klis
Januar uentur in ania. set 7 extc. s. a die. xiiii.
septbr. in ania. in M cc lxxxx. Ind. iii. in quo
die 7 anno dca declaratio et inpretatio 7 addi
tio. que in hoc ultio. c. ct. fca fuit no tn intel
ligatur nec locu hat in mortuis an ipz statut
q d quarta loquebat. Et ea que in hoc ultio
c. ont fuint cdita 7 fca in millo cc lxxxx. Ind.
iii. die xiiii. sept

LXX

Licet supius multa loquatur
capla d repnsalys 7 quom et
cui cceci debant. ord insr presti caplo
quod si aliquis pusinus eit spoliatus reb suis
quas secu hret. ul eit seu eet spoliatus l pri
uatus possessioe rer seu ipius reb quas hret
in alia tra seu distctu potas et cap. tnant
requie. dce illius tre in qua seu cui distctu
eit aliquis spoliatus ul possessioe suar reru
seu ipius reb puatus ad pet spoliati seu pos

repsalie

ſoꝛe ſuaꝝ reꝝ ꝑuati. toties quoties. potati et capit uidebit expedire. Et ſcā petā requiſitiōe potās et capit tūnc et debeat recipe ꝓbatōes de ſpoliatiōe ſeu poſſeſſiōis ꝑuatiōe ab illo q̄ poſtulatōe; fecit corā eis et ſi īuenitꝫ ꝓbuiſſ legitias ſeu ſtu: potās et capit ſup illa tra ⁊ hoīes ipi preſaliās ꝯcede tūnc. dū m̄ fiat ꝯceſſio ꝑſali arū ſcḋm ſoꝛmā ſtat. Et ſuata forma ⁊ modo capli ſupius ſcpti poiti ſub ꝛꝛa q̄ nulla repꝛe ſalia ꝯcedatur uno mēſe an̄ fine regis potātis et capit. alr̄ nō ꝯcedat. ¶ Preſalias aūt ꝯceſſas et ꝯfirmatas reuide nō opoꝛteat. n̄ aplius ꝯfirmari. Set ipe ꝑſalie ut ꝯceſſe ſūt rate et ſi me debant ꝑmanē.

71 LXXI Poteſtas et capit. tūnc ꝓdāc opam uix poſſe qualit̄ integmita et depꝛedatiōes ſcā ⁊ ſcē int̄ nos et nrās iuꝛiatias ubicūq; ſūt poſſit recocilari et de ipis ꝯcoꝛdia ſi ut ciuiti nri ciues et coītateſes ire et ſtare ⁊ redire cū eoꝝ reb; et etiā in columes et ſine aliquo impedimto ualeāt et ſecuri.

72 LXXII Potās et capit tūnantur ꝑuicte expenſis coīs puſ ābaſia toꝛes pro hūido et recupando aliquē ciuē ul ꝯitatenſe; puſiniū. captū ul detentū. et ad recupandū ipm̄ det ⁊ ꝓbeāt opam ⁊ ſolhcitudīe oportimā pro poſſe. Et ſi ille puſini qui eēt captus ul deteptus nō reſtitueret. Pot ⁊ cap tūnantur de ꝑſonis et reb; hoīum illius tre in q̄ captus et deteptus eēt aliquis puſinus detinē a'derimū facē. Ita q̄ auere ꝓ auere et ꝑſonam ꝓ ꝑſona. faciāt detinī. Et de illis itlligatur qui allibrauerit in ciuit ul ꝯitatu l' diſtctu puſ. et nō in aliis quoꝝ libꝛa nō apparet in libro coīs puſ aſſigata. ¶ Puſinus nō petētib; ambaxiatōes l' litteras ſuis expenſis. potās et capit eos l' eas dari faciat et ꝯcedi. Dūm̄ prius ſciāt quāc abaxiatoꝛes et litte poſtulant. Set abaxiatoꝛes ſine licētia ꝯſilii alic̄ nō ꝯcedāt. litas aūt ꝯcedāt petentib; ꝓut eis uidebitur expedire

73 LXXIII Ordinamus et ordō q̄ ſi aliqs fecit ul faciet aliquā uēditiōe; alic̄ rei ſtabilis. et aliquis ſe obligauit ſeu obligabit ſeu uēditiōe; fecit ul faciet cū eo ul ſine eo. Et ille qui ſe talit̄ obligauit ul obligabit recepit ſeu recipiet pꝛomiſſiōe; ſeu inſtrū de ꝯſuatiōe indēpnitatis a uenditoꝛe: ul ab alia ꝑſona que eū indēpne ꝓmiſiſſet ꝯſuāe ille qui recepit ul recipiet talē pꝛomiſſiōe; nō poſſit cogē ul cogi facē ꝓmiſſoꝛē ꝯſuatiōis indēpnitatis ad ſe xhendū ſeu faciendū ſe exhi et exobligāi a ꝓmiſſiōe quā uēdito ul alia ꝑſona ei feciſſet an̄ q̄

moueatur q̄ſtio de re uendita. Et poſtq; eis fuit mota q̄ſtio de ipa qui ꝓmiſit eū indēpnem ꝯſuāe teneāt ſtati lite mota in ſe ſubire iuditiū et eū de dapnis et expēſis et intēe ⁊ indēpne; debat ꝯſuare ad ſuā pēt. Et hec capl̄ fuit editū in Millo cc lxxxvii. Ind. xv. die xxviii. aug. et ualāt a dcā die in antea. et etiā ꝓ tpr̄ ꝑſinti preito et futuro. 1287

74 LXXIIII Siquis uendiderit aliquā rē quā aliquis hr̄et ad laboꝛandū ul ad coptimū. ius laboꝛatoris ul coptimatoris ꝓ ipo anno in quo fiet uēditio eidē laboꝛatori ul coptimatori ſit ſaluū et ei integre debāt reſuāi nō obſtant q̄ ſi in ꝯtu uēditionis nō ſit mītio q̄ ius laboꝛatoris ul coptimatoris. ipi laboꝛatori ul coptimatoris reſuetur q̄ ius tōm laboꝛatoꝛ ul coptimatoꝛ hāt ſup fructib; tre uendite. Et ſi in tra uēdita nō eēt fructus ſet eēt mageſe. hāt ius laboꝛatoꝛ l' coptimatoꝛ ſup fructib; que erūt in ipa tra futūe eſtatis n̄ foꝛte uenderet res uēdita expſſe cū iure laboꝛatoꝛis ul coptimatoris in quo cāu nō ꝑiudicet laboꝛatori ul coptimatori. Set ꝑiudicet uēditori. Et hec capl̄ fuit cōrectū ⁊ mutatū. in mcclxxxxviiii. Ind. xii. 1299 Qualiter aſingnetur inſtra teſtoꝝ

75 LXXV Si aliquis hr̄t ul hūit inſtrū Donatonum legatoꝝ donatiōis gn̄alis ſpialis ul teſti ⁊ codicilloꝝ ſup aliquo a x. libꝛ ꝯ. tūatur uſq; ad feſtū oīum ſcōꝝ. potati. ul cap. ul iud cuie aſſignāe. aut aliquis ex eis exte pot. ⁊ cap. ꝓ alia parte mictat. Et ſi aduſarius dixerit ueꝝ nō ee poſſit ſe excuſāe et defende quocūq; mō uoluit ⁊ potit. Et pot. ⁊ cap. faciat bāpni quolib; die ſabbi ꝑ eos meſes uſq; ad feſtū oīum ſcōꝝ ꝑ ciuit ⁊ būgos ut oīb; ſit notoꝛiū. Et ille qui hr̄t ul hūit tales donatiōe; ul teſtm̄ nō ualāt n̄ tūat ſi ipam uel ipm̄ nō aſſignauit ut dcm̄ ē. ¶ Si tn̄ a tpr̄ dni Rambti gbulleri citra donatio ul teſtm̄ fuit ꝯnſa ul ꝯnſur ſeu inſtrm̄ ipius donatiōis uel teſtm̄i. Et pars aduſa fuit requiſita et ꝯfeſſa ꝑfimo hātur. Et qui ſel' aſſignauit ſeu aſſignauit inſtrū donatiōis ul teſti et aduſarius fuit ul fuit ꝯfeſſus l' ꝯteptus ita ueꝝ ēē nō tūatur aplius aſſigrē. Et ſi pars aduſa nō uenit, l' aſſignauit ul negauit debāt tn̄ m̄ ius ꝯgnoſci. ⁊ ſaluū ſit ius utriuſq; ꝑtis ſi quid; hr̄t ¶ Et pot et cap faciāt ſi unū librū in quo ponā ⁊ ſcbi faciāt ꝓcās cartas donatiōis ul teſti ꝯtus et aſſignatiōes que aſ aſſignabunt uſq; ad dcm̄ tpr̄ cū ſollepnitat ſm et oꝛdine ſupdcō. Saluo tn̄ q̄ qui hūit rē ſibi donatā et tenuit ul in teſto relictā ꝑ tpr̄ x. anoꝝ ꝯtinue et ſi hr̄t et poſſidet aſſignāe nullatenus tūatur. ¶ Cū aūt dcm̄ caplm̄ nō ſit bn̄ clarū. ſet iplenſq; obſcuꝝ et maxīe cū nō declaret tpr̄

ī · f

assignanti ordinam ipsum declarantes quod quicumque habet vel habuit instrumentum donationis generalis vel specialis vel testamenti vel codicillorum sive legati teneantur Capitaneo vel eius iudici qui erit super causis civilibus vel alio alii iudici pro tempore loco sui secundum formam dicti Capituli. Et hec declaratio facta fuit in millesimo cclxxxviii. indictione xi.
1298

LXXVI

76. Quando aliquis assignavit aliquod testamentum vel donationem causa insinuationis secundum formam statuti communis Perusii per adversam citetur et iudex eam citari facere teneatur. Et si pars adversa venerit coram iudice et negaverit vel dixerit insinuationi eius in preiudicio cognoscatur. Et si pars citata non venerit coram iudice vel si venerit et se non defenderit. scilicet terminum sibi per iudicem ordinatum vel si non comparuerit infra terminum ad aliquid opponendum testamento seu donationi teneatur iudex illud testamentum seu illam donationem quod vel quam insinuari petetur prorsus insinuari facere et in libro communis poni. Et de testamentis et donationibus que insinuantur seu insinuabuntur fieri et scribi debeat unus liber pro qualibet porta. et si contingeret quod aliquod testamentum seu donatio foret cassanda. iudex Capitanei vel cognito de ipsa cassatione teneatur sententiam promulgare. Et ad scribendum dictos libros. scilicet unum pro qualibet porta. et ad scribendum sententias et memoriationes testatorum et donationum et omnia acta ad predicta necessaria eligantur in maiori consilio civitatis sorte brevium v. notarii. scilicet unus de qualibet porta. qui habeant scribere quilibet pro sua porta insinuationes donationum et testatorum et duret eorum offitium per vi. menses et ille qui fuit in primis vi. mensibus non possit in illo officio esse in sequentibus sex mensibus. Et dicti notarii habeant et accipiant pro eorum salariis pro quolibet testamento vel donatione insinuanda et restituenda si donatio vel testamentum fuit centum librarum denariorum vel ab inde supra xx. solidos denariorum et non ultra. et a centum libris infra v. solidos denariorum pro quibus teneantur dicti notarii dictas insinuationes et eas scripturas autenticas illi cuius fuerint infra viii. dies habita solutione. Et notarius qui contrafecerit in aliquo predictorum pro quolibet capitulo in quo contrafecerit puniatur in xxv. libris denariorum. Et iudex Capitanei ad predicta omnia et singula facienda penitus compellant per iudicem domini Capitanei qui erit ad insinuationum offitium deputatus sub dicta pena. Et hic. scilicet fuit mutatus in millesimo cccxiiii. indictione xii. die ultimo Augusti. Et electio dictorum notariorum fiat semper octo diebus antequam aliorum offitium finiatur et hec additio et electio etc. fuit facta in eodem millesimo.
1314
1314

LXXVII

77. Omnia legata relicta pauperibus et religiosis ad pias causas de quibus appareat instrumentum factum vel testamentum executioni mandetur sicut confessiones et loco confessionum in omnibus habeantur. Predicta volumus statuentes quod omnia testamenta et legata et codicilli et donationes cuiuscumque persone facta et facti postquam fuerint insinuata in libro communis Perusii executioni mandentur tamquam confessiones et loco confessionum in omnibus habeantur. Et predicta locum habeant in preteritis presentibus et futuris. Item siquis fecit vel faciet plura testamenta de bonis et rebus suis dicimus ordinantes quod ultimum testamentum ab eo factum prevaleat omnibus aliis. et alia testamenta preter ultimum non valeant non obstantibus verbis positis seu scriptis in ipsis. Et predicta locum habeant in preteritis presentibus et futuris. Et ea que continentur in istis duobus capitulis fuerunt correcta in millesimo cclxxxvii. indictione xv. die xxviiii. augusti. excepto eo quod dicitur in primo capitulo. Et donationes quod fuit additum in millesimo cclxxxxiiii. indictione septima.
1287
1294

LXXVIII

78. Statuimus quod quando aliquis desponsaverit uxorem de sponsalitiis si faciat fieri instrumentum ut ab aliquo preceptum valeat non negari.

LXXVIIII

79. Si qua mulier fuit vel erit dotata a patre vel matre. vel fratre. vel avo materno vel paterno. aut alio non possit venire nec debeat ad hereditatem vel successionem predictorum vel alicuius eorum quousque super vixerit aliquis filius masculus ex ipsa vel in ipsa hereditate vel successione de qua ipsa mulier venire vellet. Item dicimus siqua mulier fuit vel erit dotata a fratre vel fratribus et aliquis illorum fratrum fuerit mortuus sine filiis. alii fratres masculi succedant vel nepotes et predicte mulieres excludantur ab hereditate vel successione. Salvo testamento et ultima voluntate predictorum. Et si aliquid dictis mulieribus relinqueret observetur. Et salvo quod mulieres tempore necessitatis possit habere victum et vestitum secundum iura et matrimonii. illius dotem suam quam habuit consistendo. Ille autem vel illi qui mulieri dotem dederit vel dederint vel eius seu eorum heredes non possit nec debeant dotem repetere donec vixerit illa mulier dotata vel sui filii unus vel plures si petere possit partem ipsius vel eius heredes contingentem de bonis suorum parentum. Item si de dote alicuius mulieris fratre carnalis vel consobrinus ipsius mulieris. vel quicumque alius excepto patre faceret ipsi mulieri finem et refutationem seu pactum ei vel suis filiis vel illi cum dote sua dimitteret quod ipsam dotem non repeteret nullum preiuditium ei faciat quin dotes possit repetere et habere et ipsa refutatio ipsi mulieri vel suis filiis non possit. aliquo capitulo non obstante. Set si talis refutatio a se muliere vel a patre eius facta fuit valere debeat et tenere aliquo capitulo non obstante. Item si aliquis recepit aliquam promissionem dotis alicuius mulieris excepto patre sine nominata fuit illa mulier in instrumento dotis sui nomine sue de dicta dote reddenda et restituenda debeat ipsi mulieri. nec detentio talis instrumenti ipsi mulieri nec illi cui dimitteret vel ius daret vel rationem faceret obesse possit aliquo capitulo non obstante. Sed illum vel illos instrumentum dotis recipientem vel recipientes. potestas et Capitaneus compellant ipsi mulieri vel suis filiis vel cui dimitteret vel ius daret dotem restituere. Item siquis vel siqua aliquam dotavit mulierem in totum vel in partem de suis bonis pro parte sui pecuniam dederit vel alias res et constituit do

cumto p̄po ul' testib; fco clingis matrimonio dissolut(o)
int(er) illa3 muliere quã dotauit et illu(m) ẽ p ea dote3
dedit ul' dari fecit sine filijs ex eis descendentibus
dote3 quã dedit libe possit repete q ò restitui de
bat. Et qui recepit tale3 dote3 ab aliquo date ò sui(s)
bois p(ro)prijs tenãt de restituendo ò q ẽ uolunt facere
instr(ume)n(t)a nec ppellat ipi mulieri nec heredib; p qua dos
data est nullaten(us) 2(con)tra ite de dcã dote. quod capl(m) in
negotijs p̄sentib; et in preteritis et futuris locu(m) hat in
qualib; pte sui aliquo caplo n̄o obstant. ¶ Saluo
q(uod) femine possit ueire ad successioe3 parẽtũ q fr(atr)u(m) et
aliar(um) p(er)nar(um) ad quor(um) successione de iure notatur.
si heredes masculi n̄o supsunt remictendo dotes suas i
hereditate. Et si mulieres dotate n̄o sunt ad successioe3
p(ro)dicto(rum) debent puenire

LXXX Nullus ciuis ul' comitatensis
p(re)sub audeat ul' p(re)sumat alicui(us)
filiã ul' nepote carnale3 desponsare ul' in ux(orem)
accipe sine sui p(at)ris lic(entia) et c(on)sensu si prem huit uel a
ui patrui si auũ huit ul' matris lic(entia) si matre habuerit
et n̄o prem l' aui matru ul' fr(atr)is seu fr(atru)m carnaliũ et si
huit tutore ul' curatore n̄o possit eã aliquis accipe
sine tutoris ul' curatoris licetia. ¶ Tam tutor ul'
curator n̄o possit ul' audat nec debat illã alic(ui) facere
desponsari seu uinare ul' alic(ui) trade ul' (con)cede q(uod) aliq(ui)s
eam ducat seu accipiat in uxore absq3 suor(um) fratru3
carnaliũ lic(entia) et (con)sensu si n̄o erit in etate .xuij. annor(um) ce-
[illegible] ul' aliq(uo)d [illegible] p(er) ... ul' attemptabit [illegible]
ne lic(entia) p(at)ris ul' sine lic(entia) mat(ris) legitime [illegible] si patre(m) n̄o h(abu)it puiat(ur) in .C.
lib. Et si patre ul' matre n̄o h(abu)it [illegible] accepit sine lic(entia) [illegible] suor(um) (con)san-
guineor(um) ul' alicui(us) eor(um) ul' sine licetia tutoris ul' curatoris puiat(ur) i .L.
lib. d. noie pene [illegible] in p(er)petuu(m) [illegible] capt(ur) ab eo
bona securitate accipiat [illegible] custodiet et saluabit [illegible]
in [illegible] n̄o tradat n(ec) p(ri)mo [illegible] fuit [illegible] si p(ri)m(us)
[illegible] de iure [illegible] debuit [illegible] Et [illegible]
[illegible] capit(ur) [illegible] officiales tenant(ur) [illegible]
[illegible] ul' aliq(ui)s [illegible]
ei ad petitione(m) [illegible] ul' alicui(us) eor(um) sine [illegible] lic(entia) n̄o [illegible] accipi [illegible]
rem sub dicta pena q(uo)d cap(itulum) fuit [illegible] .xiiij. ind(ictione) .xi.
die ultio augusti. ¶ Si tam(en) pat(er) desposati filio n̄o (con)sensit ul' accipienti
aliq(ua)m in ux(orem) [illegible] filio ad pena(m) soluenda(m) nullaten(us) teneat(ur). ¶ Et si tutor ul' cu-
rator pupillam ul' adultam sine lic(entia) mat(ris) illi(us) pupille ul' adulte alicui
dederit in uxore(m) et aliq(ua)s p(ro)missiones receperit seu eu(m) recepisse apparebit
uiro cui maritasset eam ul' ab alio pro eo dando sibi aliq(ui)d [illegible]
[illegible] ul' aliud ul' si [illegible] accepit seu acceperit [illegible] matrimonij [illegible]
[illegible] ul' p(ro)missas ul' re alia [illegible] ul' p(ro)mictere [illegible]
[illegible] tenant(ur). Et insup [illegible] noie pene [illegible] precium seu alte-
rius rei seu p(ro)missionis [illegible] ul' p(ro)missa [illegible] pe[illegible]
neantur. ¶ Item nullus tutor ul' curator titulo dona-
tionis ul' alio titulo aliquid presumat habere ul' recipe ul' re-
nere de bonis pupille ul' adulte nubentis in fraudem ul' pre-
sumat accipere pro [illegible] quam fecerat causa maritandi.
Et si [illegible] fuerit puniatur in centum lib. [illegible] Et quod
acceperit reddere conpellantur. Et hoc capitulum in omnibus et
per omnia locum habeat in masculis ut feminis. ¶ Item
si aliquis sine tutoris ul' curatoris [illegible] ul' consensu pupil-
lum uel pupillã adultũ ul' adultã se duxit ul' de do-
mo matris ipsius ul' tutoris ul' curatoris ipsius pupil-
li ul' pupille adulti ul' adulte in cui(us) p(ro)uidentiã l' g(ua)r(dia)ũ
extitit pro tali seductione ul' fraude. soluat .l. lib. d.
noie pene et quicq(uid) inde secutũ fuit p infecto (et) inutili
habeatur. ¶ Item si tutor ul' curator alicui(us) pupilli uel
pupille adulti ul' adulte ul' aliqua p(ro) noie eor(um) rece-
perit ante (con)tractum matrimoniũ seu ante (con)tracta sponsali(a)
aliq(uo)d instr(umentu)m finis et refutationis ul' (con)fessionis idepni-
tatis ul' aliq(uo)d pactũ administrationis ul' gestionis tutele
ul' cure ipsius pupilli ul' pupille adulti ul' adulte q(uam)
ipse gessit ul' geri fecit talis (con)tractus ipso iure sit nullus.
Et quicquid secutũ fuit et est exinde ul' ob id p casso et
irrito habeatur. ul' renũctiatione ul' pene appositione l' p(ro)missione
factã a pupillis ul' adultis pupillab; ul' adultabus
obstãte ul' n̄o obst(ante). aliqua (con)fessione seu p(ro)missione (con)-
fessionib; que (con)tinent(ur) in (con)tractib; sup(ra)dictis. Et nichilo(minus)
talis tutor ul' curator ul' quicq(uam) al(iu)d hoc fecit ratione
sue administrationis reddere (con)pellat(ur). Et dcã tutela ul'
cura remoueat(ur) oio aliq(uo) (con)tractu et caplo (con)sensu non
obstante. Et locũ hat q(uo)d in hoc .§. (con)t(inetur) in p̄senti p(re)te(rito)
et futũo. ¶ Item si qua mulier excedens etatem.
.xxv. annor(um) intrauerit aliq(uo)d monasterium (con)ratione ad-
ministrationis receperit et refutatione3 legiam fecerit
a tutore ul' curatore seu ab alio ipsa nec aliquis n(omi)ne
monast(eri)i possit nec debat ratione administrationis
repete nec ad rõe3 reddendam aliquẽ (con)uenire. ¶ Volum(us)
insup quod quelib; mulier que e(ss)et .xx. annor(um) possit
se cui et q(ua)n(do) placuerit maritare. n̄o obstãtib; hijs q(ue)
in hoc capitulo (con)tinent(ur). 81

LXXXI Si denuntiatũ fuit potestati ul'
capitaneo ul' alic(ui) iudici eor(un)dem quod
aliquis tractet sua negotia minus bene ab aliq(uo)
(con)sanguineo ul' amico illius qui minus bene tractaret
sua negotia diceret(ur). potestas et capit(aneus) ul' iudex habita
faciat quomodo n(on) (con)trahat cũ eo. Inquisito primo (et)
inuento si ille de quo factã est denũctiatio minus bene
sua tractat negotia. Et si quis post bannimentũ p(re)dic-
tum cũ eo (con)traxerit (con)tractus ualere n̄o debat n(ec) tenere.
¶ Et si aliquis fuit p(ro)digus malefaciens facta sua.
et ex eo fuit porta querimonia corã pot(estate) ul' capit(aneo) ab
illo suo (con)sanguineo ul' amico potestas et capit(aneus) tenant(ur)
(con) quilib; eor(um) illũ p(ro)digũ (con)pelle(re) ad (con)sensũ q uolũtate(m)
illius sui (con)sanguinei ul' amici. ut sua bene (con)trahat (et) fa-
ciat negotia bene. et a dissipatione suor(um) bonor(um) desistat.
et si n̄o destiterit. (et) sua negotia bene n̄o gerit interdicat(ur)
ei rer(um) suar(um) administratio. (et) det(ur) curator bonus (et) util(is)
bonis et reb;. Qui iuret ad sca dei euangelia curam
ipsor(um) bonor(um) gere(re) et administrare bona fide sine fraude (et)
inuentariũ de suis bonis facere diligent(er). ¶ Et si tal(is)
prodigus uendiderit p(ost)ea seu alienauerit aliq(ui)d de bonis
suis sine lic(entia) sui curatoris. n̄o ualeat nec teneat
ullo modo. ¶ Et quicq(ui)d mutuauit postea aliquid
illi p(ro)digo .xxv. libr. d. noie pene soluere teneatur.

De prodigo

et potestas quod mutuavit. Et si talis perdigus cum de pecunia vel alterius rei pignus dederit vel fideiussorem seu res suas vel de rebus suis distraxerit vendendo donando vel pignori obligando qui pignus seu fideiussorem accepit potestas vel tantam pecuniam supradictam pecuniam ei ante datam. et ille qui emerit vel donatam seu pignori obligatam rem receperit rem emptam vel donatam vel pignori obligatam potestas et illi perdigo eam reddere ac restituere compellatur. Et si de predictis esset facta denuntiatio potestati vel capitaneo et denuntianti placuerit denuntiatorem esse secretum potestas et capitaneus eam secretam tenere debeant. et nomen pandere teneantur. Et potestas et capitaneus banniri faciant quolibet die sabbati quod nullus ad penam .xxv. lib. den. cum perdigis contrahat vel mercetur. Volumus et quod omnibus hiis que continentur et scripta sunt in toto suprascripto capitulo non obstante eo quod dictum est supra in capitulo confessionum s. quod potestas et capitaneus vel alius modo communis pisani non debeat intelligere confessiones. et quod confessiones ab non debeat advocare. Et eo quod dicitur in isto c. fuit additum sub anno domini. m. cclxxxiij. ind. xij. Volumus tamen quod si ab temporibus retroactis et futuris fuit vel erit perdigus et postea ea redierit vel redibit ad benefaciendum et benefaciat facta sua et fecerit et fecerit vel faciat et aliquis contractum dictus contractus valere debeat et tenere eo quod dictum est supra in hoc capitulo non obstante. Salvo quod intelligatur in contractibus et instrumentis per eum factis ab eo tempore citra quo inceperit vel inceperit benefacere facta sua. et non illis que fecisset vel faceret tempore quo erat vel erit perdigus. Et malefaciens facta sua. Et eo quod dicitur in isto ultimo. c. fuit additum tamen m. cclxxxxiij. ind. vj.

1283

1293

LXXXII

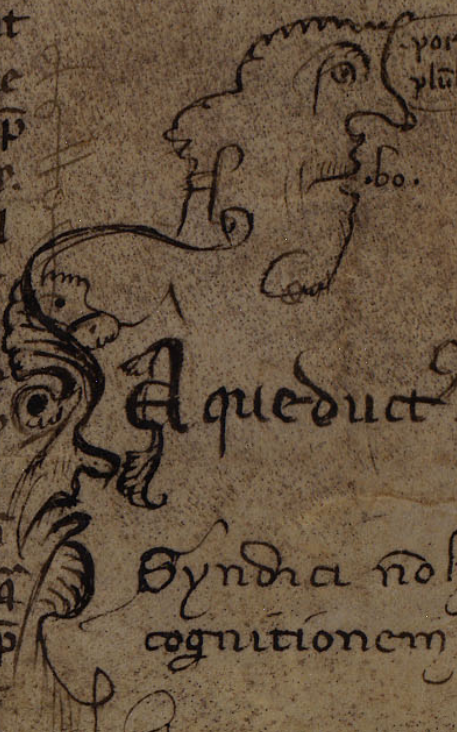
Potestas et Capitaneus per totum mensem maij cum duobus bonis magistris. et cum duobus bonis hominibus de quolibet porta omnes muros Civitatis et burgorum debeant revidere. Quibus visis si aliquos invenerint refectione vel aptatione indigentes vel ruinam minantes proponere debeant in maiori consilio Civitatis. Et similiter proponant de aptatione omnium murorum potestarie et castellarie et carbonaiarum totius Civitatis et burgorum secundum quod dictum consilium decreverit teneantur effectui mandare. Item per totum mensem maij et iunij debeant facere rementari et aptari murum Civitatis qui est post ecclesiam sancti nicholai prope porte sancte Susanne et murum in quo sunt contra domus Iacobi uigilantis et ragioneri palmerii et murum et calcium de scalella parrochie sancti martini de Guazzolongo et omnes alios muros Civitatis et burgorum pisani ruinam minantes et refectione seu reparatione aliqua indigentes. Dominum vero prius mutat pro omnibus prius domus esset iuxta ipsos muros hoc modo videlicet quod pro ipsis reaptandis quilibet qui habuerit domum iuxta murum expendat de suis bonis in reaptatione ipsius muri .xxv. lib. den. si tot den. in opere dicti muri essent necessarii expendi. Et totum superfluum de ipso muro complendo de avere communis fiat. Et antequam dicte .xxv. lib. expendantur illo muro qui refectione seu reparatione indigeret. potestas et Capitaneus coptumari faciat dictum murum. quo facto. potestas et capitaneus debeat habere illum qui habet domum iuxta murum qui refici seu reaptari deberet et facere ab eo simul expendere in dicto muro dictam quantitatem .xxv. lib. den. de suis den. quod si expedere nollet dictus d. non possit aliquam utilitatem nec aliquod commodum de ipso et in ipso muro. Et potestas et capitaneus expensis communis pisani ipsum murum refici faciat seu et reaptari. Item debeant facere reaptari et recolligari de dictis mensibus murum qui est iuxta ecclesiam sancti donati porte supra pecie faciendo ibi fieri unum calcium de bonis lapidibus et calce prout necesse fuerit. quod itaque dictus murus ultimus non minetur ruinam et faciat fieri calca. et clausas et murum novum campi bataliae prout ipsi muro fuit oportunum de mense maij et iunij expensis communis pisani. Et potestas et capitaneus predicta fieri facere teneantur precise. Et si predicta vel aliquid predictorum facere neglexerint quilibet eorum. C. lib. den. de suo salario communi pisani solvere teneantur. Et de predictis non possit petere absolutionem seu termini prorogationem a consilio seu consilioque. set penitus et precise predicta facere fieri et perfici teneantur. de dictis duobus mensibus maij et iunij. et omnes alios muros civitatis et burgorum et pectoralia et calca et clusas predictas et predictos muros fieri faciant in ea altitudine in qua sunt muri cum quibus coniungi debet. Item dicimus quod de mense augusti fieri faciant subtus ab ecclesia sancti donati tres clusas ubi commodius fieri poterunt expensis communis pisani pro bono et comodo dicti loci sancti donati. Insuper potestas et capitaneus nulli permictant aliquam foveam facere sive cavam. nec fodere iuxta muros ex aliqua parte ipsorum. Et si aliqua invenerit foveam sive cavam ipsam repleri facere teneantur. Et ille cui preceptum fuerit quod repleat illam foveam factam sive cavam si eam non impleverit termino sibi dato per potestatem et capitaneum vel aliquem suorum offitialium. C. s. d. pene nomine pro qualibet vice solvere teneatur. Et nulli liceat mictere vel micti facere in aliquem murum civitatis vel burgorum lignum aliquod vel berteconem ex parte exteriori muri super aliquam domo que esset infra. Et si posita essent faciat relevari ac removeri. Item quod nullus levat murum sive calca civitatis vel burgorum seu campi bataliae seu fontium seu aqueductus motionis pantinianum nec aliquem murum communis pisani nec auferat aliquis de ipsis muris nec de platea vel foro communis. nec aliquo loco vel opere communis aliquem lapidem seu aliquod lignum nec aliquid aliud tollere vel removere sine mandato potestatis et capitanei nec audeat tollere vel tolli facere tiburtina vel aliquos lapides seu matones vel aliquid aliud pro communi infixum seu impositum in quocumque loco pro communi pisani. Et si aliquis contrafecerit solvat communi pisani .x. libr. den. et nichilominus lapides et tiburtina et quodque aliud de ipsis locis acceptum fuit seu remotum accipientes vel removentes in eis reponere compellatur. Item quod nullus audeat claudere vel aliquo modo impedire fossa communis. Set debeant esse libera et expedita omnia et singula circumcirca muros civitatis et burgorum ita quod sine impedimento aliquo quicumque transire voluerint ire possit et redire. Et si aliquod esset impedimentum

ul' aliquid deceptum seu occupatum in ipsis per quod
esset prohibitum euntibus intus. potestas et capitaneus expediri
et excumbrari facere teneantur. Et illi qui non fecerint termi-
nis dato ipsis quod dictum preceptum fuerit de expeditione et exo-
cupatione predicta soluat communi perusii pro uice qualibet per-
sone. C. sol. den. et nichilominus predicta expedire et exocu-
pare penitus compellantur. Et hoc potestas et capitaneus
suo salario soluere teneantur. excepto loco sancti francisci.
loco sancti augustini. sancte marie de olivieto quibus locis hoc
statutum non preiudicet in aliqua parte sui. Item
dicimus quod omnes habentes super murum ciuitatis et burgorum
perusii domos ul' cassalina seu cassalinum quorum murus sit
deuastatus seu minetur ruinam si uult ipsum reficere ul' re-
calcare ul' meliorare eorum expensis possit libere facere.
Et si uoluerint accipere de lapidibus qui ceciderint de mu-
ro ciuitatis pro ipso muro reaptando possint et si steterint
in alieno terreno. Et quilibet predictorum possit facere ipsum
sine contradictione alicuius habentis terrenum sub dicto muro
reficiendo ul' reaptando ul' sine contradictione alicuius alterius.

Item dicimus quod quicumque habet domum uel cassalinum ul' aliam rem iuxta murum ciuitatis ul' burgorum ul' fossatis existentem circa ciuitatem et burgos perusii non impediendo aliquem ... uel mediante uia inter domum et murum ciuitatis ul' burgorum uel cassalinum possit murare et edificare et comodum suum facere super ipso muro sine contradictione alterius non obstante aliquo statuto aliquo uidente murare ul' aliquam tenutam ab aliquo habitam et receptam ... consuetudine ... in muro ciuitatis ... ab ecclesia sancti donati de porta sancti petri usque ad ecclesiam sancti andree de porta sancti ... nullus in muro ciuitatis possit murare nec aliquod edifitium facere ... Factum fuit ... in consilio ... xij. die ultimo augusti ... ualiturum. Nullus

tamen possit nec debeat facere aliquod prouagium uel uersato-
rium ex parte exteriori in dictis muris ciuitatis uel burgorum
ubi domus ul' via esset prope dictos muros. Et qui contrafecerit
soluat pene nomine communi perusii. C. sol. den. alias non locis ubi
domus ul' via non est prope dictos muros sit ualeat et
liceat sine pena pro illum qui habuerit facere in dictis muris
ut supius dictum est. Item quod omnes prope habentes fa-
cere iuxta muros ciuitatis debeant facere pectoralia eorum
expensis per totum mensem. maij. et iunij. in ipso mu-
ro quantum res eorum tenetur et capit. Et neglexerint
facere predicta secundum eis a potestate ul' capitaneo. preceptum sol-
uant communi perusii pro uice qualibet qua eis preceptum. C. sol.
den. et nichilominus predicta facere compellantur. Item potestas
et capitaneus quolibet mense duos ex suis notariis ad reui-
dendum muros ciuitatis et capitaneus bataille mictere teneantur.
Qui notarii si quid contra predicta secundum inuenerint potestati et
capitaneo debeant assignare. Et tunc potestas et capitaneus quod
supius dictum est facere teneantur. Item cum murus
ciuitatis qui est domum olim bonauenture donarelli et ecclesiam
sancte marie de ualle possit minari ruinam et nisi ei pro-
beatur succursus cursus aque ciuitatis que decurrit per
ipsum murum et labitur in fossatum cupe et propter defectum
clusarum que non sunt in ipso fossato sicut conuenerit
esse et dampnum incombet communi perusii ultra. M. libr. den.

si non fierent cluse predicte. Item statuimus quod tres
cluse fieri debeant a ponte cupe supius expensis communis
perusii pro conseruatione muri ciuitatis et una sub ponte
pro conseruatione dicti pontis. Et potestas et capitaneus de mense
maij. iunij. et iulij. predicta perfecte fieri facere teneantur. Et
si ad predicta fieri facienda fuerint negligentes soluat quilibet
eorum de suo feudo et salario communi perusii. C. libr. den.
Volumus insuper quod nemo accipiat uel remoueat
diruat ul' deuastet aliquid de opere laborerii aque-
ductus montis paciani facto et faciendo nec in ea dap-
num dare presumat nec det. Qui non contrafecit. C.
libr. den. communi perusii soluere teneatur. Et si. C. libr. den. sol-
uere non poterit manus dextra a brachio debeat
detruncari. Quicumque autem dictum aqueductum adeo
deuastauerit quod cursus aque impediretur ita quod ueire
non posset scarcando aut deuastando canellos ul'
canellum plumbi pena subsistineat capitalem ita quod
moriatur. Et syndici de portis nullatenus se in-
tromictant ul' intromictere possint. nec audeant nec aliquam
cognitionem habeant. Et pater pro filio dictam penam et dap-
num. C. libr. den. soluere teneatur. dum tamen filius habeat
xiiij. annos ad minus. Et potestas et capitaneus quolibet
mense teneantur inquirere de predictis et inquisitionem
facere sectam. Et quilibet possit accusare. et habeat me-
dietatem dictarum. C. libr. den. et alia medietas sit communis
perusii. Teneantur etiam predicti potestas et capitaneus dictum opus
totum reuidere quolibet mense cum duobus bonis hominibus
per portam. Dum predicti homines pro tali inspectione nichil
habeant a communi. Et si predicti potestas et capitaneus fuerint ne-
gligentes reuidere dictum opus. C. libr. den. pro quolibet
eorum soluere teneantur. non obstante aliquo capitulo presentis
ul' communis. Item uolumus quod fiat pectorale in porta
sancti petri undique. et in muros. expensis hominum
habitantium ibi domos a porta usque ad domum domini
supplini. Item quod reficiatur murus inter domum
domini oddonis et ortum et rem bonarelli que sunt in
parrochia sancti nicolay de porta sancte susanne. Et fiat ex-
pensis communis perusii. Volumus et decernimus quod quicumque habet tenet ul' possidet ... ex muris burgorum perusii teneatur et debeat expedire et exoccupare ... sit ampla ... nec prope dictos muros ... laborare sub pena. C. lib. den. Et potestas et capitaneus teneatur et debeat ad petitionem cuiuscumque petentis facere expediri et exoccupari sub dicta pena non obstante aliqua ... possessione ... habita ... Factum fuit ... M.CCC.XIIIJ. indictione xij die ultimo augusti. Item quod terra non debeat proici nec ... in fossis ... perusii ... portas ciuitatis ul' burgorum ... Et qui contrafecerit x. sol. den. pro uice qualibet communi perusii soluere teneatur ... potestas et capitaneus cogat illum qui contrafecerit ipsam terram inde eleuare sub dicta pena ... soluere si non eleuauerit post preceptum ... Item teneantur potestas et capitaneus ... facere ... officialibus per iiij. ... portarum et foueas ... assignare ... uel ... si non assignauerit quilibet eorum communi perusii x. sol. den. soluere teneatur. Item quod potestas et capitaneus teneantur inueniri facere ... officialibus ... muros ciuitatis et burgorum perusii. Et si inuenerint aliquam cauam siue fossam iuxta muros ... teneantur ipsam facere repleri et reaptari ab illo qui ———

Aqueductus.
Syndici non habent cognitionem.
Inquirat quolibet mense.
1314
1314
Ingrate

ipām fecit siue in p̄tito siue in presenti t̄p̄r fcā
eēt siue que fiet in futur: ita quod intelligatur
ad t̄p̄e pretitur presēs et futur. ita q̄ quocūq̄
t̄p̄r fcā eēt ul' in futur fiet reinpleri debat ut dc̄
est. et qui ipā nō reipleuit timō ō dato ab of
fitialib; potatis. xxv. libr. dn̄. cōi p̄us nōie pe
ne solue tneantur. Statuim; insup quod pot.
et cap faciāt murari mur campi batalie 7 tm̄
quod dc̄s mur⁹ eqnt et equāt debāt altitudine
cū porticella in dc̄o cāpo exnti. et cū muro dc̄e
porticelle alt⁹tiori. et hoc fiat in dc̄o muro. et
dc̄ā porticella usq; ad domos de burgo. s. petri.
Item ad hoc ut coptinia data p̄ frēs beuegnāte
olim sup̄stite aqueductus motus paciam celeri⁹
et melius ualant pcomplei dicimus statuētes
quod potas et capit in maiori ꝯsilio ciuit sorte
breuiū eligi face tneantur duos bonos hoīes 7
unū not qui d̄bant reuide omīa coptinia lo
cata p dc̄m frēs beuegnate de muro faciēdo cloca
ne aqueductus p̄dc̄i in ipā coptinia ab ill' qui
ab eo acceprūt et face p̄miserūt faciāt fi' ac 7
pcomplei p̄ut p̄miserunt et face tenetur.

83 Infra octo dies post
initiū regiminis potatis. potas
et capit tneant face requiri duos mole
dinor. et duos siue hoīes de Rosciano
h̄ntes molēdina in ꝯfinib;. et eor moledinarios
ut ueniānt corā eis et debeāt caue ne cū eorū LXXXIII
molēdinor nec aliquo alio ex districtu p̄us ope
aliqua grascia exhatur. Et nulli d̄ ciuit ul' co
mitatu fauore dabūt qui bladū portabit ad
eor molēdina q̄ portet ad alias ptes. Set p
posse studebūt q̄ in districtu p̄us reducat. 7 repo
tetur farina ex ip̄o blado. Et fauore in h'js seu
aliquo eor nō ꝯmictet. set si qui inuenerit ꝯ
faciente pot et cap quā citi poter' assignabit.
et offitialib; cōis p̄us pro posse auxiliū dabūt
de obs̄uāde totū ill' q̄ sup g̃scia studia faciēda
fuit ordinatū a ꝯsilio ip̄ ul' maiori ciuit ꝯsilio
Quib; securitatib; h̄itis et receptis. ciues 7 cō
mitatēses p̄us possint ire ad molēdiū ad eor
molēdina quilib; sine pena. Ad molendina
uō nō uenientiū corā pot. et cap. 7 nō cauentiū
in p̄dc̄o nullus de ciuit ul' cōitatu ad macināt
ire p̄sumat. Et qui ꝯfecit soluat cōi p̄us pro
uice qualib;. C. s. d. et pdat somariū atq; farina.
Et eas securitates accipiāt a castīs 7 uillis cōitat
p̄us eis precipiētes sub dc̄ā pēā q̄ nullus eor tn̄'
ad molēdina que eēnt in ꝯfinib; aliq' bladū sin
sēpto q̄ dn̄s cap faciat ō dar et sēpta dentur
et fiant man not ātiū. Et ē inuētū eēt aliud
sēptū soluat pene nōie. xxv. libr. dn̄. cōi p̄us.
Liceat tn̄ exineis posse ire ad nr̄a molēdina
et farinā reportare de blado q̄ detulerint ipsum.

Forestratib; etiā liceat posse ire ad macinā
dum ad molēdina nr̄ar uicinatiar h̄ndo sēp
tum et farinā ex blado q̄ portauit reducēdo
et si quis ꝯfecit sbstineat dc̄ā penā. Item
nullus de ciuit audeat portare bladū 7 farina.
nec aliq̄ grasciā ex districtu p̄us n̄ ulli extra
neo cū exhendi ex districtū p̄us dare ul' uēdē.
Et si quis ꝯfecit substineat dc̄ā pēā. Item q̄
nullus de ciuit audeat portare bladū 7 farinā
nec aliquā grasciā ex districtū p̄us. n̄ ulli exēo
cū exhendi ex districtū p̄us dare ul' uendere.
Et si aliquis ꝯfecit sbstineat dc̄am pēā.
Et exineus id q̄ emit 7 p̄tiū q̄ dederit pdat. et
deueniat in cōe. et custodes sup hoc fc̄i. 7 quilib;
alius qui inuenerit aliquē. potati et cap. debāt
assignare. 7 somariū 7 farinā accipe si potuerit
et secū duce corā eis. Et si nō assignauerit
soluāt cōi p̄us p uice qualib;. C. s. d. Et si
quis de ciuit et districtus p̄us inuētus fuit
aduenēdū bladū ul' farinā ex districtū p̄us.
soluat cōi p̄us. x. libr. d. n̄ ibi h̄ret n̄ inuent⁹
eēt suas possessiones ex quib; h̄uiss' ip̄os fruct⁹
ul' nisi eximisset ibi ill' q̄ uēdetur. Et si aes
exineus h̄uit in nr̄a fortia possess' d fructib;
ip̄ar exhendis et reportādis ad t'ram suā sit
in p̄uidētia pot. et cap. Et illi qui nō dederit
auxiliū ~~offitialib;~~ offitialib; cōis p̄us ad hec
ꝯstitutis soluat p uice qualib; qui ꝯfecerint
cōi p̄us. x. libr. d. Insup potas. et capit.
teneāt p totū mēsē maij. 7 iunij. ciuitatib⁹
et ꝯmunatijs que cū nr̄a ciuit ꝯfinnūt et si
gnificare et eos citare q̄ nullus de eor t'ris
ad ciuit et districtū p̄us ueniāt cū bladū ul' fa
rinā ul' grasciā aliquā exhendi. Et si uenerit 7
inuenirēt in aliquo loco nr̄i districtus auferet
ei somarius atq; farina. et nō dimictet donec
soluit cōi p̄us. C. s. dn̄. Et p̄dc̄as penas potas
et capit integ' tollē tneantur. Et oīū sup̄dc̄or
bāpnor medietas sit cōis et aliā hāt accor.
Saluo q̄ hoc stat nō p̄iudicet oīb; p̄mis bladū
ul' farinā ul' aliq̄ ꝯmestibilia deferētib; ad loca
religiosa et ad religiosas p̄s. Set si dn̄s. p̄p.
petierit incātū in uolūtat maioris ꝯsilij refuet.
Et saluis oīb; alijs ordinamētis que h̄t. d.
capitm̄. sup fc̄o et de fc̄o grascie que firma
sint et illibata debeāt obs̄uari.

84 Potestas tneatur in p̄ncipio
sui regiminis face uocari cōs
et singlas p̄nas tā cl'icales quā la
icales et uniūsitates h̄ntes naues in locis
ꝯsuetis et p̄cipe eis q̄ nō tollāt nec tolli faci
ant aliquib; p̄usinis ciuib; ul' cōitatēsibus
aliq' pedagiū nec aliquid rōne t'nsit⁹ eor d. LXXXIIII
Set ipi dc̄os p̄usinos et cōitatēses transire

seu passare et retrahere seu repassare teneantur et qui contra fecerit
per ipsos tractare volentes fuerint postulati cum rebus omnibus quas secum
veherint deportare et predicti tractores seu naves habentes bona fide sine
fraude facere teneantur. ¶ Preterea naves et armamenta consueta debeant
retinere in locis consuetis stare faciat cum bonis funibus prout melius
fieri poterit et predicta facere compellatur. ¶ Forensibus tamen possit accipere
pedagium, scilicet si fuerint equites ii denarios, si fuerint pedites i denarium, et plus non, ex-
ceptis romanis quibus pedagium non tollatur set transeant seu passent
prout cives alii Perusini. Et si aliqua universitas seu singulares persone contra fe-
cerit pene nomine comuni Perusii x libras denariorum solvere teneatur. ¶ Item dicimus quod
predicti homines et dicta universitates dictas naves non possint nec debeant
cum ipsis navibus grasciam ex districtu Perusii extrahere vel portare ex-
tra vel portari facere. Et si quis contra fecerit teneatur comuni Perusii solvere pro nomine
cuiuslibet pena in statuto posita contra conducentes de grascia ex civitatum
Perusii districtu non portandi. ¶ Preterea volumus quod potestas et capitaneus expen-
sis comunis Perusii teneantur et cogi faciat dictos homines assistere quod potestas
pontem in flumine Clasii prope Valfabrica fieri faciat et reaptari.

85 [Q]uoniam ut ait Boetius non enim quod ante oculos situm est suffic(it)
intueri, rerum enim exitus prudentia metitur, et propter diversa
discrimina que occurrerunt in comitatu pro tempore preterito comunis Perusii
multotiens dubitavit de Castro Plebis et omnes suspitiones tollan-
tur ut ipsum castrum et homines ipsius sint stent et permaneant sub dominatione
et guardia ipsius comunis Perusii, statuimus et ordinamus quod potestas et capitaneus
et priores artium qui fuerint pro tempore futuro ad penam c librarum denariorum teneantur et de-
beant fieri facere construere murare et edificare in Castro Plebis in loco con-
venientiori aptiori et forciori ipsius castri intra girum vel in girone ipsius
unam arcem et fortilitiam bene muratam et aptam ad defendendum cum intro-
itibus et exitibus castri predicti, tenendo potestates ipsius castri et rectorem
offitiales et spetiales pro ipsius castri ad fabricationem ipsius fieri facien-
dam. Et si predicti capitaneus vel priores fuerint negligentes vel remissi et ea non
confirmaverint et mandatum fecerint, executor puniat quemlibet eorum tempore eorum
examinationis in dicta pena. Et si potestas dicti castri non fecerit ea
que fuerint ad petitionem eorum puniatur ipso facto in mille libris denariorum. Et quicumque
de dicto castro fabricationem dicte arcis contradixerit vel vetuerit palam
vel secrete vel consilio vel exhortatione et exclamaverit proditor comunis
Perusii et quomodocumque bona eius deveniat in ipsum comune Perusii pleno iure. Quod
opus totum et perfectum fiat et fieri debeat expensis et sumptibus hominum
Castri Plebis. Et quando predicta per priores artium ponantur et fiat in bono
supra ad fabricam dicte arcis fieri faciendam cum salario per ipsos
priores ordinando et fiat dicta fortilitia per fideles et sufficientes custo-
des perusinos eligendos per priores artium dicta fortilitia custodiat
die nocteque, qui sint guelfi et fideles comunis et populi Perusii [illegible]
cuilibet eorum valeat ad minus v libras denariorum. Que custodia fiat et fieri
debeat expensis hominum dicti castri. Cum custodes teneant bona cautione
ad arbitrium priorum Perusii de conservando et reddendo comuni Perusii dictam
fortilitiam ad voluntatem comunis Perusii. ¶ Item cum per comune Perusii
et sapientes homines civitatis [illegible] fuerit ordinatum statutum et pro-
visum quod nobiles viri Nericus et fratres filii domini [illegible]
de [illegible] cuilibet eorum uxores et alius quicumque ius habens
in bonis ipsorum tenere pacifice et debent videre cum effectu [illegible]

singula bona domos possessiones et palatia que aquas habebit seu vel alius
in Castro Plebis et in territorio et districtu et in districtu comunis Perusii et Castri Plebis
pro iusto et competenti pretio dicendo et declarando per duos bonos homines eligendos per
comune Castri Plebis et per duos alios bonos homines eligendos per dictos filios domini Rainerii
et [illegible] et pro illos alios bonos homines quos nobilis comes dominus Filippus domini Iacobi
et priores artium sequibus fuit in dicto modo ordinamento ducebatur eligendos et dictas
venditiones facere teneantur predicti videre debentes. Et cetera tempus [illegible]
contentum ad hoc ut dictum ordinamentum executioni mandetur dicimus et ordinamus quod comune
Castri Plebis et homines dicti Castri precise compellantur et compelli debeant
ad emendum pro comuni dicti castri dictas res et bona pro iusto pretio quod
dixerint et declaraverint unus vel duo boni homines eligendi pro comune Castri Plebis
pro parte sua et unus vel duo boni homines eligendi pro dictis filiis domini Rainerii
et si ipsi vel maior pars ipsorum non essent in concordia quod dictus dominus
Philippus et dicti priores possint tunc eligere et eligant tertium [illegible] per
dominum capitaneum qui cum dictis bonis hominibus vel maiori parte vel altero ipsorum pretium
dictarum rerum diffiniat et determinet. Et quod comune et homines dicti castri dictum pretium
[illegible] declarandis per eos compellantur sumarie et sine figura et strepitu
iudicii promictere et solvere dictis filiis domini Rainerii [illegible] capitaneus qui nunc
est et pro tempore fuerint ipsi Perusii. Et quod dictus capitaneus qui nunc est et qui pro tempore fuerit
[illegible] iurantem et sub pena v librarum denariorum predicta fieri facere teneantur ad requisitionem
dictorum priorum et cuiuscumque alterius petentis et predicta executioni mandare statuto
vel ordinamento aliquo in contrarium loquente non obstante. Quod capitulum fuit conditum in mcccxiiii
indictione xii die ultimo augusti. 1314

86 ¶ [C]um magister Maffeus rector
legat et legere intendit audire volentibus summam magistri Coladini in
arte notarie et librum institutionum et pro tempore preterito fuit salariatus a comuni
ut alii doctores et lectura eiusdem magistri Maffei est valde utilis et civi-
tati Perusii, statuimus et ordinamus quod idem magister Maffeus ex nunc dein-
ceps sit et esse debeat doctor in dictis scientiis et legat audire volentibus et ha-
beat a comuni Perusii annuatim de avere comunis Perusii xxv libras denariorum solvendas eidem
per fratres depositarios qui sunt bladi ipsius comunis de pretio dicti bladi et
ipsis solutis ipsum [illegible] massarius comunis Perusii teneatur mictere
in introitibus et exitibus comunis Perusii ut solvuntur salaria aliorum doctorum
qui morantur in civitate Perusii cum salario comunis. Et hoc capitulum fuit factum
sub mcccxiiii indictione xii die ultimo augusti. 1314

87 ¶ [S]tatuimus et ordinamus quod omnes et singule sententie que date fuerint seu
dabuntur in futurum per dominum iudicem iustitie civitatis Perusii occasione ali-
quorum offitialium electorum ad brevia in maiori consilio civitatis ad gerendum
offitium suum regimen valeant et teneant et robur obtineant firmitatis. Et
retractari seu revocari non possint nec in ipsis aliquid dici vel oppo-
ni per aliquem offitialem comunis Perusii nec aliam personam modo aliquo
sive causa. Et hoc capitulum fuit factum sub dicto mcccxiiii indictione
xii die ultimo augusti. 1314

PResenti capl'o duximus statuendum ne pretextu ymaginosor(um) contractuum vel fraudulentor(um) malitia remaneat impunita. et aliqui boni homines civitatis et districtus pis(ani) sint suis creditis et iuribus defraudati. Quod aliquis sive persona civitatis vel districtus pis(ani) fecit a .xxx. annis citra seu fecerit vel faciet deinceps in futurum aliquam venditionem translationem seu iurium cessionem. vel aliam quamcumque alienationem sine contractu bonor(um) suor(um) et postea reperiatur aliquo tempore rem alienatam possidere. vel fructus ex ea percipere quod dicta alienatio et dictus contractus intelligatur simulata vel simulatus.

LXXXVI non obstantibus capitulis comunis vel p(o)p(uli) pis(ani) que loquuntur de insinuationibus et confessionibus faciendis. Et non obstante aliquo tempore si fuit insinuatum in libris comunis pis(ani). Et auctoritate huius capituli nullus sit valens ipso iure. Et hoc capitulum robur auctoritatem et firmitatem teneat capitulum precisum. et tamquam capitulum precisum in quibuslibet parte sui debeat inviolabiliter observari. et ad effectum mandari per pot(estatem) et Cap(itaneum). et eor(um) offitiales. et per dictos offitiales comunis pis(ani). et valeat in omnibus maleficiis. et in omnibus obligationibus qualitercumque factis a .xxx. annis citra. et in omnibus alienationibus et possessionibus dictar(um) alienationum factis a dicto tempore citra. et que de cetero fient in futurum. Et suprascriptum capitulum per suprascriptos pot(estatem) et Cap(itaneum). et offitiales comunis pis(ani) in totum debeat observari et ad effectum mandari in omnibus et per omnia sub pena et in pena. C. librar(um) d(enariorum). cortonensium minutorum pro unoquoque dictor(um) pot(estatis) et Cap(itanei). et aliorum officialium comunis pis(ani). quam penam si predicta non observaverint exigatur ab eis per comune predictum. Et in dictis. C. lib. d(enariorum) quibus non observans debeat condempnari per illum cui officium fuit prioribus artium qui pro tempore fuerint. Et de condempnationibus faciendis occasione predicta syndica comunis pis(ani) cognoscere non valeat nec possint modo aliquo sub eadem pena. l. librar(um) d(enariorum). pro quolibet. Conditum capitulum sub anno domini. MCCLXXXIII. ind. xj. Predicta volumus ad declarationem dicti capituli et ad vitandum questiones que fieri ipso possent oriri per ipsum capitulum et ea que in eo continentur. non intelligantur vel locum habeant in Comitatensibus pisanis nec in laboratoribus et coptiatoribus de Comitatu et districtu pis(ano) qui venderent ab infrascripta die in antea aliquam rem aliquam de qua venditionem appareat publicum instrumentum et solutio facta venditori sive in tabula alicuius campsoris sive in tabula alicuius mercatoris sive per instrumentum refutationis alias factum quod instrumentum venditionis. Et ipsam rem venditam post venditionem ab emptore accepisset vel conduxisset vel acciperent vel conducerent ad coptimum vel ad laborandum. vel ad pensionem. ita quod nomine laborantis vel coptiman preti. vel quod dictam rem venditam ut dictum est tenerent vel haberent. vel conducerent ad coptimum vel ad laborandum vel ad pensionem non possint dicti venditores de comitatu dicere vel allegare vel aliquis ius pretendere se possedisse dictam rem venditam de quo appareat supra scripta. et non teneri contractum venditionis pretextu dicti statuti. et ea que continentur in hoc. C. ab eo qui incipit. predicta volumus ad declarationem dicti capituli.

1297 et cetera. que fuerunt condita in M. CCLXXXVij. ind. x. die xvij. julij. a dicta die in antea valitura.

POtestas et Cap(itaneus). vel diebus quibus ius reddit in Civitate pis(ana) faciant pulsari campanam que stat in turri palatij ad sonum cuius omnes offitiales comunis sedere debeant ad ius reddendum et tam diu sedeant donec alia vice dicta campana pulsabitur. et tunc dicti offitiales se debeant elevare. Et quicumque offitialis posit(us) ad ius reddendum non sederit ad primum sonum campane et se non elevaverit ad secundum sonum campane. pot(estas) et Cap(itaneus) auferant contrafacienti. xx. s(olidos). d(enariorum). pene nomine nisi offitialis iustum impedimentum haberet. Et predictus

LXXXVII modus post nonam debeat observari. Et pot(estas) et Cap(itaneus) debeant facere inquisitionem. et si non invenerint eos sedere suprascriptum bannum accipiant non sedenti seu illis quem invenerint non sedisse. Et si pot(estas) et Cap(itaneus) ad predicta facienda fuerint negligentes de eor(um) salario comune pis(anum). xxv. libr(as) d(enariorum) solvere teneantur. Volumus tamen eo quod dictum est supra de elevando non obstante quod iudices Comunis pis(ani) et eor(um) notarii possint sedere ad ius reddendum post sonum dicte campane que pulsatur ad elevandum quando de eor(um) et cuilibet eor(um) processerit voluntate. Et totum mensem maij et iunij. pot(estas) et Capit(aneus) teneantur proponere in maiori consilio Civitatis de impositione eorum. Et quod decretum fuerit per maius consilium effectui mandare debeat.

Nullus audeat vel presumat capere vel capi facere 88
vel offendere vel offendi facere in Civitate vel Comitatu pis(ano) aliquas columbas domesticas vel alias alicuius. Et siquis contrafecerit solvat comuni pis(ano) pro qualibet columba. x. s(olidos). d(enariorum). Et de hoc sit credendum captori et offensori columbar(um) quod hec columbe fuerint sive credantur fuisse alicuius cuius fuissent vel fuerint columbe. Ita quod non compareat aliquis contra aliter per testes quod dicte columbe fuissent vel fuerint sive non credentur sub sacramento. Salvo quod pro uno sacramento non possit aliquis condempnari ultra quantitatem. x. libr(arum) d(enariorum). Sit tamen licitum cuilibet capere columbas forasticas et cuparellas sine pena. Et hoc Cap(itulum) sic correctum fuit et erectum in anno domini MCCLXXX. Ind. tertia. Preterea volumus

1290 quod non sit licitum alicui aucupari ad palumbas seu columbas cum pigellis seu ad alienetatorum et qui contrafecerit puniatur pro vice qualibet in. C. s(olidos). d(enariorum). et quilibet possit esse accusator et credatur suo sacramento et habeat tertiam et medietas banni sit comunis et alia medietas sit accusatoris. Et volumus quod non sit licitum alicui aucupari ad aretum nec ad aredas et qui contrafecerit puniatur pro vice qualibet in. C. s(olidos). d(enariorum). et quilibet possit esse accusator et credatur sacramento accusatoris et habeat tertiam et medietas banni sit comunis et medietas sit accusatoris. Et insuper nullus debeat aucupari nec capere aliquas columbas ad pigellas nec ad aretum nec ad aliquod aliud ingenium vel edifitium exceptis columbis cuparellis et forasticis et qui contrafecerit puniatur et solvat nomine pene comuni pis(ano) pro qualibet columba. xx. s(olidos). d(enariorum). et quilibet possit esse accusator et credatur sacramento accusatoris et illius cuius fuerit dicta columba. Et preterea omnia que continentur in hoc. C. ab eo quod incipit preterea et cetera. que fuerunt condita in M. CCLXXXXVIIII. Ind. xij. die xxj. Julij a dicta die in antea valitura.

1299 Preterea volumus quod nemo vendat vel vendere presumat aliquas columbas de predictis que inhibentur capi vel offendi ut supra dicitur contrafaciens tamen predictis Salvis quicumque puniatur pro qualibet columba in. x. s(olidos). d(enariorum). et quilibet sit accusator et credatur sacramento accusatoris et habeat medietatem banni et hoc. C. fuit conditum MCCCI. Ind. xiiij. Dummodo de suprascriptis pen(is) de captore et offensore ipsarum columbarum nullus alius admittatur

1301 ad accusandum nisi dominus ipsarum columbarum vel filius vel nepos carnalis ipsius domini et eorum sacramento vel alicuius eorum credatur dummodo talis filius vel nepos accusat cum expressa licentia auctoritate patris vel avi patris domini dictarum.

columbarum [illegible] fuit [illegible] capitulum [illegible] correctum in aliqua parte [illegible]
xxiiii. ind. xii. die ultimo augusti. Item quod [illegible] castrorum et villarum [illegible]
[illegible] custodes eligendi pro custodia dampnorum datorum [illegible]
[illegible] castrorum et villarum et quilibet eorum teneantur et debeant denumptiare [illegible]
[illegible] iudicia et offitialibus quibus agetur [illegible] qui ceperint vel
offenderint [illegible] columbarum [illegible]
[illegible] capientes vel offendentes teneantur emendare dampnum domino [illegible]
[illegible] dampnum [illegible] extimatorem [illegible]
[illegible] ad emendationem dicti dampni aliquo statuto speciali vel generali
[illegible] non obstante [illegible] dampna [illegible] denumptiaret
vel assignaret [illegible] denumptiat vel assignat [illegible]
[illegible] officiali
[illegible] castrorum et villarum recipiat [illegible]
[illegible] non capiat non offendat [illegible] vel ceperit [illegible]
[illegible] vel offendere [illegible] denumptiandi [illegible]
[illegible] offitiales [illegible] sine [illegible]
[illegible] non obstante et hoc addito [illegible]
1308 89 viii. ind. vii. die [illegible] octubris.

[illegible] anglia [illegible] filiorum legentium
[illegible] dampnat [illegible] de filiis [illegible] de fimo [illegible]
[illegible] capitulum [illegible] lectum [illegible]
[illegible] non legittime dampnatum nec culpabile [illegible] dampnatus
[illegible] estimata [illegible] de medio [illegible] quod statutum valeat ab hodierno
[illegible] pro lege [illegible] et fuit firmatum in MCCLXXXVIIII ind. [illegible] die
[illegible] augusti.

90 Baylitores castrorum et villarum quilibet per sinum castrum et vil
lam in principio sue baylie teneantur facere duos custodes qui
debeant die noctuque custodire in eorum tempore eorum territorium ad
hoc ut malefitia et dampna data non possint in aliquibus bonis.
Et potestas et capitaneus teneantur poni facere in breviario quod teneantur
baylitores de suo sacramento quod sic facere teneantur
ordinamentis tamen domini capitanei semper salvis. Volumus in
super statuentes quod si aliquod dampnum datum fuerit de die vel de
nocte. Et nesciretur qui dampnum dedit illi quorum dampnum fuerit
teneantur custodes castri seu ville ubi dampnum datum fuerit teneantur
et debeant assignare illum vel illos qui dampnum dede
rint. Et si non fecerint emendationem dampni de suo facere
teneantur. Et ipsi custodes die noctuque debeant taliter
custodire quod scire debeant dampna dantes. Et si dicti
LXXXX custodes assignaverint seu accusaverint aliquem dampnum
dedisse in re alicuius dictorum custodum credi debeat iura
mento. Sed quando custodes non assignabunt dampnum dantes
credatur iuramento patientis dampnum de ipsius dampni ex
timatione. Et ipsum dampnum de suis bonis emendare per
proprios emendare ac solvere teneantur. Et iudices dampnorum
datorum ad hoc superius constituti, seu potestas illos
quos dicti custodes assignaverint debeant condempnare.
Et ipsos custodes quando ipsi quando ipsi non assignaverint dampnum
dantes patienti dampnum in emendatione dampni
debeant condempnare ab ipso patienti dampnum dampni
extimatione prestito. Cum autem dictum capitulum non sit
bene clarum, set obscurum dicimus declarantes quod si dicti
custodes accusabunt vel denuntiabunt vel assignabunt
aliquem vel aliquos dedisse dampnum in rebus vel bonis
alicuius tunc interrogari debeant per iudicem vel suum notarium

coram quo erit quod dicti dampni de extimatione dicti
dampni contenta in libello facto contra dictos custodes.
Et si dicti custodes affirmabunt dictam extimationem. et
tantum fuisse dictum dampnum quantum extimatum est. et dicto
libello. tunc ille vel illi qui vel quos dicti custodes
assignaverint condempnetur per iudicem coram quo erit
dicta questio sine alia accusatione danda contra eum vel eos
in extimatione dicti illi qui dampnum passus est. [illegible]
[illegible] secundum formam statuti loquentis de dampnis
datis quod incipit si quis dederit dampnum alicui et cetera.
Et de predictis dictis custodibus credatur ita quod non oporteat
illum qui dampnum passus est aliter probare per testes.
Si autem dicti custodes assignaverint vel accusa
verint vel denuntiaverint aliquem vel aliquos dampnum
dedisse. non tamen affirmaret extimationem contentam in li
bello dato contra eos dicti dampni et non esse tantum dampnum
quantum extimatum. Et positum est in libello seu
accusatione. tunc ille qui dampnum passus est probare debeat
per testes summarie sine libelli oblatione et litis
contestatione contra illum vel illos quos dicti custodes
assignaverint. Et secundum extimationem et probationem
quam faciet de dampno sibi dato condempnetur ille
vel illi qui fuissent assignati per dictos custodes
sicut quod condempnaretur ille qui dedisset dampnum alicui
secundum formam statuti superius nominati quod incipit
si quis dederit dampnum alicui. et cetera. Et predicta
omnia valeant a die xxiii. iulii in antea. in MCC
LXXXXIIII. ind. vii. quo anno die predicta omnia
fuerunt edita et firmata. Et si dicti custodes
non assignabunt vel accusabunt aliquem dedisse
dampnum contemptum in libello seu accusatione dampni
data contra eos. per aliquem. tunc iudex quotiens faciat
iurare illum qui dampnum passus est. Et si affir
maverit et dixerit suo sacramento se dampnum fuisse
et recepisse sub custodia ipsorum custodum faciat
eum dicere et affirmare suo sacramento extimationem
dicti dampni. et quantum fuit dampnum sibi datum sub
custodia dictorum custodum secundum extimationem quam
faciet suo sacramento dicti custodes condempnentur
illi qui dampnum passus est. Quando dicti custodes
non possint nec debeant de aliquo dampno dato
in rebus alicuius denuntiare nec assignare do
minum rei. nec aliquem de sua familia. nec labo
ratores. nec aliquem de familia laboratoris. nec
aliquem qui non sit de protectione et iurisdictione
communis et curie perusine. nec aliquem consanguineum
illius cuius fuerit dampnum vel laboratoris illius.
Et si assignaret vel denuntiaret contra dictam formam
non audiantur. nec admittantur immo sit nullius
valoris et momenti. Et dicti custodes qui contra
dictam formam fecerint habeat et solvere teneantur
et debeant pro unoquoque et vice qualibet x. libras
denariorum. cuius bampni medietas sit communis et alia
accusatoris. Et quia castra et ville in fraudem

freqnt ñ faciunt ñ assingnat dcōs custodes. Volum̃
q͛ q̄lib3 castrū ⁊ villa Coītat͛ pis͛ ⁊ eoꝝ syndici seu
baylitores tñant͛ ꝑ totū mēs̄ maij faċe ⁊ assignaċe in
dicā pōt duos custodes supi͛ noīatos qui hēant of
fitiū supi͛ in h̄ caplo denotatū q͛ si ñ feċint ut dcm̄
est Castrū C. lib. Et villa. C. s. coī pis͛ solṽe tñant͛.
Et nichīo cogant͛ ꝑ iudicē dcōt positū sup dāpnis
datis ad faciend̄ ⁊ assignād custodes p̄fatos. Et h̄.
1295 C. fuit fc̄d i. M. CCLxxxv. ind. viij. Duret āt offiñ
dcōꝝ custodū ꝑ unū āñū. Salvo q͛ illi qerūt custo
des. ⁊ tp̄e quoꝝ datū fuit alic̄ aliq͛ dāpnū ex q͛ dnū
tiati nō fuīnt ipis exñtib3 in offō l͛ fuīnt denūtiati
et dāpnū datē l͛ dātes ñ denūtiauīnt ⁊ assiguīnt
s̄m formā stat͛ ñ obstāte q͛ ñ sint ī offitio. l͛ q͛ eoꝝ
offiñ sit finitū possint accāri d̄ ipo dāpno dato ⁊ p͛ cd
ꝓcedi s̄m formā supdcī capli usq3 ad unū mēs̄ pt͛ fi
nitū eoꝝ offiñ. ac si eēnt in offitio. Et ipi ñ obstāt
q͛ eoꝝ offitiū sit finitū p̄sint debeant ⁊ tñant͛ usq3
ad unū mēs̄ finito eoꝝ offitio omīa ⁊ singlā facieda
tñant͛ ⁊ oplłant͛ s3 formā supi͛ in p̄senti caplo deno
tatā tā quo ad denūtiatōm faciendā q͛ ad solutio
nē pene ⁊ emdatione dāpni s̄m formā supdcām.
ac si ofeāīnt ⁊ ñ fuauīnt formā dcī capli ac si ī dcō
offitio ꝑmanēnti ñ obstāte aliq͛ caplo p̄cedente
l͛ seq̄nte hoc caplm̄. Et q͛ fcm̄ fuīt in p͛dcīs ācta
p͛dcā tam ot͛ eos qui fuīnt custodes ut dcm̄ ē q͛
ot͛ illos q͛s assignauīnt dāpnū dedisse valeat ⁊ tene
at ⁊ plenū sortiat͛ effcm̄. ac si ipis exñtib3 in offitio
fcm̄ eēt. Et ea q͛ otinet͛ in h̄ caplo fuerūt edita in
1299 M. CCLxxxxviiij. ind. xij. die xxij. junij. ⁊ dcā diei
anā ualitur. Et uolum͛ q͛ nll͛s de Coītatu p̄sit
nec debeat ꝯ aliq͛ d̄ Cuut͛ uinare d̄ aliq͛ dāpno
dato. s3 p̄sit ꝓbare ot͛ eū ꝑ duos testes. ⁊ sic admic
tat͛ ⁊ alio modo ñ. aliquo caplo ñ obstāte. Hu
ic quīd caplo duxim͛ iungētes q͛ si alic̄ factū
fuīt siū datū dāpnū d̄ die ul͛ d̄ nocte ī aliq͛ do
mo siū domib3 seu reb3 in eisdē exñtib3 ꝑ ingr͛
sum siū fractionē domoꝝ seu ꝑ asportatione reꝝ
exñtiū in domib͛ exñtib3 l͛ castris l͛ uillis Comi
tat͛ pis͛. Et dcm̄ dāpnū ñ p̄s3 ꝓbari fore factū
eis ꝑ testes. ⁊ maxīe cū ibi nō h̄itent ñ possit
sciri bñ qui dāpnū dedit seu res accepit seu as
portauīt ab illo qui dāpnū passus fuīt seu res fue
rint accepte q͛ tūc syndicus siū syndici seu mas
sarij Castri l͛ uille tñant͛ denūtiare siū assignaċ
dāpnū dātes. l͛ res accipiētes siū asportātes de
domib3 supradcīs q͛ si nō feċīnt emdatōem dāp
ni ⁊ reꝝ acceptaꝝ seu asportataꝝ faċe tñant͛ pa
tienti. l͛ ei cui accepte fuīnt res. dcī syndici et
massarij ville seu castri quoꝝ l͛ quaꝝ syndici fue
rit. Et si dcī syndic͛ seu syndici l͛ mas͛ assiguīnt
seu accāuīnt l͛ denūtiauīnt aliq͛ dāpnū dedisse
ul͛ res accepisse supdcm̄ dcōꝝ syndici seu sydicoꝝ
ul͛ mas͛ cōi debeat irremito. s3 q̄n syndic͛ l͛ mas͛
ñ assignabūt dāpnū dantes seu res acceptā et
asportatas de domib͛ supdcīs eōdat͛ sacramēto pa
tientis dāpnū de ipius dāpni ⁊ reꝝ acceptaꝝ ⁊
asportaꝝ extimatōe ⁊ fcā dcā declaratōe ⁊ exti
matōe dcām extimatōem dcī syndici ⁊ massa
rij ⁊ hoīes dcē uille solṽe ⁊ dare tñant͛ dāpñ
passo cui ... fuīnt accepte ⁊ asportate d̄ do
mib3 supradcīs. dūmō illa sollepnitas req
ratur et obs͛uetur. Et fiat in p͛dcīs tam ꝯ
dcōs sindicos uel mas͛ quā pro agētibus ⁊
otra agētes otra eos sicut requiritur fit ⁊
obs͛uatur in denūctiatōe que fi͛ debet ꝑ cu
stodes p͛dcōs de dāpnis datis in tritorijs et
pertinentijs eoꝝ castroꝝ et uillaꝝ. Et hic
1301 .s. fuit editus in. M. CCC. p͛mo. ind. xiiij.
Supdicto quidē caplo addimus statuētes
ad tollendas fraudes et dolositates que sepe
omictūnt͛ ꝑ syndicos et baylitores castroꝝ et
uillaꝝ comitatus p͛dcī in eo q͛ nō faciūt. nec
assingnāt custodes p͛dcōs corā iudice potātis
et ipā causā qui dampna recipiūt in eoꝝ trito
rio nō possunt oqueri de custodib3 supradcīs
ex forma capituli prenarati. dicimus statuī
et ordinam͛. q͛ si aliquis ul͛ aliqua recepit ul͛
recipiet in futuꝝ aliquod dampnū in tritorio
alicuius castri ul͛ uille cui custodes nō fuerīt
assignati ut supius est narratū nec repiantū
scpti in libro cōis pis͛ q͛ ipē ul͛ ipā qui dampnū
recepit seu recipiet possit accusare et denūcti
are sindicū ~~supchetuꝝ~~ ul͛ massaīos ipius castri
ul͛ uille. Et dcī sindicus et massarij ⁊ quilibet
eoꝝ tñant͛ denūctiare et assingnaē dāpnū
dantes ul͛ qui dederīt seu dabūt infuturū.
Et si nō denūctiauīnt dampna dātes ul͛ qui
dabūt ut dcm̄ est de eoꝝ propo emdare te
neantur ut tenentur custodes p͛dcī ex forā
capituli prelibati. Et eo m̄ ⁊ forma quia pro
cedatur otra dcōs syndicos ul͛ massaīos ⁊ q̄lib3
eoꝝ et denūctiatos per eos ul͛ aliquē eoꝝ et
tam pro agentib3 et otra agētes tanq͛ p͛ceditū
otra dcōs custodes et ꝓcedi debet ex forma su
pradcī capituli. et quelibat uniūsitas cast͛ et
uille tñant͛. facere ostituē et assignare coram
iudice supradcō in p̄ncipio regiminis potātis. cui͛
libet et massaīos supradcōs et quolib3 alio tp͛e
quo expedierit uel poterit et ad petitōeꝝ cuiuscū q͛
sub pēā otempta in. s. supradcō q͛ loquit͛ de
custodib3 assignandis aliquo q͛ posset dici ul͛
allegāi in oꝝium nō obstāt͛ et inde quilibet
possit eē et ualāt accusatoꝝ. Et hic. s. fuit
1307 editus in M. CCC. vij. ind. quinta. die xiij. Julij.
ab ipa die in anā ualitur.

Q uicūque uellet
Q uīx uiam p͛cam

91

uel mcinale; ul' aliam rem cois hedificare tñatu
requirē potate; et capitañ ul' unū eor ul' iudice;
ul' notm eor ul' alicuius ipor. Et potas. ul' cap
tñatur mictē unū ex suor iudi ul' notor adui
dum locū ubi hedificari debet. Et tūc ille q̄ mictit
aduidendū locū pdcm mesuret ul' mensurā faciat
rem priuati are cois unā mensurā reliquā hedificare
uolenti. et aliā secū apportet. potati ul' cap psētandā
ut de re cois aliquis nequeat occupare. Et si qs
requirē ut dcm est neglexerit. C. s. d. noie pene
coi puf solue tñatur et totū q hedificauit debat
remouere. [Rubrica: q̄d cognitio sanguinis nō spectet ad aliq̄]

LXXXXI

92 Aliciū pusino qui sit ul' nō pus pter quā in castro
sit pusine iurisdictionis liceat aliq̄ [plebis].
punire occasione alicuius maleficij ul' delicti
ul' q̄ delicti. nec aliquā cognitionem sanguinis hr̄e n̄
occe pdci aliquē cape ul' capi face. Et quicumq
cōfecit ul' face ul' aptentare presūpsit. C. libr.
dn. pene noie noie solue tñatur. Et plus sim
debitur capitm et priorib; artium pusinis. Dū
m̄ pdcā in castro plebis nō uendicet ō locum.

LXXXXII

93 Cum not scripsit instrm a x. lib. [Rubrica: q̄d notitia not hr̄at testiū]
supra notitiam tum testiū heat [hr̄at testiū]
uel duor ad minus et alit ipm facere nō [ī]stra-
attendet. Et notar̄ cō scripsit instrm quātitatem
pecunie nō breuiatā. Set extensis litteris scribē tñat.

LXXXXIII

Et nullus iudex auctoritate imponat nisi presē
tibus ptibus et de pturum uoluntate. [Rubrica: q testes]

94 In testmis codicillis q omi ultiā [sufficiat in sto] uoluntate a. C. libr. i. sufficiat tres boi [codicillis q ultiā] [uoluntate]
et liberi boies. Et a. C. libr. sup sufficiat quīcque
testes. et si uiri nō eent sufficiat sufficiat pro
unoquoque uiro due bone mulieres et ydonee. Et
h de illis intelligatur qui possunt oee condere
testamentum. [Rubrica: q not post capit cū spatib]

LXXXXIIII

95 Si testator aliquid coi puf [pauis delegatis eis]
relinquerit mox postquā obierit [relictis]
testator. not cimorare debeat potate;
ul' capitm. ul' aliū pro comi de eo q relictū
fuit coi. q noto debat hr̄e a coi pro qualib; libra
ei relicta. xij. Et si not nō assignauit inf. x. dies
post morte testatoris. xxv. libr. d. potas q capit
ei tñantur auffere pene noie p coi. Et ite qlib;
not tñatur inf octo dies post morte testatoris
cuilib; legatū ei fcm a dco testatore penitus assi
gnare. Et qui cōfecit coi puf solue debat dcam
penam. Saluo q pdca intelligantur in legata
fc̄a de ciuitate et non de comitatu.

LXXXXV

96 Si quis ul' si qui decessit
abintestato et nō hūit
filios ul' cōsanguineos unū ul' plēs succedat ei

LXXXXVI

ul' eis pusina. [Rubrica: q̄d hoies alr nō possit uende] 97
Nullus ho alicuius dni ciuis [aliqd sine licentia]
ul' comitatensis hant potatem uen [sui]-
dendi ul' pignorandi ul' alienādi bona sua si
ne sui dni licētia. Et si aliquis emerit sine lic
dni sui si sciuerit eum ee hoiem alicuius ul' ei
dcm fuit. ptium et re pdat. et eū ee hoiē alicuius
ad dnm debeat deuenire. Et hoc locū heat p ptrito
pterito et futuro. Saluis uenditionib; q obligationib;
fcis añ tpe potatie dni Ranerij bulgarelli que
firme debeat pmane. [Rubrica: de electoe offitialium sup] 98

LXXXXVII

Potestas et capitañ tñantur [uecturis q qualiter]
et debeat qui eligent alij offitiales [sebentur-]
cois pusij eligi facere in maiori cōsilio sorte hre
unum tres offitiales. s. unū bonū hoiem. unū
marescalcū. et unū notm qui sit sup uecturis.
Et duret eor offitiū p sex. mses. et sic de. vj. mf
in sex msib; obligant. et heat quilib; eor pro suo
salario a coi puf pro dcis sex msib;. xx. s. dn.
Qui offitiales tñantur et debeat face bapnū
per totam ciuitatē et burgos omi mse semel
quodomis hūtes equos ul' mulos ca danda eos
aduecturā cōparant corā eis cū ipis equis et mul
infra. viij. dies a tpe bannimēti ad assignandū

LXXXXVIII

ipis offitialib; ipos equos et mulos qui occasiōe
dandi aduecturā corā eis fuerit assignati. q oia
singna et macalas et magagnas eor. Et postea
eos bona fide sine fraude debant extimare. Ita q
illi quor fuint extimatōm scire nō ualeat. Et si
nō dci equi ul' muli morirent ul' magagnarentur
penes cōductore ita q nō eent recipiendi a locatore.
illi quor fuint equi ul' muli recipiat et hant a
cōductore extimatōne cōceptam in libro offitialiū
pdcor et nō aliā ullom. nō obstinatiōe seu iniē
dictiōe in fraude fcam illi ul' ill' qui equos cōdu
xerint p instrm seu p cōfessioe. Et nō obstante si
cōductores renuntiabūt presenti caplo cōstituti.
Et ut dci equi ul' muli sit recipiendi uel nō
p locatores a cōductore sp sit in puidentia offitialiū
pdcor. Et cōfessio seu instrm cuiuscumq cōductionis
eet a die restitutionis ul' assignationis ultra nulli'
ualoris seu momenti existat. Et ista restitutio uel
assignatio pbari possit tam p testes quā p istrā.
nō obstante aliquo caplo instrmo seu cōfessiōe
seu aliquo caplo cōstituti. Et nullus infra offi
tialium cois puf. a xv. dieb; in antea a die resti
tutionis seu reassignationis equi sine muli resti
tuti seu reassignati aliq intelligat ullom occe
instrmi seu cōfessionis tam de equis et mulis q̄
etiā de uectura. nō obstante aliquo caplo seu ca
pitulis cōstitutor precedentib; q subseqūetib;

[Marginalia, left: Rubrica qualiter cognitio sanguinis nō spectet ad aliquē pusinū pter quā in castro plebis — Rubrica qualiter not hāt notitiā testiū in istrumentis — Rubrica qualiter testes suffi ciat in testamento codicillisq ultīa uoluntate — Rubrica q not not pot q cap cū spatib; pauis de legatis eis relictis — Et q pusina comunis succedat illis qui nō hūit filios ul' cōsanguineos]

[Marginalia, right: Rubrica qualiter hoies alterius nō possit uendere aliquid sine lic dni sui — Rubrica de electione offitialium sup uecturis et qualiter sebant — renuntiare pscripto statuto]

quibus omnibus per presens capitulum derogetur.
Statuimus insuper quod quicumque equum
seu mulum dederit seu locaverit ad vecturam
pro vectura cuiuslibet diei duos solidos denariorum recipere va
leant. et non ultra non obstante aliqua pro
missione seu confessione quam recipiet de vectura.
vel solvenda nec obstante aliquo capitulo constituti.
quod hoc capitulum precederet seu etiam sequeretur.
Et si quis pro vectura alicuius diei vel occasione
vecture. ultra receperit quam dictum sit. xx. solidos denariorum
pro vice qualibet teneatur solvere. Et ad vecturam
restituendam quam ultra duos solidos accepit per potestatem
et capitaneum compellatur. Potestas et capitaneus et alii
offitiales comunis perusii locatores qui assignaverint
dictis offitialibus equos seu mulos predictos
intra xv. dies a die restituti seu reassignati
equi seu muli tam de vectura quam de extima
tione contenta in libro offitialium predictorum satisfacere
debeant et audire feriis et feriatis diebus
non obstantibus ullomodo. Si quis autem pre
dictam formam equum seu mulum dedit seu
locaverit ad vecturam seu vendiderit in fraudem
occasione vecture. Et eundem equum seu mulum
reacceperit seu redemerit. et post talem recep
tionem alicui dictum equum seu mulum dederit ad
vecturam seu fraude vendiderit vel quocumque
modo vecture seu pretii prestiterit offitiales
comunis perusii eum non intelligant neque audiant neque
ius sibi faciant de ipsis equis et mulis atque
vecturis ullomodo. Et pretextu confessionum et
instrumentorum eius ius non debeant observare et aliquem
cogere non debeant talibus locatoribus reddere.
Et predicta dicimus observari si clarebunt
per notarium qui fecit instrumentum seu etiam per testes
tam de equis et mulis quam etiam de vecturis
Et insuper solvat quilibet contrafaciens in predictis
xxv. libras denariorum nomine pene pro vice qualibet
Et potestas et capitaneus eum debeant condepnare
de quibus condempnationibus sindici comunis perusii
se nullatenus intromictant. Et si potestas et
capitaneus ad dictam penam auferendam fuerint
negligentes. l. libras denariorum de eorum feudo et sa
lario comuni perusii solvere teneantur. Et hoc capitulum
valeat et teneat et plenam habeat firmitatem
et locum habeat in civibus comitatensibus districtu
tualibus perusinis. et etiam forensibus et valere
intelligatur temporibus preteritis et futuris. Pre
terea volumus statuentes si potestas et capitaneus
vel aliquis eorum miserit aliquem premium ad aliquem locum
pro facto vel negotio comunis perusii. et eorum tali

qui fuerit missus moreretur aliquis equus quem
duceret. Volumus quod talis equus qui mor
retur ei per factum comunis perusii ut dictum est emendetur.
ei per comune perusii. Et potestas et capitaneus dictum equum mor
tuum ei faciant emendari. non obstante si dictus equus
non fuerit assignatus vel etiam extimatus.

L Licet actenus edictum 99

fuerit statutum quod evidenter
fuit cautum quod quicumque induceret
et proponeret et inducere et proponere vellet
in iuditio aliquas exceptiones dilatorias
et declinatorias iuditii ante litis contestationem
debet ipsas probare et probatas habere. scilicet infra dies
et si ipsas non probaret infra dictum tempus. iudex vel
assessor postquam libellus fuit porrectus coram
eo aliquibus diebus postea faceret super libello litem con
testari etc. Quia tamen in observatione predicti statuti
se dicti iudices et assessores multi exhibent ne
gligentes nos pervitiosam illorum negligentiam
volentes iusta executione supplere. ac etiam
cupientes ut malitiosis litium protractionibus
occurratur quod speramus efficaciter provenire si presens
capitulum perfecte extiterit observatum. Et ut finis li
tibus aliquis imponatur ne fiant penitus im
mortales. Et ne partes ultramodum graventur
laboribus et expensis presenti capitulo et firmiter
duximus statuendum aliquo capitulo comunis vel
populi non obstante. Quod si predicte excep
tiones vel aliqua predictarum non fuerit porrecta co
ram iudice de causa cognituro quacumque civili tamen.
seu producta vel proposita fuerit set non probata infra
predictum tempus tunc dierum litis contestatio fiat
inter partes super libello proposito coram eo non obstante
aliqua appellatione interposita vel interponenda seu
petitione facta de sapiente expensis petentis seu
consilii commissione facta vel facienda pena iudici qui
predicta non faceret observari imminente. xxv. librarum denariorum
comuni perusii persolvenda. et predicta vendicent sibi locum
tam in litibus pendentibus sive causis quam etiam
in futuris. Quod capitulum editum fuit in anno
domini Millesimo cc°lxxxvj. Indictione xiiij.

100 Statuimus et ordinamus aliquo alio capitulo
non obstante quod nullus taberna[rius] vel alia persona cuiuscumque conditionis
existat audeat vel presumat vendere vinum minutatim ultra
[illegible] pro foglecta vel ab inde supra et qui contrafecerit puniatur in
[illegible] lib. den. et [illegible] inquirat potestas [illegible] capitulo [illegible]
vel aliquo alio non obstante dum modo predicta non intelligantur in loco
habent donec romana curia perusii permanebit quo tempore cuilibet
liceat vendere vinum [illegible] sine pena [illegible]
fuit [illegible] penultima [illegible]
[illegible] valitur. Et potestas [illegible] teneantur
facere inquisitionem [illegible] vinum vendentes [illegible]

1286
1304

forma. et quilibet sit accusator et habeat medietatem banni
prolati accusatore per duos testes legitime. et quod nullus re-
uendens unum possit tenere discum ante hostium domus
uel tabernae ubi unum uendat sub pena x. lib. et quod quo-
andius uolentium intrare in tabernam posset aliqua-
liter impedire et de predictis possit inquiri non obstante
capitulo inquisitionum quod incipit cum multe. et hoc capitulum fuit
conditum mcccxiiii. Ind. xii. die ultimo aug.

1314 101 Tatutum est et ordinatum quod quoddam scapulum iuxta ponte
impertinentiis uille sancti martini in colle cui ab tres
partibus confinaldutum domini fauatoris et ab partibus ce-
necthum sit et esse debeat comune dictorum ominum itaque de
ipso possint facere quicquid uoluerint sicud de eorum proprio et
pro dicti scapuli inante solue extimationem faciendam
per unum uel duos fratres de predicta eligendum uel eligen-
dos per ministrum ipsorum fratrum quod extimationem soluere
compellantur et quod ipsi fratres sic eligendi possint extima-
re omnes uias suppensas et scapulas et remansu-
ras et concedere illis personis quibus melius adiacebit
et illi quibus concedentur inante soluere extimationes
per eos faciendas ac etiam compellantur per potestatem et capitaneum
sicud si sponte ad predicta se obligassent. et hoc capitulum
fuit factum in mcccxiiii. Ind. xii. de mense augusti.

1314 102 Et decet materia et cautela iudicibus et sapientibus ciui-
tatis perusii ad consulendum super aliquo dubio per potestates
assumptis subtiliter examinandi et plene deliberandi ad in-
uestigationem ueritatis et potestatibus ipsis exiperi consilio sa-
lubriter succurratur. Statuimus quod si potestates atque ciuitatis
et burgorum perusii presentes uel futuri comiserint aliquod factum
uel dubium alicui sapienti uel sapientibus uiris ciuitatis
perusii et ipsi sapientes ipsis potestatibus atque fecerint uel dederint
aliquod consilium ex quo in futurum preiudicaret uel aliquod preiu-
dicium perueniret comuni perusii uel specialibus personis uel alio modo
quocumque qua de causa per executionem ipsius consilii quod potestates
atque fecerint aliquo tempore ipsi potestates condempnarent per ali-
quem offitialem comunis perusii uel aliquam penam incurrerent quod
ipse uel ipsi sapientes qui ipsum consilium tulerit uel tule-
rint tulisset uel tulissent inante et debeant et cogantur
per quemlibet offitialem comunis perusii reficere reddere et restituere
integre cum effectu ipsis potestatibus omne dapnum et interesse et
omnem condempnationem quam incurrissent uel incurrerent
seu incurrerit dicta de causa tamquam si ad predicta sponte se
obligassent et intelligatur auctoritate presentis statuti se obli-
gasse ex ... confessionato et quod de eis procedatur su-
marie et de facto sine strepitu libelli et litis contestatione
et sine strepitu et figura iuditii et sine decimo mitten-
do ad modum comunis perusii quemadmodum ex instrumento confes-
sionis omni iuris ordine et solempnitate obmissa et
substantialibus iuditii et premissis. et quilibet filius
familias iudex ad consulendum assumptus et minor xx
annis qui pater se ad consulendum assumi intelligatur
auctoritate presentis statuti maior xx. annis et tamquam paterfami-
lias et ex aliqua predictarum causarum possit aliquali se in-
uare non obstantibus predictis uel aliquo predictorum aliquibus
statutis ordinamentis uel reformationibus factis uel fiendis
de quibus in eis loquentur quibus et cuilibet eorum quantum
ad hec derogari uolumus ac si de ipsis notatim et specialiter
fuisset in hoc statuto facta expressio et si potestas et capitaneus
uel aliquis offitialis comunis perusii ad predicta fuerint negligentes
uel remissi puniantur in eorum syndicatu in mille lib. den. et hec
predicta omnia habeantur et obseruentur pro lege et statutis populi perusii et pro-
nuntiatur et scribatur in uoluminibus statutorum populi descriptis in statutis
et hec capitula fuerint posita in statuto populi perusini auctoritate reformationis consi-
lii populi perusii ut patet manu magistri thome notarii reformationum consi-
lii populi perusii sub anno domini mcccx. Ind. viii. die xviii. febr.
eadem die mandauit per capitaneum domini labertini de galluciis bo-
nonie capitaneum populi perusii. 1310

103 Item instituto
populi perusini continetur quod si quis habet uel habuit instrumentum donationis gene-
ralis uel specialis uel testamenti super aliquo. a. decem. lib. supra tenetur usque
ad festum omnium sanctorum presentare uel capitaneo uel iudici curie assignare. in talis
exceptione. et spiritu obseruatur iudicium et obscurum dicimus et ordinamus ad euitan-
dam quaestiones que super dicto capitulo possent oriri et ad declarationem ipsius
quod si quis habet uel habuit instrumentum donationis generalis uel specialis uel testamenti
codicillorum siue legati a decem lib. supra possit assignare seu assignari
facere quocumque tempore a kalendis maii usque ad festum omnium sanctorum et insinuari
facere non obstante si non fuit assignatum assignatum uel assignari primo anno mor-
tis testatoris seu donatoris quantumcumque tempus excessisset. et hec intelli-
gatur si medio tempore s. a festo omnium sanctorum usque ad kalendas maii petitio non
esset uel erit de dictis donationibus testamentis codicillis seu legatis castri et ca-
sibus iudicatoris perusii saluis aliis beneficiis et exceptionibus si que possent opponi de
iure uel per formam statuti et hec ualeat ex nunc s. a die ueneris xiiii. mensis iulii
in antea in testamentis codicillis et donationibus ab hinc retro factis et que in posterum
futuris et hec capitula fuit condita mcccvii. Ind. v. die xiiii. dicti mensis
iulii. 1307

104 Item per tecclum neturelle petrum | gutium perutii ranaldi | andru-
tium mole sbefeli | cynaldolum bigdonis | antonium beneuenu-
tum paulutium symonis | cresadium lanarium | baldolum recoli | et uenturella iudi-
cis peter sub anno domini mcccxiiii. de mensibus iulii et augusti et per eos
fuit ordinatum pro bono et pacifico statu ciuitatis perusii quod per potestatem et capitaneum
ciuitatis perusii discordantes et hodium et inimicitias habentes ad concordiam et pacem
reducantur. ac inimicis omnibus habent debent peller per quem multi habent de eis
potestates hodio et eosdem potestates et suos offendere student. institutum quod esset
expressum prudiosi ideo ad tuendum et conseruandum pacem et precatus offitium et libe-
re ipsius statuimus et ordinamus quod nullus audeat uel presumat offendere de eis
potestatibus uel eorum notarium nec eorum fratres patres atque filios dictorum ... a qui-
cumque eos offenderit uel eorum filios patres uel fratres in persona cum ... effu-
sione manu ... sibi debeat amputari. Si uero occiderit aliquem ex
predictis puniatur pena capitis et sic caput amputetur et quod predictis non possit se de-
fendere proclamare. Si uero aliter offenderit aliquem de predictis soluat quadru-
plicem penam quam solueret si alium ciuem perusinum offendisset et sufficiat pro
probatione publica uox et fama quod offensio predicta facta sit dicta de causa quod capitulum fuit
conditum in mcccxiiii Ind. xii.

105 De utilitate et comodo comunis perusii et ciuitate sua
et districtualium ipsius comunis. Statuimus et ordinamus quod in futurum iudex si-
stitue nec aliquis offitialis comunis perusii presentis uel debeat in pena. C. lib. den.
prouidere qualiter quod conferret aliquem potestatem uel clericum per annum in capitulo sorte
alicui ad ... nec aliter ullo modo stabilire nec concedere facere ... in pena

103v

[illegible] ... pena [illegible] ... et pena [illegible] ...

[illegible]

... [illegible] ... qui auctoritate [illegible] ... in quolibet [illegible] ...

[illegible] ... xl. lib. [illegible] ...

[illegible] ... quolibet [illegible] ...

[illegible] ... Ind. xii. [illegible]

106 [illegible] filium vel nepotem

Qui patrem vel avum paternum percusserit vel percusserit vel in futurum percutiet [illegible] ... patris vel avi [illegible] ... pater vel avus non cogatur vel cogi possit per potestatem vel capitaneum vel [illegible] ... sub pena .C. lib. [illegible] ... vel nepoti aliqua [illegible] ... patris vel avi [illegible] ... sufficiat pro victu [illegible] ... tales filii et nepotes possint cogi per patrem et avum emancipari ad voluntatem patris vel avi paterni non obstante si filius vel nepos noluit vel non consenserit se emancipari [illegible] ... Et potestas et capitaneus tales emancipationes ad voluntatem et petitionem patris vel avi aliquo non obstante [illegible] pena .C. lib. den. proquolibet [illegible] ... cogat tales filios et nepotes [illegible] ... filius vel nepos [illegible] ... ad petitionem vel capitaneum semel et bis [illegible] ... emancipationem et non venit quod pater vel avus possit eum emancipare absentem [illegible] ... emancipato talis filius vel nepos presens habeatur. Et hoc capitulum fuit conditum in [illegible] Ind. xii. de mense augusti.

107 Statuimus et ordinamus quod potestas capitaneus vel eorum vel alicuius eorum officiales vel aliquis officialis comunis [illegible] ... non possit nec debeat mictere [illegible] vel aliquem alium nuntium per comitatum vel districtum [illegible] ... vel [illegible] ... vel [illegible] ... pro custodibus vel [illegible] vel aliqua alia causa [illegible] potestas et capitaneus [illegible] ... mictere [illegible] ... debeant per notarios potestatis et capitanei [illegible] ... in palatio vel ad [illegible] iudicum [illegible] sub pena x. lib. den. Et [illegible] ... familia [illegible] ... sub pena officialis qui plures mictet [illegible] ... qui acceperit [illegible] lib. den. [illegible] ... Et hoc capitulum fuit conditum in [illegible] Ind. xii. de mense augusti.

108 Item statuimus et ordinamus quod potestas et capitaneus [illegible] ... tum communitatem comunis [illegible] vel alicuius castri vel ville [illegible] ... pena [illegible] lib. [illegible] ... communitatem [illegible] ... impune [illegible] ... familiaritatem [illegible] ... communitatis [illegible] ... Et hoc capitulum fuit conditum in [illegible] Ind. xii. de mense augusti.

109 [illegible] ...

[illegible] ... nullus [illegible] ...

Possit vel debeat morari vel inhabitare nec stare [illegible] ... in aliqua persona. Et potestas et capitaneus [illegible] ... sub pena C. lib. [illegible] ... retinere [illegible] ... Item ad hoc ut [illegible] clusum deveniat totum ad manum comunis [illegible] statuimus quod potestas et capitaneus qui pro tempore fuerint sub dicta pena teneantur et debeant cogere realiter et personaliter [illegible] ... fructuum clusi pro anno [illegible] ... ad [illegible] ... qui [illegible] debent aliquam pecuniam [illegible] ... pro [illegible] vel extimatore alicuius [illegible] ... vel aliarum possessionum [illegible] ... per [illegible] ... nullarum [illegible] ... et [illegible] ... de [illegible] ... decimam [illegible] ... valere [illegible] ... Et hoc [illegible] ... et si [illegible] ... fructus vendent [illegible] ... puniantur in C. lib. den. [illegible] ... possessiones vendunt cum fructibus alicuius clusi [illegible] ... qui laboraverunt [illegible] vel laborare fecerunt [illegible] ... habeant duas partes fructuum [illegible] ... clusi [illegible] ... Et hoc capitulum fuit conditum in [illegible] Ind. xii. de mense augusti.

110 Quicumque fecerit vel proiecerit aliquam inmunditiam vel turpitudinem in aliquam cisternam vel puteum vel fontem vel destruxerit aliquam [illegible] vel [illegible] alicuius putei vel cisterne vel fontis in toto vel in parte puniatur in C. lib. den. Et inde per potestatem et capitaneum inquiratur [illegible] inquisitione non obstante et sufficiat probatio per famam. Et si potestas et capitaneus fuerint negligentes vel remissi quilibet eorum negligens puniatur in C. lib. den. Item quod nullus se balneet in aliqua fonte nec lavet pannos vel [illegible] vel [illegible]. Et qui [illegible] ... aque bone [illegible] ad [illegible] aquam puniatur in x. lib. den. Si autem in fonte apto ad bibendum [illegible] puniatur in C. sol. [illegible] inquiratur [illegible] inquisitione non obstante [illegible] ... Et hoc capitulum fuit conditum in [illegible] Ind. xii. de mense augusti.

111 Quicumque fecerit vel proiecerit aliquam inmunditiam vel turpitudinem in [illegible] ... vel [illegible] alteri puniatur in xl. sol. den. [illegible] ... Et hoc capitulum fuit conditum in [illegible] Ind. xii. de mense augusti.

112 Olim ut platea comunis [illegible] munda fuerit [illegible] ... de mense novembris pena C. lib. [illegible] omni anno [illegible] in consilio [illegible] facere et per plateam quod [illegible] ... anno ipsam plateam purgare et palatia potestatis et capitanei [illegible] ... filiorum domini [illegible] ... ad [illegible] ... Et illi stabiliat [illegible] ... tergere et mundare [illegible] ... platea sub pena xl. sol. den. [illegible] ... Ita [illegible] ... pena x. lib. den. [illegible] ... Et hoc capitulum fuit conditum in [illegible] Ind. xii. de mense augusti [illegible] mense novembris [illegible] ...

113 Statuimus et ordinamus ad hoc ut pie voluntates defunctorum plene executioni [illegible] ... fratri paulo [illegible] ... Et hoc capitulum fuit conditum in [illegible] Ind. xii. de mense augusti.

[illegible] ... potestas et capitaneus [illegible] ...

55\. batalie vel in aliqua domo contigua dicte vie nulla persona audeat facere nec laborare sebum nec aliquod laboritium sebi. Et qui contrafecerit x. lib. d. pro vice qualibet comuni Perusii solvere teneatur. Et quilibet de parte(?) sit accusator et habeat medietatem pene. Et iudices deputati debeant potestatis et capitanei et quilibet eorum inquirere et culpabiles punire, capitulo inquisitionum vel aliquo alio non obstante. Et hoc quod continetur in hoc ultimo capitulo fuit conditum in m.cc.lxxxxiiii. indictione vii. die xxi. iulii et vulgata eadem die ianua(?). Et nullus macellator vel alia persona possit habere aliquam domum in qua faciat aliquam turpitudinem vel possit scanare seu decoriare bestias vel sanguinem seu fecem habere vel facere coquinam vel aliquam turpitudinem iuxta puteum vel aliquod stabulum habere nec retinere aliquam bestiam nec vendere pelles, ab ecclesia sancti Donati usque ad ecclesiam sancte Lucie usque ad paletam. Et si quis contrafecerit solvat nomine pene et banni pro qualibet vice x. lib. den. et quilibet possit accusare et habeat medietatem banni. Nec etiam possit persona vel aliqua persona facere iuxta que intra domum macellatorum et piscaiolorum. Et omnes illi qui dederunt et allocaverunt domos macellatoribus constringantur ad recipiendos domos a predictis macellatoribus et recipere solutionem pro tempore preterito et illi constringantur ad reddendum pretium. Et predicta fuerunt condita in m.cc.lxxxii. indictione x. Preterea volumus quod speciales et facientes artem speciarie possint cameras habere et tenere et suam artem facere iuxta plateam vel forum ut voluerint, ita tamen quod ipsi speciales nec de predictis artibus aliquis possint nec debeant proicere aliquid turpe in platea sive foro comunis Perusii. Et si quis contrafecerit puniatur pro vice qualibet in x. lib. Et quilibet possit accusare et habeat medietatem banni. Et nulli artifici sit licitum habere neque tenere aliquam bancam vel aliquod aliud ante ianuas domorum suarum quod prestet impedimentum aliquod de v. viis regalibus ad x. passus per plateam vel forum comunis. Et si quis contrafecerit puniatur pro qualibet vice in xx s. den. Et nemini liceat vendere herbam vel paleam in lignea(?) in platea comunis a cantone domorum filiorum domini Johannis de Coppolis recta linea ad cantonem ecclesie sancti Laurentii, qui est ante cameram Symonis fabri. Verum in hoc non preiudicent his in platea in qua fuerunt domus combuste que est empta pro comuni non existente aptata. Et id quod continetur in his tribus ultimis paragrafis fuit conditum sub anno domini m.cc.lxxxv. indictione xiii. Item volumus quod nullus possit tenere bestias adventicias scilicet porcos, boves, nec alias bestias die veneris nec die sabbati in platea ante ecclesiam sancti Laurentii et domos filiorum olim domini Johannis de Coppolis. Nec aliquis. Nec aliquis debeat stare die sabbati in volta ecclesie sancti Laurentii versus dictam plateam ad vendendum oleum minutatim vel alio modo. Et quicumque contrafecerit solvat pene nomine pro vice qualibet xi. s. den. Et omnes illi qui portaverint paleas vel herbas ad vendendum per portam sancti Petri debeant illas vendere super murum campi batalie a scalella usque ad ecclesiam sancti Donati de supra murum. Et qui contrafecerit solvat pro vice qualibet v. s. d. et perdat herbas et paleas quas portaverit ad vendendum ad alium locum. Item nullus possit in via que est supra murum campi batalie habere nec tenere aliquam bancham vel discum fixum, sed ita habeat et teneat quod elevetur et elevari debeat omni sero. Et quicumque contrafecerit solvat contrafaciens pene nomine xx. s. den. Et ut predicta melius observentur et fiant, dicimus et ordinamus quod super viam predictam de supra murum et super aliis viis civitatis Perusii, et ut immunditie et turpitudines non fiant in dictis viis, eligantur v. officiales, scilicet unus pro porta, qui habeant pro eorum salario scilicet quilibet eorum a comuni Perusii c. s. den. Et dicti officiales debeant super hoc et intendere ne contrafiat. Et illi quos predicti officiales omnes vel alter eorum accusaverint facere vel fecisse contra predicta vel aliquid predictorum debeant per potestatem vel capitaneum intra dictam penam predictis condempnare et stetur de predictis sacramento dictorum officialium et cuiuslibet eorundem. Et hoc capitulum fuit correctum et mutatum sub anno domini m.cc.lxxxvi. indictione xiiii.

Rubrica quod consules mercatorum teneantur manutenere hospitale porte sancti angeli.

56 LVI

Consules mercatorum civitatis Perusii teneantur omnibus et per omnia bona fide sine fraude manutenere in bono statu res et bona hospitalis porte angeli sicut continetur in capitulo constituti. Et quolibet mense consules omnes vel duo ipsorum ad minus teneantur ire ad dictum hospitale et visitare ipsum et inquirere de vita familiarium. Et dare eis consilium et auxilium prout viderint expedire et qualiter cum honore vivere possint. Et dare debeant pauperibus ipsius hospitalis unam amphoram olei de predicto introitu mercantie quos tempore eorum officii percipient et habebunt. Et quicumque fuerit prior dicti hospitalis debeat ibi habitare continue. Et omni anno debeat reddere rationem consulibus mercatorum. Et si prior esset inventus bonus in dicto prioratu debeant confirmari. Et omnia bona que obtulit hospitali perpetuo ipsi hospitali debeant remanere. Et hoc fiat ad consensum consilii mercatorum. Et consules possint mittere et trahere quem voluerint ad eorum voluntatem. Et quicumque est receptus vel recipietur in hospitali predicto non possit cogi per potestatem vel capitaneum vel aliquem officialem comunis Perusii ad mutilandum vel puniendum aliquem qui corporali pena existeret puniendus. Mercatorum consules debeant facere rationem et iustitiam omnibus mercatoribus et omnibus qui deposuerint querimoniam coram eis de facto mercantie in rebus mobilibus secundum quod actenus eorum antecessores facere consueverunt. Et debeant questiones diffinire infra x. dies postquam facta fuerit litis contestatio coram eis inter partes si steterit per eos et non per partes [illegible] procedere nolentes. Concedimus accipiendis et habendis salariis et habitu assessorum et notariorum omnibus factis mercantie facere possit secundum quod umquam eorum antecessores melius facere consueverunt. Et omnibus de sua arte de hiis que pertinent ad eorum artem rationem facere teneantur. Dicti consules possint accipere pro decimo pro libra quolibet a x. lib. inferius iiii. den. Et a x. lib. supra ii. d. pro qualibet libra quantacumque fuerit quantitas. Et teneantur fieri facere pagamenta de debitis infra x. dies postquam receperint querimonias tam a forensibus quam civibus Perusinis. Et teneantur dari facere creditoribus bona pignora que bene valeant den. petitos si pecuniam petitam non solverint debitores. Et quod dictum est in mercantiis in omnibus aliis artibus vendicet(?) locum. Consules supradicti teneantur tenere maniam(?) in platea comunis scilicet in vico(?) sancti Herculani seu sancti Laurentii vel sancti Severi, ita quod in una quaque ebdomoda ad minus duobus diebus retineant ibi rationem in locis supradictis nominatis. Et debeant fieri facere pagamenta. Verum tamen non debeant tenere curiam in platea comunis nec alibi in die natalis domini et in festo omnium sanctorum et in paschate resurrectionis [illegible] et in pascate pentecostes et in festivitatibus sancte Marie et in die dominico et in festivitatibus apostolorum et quando fieret consilium Perusii generale. Nullus mercator terracenus(?) possit ire vel ponere debeat querimoniam ad aliam curiam quam ad curiam mercatorum Perusii de facto mercantie si ha

buent aliquid facere cum aliquo mercatore pisino. Et qui contra fecerit consules teneant semper omnibus mercatoribus quod non faciat cum eo aliquam mercantiam. Et si forenses mercator habuit questionem cum aliquo mercatore vel alio de facto mercantie sint in eius arbitrio ire ad curiam pisani. Et hoc notorium fiat hominibus pistitibus ut de hiis mercatores forenses reddere valeant certiores. 57 R[ubrica] quod nullus possit habere tendam de panectanis impla[tea].

LVII In platea et foro communis pisani nullus possit habere tendam de panectanis. Et si aliquis eam habet capitaneus teneat eam facere removeri. Et quicumque eam non removerit postquam capitaneus preceperit vel preconi fecerit vel ipsam remotam vel elevatam de cetero rexposuerit teneatur solvere pro vice qualibet .x. lib. Bancum non possit habere quilibet de .v. somissis et non ultra. Tendam non de panno possit habere quilibet quantum bancum protenditur et ultra bancum .v. somissis dum tamen bancum sit apodiata parieti camere. Et si quis contra hanc formam bancum vel tendam de panno teneret .xx. sol. pene nomine pro vice qualibet solvere teneatur. Volumus insuper quod mercatores campsores sartores et artifices civitatis pisane habentes cameras in platea vel foro communis possint inpune nullo alio statuto vel ordinamento obstante pro comodo artium eorum bancas sedendi cum memoriis eorum habere et retinere ante cameras eorum in platea et foro communis nec causis potestatis seu aliquis eorum possit procedi per aliquam curiam potestatis vel capitanei vel communis pisani contra aliquam predictorum in dampnum vel gravamen eorum. Et si processus vel novitates gravaminum seu punitionum fierent ipso iure sint cassi et casse et nullius valoris existant processus et non tute factis haberi. Et si aliqui processus novitates vel inventiones facti vel facte sunt per curiam aliquam seu officialem communis pisani contra aliquem predictorum causis potestatis vel aliquorum earum sint nullius valoris ita quod ulterius non possit procedi contra aliquem alium quam sit. Et si procederet processus nulli sint et debeant non valere. Et ne vigore presentis capituli aliquo casu temerario audeant intercedere plateam vel forum communis impedire volumus quod consules artium et consules mercantie et auditores cambii debeant talibus impositionibus et occupationibus super esse et expertis et super predictis et super predictis diffinire et ordinare et reduci facere ut eis videbitur et ipsorum diffinitionibus et ordinationibus et preceptis penitus pareant. Et qui contrafecerit puniatur pro vice qualibet in pena superius contempta de quibus dominus et relationi dominorum consulum et auditorum qui pro tempore fuerint stetur absque aliqua alia probatione non obstante aliquo alio statuto vel ordinamento huic capitulo contrariante. Et id quod in hiis duobus ultimis paragrafis fuit conditum in MCCLXXXXI. indictione iiii. die .xx. mensis sept. valiturum et 1291 ulterius. Volumus tamen quod hoc capitulum pereat et non debeant observari. Romana curia pisani permanente. 58 R[ubrica] quod capitaneus faciat vendi loca ubi stant pizicarolli.

Ad hoc quod esse pisani habeat utilitatem de locis in quibus morantur et morari debent pizicarelli et pizicarie super murum campi batalie statuimus et ordinantes quod capitaneus pisani et consules teneantur incanto intimanti facere vendi per unum annum ad bannitoris plus offerenti in maiori consilio civitatis omnia loca que sunt in viis que est in muri campi batalie a scalella ponte Sancti Petri usque ad domum nicolutii bonaventure in qua via morari debeant excepto campi aream campi batalie a medietate vie propter esse usus muri dicti campi omnes pizicarelli et pizicarelle camangiuoli et camangiuole et porcellarii et

Dum modo nullus pizicarolorum morari debeat in dicta via ante medietatem vie versus domos hospitalis pena ad penam pro vice qualibet .xx. sol. aliquid faciente pro curia pisani auferendam et quilibet possit contra facientem accusare et habeat medietatem banni. Et insuper nulla hospitalis pauperum esset aliqua domus que esset iuxta dictam viam audeat accipere aliquam pensionem ab aliquo de statis vel more quam fecerit in dicta via vel de rebus quas ibi teneret nec alia pena non dum taxat ille pena que emerent a communi dicta loca et sotii sui et qui contra fecerit solvat pro vice qualibet communi pisani .c. sol. den. et quilibet sit accusator et habeat medietatem banni. LVIII Item volumus quod commitatenses et alii qui non sunt pizicarelli et camangiuoli nec non et famuli et famule horum de pisis possint stare sine aliqua pecunia solvenda alicui hospitali persone nec emptoribus dictorum locorum in dicta via a medietate dicte vie versus domos hospitalis pena dum modo non impediat ingressus et egressus domorum ad vendendum poma et olera et alia victualia ut eis placuerit et nulla persona possit eis prohibere stare nec aliquid eis accipere debeat et qui contra fecerit solvat pro vice qualibet .c. sol. den. et quilibet sit accusator et habeat medietatem banni. Dum modo vasarii non debeant aliquid solvere emptoribus dictorum locorum ratione more quam faciunt et faciunt in platea ante ecclesiam Sancti Andree eis concessa. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCLXXXXV. indictione viii. die vi. aug. et 1295 valeat a dicta die in antea. De mercatoribus servitiis eorum artis 59

Consules mercatorum teneantur per sacramentum semper omnibus mercatoribus in pisana advenantia ut legaliter meorum libros rationes et credentias scribant. Et cum mercatori fuit solutum totam scripturam de libro faciat cancellari quam inde habent. Et faciat ita mercatores quod eorum discipuli sint firmi cum eis per sacramentum ut legaliter credentias et res eorum bene custodiant. Et consules teneantur constringere per sacramentum magistrum cum quo discipulus stat ad hoc preceptus faciendum. Et omnia que locuti in mercatoribus in superioribus et locum debeant vendicare. Si autem aliquis mercator seu campsor commiserit aliquam falsitatem in sua arte seu in aliquo offitio sibi dato vel dando a communi pisani privatus sit de cetero ab arte seu campsoria nullatenus habeatur. quolibet alio statuto seu capitulo loquente contra committentes falsitatem semper LIX in suo robore permanente. Et id quod continetur in isto .c. fuit conditum sub anno domini MCCLXXXIIII. indictione xii. Volumus 1284 insuper quod si in aliquo statuto ipsius pisani volumine aliquid quod sit contra ordinamenta artium seu contra aliqua ipsorum ordinamentorum in aliquo repertum ipsum omnino sit pro nullo et ad consonantiam dictorum ordinamentorum penitus reducatur vel si aliqua statuta ipsius pisani contradicentia stet ordinamentis artium vel ab ordinamentis artium in aliquo discordaret stet ordinamentis artium et ordinamenta artium debeant omnibus prevalere. Et hic .c. fuit dictatus et correctus In MCCLXXXXVI. indictione viiii. 1296

Si aliquis campsor aut aliquis 60 R[ubrica] de campsoribus mutuo accipientibus pecuniam vel deposito per ab aliquo. aetatis sit accepit pecuniam mutuo vel in deposito vel in acomodatum de quo deposito mutuo vel acomodato appareat confessio vel istrumentum ille campsor compellatur personaliter et realiter ad voluntatem creditoris persolutionem ipsi creditori faciendam per potestatem vel capitaneum vel per quamlibet LX

Ordinamenta artium

alium nostro communis Perusii coram quo petitio fieret. Et appellatum
ad solvendum illius mutui vel depositi faciendam, prout in ipso istro
continetur. Non obstante quod ille campsor sit minoris etatis .xxv.
annorum vel quod ad celebrationem illius contractus non fuissent duo
consanguinei illius campsoris. Nec aliqua alia exceptione
vel oppositione quod per aliquod statutum communis vel per pacta vel alio modo in contrarium
obici possit. Et hoc capitulum valeat in negotiis preteritis presentibus
et futuris et ipsum potestas et capitaneus aliquo non obstante capitulo
precise debeat observare. Volumus insuper statuentes quod si aliquis
campsor aliquam politiam fecerit sua manu de denariis quos alteri
teneretur reddere causa mutui vel depositi vel alia causa talis politia
pro confessione presentibus sit habenda et vim confessionis debeat optinere
ita quod, presente instrumento confessionis presentibus habeatur et tanquam instrumentum con-
fessionis executioni debeat efficaciter per quemlibet offitialem communis
Perusii demandari. Et id quod hoc ultimo capitulo continetur conditum fuit
1286 sub anno domini MCCLXXXVI indictione .xiiii. Preterea statuimus
quod illud idem intelligatur de politiis mercatorum et cuiuslibet alterius
artificis ordinantes quod si aliquis mercator vel aliquis alius
artifex cuiuscumque artis aliquam politiam fecerit et scripserit sua
manu de denariis quos alteri reddere teneretur causa mutui vel depositi
vel alia quacumque causa talis politia executioni mandetur tan-
quam confessio et loco confessionis in omnibus et per omnia habeatur et id
1287 quod hoc ultimo capitulo continetur fuit conditum in MCCLXXXVII indictione .xv.

61 Quod artifices sub iaceant eorum rectoribus

Artifices constringantur
sub rectoribus campsorum et eis teneantur obedire. Et si re-
puerit committere fraudem in eorum predictis puniantur in .xxv.
libris et argentum quod eis dabitur reddant et rectores campsorum
faciant saggium et si non reddiderit ipsi aurifices .xxv. libras quolibet
vice contrafaciens puniatur. Teneantur insuper aurifices campso-
LXI rum in principio sui offitii facere iurare aurifices ut ipsi
non laborent argentum minoris lege quam sterlinum et contine-
tur cum aliquis aurifex fecerit seu receperit aliquod opus
ad faciendum debeat illud opus signare signo gentili
ut ab omnibus cognoscatur et quicumque aurifex fecerit contra predi-
cta .x. libras denariorum nomine pene solvere teneatur. Et id quod continetur in
1284 isto capitulo fuit conditum in anno domini MCCLXXXIIII indictione .xii.

62 Moneta perusina De monetis expendendis
et cortonensis et alie monete grosse currere et expendi pos-
sint et debeant in civitate et comitatu et districtu Perusii et ipsas et
monetas si bone et recte fuerint nemo debeat refutare et
LXII de monete presentatores non per campsores nec per aliquem inveniendum
vel puerum eorum nec per aliquem alium nostri districtus et nostre iurisdic-
tionis debeat trabucari et ille qui dictas monetas vel aliquam ea-
rum trabucaverit .v. solidos nomine pene pro qualibet vice solvere teneatur
cuius bannum sit medium accusantis. Rubrica de tabernariis

63 Nullus tabernarius ne vendent vinum in domo eorum post
vendat alicui de civitate Perusii vel burgis vinum in domo sua post tertium
post tertium sonum campane nec post tertium sonum aliquos bi- sonum
bentes retineat in domo nec aliquis post dictum sonum audeat
bibere in dicta domo nec stare ad bibendum in eadem post tertium sonum.
Et qui contrafecerit solvat pro vice qualibet tam tabernarius quam
ille qui biberit vel steterit ad bibendum post tertium sonum
et pro quolibet eorum .xx. solidos. Et de hiis custodes noctis valeat

accusare et de dictis trium custodum credi debeant. Quia credi non valeat
si fuerint pauciores et volumus quod eorum predicta et maior pena pu-
niri non possit aliquo capitulo non obstante. Et quilibet pos-
sit vendere vinum cuilibet et quilibet possit bibere et stare ad bi-
bendum impune usque ad tertium sonum campane aliquo capitulo
1273 non obstante. Et hoc capitulum fuit conditus in MCCLXXXIII indictione .xi.
Forenses tamen et illi qui hospitantur in domo tabernarii possint bi-
bere et comedere in domo tabernarii sine pena post tertium so-
num predictum. Et tabernarii eis tunc possint dare comedere
et bibere sine pena. Et nullus possit vendere vinum
ad salmam alicui venditori vini nec aliquis venditor possit
vinum emere nisi primo venditor et emptor venerit coram potestate
vel eius iudice deputato super offitio tabernariorum et iuraverit ad
sancta dei evangelia quod veritatem assignare vini venditi. Et facta
ratione per iudicem potestatis ille emptor vini possit revendere illud
vinum ad minutum et debeat lucrari .v. solidos pro qualibet salma
et non ultra. Et si non assignaret venditam vini coram dicto iu-
dice antequam accipiat ab emptore solvat .x. libras denariorum communi Perusii
nomine pene. Et tam emptor quam venditor ad ipsam penam in
solidum teneatur. Et nullus possit vendere vinum nisi numma
tam et vasa sigillata sigillo communis Perusii ad pretium et lucrum
supradictum. Et qui contrafecerit solvat nomine pene .xl. solidos et quilibet
possit esse accusator cum uno teste et habeat medietatem banni.
Et iudex potestatis una cum illo bono homine qui dicitur esse cum eo ad si- LXIII
gnandum sigillare vasa tabernariorum et vinum vendentium possit
et debeat recercare .i. vice qualibet septimana tabernarios
si vendiderint vinum secundum formam statuti et hoc capitulum ut scriptus est fuit
1293 mutatus in MCCXCIII. Quicumque non habuerit vinum
de sua vinea possit ipsum vendere et vendi facere libere per aliquem
de sua familia vel alium dummodo non sit tabernarius. Et qui contra
fecerit solvat nomine pene pro vice qualibet .c. solidos denariorum et hoc
intelligatur in civitate et burgis. Et totum id quod continetur in isto
capitulo et istud capitulum pendeat et debeat observari in omnia
1283 civitate Perusii permanente. Et hoc capitulum fuit conditus in anno domini M
CCLXXXIII indictione .xii. Et quilibet hospitator tabernarius
seu vinum vendens in civitate et districtu Perusii debeant re-
tinere continuo ferra clavos et omnia instrumenta ad ferramenta equorum
pertinentia et vendere debeant cuilibet petenti pro convenienti pretio
et qui contrafecerit et non retinuerit ut supra dictum est puniatur
pro vice qualibet in .xl. solidos denariorum. Et ut predicta sint omnibus manifesta
potestas et capitaneus omni die sabbati in scalis palatii communis Perusii per ipsius
communis precones predicta banniri facere teneantur. Verum
totum hoc quod supra dictum est excepto consules artium et rectores
legi facere ac proponere teneantur sicut rectores ipsorum voluerint
et viderint esse aliquid corrigendum seu ordinandum et sic de
hiis rectores decreverint statuendum deinceps debeat observari.
Preterea volumus et iubemus quod cuilibet sit licitum emere vinum
in comitatu Perusii et districtu Perusii et portare seu portari facere
Perusium sine pena. Volumus insuper quod quilibet valeat por-
tare et portari facere vinum extra districtum Perusii in comitatu et comitatum
et districtum Perusii sine pena aliquo capitulo non obstante.
Preterea volumus statuentes quod quando aliquis taberna-
rius vel alia persona quecumque vendet vinum unius negetis
cum vino alterius vel aliquid sine causa et qui contrafecerit solvat

Credatur familie potestatis.

pro uice qualibet .xl. s. pisan. Et nullus audeat tenere uinum in aphora
uel alio uase quam uinum uendit ad minutum nisi in uegete a qua
petit ei uinum ad minutum semper ire debeat pro ipso uino auien
do, et ipsum auiat de uegete in qua est ipsum uinum, sub dicta pena
pro uice qualibet a contrafacientibus auferenda. Insuper uolumus
quod nullus audeat tenere ante ipsas uegetes uel uegetem
ubi habet uinum quod uendit ad minutum aliquod storium uel pannum
uel aliud apparatum ita quod quilibet uidere ualeat unde auritur
uinum, et ne possit misceri uel alia fraus committi, sub dicta pena
a contrafacientibus pro uice qualibet auferenda. Et de predictis omnibus in hiis
duobus ultimis paragraphis contentis quilibet sit accusator et habeat
mediam banni. Preterea uolumus quod quando familia potestatis uel capitanei
iuerit ad cercandum et inquirendum contra uinum uendentes secum deferant
pictictum mediuum et folietam et si inuenerint aliquem habentem uasa
cum quibus uinum uenderet non sigillata uel habentia sigilla destructa
debeant mensurare et scire si dicta uasa sunt iusta uel non et si fu
erint iusta non debeat condempnari ob hoc quia non erant sigillata uel
quia habebant sigilla destructa. Si autem inuenta uasa predicta non erunt
iusta cum uasis iustis communis pisani condempnetur quilibet cui inuenta
fuerint talia uasa non iusta in .xl. s. den. pro uice qualibet. Et
predicta omnia que in hiis tribus paragraphis ultimis continentur ualeant ab hodie
in antea. s. a die .vii. septembris in anno incarnationis mcclxxxx. indictione .ii. in qua con-
indictione et die predicta fuerunt condita et firmata. Et hoc capitulum fuit
1290 mutatum in eo. § Preterea nulla meretrix siue putana que
publice teneat bordellum possit esse ad uendendum uinum in domo alicu
ius, et qui dederit uel uendiderit, et qui steterit ad uendendum soluat pene
nomine .xxv. lib. den. Et predicti domini potestas qui est super tabernariis
et piçicarellis teneatur et debeat ad penam .c. librarum den. de suo sa
lario ad iustandum facere eos et singulas mensuras que iustari debent per
formam statuti. Et quod debeant sigillari [illegible] mensuras [illegible] et foglecta
sigillo plumbeo cum immagine grifonis et signentur et sigillentur
ita et taliter quod non possit dictum sigillum eleuari nec contrafieri. Et si
inuenta fuerint dicta uasa set dicte foglecte non sigillata per potestatem uel capitaneum
uel officialem ipsorum uel alicuius eorum puniatur in .x. lib. den. pro qualibet
uase et pro uice qualibet. Et quod fieri debeat eligi unus officialis ad
dictum officium gerendum qui debeat esse super dictis uasis sigillandis et
debeat eligi per [illegible] mensem in consilio maiori et habeat pro salario .c. s. den.
Et quod massarius teneatur facere fieri sigillum cum quo possit et debeat si
gillare dicta uasa, et nemo ad alia uasa uinum ad minutum uendere debeat
ad dictam penam. Et ille uel illi qui habuerint dicta uasa sigillata et licentiam ui
num uendendi ab aliquo non possit impediri nisi contra eum de contumacia
aliquid possit fieri. Et potestas teneatur facere bannire per ciuitatem omnia predicta et quod pro
potestate et pro iudice debeant obseruari ad penam .c. lib. den. aliquo non obstante
absque quod in capitulo et quod uice domini potestatis [illegible] additum fuit sub an.
1308 mcccviii. indictione vi. die [illegible] actum.

64 Nemo ludat in aliqua domo ubi taberna fiat uel albergaria exerceatur
uel in aliqua domo uel loco ubi uinum uendatur ad aliquem ludum taxil
lorum uel ad aliquem alium ludum siue ad denarios siue sine denariis siue uinum uel ex quo
pecunia perdi possit siue non possit. Et qui contrafecerit pro uice qualibet si
fuerit ludens in .c. s. den. debeat condempnari, saluo et reseruato quod ad ludum
quemlibet alearum possit quilibet in taberna et extra tabernam et in domo et extra do
mum ludere sine pena tam ludentis quam illius cuius esset domus uel taberna.
1301 Et hoc capitulum fuit in prima parte ipsius correctum in an. mccci. indictione

xiiii. Teneantur et tabernarii et albergatores dare capitaneo ydoneam
fideiussionem quod nullus ludet ad aliquem ludum ludorum in dicta ta
berna et albergaria uel in domo ut dictum est. Et de predictis obseruandis
et de predictis obseruandis et de soluendo pena superius notata. Et
qui noluerit dare fideiussionem uel ipsam non dederit non possit nec
debeat tabernam uel albergariam facere nec aliquatenus exercere.
Et siquis non dato fideiussore tabernam uel albergariam exercu
erit uel fecerit exercere .xx. s. pro uice qualibet soluere teneatur. Et
intelligatur ludus si inuenerint res parate aliudendi secundum for
mam statuti. Et de hiis credatur familie potestatis uel capitanei cum
duabus personis fide dignis sullato eorum firmatum iuramento. Et
si aliquod maleficium commissum fuerit in aliqua taberna uel albergaria
tabernarius uel albergator teneatur denuntiare committentem malefi
cium potestati uel capitaneo eadem die uel sequenti qua maleficium fuerit
perpetratum. Et qui hoc non fecerit in .xxv. lib. den. pro uice qualibet
puniatur. Saluo quod id quod continetur in hoc capitulo intelligatur tantum in illis qui
sunt scripti et iurati in arte tabernariorum et albergatorum et non in aliis
ullo modo. Et uolumus quod facta denuntiatione predicta potestas uel capitaneus
uel eius iudex coram quo facta erit denuntiatio teneatur per uiam inqui
sitionis procedere de illo maleficio denuntiato contra denuntiatum et punire
secundum formam statuti capitulo inquisitionum non obstante. Et hoc capitulum fuit
mutatum in mcclxxxxiiii. indictione vii. Et potestas et capitaneus LXIIII
teneatur semel in mense et toties quoties eis uidebitur expedire 1294
inquirere facere si predicta seruantur ut pena exigi ualeant a quo
fuerit exigenda. Dummodo in camera ubi lectus esset nullus
intrare debeat nec rimetur nisi prout inferius continetur. Quantum locum
ubi uinum uendit et claustrum si domus claustrum habuerit ut ludus
taxillorum non fiat nisi si ualeat [illegible]. Saluo et reseruato
quod milites siue socii potestatis uel capitanei uel alterius eorum
uidelicet sociatus cum aliquo de eorum notis possint intrare et
rimari ubicumque et in quocumque loco dicte camere et aliis lo
cis ubi diceretur uel suspitio haberetur quod fieret uel teneret
ludus taxillorum. Alii autem non associati ut dictum est nemo
possit accedere nec ire in cameras supradictas ubi lectus
esset prout ista superius continentur. Teneantur quod rectores
tabernariorum et albergatorum satisdare pro omnibus dictarum artium de obser
uando ea que in statuto presenti continentur et de incorrigibilibus eorum et
ipsi teneantur dicti artifices obseruare. Et quicumque nollet obseruare
predicta et nollet rectores non ualeat postea operari dictas artes uel
aliquam earum. Et si operaret eam uel faceret operari penam contentam
superius debeat substinere. Et rectores predicti pro eo ad penam aliquam
minime teneantur. Preterea mandamus quod potestas et capitaneus et consules
qui pro tempore erunt debeant uidere examinare et ordinare pro quanto pre
tio quilibet tabernarius et quilibet alius uenditor uini, exceptis
illis qui uinum uendunt seu uendi faciunt de eorum uineis, pretic
tum dare debeat certis temporibus anni. Et sic predicti potestas capitaneus et
consules artium predictarum et dicta predicta exstiterit ordinatum per dictos
tabernarios et uenditores uini debeat obseruari. Et siquis contrafecerit
puniatur pro qualibet uice in .xx. den. et quilibet possit accusare
et habeat medietatem banni. Et omnes tabernarii et uinum uen
dentes debeant uendere uinum ad mensuram sigillatam signo
communis, et qui contrafecerit puniatur pro qualibet uice in .xx. s. den. Et
quilibet possit denuntiare et credatur denuntiatoris iuramento
cum uno teste et habeat medietatem banni. Et cuilibet habenti uinum de sua

uinea sit licitū uēdere ad suū arbitriū ⁊ uolūtatē. dū mō uendat ad mēsurā sigillatā ut sup̄ius ē narratū sub d̄ca pena. Et h̄ruī ext̄ā nullā hāt ɔ̄grūitatē aliquo caplo loquente ɔ̄trariū nō obstante. Et pot̄ ⁊ capit̄ q̄ sunt mō ⁊ p t̄pa fuint teneāt̄ ipi ul̄ alt̄ eoꝝ ī q̄rire p̄u ul̄ secrete de p̄dīs ⁊ quolꝫ p̄dōꝝ put eis placuīt toties q̄tiens uidēint expedire ⁊ necesse eīt ⁊ ualeāt ⁊ teneat q̄cq̄d p eos ul̄ altm̄ eoꝝ fc̄m fuīt ī p̄dīs ⁊ quolibꝫ p̄dc̄tum

65 Nullus pizicarellus ul̄ pizicarella uel camāgiaiola possit nec debeat stare ad uēdendū olūs nec poma ī platea ul̄ foro cōis p̄us̄. ad penā .xx. s. dn̄. p uice qualibꝫ. Sꝫ pullaioli possint stare ī platea l̄ foro cōis p̄us̄ ad uendendꝯ pullos ⁊ alia uolatilia ⁊ q̄ ad ip̄ōꝝ arte nō sciunt p̄tine tenenda. Dū mō stent ī locis ɔ̄suetis p eoꝝ arte exercenda ⁊ sine bāchis ⁊ tendis q̄s ī dc̄is locis tenē nō debeāt nec h̄re. Et ī p̄dictis locis stare debeant ut ē dc̄m aliquo caplo nō obstante. sine aliq̄ p̄ficē soluī actenus ordinata. q̄ cōi p̄us̄ ul̄ altī occē dōꝝ locoꝝ dari ul̄ solui nō debeāt ullo mō. Et h̄ capitulū fuit mutatū. ī mcclxxxxv. ind. viij.

LXV

1295 ¶ Preterea uolumus firmit̄ statuendo q̄ nullus pullaiolus p̄se nec palā ī platea cōis p̄us̄ nec p totā ciuitatē ⁊ būgos possit emē facē pullos nec aliqua alia aīalia usq̄ ad horā nonā ⁊ siquis ɔ̄fecerit puniat̄ p qualibꝫ uice ī .xx. s. dn̄. Et silr̄ in aliqua hor̄ nullus eoꝝ possit emē n̄ emi facē pullos nec aliqua alia aīalia ī cōitatu p̄us̄ ꝑpe ciuit p̄us̄ ad tria miliaria sub dc̄ā pena. Et de p̄dīs q̄libꝫ ēē ualeāt accusator ⁊ hāt med̄ bapni ⁊ st̄et sacramēto accusatōis. Et nullus pullaiolus ul̄ pizicarellus l̄ pizicarella possit nec debeat emē columbas q̄ uetant̄ capi p statutū ip̄i nec ɔ̄ retinē ī platea nec alibi ad uēdendū. Et siquis ɔ̄fecerit puniat̄ p qualibꝫ uice in .xx. s. dn̄. ⁊ quilibꝫ ēē ualeat accusator ⁊ hāt medietatē bapni.

66 Pizicarelli ⁊ pizicarelle tabnarij ⁊ tabnarie possint emē ficus ⁊ poma q̄cumq̄ ⁊ olera ī ciuit ul̄ būgis ul̄ ꝑpe uineas ⁊ ɔ̄trias hoīnū de p̄us̄ aliquo statuto caplo nō obstāte

LXVI

67 Siquis pizicarellus ul̄ pizicarella hūit uuas amigdola uiridia nuces uirides ad uēdendū pizicarelli ⁊ pizicarelle cogāt̄ p pot̄ ul̄ capit dicē ueritatē a quo emeīnt ⁊ si pizicarellus ul̄ pizicarella nō assignaūt ⁊ nō dixeīt ueritatē de emptione .xx. s. dn̄. pene noīe p uice q̄libꝫ soluē teneat̄. Et h̄ locū nō hāt ī emtibꝫ a forensibꝫ. Nā a forensibꝫ omīs p̄ fructus ⁊ uuas emē ī p̄pune ualeant dū m̄ an̄ horā none nō emant. Et h̄ sit ī p̄uidentia dn̄i capit ita q̄ ip̄i fructus nō sint p̄cepti de bōis ciuiū ⁊ cōitatē suū p fine ciuitatis ⁊c.

LXVII

¶ Insup uolumus ad h̄ ut sit melior nūmata de uictualibꝫ ⁊ pizicarelli ⁊ pizicarelle melius se ualeant custodire ⁊ pena ⁊ timor ī cutiat eis q̄ pot̄ ⁊ capit in p̄ncipio regiminis pot̄ sorte breuiū ī maiori ɔ̄silio ciuit

eligi facē teneant̄ duos bonos custodes p pōtā q̄libet qui debeat custodire sup oībꝫ uictualibꝫ ⁊ quos uiderint facē ɔ̄ formā statuti possit ⁊ debeāt accusare ⁊ c̄dat̄ eo ⁊ sacramēto duoꝝ ex dictis custodibꝫ ⁊ hānt medietatē bānnoꝝ illoꝝ quos accusaūint.

68 Siquis īuentus fuīt uendē uuas ī ciuit ⁊ būgis ⁊ alijs locis aliis uini ūsq̄ ad festū oīū scōꝝ t̄nat̄ soluē p qualibet uice .v. s. exceptis uuis duracinis. de quibꝫ bānpus ⁊ medietas sit cōis ⁊ aliā hāt accusator.

LXVIII

69 Siquis īuent̄ fuīt deferre uuas ul̄ alios fructus ul̄ palos uinearū nocturno t̄pe seu aliud lignū ul̄ ⁊ de die q̄ nō hūit possessiones ī illa ɔ̄trata pot̄ ⁊ capit teneat ɔ̄pellē illū ad dicendū quō eas res hūit. Et si inuenerit eum nō hūisse de suo aut de uolūtate illius cui fuīt locus ul̄ res pot̄ ⁊ capit si fuīt de die .xl. s. d. pene noīe ei teneāt auferre cui bānpni med̄. sit cōis ⁊ alia accusatōis.

LXIX

70 Nullus tabnarius ul̄ tabnaria ul̄ pizicarellus ul̄ pizicarella emat aliq̄ ɔ̄mestibilia cā reuendendi ī ciuit ul̄ būgis n̄ in cōitatu p̄us̄ dedit l̄ dederit ɔ̄ formā sup̄ādōꝝ capituloꝝ l̄ aliē eoꝝ de hac mat̄ia loquentiū. Nec audeat stare ī aliq̄ strata ī ciuit nec ex̄ ciuitatē ad emp̄ aliqua uictualia. Nec aliqua alia p̄ ī ciuit ⁊ būgis cā reuēdendi emē possit. alibi uō possit ex̄ ciuit ⁊ cōitatū ubicūq̄ uellet. ¶ Tabnarij aūt possint emē carnes ⁊ res alias ɔ̄mestibiles cā reuēdendi ī eoꝝ hospitijs. Dū mō eas cottas reuēdē teneant̄ ɔ̄ facientibꝫ pot̄ ⁊ capit auferat p uice qualibet .s. pizicarello ⁊ tabnario .xx. s. d. cui bānni med̄ sit cōis ⁊ aliaꝫ hāt accusator ⁊ c̄datur iuramēto accusatōis. saluo q̄ remaneat ī p̄uidentia dn̄i capit. Dū romana cūia p̄us̄ p̄manebit. ¶ Cuilibet uō p̄ liceat ⁊ locis determinatis sine ɔ̄dictione aliē uendē panem poma ⁊ olera. Et siquis ɔ̄dicet aliē uendenti t̄nat̄ soluere .xx. s. dn̄. Cui bānpni med̄ sit cōis ⁊ alia accusatōis. ¶ Nulla insup femina que steterit ad uendendꝯ p̄ccā l̄ aliq̄ p̄ccōꝝ siue alia ɔ̄mestibilia debeat retinē colū seu roccā cā filandi ⁊ nō debeāt retinē cānistā neq̄ puer p̄uū neq̄ puellā. Et si retinuīt soluat p uice qualibꝫ .xx. s. d. ⁊ quilibet ēē ualeāt accusator. Cui pene med̄ sit cōis ⁊ alia accusatōis ⁊ st̄etur iuramēto accusatōis. ¶ Statuimꝫ insup q̄ nullus pizicarellus ul̄ pizicarella ul̄ aliquis alius audeat emē pullos de gallina p̄uenientes p dioces cicatias siue uenatores nec alia uictualia. Caseū oua poma ul̄ olera nec aliqua alia ɔ̄mestibilia ligna ā culos neq̄ uicos cā reuēdendi a mane tenpestiue usq̄ ad horā nonā. Et siquis ɔ̄trafecerit p uice qualibꝫ poat .xx. s. dn̄. ⁊ insup q̄ emit deueniat ī cōe ⁊ eū possit quilibꝫ accusare cui bāni med̄ sit cōis ⁊ alia accusatōis ⁊ st̄et iuramēto accusatōis. ¶ Statuimus ⁊ q̄ nullus tabnarius ul̄ tabnaria nec aliq̄ alia p̄ uendēs uinū seu alia ɔ̄mestibilia nec alia q̄ h̄bet n̄ ⁊ alia p̄ possit ul̄ audeat ganeas l̄ latrones nec aliū malefactorē ī domo de die ul̄ in nocte aliquo modo retinē postquā sciuīt eos l̄ eas ita ēē nec aliquā de t̄pta ul̄ futurā recipi ad se scienter nec aliquis ruffianus ul̄ ruffiana audeat ganeas

LXX

184v

conducet vel adducet aliquis pro te civitate nec contra retinere nec adiuvare contrafacienti potestas et capitaneus auferat pro vice qualibet xl. s. den. quorum medietas sit comunis et alia habeat accusator. Set domini domorum in quibus predicta fierent dampnum aliquod sine pena nullatenus patiantur.

De fornariis

71 Furnarii et furnarie debeant bene studere quoquere panem et pro cottura panum de xx panibus habeant et accipiant unum panem et non plures et accipiant panem et non denarios aliquos nisi fuerit de voluntate illius qui denarios dare vellet, et panem non accipiant ad suam electam set compensabilem, et panem in furnum mictant sine malitia et fraude ita quod unus non cogat alium nec ad invicem amplicet (?). Contra non faciens pro vice qualibet x s. den. solvere teneatur cuius banni medietas sit comunis et alia habeat accusator. Et ille vel illa cuius fuerit panis accusare teneatur et debeat furnarium et furnariam qui vel que contrafecerit contra predicta vel aliquod predictorum. Et credatur eius iuramento famuli vel famule illius cuius fuerit panis et cuilibet alterius eius familiaris. Et potestas et capitaneus contra fornarios et furnarias et panem quoquentes inquirere penitus teneantur secreto vel aperte sicut eis placuerit et quotiens aliquem contrafacientem invenerint toties eum in x s. den. debeant condempnare. Et furnarii et furnarie non consentiant famulis seu famulabus dominorum et dominarum quod furtive auferant vel fraudulenter tractent panem dominorum suorum et dominarum suarum vel pastam auferant vel farinam seu aliquod dampnum faciant in domibus seu extra nisi ipse famule dampnum suorum dominorum faciant et dominarum. Item quilibet furnarius vel furnaria possit retinere in suis domibus et habere lignea sine pena. Et quod non mictant salsam, olivarum in chibarum (?) et quod non renuntiet panem quoquere alicui postquam aliquis inceperit coquere panem ad suum furnum, eo tempore quo panem quoquerit vel gentium (?) perficere seu habuerit sine fraude et si quis contrafecerit potestas et capitaneus auferat ei pene nomine x s. den. et credatur iuramento accusatoris. Et potestas et capitaneus faciant iurare furnarios a xiiii annis supra ut predicta omnia debeant observare. Et contra eos furnarios et furnarias potestas et capitaneus inquirant et inquisitiones faciant per parochias civitatis per se (?) si observant per eos omnia que dicta sunt superius et si quis eorum inventus fuerit vel inventa contrafacere puniatur in pena superius notata.

LXXI

72 Omnes furnarii et furnarie teneantur posse quoquere diligenter bona fide sine fraude omni volenti panem quoquere facere ad suum furnum et nulli debeant renuntiare panem coquere ad penam xl s. den. Et quicumque fuerit furnarius a v annis citra et panem coxerit et furnum tenuerit cogatur per potestatem et capitaneum furnum tenere et panem quoquere cuilibet et quicumque contrafecerit solvat pene nomine comuni Perusii xl s. den. et nichilominus furnum tenere et panem quoquere teneatur. Insuper furnarii teneantur accipere ab illis quibus panem coxerint de xx panibus unum panem tantum et non plus et qui contrafecerit solvat pro vice qualibet comuni Perusii xl s. den. Et de predictis omnibus quilibet esse valeat accusator et habeat medietatem banni et nichilominus potestas et capitaneus teneantur eos recercare et requirere et contra eos inquirere duabus vicibus in mense quolibet si predicta predictos servant et repertos culpabiles condempnare secundum formam predictorum. Et hoc capitulum fuit factum et conditum .M. ccl xxxxvi. indictione viiii. die viiii. augusti. actum die i antea

LXXII

1296

valiturum aliquo alio capitulo non obstante. Preterea volumus quod dicti fornarii et fornarie possint debeant et teneantur non obstante aliquo capitulo vel ordinamento comunis vel populi vel statuto vel arte vel aliquo ordine ipsorum fornariorum sed vel faciendo quoquere ascigata (?) focatias tortas et fiatones et omnia que sub testo quocunt sub pena xx s. den. pro vice qualibet qua contrafecerint et stetur de predictis sacramento domini cuius erit aliquid predictorum sive famuli vel famule eiusdem, in ipsi furnarii et furnarie possint et voluerint accipere solutionem pagamentum pro coctura alterius predictarum rerum pro ratione panis quem quocerent. Et ea que continentur in hoc capitulo fuerunt condita in consilio mcclxxxxviii. ind. xi.

1298

73 Actaminatores seu stamigatores

Actaminare seu stamigare teneantur corbem farine quam actaminabunt vel stamegnabunt ad duas stamegnas pro xii den. quos possint accipere pro quolibet corbe ab illis pro quibus faciet actaminari vel stamignari ipsam farinam ad duas stamegnas et ab illis quibus ad unam stamigna faciet actaminari farina pro qualibet corbe possit accipere viii den. et ultra accipere non presumant. Contrafacienti potestas et capitaneus auferat pro vice qualibet pene nomine x s. den. Et potestas et capitaneus teneantur de mense maii mictere pro omnibus actaminatoribus et faciant eis iurare observare predicta sub dicta pena. Et potestas et capitaneus sive familie vel alie eorum semel in mense faciant inquisitionem contra eos actaminatores. Et si aliquem invenerint non observare predicta eum condempnare debeant in pena superius notata.

LXXIII

74 Panicoculi et panicocule qui vel que panem fecerint ad vendendum in civitate Perusii aut comitatu Perusii faciant panem ad pondus ita quod lucrum debeant de quolibet corbe ii s. den. et non ultra. Et cum ipsum retinuerit ad vendendum coptum debeat retinere. Valor autem panis venalis scilicet utrum panis sit faciendus pro uno den. vel duobus remaneat in providentia potestatis et capitanei. Si quis autem contrafecerit in aliquo predictorum puniatur in xx s. den. et perdat panem et cum iuraverit sequimentum potestas iuret predicta omnia observare. Item panicoculi et panicocule seu aliqui alii qui panem faciunt ad vendendum non possint nec debeant habere de grano comunis Perusii nec palui (?) causa vendendi vel faciendi panem causa vendendi. Et qui contrafecerit solvat pro vice qualibet pro corbe qualibet comuni Perusii xx s. den. Et quilibet esse valeat accusator et habeat medietatem banni et accusatoris credi debeat iuramento. Volumus insuper statuentes quod si aliquis panicocolus vel panicocula inventus vel inventa fuerit ad vendendum panem minoris ponderis quam esse debebit et panes minoris ponderis inventi fuerint pauciores xx teneantur solvere pro quolibet pane minoris ponderis sic invento comuni Perusii xii den. Si vero inventi fuerint xx supra et plures panes xx panibus minoris ponderis teneatur solvere comuni Perusii pene nomine xx s. den. et perdat panes prout superius continetur. Salvo quod predicta non habeant locum in fornariis coquere panem quem vendunt nisi ipsi furnarii essent panicoculi.

LXXIIII

75 Unus vel duo fratres de penitentia per capitaneum eligantur qui emant

mum eodem grani albisij. et unum eodem grani grossi. et cum consilio
unius legalis furnarij civitatis et unius panicoculi ipsum granum
faciat macinari. et burattari seu accerninari et ipastari. et
quicquid secreto fieri quod valeat melius fieri posse et subtili. et etiam
tela uteratur. ad quam pensam panis fieri possit secundum valorem. et pretium

LXXV grani tunc currentis. ita tamen quod facientes panem venalem possint
lucrari de qualibet corba grani v. s. et furfurem tamen. et non ultra.
Et quilibet volens facere panem teneat et debeat facere ipsum
bene coptum et stagionatum ad pensam qui pistores facere fuerint ordinata.

76 Homines et universitates artis tegulariorum et matonariorum
teneantur facere eorum artem et legaliter. dummodo intelligatur
et homines dicte artis et omnes et singuli debeant et teneant facere mato-
nes tonbulos et tegulas et planellas et scedas et formas
quas modo habent signatas et fertatas. et ad quas artem eorum
et tubulos tegulas et matones et planellas fecerunt hoc
anno et quod formae eorum et scede tollantur. prout adhibetur ut delinqu-
entes puniantur si contrafecerint. et qui de dicta arte contrafecerit tenendo
alias scedas et formas minores illis quas nunc tenent et
cum quibus operantur artem eorum puniatur pro vice qualibet in c. s. denariorum
et de predictis camerarii dicte artis et quilibet propterea fuerit possit inquirere
et culpabiles condempnare in pena suprascripta pro qualibet vice. et
condempnationum quas faciet camerarius. medietas sit camere et rectoris dicte
artis et alia medietas artis predicte. et nichilominus de pre-
dictis quilibet esse valeat accusator et habeat medietatem banni. aliquo
alio non obstante. Et omnia ordinamenta dicte artis appro-
bata et confirmata in mcclxxxxviij. indictione xj. per consules
qui tunc fuerunt et alios bonos homines quos ad predicta habuerunt
firma permaneant in forma predicta habeant et ipsi artifices te-
gularum et matonum nulla alia ordinamenta ex nunc possint
facere et si facerent non valeant nisi approbaret secundum formam statuti.

LXXVI Sed solvat communi perusii quod qualibet vice quod contrafecerint xxv. lib. denariorum
quam penam quilibet contrafaciens solvere teneatur nomine pene. Et
de predictis potestas et capitaneus inquisitionem facere teneantur quolibet anno
et quilibet possit esse accusator de qua pena medietas sit communis et
alia habeat accusator. Preterea quilibet de arte predicta debeat et
teneatur facere quolibet anno vel facere fieri iij. fornaces te-
gularum et tobulorum et matonum. et plures si eis placuerit
ad scedas predictas nec matones et tegulas possint emere
nec fraudem committere in predictis. Et si aliquis contrafecerit sol-
vat communi perusii nomine pene xxv. lib. denariorum. et quilibet possit esse
accusator et habeat medietatem banni. et alia medietas deveniat in
commune. Et insuper consules artium debeant revidere omnia or-
dinamenta et statuta hominum dicte artis et ea corrigere et emendare
sicut eis videbitur expedire. Possint et homines dicte artis
vendere miliarium matonum fortiorum ad dictam formam usque iiij.
lib. denariorum tamen et non plus et centonarium tegularum et tobu-
lorum fortiorum et fortiorum secundum modum et formam predictam possint ven-
dere xl. s. denariorum tamen et non plus. Et siquis contrafecerit in pre-
dictis vel aliquo predictorum puniatur pro qualibet vice in xxv. lib. denariorum
et quilibet possit accusare et stetur sacramento accusatoris cum
uno teste cuius banni medietatem habeat accusator. et predicta locum
habeant in matonarijs et tegularijs qui artem eorum fuerint so-
liti operare et operari facere ab uno miliario infra usus civitatis

teneatur et potestas et capitaneus cogere dictos matonarios et tegu-
larios qui olim ipsam artem facere consueverunt ad facien-
dum eorum artem ita et taliter quod quilibet matona-
rius et tegularius faciat in anno ad minus iij.
fornaces tegularum et matonum et tubulorum ut predictum
est bene coctorum et coctarum. quod si non faceret puniatur
quilibet contrafaciens pro qualibet vice in xxv. lib.
denariorum et quilibet possit accusare et credatur sacramento ac-
cusatoris cum uno teste et habeat medietatem bampni.
Et similiter teneantur facere omnes tegularij et
matonarij de comitatu stantes longe a civitate plus
uno miliario matones et tegulas et tunbulos
ad scedam et formam superius denotatam. Dum-
modo possint vendere matones et tegulas a
dicto pretio infra ad eorum arbitrium et voluntatem.
Et siquis contrafecerit in predictis vel aliquo pre-
dictorum puniatur pro qualibet vice in xxv. lib. denariorum
et quilibet possit accusare et habeat medietatem bamp-
ni et credatur sacramento accusatoris cum uno teste. De Fornaciariis
Preterea teneatur cogere omnes homines qui olim consueve-
runt facere artem calcine et qui consueverunt tra-
here arenam ad civitatem ad faciendum eorum artem
sicut actenus facere sunt consueti. Et siquis eis vel
alteri eorum non hobedierit puniatur quilibet
inhobediens pro qualibet vice in xxv. lib. denariorum. et
Teneatur insuper calcinaioli et quilibet alius ven-
dentes calcinariam dare corbem calcine cuilibet
volenti emere pro iiij. s. denariorum tamen portatam domum et non
plus et renaioli et quilibet vendentes arenam te-
neatur dare corbem arene emere volenti pro xviij.
denariorum tamen. Et siquis contrafecerit puniatur pro vice qualibet
in x. s. denariorum pro quolibet corbe calcine vel arene vendite
ultra pretium memoratum. Et quilibet possit accusa-
re et habeat medietatem bampni et credatur sacramento accusa-
toris. Et de predictis et quolibet predictorum
potestas vel capitaneus possint et debeant inquirere publice
vel secrete ad eorum arbitrium et voluntatem. Et de
condempnationibus que fierent predictis de causis vel
aliqua earundem syndicum communis perusii cogni-
tionem habeant habere nequeant ullo modo. Et
ut predicta omnibus liqueant manifeste capitaneus
bamniri faciat per loca omnia consueta. Dum-
modo remaneant in prudentia capitanei et consilium
qui erunt pro tempore si dicti matonarij et tegu-
larij poterunt facere vel quicquere iij. fornaces
ut dictum est vel plus aut minus et utrum dare
debeant miliarium matonum et centonarium tegu-
larum mancatarum pro minori pretio quam
dictum est supra. Volumus insuper calcinarij
causa revendendi a tribus mensibus elapsis citra de-
beant et teneantur dare corbem calcine pro iij. s. denariorum
et plus accipere non debeant. Et quicumque contrafecerit
solvat pene nomine l. lib. denariorum et predicta valeant
a die kalendarum sept. in antea in mcclxxxvij.

1298 1287

pterea nullus actā die ī anā debeant emere calci
nam cā reuendendi. ⁊ siquis contrafecerit sol
uat pene noīe .xxv. lib. pīi. Et nemo actā die
calendarum setembris in anā debeant facere
aliquam doanam de calcina ul' dematonis
seu tegul'. Et siquis contrafecerit soluat ꝓ
nomine pene .xxv. lib. dn̄ ⁊ de pdictis ⁊ q̄
liber p̄ dicorum quilibz ēē ualeat acusator ⁊
hāt med' bampni. Et pot ul' suus uicar
teneat ⁊ debeant oī m̄s face inquisitōem
de oībus que in h̄ caplo ꝯtinentur. Et si
aliq̄ inuenīt delinquentem eum ī quan
titate predicta debeat ꝯdepnare. Et si pot
⁊ suus uicar predicta facere fuerint ne
gligentes debeant soluere comuni ꝑus
illam penā quam delinquens soluere tene
retur. Quō denūtiatum fuīt capit
aliquem facere ꝯ ea ul' aliq eoꝝ que in
hoc caplo ꝯtinet. Capit p se ⁊ suum uic.
contra denūtiatum teneatur facere inq
sitionem ⁊ si aliq̄ īuenīt delinquentem
eum condempnare debeant ī pena supi
nominata. Et si capit fuīt negligens
ad predictā illam comuni ꝑus debeat
soluere quam delinquens soluere tene
retur. Statuimus insup quod capit
teneatur dāū facere illis qui preerunt ad
uias coīs ciuīt ⁊ burgorum faciendū
aptāī ⁊ matonari matones oportunos
propiis uijs aptandis ⁊ matonandis
⁊ ipis matonatis destructis reficiendis.
Addimus insup statuentes quod nul
lus tegulāīus ⁊ matonāīus calcinaiol'
⁊ quilibet alius artifex cuiuscūq artis ⁊
illi qui habent ⁊ retinent stufas ul' aliq'
ꝑ eis ul' altero eoꝝ nō det nec presumat
a kalendis maij usque ad kaledis octubr.
tollere nec tolli face eā faciendi ul' opandi
artē eoꝝ aquā de aliquo fonte qui sit ꝓpe
ciuīt ꝑus per medīū miliare. Et qui fe

cerit soluat coī ꝑus ꝓ uice qualibet. c. s. d.
predictis quilibz sit acusator ⁊ habeat med'
bampni ⁊ nichilominus pot l' capit de
p dictis teneat face īquisitiōē ⁊ culpabiles
reptos punire caplo īquisitionū l' aliquo
alio nō obstante. Et h. c. fuit ꝯditus ī. m.
cc.lxxxxiiij. ind. vij. h' aūt caplm fuit ī aliqb'
locis mutatum. ī. m.cc.lxxxxviij. ind. xj.

Potās

⁊ capit teneat

omis m̄sas coīs ꝑus face teneri ⁊ obsuari eī
dem capacitatis ⁊ q̄titatis sic fuerunt anno
preterito nō translacto ⁊ m̄sure ꝑ p̄ie coīs h̄ri
et deponant ū ⁊ apud quē ꝯ silīū ordinabit.
Ille aūt qui m̄suras emeīt a comuni eas de
beant retinē in camera coīs in qua stare sūt
solite ⁊ omes m̄sure sunt equales cum m̄
suris ⁊ emine debeāt ēē s̄īate. Et qcūq
emerit mensuras a comuni seu fructus ⁊
redite earū p̄cipe debeant h̄re oī die sabbi .x.
eminas ꝯ faciens .xx. s. ꝓ uice qualibet soluē
teneat. cuius bāni med' sit comunis ⁊ alia
hāt acusator. Quō aliquis īuentus fuīt
h̄re l' retinē aliq̄ m̄surā maiorem quem fu
erunt mensure que fuerūt anno pterito ꝓx
nunc translatto. c. s. dn̄ nomine pene sol
uere teneant. Et pot ⁊ capit eum tanq
salsāīū in maiori ꝯsilio debeat ꝯdepnare ⁊ ipi
bampni med'. sit coīs ⁊ aliam hēat acusator. Et
statuimus qd ad p̄dictā faciendā custodiendā ⁊
obsuanda unū bonum hoīem de qualibz porta
unius quoꝝ sit not. pot ⁊ capit ī principio
regiminis pot forte breuiū eligi face teneant
ad salarium q̄ ꝯsilīū ordinabit. Qui offitiales
p dictas m̄suras oī m̄se debeat reuidē ne ī ipis
fraus aliq̄ ꝯmittat. Et si dēi offitiales aliq̄ ꝯ
facientem inuenerint pot ⁊ capit ꝯ faciente
ī eam penā debeant ꝯdepnare ⁊ eā auferant ꝓ
comuni. Et statuim' q' sauma uini dist
buatur ītbz bailibz que ī bailia ꝓ una sauma

1294

1298

LXXVII

Quarte huius voluminis libro malleficiorum titulum preponentes principaliter decrevimus ordinandum. Cum omnia iura clament quod malitiis et fraudibus litigantium est penitus obviandum, ideo statuimus et ordinamus quod si aliqua accusatio porrecta fuerit coram potestate vel capitaneo civitatis Perusii vel eorum offitialibus de aliquo crimine vel delicto contra aliquem personam forensem vel aliam quecumque, predicti potestas capitaneus et eorum offitiales ipsam accusationem recipere debeat a porrigente et statim antequam porrigens de palatio recedat iurare faciat super accusatione predicta quod vera sunt que in ipsa accusatione continentur et ipsum sacramentum loco contestationis habeatur, et ipsam potestas faciat et ponat in actis et libris communis Perusii et super ipsa accusatione procedere debeat contra accusatum vel accusatos, ad citationes faciendas et notificationem faciendam, receptionem testium et condempnationem vel absolutionem et ad alia que occurrerint facienda secundum formam statutorum et reformationum civitatis Perusii non obstante absentia accusatoris et super ipsis accusationibus recipere possint omnes testes quos accusator dederit in accusatione tantum tempore dicte accusationis in scriptis et non alios, et processus qui fiet valeat et teneat ac si lis contestata esset inter partes, et totus processus factus esset partibus presentibus. Dummodo accusator solvat pro pena citationem et reus pro sua, et cetera. Et accusatores non intitus ... ... qui non venerit ad recipiendum preceptum de stando in palatio ad petitionem sui creditoris vel ... [illegible] non dimictantur nisi post contestationem litis et iuramentum calumpnie secundum partibus partes ut moris est, et hec in comparentibus in contumacia aut ... fuit elapsa contumacia accusati. Et adhuc ut omnis suspitio cesset statim cum fuerit porrecta accusatio notarius malleficiorum illius partis cui fuerit porrecta accusatio debeat ipsam accusationem examinare et absultare cum copia ipsius accusationis que remanere debeat penes ipsum accusatorem et facta dicta examinatione debeat in ipsa copia remanenda penes accusatorem ponere signum suum et suam subscriptionem in qua affirmet ita esse in originali remanenda penes eum sicut est in ipsa copia. Et teneantur predicti potestas et capitaneus et eorum offitiales super ipsis accusationibus procedere ad instantiam accusatoris si accusator voluerit, si vero non adheserit accusator noluerit, possint et teneantur super ipsis accusationibus et delictis in ipsis accusationibus contentis procedere ut decens est et ferre sententiam condempnatoriam vel absolutoriam infra duos menses continuos computandos a die porrecte accusationis ad penam C. librarum denariorum. Et quod prorogatio dictorum duorum mensium fieri non possit per aliquod consilium vel adunantiam vel aliquos offitiales comunis Perusii et si prorogatio fiet non valeat ipso iure et potestas et capitaneus qui presentes fuerint teneantur in principio eorum offitii quando dabunt fideiussores ipsi et eorum fideiussores promittere expressim et nominatim et iurare numquam ponere nec consentire quod ponatur de prorogatione dictorum

terminum in aliquo consilio vel adunantia sub pena et ad penam V.C. librarum denariorum pro quolibet, que pena per syndicos ipsorum de facto aufferri debeat et de predictis a quolibet accusari possint. Et quia potestas et capitaneus et eorum fuerunt negligentes in dicta expeditione processuum malleficiorum, adhuc ut ipsi maiorem habeant ipsos processus expediendi licentiam et ordinandi quod in die veneris qualibet sint fere in malleficiis et nullus processus in causis malleficiorum ea die fieri possit, set debeant et teneantur iudices potestatis et capitanei in dictis diebus veneris sedere in eorum palatiis excepto inferiori ubi ... reddunt ad audiendum allegationes facientes in ipsis causis malleficiorum et intendere circa examinationem et expeditionem ipsorum processuum ad penam C. librarum denariorum. Et ut quod omnis suspitio et malignatio cesset, ordinatum quod postquam libri restituti fuerint successoribus non possint in causis malleficiorum aliquem processum facere, et si facerent non valeant ipso iure. Et quod factum fuit per illos qui libros restituissent post ipsorum librorum restitutionem factam. Et hec capitulum fuit conditum in MCCCXIIII. Indictione XII. die ultimo mensis augusti.

Cum in statuto populi Perusini contineatur quod potestas et capitaneus et quilibet eorum et cuilibet eorum offitiales possint et teneantur punire et intelligere ... cavalcate et cavalcatas factas et perpetratas ... intentum eorum et cuilibet eorum regiminis et offitii ... facere ... [illegible] ... cum inde ... ab iniuriam patiente et de ipsis condempnationes et absolutiones facere prout iustum fuerit secundum formam ... sine certa pena et certa quibusdam cavalcatis ... de aliis cavalcatis factis et perpetratis ... statim ... tempore eorum offitii puniri et facere non possit nec intelligere ut in ipso capitulo plenius continetur. Et multi dicantur associasse in patriam et gentem suam ... de ... se auxilium consilium et favorem venisse cum eis in comitatu Perusii ad ipsum dissipandum comburendum et destruendum pro quibus nulla sustinuerunt pena vel gravamen, adhuc ut in futurum alius transeat in exemplum statuimus et ordinamus quod predicta omnia et singula que in ipso continentur capitulo non intelligatur nec locum habeant in illis qui personaliter associaverint in patriam vel gentem suam vel eis dederint auxilium consilium et favorem vel venerint cum eis in comitatum vel per comitatum et districtum Perusii ad ipsum dissipandum comburendum vel offendendum qualitercumque gentem civitatis vel comitatus Perusii in personis vel rebus vel quocumque. Contra quos et quemlibet eorum potestas et capitaneus et quilibet eorum ... et cuilibet eorum iudices et offitiales qui erunt pro tempore non obstante dicto capitulo vel aliquibus in eo contentis vel aliquo alio quod in contrarium loqueretur ad petitionem cuiuslibet denuntiantis vel accusantis teneantur et debeant sub pena C. librarum denariorum inquirere et procedere et cum prominentie et sine prominentie et cuilibet competat accusatio contra ... inquisitione habita publica voce et fama ipsos condempnare et punire secundum formam ordinamentorum et reformationum loquentium de materia supradicta, et non obstante capitulo inquisitionis quod in capitulo maleficiorum ... inquisitiones ... vel aliquibus verbis in ipso capitulo contentis. Et ... insuper adiungentes huic capitulo quod potestas et capitaneus et quilibet eorum et cuilibet eorum offitiales possint teneantur et debeant de quolibet cavalcata ... commisso ... inquisitiones facere et habita probatione de ipsis culpabiles punire et condempnare secundum formam statuti non obstante capitulo quod loquitur de quibus cavalcatis possit fieri inquisitio quod in capitulo cum multis aliis.

1314 aliquo alio qui in fraudem loquetur. Et hoc capitulum conditum fuit
mcccxiiij. indictione xij. die ultimo augusti.

3 Statuimus et ordinamus ad tollendas rebellias et iniquitates
et inobediencias que fiunt in comitatu Perusii. Quod quilibet
syndicus et massarius castrorum et villarum comitatus et districtus
Perusii teneantur et debeant omnes et singulas robarias fiendas
in comitatu et districtu Perusii et etiam furta et capientes et
detinentes liberos homines vel mulieres contra eorum voluntatem
vel contra voluntatem patris vel matris et ipsa malla committentes
et eos receptantes vel eis dantes victualia
ad adiutorium vel favorem denuntiare potestati vel capitaneo vel
eorum officialibus infra quintam diem postquam fuerint commissa sub pena
syndicis et massariis castrorum et villarum C. lib. den. et contra eos
inquiratur capitulo inquisitionum vel aliquo alio non
obstante. Et quilibet sit inde accusator et potestas et capitaneus
et eorum officiales pena C. lib. den. predicta banniri facere
teneantur quolibet mense. Et hoc capitulum fuit conditum in
1314 mcccxiiij. indictione xij. die ultimo aug.

4 Quoniam exbattalia que fit in platea communis Perusii
videtur quodammodo civitatis deformatio. Statuimus
quod in futurum nulli liceat in dicta platea inire cum
armis apertis ad ludum armatorum nec in dicta platea
battaliam incipere cum armis vel sine armis vel lapides
proicere vel projici facere. Et qui contrafecerit puniatur pro vice qualibet
in L. lib. den. Et de predictis potestas et capitaneus possint et debeant
ex officio inquirere pena V. lib. den. capitulo inquisitionum quod
incipit cum multe non obstante. Et de predictis quilibet
esse possit et debeat accusator.

5 Quoniam est inhonestum verecundiam facere mulieribus
statuimus quod quicumque masculus fecerit alicui mu-
lieri bone condicionis et fame, cazzam de capite vel ac-
ceperit vittam vel capellum vel velectum vel pannum quod
deportaret puniatur pro vice qualibet in xxv. lib. den.
Et si mulier mulieri in x. lib. den. dummodo predicta non
intelligantur in familiaribus simul commorantibus vel
inter se predicta fierent. Et hoc capitulum fuit conditum in
1314 mcccxiiij. indictione xij. die ultimo aug.

Quicumque proiecerit vel devolaverit lapidem vel
aliam rem aptam ad nocendum in domum vel super
domum alicuius de civitate comitatu vel districtu
Perusii puniatur pro quolibet lapide et alia re qualibet
si fuerit de die in x. lib. den. et si de nocte in xxv.
lib. den. Et ex tali proiectione aliquis offenderetur pu-
niatur ac si cum percussisset cum armis in aliqua

de quinque sextis regalibus civitatis et burgorum
Perusii. Et de predictis possit et debeat inquiri per potestatem
et capitaneum et eorum et cuiuslibet eorum officiales capitulo inqui-
sitionum quod incipit cum multe vel aliquo alio non
obstante seu non obstante capitulo quod incipit quicumque
proiecerit in domo illorum de arte piscium seu macellatorum et
predictam committentibus esset minor pena extimata. Quod
capitulum fuit conditum in mcccxiiij. indictione xij. die ultimo
augusti.

Prope novam ecclesiam beati herculani de porta sancti
petri vel aliam ecclesiam civitatis vel burgorum Perusii
nulla meretrix vel puctana vel lavatrix capitum
debeat stare vel morari ad decem domos longe
ad dictas ecclesias et nulla persona debeat eis dare vel locare
de domo ad habitandum in dictis locis. Et qui contra
fecerit tam meretrix quam lavatrix capitum quam dans
eis domum ad habitandum puniatur in L. lib. den. Et
de predictis omnibus et singulis per potestatem et capitaneum
et quemlibet eorum officialem inquiratur non obstante aliquo
capitulo inquisitionum et quilibet esse possit accusator. Et
hoc capitulum fuit conditum in mcccxiiij. indictione xij. die
ultimo augusti.

8 Presenti capitulo duximus statuendum quod quicumque
proiecerit vel posuerit stercus fetidum vel aliam turpi-
tudinem vel putredinem in platea communis Perusii vel in
aliqua via communis puniatur pro vice qualibet in x. lib. den.
et potestas et capitaneus et eorum iudices qualibet septimana
teneantur per civitatem et burgos inquirere cum precone
et sine eorum officio et habita fama duorum testium contra
facientem debeat condempnare non obstante capitulo quod
loquitur de quibus malleficiis possit fieri inquisitio et
de quibus non quod incipit cum multe vel aliquo
alio in contrarium loquente. Et hoc capitulum fuit condi-
tum mcccxiiij. indictione xij. die ultimo
augusti.

1314

artiũ et eoꝝ cõsilio ⁊ uolũtate maioꝝ. Et sicut pceſ et dcm̃ cõsiliũ delibatum ⁊ decretũ fuit de pcedendo ꝯ talē delinquẽtē ⁊ malefcõrē. Ita pot ⁊ capit ul' alt' eoꝝ ꝯ eũ pcede teneat ⁊ aliť pcedere nõ pſumat. Et si potas ul' cap ul' aliqs de altius eoꝝ familia ul' aliqs p eis ul' alto eoꝝ attẽptauit petere aliqd' arbitriũ mal. la ul' reo aliaſ puniendi ad suã uolũtatẽ Exceptis defitatis p stat' puniat' pro uice qualꝫ ⁊ soluere teneat' Coi puſ noĩe pene. C. lbꝫ. d. ſqua' sind' coĩs q hebit sindicare ꝑt ul' Cap ꝯdẽpnare coi puſ teneat'. Et mass' seu camn coĩs puſ ipam penã de salario potis ul' capit ꝯfacientis p coi debat retinere si nõ fuit eis solutũ. Sꝫ si solutũ fuit eis ul' alti eoꝝ pot ul' capit ꝯfaciens coi puſ de bõis suis ſ solue teneat. Et ipi sind' dcãꝫ penam pſit exige p coi a fideiuſſoꝛibꝫ q p ptãte ul' cap fideiuſſint ul' fideiubebiũt. Et sind' q sindicabiũt pot ul' cap nõ pſint de hiis eos absolue̾ n' ipi pot ⁊ cap ul' alt' eoꝝ possit absolui ab aliq ꝯsilio ꝯgregatõe seu ꝯcõne ul' ī plamẽto. Et si qs poti ul' capit ul' alic' de familia altius eoꝝ dem daret arbitrium ul' eũ absolueret ⁊. L. lb. d. pro uice q̃libꝫ puniat' qs coi penit' solue teneat'. Et si aliqd' daret arbitrium ult' dcãm fo͞rm ñ ualeat. Et ꝯdapnato ⁊ ꝯdẽpnentes q arbitio fieret ñ ualeat ullo mo.

Jt' statuim' ⁊ oꝛd'. q sindicatoꝛes ⁊ iudices coĩs puſ q sindicabt ī futũm dnõr pot cap iudicē iusticie uel dmn̄ defensorē eligant' ī maioꝛi ꝯsilio sc̃re crẽmium ⁊ hẽat quilꝫ eoꝝ p suo salario. C. ſ. d. Et h. ſ. fuit ꝯdit' ⁊ ī statuto positũ. ī. m. CCC. iiij. Jnd'. ſa. die p dcã ualiť. cũ ĩfra additõe a dcã die ī anã. Et q dcm̃ ē ī sindicatoribꝫ ⁊ iudicibꝫ id' p singla ītelligat' ī not' eoꝝ. Et h ad ditio ī dcõ anno fuit fcã de nouo.

Quia fecte nõ oĩbꝫ ē mallis q possent accidere pcã p pſens stat' limitata oꝛd' q si aliq̃ malla appe rent ul' appuerĩt ul' noĩarẽt q punĩ deberet ul' p'ue sent ul' de quibꝫ nõ eẽnt pene defitate p stat pot ul' Cap ul' eoꝝ ul' altius eoꝝ iudices debeant ipa malla noĩare ⁊ sctibi face ī ꝯsilio spali ⁊ gnali coĩs puſ. Et sicut ꝯsiliũ decũit penã eẽ auferẽdã ⁊ eẽ mallim puniend'. Jta fiat punitio ⁊ ult' nullat' procedatur. Volum' insup q pot ⁊ cap pro cõsilio hñdo ī mallis ext' Cinit' puſ mitte nõ debeant ullo mõ. Pterea uolum' q capitan ppli qui erit pro tpẽ teneat ⁊ debeat in cõsilio gnali ꝯsulere ⁊ ꝯsulendo dre qd' ō melius ⁊ utiliũs uidelr pro coi puſ. Et pot teneat ⁊ debeat mitte p tũm qd' placiũt p'oribꝫ artiũ Et p capere oĩbꝫ de pplo q sederẽt et stent ad petitiũ ⁊ dcm̃ dni Capit ad penã. C. libꝫ. d. ⁊ ipam penã possit ⁊ debeat ꝯfacienti auffẽre pro coi d' fcõ aliq ul' sollẽpnitate. Et q id ꝯt ab eo loco q. icipit pterea uolum' q Capit ppli ⁊c. fuit gditũ ī m CCC viij. die. iiij. Octubꝫ. vj. indict. De illis q debẽt .....

Potas ⁊ cap possint ponẽ ⁊ mittẽ ad trefines oms ꝯmisilos q ꝯmiſſiut aliqd' mallim ul' fecint risã seu mesclam ext' districtũ puſ ⁊ ibi eos ad eoꝝ uolũtatē face ꝯmozari. Et q aliqꝫ nõ iuerit ⁊ stetit ad trefiẽs sic pceptũ ei fuĩt p quolꝫ die ⁊ qualibet uice ī. C. libꝫ den. ꝯdempnet' saluo q remaneat ī prouidẽtia potestatis ul' capit ponẽ hoĩes ad trefines longe ⁊ ppe s' delictum ꝯmittend' hito sẽmp respcũ ad p[...] ꝯmittẽtẽ mallim ⁊ ad mallim ꝯmiſſum ⁊ ꝯmittend' [...] ul' nõ debeat ad trefines demandari. Et si per[...] non ꝯtafinauerit fm formã h' capli ꝯmittẽ ma[...] soluat quilꝫ eoꝝ de suo salario coi puſ p uice q[...] pene nõ mĩe. L. libꝫ den.

Si aliquis ul' aliqua inffecit seu occidit aliq̃ ul' aliq̃ ul' pcussit in facie ita q sanguis exiuerit ⁊ icat'. seu signũ sit remansurũ aut aliau membrũ debilitauit ul' mutilauit aliau manũ ul' pede ul' digitũ man' pedis ul' aurẽ ul' nasũ uel aliud mẽbrũ ul' ceciauit seu destruxit aliau oclim ⁊ pdcm̃ mallim nõ pbaret' testibꝫ pot ⁊ capit ⁊ qlꝫ eoꝝ possint ⁊ debeant īqsitoꝫ face p hoĩes et mlres ꝯtrate ⁊ pocte ⁊ mõta ⁊ porta ũ fuĩt ꝯmis sũ ⁊ ppetratũ mallim ꝯdcm̃ ⁊ ialiis. Et si ꝯsta bit eis ul' alti eoꝝ p pu'ca' famã ul' p aliqua indicia manifesta dcm̃ mallim fore ꝯmiſſũ p aliq̃ qui fecit l' fieri fecit pot ⁊ cap ⁊ quilꝫ eoꝝ posgit et teneant ⁊ debeant illũ de quo fama pu'ca fuĩt ul' indicia dcm̃ mallim ꝯmiſiſſe l' ꝯmitti fecisse ponẽ ī tozmentis ita q ueritas īueniri possit de mallõ ppetrato. Et pot ⁊ capit ⁊ qlibꝫ eoꝝ teneant ponẽ ī tozmẽtis maioꝛes ⁊ minoꝛes equalit' p ut fama aliquẽ tetigiť. Possint ī ⁊ teneant illũ de q ēēt fama pu'ca l' indicia manifesta ꝑsint ſiq eẽt publicꝰ ul' famosꝰ latrõ ul' falsꝰ testis seu aliter falsarius ul' robatoꝛ strate. Vel q pcuſſiſſꝫ aliquẽ de nocte si de pcuſſione sanguis exiuerit ul' q fecisset īsultũ ad loca religiosa ul' fregerit ipã loca. Vl' q corrupit uirgiẽm ꝯ suam uolũtatẽ ul' q cognouerit ꝯ suam uolũtatẽ ul' uxorẽ altius ꝯ suã uolũtatẽ l' ꝯ uolũtatẽ mariti. Et hec additio ꝯ uolũtatẽ mariti fuit fcã ⁊ posita ī statuto ī. m. CC. lxxxviij. Jnd'. xj. Vel q fecisset s' aliqd' pdictoꝝ delictoꝝ. Vel q cognouit aliquã aliam mulierem ꝯ suam uolũtatẽ. Saluo q h q dꝫ de qualibꝫ alia ī mlrẽ nõ hẽat locũ ī meretricibꝫ ruffianis ⁊ ī mlieribꝫ retinentibꝫ mẽtrices ul' mlres maleꝯdcm̃ ꝯ fame nõ obstante si hẽent uirũ. Ille sic retiuẽt ⁊ si reuocaret' in dubiũ q nõ sit meretrix ul' ruffiana ul' mulier retinens mẽtrices ul' mlres maleꝯdcm̃is nõ obstante q hẽat uirũ ī sufficiat p bõ que reqrit' in caplõ qd' loquit' de pena retinẽtium meretrices. Et h additio ab eo loco q incipit ul' aliq̃ aliam mlrem ⁊c. ī. fuit fcã ī m CC. lxxxviiij. Jndict. xij. die. xxij. Jul'. a dcã die ī ãnã ualitũ. Volumus insup eo q dcm̃ ē supius nõ obstante q pot ⁊ cap ⁊ quilibꝫ eoꝝ pſint ⁊ teneant' de oĩ furto ⁊ ꝯ q̃libꝫ furem iquire ⁊ si cõstabit eis ul' alti eoꝝ p pu'cam famã ul' p aliqua īditia maĩfesta aliq furtum ꝯmiſiſſe ul' fecisse aliau d'. xxv. libꝫ ul' abinde s' ſi n de rebꝫ ualentibꝫ. xxv. libꝫ ul' abinde s'. pot ⁊ cap teneant' ponẽ ī tozmẽtis p iueniendo negotii ueritatẽ. Sꝫ a. xxv. libꝫ īferius nõ debeant aliquẽ tozmẽtare ñ ī tozmẽtis ponẽ ñ eẽt publicꝰ l' famosꝰ latro ul' fur. Sꝫ si fuĩt publicꝰ ul' famosꝰ latro ul' fur eũ tozmẽtare ualeant ut ī statutꝰ supius ꝯtinet' sꝫ ni pdcã q ꝯtĩt ī pſ. ꝯ. q de oĩm furto ⁊ ꝯ q̃libꝫ furi possꝫ īquiri ⁊ q de furto. xxv. libꝫ. ul' abinde s'. possꝫ pcedi ad tozmẽta pcedentibꝫ iditiis l' fama ītelligat' de furtis fiendis extunc. s. a die. xxv. iul' ī ãnã currentibꝫ ãnis dni. m CC lxxxiij. Jnd'. vj. ī quo ãno mẽs ⁊ die edita fuerit ⁊ fcã ea q ī h ultio ꝯ ꝯtĩt. Possint insup tozmẽtare illũ de quo eẽt fama pu'ca l' īditia manifesta pcessint ul' q fecissent ul' dedissent dampnũ aliau de nocte a. x. libꝫ. s'. Et possit tozmẽtare famlm suentem ul' sartiferiũ ul' hoĩem altius si pcussit ul' offendit ul' iuriam fecit aliau de Ciuit' coĩs ul' districtu puſ de mãdato dni sui seu uolũtate ei' prout ī cap q icapit ad euitanda scandala q loqtur de dcã mat'ia ꝯt. Et q̃ aliqs p dcoꝝ tozmẽtatꝫ pot ul' Cap cogat ⁊ cogẽ tũat pca se offensium ul' aliq̃ suũ ꝯsãguineũ mas' p̃mqũ q debeat eẽ pſens. Et si pot ul' Cap ꝯfecit puniatur ī. C. libꝫ. den. Et si dictus offensus ul' ei' ꝯsanguine

quatite ponantur homines ad tormenta

nõ fuit p̃sens ad uidendũ dc̃m malefc̃orem tormẽta
ri p̃qm̃ ꝯ fuit p̃ceptũ p pot̃ ul' capit̃ ul' ex ptealti
ꝯ eoꝝ q' debeat ẽe p̃s .l. lib. den. p̃uat̃ saluo qđ
nõ itelligitur si offensus fuit forẽsis ita q' forens'
ul' ꝯsanguineũ nõ oporteat i tẽe. ¶ Et si pot̃ ul' cap̃ ne
gleximt tormẽtare ul' nõ tormẽtauit pdc̃os ti manceps
ꝯ minores equalit̃ de qbꝫ forma p̃u fuit soluat qlꝫ
eoꝝ negligent .c. faciens pene noĩe cõi pus ꝯ suo
salario .cc. lib. den. Et iudĩ cois pus q eos sindicabit
eos ꝯ iã tormẽtare debeat ꝯdẽpnare si ꝯ fecint cõi p
dicta. usq ptcula q̃ incipit ꝯ iudices ꝯc. fuit muta
ta i .m.cc.lxxxxiiij. ind. vij. ¶ Sed si aliquis p̃cussit
aliquẽ in facie ita q' p illa p̃cussiõe possꝫ s̃m fõrm h'
capli tormẽtari ꝯ p̃cuss' h'et i facie tm̃ unã p̃cussio
nẽ seu unũ uuln' p illa p̃cussione seu illo ulnere
unũ tm̃ ualeat tormẽtari Et si plẽs p̃cussiones ꝯ plã
uulnera i facie h'et tot hõies ualeant tormẽtari qt
erũt uulnera ꝯ ñ plẽs. ¶ Et ne aliqs ꝯ p̃cussionibꝫ
ĩ sc̃ptis ꝯ uoluntate ualeat tormẽtari uolum' q' pot̃
ul' capit̃ nec aliqs eoꝝ ul' aliqs de ip̃oꝝ ul' alic' eoꝝ
familie nec aliqs alius noĩe eoꝝ ul' alic' eoꝝ ñ possit
nec debeant tormẽtare seu tormẽtari face aliquẽ qui
p̃cussit seu p̃cuti fecit aliquẽ i facie ul' aliquẽ qui
alicui m̃bꝛũ debilitabit ñ ẽet ul' alti eoꝝ cõsitent
q' ex p̃cussione fc̃a i facie signũ seu cicatrix euidẽs
ẽet ꝑo i facie remansura ul' q' m̃bꝛũ ẽet ul' rema
neret ꝑo debilitatũ. ¶ Volum' ꝯ q' p p̃cussione
fc̃a i facie de qua signũ ul' cicatrix euidens sit ꝑo
i facie remãsura Et de m̃bꝛo debilitato q' rema
neat ꝑo debilitatũ nllus Ciuis ul' cõitatensis ul'
districtual' pus possꝫ tormẽtari ñ p̃mo elapsus fuit
un' mẽsis p̃qm̃ inculpatus ꝯ mallõ uenit i fam
am Cõis pus ita q' bñ possꝫ sciri utrũ signũ ul' ci
catrix euidens sit ꝑo in facie remansura nec ne.
Et utrũ m̃bꝛũ remaneat ꝑo debilitatũ nec ne.
Q̃m ñ dc̃us inculpatus de mallõ int̃ dc̃m m̃sem ñ de
beat detineri i pallõ ñ i uicul' si dare uoluit s' de dit
bonũ ꝯ ydoneũ fideiussorẽ de rep̃sentando p̃m ip̃e
ꝯ de soluẽda ꝯdẽpnatõe ¶ Et si dc̃us fidiussor dc̃m
i culpatũ ꝯ mallõ nõ rep̃ntauit in t̃mino ei dando
dc̃us inculpatus de mallõ h'eat ex tũc p cõfesso et
possꝫ ꝯ debeat p pot̃ ul' capit̃ ꝯdẽpnari ꝯ ualeant
que i h. c. ꝯnt a die .xiiij. sept̃ i an ꝯ i ãnis dñi.
m.cc.lxxxviij. ind. xvi. ¶ De aliis aũt ꝯ aliis mallis
ult' p̃dicta sup̃ius in h capło denotata nllus pus'
cõitatensis ul' districtualis cõis pus ualeat tormẽtari
Et si pot̃ ul' Capit ul' eoꝝ ul' alti' eoꝝ offiales tor
mẽtarent aliquẽ pus cõitatẽse ul' districtualem cois
pus de aliquo ul' pro aliq̃ mallõ ult' p̃dc̃a sup̃ius
i h capło denotata p̃uat ꝯ ꝯdempnet p uice q̃libꝫ
cõi pus .i. c. lib. den. Et illi quẽ tormẽtaret ult'
dc̃am fõrm ꝯdempnet in q̃ntitate in qua ꝯdemp
naret eũ rõne cõfessionis quam dc̃us tormẽtatus
fecit Et sindic̃ sũ iudices q h'ebũt eos sindicare
ꝯdẽpnent eos i p̃dc̃as penis. Et si p̃dc̃i sindica
tores h nõ fecint de suo dc̃am penam soluẽ ꝯpel
lant. ¶ Volum' ꝯ q' si aliqs Ciuis cõitatẽsis ul' di
strictual' cõis pus ꝯmittet aliqđ mallũ ex p̃dictis
ꝯ aliquẽ forẽsem uñ posset tormẽtari si ꝯmitteret
ꝯ aliquẽ pus simili mõ ꝯ ea ñ tormẽtari ualeat ta
q̃m si dc̃m mallũ ꝯ pusimũ aliquẽ ꝯmisisset. Et
h capłm fuit correctũ ꝯ mutatũ i ãnis dñi m.cc.l
xxxvij. ind. xv. Et aliq addit̃bus ꝯ mutatões i eo fc̃e
i m.cc.lxxxxiiij. ind. vij. ¶ Preterea p̃ter dc̃aꝫ fõrm
aliquẽ ul' aliquã tormẽtauerit siua añcte p̃uniat
i .l. lib. den. ꝯ de p̃dc̃is possit inquiri nllo obstãte
capło ꝯ mãrie cap' inquisit ꝯ nichõ m possit ẽe
quilibet accusator ꝯ h'c. c. fuit ꝯditus i m.cc.lxxx

1298

xviij. ind. xij. **qualiter pot̃ nõ possit aliq̃ tormẽtare sine licentia capit̃ quibꝫdã exceptis.**

Potes cõis pus nõ possit aliquẽ tormẽtare nec i ui
ctis ponẽ aliquẽ sine licẽtia ꝯ ꝯsensu Capit̃ pus
nisi ẽet public' latro ꝯ famos' ul' falsarius ul' roba
tor strate. Et si potest' ultra p̃dc̃am fõrm aliquẽ tormẽ
taret seu tormẽtari faceret .c. lib. den. de suo salario
cõi pus pene noĩe pro uice qualꝫ soluẽ teneat. Et sin
dici q sindicabũt potatẽ ꝯdẽpnent eũ si ꝯ fecit i pena
p̃fata ꝯ si dc̃a sindici h nõ fecint de suo dc̃am q̃ntita
tẽ soluẽ cõpellant. h capłm fuit mutatũ et correc
tũ i ãnis ꝯ. m.cc.lxxxvij. ind. xv. **q' pot̃ ꝯ capit̃ nemi nem in palatio faciant detineri qbꝫdã exceptis.** XVI

Potes ul' capit̃ nõ possit nec aliqs de eoꝝ ul' alti'
eoꝝ familia aliquẽ cogẽ nec detinere ul' detẽ
ri face i pallõ cõis ul' ꝑ s' ñ pro mallõ ꝯ occõne debeꝫ
aliqs tormẽtari s' fideiussores accipe debeant de rep̃
sentando p' ꝯ de iudicato soluẽdo ¶ Et si fideiussores
non rep̃sentauerint illũ pro quo fideiubebũt i t̃
mino eis dato ul' dando p pot̃ ul' capit̃ ille p quo
fideiubebũt h'eatur p ꝯfesso ꝯ possꝫ p pot̃ ul' cap̃
ꝯdẽpnari. Et si pot̃ ul' cap̃ ul' aliqs de eoꝝ familia
fecit ꝯ p̃dc̃a quilꝫ ꝯ faciens de suo debeat soluẽ .c.
lib. ¶ Et ad declaratõeꝫ ꝯ roboratõeꝫ hui' capli addi
mus statuentes q' si p pot̃ ꝯ cap̃ ul' alteꝝ eoꝝdeꝫ
ul' p iudices sũ iudic̃ eoꝝ ul' alic' eoꝝ dabit t̃minus XVII
alicui uni ul' plibus fideiussori seu fideiussoribꝫ
alic' unius ul' pliũ ꝯ quẽ p̃cederet occõne alicui'
mallij iu. ꝯ .xiiij. dies illũ pro q fideiussit debeat p̃se
tare corã pot̃ ul' cap̃ ul' iud' eoꝝ ul' alic' eoꝝ. Et si
dc̃us fideiussor ip̃m p̃ncipalem ꝯ dc̃m t̃m nõ rep̃
sentauit s̃m tenore t̃mini ꝯ dati ul' qui dabit
ul' s̃m fõrm p̃cepti qđ ꝯ fiet occõe p̃dc̃a ex tũc id'
p̃ncipalis pro uero ꝯtuace ꝯ p uo ꝯfesso i oĩbꝫ h'eat
ꝯ possit dem̃ legittie ꝯdẽpnari nllõ obstãte qđ
possꝫ ꝯ obici ul' oppoĩ mõ aliquo sũ cã. Et id q' i h c.
ꝯtinet ualere debeat ꝯ penitus obs'uari a die .xv.
aug. i ãna c̃rentibꝫ ãnis ꝯ. m.cc.lxxxvij. ind. xiiij.
p̃dc̃m qđem capłm sub dc̃o millõ ꝯfirmatũ. **qualit̃ pot̃ ꝯ capit̃ teneat dare auxiliũ cõsiliũ ul' fauorem illi ul' illis cui ul' quibꝫ ẽet fc̃a uiolẽtia ul' si ueller**

Ad hoc ut unqsq' h'eat mãiam honeste uiuendi
ꝯ alios nõ ledendi que sũt p̃cepta legis statuim'
ꝯ ordĩ q' si aliqs qui nõ ẽet de iur'dictõe cõis pus ĩ
offenderet aliquẽ q ẽet de Ciuis ul' burgis ul' co
mit' ul' districtu pus ul' aliq̃ de sua familia i p'
ul' rebꝫ iniuriando ul' p̃cutiendo ul' res suas aufere
do p uim ul' sine iur' cognitõe pot̃ ꝯ cap̃ ꝯ eoꝝ
ꝯ cuilibꝫ eoꝝ iud' si q̃rimoniam inde recepint te
neant' tali offenso dare auxiliũ cõsiliũ ꝯ fauorẽ
sup p̃missis ꝯ ip̃m ꝯ res suas defendẽ ꝯ i p̃sessiõe
reꝝ ablataꝝ p uim ul' sine iuris cognitõne ip̃m re
ponere ꝯ repositũ defendere atqꝫ tueri ꝯ iniuriã ꝯ illa
tam ꝯ dampnũ eid' illatũ i suis rebꝫ faciat plene'
emidari Et si pot̃ ul' capit̃ ad h faciend' fuit negli
gens soluat de suo salario .v. lib. den. Et mass' cois
dc̃am penam de suo salario retinẽ debeat p cõi.
Et h locũ h'eant ꝯ h'rẽ debeant ꝯ obs'uent ꝯ executõi XVIII
mandent nllõ alio statuto ul' ordinamẽto p̃cedente
ul' sequẽte h cap' obstante p pot̃ ꝯ capit̃ p̃sentes
ꝯ futuros sub pena p̃dc̃a Et ista ptcula q̃ incipit ꝯ h loc'
h'eat fuit fc̃a ꝯ addita i p̃s capło i m.cc.lxxxxij. ind.
.v. die .xv. iunij. a dc̃a die i ãna ualitura. ¶ Et si ali
quis [illegible] ꝯ de cõis ẽet cũ offẽsore p̃dc̃o ꝯ opẽ auxi
liũ [illegible] ũ ei dedit soluat de suo .cc. lib. den. Et
si nõ h[illegible] .cc. lib. den. soluat .c. lib. quas si soluẽ
nõ pot[illegible] pot̃ ul' capit̃ pedẽ dextrũ ꝯ faciat detrun
cari. ¶ Et si ille q erit cũ p̃dc̃o offensore nõ h'uit
libertatem i Ciuis ul' burgis ul' cõit̃ ul' districtu pus

et dedit offensori auxiliu͂ ul' consiliu͂ ut dem͂ e͂ pot͂
ul' capit͂ ei amputari faciat pedem dextru͂ salvo
et reservato q͂ si id͂ offensor ul' pat͂ ei' fuit natus i͂ Ciuit͂
ul' comitatu pis͂ no͂ obstante q͂ no͂ h͂eat libram ut dem͂
e͂ penam pedis evadat du͂m mo͂ soluat penam pecun͂i
ariam supius in p͂cedenti proximo denotatam descen
dendo si non potit plus soluere usq͂ ad quantitatem
C lib͂ den͂ ut i͂ p͂o c͂ ɔt͂ quas͂ C lib͂ si soluere no͂ p͂
tent ul' no͂ soluent ɔ͂ mens͂o p͂sdert debeat ap͂utari.
Et id qd͂ ɔt͂ ab eo loco qui incipit salvo et reservato et c͂
ɔ͂ fuit conditu͂ i͂ M CC lxxx viiij. Ind͂ xij. die ultimo
sept͂ a dicto die mane ualiturum. (1299)
Preterea siquis
non subiectus p͂ncip͂ in ciuilib͂ et criminalib͂ iur͂dci
et aiue pot͂ et capit͂ pis͂ accepit p͂ se ul' alium ul' no
mine suo ul' alterius p͂ vim ul' sine ui͂ cognitione ali
cui civi ul' comitatini ul' districtuali pis͂ aliqua͂ rem
seu possone͂ alicui' rei Et ip͂am rem et possonem
ipius non restituit sic dns͂ pot͂ ul' capit͂ p͂cepit
dns͂ pot͂ ul' cap͂ tenat͂ i͂uenire laboratores ul' copti
matores illi' no͂ subiecti q͂ talia facet ul' fecisset
seu rer͂ de quib͂ dcis͂ no͂ subiectus p͂cipet ul' h͂ret
fructus et ipis laboratorib͂ et coptimatorib͂ teneat
p͂cipe ut de bois et de reb͂ p͂dcis illi' no͂ subiecti de qb͂
fructus possi p͂cipe ul' h͂re non debeant amplius la
borare. Et siquis p͂t p͂ceptu͂ ɔ͂ fcm͂ de dcis bonis et
reb͂ laborabit debeat soluere pene no͂ie com͂ pis͂ p͂
pro uice q͂lib͂ C lib͂. Et h͂ q͂ isto c͂ ɔt͂ fuit conditu͂ i͂ M CC
lxxxvij. Ind͂ xv. (1287)

Qualit͂ puniatur q͂ p͂misit ul' dedit
d͂ pot͂ ul' cap͂ ul' alic͂ offiali ul' familiari ɔ͂ ɔcessu͂ et faciente
Siquis attentau͂it potesti ul' capit͂ ul' alic͂ eor͂ ul' a͂ timi
lic͂ eor͂ offiali͂u ul' familiaru͂ ul' iudici iustitie et magi
ori com͂is pis͂ ul' iudici iustitie ul' maiori ul' alicui officiali com͂is pis͂ aliqd͂ p͂mittere siue dare ultra salari
um ɔ͂ ɔcessum soluat et soluere teneat com͂ pis͂ pro
uice qual͂ pene no͂ie C lib͂ den͂. Et si dc͂am pena͂
solu͂e non potit pot͂ ul' cap͂ ei linguam faciat am
putari et si capi non potit i͂ pena supius notata.
Et de p͂dcis oib͂ et singulis et q͂ otentis i͂ isto c͂ pot͂
et capit͂ et quil͂ eor͂ et eor͂ et q͂lib͂ eor͂ offiales possit
inquisitionem facere no͂ obstante aliq͂ caplo et ma
xie caplo inq͂sit͂ et repti ul' reptos ɔdempnare
i͂ penis i͂ p͂senti caplo denotatis. Et si aliquis aus͂
fuit facere aliquam timecariam ul' ruffianatiam
ad h͂ ut aliquis alicui p͂dcor͂ daret aliqd͂ ul' p͂mitt
teret ɔ͂ alicui' rei faciend͂ quicumq͂ fuit qui tale͂
timecariam ul' ruffianatiam facet sit ɔfuit fragin
sine fortis. Et ɔstabit ul' de eo erit pu͂ fama in
quadruplum rei date post͂ finito offo͂ ei cui de
dit ul' dari fecit ul' p͂misit ul' p͂mitti fecit ul' pro
misisse cum sue timecarie ul' ruffianatie com͂ pis͂ p͂
uice qual͂ ɔdempnetur. Si uo͂ aliquis alicui alicui p͂
dcor͂ aliqd͂ dedit ul' dabit ul' dari fecit ul' p͂misit
ul' p͂mitti fecit post͂ finito offo͂ ei cui dedit ul' dari
fecit ul' p͂misit ul' p͂mitti fecit. Et i͂ illi cui p͂aliq͂
p͂dcor͂ aliqd͂ p͂misit ut ɔ͂ restitutu͂ repete͂ sine pe
na. Et si pot͂ ul' cap͂ ul' alt͂ eor͂ neglexerit tollere
dc͂am penam et b͂apnu͂ com͂ pis͂ de suo salario q͂lib͂
eor͂ negligens et ɔ͂faciens pene no͂ie C lib͂ soluere
teneat͂. Et h͂ cap͂ ut omib͂ patefiat legi debeat
quolib͂ mese semel i͂ maiori ɔsilio ciuit͂ q͂ fuit
correctum et mutatu͂ i͂ M CC lxxx viiij. Ind͂ xij. die
xxv. Iul͂ a dc͂o die i͂ ante ualitur͂. Et i͂ eo fuerunt
aliq͂ additiones fte͂ i͂ M CCC j. Ind͂ xiiij. Et de eo su
it aliquid sublatu͂ i͂ M CCC iiij. Ind͂ ... (1299) (1301) (1304)

Nemo ex comitatu ul' districtu pis͂ extrahat ul' extrahi faciat aliq͂
bonu͂ uinu͂ grasse͂ ul' uictualia seu ɔmestibilia ul' p͂cor͂ ul' alias
bestias ɔmestibiles. Et q͂ ɔ͂ fecit si fuit ciuis ul' comitatinus ul' districtualis
pis͂ soluat pene no͂ie p͂ qualib͂ uice C lib͂ ... (Grassia)

ut Centum librar͂ den͂. Ordinamenta aut͂ fca͂ sup͂ fc͂o
grasse scripta manu Joh͂is ... notarij ɔsuetu͂ ... curia ... tenentur
ut statutu͂ et ip͂a ordinamenta ipsi ... debeant ɔsuari ... medo
que pro facto grasse non puniatur pena personali set pe
na pecuniaria ɔtenta in presenti statuto ul' in ipsis ordi
namentis. Et hic paragrafus fuit ɔditus et capitu
lum p͂dictu͂ mutatum In M CC lxxx xiiij. Indictione
xij. die ultio͂ Augusti. (1314)
Pisces ... amigdola
et ficus sicca n͂ intelligantur in grascia nec i͂ ɔpu
tentur. De his aut͂ qui ducent ul' portaverint
in modica quantitate cepas poma olera pane͂
ul' pastum uinus bestie ul' duar͂ in p͂uidē
tia capit͂ et ɔsilium arbitriu͂ remaneat utru͂ iret
ɔ͂ interdictum ul' no͂. Et intelligatur quilibet
ducens seu portans bladum ul' alia uictualia
ul' comestibilia ire et face͂ ɔ͂ interdictu͂ et ea extra
here ex comitatum ul' districtu͂ et de comitatu et dis
trictu pis͂ q͂ inventus fuit ultra t͂ram ɔ͂ p͂ ...
ore ɔ͂ ɔfinio com͂ ul' district͂ pis͂. Et si directo no͂ eet
aliqua t͂ra habitabil' ut͂ ɔfinium p͂ miliare i͂ intelli
ire et face͂ ɔ͂ interdictu͂ si ille inventus eet i͂ una p͂i
qua it͂ de Ciuit͂ ad t͂ram de qua eet ille inventus
ul' n͂ iret ad molendina cu͂ licentia ɔ͂ data. Et
cuiq͂ aut͂ duxit ul' ducere uolunt animalia ad ciui
tate͂ pis͂ anq͂m intret ciuit͂ pis͂ significet
illud dno͂ capit͂ de cui' licentia poss͂ animalia duce͂ ad
ciuit͂ pis͂ et ibi tenere ea ad uendend͂ p͂ tres di
es durauit saluo ut p͂dc͂a n͂ intelligantur de bob͂
et uaccis domitis nec sarmaticis qui ducit de
apulea. Si tn͂ ille q͂ fuerit dc͂a animalia no͂ potit
ea uendere capit͂ largiat͂ ei licentiam illa ducedi
ex districtu pis͂ set illa q͂ ue uedi no͂ potunt p͂ eud͂.
Et p͂dc͂a capit͂ ~~capit~~ bannu͂ faciat p͂ p͂conet saluo
et reservato q͂ quicumq͂ forensis duxit i͂ ciuit͂ seu dis
trictu pis͂ aliquas bestias exceptis p͂dcis s͂ bob͂
et uaccis domitis armentaris q͂ ducent de apulea n͂
poss͂ n͂ debeat extrahere ipas bestias ex districtum
pis͂ n͂ p͂mo de qual͂ decima bestiar͂ quas duxisset
pisiu͂ ul' i͂ ei' districtu͂ uendat i͂ ciuit͂ pis͂ una͂
bestiam. Si quis uo͂ ul' siqui inuenti i͂ fuerit
fuit ul' fuerit facere scrineum seu testimonium alicui
qui extraherent grasciam ex ciuitate com͂ ul' distric
tu pis͂ q͂lib͂ ɔfaciens ɔdepnet͂ i͂ C lib͂ den͂. Et de
ɔdempnati q͂ fierent occoe grascie ul' occone uiole
tie fte͂ custodib͂ grascie sindicari no͂ possint coernos
cere ullo mo͂. Ut aut͂ grascia ualeat melr͂ custodi
ri capit͂ i͂ maiori ɔsilio ciuit͂ i͂ p͂ncipio sui regis
x custodes p͂ porta͂ quel͂ ciuit͂ c͂ v. cu͂ equis et
ɔ͂ sine eqs eligi facere teneat͂ qui custodes h͂eat
pro quol͂ die quo steterint ... ad
custodias grascie faciendam si fuerint eqtes s͂ den͂
et si pedes fuerint ... s͂ den͂ ... mediu͂ b͂apni
et rer͂ quas acciperent. Illius tn͂ qui fuissz a v.
annis p͂xie elapsis citra ad offm͂ grascie faciend͂
poss͂ h͂ anno ex custos ul' ad grascie custodiam p͂
ficisci et ubi p͂cula h͂ ... fuit mutata ut scripta
e͂ cu͂ solent dre͂ a tib͂ anni cu͂ sub anis dni͂ M CC
lxxxvj. Ind͂ xiiij. (1286) Et si aliqui custodes affirma
bunt eo͂ iuramento aliquid ul' aliquos inuenisse
duce͂ grasciam ɔ͂ fcm͂ h͂ stat͂ credat͂ eis. Et cu͂
stodes electi ul' alii q͂ ibunt p͂ custodia grascie fa
cienda illos quos iuenerint cu͂ grascia cape teneat
et ducere cora͂ capit͂ et ei' familia. Et si inuentos
p͂ eos ducere no͂ poterint occone uiolentie q͂ in
ferret ipis custodib͂ p͂ aliquos qui no͂ p͂mitterent
eos duce͂ p͂dc͂a custodes non firmaverint cum
primo cu͂ duob͂ testib͂ legitimis illius ɔtrate uel
loci sic ut p͂ eos accidisse p͂sumat͂ uiolentia et

presumptio q̄ prohibitionem nō possit, in q̄nū ī cedat
eis cū dc̄a, pbatōe tam ꝯ illos q̄ guasciam dicerent
extraxisse q̄m ꝯ illos q̄ dicerent eis uiolentiam
intulisse ... q̄ pecūt dañ ē dicent uiolenciā intulis
se puniant sicut illi q̄ exhunt guasciam ex cōitat
pusi puniunt. ¶ Qm̄ aūt dubitaret de ꝯfinib;
ī loco in quo fuerit guasciaz exhentes uolum̄ q̄ un;
... p cap̄ ī potes mittat ī mitti debeat ad
uidend̄ pdcām locū q̄ pdcā uideat ī de pdcās relōne
faciat cōe capit ī ꝯsulib; supradc̄is. ¶ Volum̄ q̄ q̄d
nullus nōs pot ul̄ cap̄ sua auctē poss nec debeat ..
... ul̄ licētiā exhendi guasciam, ipotin. ¶ Si aūt aliqs
custodū guascie iuent̄ fuit facē dīca ul̄ ꝯsentiret seu
patēt guasciam dīca ꝯ fōrm h̄ capli ul̄ alio m̄ fraudem
ꝯmitteret ꝯ suū offm̄ ul̄ ꝯ fōrm sui officij ī .C. libz. deñ.
cōi pusi soluendoz p capit̄ debeat ꝯdempnari et
p eū ab officio remoueri. ¶ Si aūt aliqs p̄t custodes
custodes guascie ire uoluīt ad ipam guascie custodiaz
faciendam possit ad eam pge dū tn̄ anq̄ uadat ad ip
sam custodiā uadat cōz capit ī faciat se scribi ī iuz
ipā custodiā fraudem nō ꝯmittē neq; dolū. Et si frau
dem ꝯmisit puniat̄ queadm̄ custodes guascie facien
tes ꝯ eoz officiū puniūt. ¶ Non tn̄ ire possit ad ipam
custodiā aliqs q̄ a .v. ānis, p̄x̄ elaps̄ cit̄ iuisset ad custo
diam guascie facēdā ū at dc̄ a .v. ānis cit̄ similr̄ fuit
1286 mutatū sub dcō m̄. ¶ Et ꝯ tales euntes ad ipam cus
todiā ul̄ dc̄am fōrm capit̄ iquirē tneat. Et si aliquē
ineñit delīqtē ei .x. libz. de ī. pene noīe auferat, p cōi.
1284 Et id q̄d isto .ꝯ. ꝯt fuit ꝯditū ī .mcclxxxiiij. Ind. vii.
Preterea uolum̄ q̄ capit̄ ī ꝯsules artiū si uid̄rit aliā
mutatio tpīs adueniat ī necītas sīu casus q̄ nouī
tate loc̄ sit sup custodia guascie facienda ~~equest̄ ī pedest̄~~
q̄ ipī possint mittē, p dcā custodia facienda equester
ī pedest̄, put eis placuīt. Et q̄ ipī fecīnt plenā obti
neant firmitatem. Ita tn̄ q̄ nūs possit accedē ad di
ctā custodiā faciendā n̄ ipī aliquē mittē q̄ ad dc̄am c̄
todiam iuisset a qnq; ānis cit̄, p̄xīe elaps̄ ut supe
nus ē narratū. Et id q̄d isto .ꝯ. ꝯt fuit ꝯditū ī .mccl
1286 xxvi. Ind. xiiij. ¶ Et qm̄ dm̄ priores artiū ordināt dn̄s
pot ī capit̄ q̄ mittant de eoz famiha ī cōitatu pusi
pro custodia guascie mittē teneant et hēr̄ ... dbe
at famiha eūtis dm̄, p quolz equo quē dux̄it usq; ī t̄s
equos ī, p quolz dīe a cōi .x.ꝯ. dc̄. si plēs dux̄it non
hēat salariū a cōi pro illis eqs q̄s dux̄it ul̄ tres n̄ tn̄
sicut supius dcāñ ē hēat insup medietatē bāpni ī lucri
q̄ lucrata fuit ī deuenier̄ in cōe dcā cā. Et hic .ꝯ. fuit
1301 ꝯditus ī .mccci. Ind. xiiij. ¶ Statuimus insup q̄ qui
cuq; forensis laborabit rem alicū poitam ī cōitatu seu
districtu non possit ul̄ debeat portare n̄ portari facē
fructus illi rei ex cōitatu pusi. Et si q̄s ꝯ fecit .L. libz. d.
pene noīe soluere teneat̄ dn̄i m̄ pdcā ī forensibus
qui laborabunt iclusio pusi nō ucdicent ꝯ loci. Et
ea q̄ ꝯnt ī isto ultio .ꝯ. ī capl'm ꝯdcm fuerit ꝯdita ꝯ
1287 correcta sub ānis dm̄ .mcclxxxvij. Ind. xv. tn̄ ī p̄c
1290 pro ubi loquit̄ de pena portoz ī aliaz bestiaz ꝯn...
... fuit conditū ī .mcclxxxx. Ind. iij. Quali ...
Statuim̄ ... qui fecit gubnātiā bladi ī ...
... q̄ nūs faciat ul̄ fi faciat ul̄ presumat ...
... ul̄ gubnantiam bladi ul̄ uini ul̄ olei in aliqua
... cōitatis ul̄ districtus ī fraudem causa
... ul̄ retinēdi ul̄ uendendi ... ul̄ mercātiā
faciendi ul̄ quantitatem necīam ꝯ ī famihe sue, p uictu
... Et qui ꝯfecit si fuit singlis ꝯ .i. C libz. den̄. puniat
XXI ... castri ul̄ uille puniat ī .x. libz.
den̄ ... addicio ab eo loca ī si fuit uniūsitas ī cōis
1304 ... ī .mccciiij. Ind. ij. ¶ Quicūq; uō emerit ul̄ ...
... cū retinendi usq; ad festū oīm scōz
... libz. den̄. cōi pusi soluē ꝯpellat̄. Et de pdcis ...

o ī singlis supius ī pres capl'o denotatis q̄libet possit
eē accusator ī teneat̄ in secreto si uoluīt ī hēat medie
tatē bāpni. ¶ Et ut pdicta meli' iueniant̄ pot̄ ī cap̄
et quilz eoz uinclo iuramti teneant̄ de oīb; ꝯdictis ī
h̄ capl'o cū m̄s ī totiens quotiens expedienit facē iqsit
tam p prochias Ciuit̄ ī burgoz q̄m p alia loca vñ dicē
tur eē ille qui talē boanā seu gubnātiam fecisse dzet̄
seu dnuntiaret non obstante aliquo cap̄ ī marie
capl'o q̄d loquit̄ de cētis rebus posse fieri iquisitoz de
aliis non. Et si quē ul̄ si quos repent̄ ꝯfacientem ul̄
ꝯfacientes illū ul̄ illos debeant ꝯdēpnare ꝯm fōrm
supius dnotatam. Et si pot̄ ul̄ capit̄ ad pdcā facien
da fuerit negligens cōi pusi pene noīe negligens de
suo salario soluē teneat̄ penā supius dengtatā. h̄ capl'
1294 fuit correctum ī .mcclxxxiiij. Ind. vij. Qualiter
capitane' recipiat fideiussores ī iuramta a castris
et uillis ī magnatibus, p custodia uictualium.
Presentis capli ordinatōe sancim' q̄ recipiant
p cap̄ ul̄ eius officiales iuramta a quibzlib; castris
ī uillis cōitat' pusi ī cōitib; de martiano ī marchio
nib; Et cōitib; Ciuit ī cōitat' ī districtus pusi ī ī ab a
liis magnatib; de cōfinib; ul̄ circa ꝯfina p manētes
q̄, parabunt ī facient ita q̄ ꝯ ptes suz tritoiz ul̄ districtus
nūs portabit nec ducet ul̄ duci ul̄ portari faciet bladū
ul̄ uictualiā seu cōestibilia ꝯ formam stat'. Et recipi
at cautionem optimam de pdcīs a castro .C. libz. ī a
XXII uilla ī a quolz magnate de .L. libz. deñ. ita q̄ quēlib;
ꝯfacientem, p qualz uice in quātitz pdicta possit ī debe
at ꝯdempnari cōi pusi ī ipam ꝯdēpnatōz, p cōi exigē
ī exigi facere ī ꝯfaciente ul̄ ꝯfacientib; teneat. De cu
stodibus guascie faciendis p castra ī uillas cōitatus.
In quolz castro ī qualibet uilla cōitat' ī districtus
pusi potātes seu cōsules eoz teneant ī facē debeat
custodes de meliorib; legaliorib; ydoniorib; ipsoz locoz
qui custodes teneat̄ ī debeant de die noctuq; custodi
XXIII re p eoz iurisdictionem ꝯ guardiam ne bladū seu ui
ctualia aut comestibilia deferant ex cōitatū ul̄ dis
trictū pusi sub pena ī bāpno pro quolz Castro .C. libz. d.
ī p qualib; uilla .L. libz. deñ. quā penā pot̄ ul̄ cap̄ exi
gere tneatur.
Quicūq; fecerit insultū aliquē in platea ul̄ foro cōis pusi ul̄ in
palatio cōis ul̄ ... in domib; in quib; morat̄ dn̄s potās ul̄ dn̄s cap̄
... ul̄ in ... pusi ... addicio ab eo loco
... fuit scā ī .mccc... Ind. xij. die ul̄ augusti.
... ul̄ in aliq̄ ... platea ul̄ foz cōis pusi ul̄ ... aliq̄ ...
... platea ul̄ foz cōis pusi ul̄ coza ... cōis pusi ...
... ul̄ in aliq̄ ... stratarz regaliū ciuit ul̄ burgoz pusi
ul̄ in aliquo ... alicui ... ad plateā ul̄ foz cōis pusi ul̄
ad aliq̄ ... stratarz regaliū ... ipaz plateā ul̄ foz ul̄ ...
1314 aliq̄ ... stratarz regaliū ad .xx. passus ul̄ in macello ul̄
in piscaria ul̄ in ... ad macellum ī ad piscariā ... dom;
... ul̄ ī ... cāpi ...
... ad domū ... ul̄ ī alic' cama q̄ eēt ī pla
tea ul̄ foro cōis ī q̄ morabit ... ul̄ ... ul̄ ... si fuit cū
armis ī .C. libz. si sine armis ī .L. libz. pro uice qualibz pu
niatū. ¶ In aliis uō locis Ciuit ī burgoz pusi cū armis
ī .L. libz. deñ. si sine armis in .xx. libz. deñ., p uice qualibet
puniatur. ¶ Si uō insultū fecit ī cōitatu ul̄ districtu pusi
cū armis ī .xxv. libz. si sine armis ī .xij. libz. ī .x. ꝯ. deñ.
pro uice qualz puniat. ¶ Si aūt aliqs fecit insultū cozā
pot̄ ul̄ capit̄ ul̄ aliquo milite seu socio iudice ul̄ not' e
ordem ul̄ alic' eoz si fuit cū armis ī .C. libz. si sin armis
ī .L. libz. deñ. puniat̄. ¶ Et si de nocte insultus factus fu
erit pena debeat duplicari. ¶ Quicūq; uō insultum
fecit de nocte ad domū alic' ꝯt aliquē sīue sit ... p ...
sui uō dū in ... ciuit ul̄ cōit̄ ul̄
districtu pusi ul̄ ad claustrū ul̄ uineam ul̄ ortū ul̄ clusaz

Insultus

ul' ad aliam quacu[m]q[ue] rem alic[uius] si fiu[er]it cu[m] armis .i. C. lib[ras] d[enariorum]. si sine armis .i. l. lib[ras]. Et si de die cu[m] armis .i. l. lib[ras] den[ariorum]. si si[ne] armis .i. xxv. lib[ras] den[ariorum]. pro uice qualib[et] pu[n]iat[ur]. Et si de[ce]s faciens i[n]sultu[m] ad domu[m] ul' claustru[m] ul' uineam ul' ortum ul' clausuram ul' ad alia[m] qua[m]cu[m]q[ue] re[m] alicui[us] tu[n]c itraret p[er] ui olentiam d[i]c[t]am domu[m] ul' claustru[m] uineam ortu[m] ul' clausu ram alicui[us] ul' aliam qua[m]cu[m]q[ue] rem alicui[us] ul' [contra] uoluntate[m] illi[us] cui[us] e[ss]et aliq[ui]d p[er]detur puniat[ur] tu[n]c p[ro] d[i]c[t]o i[n]sultu si fiu[er]it cu[m] armis de nocte .i. CC. lib[ras] den[ariorum]. si sine armis .i. C. lib[ras] den[ariorum]. pro uice qualib[et] puniatur. Et si fuerit de die cu[m] armis .i. C. libris d[enariorum]. si sine armis .i. l. lib[ras] d[enariorum]. puniat[ur] pro introitu u[er]o puniat[ur] ut in cap[itu]lo loquenti d[e] introitu [con]ti[netur]. Et hoc c[apitulum] fuit correctu[m] et i[n] eo aliq[ua]e additio[n]es f[ac]te i[n] MCClxxxxviij. Ind[ictione] xj. die xx. aug[usti] a d[i]c[t]a die i[n]a[n]t[e] ualitur[um]. Siquis no[n] fecit insultum ad loca religiosa de nocte cu[m] armis pu[n]iatur .i. CC. lib[ras] d[enariorum]. si sine armis .i. C. lib[ras] et si de die cu[m] armis .i. C. lib[ras] d[enariorum]. si sine .i. l. lib[ras] d[enariorum]. puniat[ur]. Loca aute[m] religiosa intellig[a]ntur h[ec] s[cilicet] o[mn]ia loca o[mn]ium monialiu[m] et o[mn]ia loca fr[atr]um minor[um] et p[re]dicator[um] et fr[atru]m s[an]c[t]i aug[ustini] et mon[asterium] s[an]c[t]i petri et fr[atr]um s[an]c[t]e marie et s[an]c[t]i b[e]n[e]dicti et fr[atru]m d[e] [penitenti]a et fr[atru]m s[an]c[t]e marie de carmino et s[an]c[t]i benuenuti et mona chor[um] s[an]c[t]i io[hann]is montis eni[...] et no[n] alia loca. Hoc no[n] c[apitulum] fuit mutatum et i[n] eo aliq[ua]e additio[n]es f[ac]te i[n] MCClxxxxix. Ind[ictione] xij. die xxv. aug[usti] a d[i]c[t]a die i[n]a[n]t[e] ualitur[um]. Siq[ui]s no[n] fecit insultu[m] et feritam simul in aliquo de[...] i[n]sultu et ferita ualeat [con]de[m]pnari prout pene ac malla [con]stricta sunt p[er] cap[itu]la statuti. [illegible]

[illegible] Quali[ter] pu[n]ia[n]t[ur] post malef[ac]tores fugie[n]tes ad d[i]c[t]a loca religiosa.

Quia sepe malla [com]mitte[n]tes fugiu[n]t ad loca religiosa ut possint euadere iudiciu[m] ultionis et i[n] ip[s]is q[ui]q[ue] diu tius [com]morant[ur] ordinam[us] q[uod] si aliquis [com]miserit aliquod malef[ici]um et au[f]ugit ad aliq[u]e[m] locum religiosu[m] [...] et tu[n]c aliq[ui]s iret ad d[i]c[tu]m locu[m] cu[m] capiendi ip[su]m malef[ac]tor[em] ul' eu[m] capet cu[m] ducendi i[n] fortiam co[mun]is ul' si eu[m] i[n] fortia co[mun]is duceret dum m[odo] eu[m] non offendat no[n] possit dici ip[su]m fecisse i[n]sultu[m] ad loca religiosa nec ob hac ca[usa]m possit acc[us]ari nec puniri aliqua ro[ati]o[n]e. Et uolum[us] insup[er] q[uod] hostia ip[s]or[um] locor[um] et cuilibet eor[um] apiant et apiri d[e]beant famulis pot[estatis] et capit[anei] ul' alt[er]ius eor[um] et [con]sanguineis offe[n]si ad capiendu[m] ip[su]m malef[ac]torem et si no[n] apirent eis ul' alti eor[um] possint intrare ip[su]m locu[m] in quo dicet[ur] e[ss]e talis malef[ac]tor ad capiend[um] eum et ip[su]m possint cape[re] et duce[re] in fortia[m] co[mun]is pur[e] sine pena du[m] m[od]o no[n] offendat et ob id no[n] possint de i[n]sultu ul' introitu acc[us]ari ul' puniri mo[do] aliquo sine cu[m] aliquo cap[itu]lo no[n] obstante. Q[uod] aut[em] [con]tin[etur] h[oc] cap[itu]lo fuerit [con]dita i[n] MCClxxxxviij. Ind[ictione] xj. die xx. aug[usti]. a[d] ip[s]a die i[n]antea ualitura. Qualiter puniat[ur] rumpens alicui[us] hostia domus[?] [illegible]

Quicu[m]q[ue] fregit alicui[us] hostia dom[us] puniat[ur] et puniri debeat sicut pu[n]iret[ur] et puniri deberet ille qui fecit insultum ad dom[um] alicui[us] [secundu]m aliq[u]e[m] form[am] f[ac]tor[um] cap[itu]li sup[er]ad[i]c[t]i q[uod] loq[ui]t[ur] de insultu et de hac materia. Et q[ui]cu[m]q[ue] fugaret aliq[u]e[m] seu iret p[ost] eu[m] fugando seu cacciando eu[m] d[e]b[eat] puniat[ur] sic pu[n]iret[ur] p[ro] insultu f[ac]to p[er] eu[m]. Et h[oc] cap[itu]l[u]m fuit [con]ditu[m] i[n] MCClxxxxv. Ind[ictione] viij. die xxviij. aug[usti] a d[i]c[t]a die i[n]a[n]t[e]a ualitur[um]. De pena i[n]t[ra]ntis dom[um] alicui[us]

Siquis intrauerit domu[m] [contra] uoluntate[m] illi[us] cui[us] e[st] dom[us] alicui[us] siue sit sua p[ro]pria siue no[n] in qua h[ab]itaret in ciuit[ate] co[mun]is ul' districtu pur[e] p[er] uiolentiam ul' [contra] uolu[ntatem]

[illegible] cu[m] armis [...] l. lib[ras] [...] si fiu[er]it [...] [illegible]

Q[ui]a domus unicui[us]q[ue] tutissimu[m] [...] [illegible]

[illegible]

In [...] [illegible] no[n] f[ac]ta [...] die ultimo aug[usti].

De diffinitione uiarum regalium et platee.

Ad tollendam ambiguitate[m] uiar[um] regaliu[m] et pla tee dicim[us] et ord[inamus] q[uod] uia regal[is] intelligatur i[n] porta s[an]c[t]i petri a porta q[ue] e[st] sub [...] eccl[esi]a s[an]c[t]i petri usq[ue] ad foru[m] co[mun]is pur[e] ueniendo p[er] portam ciuitatis q[ue] uocat[ur] por ta s[an]c[t]i petri. In porta eburnea i[n]telligat[ur] uia regal[is] a uia s[an]c[t]i p[ro]speri usq[ue] ad foru[m] co[mun]is pur[e]. In porta s[an]c[t]e [...] sanne intelligatur uia regalis a porta s[an]c[t]i an dree usq[ue] ad forum co[mun]is. In porta s[an]c[t]i angeli i[n]tellig[atur] [...] uia regal[is] a porta qua itur ult[ra] crucem s[an]c[t]i angeli usq[ue] ad plateam co[mun]is. In porta sol[is] intelligatur uia regal[is] a fonte nouo usq[ue] ad plateam co[mun]is ueni endo p[er] portam s[an]c[t]i s[i]monis ad portam ciuit[atis] que uocatur porta sol[is]. Et h[oc] cap[itu]l[u]m fuit correptu[m] in MCClxxxxv. Ind[ictione] viij. Platea u[er]o et for[um] co[mun]is pur[e] i[n]telligatur et sit a domo d[omi]ni [...] de corpol[...] usq[ue] ad eccl[esi]am s[an]c[t]i [...] ueniendo p[er] plateam an[te] eccl[esi]am s[an]c[t]i lau rentij. Et h[oc] c[apitulum] fuit [con]ditu[m] in d[i]c[t]o m[illesim]o die [...] aug[usti] et ualeat ex tu[n]c. Qual[ite]r inculpatus de mallo si fu[er]it [con]tumax [con]de[m]pnet[ur] p[ro] [con]tumatia in [...] pte plus.

Ut detur o[mn]ibus materia et occasio [...] [illegible] [...] poterit defendend[...] et ut [con]tumaces [...] [con]tumacie p[...] non repoertent[ur] p[...] cap[itu]lo ord[inamus]

189 v

q' si aliquis fuit de aliq[illegible] mallo accusatus vel q'
fuit ex officio curie [illegible]quisit', processum a fuit
[illegible] solle[illegible]pnis [illegible]ema statuti. p'dictus q' ve
[illegible] [illegible]am curia siue iudice ad se
[illegible]and' ab his de quib' fuit
[illegible]quisito q' ei fiet a no[n] vene
[illegible] citatione sua citationib' a t[er]minis
[illegible]is potestas vel capit' vel eo[rum] vel
[illegible]dic' contumax fuit ultra penam in
[illegible] pro mallo de quo fuit accusatus vel de
[illegible] fuit q' eum q' ei p[er] inquis' processu condempne
[illegible]r pro contemptu iudicis a sua contumatia a inobedia in
quarta p[ar]te quantitatis in qua condampnad' e[st] p[ro] mallo
cui' occ[asi]o[n]e citatus fuit co[mmun]i p[er]us[ini] p[er]soluend'. Qualit[er]
p[un]iantur offendentes aliquem p[ost] preceptu[m] s[ib]i factu[m]
[illegible] no[n] offere[n]do a d[e] securitatib' p[re]standis a forensib' p[er]us[inis].

XII O[r]do[ra]m[us] q' si pot[estas] vel capit' vel alt[er] eo[rum] i[m]ponerent
alicui aliquam penam q' ille caueret pena i[m]
posita aliq[uem] non offendat faciat ipam penam
a p[re]ceptu[m] scribi a si aliquis cadet i[n] dictam pena[m]
eum condempnare teneant' a condempnatio[n]e exige[re]
pro co[mmun]i. de h[oc] sindica[t]i no[n] cognoscant ullo modo.
a inspecta semp[er] p[er] pot[estatem] a cap[itaneum] qualitate p[er]s[on]a[rum] et
negotij. Et semp[er] sit in eo[rum] prouidentia de co[n]
dempnatione a quantitate contempta in ipo p[re]cep
to accipienda p[ro] co[mmun]i. vel s[ecundu]m quantitas offensionis
eis videbit' et delicti. ¶ Volum[us] p[re]terea statuen
tes q' si aliquis p[er]usin[us] p[ro] euidenti ca[usa] a qui
h[ab]et de aliquo forense euidente a apparente[m]
suspicio[nem] petet ab eod' forense de quo euidente[m]
suspicione[m] h[ab]et securitate[m] a fideiussore[m] q[uo]d
ille forensis no[n] offendet eu[m] a ille p[er]us[inus] qui
talem securitate[m] a fideiussore[m] vellet petet
p[ri]mo dare illi forensi a quo petet securitatem
de no[n] offendo eum tunc ille forensis a quo
petita fuit dicta securitas a fideiussor t[ene]at'
ad petitionem illi' p[er]us[ini] petentis securitate[m]
a fideiussore[m] dare de non offendo eu[m]. Et pot[estas]
a cap[itaneus] vel alt[er] eo[rum] forense a quo p[re]dicta petita fu
erit s[e]c[undu]m formam p[re]sentis capli coge[re] teneant' ipam
cautione[m] a fideiussore[m] dare. Quod si forensis fideiu[ssorem] si
deiussore[m] no[n] dederit ut e[st] dictum pot[estas] vel cap[itaneus] te
neant' eu[m] expelle[re] de ciuit[ate] a comitat' p[er]us[ii]. Et ipm
redire toto t[em]p[o]r[e] sui regiminis no[n] p[er]mittant. De p[e]
na illi[us] qui no[n] obedivit pot[estati] v[el] cap[itaneo] v[el] aliis eo[rum] offi[cialibus].

I lle qui no[n] obedierit pot[estati] vel capit' vel eo[rum]
seu alicui eo[rum] nuntio iud' vel not[ario] i[n] p[re]ceptis
que fieret occ[asi]o[n]e sui officij quocu[m]q[ue] m[odo] a ca[usa] pe
nam .xx. s[olidorum] den[ariorum] p[ro] vice qualib[et] debeant sustine[re].
XXII Qua[m] penam capit' auferat p[ro] co[mmun]i. Sed et melio[ri]
ipa p[re]cepta valeant. Et debeant effectum demanda
ri. ¶ Si aut[em] p[re]ceptum factum fuit illis qui facerent
vel facere vellent rixam vel tumultum causa sedandi
p[re]dictam rixam vel tumultum que vel qua fierent i[n]
t[er] ciues vel b[ur]genses ille qui non obedivit .iii. x[...]
libr' den[ariorum] pro vice qualib[et] debeat condempnari. ¶ Si
vero rixa vel tumultus erit coram pot[estate] vel capit'
possit pena[m] imponere a accipere .l. libr[arum] den[ariorum].
Et inobedienti pot[estati] vel capit' illa[m] penam aufe
rat pro co[mmun]i. Sed et in o[mn]ib[us] predictis p[re]ceptis no[n] va
leat si sc[ri]ptum no[n] fuit a do[minus] no[n] sc[ri]ptum fuit per

not[arium] pot[estatis] vel capit' a de p[re]dictis penis sindicatus no[n] h[ab]eat
cognit[ionem]. H[oc] aut[em] caplm fuit correctu[m] a mutatu[m] sub a[n]
nis d[omi]ni MCClxxx.vi. Ind' .xiiij. Qualit[er] puniatur qui ali
cui dixit iniuria[m] co[ram] pot[estate] vel capitaneo vel iudicibus.
XXXIIII S i quis dixit alicui iniuriam co[ram] pot[estate] vel capit' vel
alt[er]o eo[rum] vel eo[rum] vel alicuius eo[rum] iudice vel iudicib'
co[mmun]is p[er]us[ii] q' etc mentit' vel minaret' eu[m] offendere
.C. s[olidorum] den[ariorum] pene no[m]i[n]e soluere teneat' qua[m] pot[estas] vel capit' ei
auferre teneant' pro co[mmun]i. ¶ Et pot[estas] et capit' a iud' co[ram]
quo vel quib' talia dicerentur ea scribi faciant. Et d[e] ipsis
pot[estas] vel capit' condempnat' faciant cu[m] aliis condempnat' quas
p[ri]mo faciet. Et illi sc[ri]ptur[e] facte de p[re]dictis stari debeat
ita q' alie probationes nullatenus admittantur. a semp[er]
sit in prouidentia pot[estatis] et capit' inspecta qualitate
p[er]s[on]a[rum] et etiam dignitate. Qualit[er] puniatur committens
fraudem vel falsitatem in suo officio. Rubrica.
XXXV S i aliquis h[ab]uit aliquod offitiu[m] a co[mmun]i p[er]us[ii] vel a comitat'
vel a sua porta vel p[ar]ochia de aliqua administratione
a inuentus fuit defraudare de auere co[mmun]is vel sue porte
vel par[ochie] vel co[mmun]it[atis] a fraudem facere vel fecisse. Si p[ro]bat'
fuit seu inuent' fuit fecisse aliquam falsitate[m] i[n] eis
dem pot[estas] vel capit' vel alt[er] eo[rum] teneant' eu[m] vel eos de
eo q' occ[asi]o[n]e sui officij furtiue abstulit i[n] maiori consilio
ciuit[atis] publicare. Et p[re]terea auferant ei pene no[m]i[n]e
.C. libr' den[ariorum]. Et insup[er] illu[m] suo offi[ci]o p[ri]uare debeat
a aliu[m] substituere loco sui. Q' nemo possit induce[re]
suos homines in testes in aliqua causa. R[ubrica].
N emo possit induce[re] suos ho[m]i[n]es in testes i[n] aliqua
ca[usa] q[ua]m aliquis h[ab]e[re]t i[n] curia p[er]us[ii] v[el] alibi cu[m] aliquo p[er]us[ino]
nec suos fuientes famulos vel famulas. Et q' c[ontra] fecerit
soluat pene no[m]i[n]e .l. libr' den[ariorum]. a testimoniu[m] illi' vel
illa[rum] no[n] valeat. S[ed] penit[us] irritet[ur]. Si nemo possit te
stificari sup[er] eo ex quo d[e] utilitatis aliquid p[er]tinet.
¶ Preterea volum[us] q' nulla uniu[er]sitas alic[uius] castri vel
ville comitat' vel districtus p[er]us[ii] possit nec debeat i[n]duce[re]
in testes ho[m]i[n]es illi' uniuersitatis q[ue] h[ab]et causam vel q[uesti]o
nem cu[m] co[mmun]i p[er]us[ii] vel cu[m] aliqua sp[eci]ali p[er]sona nec ipsi
testes admittant' p[ro] ipa uniu[er]sitate n[ec] admitti va
leant ullo mo[do]. Sed et id intelligat' a locu[m] h[ab]eat si aliqua
sp[eci]al[is] p[er]s[on]a causam h[ab]et cu[m] co[mmun]i p[er]us[ii] vel cu[m] aliquo alio a illa
ca[usa] spectaret ad utilitate[m] de qua uniu[er]sitatis. p[ro]duce[re] testes
q' de ipa uniu[er]sitate ad qua[m] utilitas cause posset spec
tare null' debeat nec possit produci in testem n[ec]
admitti valeat ullo m[odo]. ¶ Et quia no[n] videt' licit[um]
nec honestu[m] q' m[u]l[ie]res accedant ad palatiu[m] potest[atis] v[el]
capit' ca[usa] testimoniu[m] p[er]hibendi p[re]sentialit[er] dux[i]mus
ordinand' q' nulla mulier cuiuscu[m]q[ue] condit[ionis] existat. p[ro]
aliqua testificatio[n]e facienda ad palatiu[m] siue domos
co[mmun]is p[er]us[ii] siue ad hospitiu[m] d[omi]nor[um] pot[estatis] a capit' vel alic[uius]
eo[rum] venire [illegible] re nullaten' conpellatur. S[ed] q[uando] aliq[ua] m[u]l[ie]r
p[ro]duceretur in testem ipa mulier venire debeat ad ec[clesiam]
s[an]c[t]i lau[rentii] vel ad ecc[lesi]am s[an]c[t]i seueri p[er] platea[m] co[mmun]is pe
rus[ii] vel ad ecc[lesi]am p[ro]x[i]mi[or]em de qua m[u]l[ie]r fuit. Et pot[estas] et cap[itaneus]
a eo[rum] iud' teneant' mittere not[arium] suu[m] ad petitione[m] cu
iuslibet ad aliqua[m] d[ic]tarum ecc[lesi]arum p[ro]ut requisiti fuerit
ad faciend' iurare ipam m[u]l[ie]rem a eius testimoniu[m] re
cipiend'. Et i[n] aliqua ip[s]ar[um] ecc[lesi]ar[um] iurare debeat a su
um testimoniu[m] dicere p[re]sente not[ario] p[otes]tatis vel cap[itanei]
vel alio not[ario] cui commissa fuit receptio testiu[m] q[ua]n[do] sup[er]
qua i[n] teste[m] ipa m[u]l[ie]r p[ro]duceret[ur]. Sed q[uo]d in mo[do] matrimonij quod
p[ro]stabit a faciet m[u]lier p[ro]ducta i[n] testem sup[er] aliq[uo]

[illegible] pena no[n] obedientis p[re]cepta [illegible]
[illegible] [illegible] officiali

nulla m[u]l[ie]r debet co[m]pelli
venire ad palatium p[ro] testi
monio pena .xxv. lib[rarum]

quone inqsit accusat ul' denut seu alio m° quo
cuq3 cora aliquo dcor nor ualeat 7 teneat 7 heat
int ppetuam firmitate ac si psente ipius qonis
ul' cae ul' processus iudice prestaret dci iudicis ab
sentia no obstante nec processus dce qonis ul' cae
possit aliquali titari ex eo q ipa inst i ecta iurave
rit ul' suam testificatone phibuit 7 iuramentum
psliterit iudice no psente sed qd h ultio .c. qd fu
1286 it conditu i mcc lxxxvi . ind . xiiii . die . v . septembr.
ab ipa die inantea ualiturum fuit tn aliqua additio
fca ubi loquit de ecta par . vii fuit inst producta
1290 in testem i . mcc lxxxx . ind . iii . Et quia i hiis q otine
tur i prio precedenti .c. initiante pterea q3 no uide
tur licitum 7 c. extitit duentu faciendo ipas inst rec ac
cedere ad testificand oa fcam dci .c. uolum q pnun
ciet eximie quib3 offial i . xxv . libr . den . pro uice qlib3
1301 Et ea q in h .c. dnt fuerit odita i mccci . ind . viiii.

Quod testes noient in libellis malloz t i alia car ta 24.

Quilib3 accusator pmotor seu denutiator
debeat in libello accatois seu denutiatois
malloz pliu testes noiare ul' cu ipo libello in alia
carta dare noia testiu 7 h in malliis ommittendis
1307 i pm alic tm intelligatur 7 no i aliis 7 nullo3 pbato
ualeat i dcis malliis q sic noiati ul' dati fuerint et
no alioz 7 ubi loquit in pma alic fuit correctu i mc
ccvii . idict . v . die . xiii . int ab ipa die in anta ualitur.
Sed mo pdca no itelligant i malliis denutiatis ul'
denutiandis p sindicos 7 mass castroz ul' uillaru
7 tabnarios ul' albgatores sup quib3 poss int pduci
XXXVIII 7 examinari tn testes dati p sindicos ul' mass tab
narios ul' albgatores quam p quoscuq3 alios 7 i ex offi
cio et h additio ab eo loco qui incipit dii mo 7c fu
1304 it fca i mccciiii . idict . fa. ¶ Et si aliqs reaccusauit a
lique a quo accusaret ul' denutiaret debeat ipm ac
reaccusare ul' denutiare antiqm ipe accatus discedat
de curia 7 aliit no audiat nec aliqs de sua familia nec
aliqs q ei pab3 ul' suasu accusaret ul' denutiaret Set
si accatus probauit ples pcussiones seu uulnera otra
illu a quo accatur . Et pcussiões seu uulnera no eent
i e uidenti ul' appenti pson accusatas nec ob h psit di
ce reaccatar n ee uez q . pbatu e q eu. ¶ Iud' uo malloz
diligent iqrat 7 secrete si ocra ptui p illos de inantia
ul' ota u mallm fcm eet 7 ubi melius 7 uerisili eet
ut bn sciant 7 ut bn iuenire ualeat ueritate Set si
iqsitio cu pbone declaret q in accator fco ass punia
tur prior accator 7 si non qeret nullat punatur.

Statutum q si famuli
Si ul' famul ul' scutifer alicui rupit pactu dno cu q stetit ul'
eu dimisit sine sua uolutate q nei puat qtinue toto tpe quo
ei suire pmis . xl . s . d . n . noie pene cui pus solue tnat 7 pactu
suui 7 dno debit reduplicare nisi stetent p dnm Et potes 7
capitu 7 uillte eoz pdca fieri facere tnant 7 q dsnat et qued
dcm e i famulis tce i famulab3 statutum dsnat ¶ Si q3 aut
scienter retinuit ul' recepit suiete scutifez ul' famulu ul' famu
la alic sine uolutate pmi dni ten explevit pactu 7 suitiu pmis
sum p° do dno . xx . s . d . noie pene cui pus solue tnat 7 eu ul' ea
no debit retine.
Si coloni ul' labrato alic meter' l turnaret ul' bladu adarea gduceret
l uinea uindemiaet i reqsito dno rei pt rt cap 7 qlib3 eoz tnant eis au
ferre pan noie 7 bapni puce qlib3 . x . lib . d . 7 q dce . x . lib . fiu mut
i mccciiii ind . ij . die . xx . iiii a || Intra quantu tpe psit te
XXXIX Infra . viii . dies post publicatom pro stes d flo redargui
ssint testes de flo redargui 7 ab inde inanta redar
gui no ualeant q locu heat in fa pma 7 sa ca. ¶ Do

lum' insup q ind qui precent qom 7 accuse que
fieret de accusatone testiu qui de flo redargu
erent 7 accusarent cor eo teneat 7 debeat ipa
accatom 7 qone de flo tminare 7 sup ipa setetia
re prout iustum fuit int uni mesem pr litisqt
fcam sup ipa accatone testium de flo . Et si dca
qd non fuiret 7 ut dcm tm a tio iana procedi debe
at sup pma ca debeat ul' fuit 7 adco tio inantia
fuiri non obstante accusa pdca dcoz testiu. ¶ Tes
tes aut pducti sup filiatoe fidelitate 7 matrimonio
de flo redargui no ualeant ul' redargui no possit
ullo mo. q testes sr hoicidio recepti no possit redar
gui.
Testes sup hoicidio recepti de flo no possit redar
gui nec etiam reprobari saluo 7 resuato q teste
qui iducent ul' darent p aliqua pr qua p pncipale
qrecepit offensa ul' primore osaguineu ul' ppinqu
occisi ul' offensi ul' pt qm testes q recipient p pot
7 capit seu eoz offiales ul' aliq eoz q aliqua pm acca
XL tam seu denutiata ul' q qua inquisiti fuit possit li
bere de flo redargui 7 i reprobari si i eoz testificatone
falsitate dixint aliquo caplo no obstante . Et h caplm
1290 fuit correctu 7 mutatu i mcc lxxxx ind . iii . De mo
do imponendo ut false testificatoes tollat.
Pteni priores cu aliis sapientib3 quos hre uoluerit
de qbzcuq3 qditoib3 tractet 7 modu 7 fcam impo
nant ut false testificatones tollant 7 ueritas iueia
tur 7 sciat si qualit malla qomittet iueniant 7 non
remaneant ipunita 7 quo psint melius iueniri.
Et qualit q falsos testes pcedat fim q ordinauerit per
pot 7 capit debeat obsuari. ¶ Ut aut malla falsoru
accatonu sup falsis testib3 7 aliis falsitatib3 7 iniquis ex
actoib3 extirpent 7 radiat tollat inotu pene fcam
dte immente. ¶ Volum q nlls de cetio possit ul'
debeat aliquos ul' aliqué de pductione falsoz testiu
seu q flm dixit ul' fecit testimoniu ul' aliam falsita
te omisit seu iustam exactoe 7 dfraudatonem fe
cit si iniqua 7 flm cor aliq offiali cois pusii accare
XLI ul' qrimoniam facere q nce ul' p tpe fuit i fiutiu
ii pns deposuit ap mass cois pus . xxv . libr . den . Et
pe in ead legitime satdedit q n probauit legittime
accator ul' qrimoniam fcam p ipm de sup dcis delictis
ul' cois ul' aliq ipaz q i pdcis . xx v . libr . d . debeat odep
nari cor pus . Et i oib3 dapnis 7 expss 7 inte accatio
credendis sacro accato ul' quenta cu pbone unius testis
adiusse pti qua de pdcis ul' aliquo pdcoz audiuit uel
de ipa qrimoniam fouerit Et si pot ul' cap ul' alt
offial cois pus qui ncc ul' qui pro tpe fuit i pdcis
ul' aliq pdcoz audiuit pdca forma no suata puniatur
qlib3 audiens 7 q faciens cor pus i . xxv . libr . d . Et ab
ipo p sindicu cois pus 7 qui sindicauerint exigant
7 p. eis sit p eu pdca forma no suata ipo int nullis
sit ualore Set de pdcis odepnat sindici cois pus coger
ce no ualeant ullo mo ai tolli ualeat pdca fol p aliqm
refortone osilu aut fca ul' facienda ul' alio m° ul' alio
1283 caplo fco ul' faciendo . Et ualeat exnc . a die . xxvi
mensis aug . a . s . mcc lxxxiii ind . xi . tpe dni ma
tini pot . iii . Et id qd cotinet i isto .c. fuit odita i mcc
lxxxiii. ¶ Statut ualumus inallius obuiare dcd q si qs
quis fuerit fals pdco .c. fuit odempnat i expensis
... no possit ab hiis odepnatone appellare nec re
... hre aliquem ad aliquem iudice ul' offiale cois
pus ul' aliu dca ca . Et si appellauit appellatio ipo iur
non ualeat . Et habeat 7 sit pro irrito pro fca . Et uidi
qui suam ipam odempnatonis uiseret sub pena
7 i pena . d . libr . den . sic 7 uiceat 7 pcc teneat satis
expens ei cui debebit fim fcam h odempnatonis

Testes de falso.
sup qua re 7 qua ...
testes sup homicidio no possit redargui.
XXXVII testes. 46
famuli
qui rupit pactu cu suo
coloni. 48
Testes de falso redargui.
1304
famuli falso
poeni
1283

Intra quantu tps
testes debet d falso
redargui

infra viii. dies postquam condempnatores tulerit de predictis ad predicta condempnati effectualiter compescendo meliori obstante quod posset in contrarium opponi vel allegari. Et predicta que in hoc statuto continentur volumus penitus observari. que fuerunt condita in MCCLXXXXVIIII. Indictione XII. die XXI. iulii a dicta
1299 die in antea valitura. Qualiter puniatur serviens aliquis si offenderit aliquem in depositione dominorum.

52 Ad evitanda scandala quiuis habeat materiam familiares prauos retinendi, statuimus quod quicumque scutifer vel serviens alicuius offenderit aliquem in iniuria aliqua fienda a ab hoc de communitate vel comitatu vel districtu perusii de mandato domini sui seu voluntate, potestas et capitaneus vel alter eorum teneantur domino maleficii illius accipere quam penam que est vel que debet exigi secundum formam statuti. Et tamen ex illo et pro illo malleficio dicto malleficio truncari faciat manum dextram. Si non ille qui erit
XLIII lesus non poterit alia probare esse factum malleficium de mandato domini potestas et capitaneus vel alter eorum teneantur tale delinquentem seu facientem ponere in tormentis semel et pluries ita quod veritas rei inveniatur. Et si malefactor dictum malleficium continuum confitebitur de voluntate domini perpetrasse atque mandato talis maleficii et dominus qui mandaverit et voluerit tale malleficium fore commissum puniatur secundum modum et formam predictam. Si non talis malefactor aufugerit ita quod capi non possit seu offensus voluerit habere dominum suspectum fecisse eo quod ipse habuit cum domino inimicitiam vel contentionem aliquam vel suspicionem vel minas et fuerint inter eos tempore fugam dominum presumatur tale malleficium fecisse et tunc in dupla quantitate eius puniatur ut dictum est. Si non negabit ipsum esse servientem scutiferum vel hominem si duo testes dixerint eum esse scutiferum vel servientem vel hominem talem, probatio sufficiat. Et probatio ab ipsis testibus de causa scientie non queratur. Et hoc capitulum potestas et capitaneus legi faciant in maiori consilio civitatis. Omnia supradicta in plerisque membris videlicet ordine eo quod dictum est supra non obstante declarantes et interpretantes capitulum supradictum quod si hii cum suis quantitate sua vel districtualibus perusii legitimis vel non legitimis vel non legitime nati qui cum aliquo suo consanguineo usque in quartum gradum morarentur non intelligantur scutiferi sui famuli domus cum ipsis eorum consanguineis usque in tertium gradum ut dictum est morabuntur nec puniantur ut famuli secundum formam dicti capituli sed puniantur pro delictis per eos committendis ipsis sic morantibus in personam pena tantum secundum qualitatem delicti et formam statuti. Et intelligantur consanguinei tam ex parte patris quam ex parte matris attinentes in dicto gradu. Et ad probationem quod dominus dicti malefactoris fieri fecerit sufficiat probatio publice fame que propter eam probata habeatur et ita predictis omnibus et singulis et in contentis in presenti capitulo potestas et capitaneus et quilibet eorum officiales debeant et teneantur inquirere punire et sententiare ut eis videbitur convenire ad petitionem cuiuslibet et de eorum offitio tantum sub pena .C. librarum. Dicto non obstante capitulo magistrorum qui incipit cum modo vel aliquo alio in contrarium loquente. Et facta mutatio in laquens. Et quanto gradu et de pena qua
1314 supplicata addittio facta ab eo leto quod magis intelligatur consanguinei. Que fuerunt facta sub anno domini MCCCXIIII. Indictione XII die
53 ultimo augusti.
Item. sine quacumque fraga aro tutoris patris et aliorum ... possit statutum contra non obstante capitulo statuti ultra ... lapidibus cuilibet sit licitum ... facere ... in civitate et comitatu perusii.

Et hec capitula fuerunt condita in MCCCXIIII. Indictione XII. die ultimo augusti. Qualiter laborator qui negaverit vel mutaverit proprietatem alicuius rei domino a quo conduxit.
54 Si aliquis laborator alicuius rei seu conductor vel tetrificiaturus fuerit pro illa seu inuiterit possessionem domino a quo conduxit vel ad laboritium habebit potestas vel capitaneus teneantur ei auferre pene nomine .C. libras denariorum et ipsum ad restitutionem possessionis et proprietatis compellere teneantur. Et si aliquis laborator alicuius rei negaverit domino proprietatem vel possessionem rei quam habuit ad laboritium puniatur in .C. libris denariorum. Et si laborator
XLIV alicuius rei quam laboraverit confitebitur illam rem possidere seu laborare pro alio quam pro domino rei sive primo possessore vel pro eo a quo habuit laboritium sine licentia domini rei vel primi possessoris sine precepto potestas et capitaneus penam .C. librarum denariorum debeat sustinere et domino rei vel primo possessori vel ei qui dedit rem ad laboritium possessionem restitui facere teneantur. Et faciant satisfieri domino rei qui rem vel res locavit dampna et expensas quas et que probaverit et fecisse suo iuramento monstrabit et illa talis possessio non preiudicet domino rei quo ad proprietatem vel possessionem. Et si laborator dictam penam solvere non valebit potestas vel capitaneus vel ei pro eo vel alter eorum ei manum dextram faciant detruncari et eum ad restitutionem possessionis omnino compellant. Et hoc locum habeat in presenti pro et futuro. Preterea si laborator probaret se possedisse rem quam habuisset ad laboritium per aliquod tempus talis probatio non valeat et domino rei in non preiudicet ullo modo. Et hoc capitulum fuit
1299 55 conditum in MCCLXXXXVIIII. Indictione XII. Qualiter puniatur qui de sua re aliquid proiecit seu inde fecit et non elevaverit tempore dato.
Quicumque de sua terra vel vinea aliquid in vineam vel terram alterius que esset subter illam terram vel vineam, proiecit vel proici fecerit vel immiserit vel immitti fecerit seu cadere fecerit illud tollere et removere ad octo dies post preceptum de facto a iudice teneatur et si non elevaverit solvat comuni .C. solidos denariorum et nichilominus debeat elevare.
XLVI Item nulli liceat ponere vel tenere vel ponere facere in suo campo prope terram alicuius marrones sive lapides, prope finem campi ad tres pedes sub pena .X. librarum denariorum et inde debeat elevare. Et insuper presumatur dominum fecisse ponere et inde quilibet sit accusator et habeat medietatem banni. Et hec additio ab inde
1304 56 citra fuit facta in MCCCIIII. Indictione secunda. Qualiter terrenum comunis existens in pertinentiis alicuius castri vel ville debeant laborari et partem fructuum reddere et de pena non laborantium et contradicentium quod terrenum comunis non laboraret.
Si comunis perusii habuit aliquod terrenum in pertinentiis alicuius castri vel ville comitatus vel districtus perusii quod consueverunt laborari homines ipsius castri vel ville in cuius pertinentiis erit ipsum laborare teneantur pro comuni perusii seu pro illis qui ius habent a comuni. Et debeant reddere partem fructuum de ipso terreno posito iuxta ipsum. Et si homines castri vel ville illud terrenum comunis non laboraverint si a comuni perusii seu ex parte potestatis vel capitanei seu ab illo vel illis qui ipsum habuerint a comuni de laborando ipsum terrenum fuerit requisiti sive protestatum fuerit per aliquem procuratorem sindicum seu nuntio seu potius illius castri vel ville in cuius pertinentiis erit terrenum quod ipsum terrenum ut dictum est debeant laborare et partem fru-
XLVII ctuum reddere ut dictum est quod si non fecerint puniatur castrum vel villa in cuius pertinentiis erit dictum terrenum in .L. libris denariorum comuni perusii. Et nichilominus partem fructuum comuni perusii vel illis qui ipsum terrenum habent a comuni reddere teneantur ac si ipsum terrenum laboratum fuisset. Et stetur solum modo probationi quod dictum terrenum non fuit laboratum si solum fuit receptum. Et si aliquis alicuius laboratori vel alii contradixerit vel quocumque modo dixerit quod ipsum terrenum comunis non laboraret pena simili puniatur. Et nichilominus potestas et capitaneus ipsum terrenum teneantur facere laborari. Preterea si aliquid si aliquod castrum vel villa alicui laboratori vel alii contradixerit quod ipsum

R. De pena dilaniantis alicui vultum cum manibus sine penis.

LXIIII Si quis dilaniaverit alicui vultum cum manibus in civitate vel burgis et sanguis exiverit puniatur in [illegible] libr. Et si sanguis non exiverit puniatur in [illegible] libr. Et si fuerit in platea vel foro communis Perusii vel in aliquo aliorum locorum in quibus pro homicidio est pena capitis secundum formam statuti populi puniatur si sanguis exiverit in CC libr. et si sanguis non exiverit in C libr. den. Et si fuerit in aliqua de quinque stratis regalibus vel in aliquo alio locorum contentorum in proximo capitulo quod incipit ut malitia non remaneat impunita etc. quod sic incipit: Si autem percusserit in aliqua ecclesia etc. Et sanguis exiverit puniatur in XL libr. den. Et si sanguis non exiverit puniatur in viginti libr. den. Et si quis dilaniaverit alicui pannos cum manibus sive in platea vel foro communis Perusii vel in aliquo aliorum locorum in quibus est pro homicidio pena capitis puniatur in C libr. den. Si vero fuerit in aliqua de quinque stratis regalibus sive in aliquo aliorum locorum contentorum in capitulo quod incipit ut malitia non remaneat impunita etc. quod sic incipit: Si autem percusserit in aliqua ecclesia, puniatur in XXV libr. den. Si autem fuerit in aliis locis per civitatem et burgos puniatur in X libr. den. Si autem predicta fuerint in comitatu vel districtu Perusii puniatur similiter dilaniaverit et sanguis exiverit in X libr. den. et si sanguis non exiverit in C sol. den. Et si vestes dilaniaverit in XX sol. den. Et hoc capitulum fuit mutatum MCCLXXXV indictione XIII die VIII augusti et fuit correctum MCCCXIIII ind. XII de mense augusti.

R. Qualiter puniatur ille qui ceperit aliquem per capillos et ille qui aliquem calce percusserit vel cum genu.

LXV Si quis in civitate vel burgis ceperit aliquem per capillos pro qualibet captura puniatur et condempnetur in XXV libr. den. Si autem fuerit in platea vel foro communis Perusii vel in aliquo aliorum locorum in quibus imponitur pro homicidio pena capitis secundum formam statuti populi Perusii puniatur pro qualibet captura in C libr. den. Et si aliquis aliquem [illegible] dederit vel percusserit vel prostraverit ad terram vel per terram traxerit vel trasginaverit in aliquo predictorum locorum scilicet in platea vel foro vel in aliquo aliorum locorum in quibus imponitur pena capitis pro homicidio ut dictum est secundum formam statuti puniatur pro qualibet in CC libr. den. Si autem fuerit in aliqua de quinque stratis regalibus vel in aliquo aliorum locorum contentorum in proximo capitulo quod incipit ut malitia non remaneat impunita etc. quod sic incipit: Si autem percusserit in aliqua ecclesia etc. si ceperit aliquem per capillos puniatur pro qualibet captura in L libr. den. Si autem aliquem dederit vel prostraverit vel percusserit vel per terram traxerit vel trasginaverit in aliquo predictorum locorum puniatur in L libr. den. In aliis vero locis civitatis et burgorum Perusii puniatur pro qualibet tractione sive prostratione vel trasginatione XXV libr. den. Et si aliquis aliquem calce percusserit puniatur pro quolibet calce in X libr. den. Et si percusserit cum genu iniuriose puniatur sicut calce percusserit. Et hoc capitulum fuit conditum MCCLXXXV indictione XIII die VIII augusti tempore [illegible] die martii. Si autem predicta vel aliquid predictorum fuerint in comitatu puniatur in C sol. den. Et hoc capitulum fuit correctum in pluribus locis MCCCXIIII ind. XII die ultimo augusti.

R. [illegible]

LXVI Si aliquis in civitate vel burgis iniuriose ceperit aliquem per pannos vel per capitale pannorum puniatur pro vice qualibet in X libr. den. et si fuerit in comitatu puniatur pro vice qualibet in C sol. den. Et hoc additum factum fuit MCCCVIII indictione VI die VIII.

[illegible] **R. Qualiter puniatur dans spatacta vel sputum.**

LXVII Pro spatacta vel sputa iniuriose facta ille qui spatacta alicui dederit vel sputum dederit puniatur et condempnetur si fuerit in civitate vel burgis in X libr. den. Et hoc capitulum fuit correctum MCCCXIIII ind. XII.

R. Qualiter puniatur qui fecerit aliquem cadere in terram. Statuimus et ordinamus quod si cadendo sanguis exiverit.

LXVIII Si quicumque fecerit aliquem cadere in terram vel in aliquo alio loco vel dederit spatactam vel sputum alicui et ex ea vel sputa seu spatacta percusserit caput vel faciem vel frontem in terram vel ad murum vel ad aliquid aliud vel si plagatus fuerit ex aliquo alio modo et si sanguis exiverit de capite vel facie vel fronte puniatur pro vice qualibet si sanguis exiverit in L libr. den. et si sanguis non exiverit in XXV libr. den. Et si ex dicta percussione signum vel cicatrix cum sanguine permanserit in facie vel fronte vel plus sive gula puniatur pro vice qualibet in centum libr. den. Et hoc capitulum fuit correctum et mutatum in MCCCXIIII indictione XII die ultimo mensis augusti.

R. De pena facientis turpitudinem.

LXVIIII Nonnulli aliquos iniuriantes et offendentes alium intendentes et sic turpiter volentes impunes, ordinamus quod quicumque miserit stercus vel aliam turpitudinem in os alicuius aut proiecerit stercus vel aliam turpitudinem in faciem alicuius ita quod eum in facie deturpaverit solvat pene nomine communi Perusii pro vice qualibet C libr. den. Et si proiecerit ei in alia parte corporis vel super eum ita quod faciat eum deturpatum in aliqua parte sui corporis solvat pene nomine pro vice qualibet pene nomine in XL sol. den. Et hoc capitulum fuit conditum MCCLXXXVI indictione VII.

R. De pena illorum qui fecerint alicui cadere caputium de capite et quorumdam aliorum excessuum.

LXX Quicumque iniuriose fecerit alicui cadere de capite caputium vel capellum vel birretum vel galerum vel infulam vel mitram puniatur pro vice qualibet in C sol. den. Et quicumque fecerit alicui cadere dentem de ore puniatur pro quolibet dente in XXV libr. den. Et quicumque clauserit iniuriose cum manibus os alicui puniatur pro vice qualibet in XXV libr. den. Ille autem qui iniuriose expuerit in faciem alicuius C sol. den. pro vice qualibet communi Perusii solvere teneatur. Et quicumque iniuriose ceperit aliquem per nasum et sanguis exiverit ex captura solvat pro vice qualibet L libr. den. Et si sanguis non exiverit XXV libr. den. solvere teneatur. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCLXXXVI indictione VIII die VIIII augusti [illegible] die martii.

R. Qualiter puniatur qui semet percusserit vel mortificaverit vel aliam iniuriam sibimet fecerit.

LXXI Quia decet leges ad opprimendam crescentem malignorum malitiam ordinare et ut pene formidine eorum malitia compescatur, propter hoc ordinamus et volumus inviolabiliter observari quod si aliquis tante feritatis extiterit quod semetipsum percusserit vel mortificaverit in aliqua parte sui vel fecerit sibi sanguinem exire vel dilaniaverit vel in vultu vel pannos vel aliquam aliam percussionem sive iniuriam sibimet fecerit sive cum effusione sanguinis sive non puniatur et condempnetur in illa pena qua puniri et condempnari debet ille qui tale maleficium commisit vel qui de tali maleficio accusat vel denuntiat vel per inquisitionem processum nullo obstante capitulo precedente vel sequente. Hoc capitulum fuit conditum per capitulum MCCLXXXVIII indictione XI die XX augusti [illegible] die martii [illegible].

R. De pena debilitantis alicui membrum vel studiose truncantis.

LXXII Quicumque debilitaverit alicui manum vel pedem vel aliud membrum puniatur in CC libr. den. et si dictas CC libr. den. solvere non poterit vel non potuerit solvere detruncetur ei manus

der. salvo eo quod dictum est supra de membro debilitato in capitulo legum te[m]peramentis. Et quod dictum est supra de pena .CC. lib. fuit factum in M.CCC. indictione .XIII. die .XIII. iulii valiturum a dicta die ianuarii.

Et quicumque truncavit vel truncari fecerit alicui aliquod membrum puniatur in .CC. lib. den. quam penam si solvere non poterit detruncetur ei simile membrum quod truncavit vel truncari fecerit. Et si ille qui propter aliquod membrum alicui truncavit simile membrum membro detruncato debeat detruncari. Et illud pro pecunia redimi non valeat ullo modo. Et receptus sindicus concedere non habeat ullo modo. Et hoc capitulum fuit correctum in M.CC.LXXXVII. indictione .XV. verum in eo fuit aliquid additum et mutatio facta in M.CCC. indictione .XIII. ut supra continetur. Et quia supra in presenti capitulo non institutum fuit mentio de pena debilitatis vel mutilatis alicui digitum manus vel pedis ordinamus ad omnem ambiguitatem tollendam quod quicumque amputaverit alicui aliquem digitum manus vel pedis puniatur pro quolibet digito manus vel pedis mutilato in .CC. lib. den. Quod si debilitaverit alicui aliquem digitum manus vel pedis puniatur pro quolibet digito debilitato in .C. lib. den. Et ille qui amputaverit vel debilitaverit alicui digitum pro amputato vel debilitato digito de pena dicta pro amputatione vel debilitatione manus vel pedis ... pro ipso digito debilitato vel mutilato aliquo non obstante. Et hec addicio ab eo loco ubi incipit Et ille ... in M. .... De pena .CC. lib. et de pena .C. lib. fuit conditum in M.CCC. ... indictione .XII. die ... aug.

Volumus tamen pro bono statu civitatis Pistorii quod quicumque amputaverit alicui nasum vel manum a brachio inceptum vel pedem inceptum a crure seu gamba vel destruxerit seu cecaverit alicui oculum aut mutilaverit labium seu labia puniatur ... et imponatur sibi alia pena et similem penam substineat fieri facientes ... Et fuit conditum in M.CCC.XIIII. indictione ....

LXXIII. De pena alicuius puniti qui fecerit homicidium.

Presentis privilegiatae capitulo duximus statuendum quod quecumque persona collegium seu universitas civitatis vel comitatus vel districtus Pistorii fecerit homicidium. Excepto ad sui defensionem et excepto in locis in quibus est pena plus puniatur modo et ordine infrascripto. Videlicet quod si homicida commiserit homicidium de die debeat solvere nomine pene .V. lib. den. Et si .V. lib. solvere non poterit solvat et solvere debeat quod plus poterit usque in .CC. lib. den. Si autem homicidium commiserit de nocte solvat et solvere debeat communi Pistorii pene nomine .M. lib. den. Et si .M. lib. den. solvere non poterit solvat quod plus poterit usque in .IIII. lib. den. quam penam si non solverit ut dictum est. Et homicida ... vel venerit in fortiam communis Pistorii dato sibi termino ad solvendum et elapso termino capite puniatur ita quod moriatur. Salvo et reservato quod si solverit .C. lib. den. si homicidium commissum fuerit de die et .CC. lib. den. si commissum fuerit de nocte pena evadat capitis homicida. Et manus dextera ei debeant detruncari. Et ultra penam predictam expellatur homicida ex civitate et comitatu et districtu Pistorii ut inferius continetur. Si autem homicida solverit .CC. lib. den. pro homicidio commisso de die et si solverit .IIII. lib. pro homicidio commisso de nocte expellatur homicida de civitate et comitatu et districtu Pistorii pro homicidio commisso de die per .V. annos et pro homicidio commisso de nocte per .X. annos. Et verba de die de nocte per .X. annos fuit correctum et mutatum in M.CC.LXXXXVIII. indictione .XI. hoc addito quod si homicida non habet tantum de suo quod possit solvere dictam penam debeat perdere capitis. Quod si homicida non venerit vel non esset in fortia communis Pistorii ponatur in banno in ea quantitate quam debet solvere pro homicidio de quo bannum

pro non tolli non possit nisi ... solverit dictum bannum. semper salvo tamen remedio reservato. Et banno soluto nichilominus debeat stare extra civitatem comitatus et districtum Pistorii si homicidium commiserit de die per .V. annos et de nocte per .X. annos. a tempore late sententie computandos. qui termini fuerint mutati et correcti sub dicto millesimo. Et ut tene... Pistorii in solutionibus faciendis pro homicidiis ulterius reddatur ordinamus quod potestas et capitaneus vel alter eorum ad quem maleficium pervenerit alicuius homicidii punito faciendo teneatur et debeat in suo iuramento diligenter inquirere nullo statuto capitulo et maxime capitulo inquisito non obstante si contigerit quod homicida pro commisso homicidio solvat bannum secundum formam capituli supradicti si solverit de suo proprio. Et si non reperietur de suo solvere ut dictum est sibi caput penitus faciat amputari. ita quod penitus moriatur. Et si de suo potuerit solvere totum bannum sive non si potuerit totum sine remedio solvere cogatur eum solvere ut dictum est. Et si non potuerit solvere totum solvat ad minus de suo totum remedium ut dictum est. Et ita fiat solutio sub pena supradicta denotata. Quod si non totum bannum sine remedio exsolvat communi, id quod solvi debebit totum dicernatur ... sine aliqua diminutione et sine aliquibus maleficiis solvendis vel dandis alicui occasione venditionis bonorum alicuius homicide vel aliquo alio aliquo modo et sine pretio quod habetur de bonis guasti homicide. Et si potestas vel capitaneus predicta non fecerit et observaverit .C. lib. den. quilibet eorum qui contra fecerit de suo salario solvere puniatur qualibet vice qua contra fecerit teneatur. hec autem fuerunt condita in M.CC.LXXXXVIII. indictione .XI. die .XX. augusti a dicta die ianuarii valitura. Et autem comitatensibus frenum compescens imponatur. ordinamus quod si aliquis comitatensis sive districtualis Pistorii occiderit vel interfecerit aliquem civem civitatis vel burgorum Pistorii in quocumque loco salvo in locis in quibus est pena capitis solvat duplicem penam quam solvere deberet. si alium comitatensem interfecerit vel occiderit secundum formam capituli supradicti. Quam penam si non solverit termino sibi dato capite puniatur ita quod moriatur. Dummodo intelligatur dictum civibus pistoriensibus qui fuerint et sunt nati ipsi et patres eorum in civitate vel burgis Pistorii et sicut fuerint facti et taliter cives Pistorii et habuerint libram ipsi vel patres eorum in civitate vel burgis Pistorii. vel sicut est libra. libram heredum talis nominato patre. heredum ... habentes talis contra offensis. Et hec fuit conditum in dicto millesimo ... a die dicta die ianuarii valitura. Et potestas vel capitaneus vel alter super dictis penis domos et turres homicide furtores et incidiatores faciat destrui et vineas et arbores. et omnia alia sua bona que habet in civitate comitatu et districtu Pistorii que solo conformiter facere debeat penitus devastari. quam devastationem et confiscationem ... homicide non valeat defensare. Additum est huic capitulo quod aliqua turris de civitate et burgis Pistorii ... alicuius homicide ... commissi pillium cum fuerit turris non possit nec debeat modo aliquo diruri nec destrui cum sit debeat ... vendi simul cum aliis bonis dicti homicide. et hec addicto facta fuit in M.CCC.VIII. indictione .VI. die .VIII. mensis octubris. Si autem homicida habuerit domum communem cum aliquo parte homicide ex parte superiori ... a domo ab uno latere faciat assignari quam ... destrui facere teneatur. Et si homicida habuerit ... communem cum aliquo et si sedes voluerit emere partem illam partem dictos consorti vendi faciat ad extimationem duorum ... super communi ... quibus potestas vel capitaneus duxerit committendum. quam extimationem faciant presente potestate vel capitaneo. predicta super hoc in ... alter

nō ualeat ꝑ ꝑdcā. ¶ Bona siquidē ciues homicide n̄ debe
ant laborari n̄ palatia siue domꝰ eius dē destrui te rehedi
ficari donec bānum eius fuerit solutum. ƺ inde ita debeat retineri saluo
q. postq. illa bona ciuis fuerit uendita p. com. ualeant laborari. et ille
q. habuit ipa bona ciuis laborat. xxv. lib. d. noīe pene soluere
teneatur. Et q. dr sup(er) d(e) palatijs et domib; n̄ redificandis. fuit
additum in statuto. m. cc. xxj. indict. xiiij. ¶ Et si p(ri)mod(um)
aliquo tp(or)e homicida bānum soluerit dcī fructus recepti in cō
depnatis seu bāno n̄ debeant ~~recepti~~ computari. ¶ Ille autem
q. homicidium fecerit ~~uel~~ 9miserit cū eius īfortia comes om̄ia sua
bona mobilia et īmobilia siue hāat p(er) in(ter)stā siue n̄ potestati
uel capitis siue fraude debeat assignare. ut de suo penā soluere
debeat homicida. Et potestas et capitꝰ h̄ fieri facere teneant. Et si
aliquis eorum ad h̄ faciendum fuerit negligens soluat de suo salario
comis p(ro)us. c. lib. ¶ Si uero aliquis fraudē commiserit in dō seu
uendendo bona alicuius homicide et liquidē fuerit teneatur soluere tantum
quantum ualeret res quā fraudulenter defenderet. ¶ Et quicumq.
talem fraudem manifestauerit ipam et probauerit hāat medietatē
illius rei que fuerit assignata. ¶ Cum cumq. autem fieri fecerit
homicidium duplicem penā debeat substinere. quā deberet soluere
homicida. ¶ Et ille qui hactenus fecit homicidium de
quo fuit exbānitꝰ uel condempnatꝰ si homicidium iterum fecerit uel fieri
fecerit duplicem penā debeant substinere quā debebat soluere
homicida dūmodo in stando. uel. v. miliaria ex Ciuitate contra
tā et districtum p(ro)us n̄ sic sup(er) dcm̄ ē. aliquis n̄ debeat con
depnari. ¶ Et n̄ dic. de. v. annis confuerit dicere. x. ƺ fuit
mutatum et correctum uicio nullo. ¶ Iste autem qui homicidium
p(ro)prio fecerit uel p(re)cib; alicuius p(ro) sibi remedium nō ualeat, p(ro) aliq.
bāno seu pena soluenda. ƺ si capi poterit et. pot. uel cap. caput
faciant amputari. ¶ Cum autem aliquis accusatus fuerit de
homicidio uel 9 eum fuit p(er) inquisitionem, possit in 9tinenti confessare
confiteri debeat uel negare. Et si confitetur et addiderit q. fecit illud
ad suā defensionem, pot. uel capit. ante q. p(ro)uidat eius ad se de
fendendum cogat ipm assignare uel denuptiare illos testes quos in
ducere uoluerit ad p(ro)bandum q. illud fecisset ad suā defensionem. Et
si postea alios testes uellet inducere illi testes. nullatenus admittantur.
¶ Et si uellet accusatus negare dicendo ego n̄ feci n̄ ideo me
fecisse tamen si apparet dico me fecisse ad meā defensionem, talie
dcm̄ p(ro) nullo habeatur. Et cum p(ro)fessione. pot. uel capit. utrum fecerit uel
n̄ fecerit faciat respondere. ¶ Bona autem q. homicida possidet
tp(or)e homicidij p(er)petrati d(e)uastari debeant ut sup(er)ius ē narratum
n̄ obstante aliqua emancipatione. uel donatione. uel 9cessione quā
homicida fecisset ante malefitium p(er)petratum. ¶ De pena autem dece
quantitatis pecunie que auferetur ab homicida due partes deueniant
ante ideo et tertia p(ro) defuncti heredib; p(re)ter (con)ceptus laptoribus
domorum et turrium dicte homicidij destructorum q. si habet homicida.
[illegible] uel burgis q. ad ipū batalie debeant d(e)portari. Et
ipso [illegible] ipi muro capit. murum facere q. certus possit tenari.
saluo et reseruato q. pot. et capit. possint duos laptores facere d(e)por
tari. ad palatium. com. et capt. p(ro)us citiatē eos mutari. intendas palatijs
et quolibet ipsorum quotiens fuit. opportunum. uel in alio ope uel labo
rando ut ipis potestati et capit. uidebitur. ¶ Et si nō fecerit p(ro)uinat
[illegible]. potestas et capit. uel alter eorum 9t faciat. in. c. lib. d. com p(ro)us.
Et h̄ addicio [illegible] q. incip. ī malio ep(iscop)i uel laborando. etc.
j. fuit facta. m. ccc. [illegible] indict. xiiij. die. vj. uel. [illegible] die
māterea ualitura. ¶ laptores [illegible] comunis tertium quas habet

homicida in comitatu uendat, p(ro) com. et capitulum q. accipiet exceꝯ in modo
ep(iscop)i baptistie p(er)int exp(er)dant. Et pot. et cap. p(re)dicta ad penā .l. lib. d.
p. quolibet faciat obseruari. Et capit. teneatur murum facere .j. uino
mense. et si fecerit negligens debeat puniri. in. xxv. lib. d. ¶ Insu(per)
si aliquis maleficium fecerit aliquā. p(ro)pter q. ex testamento uel ab intestato succederet
circa successionē p(er)ueniunt et ab ea penitus sit exclusus. ultra penā homi
cidij. sup(er)ius denotatam. ¶ Item si aliquis erit p(er)cussus seu uulneratus et ex
p(er)cussione seu uulnere morietur n eo alia p(ro)pter. ualeat accusare. quā illa
quā qui maleficium fecerit erit et ante quā mortuus extitit accusasset uel de
nuptiasset de uulnere ex quo mortuus est et ille q alium accusaret seu
accusauerit nullatenus audiatur. ¶ Et uolumus q. sibi p(er)imā inquisitoris
ex officio. p(er) pot. uel capitꝰ uel eorum iudices. nō possit, procedi contra aliquem
p(ro)pter. nisi solum contra illum uel illos quā uel quas q maleficium fecerit erit ante
q. mortuus. ¶ Et h̄ addicto hui. c. q. incip. et uolumus fuit
addita et facta. m. cc. lxxxxiiij. indict. vij. ¶ Et si p(er)cussus
seu uulneratus uel offensus ex p(er)cussione uulnere seu offensa morietur
et ante q. mortuus extitit nō fecerit aliquē accusatorem l' n̄ d(e)nuntiauerit
aliquē uel aliquos de p(er)cussione uulnere uel offensa ex quo mortuus ex
titit et ante mortem suā, ex tunc, p(ro)ximiores consanguinei qui p(er)mittuntur
p(er) formā statuti et quilibet eorum possit licite et sit eis. p(er)missum ac
cusare uel d(e)nuptiare q. uel quos uoluerit de tali homicidio. et auxilio
et fauore dicto l' p(re)stito homicide uel homicidis. a. die mortis p(er)cussi
seu uulnerati uel offensi. ad x. dies tunc, p(ro)xime subsequentes tunc
n̄ postea ullo modo. q. accusatores uel denuntiatores. p(er)surgere coram curia capsequi
teneantur: dummodo una accusatio uel una d(e)nuntiatio d(e)tantum fiant.
Et fiat et si. possit de tali homicidio et auxiliatorib; et fauore p(re)sta
tib; homicide uel ho[illegible] n̄ plures. ¶ Et si plures accusatores uel
d(e)nuntiatores fieret p(er)[illegible]as. consanguineos. et si uel aliquis eorum cum
fis sup(er) dcīs nō debeat [illegible] procedi h̄. tamen sup(er) p(er) una accusatione
uel d(e)nuptiatione q. fecerit [illegible] p(ro)curauit. coram Curia a die mortis
p(er)cussi uulnerati uel offensi [illegible] x. dies. ut dictum ē n̄ audiri de
beant alij denuntiantes. uel accusatores. Infra dictum tp(us) n̄ postea. Et n̄
possit contra aliquē aliter procedi q. ualeret p(re)stita talis accusatione uel accu
sationū. de homicidio de quo dictum ē. sup(er)ius. n̄ sic sup(er) dictum ē. Com
mō. Curia. pot. uel capit. uel aliq. alia. Curia comunis. p(ro)us. infra
dictos. x. dies. uel postea facta uel d(e)nuntiatio facta erit a p(ro)xi(m)a
p(ro)consanguineos causa ut sup(er) dictum ē. quā p(ro)sequi tenere et sine licentia
nō possit procedere. contra aliquē p(ro)pter accusatione p(re)dicta. p(er) inquisitionem uel alio modo.
Et si procederet n̄ ualeat ipso iure, processus. ¶ Et post. x. dies. elap
sos a die mortis. p(er)cussi uel uulnerati uel offensi si n̄ fuerit facta
aliqua accusatio uel d(e)nuntiatio p(er) consanguineos p(ro)pinquos causa ut sup(er)ius dictum
ē porrecta et p(ro)secuta, possit p(er) modum inquisitionis sup(er) tali homici
dio procedi p(er) penas p(ro)uisas uel alias, eorum. sm̄ formā statuti. Et
sup(er) p(re)dictis omnib; et singulis. ut p(re)dictum, procedi debeat. et possit. et nō
alio ullo modo. ¶ Et si aliter uel q. processum fuerit ipso iure, processus debeat nō
ualere. ¶ Et q. dictum fuit sup(er) ipsis. c. ualeat et obseruetur in omnib;
homicidijs. uel homicidiis commissis p(er)ti(n)entib; et futuris q. fuerint com
missa m. cc. lxxxxviij. indict. xij. [illegible] aug. [illegible]
.j. indict. xiij. n̄ l[illegible] sup(er)ius. de. x. dieb; fuit correctum et
soleret dicere de xv. dieb;. ¶ Ille autem qui commiserit homicidium
in aliqua. v. strata regalium uel in aliquo aliorum locorum no
minatorum et expressorum in capitulo sup(er)iori q. in cap. ut malla
n̄ remaneat impunita in primo. c. dicti. capituli q. incipit si autem
p(er)cusserit in capitulo. etc. penā duplicem q. si faceret in alijs locis
sustinere teneatur. et hic. c. fuit mutatum. m. cc. lxxxxv. indict. viij.
¶ Quicumq. autem tractauerit uel ordinauerit cum insultore uel

aggressore vel homicidii perpetratore de homicidio faciendo sive homi
cidam receptaverit in domo post homicidium commissum sive cum assoti
averit pensate pro homicidio faciendo sive eciam decederit ... ad homicidium
in omnibus puniatur. ¶ Quicumque autem aliquem homicidam exbapnitum de
in palatio vel foro Communis Parme commissi homicidii ceperit et eum in
manibus potestatis vel capitanei miserit xxv libras de. habere debeant. ¶ Sed si
homicida quem ceperit fecisset homicidium alibi quam in palatio vel foro
et bapnum non solvisset xxv libras de. habere debeant eadem pecunia de
bonis cum homicide trahatur et solvatur si bona extiterint et si non
extiterint de bonis Communis Parme integre persolvatur. ¶ Et quod dictum est
de homicidis exbapnitis qui bapnum non solvissent locum habeat in ro
batoribus stratarum sicariis et incendiariis publicis et famo
sis. ¶ Dicimus etiam et addimus et volumus inviolabiliter observari quod non
obstante eo quod dictum est supra si quis interfecerit vel interfici fece
rit aliquem qui non sit principaliter subiectus iurisdictioni et Communis
potestatis et capitanei Communis Parme in civilibus et criminalibus debeat tamen
nomine pene solvere C libras de. Et alia pena realis vel personalis
nullatenus inferatur nec bona sua destrui debeant et ad morandum extra ci
vitatem comitatum vel districtum Parme perpetuo tempore minime compellatur
aliquo capitulo precedente vel sequente capitulum non obstante. ¶ Et ad
tollendam materiam calumpniosarum accusationum que sepe fiebant
contra partes condempnationum heredes ab heredibus defunctorum presenti
capitulo duximus addendum quod heredes alicuius tam non possit
nec debeant habere partem bapni seu condempnationis alicuius qui esset
vel erit pro homicidio vel causa omicidiorum condempnatus nec dum taxat
illi qui commisit et homicidium fecerit manu propria et alterius inve
here possint nec debeant nullo modo. [lacuna] valere debeat a
presenti die veneris vii mensis [lacuna] in antea anno
domini MCCLXXXVI indictione XV [lacuna] pro toto tempore regi
minis domini Guillelmi Rube[lacuna] Communis et populi Parme prete
ritum elapsum salvo quod [lacuna] aligatur nulli qui solutionem
vel politiam receperit. ¶ [lacuna]imus insuper quod familie se
u familiares potestatis [lacuna] capitanei Civitatis Parme tam habite quam
habendi qui sunt et erunt pro tempore si occiderent vel offenderent utrasque
cum parmensibus ipsi et quilibet eorum puniri debeantur. Et hoc valere
intelligatur toto tempore presentis capitanei et potestatis et ab hodie in antea
scilicet a die veneris vii septembris in antea sub MO indictione predicta
dicta. ¶ Preterea si quis laboraverit vel repertus laborare
aliquam terram vel vineam seu aliquam possessionem que fuit alicuius homi
micide que possessio non esset vendita per Commune Parme sive syndicum
legittimum more solito constitutum non obstante si laborasset
primum annum vel plures puniatur in C libras de. Communi Parme persol
vendis. Et hoc intelligatur et locum habeat si dicta possessio per Commune Parme
vel syndicum foret vendita et tunc aliquis laboraret contra emptoris vel
emptorum voluntatem. Et hec que continentur in istis iiii capitulis ab eo quod
incipit et ad tollendam materiam etc. inferius fuerunt condita sub
annis domini MCCLXXXVI indictione XV. ¶ Statuimus insuper
quod si aliquis familiaris vel de familia potestatis vel capitanei ut
puta socius vel iudex vel notarius vel domicellus famulus vel scu
tifer vel beruarius vel aliquis alius de familia potestatis sive
capitanei interficeret vel vulneraret aliquem parmensem puniatur
tamquam parmensis cum remedio statuti. Et potestas pro suis
sociis iudicibus notariis domicellis famulis scutiferis berua
riis et quibuslibet aliis de sua familia et capitaneus pro suis de
beat solvere penam Communi Parme in qua aliquis predictorum fuerit con
dempnatus cum remedio statuti. salvo si percuteret aliquem

mescla vel rumore vel cavalcata vel exercitu ad penam vel bapnum minime
teneatur. ¶ Preterea volumus quod aliqua politia non possit dari alicui
de parte condempnationis contingentis heredibus defuncti de bonis homicide
donec pena seu condempnatio non devenerit in Commune vel non fuerit soluta
massario Communis. Et si capitaneus vel suus notarius vel aliquis alius contra fecerit sol
vat Communi Parme nomine pene xxv libras de. ¶ Et politia facta seu fien
da contra eam formam non valeat nec teneat. Et si eccessa cassa ipso iure.
Sed postquam bapnum fuerit solutum Commune solvat heredibus defuncti tertiam par-
tem pene quantitatis predicte que auferetur ab homicida secundum quod supra in capitulo
continetur. Et hoc capitulum fuit correctum et mutatum in aliqua parte. Et
etiam continetur in hiis duobus ultimis capitulis fuerunt condita manus do
mini MCCLXXXVII indictione XV. ¶ Et insuper volumus quod si aliquis non sub
iectus principaliter in civilibus et criminalibus iurisdictioni et Communis
potestatis et capitanei Communis Parme percusserit vel interfecerit aliquem Parmensem
[illegible] pro eo quod noluit stare et non steterit coherctioni iurisdictioni
potestatis et capitanei et Communis Parme secundum quod statuit alii parmensi si aliquis
cum postmodum offenderit debeat tamen nomine pene solvere Communi Parme
x libras non obstante si postmodum uxorem acceperit salvo et reservato
to quod si talis non subiectus vellet reduci ad precepta potestatis et
capitanei Communis Parme qui esset pro tempore et solvere penam Communi pro illo ma
lefitio quod commisisset secundum formam statuti sed quod statuit aliis parmensibus
dictum capitulum in eo loco non habeat ullo modo. Et predicta que continentur
in hoc capitulo fuerunt condita in MCCLXXXXIIII indictione VII die XXIIII
vel die martis [illegible] fuit tamen hoc capitulum mutatum ubi loquitur
de pena x librarum in MCCLXXXXVI indictione VIIII.

¶ Volumus insuper statuentes quod si potestas vel capitaneus vel alter eorum
decetero tulerit vel quocumque modo promulgaverit aliquam sententiam vel
condempnationem contra aliquem et post latam et promulgatam sententiam dicet vel proponet
post sententiam et condempnationem fuisse factam et latam per eum contra ius vel per errorem
[illegible] appositione [illegible] sisteret privatum et penam debeat tempore
sui syndicatus. nulla pena et quantitate qua fuit condempnatus
ille contra quem dixerit se contra ius et per errorem sententiam promulgasse.
Et teneatur et debeat potestas et capitaneus et quilibet eorum man
dare executioni omnes et singulas sententias et condempnationes per eos
vel aliquem eorum datas factas latas et promulgatas quocumque modo contra
quascumque personas [illegible] personam [illegible] quod ipse condempna
tus iacent sive iacerent et late essent vel fuissent [illegible] ad
[illegible]. Et si quis eorum contra fecerit privatum tempore sui syndi
catus per syndicatorem Communis Parme et pena qua puniri deberet
ille contra quem talis executio condempnationis fieri deberet salvo quod
[illegible] et executione personali non sibi preiudicet [illegible] penes
se malefactorem. Et hoc additum ab eo quod incipit volumus
insuper statuentes etc. fuit factum in MCCCVIII indictione VI die
VIIII octubris

Preterea volumus statuentes [illegible] si potestas vel capitaneus vel eorum vel alterius
eorum iudex procederet contra aliquem pro excessu alicuius maleficii vel debeti [illegible]
[illegible] licita precepta vel nuptias mitterentur vel veniret potestati
vel capitaneo vel suo iudici qui procederet contra illum extra alicuius [illegible]
vel [illegible] domini [illegible] vel quo vel per quos continetur [illegible] allega
[illegible] narraretur vel pateret quod ille contra quem processum non est de foro
vel iurisdictione dominorum potestatis vel capitanei vel Communis Parme habere
et intelligatur predicte mortes licite precepta vel nuptias ac si ille
contra quem processum esset ipso predicta dixisset vel allegasset vel narrasset
[illegible] [illegible] mortibus exceptis [illegible]
[illegible] vel precepta vel nuptias [illegible] scribi et registrari
[illegible] in libro Communis Parme potestas vel capitaneus vel predicti [illegible]
[illegible] fuit. Et predicta in hoc ultimo capitulo contenta locum habeant

Non subiecti propter ... in dictor curie perusii

XI

(38)

imperantis paternalibus et futuris. Et predicta in hoc ultimo .§. con
tenta fuerunt condita. in M CCLXXXXVIII. Ind. VIII. die XI.
augusti. uetera in anno domini M CCCV. Ind. III. die penultima
iunii. fuit aliquid additum et mutatum facti. Hoc autem capitulum fuit cor
rectum in pluribus locis et in eo aliquid additum fuit in M CCLXXX
VIII. Ind. XI. die XX. augusti et a dicta die in antea ualiturum.
Hoc quoque capitulo duximus adiungendum quod si aliquis non
subiectus principaliter in ciuilibus et criminalibus iurisdictioni et cure
potestatis et capitanei communis perusii percusserit seu percutiet uel fecerit
seu mandauerit fieri aliquem perusinum. et tale preceptum noluerit stare
correctioni et punitioni. potestas et capitaneus et communis perusinum ...
alium perusinum si aliquis qui eius cum eo. postmodum offenderit uel of
fenderit quocumque modo siue occidit siue occiderit soluat
tantum pena nomine X lib. den. Et ad aliam penam teneatur uel plus. nul
latenus teneatur. et bona sua destrui debeant. et ad domorum ... ciui
tatis et ... in
comitatu et districtu perusii per aliquid tempore inantea compellantur. Et hoc in
telligatur tam in longinquis perusinis quam in forensibus. aliorum habitantium
in quolibet et quemlibet condempnatum. Et nullo pretextu possit liceret
uel precepto uel nuntii ... transmisisse excepte aliter dominum. Ciuita
tis terre uel loci licet essent transmisisse. et appareret de tali commissione
mandato nomine potestatis uel capitanei uel nomine earum. Et intelligatur talis
non subiectus offendisse et percussisse/ quod plena probatione habeatur/ eo
ipso quod in actis communis perusii appareret aliquem fuisse accusatum uel de
nuntiatum uel quod eum fuisse inquisitum. per curiam (uel in curia potestatis
uel capitanei ipsum declamasse (uel per eos licteras transmissas fuisse ut
dictum est. ita quod alia probatio nullatenus requiratur. Et potestas et capitaneus
predicta teneantur implere ... pendentibus quod in suis causis debeant obserua
re. Et si aliquis fuerit negligens in predictis uel ea non obseruaret.
puniatur licet iaceat uel maiori pena inferret. offensori. Et uel ex
actori predicti non subiecti. puniatur in C lib. den. de suo salario.
per sindicatorem. Et condempnatio que fieret ultra dictam
formam nulla sit ipso iure. et omnia statuta uel ordinamenta
specialia obuiantia uel contradicentia in predictis sint cassa irrita
et nullius ualoris. Et predicta que in hoc ultimo .§. continentur fu
erunt condita. in M CCCV. Ind. III. die ultimo iunii.

R. De pena facientis homicidium in quibusdam locis

Presenti capitulo duximus statuendum. cum platea et forum
communis perusii et alia loca inscripta sint et esse debeant cuili
bet homini camera specialis. quicumque fecerit homicidium seu aliquem
interfecerit seu interfici fecerit. tractauerit seu ordinauerit
in platea (uel foro communis perusii (uel in aliqua ecclesia existenti prope
ipsam plateam uel forum communis perusii (uel in porticibus uel trasandis
ipsorum ecclesiarum (uel in strata qua itur ad beccariam seu macellum et ad pescariam (uel
in ipsa pescaria uel macello ... uadit ... inter domos domini ...
... (uel in palatio ubi moratur dominus potestas (uel in palatio ubi moratur
capitaneus seu in eorum porticibus (uel in capitulo perusii (uel in domibus ubi morantur domini priores
artium (uel dominus iudex iustitie communis perusii et capi potestatis uel capitanei et capud sua
... penitus moriatur et bona sua omnia deueniant in commune. Et si capi
LXXIIII non poterit omnia sua bona deueniant in commune et exbanniatur in penam supra nominatam non
obstantibus aliquo capitulo uel capitulis statutis uel reformationibus que contrarium loquerentur ...
in hoc quod et in hoc capitulo non intelligatur ... homicidium illo qui
non esset ... iurisdictioni et cure potestatis et capitanei communis perusii
... commiserit homicidium in eo puniatur sicut in supradicto capitulo continetur ubi loquitur supra
uel in capitulo perusii uel in domibus ubi morantur domini priores artium uel domini
iudex iustitie communis perusii fuit conditum in ...

Indictione XII. die ultimo augusti. Item nolumus
quod cuilibet sit licitum capere malefactores qui maleficia committerent
in locis supernis nominatis. et maleficia supradicta. Et hoc bapniatur
quolibet die sabbati. Et qui talem malefactorem ceperit uel ce
perit habeat a comuni ... de auere communis XXV lib. den. Et si ceperit ...
captus offensor et ... capiens. puniatur remaneat impu
nitus seu puniatur ... potestatis et capitanei non obstantibus
aliquibus capitulis in contrarium loquentibus. Et hoc capitulum fuit conceptum sub
annis domini M CCLXXXIIII. Ind. XII. Preterea uolumus quod si
aliquis forensis uel manens in ciuitate uel ... uel finem alium offen
derit aliquem perusinum uel comitatensem uel districtualem perusinum in aliquo predictorum
locorum quod offensus possit talem offensorem offendere sine pena. Et id
quod continetur in isto ultimo .§. fuit conditum sub anno domini M CCLXXXV. Ind.
XIII. Volumus insuper statuentes quod quicumque offenderet aliquem in pla
tea uel foro communis perusii propter quam offensionem passus fuerit se exbanniri. si
ne bapnio ... communis perusii potestas et condempnari et post in ipso
existente in bapnio de ... ueniret in communis perusii uel comitatu uel districtu
perusii puniatur et condempnetur. communis per quamlibet ... qua faciet in ciuitate
comitatu uel districtu perusii in C lib. den. Et quicumque talem exbapnitum
uel condempnatum communis perusii receptauerit pena simili puniatur. Et si liceat
cuilibet sine pena talem exbapnitum uel condempnatum posse capere et ca
pitaneum in fortiam communis perusii ... predicti captoris representare.
medietate dicti bapni et pene quam soluere teneretur dictus exbannitus
uel condempnatus predicta ... Et potestas et capitaneus et eorum iudices. et quibus
eorum possint de predictis et quolibet eorum inquirere punire. uel secte aliquo
statuto precedente uel sequente hoc capitulo non obstante. Et
de condempnationibus que fient de predictis sindicari seu executor uel
iudex iustitie communis perusii nulla habeat ... possit ...
... quicumque in capitulo anolumus in supra ... in eo continetur fuerit
condita. in M CCLXXXXVI. Ind. VIII. die XI. augusti et a
dicta die in antea (in malleficiis) committendis.

R. qualiter puniatur qui commiserit aliquod maleficium in aliqua domo uel camera contigua platee uel foro communis a quibusdam aliis locis

Quia committentibus aliquod aliud maleficium in platea uel foro LXXV
communis perusii uel in aliqua de ... stratis (regalium alia) uel in alio loco in quo est
pena duplicata uel plus per statutorum formam sunt pene limi
tate uolumus et ordinamus. ad obuiandum maleficiis quod quicumque fecerit uel
commiserit aliquod homicidium uel aliquod aliud maleficium in aliqua domo
uel camera contigua et coniuncta dicte platee uel foro uel aliis dictis u.
stratis regalibus (uel alio loco in quo pena dupli esset (uel et plus
plus secundum formam statuti soluat similes pena a bapnum ... in
pena patiatur siue pecuniariam siue plus sic si commiserit aliquod homi
cidium uel maleficium in aliquo dictorum locorum siue in platea uel foro
siue in aliqua de stratis regalium siue in aliquo aliorum locorum
dictorum supranis secundum formam statutorum et ordinamentorum communis perusii. Et hoc
capitulum fuit conditum in M CCLXXXVIII. Ind. XI. die XXII. augusti
et a dicta die in antea ualiturum.

R. qualiter puniantur magnates offendentes homines de populo perusino et quis intelligatur populares.

Ne magnates habeant materiam offendendi homines de populo LXXVI
perusino statuimus et ordinamus aliquo capitulo non obstante
quod si aliquis marchio comes uel capitaneus uel miles uel aliquis
qui sit natus de ... multitudinem ex patria linea interfecerit
uel interfici fecerit aliquem de populo perusino iudicem uel notarium

quando sit natus de ple militum ex paterna linea in civitate comitatus vel
districtu perusii. similiter in locis in quibus est pena capitis puniatur. quadrupli-
plici dupla pena quam puniretur aliquis popularis interficiens
vel interfici faciens aliquem popularem secundum formam statuti. quam pe-
nam de suo solvere teneatur. Et si eam de suo non solverit in totum salvo
reservato remedio statuti secundum formam statuti facientium de homicidio
mittere. Et si aliquis offenderit vel offensam fecerit vel aliud delictum
vel iniuriam fecerit vel fieri fecerit contra aliquem ex predictis popularibus puni-
atur quadrupla pena quam puniretur aliquis popularis offendens
vel iniuriam faciens alicui populari. Et contra dictos magnates possit
inquiri et ad torturam procedi in casibus in quibus permittitur inquisitio
et tortura secundum formam statuti. communis et populi perusii. Et intelligatur
certum modo de prima parte pensio. quicumque est vel esse consuevit vel esse potest
de consilio prioris iudicum et notariorum qui non fuerint nati de ple militum ex pa-
terna linea et omnes alii qui vocantur et comitatu perusii que sunt
subiecte iurisdictioni communis et potestatis. capitanei. communis perusii
in civilibus criminalibus quando non sint comites in archivis et camerariis
vel milites vel nati de ple militum ex paterna linea. Et si a-
liquis de prima parte pensio tenuerit qui comitatu et districtus perusii fa-
cerit associaverit aliquem magnatem ad aliquod homicidium faciendum
in locis in quibus est pena capitis. capite puniatur ita quod moriatur
In aliis vero locis totius civitatis et comitatus perusii si fecerit asso-
ciaverit aliquem magnatem ab homicidium faciendum. solvat duplicem
penam sicut magnas commictens maleficium perpetraret vel perpetrari faceret
Et ipsam penam de suo popularis associans magnatem capitaneo
solvere teneatur. quam si non fuerit in fortia communis perusii cum solverit
de suo in totum salvo assignato reservato remedio constituti
capite puniatur ita quod moriatur. Et si talis popularis non pervenerit
in fortia. communis perusii cogatur pater magnatis associatus pro predicto popula-
ri solvere totam penam. hec autem fuit mutatum cum aliquid ad
dictis facte. m. cc. lxxxxvii. indictione xi. Et si aliquis de
prima parte ut predictum est associaverit aliquem magnatem ad aliquod aliud
maleficium faciendum. solvat duplicem penam sicut magnas commictens maleficium
perpetraret vel faceret fieri perpetrari. Et si talis popularis non
pervenerit in fortia communis perusii cogatur magnas associatus.
pro eo solvere totam penam. Et si contineret in rubrica ultra ma-
gnas offenderit vel offensam faciens ut dictum superius in toto presen-
ti capitulo sunt de magnatibus et aliter probari non posset sufficienter proba-
tio publice fame quod sunt de magnatibus itaque probatio publice fame
pro plena probatione habeatur. Et eaque continentur in hoc capitulo fuerunt condicta
m. ccc i. indictione xiiii. die v. iul. natiuitas addita die
mane. Rubrica. de pena forensis facientis homicidium vel feri-

LXXVII Si quis forensis interfecerit tam. Rubrica.

vel percusserit seu vulneraverit aliquem perusii comitatensem vel di-
strictualem perusii in civitate. comitatu vel districtu perusii cum ferro magno
longo vel alia recta ad nocendum in facie vel in gula ita quod
sanguis exierit cum cicatrice seu sine sanguinis effusione perpetuo
remansit vel membrum mutilaverit vel debilitaverit alicui. civi
vel comitatensi vel districtuali perusii. capite puniatur ita quod mo-
riatur. Et si aliter offenderit aliquem civem. comitatensem vel distri-
ctualem perusinum puniatur secundum maleficium quod fecerit quadrupla
pena quam puniretur perusinus qui faceret contra alium perusinum. Et si con-
cordia fieret inter dictos forenses et perusinos de illis iniuriis de
quibus fieri potest concordia secundum formam statutorum. volumus quod dictus forensis
qui fecerit concordiam cum perusino non obstante concordia debeat sol-

vere communi perusii pro maleficio quod commiserit quod perusinus tamen qui tamen solveret
perusinus quod dictum maleficium commiserit contra alium perusinum secundum formam statuti
si concordia inter dictos perusinos facta non esset aliquo capitulo non obstante
Et hoc capitulum fuit mutatum et correctum in anno domini m. c
c. lxxxxvi. indictione viiii. die viii. augusti addita die 1 anno valitura.
Ut autem forenses se valeant melius abstinere in iniuriis
perusinorum. ordinamus quod si aliquis forensis associaverit aliquem de civitate comitatu
vel districtu perusii. ad aliquod homicidium faciendum et capi potuerit
capite puniatur ita quod moriatur. Et si dicta percussiones
fierent faciendum unde signum cicatricis remanserit vel ad membrum
debilitandum vel mutilandum vel occidendum et mutilando
nasum aurem vel barbam vel aliquid aliorum membrorum de quibus
sit mentio in statutis et capi potuerit sibi manus dextra a brachio
debeant amputari. Et si associaverit ad aliud maleficium
solvat quadruplicem penam quam solvere deberet qui maleficium
commisisset secundum formam statuti populi perusii. Et ea que continentur
in hoc capitulo fuerunt condita m. cc. lxxxxviii. indictione xi.
Forenses autem intelligantur esse qui non steterint seu habitave-
rint in civitate vel burgis perusii vel in eius comitatu per tempus
x. annorum continue et non fecerint iter dicti temporis factiones et
alias factiones cum hominibus perusinis. Et ipsorum probanda non
possit doceri nisi debeant duo testes non connestabilibus illius
partis ubi dixerint habitasse. cum xii de melioribus hominibus dicte
partis vel castri vel ville ubi dixerit se habitasse quorum dicto stetur et
credatur cum aliquorum aliorum. dum modo predicti homines fuerint
non possint satisfieri seu fructus aliquorum perusinorum
et eaque continentur in hoc ultimo capitulo fuerint condita sub anno domini
m. cc. lxxxi. indictione viiii. Et ne super dicto capitulo seu lex
contrariorum declaramus quod quicumque forensis fuit receptus in
civem perusinum ante maiores consilii civitatis vel consilii
prioris perusii seu per ipsum maius consilium vel consilium prioris civitatis perusii ante
x. annos esset vel recipietur in futurum per aliquem dictorum consiliorum
et habuerit libram suam in civitate vel burgis perusii et habuerit domum
suam et vineam in civitate vel districtu perusii quos non emisset in
fraudem talis forensis pro cive perusino habeatur et tractetur ut civis
et gaudeat privilegio. civium perusinorum ac si habitasset in
civitate perusii per tempus x. annorum continue et ac si fecisset omnia
alia que per forenses non essent fieri cives fieri deberent per formam
alicuius capituli predicto non obstantibus aliquibus capitulis vel reformationi-
bus. communis vel populi vel aliquibus aliis in contrarium loquentibus. Et predicta
que in ultimo capitulo continentur extimentur per statuto habeantur et serventur.
dummodo fiat unus liber pro notariis actum quod liber ubi notarii attinet
facere teneantur. Et quilibet dictorum forensium teneantur coram dominis
notariis comparere et facere se scribi in dicto libro et suos fideiussores
rectos et idoneos terram et vineam quas habebit et in quo contrata et confinia
ipsarum. et dictam domum terram et vineam sic scripte sint et esse de-
beant perpetuo obligate communi perusii ita quod talis predictus forensis non
possit dictas vendere vel alienare nisi per maleficio quod per eos co-
mitteret nisi tunc per solvendo banno communi. communi perusii si talia
bona non haberet ex quibus possent solvere bannum dicta bona
vendere valeat et non aliquo alio modo. Et aliter venderet vel
alienaret et venditio et alienatio non valeat sed dicta bo-
na sint et esse debeant communi perusii. Et predicta omnia que
in hoc ultimo capitulo continentur extimentur per statutum et legem habeant et
si fuerint que fuerunt condita m. cc. lxxxxiii. indictione

vj. die vj. julij. ¶ Volumus insuper quod quicumque forensis intra
fecerit in civitate et burgis Padue aliquod precium. Civitatis vel comi-
tatus vel districtualis qui est exbapnitus capite puniatur
itaque non obstante aliquo capitulo precedente vel sequente. Hoc capitulum
non obstantibus. Et maxime non obstante capitulo quod cavetur quod
quibus ipsum offendere valeat exbapnitos. Et toto continet
rubrico quod fuit conditum in m cc lxxx vij, indictione xv. ¶ Pro
eo quod dictum est supra non obstantibus. ordinatum quod filii pro forensibus, 1287
sive legitimi sive non legitimi et non legitime nati
non intelligantur forenses. si constabit per famam publicam ipsos
fuisse filios alicuius paduani civis legitimos et patres eorum vel alterum
eorum tenuisse vel tenere eos ipsos filios. et pro eos ipsorum
et apparuerit libra patrum talium filiorum scripta in libris Comunis
Padue. et appareat quod fuerint vel fuerint. Comunitatis paduani. non ob-
stet talibus filiis locus in quo fuerint nati. sive in civitate et
in districtu Padue vel alibi in quocumque loco dummodo tales filii in
Civitate vel burgis vel comitatu Padue habitent et morentur. Et hoc capitulum fuit 1298
conditum m cc lxxxx viij. indictione xj. ¶ Et quia non intendimus
neiens quod homines nostri ubicumque etiam nos submissa ea
submittendarum pro forensibus habeant. si habent contraxerint capitu-
lant, pro committendis per eos in talibus comitatensibus Padue. Et
quoddam est in hominibus castri plebis. et dominis castri. Carrarie.
Castri Gualdi. Somaregi. Saxi ferrati. submissis
Comuni Padue. et in aliis hominibus aliorum locorum submittendis Comuni
Padue per singula intelligantur et locum habeant. dummodo Padue
districtuales et comitatenses. Comunis Padue non habeant ab eis
pro forensibus vel ab aliquo eorum. sed per castellanos si aliquid commis-
sum fuerit per eos in aliquo dictorum locorum. Et si ille capitulum in eorum
statutis habere debeant et tenere. ¶ Et dictus. pro capitulis requi-
rant quod si ille in eorum statutis capitulum ponere debeant. Et si non
posuerint et habuerint et observaverint. ex nunc prout extunc eorum
iura quod continentur volumus esse cassa irrita et nullius valoris.
Salvo quod hominibus castri plebis ista cassatio non preiudicet nam
eos predictis potestatibus volumus observare non obstante aliquo capitulo
dicti castri. Et eaque continentur in hoc capitulo fuerunt condita sub 1299
dicto millesimo. indictione hec capitula fuit correctum in pluribus locis et cum eo aliqua
addiciones facte in dictis m. anno. Rubrica de pena comunis castri plebis
et eius potestatis si punirent aliquem paduanum vel comitatensem. 87
¶ Desideres pro viam [?] committente aliquod malleficium in castro plebis.
ditus inogenium esse censemus et in multis que possent in
terribus assignare. ordinamus et volumus predicta efficaciter observari
quod comune castri plebis non possit punire non potestas ipsius castri non aliquis
alius officialis dicti castri quocumque nomine nuncupetur vel sit de officio
arbitrium non cognoscat. habeat potestatem aliquem statutum per paduanum vel castri
plebis vel alicuius alterius ordinamenti puniendi. vel condempnandi
aliquem civem vel comitatensem. Civitatis vel Comunis Padue qui committeret
vel perpetraret aliquod malleficium in castro plebis vel eius districtu
Comune castri plebis. ¶ Et potestas ipsius castri qui pro tempore erit talem
malefactorem committentem. Capere debeant. et capi facere. et cap-
tum tuta sicurtate ducere. sive duci facere. et representare coram
potestate vel capitaneo. Civitatis Padue. ¶ Et ipse potestas vel capitaneus cui talis
malefactoris presentato facta fuerit. erit de ipso malleficio con-
gnoscere possit. Et ipsum punire. malleficium capitanerie formam
forma statutorum. ipsius Padue. ¶ Et si comune castri plebis vel potestas ipsius
castri vel aliquis alius officialis quocumque nomine nuncupetur contra
fecerit puniendo vel condempnando. tales comune vel comitatenses

malleficium committentes ut supra dictum est. in aliquo membro condempnaret. Comune
Castri plebis. Comuni Padue nomine pene. mille lib. den. Et potestas ipsius
castri in centum lib. den. Et similiter precium ipsum. Civem vel comitatensem
malleficium committentes intus castro vel eius districtu ut dictum est supra pu-
niverit vel condempnaverit condempnet: ipsum comune castri plebis comuni Padue
pene nomine mille lib. den. et potestas ipsius castri centum lib. et nichilominus pena
et bapna dicta comune castri plebis prestatum quod ipsius castri. potestas
siquis fecerit solvat. et solvere compellatur comuni Padue pene nomine
ut dictum est. Et nichilominus condempnato vel sic facto. per ipsum castrum
vel eius potestatem vel officialem contra dictam formam non valeat ipso iure.
¶ Et si aliquis receptet dictum malefactorem familie potestatis castri
plebis vel aliis ducentibus cum ad comune Padue vel potestatem vel capitaneum
ipsius. Comunis solvat pene nomine. v. lib. den. Et comune castri plebis
v. lib. den. Et de predictis omnibus et singulis in toto presentis capituli contentis
potestas et capitaneus et quilibet eorum et eorum et cuilibet eorum officiales
possint inquisitionem facere per viam. et secta tamen cum promotore. sive
promotore. Et culpabiles repertos punire sicut supra dictum est in
capitulo inquisitorum. et super quibus ipsi possint vel aliquo alio
precedente vel sequente. hoc capitulum non obstante. Et in dictis de predictis
omnibus et singulis in toto presentis capitulo contentis quilibet esse possit
et valeat accusator. Hoc quidem capitulum fuit conditum in m cc lxxx
xviij. indictione xij die xx. vel ab ipsa die in antea valiturum et ob-
servaturum. Rubrica. qualiter procedatur contra forenses non habitatores Civitatis
et districtus Padue. et quomodo citentur. 88
¶ Quia forenses non habitatores. Civitatis. comitatus vel districtus.
Padue si committerent aliquod malleficium. sive dapnum in civitate co-
mitatu vel districtu Padue non posset commode propter sive dampni et
tam integrum per eorum defensionibus faciendis vel autem ipsi forenses
equaliter non vivant ullo modo non aliter per easdem presentes capitulum or-
dinamus et volumus observari quod si contigerit quod si aliquis forensis.
non habitans et morans in Civitate Comitatu vel districtu Padue commiserit
vel fecerit aliquod malleficium vel dapnum. in Civitate comitatu vel districtu
Padue. de quo fuerit accusatus vel contra eum. per inquisitionem processum. per
quod contra eum procedatur inquisito fieri debeant et fiat per cuiusdam personas
coram qua congregate pervenerint de predictis de publica voce et fama quod malleficium
sive dapnum sit commissum. ¶ Et habita voce et fama requiratur
in contrinctu. Comune illius terre de qua fuerit talis forensis accu-
satus vel contra eum per inquisitionem procedetur. per literas. Comunis Padue.
continentes inter alia quod dictus forensis eorum terrigena. coram potestate
Civitatis. de tali crimine accusatus vel contra eum per inquisitionem procedetur
quod faciant ei notum quod a die presentationis litterarum. ad. viij. dies
se veniat defensurus et eis impositis hectis presentationis terminis. viij. dies
ex termini assignati cum fideliter per patrem citationem habitum que
littere mittantur expensis illius qui accusatorem fecerit. si voluerit et si
noluerit quod mittat. suis expensis causa super ipsa accusatione non
procedatur. Si autem per inquisitionem ex officio. Curie procederetur mit-
tantur expensis. Comunis Padue dummodo terra requirenda esse predicta di-
stet. tum a civitate Padue. per. xl. miliaria citra vel ultra. ¶ Et si plus
distaret non requiratur sed citentur forenses voce preconia ut in reformatione
scripta probem tassum. non obstantibus continetur. ¶ Et baiulus qui portaverit
prout literas deferat responsionem sibi factam. portet alias representationem
literarum autenticam vel de predictis nec verbis presentatum. Et si non habere
possit hic aliquem. notarium. qui eum scribet ipsam presentationem referat
cum sacramento. Curie quam ipsas literas presentaverit. Et sufficiat
dicti relato in predictis. Et si dictus talis forensis venerit ad dictum
terminum ad se defendendum bene quidem alias citentur palam. expensis

Citatio forensium
bannum

communis Pistorii per ipsa cartia dilatare a pheritore in scala palatii communis Pistorii vel populi, altanam et in medio platee ante pedem fori. Et teneatur ei terminus aliorum viii dierum comparendi, et si in dicto termino non comparuerit possit ad bene exbanniri, et in dicto banno aliorum viii dierum si decesserit dicti termini comparendi, in quo banno se perfecerit possit ad condempnationem procedi ut fuerit procedendum. Hoc autem capitulum fuit conditum in mcclxxxviii indictione xi die xxvii augusti ad eam diem in antea precedentibus capitulis vel reformationibus in hac materia loquentibus non valituris.

Rubrica. Qualiter puniatur manumundolus vel interficiens aliquem Pistoriensem comitatensem vel districtualem Pistorii, et qualiter puniatur ille qui fecerit homicidium vel percussionem vel ferita per eum.

LXXX

Quicumque manumundolus vel baratterius vel ragabundus interfecerit aliquem civem comitatensem vel districtualem Pistorii in civitate comitatu vel districtu Pistorii, si capi poterit capite puniatur ita quod moriatur. Et si aliquem de predictis percusserit ita quod de percussione sanguis exierit, illi percutienti potestas vel capitaneus si capi poterit manum dexteram faciat detruncari. Si autem interfecerit vel percusserint inter se ipsi manumundoli, civitatis comitatus et districtus Pistorii puniantur ea pena qua puniretur aliquis Pistoriensis interficiens vel offendens alium Pistoriensem vel in impetrando vel per formam statuti. Ille autem qui fecerit homicidium seu percussionem predictis talibus personis puniatur dupla pena quam debet solvere aliquis Pistoriensis qui fecisset homicidium vel percussionem alicui intulisset. Et hoc capitulum fuit correctum et de novo conditum in mcclxxxviii indictione xi die xxvi augusti ab ipsa die in antea valiturum.

Rubrica. Qualiter puniatur qui interfecerit vel percusserit aliquem pretio.

LXXXI

Si quis interfecerit aliquem pretio, aliquem in civitate comitatu vel districtu Pistorii pro pretio capite puniatur ita quod moriatur. Et omnia bona que reperta fuerint hec in civitate vel comitatu Pistorii deveniant et devenire debeant in communi. Et ab eo quod in capitulo omnia bona ... fuit correctum in mcccviii indictione vi die viii octubris.

LXXXII

Et si aliquem percusserit pretio ita quod de percussione sanguis exierit, potestas vel capitaneus illi percutienti manum dexteram faciat amputari. Et ille qui pretio fecerit fieri per aliquem homicidium seu percussionem puniatur dupla pena quam debet solvere aliquis Pistoriensis qui faceret homicidium vel percussionem alicui. Volumus insuper quod quicumque fecerit ab aliquo fieri aliquod malleficium solvat communi Pistorii totam penam ... quam debet solvere ille qui dictum malleficium commisisset, salvo quod hoc non preiudicet aliis capitulis in quibus est pena determinata contra illos qui facerent fieri aliquod malleficium ut puta homicidium vel aliquid quod esset determinatum contra illos qui facerent fieri aliquod malleficium ut puta homicidium vel aliquid determinatum per aliquod capitulum potestatis vel communis. Et hoc capitulum fuit conditum in mcclxxxxiiii indictione vii.

Rubrica. De pena exbanniti facientis homicidium vel facientis ferita alicui.

LXXXIII

Si aliquis exbannitus pro malleficio fecerit homicidium, potestas et capitaneus seu alter eorum eum si capi poterit caput eidem faciat amputari ita quod penitus moriatur. Si autem aliquem percusserit et de percussione sanguis exierit, potestas vel capitaneus manum dexteram ei faciat amputari, dum modo possit talis exbannitus sibi manum dexteram redimere pro C libris denariorum. Et ipsis C libris solutis a dicta truncatione manus debeat penitus liberari, salvis aliis penis quas pati debuerit seu debuisset vel deberet ex forma aliorum capitulorum potestatis vel communis pro malleficio commisso seu committendo. Et predicta valeant ab hodie in antea usque ad diem veneris xxv huius augusti in antea. Et hec ... dicuntur sibi locum habere in condempnatis preteritis pendentibus casibus. Et dictum capitulum fuit correctum et mutatum sub annis domini mcclxxxv indictione xiii die predicta.

Rubrica. Qualiter puniatur qui offenderit aliquem exbannitum vel condempnatum qui esset in fortia.

LXXXV

Presenti decreto duximus statuendum quod nemo communis audeat vel presumat offendere aliquem malefactorem quem duceret per familiam potestatis vel capitanei vel per homines castri vel ville seu alterius loci vel per baylitores communis Pistorii in fortiam communis. Et si quis offenderet puniatur dupla pena qua puniri deberent si aliquem offenderet qui non esset exbannitus de illo malleficio vel pro illo malleficio quod faceret vel pateretur, non obstante aliquo exbannimento de eo facto. Et si aliquis offenderet aliquem forensem qui associaret aliquem exbannitum communis vel condempnatum vel malefactorem quem forensis vellet defendere talem exbannitum vel condempnatum vel malefactorem vel ei daret auxilium vel favorem ad penam aliquam minime teneatur. Et predicta omnia locum habeant ab hodie in antea usque ad diem ... xxi mensis augusti in antea currentibus annis domini mcclxxxv. Sub anno ... hoc capitulum fuit conditum indictione xiii.

Rubrica. Qualiter possint capi malefactores et quid habeat capiens.

LXXXVI

Ut malleficia committentes evadere non possint, ordo presenti capitulo inviolabiliter valiturum, quod licitum sit omnibus capere homicidas, stratarum robatores, fures et alios percussores cum armis in fortiam potestatis vel capitanei communis Pistorii ducere, et habeat captor de bonis ... Ille qui ceperit aliquem homicidam vel qui homicidium commisit vel robatorem stratarum vel furem in fortiam communis duxerit, de bonis alterius predictorum quem ceperit, si capere potuit, habere debebit communis l libras denariorum a potestate vel capitaneo ultra penam ipsam quam debebit solvere communi de bonis alterius dictorum malefactorum capienti vel capientibus solvi faciat. Et si non solverit dictas l libras denariorum termino sibi dato, assignato stet in carceribus communis donec solverit dictas l libras denariorum, quibus donec l libras solverit exire non possit modo aliquo, sine ea non obstante aliquo capitulo potestatis vel communis precedente vel sequente hoc capitulum. Et si ceperit et in fortiam communis duxerit aliquem alium percussorem cum armis, habeat captor de bonis ipsius percussoris ultra penam quam debebit solvere communi xxv libras denariorum quos capienti vel capientibus potestas vel capitaneus solvi faciat ut dictum est. Et si non solverit termino sibi dato stet in carceribus communis de quibus nullo modo trahi possit donec solverit dictas xxv libras denariorum. Et si aliquis commiserit aliquod malleficium talis capi debebit ... caperet per aliquem adduceretur in fortiam communis, predicta habeat captor de avere communis supra nominatam, aliquo alio capitulo precedente vel sequente hoc capitulum non obstante. Et hoc capitulum fuit conditum in mcclxxxxviii indictione xi die xx augusti ad eam diem in antea valiturum.

Rubrica. Qualiter condempnati si non solverint eorum condempnationes quod eorum bona sint communis et vendantur.

LXXXVII

Si aliquis fuerit condempnatus per aliquem pro communi pro malleficio et non solverit condempnationem in qua fuerit condempnatus, capitaneus debeant et teneantur bona sua facere in consilio bapnire. Et si apparuerit aliquis qui vellet ea emere pro iusto et convenienti pretio quod ... dominio

Capit̃ faciat. Capit̃ et venditores dictis bonis alio quin fiat sindicatus, per com̃ qui accipiat in continenti tenutam et possessionem dictorum bonorum contemptatorum. Et ipsa bona extunc sint. Com̃ pis salvo q. si dictus contemptatus solvit postea contemptatus de eo facta reddantur ei dicta bona. Et si dictus sindic' fraudem vel culpam commiserit in suo offitio faciendo. C. lib. d. com̃ pis solvere teneatur. Et hoc capitulum fiat correctum sub annis domini. MCCLXXXI. Ind. viiij.

R. de pena proicientis in domo piscariorum vel macellatorum vel aliorum putridinorum et qua fuerit putridinam facientes.

Quicumque nocturno turpitudine tempore
Quicumque proiecerit in domo illorum de arte piscium seu macellatorum vel alie altius hominis de civitate et burgis vel co mittatur pis, pro quolibet lapide nomine pene. x. lib. com̃ solvere teneatur. Et si fuerit de die. C. s., pro quolibet lapide solvere teneatur. Et hoc de die vel comitatu pis fuit additum in MCCLXXXIIII. Ind. vii. de quo banno medietas sit com̃is et alia medietatem habeat accusator. Et quicumque de dicti officii vel fregerit seu rectificaverit vel abstulerit bancam aliquam aliquorum putridinorum de die vel de nocte solvat et solvere teneatur pro vice qualibet. x. lib. et bancam reficere teneatur. Et de dicto banno medietas sit accusatoris et alia medietas sit com̃is. Et quicumque de die vel de nocte fecerit aliquam turpitudinem in domo predictorum seu bancas vel macellatorum vel aliorum putridinorum solvat et solvere teneatur pro vice qualibet C. s. d. Via autem in dicta domo illorum de arte piscium usque ad plateam seu forum com̃is vel in via publica circa plateam et forum com̃is vel in v. stratis regalibus seu aliqua earum aliquam turpitudinem fecerit solvat pene nomine com̃i pis. xl. s. Et nemo audeat proicere aliquam turpitudinem vel inmunditiam in domibus illorum de arte piscium et macellatorum seu aliquam earum de die vel de nocte siquis vero contrafecerit solvat nomine pene pro vice qualibet. C. s. quorum medietas sit com̃is et alia medietas sit accusatoris. Et quicumque fecerit predicta vel aliquid predictorum in [illegible] festi omnium sanctorum vel nativitatis domini vel dici veneris sancti puniatur dupplici pena. Et sindici com̃is de predictis non possint se intromittere. Et quicumque ex alto vel quocumque modo proiecerit aliquam turpitudinem de die vel de nocte super via et in via a domo piscariorum usque ad plateam seu forum com̃is ampla a muris domorum extra pro vice qualibet com̃i pis. x. lib. d. solvere teneatur. Et capitulum teneatur inquirere mense quolibet de predictis. Et in predicta via a muris domorum extra nullus possit nec debeat retinere aliquam bancam nec aliquid aliud tenere vel facere, per quod insertiora ea que incipit in platea ac curt. Et quicumque aliquam turpitudinem fecerit in via sive vel interno civitatis pis que intus est campi batayle scilicet in via que est iuxta murum dictam ab ecclesia sancti Andree usque ad ecclesiam sancti Donati. xl. s. d. nomine pene pro vice qualibet solvere teneatur et credatur sacramento accusatoris et medietatem banni habeat accusator. Et quicumque proiecerit vel aliquam turpitudinem miserit in via que vadit super murum campi batayle ab ecclesia sancti Andree usque ad ecclesiam sancti Donati, proiciendo terram vel olera fendam vel aliquam aliam turpitudinem, facientes debeant puniri pro vice qualibet in xx. s. d. Et super hiis eligantur duo custodes videlicet unus pro porta sancti Petri et alius pro porta sol' quando alii offitiales civitatis eliguntur qui debeant contrafacientes accusare et habeant medium bannorum, pro quibus eorum. Et comunis pis pro eorum salario xx. s. d. Et potestas et capitaneus illi qui accusati fuerint nec debeant quod dictam terram vel aliam turpitudinem debeat elevare. Et si predicti custodes non fecerint eorum offitium secundum formam huius statuti et non denuntiaverint contrafacientes solvat quilibet eorum com̃i pis pro qualibet vice. xx. s. et quibus eos valeat accusare et habeat medietatem banni. Preterea puticarelli et puticarelle qui et que stant super murum debeant facere eorum expensis viam que est super murum campi batalie scilicet ab ecclesia sancti Andree usque ad domum olim ragagmensis et turpitudinem dicte vie proicere debeant in campo predicto subtus mot. a dicti campi. Qui si non fecerint puniantur pro qualibet vice et quolibet eorum. v. s. d. Teneantur et macellatores de nocte tenere clausum macellum ita quod nemo de nocte intrare valeat in eodem. Postquam primum sonum campane que pulsatur de sero et facere unam portam iuxta domum domini vengoli que claudat ut dictum est cum aliis portis cum bonis seris. Et debeat fieri unum pectorale super murum civitatis de porta sol' a domo gentilium usque ad monumentum heredum olim cocoli gerardini expensis habentium domos super dictum murum quod pectorale debeant esse altum tribus pedibus ad pedem com̃is computato illo pectorale quod nunc est. Et predicta capitaneus fieri facere teneatur penitus. Et si capitaneus ad predicta facienda fuerit negligens. l. lib. d. com̃i solvere de suo salario teneatur. Et quicumque proiecerit vel roboraverit in domum alicuius de die vel de nocte puniatur pro vice qualibet a quolibet lapide in xl. s. d. et credatur hoc sacramento accusatoris. Et quia campus batalie quod frequenter super nominatur multa reparatione indiget et aptitudine volumus quod ingenuitus unus superstans bonus et legalis eligatur per com̃ pis quem teneatur facere fieri omnia que viderit utilia ad aptitudinem campi predicti et maxime faciet fieri more cloacae que est in muro civitatis inter domum macellatorum et piscariolorum unam bonam magnam et spatiosam cloacam que incipiat in via iuxta dictam cloacam seu fenestram que est ibi in dicta cloaca facienda sit a domo undique ampla. iiij. pedibus ad pedem com̃is pis. Et fiat ita cava seu cupa quod sit ad minus sub terreno campi batalie cupa. xij. pedibus ad dictum pedem. Et fiat ita quod quacumque aqua in medium campi exeat et vo... quod omnes fenestre unde decurrit aqua que est in muro campi batalie recaudant et aptentur ita via que est iuxta murum campi predicti quod tota aqua decurrat in dictam cloacam fiendam inter domos macellatorum et piscariolorum et non aliunde. Et volumus quod dicta via que est iuxta murum campi batalie a domibus filiorum domini sensi de glutto usque ad macellum debeat ampliari et a domibus macellatorum usque ad scarellam de porta sancti Petri ... quod fiat subtus murum campi extra exteriora super campo ac sic facta fuerit extra porte sancti Petri ante domum ... ita ampliet dicta via ut ampliata fuit extra porte sancti Petri ut dictum est. Debeant et dicti superstes facere scarellam et applanari per homines com̃is porte sancti Petri et porte sol' a motone citra motonis quae est extra porte sancti Petri in campo batalie et que est extra porte sol' et faciat fieri scalellam extra porte sol' ut homines possint descendere et ascendere et re... bestus. Idem campum sic est scalella porte sancti Petri et faciat fieri et adaptari murum sicut que est tempore campi batalie ut terra que durat ab aqua discurrente quam pluit retineatur habeat in dicto campo ut ipse campus actius explanetur. Et nullus post explanationem dicte terre et eorum motonum audeat nec debeat proicere terram vel turpitudinem in planellum extra superiora dicti campi et possit pro vice campa seu planello dicti campi inferius. Et quicumque fecerit solvat pro vice qualibet xl. s. d. et credatur sacramento dicti superstitis et eos et singulos quos accusare seu denuntiare voluerit. Nemini liceat de muro civitatis

et domino qui esset super ipsum murum, preterquam in domum non intectam domini, vel in casalinum alicuius quod esset domus seu casalinum subter ipsum murum. Cuius aquam turpem lapides immunditiam vel aliquid turpe iecerit. Et qui contra fecerit solvat Communi Pistorii pene nomine pro qualibet vice .xl. s. d. Et credatur sacramento illi cuius fuerit domus seu casalinum in qua seu quo proiectum fuerit existens subter ipsum murum. Cuius et similiter Communi Pistorii de condempnationibus que fient esse potestatis cognitio non habeat ullo modo. Et si dictus superstes predicta non fecerit effectui mandari infra unum mensem nullum salarium percipere debeat nisi habere, immo pene nomine Communi Pistorii .x. lib. d. solvere compellatur. Et super dicta scala eius ... fieri debet et excepte pro solutione ... sicut dictum ... que debet fieri in muro. Cuius (la) capitulo in eo super murum ad expensas Communis Pistorii fieri debeant et compleri. Et hoc capitulum quod totum fuit mutatum et correctum in MCCLXXXXV. Indictione viij. die .viij. augusti. Et dicta die mane valiturum.

1295

Volumus insuper quod dicta via que est super murum campi bataliae sic debeat esse expedita ab ecclesia S. Donati usque ad ecclesiam S. Andree. Et nullus debeat habere aliquod beneficium in ea a muris domorum foris ut ... contra licentiam ... usque ad domum Nicolutii Bonaventure. Et hoc ultimum capitulum fuit conditum in MCCLXXXXII. Indictione vij. Et nulla persona audeat facere vel fieri facere aliquam turpitudinem prope ecclesiam S. Andree de porta solis in dicto campo vel in via que est iuxta dictam ecclesiam intus ad .xxx. passus ad passus Communis. Et qui contra fecerit solvat pro vice qualibet .x. lib. d. et quilibet esse possit accusator et habeat medietatem banni.

1292

Insuper nulla persona audeat excoriare vel occidere vel proicere aliquam bestiam mortuam prope ... sed possit prope inbutinale ... murum ruptum inferius quod est extra portam S. Petri. Et qui contra fecerit solvat pro vice qualibet .x. lib. et quilibet sit accusator et habeat medietatem banni. Et predicta omnia que continentur in his duobus ultimis capitulis fuerunt facta in MCCLXXXXV. Indictione viij. die viij. augusti. Et dicta die mane valitura.

1295

Rubrica. De pena capientis vel offendentis aliquem suum hominem. Et de pena capientis aliquem liberum hominem.

97

Nulli domino sit licitum capere seu capi facere aliquem suum hominem in civitate et districtu Pistorii vel eum offendere in persona, nisi in mittendo acceperit seu in brachium aliquod debilitare vel aliquam cogitationem sanguinis habere. Sed de cognitione et punitione sanguinis spectet ad potestatem et capitaneum Communis Pistorii. Salvo quod domini possint eorum homines capere si reperirent fugisse ab sectis et se absentasse. Et hoc sine licentia potestatis vel capitanei. Et qui contra fecerit .CC. lib. d. nomine pene solvere teneatur. Et si aliquis dominus aliquem suum hominem ceperit

LXXXX

sine licentia potestatis vel capitanei, eum mittere debeat in manu potestatis vel capitanei, et tunc de iure cognoscat inter eos pro veritate pro sua. Possint tamen dicti domini capere eorum homines si ipsi homines aliquem excessum fecerint contra eos vel eorum bona de quo debeant portari penam a potestate et capitaneo presentare. Dummodo domini incipientes nullum malum vel detrimentum eis inferant in persona, tamen domini supradicti quod de bonis et rebus hominum eorum possint uti sicut sunt soliti. Et de illis absentibus intelligimus dominos uti posse rebus eorum et quod capere possint eos si ipsi sui redituri aut ... intelligimus dominos uti posse rebus eorum et eos posse capere si ... eos excessum fecerint ut dictum est de quibus domini fuerint in possessione fuitionis eorum pro omni ... et ... et si quis contra talem suum hominem quem ceperit seu capi fecerit non presentaverit potestati vel capitaneo ut dictum est eadem die vel sequenti quo ceperint vel capi fecerint

solvat talis dominus pro qualibet vice et quolibet die quo contra fecerit .CC. lib. d. Preterea quicumque ceperit vel capi fecerit in civitate vel burgis vel comitatu vel districtu Pistorii aliquem liberum hominem .V. lib. d. nomine pene Communi Pistorii solvere teneatur. Quando autem in territorio alicuius castri vel ville aliquis captus fuerit, homines illius castri vel ville in cuius territorio captus esset teneantur infra tertiam diem post captionem factam domino potestati vel capitaneo denuptiare. Quod si non facerent penam .V. lib. debeant substinere.

Preterea quicumque ceperit aliquem vel aliquam per vim et introduxerit vel inmiserit in aliquem locum per vim puniatur in .M. libr. d. Et de predictis possint potestas vel capitaneus et eorum officiales possint inquirere nullo obstante capitulo inquisitionum. Et nichilominus predictis quilibet possit esse accusator salvo et reservato quod predicti intelligatur ... in meretricibus et aliis mulieribus maledictis cum filiis suis latronibus et homicidiis et aliis malefactoribus. Et ea que continentur in hoc capitulo fuerunt condita in MCCLXXXXVIII. Indictione (xij die) xij. Iulii et dicta die tantum valitura.

1299

98

Rubrica. Qualiter puniatur qui venenaverit aliquem, sive dederit argentum vivum sive resalgar comedere vel portare vel maleficium inmiserit.

Cupientes obviare malitiis et excessibus sive cetera remediis oportunis presenti ordinamus capitulo quod si quis vel si qua dederit alicui venenum sive resalgar sive argentum vivum comedere vel potare vel tauxes vel aures vel cibos a se inmiserit vel aliud sibi venenosum dederit potare puniatur si ille cui datum vel inmissum fuerit aliquid predictorum moriatur, si

LXXXXII

fuerit masculus capite, et si fuerit mulier igne cremetur ita quod penitus moriatur. Et si offensus non moreretur puniatur offendens in .iiij. lib. den. quas si non solverit infra terminum sibi dandum a domino potestate puniatur ita quod moriatur. Et si offensus non moreretur puniatur offendens in .iiij. lib. den. quas si non solverit infra terminum sibi dandum a domino potestate puniatur ita quod moriatur. Et hoc capitulum fuit mutatum ab eo loco ubi incipit si fuerit masculus et cetera in MCCCXIIII Indictione xij.

99

Ut omnibus sit notorie puniti qui fiet de furtis commissis et que committentur in futurum in civitate et districtu ... qui occurrent et de latro vel fur vel robator strate debeat suspendi per gulam et in furcis per se cum aliis malefactoribus debeat suspendi in contrata ubi commisit maleficium eorum in comitatu illius partis ubi maleficium commisit ubi potestas vel capitaneus eorum officialibus videbitur convenire et non in alio loco sub pena .C. lib. den. Et si potestas qui ipsos malefactores suspendi facerent aliter quam sic supra dictum est. Et hoc capitulum fuit conditum in MCCCXIIII Indictione xij die ultimo augusti.

1314

100

Quicumque est vel fuerit condempnatus pro furto scienter vel est probatum quod est vel fuerit publicus latro, potestas vel capitaneus tenentur ei dare et assignare terminum quo ... inferius solvat suam condempnationem de qua est condempnatus et si ... suam condempnationem solvere non poterit potestas vel capitaneus ei manum dextram incidi faciat de truncari et hoc locum habeat in tempore presenti et futuro. Et si potestas et capitaneus hoc facere fuerint negligentes solvat quilibet eorum de suo salario Communi Pistorii .C. lib. d. Preterea quia iniustum est quod pena inseptibus inferatur dexterum statum eius qui incontinentibus ... et agentibus eius filius sint ... in rigore et ... et statuimus presenti absoluti ab omni exbannimento condempnatione ac processu facto contra eos a quolibet eorum accusatoribus vel denuntiatoribus seu inquisitoribus facte contra eos ... tempore potestarie ... quondam domini Jacobi de ... olim potestatis Communis Pistorii ad ... olim ... super eo quod dicebatur accepisse granum et ... quod habebat in villa ... Pistorii et domo

LXXXXV

Coīs pus͛ 7 soci aportatis͛ 7 sociū aportatis fiaciendo fu
turum otōs ꝯstatio ordīto usq; in suma .l. corbnī . ꝑ q. co
quib; in .C. lib. d͛. et inquāto plus coī pus͛ extitit
ꝯdepnat͛ puit in eor exbāp inuito 7 ꝯdepnatis plei
ꝯuictū pquēq; ūba pdām exbanitis 7 ꝯdepnatis 7
ꝯcessus existant. 7 q ipa exbanita ꝯdepnato 7 ꝯpos
sus͛ exinūc sit causa 7 irrita nulli q; ualoris 7 ꝯpos
sis 7 irritis h̄eantū. 7 sint 7 d libro coīs pus͛ d
leant om cellat͛ 7 ꝑ cancellat͛s penit h̄eantur 7 sic
7 q ipi inꝯtrolus 7 grā tolus ex h̄antū 7 ꝑ extractis
h̄ntur. 7 sint d banno coīs pus͛ eis dato 7 ce pdēa 7
d leant penit͛ rebānū 7 ꝑ rebaptitis nāct hātur
7 sint possint q; redit. pus͛ 7 ire 7 redire 7 stac
tibe sui pena ꝯdolent nec bn̄fitijs 7 sic aliq; ꝑxp n̄
obstantis ꝯco exbapnitū ꝯdepnatis 7 ꝯcessiz quol; fco
d eos uł alteru eoz; ocē pdēa ano obstantis aliquo cis.
statis uł ordinamto seu reformatis q̄ uł q̄ nigū laqret
7 totuz q ꝯt in sto 7 ab eo q incipit. ꝑt quam in ni sta
est. 7c. 7. sint ꝯditū ab hodie mane ualitur sub anni
dni . Mcclxxxvj . Ind. xiiij . die . xxj . mns . Augs . R. quali
puniant͛ fures 7 receptatores furti .

1286 101 H Acente uł comittitis furtū . in ciuit . uł burgis
uł in toto coīt uł districtu pus͛ . post uł capit͛ uiat
puire sim statis . ¶ Et si lat͛ fuit inuet͛ ad frangedū domū uł
domos 7 fuit prius latro 7 fecit furtū 7 .x. lib. sup͛ furcas suspēda
tur 7 in ꝯmeiatis si aut fecit furtū .x. lib. uł ab inde . j . pet 7 capt
manū 7 pete trant͛ s face destruciū 7 hec capłoz fuit correctū fuit
correcta 7 mutatū 7 in eo pene ꝯgemate i Mcccxiiij Ind. xij .
¶ Volum͛ insup͛ statuetes q quicūq; receptauit fures uł furtū
relatores uł relatias eadem pena puiat͛ queadmodū puni
untur 7 puniri debent fures 7 latrones s per formā statu
toz ordinamtoz 7 reformatoz coīs 7 ppli pus͛ si sciēter fu
res uł furta relatores uł relatias receptauit 7 hic . c . fuit
ꝯditus in Millccc xiiij . Indicōe . duodecīa die ultō
augti .

102 Et si aliquo latro fecit fur
tum . in ciuit aut . coītat aut districtis pus͛ . a . x . āns
cit . pot 7 capit possint 7 teneat eū punire ac si fecisset
furtū tpr sui regimīs / 7 ciui d ciuitis . 7 coītatis . 7 districtis
pus͛ exppllat͛ n̄ eos toto tpr sui regimīs remittat͛ p
mittant . R. de pub. 7 famoso fure .

103 Quicūq; fur puenerit in fortiā
coīs pus͛ 7 fuit publicē 7 famosus fur 7 fuit
furat͛ .x. lib. uł ultra / uł rem rei ualentes .x. lib. uł
ultra sine tuma uice sine plib; furti suspendantur itaq;
moriatur . ¶ Si aut fuit furat͛ minus .x. lib. uł rē uł res
minoris ualoris .x. lib. 7 ꝑ 7 a manu debit amputari . ¶ Si ū do
q nō fuit prius famosus lat 7 fur fuit furat usq; i .l. lib. uł ab i de
sup uł ab inde . j . uł rē uł res ualoris .l. lib. uł ab inde sup uł ab inde
. j . puiat͛ coī pus͛ in qdruplū rei furtiue acceptē 7 i restitucōe rei
accepte furtiue illi cui res fuisset accepte . ¶ Si ū nō ueniret uł
nō esset i forcia coīs pus͛ ex 7 ꝑ puiat͛ 7 ꝯdepnet͛ i pena supī noiata
¶ Dū mō de furtis fcis 7 pat mat fr̄ carnali uł ꝯo carnali uł auunculo
uł auo q nō duxit nulla ꝑ 7 accusare n̄ tm̄ ille cui fcm fuit furtu
¶ Et de furtis fcis 7 fres ꝯsanguineis 7 oes ꝑsit ign n̄ ꝑcedi ꝑ ꝑtatem
uł capit uł aliq; officiale coīs pus͛ si n̄ ad pet illi 7 cui fcm fuit furtu

rab eo leto in cap dū in 7c q. 7 Ican. 7 fuit i plib; locis mutatū 7 gnate
pene i Mcccxiiij Ind. xij . die ultō aug . ¶ Si ū fuit furat͛ .xx. s.
uł ab inde . j . uł rē uł res ualoris .xx. s. uł minoris ualoris puiat͛ ita
q; bn sit puit͛ arbitrio potestatis uł capit inspecta ꝯdicōe persone
et etiam qualitate . ¶ Quid aliqs latro seu fur
q furatur in domū in fuit alic 7 ille cui fcm eet furtū
deruptiauit illi q eet dn̄a domus . in q intrasset q ipm fure
uł latrone capet . dicim q ipm capiat uł capi facit teneat
7 captū teneat quousq; familiā . pot . 7 cap . veret 7 pro eo uł
ipm ducet in fortia . pot . uł . capit . q si nō fecerit soluat
pene noīe coī . pus͛ .xxv. lib. cuid q ꝯt in sto ultō . c. fuit
ꝯditū sub annis dni . Mcclxxxij . Ind . x . Et h capłm
fuit correctum 7 mutatis ut supius scptū ē i annis dni . M
cclxxxvij . Ind . xv . R. qualiter possit offendi fur 7 uenit ad frangend. 1282 1287

104 Quicūq; fecerit furtū de nocte uł furati noluit i domo alic
uł in domo alic fuisset domus fuit uł eius famil uł aliqs
qui stabit in pā domo illū furem int fecit ad penā aliqn n uenerat
7 qui inuenerit aliq; ad frangendum domū

105 Sua in qua h̄itaret siue sit sua pria siue nō sil uł in pā domo de die uł
de nocte ad furandū uł ꝯgnoscendū uxorē uł filiā uł neptē uł
ꝯitam uł aliq; suaz ꝯsanguineam uł familiare cū eo in domo q
morātē 7 tūc eū offēderet uł i fflixerit ad penā aliq; nunē tnatur
7 h̄ec capłm fuit additū facte i Mcccxiiij Ind. xij . die ultō
augusti . R. de mutilatiōe 7 ꝑ bursia ni . . . [illegible] 1314

106 Quicūq; furtiue mutilauit alic bursiam . seu eia cidauit
uł ghironē puiatū in .l. lib . quā penā si soluere nō poit
ei manus dextra deleant amputari . ¶ Et quicūq; deferderet
aliquē qui eia cidasset uł amputaret alic bursiam uł ghiro
nem quo uī duceret in fortia . coīs puiatū noīe pene
in .xxv. lib. d . qui . c . fuit mutat͛ sub annis dni . M ccl
xxv Ind. xij . R. de pena illius malle fame roba̅ntis aliqz ꝑuioletia 1285

107 Si aliquis male fame aliq; ꝑuiolentiā robauit si eēt i uia
publica uł alibi ex uiam 7 res robata ualuit . C . s . uł ult
furcas suspendat͛ ita q moriat͛ . ¶ Si nō fuit male fame 7 res
robata fuit minoris ualoris . C . s . puiat͛ robato i . C . lib. d . 7 re
stitutōe rei accepte uł derobate ipi derobato ꝯdepnet͛ . ¶ Et si nō
fuit male fame 7 aliq; ꝑuiolentiā robauit i uia pu uł alibi ex uia
7 res robata ualuit . C . s . uł ult puiat͛ robator i . C . lib. 7 i restitut
rei accepte uł derobate ipi derobato ꝯdepnet͛ 7 hic . c . fuit ꝯdit
i Mcclxxxxiij Ind. vj . Et h̄ec capłoz fuit correctū 7 in eo addi
tū ubicūq; loquitur uł alibi ex uiam 7 de eo aliquid sublatū
i Mccc xiiij Ind. xij . die ultō augti ¶ Dum modo
pdēa nō intelligatur in reb; robatis que ualeret minus .x.
sold . in quibus puiant͛ ita q bene sint puiti inspecta ꝯdici
one psonarum 7 etiam qualitate . 1293 1314

108 Si in aliquo castro uł uilla ꝯitatis . pus͛ uł ꝑ ipsos ꝯtoru
uiri fieret aliq robaria ꝑ hoīes castri . uł uille capē debeat
7 ad signare robatores . potestatis uł cap . pus͛ nō . Et si eos
cape nō potuit dūmodo eos sno posse ꝑsequatū sine enia
litia dicant nōīa robatorum 7 alias soluat castrū uł

De publico 7 famoso latrone .

uilla si fuit .C. focularium et ultra usque .xx. lib. den. Si habitantes
non soluat precta focularium, emendetur dampnum patienti taxacione
facta per potestatem uel capitaneum uel eius factam iudicem, iuramento prestito de
robato. Dum tamen liquido probatum fuerit robariam fuisse commis-
sam in dictis locis. Tamen super remaneat in prouidentia potestatis uel
capitanei dicto quod inuenerit se derobatum, quod per fraudem uel mendatium
hoc non dicat. Et si indicia de predictis contraria, hec non ualeant
ullo modo. Et si non cognoscerit, pena .l. lib. quilibet eos
debeant subsistere. Rubrica de qualiter ab eis ad frangendum
domum uel cameram puniatur.

109 CIII

Si quis inuentus fuerit ad frangendum domum uel ca-
meram alicuius, potestas uel capitaneus eum subpendi in furcas
facere teneatur ita quod penitus moriatur. Et si probatum fuerit
aliquem ad frangendum domum uel cameram alicuius, possint
potestas uel capitaneus eum eorum arbitrio condempnare. Rubrica. Qualiter puni-
atur castrum uel uilla in quibus factum fuerit homicidium
si non ceperit homicidam.

110

Si quis fuerit occisus in aliquo castro uel uilla comitatus aut di-
strictus Perusii, homines illius castri uel uille ubi factum fuerit malefi-
cium homicidii uel homicidium, teneantur capere homicidam uel homi-
cidas et ducere et dare potestati uel capitaneo uel eorum iudici. Quod si non fecerit,
castrum uel uilla fuerit .C. focularium uel maioris numeri,
communi Perusii .C. lib. den. soluere teneatur. Si uero fuerint minoris
numeri .C. focularium, communi Perusii .l. lib. den. soluere teneantur.

CIIII

Si autem in pertinentiis alicuius castri uel uille dictum malefi-
cium fuerit perpetratum, homines ipsius castri uel uille predicti similiter
contra eum teneantur, et dare operam studium et fauorem ad capiendum
homicidam uel homicidas. Quod si non fecerit et castrum uel uilla habuerit
a .C. focularibus supra, potestas et capitaneus auferat ei pene nomine .C. lib. den.
Si uero habuerit .C. focularios et ab inde infra .l. lib. den. Si autem
homines castrorum uel uillarum ipsos malefactores capere non potuerint,
non eos fraudulenter dimiserit, ad penam statuti minime teneantur.
De ceteris autem factis in locis predictis, potestas et capitaneus possit bap-
num tollere pro communi Perusii castro uel uille ad eorum arbitrium, dum-
modo non excedant penam superius nominatam. Et si aliquod
maleficium factum fuerit in ciuitate uel districtu Perusii, teneantur homines
uicinantie uel contrate uel porte seu castri uel uille concurrere
armati et dare operam bona fide ad auxilium offense et ca-
piendum malefactores. Quod si non facerent, eos punire potestas et capitaneus eorum
arbitrio teneatur. Et si malefactores capi non potuerint predicti
homines, dummodo fraudem non committant, ad penam statuti nullatenus
teneantur. Rubrica de pena recipientis uel subsidium dantis alicui

111

malefitium malefactori uel eum in domo retinendo.
Si quis receperit uel latitauerit uel subsidium uel auxilium
aliquod prestiterit alicui malefactori uel defenderet aliquem malefactorem,
uel sciens in domo retinuerit uel alibi in ciuitate uel burgis uel
comitatu Perusii uel sciens assotiauerit ad offendendum, teneatur sub simile
et soluere similem penam et eadem puniri a communi Perusii quam uel quam ipse malefactor
sustinere et soluere teneretur, exceptis alicuius statuti uel reformationis contrariis
uel factorum. Et si quid de predictis contrariis non habeant, non hec ualeat
ullo modo. Et predictum capitulum ex nunc ualere debeat, actum obseruari quod
fuit innitatum et correctum sub annis domini M.CC.lxxxvi. indictione.

CV

1286

xiiii. die xxi. mensis augusti et quod dictum super ipsum capitulum uel auxilium fuit additum
in consilio M.CC.lxxxx. indictione tertia.

1290

112

Commutatores honeste uiuant
et ab illicitis se abstineant ordinatum quod si ad commutatorio siue districtualis Perusii
assotiauerit aliquem Perusinum uel forensem ad offendendum aliquem Perusinum, soluat
duplicem penam quam debet soluere ille Perusinus uel forensis quem assotiauit ut
est dictum et hoc capitulum fuit conditum in M.CC.lxxxxviii. indictione xi. Et
si aliquis commutatorio eidem Perusinum quocumque modo uel qualitercumque of-
fenderit in persona siue insultando siue alio modo puniatur dupla pena qua de-
beret puniri Perusinus offendens alium Perusinum et hoc capitulum fuit conditum
M.CCC.xiiii. indictione xii die ultimo augusti.

CVI

1298

1314

113

Rubrica de pena auferentis aliquid per familiam potestatis uel capitanei
uel baylitoribus comitatus uel custodibus noctis.

Si aliquis abstulerit uel auferri fecerit familie potestatis uel capitanei uel
alicui de familia alicuius eorum aliquid per quod eorum nolint puniatur
in .CC. lib. den. Et si abstulerit uel auferri fecerit baylitis communis
Perusii uel alicui eorum aliquid quod ceperit mandato potestatis uel capitanei uel
alicuius iudicis uel notarii eorum puniatur in .C. lib. Si uero fuerit
uniuersitas alicuius castri si acceperit familie potestatis uel capitanei puni-
atur in .CCCC. lib. Si uero fuerit bayulis communis in .CC. lib. Si
autem fuerit uniuersitas alicuius uille si acceperit familie potestatis uel
capitanei puniatur in .CC. lib. Si uero baiulis communis in .C. lib. Et si aliquis
acceperit aliquid custodibus noctis contra eorum uoluntatem post tertium sonum campane quod ceperit puniatur
in .xxv. lib. Et si aliquis acceperit aliquid conducenti in manum potestatis uel capitanei alicuius custodi
carceris uel alii quod quem ducerent ad eos pro communi Perusii puniatur in .C. lib. communi Perusii persoluere.

CVII

114

Rubrica de pena castrorum et uillarum que non
assignaret datos uel assignatos in custodia eorum syndicos.
potestati uel capitaneo et qui retinerent exbannitos et qualiter offendi.

Si per familiam potestatis uel capitanei uel ualentem exbannitum
alicuius eorum per aliquem maiorem seu alicuius castri uel uille duobus
massariis castri uel uille presentibus aliquis eis datur uel
eis assignatur ut illum potestati uel capitaneo representent. Et ille syndicus
uel consul baylitorum alicuius castri uel uille illum quem datum uel
assignatum non tradiderit in fortiam potestatis uel capitanei et dominum
qui sibi per aliquem eorum fuerit assignatus sub lequitatem uel assignatus
fuerit per aliquo maleficio ex quo pena corporalis, sustinere debet
communitas illius castri in .CC. lib. Et commune uille in .C. lib.
communi Perusii debeant condempnari. Si uero in pena pecuniaria
puniri debet ille datus uel assignatus communitas illius castri
uel uille in ea quantitate qua ille datus uel assignatus puni-
endus esset uel condempnatus communi Perusii debeat condempnari. Dummodo
constent legitime super dictum. Et hoc intelligatur si per aliquem bay-
litorem communis Perusii excepte potestatis uel capitanei fuerit in dicta
ut tamen captum detineat. Et de predictis quod castra et uillas potestas
et capitaneus a quibus eorum tenentur inquisitionis facere de omnibus et singulis
supradictis in presenti capitulo et culpabiles reptos punire
sine quod superius dictum aliquo capitulo non obstante et maxime
non obstante capitulo inquisitionis uel aliquo alio. Et hoc
est insto et fuit conditum in M.CC.lxxxxiii. indictione vi. Item
tenear si aliquis de magnatibus in comitatu receptaret aliquem
exbapnitum communis Perusii pro maleficio contra ciuitatem et capitale
exbapnitum presenter in manibus potestatis uel capitanei infra tertiam diem
post factum denumptiatis quod si non fecerit .l. lib. den. nomine pene
communi Perusii soluere compellantur. Et si in aliqua castro uel uilla

CVIII

1293

cont. vl distt pus aliqs exbapnit. Cois pus p mallo
receptaret. Adnuptis fuit hoib castri vl ville vl syndi
co alic castri vl ville vt tales exbapnitu dbant pseq
tare i fortia. potest vl capt. s. tcia die p fcam denuptis.
q si no fecerit si fuit. castru puat. in C. lib. d. a si
fuit villa puat. in l. lib. d. Et pcta denuptiato possit
p bai. ee fca p instrm publc vl saltē p duos testes. Et
ea q continent in istis duob ultimis c. fuerit edita sub
anno dni M CC lxxxv. Ind. xiii. ¶ Volum eciam q si
1286 i aliquo castro vl villa cont. vl distt. pus receptaretur
vl tenerent aliqs exbapnit. cois pus p mallo q hoies illius
castri vl ville dbeant sustinere siles pena pecunia. a cois
pus solue q ipse exbapit substinere ac solue teneretur.
Et ea q in h. c. ont fuit edita sub annis dni M CC lxxxvi
Ind. xiiii. die xxi. mens aug. q ab ipa die i antea d
beant obsuari. ¶ Et insup ad h ut exbapnitorum pmallis
a scelib suis temeritates a nolintate cpescatu p bono statu
a pacifico. Cuitis cont. distt. pus. stt. a cord. atq dcen
nnis. h ordinamto imppetum valiturs q siquis fuit vl
fuit legitime exbapnitus. Cois pus. a legitie cdepnat
p pot. vl. cap. Cois. pus vl eorum familias. q no sit legit
tie rebapnitus. vl absolut. sive alic hoicidy sive pacis
rupte sive proditois sive Robbarie strate sive falsitatis sive qua pm co
gnouit aliq in grnc matrtatn vl alia materta. mulie
be ordicts sive q in bzu alic dbilitavit seu in bzu mutula
uit sive pcussit alr q infitie im sig vl tri catrix remansi
ta sit sive q aliq pcussit apensate in aliq pte corpis. ita
q sibi magnu vulnus fecerit a multe sangnis exiuit
sive alic domu dnecte fregerit seu locu aliq religiosu
cu intrando dca domu vl locu religiosu a furtive ad
accipiendu sive aliq offerendi carnali cognoscendi vl aliq impse q aliq fuerit
fuit a famosus a publice fur furtis sive qua fuit ex
bapnit. a cdepnat ex tali crimie in pena igerit corpo
ral sm for statf pp pu sive qua pcta dbcta vl aliq
pdeorum si fecerit seu tractauit vl ordinauit faciendo
tpr dcor dbcteris sive alic eor ppetru dedisset auxilium
l ppetrandu. csiliu vl fauorem tar sic exbapit a cdepat
possit ucioq a a quocq impune offendi realr a psonal.
¶ Et offendes pdcs vl aliq exptus infrcb l impsoi ad
pena aliq nullat teneat. ¶ Et pot a capit vl alt ipor
q ptpr fuit nullu sic offendentib tales exbapnitos a
cdepnatos cce dce offensiois eis psit inferre gravame.
¶ Et omis cdepnato a pcessus fca a fcus p pot vl cap.
vl aliq ex suis familys ot p dcos offendentes tales
exbapnitos a cdepnatos cce pdcor offensionu. vl alic
ear ipo iure nulli sit valoris a pcessis a virtutis haber
a cerune sit ipo iure inutiles a inanes. ¶ Qualis aut
legitie exbapnitis a cdepnatis. Cois a pp pus p ma
llo. ista pena dbat timai. Videl q offendes aliq exptar
[illegible] vl menbru mutulando l dbilitando puat

i meo. pene q sub same delivert sin cet exbapit h. for stt pp
pus a sialr offenderit q sup dcm e. dcos exbapnitos a cdepnatos
tmp vl reb pati no dbant aliq pena a com. ¶ Et intelligat
qlib legitie exbapnit a cdepnat in exbapitis tpalib refacts
eis quiuet fuit exbapnit a cdepnat lic certus. n appareat
vl salte dep exbapnimeti a citatioib legit script fuit.
¶ Ite ordi. a statf pp ordinamto impptuu valituro. q pot
a cap. q p tpr fuit a qlib ipor teneat in cdo inremiti exbapnir
q h cdepnac p finiru bapm elapsis inpeis dbetorum finiat
in statf pp pus s. unu mis. Et si aliquis pdcor pdcs neglexit
cdepnare s. dum tpespmatu in C lib d. sui salaty. a dpdcis
a consilio. Cois vl pp absolut vl progatt finiru n valeat in
petrac. Et si impetita fuit no valat ullo mo ¶ In cprentibzu
ano a tunacib pecupum statuendu q pctas capit trant in culo i utrum
cdepnatorum a absolutoru a vallor facere infra tepus limitatu p forma
capli pmi quali libri statuti Supra h additio ab eo loco q incip. i tepus plimi
tatu etc. q fuit fca M CCC xiiii Ind. xii die ultimo augusti a
Et si aliquis pdcor neglexit cdepnac vl absolue p pdcm
tpr puat coi pus. p syndicu vl Ind. glebit cu syndicac p pnce
qual. in C lib d. Et volu q pot a cap vl alt eor a consules
atuu no dbeit pponere n ppoi. facere d progatt. vl suspensione
dci capli in aliq csilio. Cois vl pp vl rector atuu. Et quis fecerit
solvat coi pus p pnce qual. C lib. Et arengans vl csultor cpdca
pena sili puat. Et ea q cont in h c. fuerunt edita M CC l
xxxxv. Ind. viii. ¶ Ite ordi cups. ordinamto statf q not pot
a capit q ite sit a p tpr fuerit ad mallo dputati in x ctatam cou
lib exbapniti in libris actor curie teneant. a dbeat in cdo in
ramiti exbapnimtu e lib scbe a cau exbapnimti pdicte a
longu sic i libris sic in libris. exbapnimetor dlet iacetu nm
libru. Et infra quorum trium mis dcm librum a sul lib atuu q pro
tpr fuerint in gnali csilio assigre. Et si ds p dcor not. pdca ne
glexit vl ad expdit. pqlb caplo puat in x lib Et d pdcis
dbeant syndicari. a ad solm no valeat dpdcit vl aliquo pdcor
p csiliu pp l cois. Hec aut q dca sut supius intelligitur
d exbapnitis a cdepnatis p crimib a csaltys. n aut d exbap
nitis p debitis vl ca dbitor h quod capltm sic manet firm
ditum. in anis dni M CC lxxxviii Ind. xi. die xxv aug. ab
ipa die inante valitura. Rubrica. qualit pot a cap no faciat aliquem
exbapm ultra forma statuti. 1298 115

CIX

NOn faciat pot a Capit aliq exbapnu vl cdepnat ultra
quantitate pene mallii. an cce exbapniret vl cdepnaret
Et etiam ds d bapno tbit et q fuit in bapno pot exprimat. Et
si foret ds exbapnit vl cdepnat ultra for statf. cdepnatio a ex
bapnimtu no valat. h venit irritu. Rubrica. d electione not sup exba
pnimentis. a d eor salario. a d restitucione scripturar. 116

CX

VT illi qui exbapnire scant d eor nequitys fini sit re
n valat ipuniti dcamus statuendo q pot a capit in maiori
csilio. Ciuit. forte breuiu eligi facere teneat unu bonu not
d qualibet porta. Qui not salariu no habeat a Coi. Sed tres d p exba
nito [illegible] p rebapnito el habere dbeant ab illo vl illis q

qualiter exbanniti possint impune offendi realiter et personaliter et qui non.

.j. vj. die dz fieri distructio bon. condempnati

exbapnimenta et rebapnimenta si facient ab eisdem et quilibet eorum notarius scribat exbapnimenta et rebapnimenta hominum
sive persone in quaterno seu libro communis pro ut [illegible] exbapnimenta et eos homines exbapnitos in scriptura propria reducantur et scribantur
inter viij dies post bapnum elapsum in quaternis exbapnitorum salvo quod si aliquis eorum notariorum non esset
in civitate vel [illegible] non posset tunc alij notarij qui erunt ad hoc officium de alijs portis scribere valeant exbapnitos
illius porte de qua esset notarius supradictus qui non esset presens et valeat tantum ac si scriberet proprius sive porte
et dicti notarij debeant de relationibus factis de exbapnimentis vel exbapnitis quod vel que [illegible] porte
fitius exemplare de libris communis [illegible] manibus dictarum relationum et ponere ipsos in parte exbapnimentorum in
libro que scripserit ita quod dicte relationes celari negari vel minui [illegible]. ¶ Dicti autem notarij quod exbapnitos quos
scripserint et rebapniti non erunt ad .xv. dies post finitum eorum officium communi [illegible] restituere ac reddere teneantur
¶ Et quod notarij supradicti tradant modum in solutionibus percipiendis de exbapnimentis
et rebapnimentis [illegible] officium supradictorum et quod si aliquis notarius acceperit solu
[illegible] vel pagamentum ab aliquo pro descriptione que fecerit contra dictum officium vel solutionis quod
suscipere potest et debet secundum formam statuti positi in de officio [illegible] et communis et quilibet
officialis communis [illegible] x lib. [illegible] et insuper [illegible] et quilibet esse possit accusator et
dari sacramento accusatoris et quod ille accepit cum vecundia restituere compellatur. Qui notarius
sub pena .C. lib. [illegible] ea die vel [illegible] bapnum currerit vel curret teneantur restituere dicta bap
na et processus que scripserit [illegible] notarius potestatis et capitanei sub pena .C. lib.
[illegible] vel aliquo alio non obstante. ¶ Expensas autem que fiunt pro accusatore [illegible]
netur penes [illegible] notarius .j. scilicet die tenea[n]tur parti reddere et restituere sub pena
.C. lib. [illegible] officialem communis [illegible]
ab eo loco qui incipit. Et quia notarij supradicti [illegible]. Fuit factum in [illegible]
xiiij. Indictione .xij. die ultimo augusti.

Potestas et capitanei teneantur facere bannum [illegible] notarij [illegible] exbap[niti] [illegible]

117 Potestas et capitaneus teneantur facere bapnum quod quicumque notarius habuerit aliquod officium a communi super exbapnitis scribendis [illegible] exbapnimentorum coram potestate et capitaneo debeat assignare. Et si aliquis notarius [illegible] exbapnimentorum non resti tuerit communi [illegible] exbapnitos [illegible] a notario [illegible] eos notatis. Et si notarius qui [illegible] exbapnitos non restituerit et eos non restituit ad tantum [illegible] acceptat [illegible] eorum pene nomine pro communi .x. lib. [illegible] si non [illegible] notarius [illegible] fuit [illegible] alique exbapnitum cum [illegible] solvat bannum quod solvere debet exbapnitus [illegible] capitanei [illegible] notarij qui [illegible] exbapnitorum communi assignaverit [illegible] de [illegible] communi pro [illegible] .iij. lib. [illegible] si [illegible] fuit in officio [illegible] fuit pro anno quolibet .iij. lib. [illegible] facia[n]t sibi dari.

De eo quod potestas et capitaneus [illegible] non faciat [illegible] aliquid vel pena

118 Potestas et capitaneus non debeant aliquem facere exbapnitum vel condempnari vel [illegible] mallis pene [illegible] exbapnimentum vel condempnationem [illegible] et si aliquis [illegible] pene [illegible] exbapnitos [illegible] exbapnimentum et condempnatio debeat non valere. Cum autem aliquis exbapnitus de [illegible] potius exbapniatur. ¶ [illegible] vel [illegible] exbapnitur pro aliquo debito [illegible] possit [illegible] rebapniri [illegible] solvendo communi [illegible] potestati fuit communi [illegible] possit [illegible] rebapnimentum [illegible] debitor sit condempnatus. ¶ [illegible] pro mallis exbapniti possint rebapniri et rebapniantur cum voluntate [illegible] solvat bapnum [illegible] fuit exbapniti [illegible] teneantur [illegible] non debeant rebapniri.

De qualiter potestas et capitaneus teneantur [illegible]

119 Statuimus quod si aliquis fuerit exbapnitus pro aliquo mallo [illegible] pro quo bona delinquentis destrui debeant secundum formam [illegible] communis quicumque voluerit dicere se esse [illegible] delinquentis et exbapniti vel aliquo iure habere in bonis et rebus [illegible] possessis seu detentis pro eo quod ex tali malefactio fuerit in bapno [illegible] possit [illegible] dicere se habere [illegible] dicat se habere [illegible] dierum computandorum a die dicti bapni. Et potestas et capitaneus teneantur et debeant facere destructionem bonorum talis exbapniti et bonorum pertinentium possessorum

eo detentorum .j. [illegible] die postquam fuerit de tali mallo condempnatus nec possit
distructio plus bonorum retardari. Et ille qui dicit se esse consortem vel aliud
ius habere in bonis pro dicto exbapnito possessis vel bonis non audiatur de
iure suo .j. spatium .viij. dierum predictorum nec alia ratione [illegible] predictum pro
bapniantur dies quibus bapnum dabitur tali delinquenti ut fiat [illegible]. ¶ Si
vero fuerit aliquis exbapnitus et condempnatus pro alio mallo pro quo bonorum distructio fieri
non deberet et non solverit condempnationem .j. [illegible] dies a die facte condempnationis
teneantur et debeant potestas et capitaneus vendere pro communi bona talis condempnati .j. viij. d. a
die late sententie computandos si emptor poterit inveniri. Si vero non inveniret
emptorem pro sindicum communi pro [illegible] tenuta et possessio bonorum ipsius
[illegible] et fructus ex eis percipiantur [illegible] vel malefactorum vel
[illegible] ex ipsis bonis possit recipere vel habere. Et si potestas et capitaneus fuerint
negligentes ad predictam faciendam et expediendam solvat quilibet eorum communi
pro [illegible] de suo salario .C. lib. [illegible]. Et massarius communis [illegible] de suo salario dictam
penam debeat retinere. Et syndicus de predictis cognoscat. Non [illegible]
[illegible] et si [illegible] .C. lib. [illegible] communi [illegible] solvere teneantur.

De eo quod [illegible] 121

Quando fient condempnationes mallorum amen, [illegible] nulli [illegible] et
pro potestate [illegible] teneantur. Debeat

[illegible] vel aliquis ex iudicibus suis [illegible] ad examinandum processus [illegible] mallorum
et nullus [illegible] communi pro [illegible] ipsi [illegible] potestas
[illegible] condempnationes et absolutiones mallorum [illegible]
[illegible] facere teneantur [illegible] mense postquam fuerit [illegible] de [illegible]
[illegible] vel [illegible] fuit [illegible]
[illegible] nec possit prorogari vel [illegible] ad [illegible]
ipsum [illegible] non valeat [illegible] seu ex gravatore
[illegible] pro consilio in mallis. Et [illegible] communi [illegible] solvere
condempnationes [illegible] debeat in maiori consilio [illegible]. Et potestas [illegible]
teneantur dari facere [illegible] notarius capitanei [illegible] dies
copia omnium condempnationum postquam [illegible] quod si potestas non fecerit .L. lib. [illegible]
communi [illegible] de suo salario [illegible] solvere teneantur. Statuimus [illegible]
quod [illegible] examinatoris et sindicis [illegible] potestatis et capitanei examinet
et videant examinari [illegible] debeat condempnationes potestatis et capitanei
[illegible] condempnationum [illegible] condempnatio fuit [illegible]
vel [illegible] debeat [illegible] condempnatio [illegible]
[illegible] absoluta [illegible] remota [illegible] et [illegible]
[illegible] vel [illegible] ille qui [illegible] si non [illegible] condempnatio [illegible]
a .C. lib. [illegible] condempnatio communi [illegible]
condempnationem [illegible] condempnatio .C. lib. [illegible] .C. lib. communi [illegible]
solvere teneantur. Volumus et statuimus quod notarius mallorum [illegible]
[illegible] copia condempnationum [illegible] capitanei [illegible]
¶ [illegible] quod [illegible] condempnationes potestatis et capitanei aliquis [illegible]
[illegible] consilio facere non possint nec debeant ullo modo. De eo quod [illegible]

De condempnationibus tres libri fiant tres libri 123

Potestas et capitaneus [illegible] facere [illegible] alium capitaneus [illegible]
[illegible] fieri solo [illegible] condempnationum [illegible]
[illegible] libris [illegible] condempnatio [illegible]. De [illegible] condempn[ationibus]

Ut aliquis [illegible] condempnationibus [illegible] non possit [illegible]
[illegible] ad [illegible] mallorum cum
iudice ad malla deputando [illegible] notarius capitanei qui fuerit ad discum
cum iudice mallorum ad officium deputatus quam potestatis et capitanei facti condemp
nati debeat et scribi teneatur omnes condempnationes [illegible] legantur in
consilio et alius notarius [illegible] notariorum ad malla deputatus
debeat tenere scribere copiam ipsarum condempnationum [illegible]
[illegible] in consilio [illegible] condempnationes debeat dare copiam

Destructio bon.

ipsarum condempnationum consulibus ancianorum. Et consules ipsarum copiam per notarios
ancianorum faciant abscultari cum notariis potestatis et capitanei consilio supradicto.
Et finito consilio ipsarum copiam condempnationum consules potestati debe-
ant reddere et alie condempnationes penes potestatem vel capitaneum debeant rema-
nere. ¶ Tenantur consules copiam condempnationum de condempnationibus
potestatis dare notariis capitanei qui fuit cum novo capitaneo ad exigendum condempnationes
ut eas exempletur, ipsis condempnationibus exemplatis consules eas recipi-
ant et ipsas penes se debeant retinere. ¶ Preterea consules veteres condemp-
nationes seu copiam earum quas habent et habuerunt et habebunt reassignare no-
vis consulibus teneantur infra viii dies post finitum eorum officium et capitaneus
cogat eos ad resignandum. Et recipiat pro notariis ancianorum ... et fiat
unus liber ligatus et aptatus per eos qui bene debeat conservari. Et dictus
liber condempnationum reponatur in armario quod est apud fratres predicatores. Cla-
ves cuius armarii per consules ancianorum teneantur. ¶ Volumus quod notarius ancianorum qui
erit pro tempore teneatur et debeat finitis primis vi mensibus regiminis capitanei,
scilicet notarius ancianorum qui erit finitis dictis mensibus, teneatur et debeat scribere et
exemplare in uno libro omnes condempnationes factas per ipsum capitaneum in ipsis
vi mensibus, et si hoc non fecit teneatur solvere nomine pene xxv libras bononinorum. Et ille qui
erit notarius ancianorum finitis ultimis vi mensibus regiminis capitanei teneatur et debeat
scribere et exemplare omnes condempnationes factas per ipsum capitaneum in ultimis vi mensibus sui
regiminis, quod si non fecit xxv libras bononinorum solvere teneatur. Et ille qui erit notarius
ancianorum finitis primis vi mensibus regiminis potestatis teneatur et debeat transcribere et
exemplare omnes condempnationes factas per potestatem in primis vi mensibus sui regi-
minis, quod si non fecerit predictam penam solvere teneatur. Et ille qui erit [exemplare]
notarius ancianorum finitis ultimis vi mensibus potestatis teneatur et debeat transcribere omnes
condempnationes factas per potestatem in ultimis vi mensibus sui regiminis. Et si hoc non fecerit
predictam penam patiatur. ¶ Consules vero ancianorum qui erunt in ultimis duobus mensibus re-
giminis capitanei teneantur et debeant inde omnes condempnationes factas per
capitaneum toto tempore sui regiminis et condempnationes non solutas faciant exem-
plari, quas novo capitaneo debeant assignare. Et eas novus
capitaneus exactare et exigere teneatur. Et omnes condempnationes solutas
de omnibus libris ... faciant cancellari, ut de condempnationibus nullus
... aggravetur. Et si consules predicta non fecerint penam xxv
librarum bononinorum debeant sustinere. Et id quod dictum est supra de condempnationibus scribendis
et exemplandis per notarios ancianorum intelligimus de condempnationibus non solutis. ¶ Insuper
notarius potestatis teneatur et debeat dare duos capitaneo et consulibus ancianorum copiam omnium
condempnationum quas fecerit potestas, quod si non fecerit xxv libras bononinorum nomine pene sol-
vere teneatur. ¶ Iubemus insuper statuentes quod potestas et capitaneus postquam bannitus erit
eis seu alii eorum de maleficiis dictis agitur coram eis seu altero eorum
ante placitum condempnationis teneantur appellare condempnatos ... fide
in ... depositione pecunie vel pignora penes massarium communis populi valen-
tia pecunie summam in qua ... debent condempnari. Et tale deposi-
tum duret donec fiet absolutio in predictis casibus per sindicos vel ex-
gravatores seu iudices iustitie communis populi vel solutio condempnationis. ¶ Preterea
volumus quod capitaneus viii diebus ante kalendas januarii eligi facere teneatur ad bre-
via in maiori consilio civitatis duos bonos et legales viros ... unus
debeat esse notarius, qui officiales tales eligantur videlicet quod stat ... bre-
via ... porrecta et illi qui habebunt brevia signata eli-
gant duos officiales ... omnes sint concordes ...
... electionem ... non ...
obstante. Et quicumque eorum ... officio uno anno ... anno esse non possit
et illa potestas non habebit aliquem duorum officialium ... officialem ... non
possit donec omnes alie potestates habebunt illud officium et illum officialem,
ita quod omnes potestates sint equales finitis omnibus, partitis inter duos officia-
les predictos ... aliquid eorum ... de potestate in potestatem deveniat illud officium.

scilicet officiales tempore condempnationum solutionis fiende per condempnatos
vel alios pro eis massario communis populi debeant adesse una cum novo exacto-
re condempnationum et cum dicto massario. Et de consensu duorum virorum de-
beat fieri solutio dictarum condempnationum ipsi massario. Et cancellatio condemp-
nationum et tam solutionis quam cancellationis condempnationum solutarum debeat unus notarius
scribere et redigere in publicam formam. Alie vero cancellationes condempnationum vel solo habeatur
... officium duret per vi menses et incipiet in kalendis januarii. Et pro
aliis vi mensibus eodem modo eligantur et habeat et habere debeat quilibet duorum virorum
pro suo salario a communi pro dictis vi mensibus vii libras et x solidos bononinorum et copiam libri con-
dempnationum ... coram sindicis vel exgravatore debeant penes
se retinere. Et ipsi boni homines et eorum officio finito debeant exhibe-
re copiam vel ipsa originalia infra viii dies eorum qui fecerint ipsarum finis sindicis
sociis et officio predicto. ¶ Preterea volumus quod quandocumque fiet solutio alicuius condempnationis
vel si condempnati fuerint per sententiam legitime absoluti ipsa condempnatio de omnibus
libris condempnationum debeat cancellari, scilicet tam de libro copiarum ipsarum condempnationum
qui est penes consules ancianorum quam de libro copiarum earundem condempnationum qui est apud
massarium communis populi. Ita quod notarius dicti novi exactoris et notarius ancianorum et notarius massarii
ipsam condempnationem debeant cancellare videlicet quod notarius dicti novi
exactoris condempnationem cancellare debeat de libro penes ipsum novum exactorem. Et
notarius massarii de libro ipsarum copiarum quas habebit dictus massarius. Et notarius ancianorum
de libro copiarum penes consules habitarum cancellare penitus teneantur. Ita et
taliter quod postquam condempnatio sua condempnatorum soluta vel postquam fuit legi-
time per sententiam absoluta dicta condempnatio non possit nec debeat ulterius
molestari. Et id quod ... fuit conditum. Millesimo cc lxxxvii, indictione xv,
a die martis xx mensis augusti ... valitura. Et hoc capitulum fuit
mutatum et correctum ... domini millesimo cc lxxxvii indictione. De solutionibus 124

Ut nec (?) ... populi de novo condempnatis et absolvantur ... et quod decreta
observata ... iustitia ...

capitulum exbannitorum et condempnatorum et
... modo ... corrigendum statuentes quod quicumque preteritis temporibus
usque modo ... ad tempus quo fuit presens capitulum conditum et firmatum exbannitus
vel condempnatus vel exbannitus ... pro maleficio et exbanniti et condempnati
vel exbanniti vel condempnati fuissent ... quantacumque fuisset ex-
bannimenti vel condempnationis potestatis et capitanei ... communi populi solvendo
eis faciant rebanniri. Et ille qui dictam ... solverit a condempnatione et ex-
bannimento factis de eo sit perpetuo absolutus. ¶ Si vero aliquis occasione
... vel occasione potestatis ... ante ... alia genera
armorum fuisset condempnatus et exbannitus vel condempnatus vel exbannitus potestatis et capitanei
... solidos communi populi solvendo faciant rebanniri. Et ille qui solverit dictam
pecuniam ab exbannimento et condempnatione factis de eo sit plenius absolutus,
salvo quod illum qui fuisset condempnatus vel exbannitus occasione portationis lancee
vel panceriae ... Et illum qui fuisset condempnatus vel exbannitus occasione por-
tationis planerie pro xx solidis solvendo communi populi potestas et capitaneus absolvi et
rebanniri facere teneantur. ... capitaneus ... communi populi permanentes
... occasione portationis armorum condempnati fuerint absque solutione aliqua rebap-
niri ac absolvantur. Et potestas et capitaneus eos de ... faciant relaxari
quod facere teneantur. ¶ Illi autem qui pro aliis maleficiis fuissent exbanniti
et condempnati vel exbanniti vel condempnati ... fiant ... confessa
et fuerint condempnati vel exbanniti ... condempnatio vel exbannimentum
... per medietatem sue condempnationis vel exbannimenti solvendi communi
populi absolvi debeant ac rebanniri. ¶ Si autem ... non ...
... solvi fuisset condempnatus vel exbannitus
et condempnatus ... condempnatus vel exbannitus ...
... libras ... ipsa condempnatio vel bannimentum ad medietatem condemp-
nationis vel bannimenti reducatur. Et si fuit condempnatus ... libras ...

ex bampnitur seu contumax reducatur. Exceptis proditoribus et illis qui homicidium fecissent et falsariis et furibus et famosis qui nullatenus audiantur. nec valeant rebampniri ...

[illegible]

1276 [illegible]

1298 [illegible]

De pena retinentis famosas meretrices seu ruffianos et retinentis bordellum

126 [illegible]

1304 [illegible]

plena plene habeant ... nec capitaneus ... vel aliquis alius ... cognitionem non habeant ullo modo ...

1301 [illegible]

Item nullus de ... det hospitium alicui famoso latroni 127

ul burgis ... aliquem latronem.

[illegible]

De pena seducentis aliquam personam religiosam 128

uicumque seduxerit aliquam religiosam manentem in aliquo monasterio seu de monasterio ... [illegible]

De pena facientis turpitudinem in monasterio 129

[illegible]

1297

De pena cognoscentis aliquam 130

[illegible]

131 [illegible]

1314

De pena cognoscentis uxorem alterius 132

[illegible]

1314

133 [illegible]

Ho gradia

detinuerit uxorem et amasiam et aliquis consanguineus detinentis uxorem et amasiam noluerit denuntiare potestati et capitaneo, potestas et capitaneus teneantur eum audire. Et teneantur illam amasiam illius sui consanguinei detinentis et cum domo et districtu perpetuo expellere, et insuper auferant ei de amasie nomine pene centum lib. d.

133 mariti uel uiri. R. De pena illius qui uxorem retinuerit infra domo minime uxorem et eam negauit

per aliquod tempus in domo et postea negauerit illam esse suam uxorem, teneantur potestas et capitaneus, si probatum fuerit minime per testes uel per instrumentum, potestas et capitaneus auferant ei pene nomine l. lib. d. Et si predictam penam auferre non potuerint auferant ei quod plus potuerint usque in x. lib. Et si non habet unde possit soluere dictas x. lib. eum faciant exbapniri. Item qui duas uxores receperit et non a prima fuerit absolutus l. lib. d. communi Perusii soluere teneatur. Item si qua mulier detinuerit uirum suum per aliquod tempus et postea negauerit illum esse suum uirum, in causa per Perusii probatum fuerit minime per testes uel per instrumentum, potestas et capitaneus auferant ei pene nomine l. lib. d. Et si ei dictam penam auferre non potuerint auferant ei quod plus potuerint usque in x. lib. d. et si x. lib. d. soluere non poterit eam faciant exbapniri. Item mulier que duos uiros receperit et non a primo sit absoluta, l. lib. communi Perusii soluere teneatur. R. De pena uxoris committentis adulterium

134 uxor alterius cum alio commiserit adulterium uel fornicationem, uolumus quod tota eius dos sit perpetuo sui uiri et ad restitutionem ipsius dotis uir ille uel eius heredes nullo tempore compellantur et uir illius mulieris ad prestandum seu dandum ei alimenta aliquatenus non cogatur. Si uero mulier talis adulterium uel fornicationem committeret dotem non habuit et habuit aliqua alia bona, illa bona ipsius uiri debeant deuenire uiri esse debeant, sic etiam alia sua bona. De pena retinentis amicam publice infra domo et qui eiecerit dictam [illegible].

135 maritus alterius mulieris amam sua in domo publice retinuerit et cum ea adulterium seu fornicationem commiserit et ipsius de domo uxorem propriam eiecerit puniatur in l. lib. d. si fama publica fuerit de predictis. Et potestas et capitaneus et quilibet eorum et eorum iudices de illis qui amas suas retinuerint in eorum domibus uel deceperint publice uel secrete possint et debeant quolibet mense inquisitionem facere de illis qui talia committerent ac reputarent per quaslibet partes ciuitatis et burgorum, et quos inuenerint contra facere debeant condempnare in penam predictam. Preterea uolumus quod potestas et capitaneus et eorum iudices et officiales teneantur et debeant ex eorum officio et ad petitionem petentis in pena c. lib. d. facere inquisitionem per portas et per contratas ciuitatis et burgorum Perusii quolibet mense contra omnes et singulas mulieres que maritum aliquem retinuerint siue que ullo modo maritum alienum retinuerint in domo sua publice uel priuate. Et si aliquas inuenerint contra dictam formam aliquem maritum alienum retinere uel que aliquatenus retineat ut dictum est, ipsas debeant statim facere fustigari per ciuitatem et burgos Perusii et ipsam de ciuitate et districtu debeant expellere per tres annos. Et hoc predictum mulieres sufficiat per publicam uocem et famam. Et si non steterint. Idem petitiones petentis potestas et capitaneus ipsam in uinculis faciant teneri communis Perusii in quo uno anno [illegible] moram. Et hoc capitulum fuit conditum tempore [illegible] Indictione [illegible] die xx

1304 iii Iunii. [illegible] R. De pena

136 ruffiana que induxerit filio ruffiane inducentis [illegible]

filio uel cuiusque puer alterius filia siue soror committeret adulterium committentis ... uel fornicationem eleuatur seu alterius per uim aut amore et capitur [illegible] per ciuitatem et burgos debeat fustigari. Et hoc capitulum ius predictum correctum extat et mutatum. Et hoc addito quod dicte filia siue soror sint [illegible]

xviii. Ind. xii. R. De pena accipientis uxorem uiuentis alia

137 uoluntatem mulieris alia presentem soluere minime.

Igens reputatur peccatum et scelus est pessimum deludere mulieres et inter ipsum non facere. Ideo statuentes hoc presenti capitulo ordinamus sanctum ad tollendum scelera et scandala eiusmodi quod siquis habuerit uxorem et constante matrimonio aliquam aliam mulierem in uxorem acceperit seu desponsauerit teneatur communi Perusii soluere c. lib. d. Et potestas et capitaneus uel alter eorum eum compellere teneantur et accipere dictam penam. Et siqua mulier uirum habuerit et matrimonio constante alium uirum acceperit pena simili puniatur. R. De pena medicorum barberiorum et aliorum specialiter

138 uicinarum specialis bar committentium scelus in domo alterius

beri medicus sartor et qui exercet suam artem habuerit usum in domo alicuius uel alicuius et fecerit aliquod scelus cum aliqua muliere existente in domo dicta puniatur et condempnetur communi Perusii in l. lib. d. Et hoc capitulum fuit conditum in anno m.cc.lxxxxviii. Ind. xii. R. De pena frangentium carceres

139 carceres fractores

tum sine nolentes inpune ordinamus quod quicumque carceres communis Perusii fregerit puniatur et condempnetur communi Perusii in d. libras denariorum per unum quamlibet nec audiatur nec audiri possit per aliquem iudicem de aliqua questione quam haberet. Item quod esset in carcere inmissus nec qui de ipso carcere aufugiet. Et super predictis possit conqueri nullo obstante capitulo contrario facto. Preterea uolumus quod per aliquem causam potestas uel capitaneus procedi non possit contra aliquem qui esset detentus in carcere communis ad aliquem ex bapnimentis uel condempnationibus qui uel quam ualeat non detentus ei contra quem procedetur comminus et licet compendi et custodes carceris illum contra quem procedetur ducerint tutum securum coram curia procedente de eo. Et ea que continentur in hoc capitulo ualeant a die xxi. iulii in m.cc.lxxxxviii. Ind. xii. in quo anno hoc capitulum fuit factum. R. De pena castri

140 castrum uel uilla ut nullo retineatur exbapnitum committentem manum

aut aliquem seruitorem predictis dolos.

receptauerit uel retinuerit aliquem exbapnitum per malleficio uel maleficio homicidium uel assassinium uel malefactorem habuit quod per ciuitatem commisisset uel ei daret consilium. Potestas et capitaneus teneantur eis auferre si fuit castrum c. lib. d. Si fuit uilla c. lib. d. Si fuit miles l. lib. et si fuit pedes xxv. lib. d. pro ut equaliter hoc intelligatur posse condempnationes facere de predictis uel aliquo predictorum et dictas penas et bapna auferre potestas et capitaneus teneantur quorum medietas sit communis et alia sit accusatoris. Et potestas et capitaneus omni mense hoc bapnum faciant et teneantur de receptatoribus exbapnitorum et alios predictos uel aliquem eorum et de omnibus quibus capitulum continetur inquirere quoties expedierit. Et siquem contra predicta uel aliquod predictorum fecisse uel facere inuenerint ipsum uel ipsos inquantitatibus supradictis debeant condempnare et condempnationes exigere per commune. Et si quis sciuerit retinentem uel receptantem aliquem predictorum potestati et capitaneo faciant assignare. Volumus insuper ad tollendam omnem ambiguitatem in materia receptandi exbapnitos quod nemo possit nec debeat aliquem exbapnitum in ciuitate uel super receptare uel retinere nec pater nec frater nec mater nec uxor nec soror nec aliquis alius ad penam predictam qui super quod nullo obstante capitulo aliquo faciente uel se presentare coram capitulo inquisitionem [illegible] fine [illegible] R. De pena capientis uel se uoluntate

licet de receptatione ex capientis [illegible]

141 bapnitorum in ullus fiat uinculo capitulis statutum [illegible] et inuiolabiliter obseruatum ordinamus cum nullus exbapnitus [illegible] Perusii

1299

Receptatores

exbannitos

p(er) mallo se de comitatu pis(ano) non discedat. Si ab ipsis comitatus hominibus re-
ceptatur et gubernetur. Ad hoc ut ipsi exbanniti non habeant receptum. Statui-
mus pis(ani) quod si aliquod castrum vel villa receptaverit aliquem exbannitum com(munis)
pis(ani) pro homicidio commisso illo tempore quo in dicto castro vel villa habitabat
vel commorabatur. Et homines dicti castri vel ville ipsum exbannitum non
ceperint et in fortiam com(munis) pis(ani) non representaverint, quod castrum et homines
ipsius nomine homines dicti castri teneantur solvere nomine pene com(muni) pis(ano) c. lib(ras)
d(enariorum). Et villa et homines ipsius nomine homines dicte ville l. lib(ras) d(enariorum). Set si talis
[illegible] receptator [illegible] si reperiatur eum habitare [illegible] sua familia in dicto ca-
stro vel villa sive moram aliquam quocumque modo [illegible] sive palam venerit de die
[illegible] per duos [illegible] testibus ydoneis. Et si familia pot(estatis) vel capit(anei)
ceperit et in fortiam com(munis) pis(ani) duxerit aliquem exbannitum com(munis) pis(ani) qui
debeat perdere pedem pro aliquo [illegible] castro puniatur et condempnetur ipsum castrum et eius
universitas in c. lib(ris) d(enariorum). De qua condempnatione [illegible] familia illius cuius
qui cepit eum habeat et habere debeat l. lib(ras) et alie l. libre deveniant in com(mune).
Et si cepit in aliqua villa et duxerit ut dictum est puniatur et condempnetur
ipsa villa et eius universitas in l. lib(ris) d(enariorum). De qua condempnatione familia illius
cuius qui eum cepit habeat l. lib(ras) et alie deveniant in com(mune). Et si cepit ali-
bi et in fortiam com(munis) pis(ani) duxerit aliquem exbannitum qui debeat perdere
pedem habeat de avere com(munis) pis(ani) familia illius cuius qui eum cepit l. lib(ras) d(enariorum).
Et si cepit alibi aliquem exbannitum pro homicidio qui se recolligat
pro pravitate habeat de dicta condempnatione l. lib(ras). Set quod dictum est de pravitate
[illegible] pot(estatis) vel capit(anei). Si cepit aliquem [illegible] exbannitum
[illegible] intelligatur et observetur talia [illegible] que non [illegible]
dicitur de familia alicuius dictorum dominorum pot(estatis) vel capit(anei). Si cepit aliquem
[illegible] exbannitum et duxerit in fortiam com(munis) pis(ani) quod habeat et habere
debeat quantitatem pecunie [illegible] familia [illegible]. Et ut ipse
familie habere debeat. Et si homines vel persone alicuius castri vel alicuius [illegible]
eorum receptaverint talem malefactorem exbannitum [illegible] qui debet
perdere pedem [illegible] qui eum ceperint puniatur et condempnetur castrum et universi-
tas ipsius c. lib(ris) d(enariorum) com(muni) pis(ano). De qua condempnatione ille qui eum cepit [illegible]
habere debeat c. lib(ras). Et si homines vel persone alicuius ville receptaverint ut dictum est
dictum puniatur ipsa villa [illegible] universitas ipsius [illegible] lib(ris) d(enariorum) com(muni) pis(ano).
De qua condempnatione ille qui [illegible] vel cepit habeat l. lib(ras). Preterea volumus
quod si familia pot(estatis) vel capit(anei) ceperit et in fortiam com(munis) pis(ani) duxerit ali-
quem exbannitum qui debeat [illegible] habeat et habere debeat de avere
com(munis) pis(ani) xxv lib(ras) d(enariorum). [illegible] exbanniti ipsius [illegible]
[illegible] debeat [illegible]. Et fuit conditum [illegible] ind(ictione) xiiii. Et si ho-
mines vel persone alicuius castri vel ville receperint aliquem aliquem
exbannitum quem cepisset qui se recolligat pro pravitate condempnentur
homines et universitas ipsius castri vel ville qui talia commiserint [illegible]
qua esset dictus exbannitus condempnatus [illegible] ab eis exigatur
pro com(muni) [illegible] ille vel illi qui ceperint eum habeant l. lib(ras) d(enariorum). Et [illegible]
dicta loca [illegible] capitaneus [illegible] non
[illegible] syndici castrorum et villarum ut [illegible] se valeant melius
[illegible] et ne [illegible] qui fuit conditum [illegible]
[illegible] ind(ictione) xi die xxv aug(usti) ab ipsa die [illegible]. Et
quod non [illegible] exbanniti com(munis) pis(ani) habeant refugium [illegible]
pleb(is) [illegible] exbanniti com(munis) pis(ani) [illegible]
[illegible] non receptent in castro pleb(is) vel eius di-
strictu [illegible] dicto castro et eos receptantibus [illegible] in statuto
[illegible] pis(ani) [illegible] eorum exbanniti non stent nec morentur [illegible]

et districtu pis(ano). Et hoc capitulum fuit conditum in dicto [illegible]. Et quod dictos
exbannitos castri pleb(is) pot(estas) et capit(aneus) et quibus eorum possint [illegible] 1298
[illegible] et eos ut dictum est puniri nullo obstante capitulo [illegible]
[illegible] in [illegible] loco [illegible] exbannitis [illegible]
capitulo [illegible] et hoc additum ab eo loco qui incipit et ut dictos exbanni- 1301
tos castri pleb(is) fuit factum [illegible] ind(ictione) xiiii. R(ubrica) de pena castri
[illegible] vel ville retinentis exbann(itum) pro debitis
[illegible] com(munis) solum fit [illegible] 142

De exbannitis pro maleficio ad modum tenentes de exbannitis pro debitis s-
ervandi [illegible] efficacius observari cum exbanniti com(munis) pis(ani) pro debito stent
et habitent et morentur in com(itatu) et districtu pis(ano) et in castris villis et pala-
tiis eorum ita quod propter eorum potentiam creditores eorum debitis sint fraudati
et [illegible] mali exempli [illegible] exbanniti creditorum [illegible] ob
[illegible] com(munis) [illegible] quod si aliquis exbannitus pro debito steterit seu habitaverit in a-
liquo castro seu villa seu terra pertinentiis seu districtu alicuius castri vel
ville comitatus vel districtus pis(ani) quod [illegible] syndicus seu consul vel vi-
carius illius castri vel ville [illegible] vel pertinentiis seu distri-
ctu talis exbannitus steterit vel habitaverit excepto pot(estate) vel capit(aneo) vel
aliquo ex iudicibus eorum vel alterius eorum [illegible] com(munis) pis(ani) per aliquem
publicum banum com(munis) pis(ani) [illegible] licentiam [illegible] autenticam vel litteras
sigillatas sigillo com(munis) vel [illegible] pis(ani) quod talem exbannitum [illegible]
debeat et representet coram illo officiali com(munis) pis(ani) sub pot(estate) sive cap(itaneo)
vel [illegible] mandato cuius dictum preceptum factum fuit ad [illegible] preceptum
vel [illegible] eidem syndico consuli vel vicario factum quod si [illegible] consul vel vi-
carius [illegible] fecerit et adimplebit et post dictum preceptum eidem syndico consuli
vel vicario factum [illegible] exbannitus steterit vel habitaverit in ipsa villa vel
eius pertinentiis curia seu districtu [illegible] teneatur et compellatur
[illegible] syndicus consul vel vicarius cui dictum preceptum factum fuit et commune
et universitas castri vel ville [illegible] oblatione libelli et [illegible] contesta-
tione non obstante aliquo capitulo constituti com(munis) seu [illegible] dare solvere et
satisfacere creditori exbanniti predicti omne id [illegible] pecunie quantitatem
in quo [illegible] ipse exbannitus eidem creditori tenetur vel esset obligatus.
Et ad hoc cogatur ad petitionem ipsius creditoris nulla exceptione obstante. Et
ad sciendum et [illegible] an exbannitus huiusmodi post dictum preceptum
syndico consuli vel vicario castri vel ville factum steterit vel habitaverit in ipso
castro vel villa vel eius pertinentiis curia vel districtu tali modo [illegible]
[illegible] quod coram illo officiali cuius mandato super dictum preceptum
factum fuit offeratur per creditorem [illegible] exbanniti [illegible] ad [illegible]
quibus omnibus oblatis citetur syndicus consul seu vicarius ipsius castri vel
ville si comparuerit detur ei copia ipsarum intentionum ut possit super ipsis
facere [illegible] si voluerit. Et postea super ipsis intentionibus recipiantur
et examinentur testes quos ipse creditor producere voluerit et illa alia
sollempnitate [illegible] vel ordine [illegible] observata seu requisita.
Si autem [illegible] syndicus consul seu vicarius [illegible] assignatum non
comparuerit vel interrogatorium facere noluerit recipiantur testes quos
creditor producere voluerit ipsius syndici [illegible] vicarii [illegible] absentia
[illegible] obstante. Et si per duos testes fide dignos
probatum fuit huiusmodi exbannitum stetisse vel habitasse vel post dictum
preceptum syndico consuli vel vicario factum in ipso castro vel villa vel eius
pertinentiis curia aut districtu ipsius castri vel ville [illegible] plena
et legitima probatione procedatur contra ipsum syndicum consulem vel vica-
rium et commune et universitatem ipsius castri vel ville ad petitionem ipsius cre-

dicatur modo predicto non obstantibus feriis nec diebus feriatis. Et in
predictis omnibus et singulis procedi possit quo ad receptionem testium et
ad omnia alia diebus feriatis vel non. Et hoc addito a beo loco qui incipit
Et insuper predictis omnibus etc. Que facta fuit in m.cc.lxxxxvii. indictione xii. die
xxiiii. iulii. addita die tamen habita quod capitulum fuit firmatum per potestatem
in m.cc.lxxxxviii. indictione xi. De pena extendentis coria ad
siccandum vel pelles et coria que siccentur in muris civitatis Pisane
143 extenduntur et ponuntur

Ad siccandum in muris feriore tribuatur civitatis Pisane per presens capitulum perpetuo
observatur quod nulla persona audeat vel presumat in muris civitatis extendere
vel ponere vel tenere ad siccandum pelles sive coria bestiarum recentia
sive sicca pilosa sive recentes sive siccas pillosas. Et qui contra fecerit solvat
et solvere teneatur pene nomine comuni Pisano pro qualibet pelle sive corio de predictis
l. sol. den. Et de predictis quilibet possit esse et sit accusator et habeat medietatem banni. Et
teneatur potestas vel capitaneus et eorum vel alterius eorum officiales inquisitionem facere possit
sit tempore motore et sine promotore non obstante aliquo capitulo quod loquitur
etc. et non obstante capitulo in quo dicitur quod incipit Omnes inquisitiones etc. et
de temporibus que fieri possit quo sicut predicta in die iustitie comunis pisani cognitores non habeant
ullo modo non obstante capitulo speciali quod loquitur de officio iudicum iustitie predicti.
Et si potestas et capitaneus ad predicta fuerint negligentes quibus eorum negli-
gentes debeat condempnari tempore syndicatus per iudices qui eum vel eos syndicabunt
in l. lib. den. cum predictis dum tamen predicta non intelligantur in pellibus et coriis
comitis calegolariorum. Quod quidem capitulum fuit conditum in m.cc.lxxxxviii
indictione xi. die xxv. augusti. addita die mandata valituri.

1298

In nomine domini amen. Humani generis redemptor noster Christus filius dei unigenitus 144
fere desinit in carnari inveniens in humana natura quam
assumpturus erat orrendum et detestabile peccatum et scelus
contra naturam ubi sexus perdit locum suum et venus mittitur
in aliam formam fere desinit in carnari in beata virgine
Maria testante beato Augustino. Decet ergo comunitati-
bus et universitatibus terrarum et locorum et hominibus ipsarum preca-
vere et ordinare quod et qualiter dictum peccatum hoc est sodomiticum
cesset quod non fiat et committentibus et facientibus pena taliter
dam aurire permissa ordinare ut illi qui se timore dei non
corrigunt pene formidine corrigantur.

Statuimus et ordinamus et constituimus augendo capitulum
loquens de dicto peccato. Quod in civitate nec comitatu Pisis
nulla persona de cetero reperiatur committens et que committere audeat vel
presumat nec facere in civitate nec comitatu Pisis nec committenti
et facienti consentire peccatum sodomiticum contra naturam predictum. Et si quis
repertus fuit de cetero in culpa de predictis igne crematur ita
quod moriatur. Et quod dominus potestas et capitaneus et quilibet eorum teneatur
per se aut per iudices eorum inquisitionem facere publicam vel
secretam quolibet mense tempore sui officii per parochias civitatis
Pisis examinando in qualibet parochia decem testes ad minus si parochia
erit parva. Secularis et abinde supra prout eis videbitur convenire et si
esset parochia maioris quantitatis decem secularis vel minoris examinet
illos quos sibi videbitur. Et si reperiretur aliquis diffamatus per
sex testes qui dicant et testificentur de fama quod aliquem in tota
et de tota civitate vel comitatu quod illum talem dominus potestas et capitaneus
et quilibet eorum in suo officio procedat et procedere debeat ad
torturam acrem et durissime donec confiteatur peccatum predictum si ita
maior non fuit et hoc potest et ipso confesso igne puniatur ut dictum est pu-
niatur. Et si convictus legitime fuerit condempnet potestas predictum tamquam
presentem et confessum de maleficio predicto nulla exceptione audita
seu excepto quod non credatur alicui testi qui sit inimicus capitalis
alicuius. Et si potestas vel capitaneus fuerit negligens vel remissus in
predictis vel quod non observaret omnia et singula in presenti capitulo contenta
solvat et solvere debeat comuni Pisis de eorum salario libras ducentas
et in ipsis per sindicum comunis Pisis qui ipsum sindicare debuerit con-
dempnetur. Et de ipsis condempnationibus iudices appellationum super ius nec
iudices iustitie vel alius cognitionem nullo modo habeant. Quodquidem
statutum et ordinamentum fuit conditum in m.ccc.viiii. indictione vii. die iii.
mensis septembris. Preterea ad declarationem dicti capituli dicentis statuentis
et declarantis quod ubi dicatur de testibus recipiendis in tota et de 1309
tota civitate quod aliquem de dicto crimine diffamatum intelligatur
quod dicti sex testes qui probarent de fama sint et esse debeant de
illa porta de qua esset ille contra quem testimonium perhibent. Que
quidem declaratio facta fuit in dicto millesimo. die xxii. dicti mensis septembris. 1309

Item statuimus et ordinamus. statuto loquenti de apporta- 145
tione armorum adiungendo. Quod nulla persona de civitate et comitatu
Pisis aut aliunde audeat vel presumat portare aut deferre
per civitatem nec comitatum Pisis vel palam contra comune aut populum Pisis
aliqua arma seu aliquod genus armorum planesta nec aliqua
alia defendibilia aut offendibilia contra formam statutorum
et ordinamentorum comunis et populi Pisis nisi tantum cum licentia et satisda-
tione data vel danda predictam vel prestandam secundum formam statuti
loquentis de licentia danda illis portare volentibus arma ad de-

Planne

tensioem possit aut portare planella tm ille qui portare
noluit cu licentia dni capit quam dare debeat Item
dno capitan omib petentib eam portare uolentib
recepta primo sadisfatoe legia xxv. libr den cort ab
eo quas xxv. libr soluere debeat ille qui portadi pla
nella licentiam hbt si offenderit aliquem in pa et con
depnari debeat con ultra penam illam in qua condepnari
deberet p malitie q commiserit in pa alicuius penam
planelle quam soluere debet sm form stat si licentiam
non hbt Quam licentiam planelle petere possint illi
qui sunt de ciuitate hic ad quinque dies et illi qui sunt

de comitatu hic ad otto dies et abinde in anta ad eor
petitoem quando uellent et q pro dca planella illi qui ea
inuenti eam portare. s. dcm termin penam aliquam no debeat
substinere.

146 Item quicumque portaret falcastru per ciuitatem uel comit
pisis penam quinquaginta libr den solue debeat et teneat
ac etia condepnet pena de termi ta i statuto ppi loquenti
de portatoe dcti falcast i dca pena l. libr computato.

Falcastri

affugiet an familia

Item statuimus adiungentes statuto loquenti de armis quod
siqs portans arma affugeret ant familia dni potestis uel
capit ui ipa inuenit scrutando p armis ita q de armis et
pro armis per ipsam familiam temptari et scrutari non pos
sit puniat sm form stat in de loquentis et ultra ac si hbet
cultellum malitiosum penes se et portaret Et si cultellu
in terram uel alibi aliqs proicet puniatur pro dco cultello
ac si cultellus ad latus portare fuisset inuentus Et si fal
conem aut stochettu aliqs proicet in terram uel alibi pu
niat et condepnet ille proiciens falcone i l libr et pro sto
chetto proiecto in terram uel alibi puniat et condepnetur
in pena data portanti stochettu per form stat comu pisis.

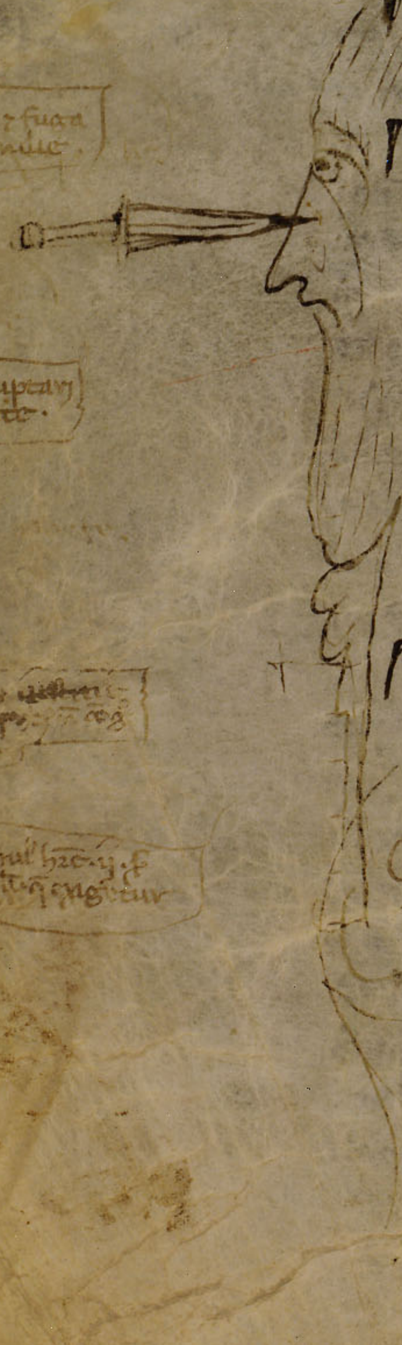
Falconi

Stochetti

Et pro quolibet alio gne armor proiector puniat et condep
netur proiciens ac si ipa arma proiecta fuisset inuenta pe
nes eu portare que oia et singla uoluus obseruari comunic
Et de proiectoe dcor armor et fuga exat et stetur dco et
relatoi duor uel unius de familia potestatis uel capit cum
b armis te p armis Et q nulla prouisio de aliqua pla
nella que portaret et est inuenta a dcis termis i anta fi
possit pe potes an ciuitatis pisis Item q potestas et capit
teneatur et debeat scrutari facere p armis de die et de
notte sollicite et ad tete omni et studio quib melius p
te Et si repertus fuit eor aliqs negligens uel remissus
in predictis et in penis et bannis auferendis de armis iuuenis
puniat et condepnet i l. libr den cort et i dca pena per sindi
cu and pisis qui eu sindicare debeb condepnet de suo salar
de quib condepnationib no appellari inde iustitie et supplicatione
nec alius cognitoem hat ullo modo decet Et q de oib penis
et bannis armor inuentor per familiam dnor pot uel capit
solutis massari com pisis familia hre debeat q pl billa
Que ue oia et singla condita fuer ano dni. m.ccc.viiij. ind
sept die terto septembr sm cursum

1309

Familia hic nota

[illegible]

Sexto libri Caplo de laborijs primitus per
tractantes sic ordinamus inmediū. Oīa labo
reria que fieri debent p formā alicui statuti
coīs ul' ipsi pusini in ciuitate ul' burgis ex
ceptis ordonatis fieri debeant expēsis coīs pus. Et qn
aliqua uia matonatur ul' matonabit quilib; faciat de ma
tonato unā cannā exparte sua et siquid remansit inaliqua
uia p coē pus debeant matonari. Jt debeāt matona
ri ad sctā mariā noua usq; ad scm̄ fortunatū. Et gnāliter
debeant matonari oēs uie ciuitatis et burgor que mato
nate nō sint expensis hoīū habētū domos iuxta ipās uiā
videlicet qd quilibet faciat de ipo mādato p amplū unā can
nā alatere suo et siquid remāsit inaliqua uia p coē pusij
expēsis ipīus coīs faciat de fieri matones et uias explanare
et soluat salaria magrōr sicud est hactenus ↄsuetū. Et
ubicūq; uia aliqua eēt matonata ab uno latere. Capit cogat
illū qui hēt facere exalia parte uie facere asuo latē matonari
qd si nō fecerit post pceptū sibi factū p capit ul' eius uic. Jnt
viij dies. x. libris d'. puice qualibet soluere teneatur et qui
libet eē ualāt accusator et hāt medietate bāni. Et si aliqua
eccā ul' psona ecclāstica hūit facere iux aliquā uiā que expediat
matonari si hēt domos uel hāt et recipiat psione pensionarij
cogatur de ptio pensionū dcār domor facere matonari par
tē ↄtigentē de dco matonato dcē eccle ul' p ecclāstice secūd
modū supius denotatū et deptio qd soluet fiat eis uis inen
na pus. Contra illos quib; debent solue pensione pdcāz. Jta
qd ipi nō soluāt de suo et sup matonatis fieri faciendis nō cli
gatur aliqui offitiales s; iudex iustitie faciat fieri matonato
et uias faciat matonari sm qd insuo cap ↄtinet. et sm formaz
capli supdcī et hic ultimus. §. fuit fcs. Jn anno dni mcclxxxiiij
Jnd. vij.

1294

Nemo debeant laborare nec laborari facere nec aliquid edifi
care ul' edifitiū aliq facere ul' fieri facere nec aliquid aliud
facere ppe muros ciuitatis et burgor pus exepte exitiori ipsorū
murorū. Ciuit' et burgor ad. x. pedes ad pedē coīs pusij. Et qui
ↄfecit soluat et solue teneatur pene noīe puice qualibet. xxv. lib.
dn. et quicqd ibi edificauerit ul' fecit sub eadē pena puice qua
libet ipfixo sibi tmino debeāt remoue et āplius nō facere
nec hēe sub eadē pena puice qualibet. Et pot et capit pase te
neat et debeāt ad penā. c. lib. den. p quolibet eor pdcā facē ob
suari et ā remoueri ad petitionē petentis et de pdcis bis inanno
inquisitionē facē ex eor offitio pte ul' secuz ut eis ul' eor altiū
libuerit et punire sub dcā pena debeāt deliquentes nō obstante
aliquo cap precedēte ul' sequēte qd loquetur i ↄtrariu p quecūq; u
ba et maxime cap inquisitionū et nichilominus de pdcis quilib;
possit eē et sit accusator et hāt medietate bāni et de ↄdepnatōib;
que fiet pdcis de causis ul' altera eaz iudex Just. Coīs pus nec
aliquis alius offitialis ↄgnitiōes nō hānt ullo modo sub dcā pe
na. Et hoc cap fuit correctū et mutatū. i mcclxxxxviiij. Jnd. xj.

Pdcā iubemus qd nemo laboret ppe murū capi bataliē ad de
cē pedes ad penā supius denotatā et depdcīs oīb; quilibet eē
ualeat accusator et hāt medietate bāni.

Licet de expeditione et exercitatione uiar multa loquātur. capla tñ
hoc cap iuiolabilit ualiturū et firmit uolumus obsuari

statuimus qd pot et capit faciāt et si facē teneant exequari et expe
diri sup trā et subt trā oēs uias ciuitatis et burgor et comitatū
abillis qui ipediuerit seu occupauerit eas seu abillis qui eas de
tinēt ipeditas ul' ā occupatas et quicūq; nō ispediuerit seu oc
cupauit uiā ul' uias ad tminū q pdcās. ul. capit asignabit
eidē. Quinquaginta libris den. coī pus noīe pene solue tnātur.
Et pot et capit teneat exigere dcāz penā. Et nichilo mi uiā uel
uias expediri exequari facere teneant. Et scientiā coīs pus
de ↄdepnatōib; que fient sm formā huī statuti ↄgnitiōez
nō hānt ullo modo.

Cum emptores fructuū aque lacus. Coīs pus ac et lacoscīam
quarūdā postar et locor existentiū circa et iuxta lacū pfatū ↄ
sueuerit defere et ↄsignare iplatea coīs pus eā uendendi et uen
dendi oī die tpīe quadragesimali uiginti saumas piscū. s. ep
tores dcē et lacoscīam dcē exquib; ppt paruitatē sāmar et qn
tū multiplicatōe nō bene satisfit uoluptatib; singlor statim
mus et ordinamus ut maiorē piscium habundantiaz habeat ci
uitas pusina et inea morātes. qd tā emptores fructuū aque
lacus coīs pfati quā et lacoscīam pdcā deferat sm deferri fa
cere teneatur iplatea coīs pus et ↄsignet et ↄsignare debeāt
et uendere oī die tpīe quadragesimali quadragintas saumā
piscū dcī lacus. s. dcī emptores uiginti et lacoscīam. xx. pō de
nō ad minus psauma qualibet. Dcēt ar librar et pdcto
de ipis fi debeāt et scribi debeāt pdcā p notarios antiq. Et qd
ↄfecit ipredcis et quilibet pdcōr puniat et ↄdepnatur pro
qualibet sauma quadraginta soldis den. Et nichilo pisces
nō delatos et ↄsignatos sm dcāz formā defere et signare
ac uendere ↄpellatur. Et pdcā ualeāt et obsuetur et nc inla
coscīamus et iproxima uentura quadragesima et nō inemptorib;
ipor fructuū psentis anni abinde uō in antea ualeant et ob
suetur ilacoscīamis et eptorib; ipor fructuū ut supius dcē
ē. Hoc aut cap fuit ↄditū. i mcclxxxxviiij. Jnd. xij. Jt
statuerit et ordinauerit qd oēs piscatores lacus pus possit debeant
et teneat refiascare melius qd si potit lacū coīs pus icapite
ul' iprincipio duor anor et teneat et debeāt dcm lacū refiascare
hoc anno de mense maij. pxē uenī ad penā. c. lib. dn. Et qd nullus
piscator audeat ul' psumat capere ul' capi facē alijs bargla lasca
sine tincar. ad penā. l. lib. dn. p quolibet uice et quilibet pos
sit talē ↄfacientē accusare et habeat medietate bāni. Et qui
cūq; fuit reptus portare barglās aduēndū soluat pene noīe
p qualibet uice et qualibet sauma. x. lib. d. et nichilomī pdat so
marū somā et deueniat incōe. Et quilibet possit talez ↄfacientē
accusare et habeat medietate bāni. Et pot et capit possit et
debeant depdcīs iquire et iquisitionē facē cū pmotore et sine
pmotore et reptos culpabiles idcīs penis punire et ↄdepnare
caplo loquēte de inquisit' ul' aliquo alio nō obstante. Jt
statuimus et ord' qd lacoscīam et piscatores aque lacus coīs
pus n possit nec debeāt facē ordinare ul' odere aliqua ordi
namta nec facē ul' hēe aliquē scēticā gnālez ul' aliquā aliā p
sonā q pcēt eis quecūq; noīe censeāt nisi eis dare p coē pus
ad penā c. lib. dn. p quolibet uice. Et nichilo ordinamta
fcā tpalib; retroactis et quo fecerit ptā nō ualeāt s; sit cassa
et irrita ipo iure et quicūq; notar scierit ul' scribere psūmet
talia ordinamta puniat p pot et capit ipena pdcā. et pot
et capit possit et debeāt inquirere cū pmotore et sine pmo

tore capitulo inquisitionis vel aliquo alio non obstante. Predicta statuimus et ordinamus quod aliqua universitas sive communantia existens in lacu vel extra lacum communis Perusii nec quod aliqua alia specialis persona non audeat vel presumat devastare vel devastari facere modo aliquo vel ingenio tiavis tacana vel retia nec aliquod genus artium ad piscandum et pisces capiendum nec stascas existentes in lacu vel extra lacum Perusii asportare nec asportari facere nec mandare nec mandari facere seu obviari alicuius universitatis vel communantie vel specialium personarum. ad penam .cc. librarum denariorum pro quolibet universitatis contrafaciente et ad penam .c. librarum denariorum pro quolibet speciali persona et nichilominus ad emendationem dapni. Potestas et Capitaneus et eorum offitiales vel alicui eorum petentur conpellatur et ipsorum quilibet possit et debeat de predictis inquirere et inquisitionem facere publice vel secrete cum promotore et sine promotore et culpabiles repertos punire et condempnare in dictis penis capitulo inquisitionum non obstante. Item statuimus et ordinamus quod nullus audeat vel presumat piscari vel piscari facere in aqua lacus communis Perusii ad aliquam artem ad quam tinche possint capi a kalendis maii usque ad festum sancti Angeli de mense Septembris. ad penam .l. librarum denariorum pro quolibet vice. Et quilibet possit contrafacientem accusare et habeat medietatem banni. Item statuerunt et ordinaverunt quod commune Perusii non recipiat a laco sciams vel parochiani debentibus apportare pisces tempore quadragesimali ad civitatem Perusii ponatur et eligatur unus bonus et legalis homo qui sit de filiis dependentia cum uno notario quem dictus bonus homo secum hic eligere voluerint qui teneatur et debeant omnes saumas piscium transmittendas per lacoscianos et parochianos toto tempore quadragesimali ponderare et ponderari facere et in scriptis reducere tam quantitatem saumarum quam et pondus ipsarum saumarum. Et quod nuptius ipsi vel familia dominorum Capitanei et Potestatis communis Perusii vel familia predictorum artium vel tubatores vel campanarum vel aliquis alius qui nuntius vel custodes seu aliquis eorum qui eligeretur non possint nec debeant vel presumant aliquos pisces ab aliquo lacosciano vel venditore parochianorum et per parochianos accipere vel accipi facere non habere pretium vel secrete ad penam .x. librarum denariorum pro vice qualibet et quilibet possit esse accusator et habeant medietatem banni. Item statuerunt et ordinaverunt quod lacosciani et parochiani non possint nec debeant pisces tempore quadragesimali coptumare nec coptumari facere et immo debeant pisces eis impositos et inpositos illi quibus impositi fuerint pisces apportare et vendere in civitate Perusii in loco ubi fuerit per commune Perusii ordinatum. Et ille seu illi qui apportabunt dictos pisces ad vendendum et qui dictos pisces vendent de una die de inde ad viij. dies ad vendendum pisces in dicto loco stare non possit ullo modo. Illi autem quibus impositi fuerint pisces ad vendendum et defferendum per totum tempus quadragesimi persona habet in testis et in testes debeant aut filii vel fratres carnales. Et hoc tamen intelligatur in piscatoribus. Illi etiam qui stabunt ad vendendum dictos pisces teneantur et debeant dictos pisces vendere ante nonam ut est tunc ordinatum die qualibet. Et ipsos pisces in fraudem alicui non vendere nec dare. Et qui contrafecerit in predictis et predictorum quolibet puniatur per Potestatem et Capitaneum Perusii et eorum offitiales pro vice qualibet contrafaciens .m. c. librarum denariorum. Et Potestas et Capitaneus de predictis possint inquirere publice et secrete cum promotore et sine promotore et nichilominus quilibet possit esse accusator et habeat medietatem banni salvis et reservatis pactis conditionibus initis et appositis inter commune Perusii et emptores presentes fructuum aque lacus Perusii que statuta ordinamenta et capitula extra emptoribus et parochianis eorum in nullo non preiudicent. Item quod nulla universitas castri vel ville nec aliqua alia persona statuti et capituli supradicti tempore quadragesimali deferre aliquam quantitatem piscium ad civitatem Perusii possit nec debeat ipsos pisces coptumare ad vendendum alicui persone et qui contrafecerit puniatur si fuerit universitas .m. librarum denariorum et si fuerit specialis persona puniatur in .xxv. librarum denariorum et conceperit dictos pisces ad coptumum puniatur pro vice qualibet in .c. librarum denariorum. Et nullus de civitate vel burgis Perusii stare debeat nec possit ad vendendum dictos pisces ad penam .x. librarum denariorum pro vice qualibet et quicumque steterit ad vendendum dictos pisces una die in sequenti die stare non possit ad penam predictam pro vice qualibet et quod nullus audeat vel presumat vendere alios pisces in platea tempore predicto sub pena predicta pro qualibet vice. Et quod Potestas vel Capitaneus de predictis et quolibet predictorum teneantur inquirere et inquisitionem facere et punire et condempnare ut dictum est aliquo non obstante. Et ab eo quod incipit statuerunt et ordinaverunt quod omnes piscatores lacus Perusii conditum et factum fuit fuit in .m ccc viij. indictione sexta die .xv. Octobris.

Quod novitate

Statuimus ordinantes quod novitates innovate divisiones terminationes diffinitiones tabulationes mensurationes et pilastrationes facte ordinate et geste et terminate de omnibus terreno rebus prediis et communantiis communis Perusii in clusio Perusino vel alibi olim de mandato de Ugolinis. Capitaneus dictorum et consulibus artium et sapientes homines ad hoc electos et deputatos per commune omnibus et rebus ac terreno singularum personarum ut divisiones terminationes diffinitiones et pilastrationes predicte acte et ordinate fuerunt et per manum Bonucelli notarii valere debeant perpetuo tenere et sint rate et firme et defendantur et manu teneantur et conducantur per dominos Potestatem et Capitaneum et offitiales et commune Perusii ultimis. Et capitulum presens et alia omnia inscripta per statutis et corrigentiis dettractum et ipsi debeant observare perpetuo et rata et illesa atque diminutione aliqua et per ausu temerario vel proprio suo motu acceptaverit de vel facto facere vel fieri facere et derogatione predictorum seu alicuius eorum removendo destruendo scarcando vel removeri scarcari vel destrui faciendo vel aliter ad impedimentum communis Perusii vel rerum predictarum terrenorum vel possessionum per commune apprensarum terminatarum et apilastratarum aut in deceptum predictorum vel alicuius eorum seu communis Perusii puniatur et multetur contrafaciens pro qualibet vice in qualibet .m. librarum denariorum. Communi Perusii persolvendo et inemendatione seu satisfactione dapni vel rei. Et nichilominus dicta communis de parte Capitaneus communis Perusii qui pro tempore fuerit possit et debeant ad suum libitum inquisitionem facere et fieri facere de predictis communis omnibus et singulis publica vel secreta et procedere suo offitio per quemcumque magis videbitur et punire transgressorem, punitate et contrafacienti executioni efficaciter mandabit et condempnationes si quas faceret exigere absque ordine aliquo statuti ordinamenti vel reformationes consiliorum ipsius communis vel rectorum artium seu obstante quod in hac parte sint in omnibus absoluta et suspensa. Et quilibet esse valeat accusator et habeat medietatem condempnati et pene salvo et reservato addito quod iura singularum personarum qui habent inter confines seu terminationes apprehensas et factas pro

coi fini reformationes consiliorum obseruentur nec eis obsit cap supra
dcm. Et q unus sancticus constituatur et stat p coi qui teneat et de
beant p coi et iure et noie cois pur tiatores diffinitores et pila
stratores factos p dcm. d. Julianum. Capit consules et bonos hoies
qui cu dco Capit ut p3. b. mani bonicelli proci de predis
asignare et recomendare ne in tepis seu aio ipsorum fiat nouitas
in otentu cois pur destructio remotio ul occupatio sanctic
ex aliis psonis psentibus ostris castrorum locorum seu uillarum
uidebitur expedire ut eas debeat ipi sanctici et offitiales
et uniuersitates castri ulle et loca et hoies et hitatores ear
conseruare manutenere custodire et defendere quilibet per
ordine et syngula ut pstiticu cois pur recomendatio
consignatio et custodia imponetur et suscipietur in eo statu et
forma in quo fiet consignato et acto et gestu ac arte sint.
Et quicumque sancticus offitialis uniuersitas ul locus promisit
aliquid acceptari ul si interrogationum diminutionum
ul occupationum terminationum diffinitionum pilastratio
num ul aliculi rei cois dante consignante ul recomendante
eis ul alicui eorum psticticu cois pur p coi aut si aliqua no
uitatis inouaret ul fieret paliq interpretu piculu ge
neratore ul otentu rerum predictarum tiationum diffinitionum
ul pilastrationum terre clusii ul comune pur puniatur
et multetur syndicus ul psona ul uniuersitas cui rei me
datio fca erit ul fuisset ul consignatio supradco modo. in
. libr. d. coi pur psoluend. Insup restitutore rei destruc
te ul occupate seu remote destatu proprio et quilibet esse
vallat accusator et habeat medietatem pene et multe et banni. P
ta si syndicus ul p ul as paliqua uniuersitate p loco ac
cusauerit ul denuntiauerit aliqua qui destruxisset ul certa
set pilastras ul terminos consignatos ul recomendatos seu
datos eis in custodia seu loco aut uniuersitati p quo usque
se opponet et accusar ul denuntium facet ul qui noui ta
te aliqua faceret et fecisset seu intulisset destructo. an
chilando inuendo iprendiciu cois pur laborando ul oc
cupando ul quid aliud faciendo ul si destrui ul inoua
ri ad faciendo ul permittendo ipredictis ipiudiciu cois
de talia accusa et denuntia audiatur et admittatur defensi
ones eorum et pstantur culpabiles quibus supius deno
tatis. Et uolumus q sanctici et uniuersitates qui ul que
garentur eis predictis euadant apenis multis predictis denu
tiauerint commissores et perpetratores ul comitti facientes
scelera supradca ul aliq eorum et faciant plena fide absque fran
de et malitia nota fuisse p denuntiatos commissum malefitii
n sensectus. Et q cte pur syndicus ordinet et ostitua
tur qui hat sup infrascriptis spale mandatu et qui debeat
et teneatur locare et otumare quacumque uoluerit noie cois
pur exceptis cebantis cois pur et cetilibus laboratia terrar
possessionum et rer cois pur in clusio. Et nulla alia psona
de laborenys seu tris cois pur audeant ul possit labora
re ul hre inclusio seu alys rebus cois pur nisi ordinata
to et locatione dci sanctici cois nec de alio treno seu la
boreno cois se uallat imisce in nullo modo q sit intus
fines terminationes pilastratores seu diffinitores factos p
d. Capit et sapientes ut p3 manu bonicelli not ul alter
not qui cu laboraret ul laborari faceret in alio terrio
culto ul inculto seu laborerit ul re aliqua cois pur inclu

sio ul possiderit aliq laborerium alicui porto et substituto pstatu cois
ut dcm est puniatur. in. c. libr. d. coi pur psoluendis et de hys
creatur et relatiom dci sanctici ul duorum experto chiamis certis p sup
existente abs alia probatione. Volumus q dcs sancticus cois
debeat et possit recipe psonas fodiles ad habitandum inclusiu
ut sibi uidebitur et eis locare de tris cois pur ad laborandum et in
sup dare et consignare cuilibet uicem adstandum cu laborandi de
treno et laborerys cois inclusio, p domo area calsamo et orto
in quantitate unius stanoli terre de treno cois libr et licentiam
de quo nil comune seu alteri psone tiatur seu debeat reddi
dere proasus q nullus nobili potenti seu clico ul hitu pri
uilegium eccasticie psone p eis ul alio eorum p sancticum cois de
treno seu possessionibus inclusio laborati no aliq concedat
ul alicui cortonensi si concederet ul locaretur concessos seu loca
tio no teneat ullo modo que cedacis psonis laborerium a
liq dep dcis accipe ul instante accipi faciet puniatur de
tali statuto. in. c. libr. d. coi pur psoluend. Preterea
sancticus cois pur qui ordinabitur p coi ad locandum labori
tia et trenum cois pur inclusio teneatur sesse uiteca ptine
tia ad suum offitium laborare bonis et couenientibus laborato
ribus qui sit extra oi suspitioni nobilitatis et potentie nec fa
mulus eorum seu alicuius eorum tra et possessiones cois pur
de clusio q de nouo sup pheras et mattione reductas. p3
d. Julianum cu capit consules et sapientes et illa que ad p hec
erant et detinebantur et occupate erant et debite tu p eccas et
eccasticas psonas nobiles tu p alia psonas cuiuscumque conditi
onis existente ultra ul aliter qua de iure debuerit inclusio coi
pur dum modo no possit nec debeat locari nisi unam pu
blicanam terram et possessionum de clusio p psona q propriis
manibus locatoris et otumatoris laboret. Tractatur sci
ticus memoratus p coi qua citius si potuit siluas et
nemores totius clusii cois pur terminare et apilastari
facere ita et taliter q diffinitur arebus singlarum psonarum
et q intra terminos et pilastras constituendos p sancticum me
moratum nullus audeat ul laborare incidere leuare ra
care ul aliq aliud laborerium facere ul fieri facere. Et
maxime cortonenses aliquo modo cu licentia ul sine licentia pa
rochianorum ul aliuius. Et quid contrafecerit puniatur p quo
libet uice. in. c. libr. d. coi pur psoluend. et q n soluerit
i termino constituendo p d. Capit condempnatos de eo fca sibi
manu mutuletur et detrahetur abrachio de quibus terre con
nate certioretur et certificetur et notificentur p literas.
d. Capit ne psone eorum ipenis predictis incidant ul incur
rat et locum hanc pbonadum tapeat edificatore facta desp
dictis de qua edificatione pateat publicum instrumentum.
Et q sancticus cois pur qui ordinabitur p coi ad lo
candum laboritia clusii pursino leuare facere et plantare
dare et concedere et locare tres stanolos terre de treno cois
si tantum trenum uoluerit ul minus p unieis plantandis
de quibus nil respondere coi nec alteri psone teneatur usque
ad tres annos opletos a die locationis iniania. Et accedo
termino in annia reddere coi ul scurtico ad hoc ordina
to p coi quilibet anno quaslibet p dca locatione et tenia
tenere. xx. s. d. tiatur p quolibet stabiolo uineatum
predictorum et des sancticus se dicet p donec de dcis uineis
plantandis abalocatoribus i termino posuerit et plantauerit

termino ordinato quilibet puniatur et condempnetur pro vice qualibet in xxv. libr. den. com. Perus. persoluendo. ¶ Volumus quod ulterius et possit locari ad lectorandum terrenum quod est a strata usque ad lacum que vadit ad castilionem clusinum usque ad terminum presentem et stare debeat sodum pro pascuitura bestiarum. Et qui laborauerit intra dictos confines vel laborari aliter fecerit quam sit dictum puniatur et condempnetur pro vice qualibet in .C. libr. den. com. Perus. persoluendo. ¶ Et quod potestas castilionis clusini et clusii teneatur et debeant facere expensis hominum castilionis et spectalochi et sanfatucli actari et de novo reficii et operari facere portam prusina castilionis et pontes dicte arcis de mense ianuarii februarii proxime venturi. Et ulterius vivarium fiat et fieri debeat in clusio videlicet in loco quo ordinabitur pro utilitate clusii. Et quod strata regalis que venit ad turrem reducatur et conciatur et fiat iuxta castilionem clusinum de dictis mensibus et tempore pro quo modo clusii persistunt quolibet anno ulterius in castilione fiant et fieri debeant per homines clusii ditiores et potentiores xxv. de bone et ydonee. Capitaneus Perusii qui pro tempore fuerit predicta per esse fieri facere teneatur. ¶ Quicumque contra fecerit vel impedimentum prestabit in aliqua laboratio alicui persone habiti coptinuum laboratum vel locatum de terreno clusii locatur per sancticum communis condempnetur et puniatur in .C. libr. den. com. Perus. persoluendo pro quolibet vice de quibus contradictione vel impedimento quod vel fieret alicui in laboratis sibi concesso in clusio communis Perusii pro sanctitam communis donatur et stetur dicto et relationi coptuatoris et per impediente vel gravante in laboratio vel dicorum exparrochianis clusii pro tempore existente. ¶ Volumus insuper pro utilitate clusii Perusii quod fossa vetus debeat manutenens in bono statu ubicumque est stricta et repleta debeant ampliari et remondari. Dominus capitaneus faciat fieri expensis hominum de et tanta et per homines sicut dictis lib. C. ulti-

1293 mus fuit scriptum in .cccclxxxxiij. Ind. tertia. ¶ Volumus quod

presse capitaneus communis et ipsi Perusii videlicet que facere tenatur tempore sue capitanarie de mense de mense aprilis vel maii presencia consilii atus illius persone de ipsi Perusii et illo notario qui consules arcium pro tempore existentes duxerint eligendos in clusium vadant et revidendo inventario et examinatione terreni totius clusii presessiones balbucanas silvas nemores et res communis Perusii quod dominum scilicet quod habent in toto clusio et confines et distinctiones appulastrationes factas et que fieri et esse debent per communis Perusii circa dominum terrenum et res communis Perusii si sunt et manent incorrupte in eo statu et conditione in quo posite ordinate et facte fuerint et esse debent. Et si quas propterea fuerint et si facte fuerint mandato domini Iuliani de Ugonibus domini capitanei et voluntate aliorum sapientium hominum qui cum eo fuerunt in clusio cum aliis factis quocumque modo et que esse debetur in dicto clusio sancte per bonicellum vitelli necnon vel alios quoscumque necnon vel quod non appareant scripture negationum remotiorum et structiorum vel diminutionum variationum vel destructam debeant. Capitaneus reduci facere in statum pristinum predictarum vel alicuius pristinum in omnia. Et procedere contra culpabiles et curatores predictorum vel alicuius earum secundum legem sibi datam per capitula presentia vel sequentia. Et in super dictis omnibus suprascriptis et infrascriptis in presenti statuto possit et debeat. Capitaneus inquisitionem facere et inquisitiones publicam vel publicam secretam vel secretas ut sibi libuerit et ut sibi constabis de veritate et negotiorum predictorum possit punire in multare secundum formam statutorum presentis vel aliorum ad locutum dominatia pene et delicti omnium suprascriptus

de casis vel infrascriptis in presenti statuto et et teneatur. Capitaneus pro suo posse omni exceptione remota preservare et conservare tempore suo capitanarie variationes et fines bono statu. Et ut facte sunt et fieri debent et privati et esse et permanere. Et maxime terrenum et res, preciti et preventatas in esse Perusii personas arbitrantur. Et si fuerit negligens. Capitaneus et potestas vel alii que cavetur in presenti statuto vel que dicantur in eo exequi generit facere. C. libr. den. de suo salario com. Perus. soluere teneatur pro qualibet vice et in quolibet capitulo non obseruato. Et habeat capitaneus pro suo salario de avere communis Perusii quolibet die quo ibit in clusium tres libr. den. qualibet personis qui ibunt cum eo in clusium et ad pedatas lacus pro die qualibet xv. sol. den. ¶ Volumus et iubemus quod nulla persona qualiscumque vel cuiuscumque conditionis conditionis existat audeat possit vel presumat tollere vel accipere vel tolli vel accipi facere aliquid pro pedagium sive passagium cum tolomeum vel alio aliud quo nomine nuncupetur nomine passagii dati gabelle vel tollamei alicui persone statim laboranti vel moranti de terra vel laboreriis communis Perusii in clusio et in pertinentiis clusii. Nec ab alicui qui transierit per clusium cum salmis et de novo salmis seu alio modo salvis semper passagiis et pedagiis ordinatis pro communi Perusii et viis et portis. Et qui contrafecerint puniatur et condempnetur pro qualibet vice qualibet in .C. libr. den. com. Perus. applicandum et credatur et stetur dicto relatori cuilibet cum probationes vocis et fame tamen. ¶ Et quod ulterius quolibet anno emptores fructuum terre et possessionum clusii teneatur facere expensis eorum fieri facere unam domum in clusio que sit communis non volunt de domis lapidibus vel matonibus coopertam tegulis et de bona terra et calce muratam longam .xv. pedum ad pedem communis et altam .xv. pedibus et totidem amplam. Et hoc Capitaneus qui fuerit communis Perusii ipse fieri facere teneatur et costringere compellere a predictam. Et si fuerit negligentes .C. libr. den. communis Perusii soluere teneatur. In quibus den. Capitaneus costringere debeat absque sollempnitate aliqua condempnare. Et in anno presenti domus per parrochianos emptores fructuum clusii expensis eorum debeat fieri de bonis lapidibus sive matonibus et calce et arena coperta tegulis et tonbolis in medio quod pervenit in esse Perusii iuxta podium deuaiano que domus sit longa .xl. pedibus et ampla .xx. pedes et alta .xv. pedes ad pedem communis. Et Capitaneus predictam domum a parrochianis quibus vendet fructus clusii fieri facere teneatur. Et quod pro utilitate bladi quod recolligitur in clusio pro communi in villa cassemaioris fiat una domus expensis hominum dicte ville et ville portus et ville philippi et ville montalie pro omnes dictarum villarum in qua reponi debeant bladum communis quam in domum predictam homines faciant et fieri faciant et compleri de lapidibus matonis et calcina longitudinis .xl. pedum et latitudinis .xxv. pedum et altitudinis in cautio ubi pedum .xx. ad pedem communis Perusii pro toto mense maii proxime venturi et sobanata. Et fiat una domus eodem modo in forma et infra dictum tempus et predicta dicta causa altitudinis latitudinis et longitudinis in villa canellarum vel capanarum pro homines dicte ville et expensis eorum. ¶ Et fiat una domus de eodem modo in forma a predicta tempore predicto de causa in villa cursiti pro homines dicte ville et pro homines laboratores clusii de castro panicalis et expensis eorum. ¶ Et fiat una domus de eodem modo in villa laviani et infra dictum tempus predicta dicta longitudinis .xxx. pedum et latitudinis .xv. pedum et altitudinis .xv. pedum sol anata pro homines dicte ville et eorum expensis. Et Capitaneus facere dictas domos in dictis locis et

nullus et si dictum opus fieri facere teneatur. Et si capitaneus fuerit negligens
ad predicta sic faciendas domos que super ordinatas sunt in presenti statuto
solvere teneantur pro communi massario communis populi de suo salario .C. libr.
den. Et quod nullus habitator terre clusii communis populi possit nec
debeat habere nec de possessione terreno communis pro se vel pro alio habendo vel
tres suplices. Et de hoc teneatur sententias communis populi semper
et tueri sua veritate. Et si invenerint aliquem contrafacientem vel aliquam
quam personam habere ultra vel aliter possit et debeant teneantur ei auferre
re laborantium et alii ut sibi videbitur concedere personam. Et insuper
in .x. libr. den. condempnetur communi populi persolvendis. Nec aliqua possit
aliqua persona laborare inclusio populi ultra ultra mam balea
nam terre ad penam .C. libr. den. Et quia parochiani et emtorerum
fructuum clusii accipiuntur a habitatoribus clusii et laboratori
bus possessionum novum inclusii plus .v. s. den. cum ferri non obstantibus
des capitulum statuti populi quod dictat ipsos nec deberet plus accipere
quam .v. s. pro anno ad penam .x. libr. pro quolibet tunc dicentes
quod est intentio venditionis non opposita predicta sed generaliter communis
populi eis vendidisse terras partes communis suo tunc. Statuimus
quod non quilibet instrumentum venditionis fructuum clusii teneatur concepse
prout in eo quod dicti emptores et eorum socii non accipient a labo
ratoribus terre clusii ultra .v. s. pro quolibet anno. Et si non op
poneret et intelligatur esse oppositum ita quod nulla exceptione
vel allegatione que sit possint dicti emptores et eorum socii non possint
accipere nec habere plus .v. s. den. de quolibet anno ferri a pre
dictis laboratoribus et habitatoribus clusii sub pena .x. libr. den.
pro quolibet tunc que malo capitulo loquenti de dicta materia conti
netur et id quod continetur in hoc ultimo .C. fuit conditum in m cc lxx
xvi. Ind. viii. die augusti et valeant ab hoc maius firmiter. Item
sententias communis populi fiendus a predicta teneatur et debeant pro communi assig
natione consignationes facere de pilastris et terminis et confinibus factis
et fiendis separationis et confinibus terre a ueri infra et ponendis domini
inclusio communis populi cuicumque persone sibi videbitur convenire et fore
utile pro communi. Videlicet nullis castri locis in multitatibus hominum
et aliis cuilibet persone spirituali comiti nobili et potenti singulari
populari persone parstatuendum confirmando et manutenendo ipsa
pilastras et muros et confines sunt quod designare et recomendare fa
ciunt. Et quod teneatur ille persone vel illa cui vel quibus talis desi
gnatio vel racomandatio facta fuerit conservare et manutenere in eo
statu in quo designabitur per dictum sententiam ad pena .C. libr. den.
Et si contingat aliquo casu diminui devastari vel impediri ad
penam predictam teneatur quilibet pro qualibet vice quo racoman
datio cui vel asignatio facta erit. Et diminutio devastationum
vel remotionem rerum predictarum pervice qualibet .m. C. libr. den. condempne
tur pro communi populi persolvendis. Et illud diminutum devastatum
vel remotum reducere et restaurare in primo statu. Et hoc omnia sim
iliter locum habeat malis communatus communis. Et quod capitaneus
presens vel futurus et sui officiales pro questionibus et causis
ortis et orientis qualicumque et quecumque de eis fructibus pomibus
pilastris et terminationibus clusii et eorum ratione et causa aliqua contra
scriptarum. Et communis precessum factorum et factarum inquam necesse fuerit si pro
communi et videbitur quandocumque persona ratione et causa personarum que
aut facerent vel commicterent contra honorem et libertates et statum
populi populi et communis populi et contra personas subiectas iurisdictionis communis
populi possint procedere et processus facere et pro honore communis populi

inita si videbitur. Capitaneus pro questionibus communis et articulis predictis et ratione et ca
usarum et cuilibet eorum contra amicos parentes et propinquos personarum non subiec
tarum communi populi prout eis videbitur summarie et sine strepitu iudiciorum
servata et non servata sollempnitate iuris et quacumque tempore aliquibus feriis
non obstantibus et sequendo et penam imponendo et iustitiam faciendo procede
do et finiendo in quocumque eventu. Et quicumque factum fuerit preterea
et perpetuam obtineat firmitatem et pro communi debeant observari defendi et
manuteneri. Preterea de communi populi que occupatur de parti
statuimus quod omnes concessiones facte pro communi populi ut per ad sapientes de ipso
communi quibuscumque conditionis et status existant quas predictas et terre
ipsi communi et reddeant ut iuris communis populi non desistit possidere et retina
neat ipsi communi et reddat integrum esse non obstante quacumque con
cessione vel ordinamento de ipsis facto. Et istud capitulum totum
fuit iacet inscriptum est et fuit factum et conditum in m cc lxxxxi. Ind.
iiii. die veneris ultra excepto .C. supra scripto qui loquitur
de ea inventi qui fuit factum in m cc lxxxxiiii. Ind. vi. Qualiter pu
niatur qui offenderetur certas personas qui facerent super terra **1291** **1294**
Cum non patiatur natura et cursus cotidianus clusii remedio
competenti si boni initiantur meritis patiatur iacturam statuimus
diximus quod cum sapientes homines infrascripti parlatinus substagium
et iohannes et iovannes domini penene clusii consules artium et populi populi et petrus
domini blanci Jouanellus bucarelli ferrantis tedoroti. Corradus Ja
cobi amatutius angeli Jacobi ugolinucce. Angelus symeonis
boncellus vitelli. Stefanus pi et Nicolus domini andree me
inerunt pro commodo et utilitate communis ut reformatum fuit inclusio pe
rusino cum domino capitaneo tunc presidente ad inveniendum declarandum
et recuperandum iura communis populi possessiones res et tenimenta occupata
et occupatas detenta et detentas a personis non de iure subiectis
et non subiectis iurisdictioni communis populi et in communi reducendum et
diffiniendum et declarando cunctibus rebus terreno in possessionibus singula
rum personarum ita quod iura communis sunt et imperpetuo erunt illesa perfecta
in claritate constituta et illesa potiantur pro communi populi manuteneri
ac defendi et observari postmodum infrascriptos domini Guido de cor
na. Jacobus oratoris iudices. Corradus Jacobi arlotuttius co
donis. Cassietus de bocontis arbitri electi et confirmati bo
nicagini notarius ad declarandum iura communis de dictis terrenis et rebus
inclusio cunctibus quorum dictam potestatem ius habere et ostendentium ius habere
inter sententias eorum promulgaverunt et dederunt et pronuntiaverunt
ut debuerunt de iure. Et predicta prefati sapientes et alii qui cum
eis fuerunt et predicta peragenda pro communi populi positi sunt testatur pro bo
no fuit communi nulli parcit iacsu periculi recoli et personali presentis tem
pore et futuro omnibus circumspectis quod predicti sapientes homines qui fuerunt
pro communi populi et a predicta semper et imperpetuum contra quicumque predicta defendant
et muniatur per omnes populi et officiales communis populi pro tempore existentes ra
tionibus et causis inventionum declarationum diffinitionum gesto
rum pro eorum dictis negotiis et terreno et rebus clusii et suis la
tis pro ei fecit nec causis predictis nec aliqua earum debeant agravari
molestari iniuriari offendi realiter nec personaliter directo vel facto
directo nec per obliquum. Et quicumque eos vel aliquam eorum sapien
tum hominum supradictorum vel quemcumque in futuri pro communi populi ad pre
dictas inventiones terminationes diffinitiones terreni clusii vel arbi
tros que sententias promulgaverunt de terreno occupato inclusio et notarius
qui sententias et scripturas scripserunt ulterius offenderet et iniuriaret
vel offendi seu iniuriari fecerit realiter nec personaliter publice vel occulte

diunctum nec per obliviam puniatur et condempnetur per potestatem vel capitaneum qui tempore fuerint de excessu offensa vel iniuria que fiet tali persone offendens vel offendi faciens in quadruplum eius quod puniri vel condempnari deberet per formam fiat communis vel ipsius populi vel corrigimentorum artium seu reformationum alicuius consilii. ¶ Et potestas et capitaneus qui pro tempore fuerint cum relata erunt predicta vel aliquid de predictis fecisse teneatur et debeant contra quemcumque predictam iniuriam vel offensam aliquam de predictis fecisse teneantur et debeant facientem vel fieri facientem vel ante stantem seu presumentem facere contra predicta vel aliquid predictorum procedere et inquirere per quamcumque viam et modum unus ut sibi expedient involuntur in veritate indaganda et pro veritate indaganda et pro veritate comperta et ea punita dominorum et culpabiles punire et condempnare in penis quadruplicatis ut supra est expressum statutum. Et ne datur inter praetatoribus potestatis vel capitanei cui predicta relata erunt coram quo questio intentetur de supradictis aliquibus ancillis si offenses facta erunt vel facta fuerint vel fuerint causis supradictis vel aliqua earum et probationi legitime vel vocis et fame tamen personarum fide dignarum volentes fecisse quod presens capitulum et ordo nullo alio statuto ordinatum vel reformatum obstante fit et esse debeant precisio valitura et observatur et quod alia omnia statuta et capitula seu ordinamenta huic contraria sint in hac parte licentie absoluta nec ex gravatio presens nec fructus consequuntur seu iurisdictionis habeat de predictis. nec ad penam .c. librarum d. se de anno nitro huius capituli vallant immisceri seu dedisceredentibus ab eodem. Et ea que continentur in illis duobus capitulis videlicet a capitulo qui incipit. Statuimus ordinatos et c. fuerint correcta et mutata et addita de novo in pluribus locis in presenti

1292 statuto. In. MCCLXXXXII. ind. VI. De una forma mittenda inter civitatem Perusii et civitatem Cortone

Ne de clusio Perusino valeat occupari. Statuimus quod capitaneus Perusinus sit in vinculo iuramenti teneatur diffinire et diffiniri facere clusium Perusii inter civitatem Perusii et civitatem Cortone et diffinitione facta capitaneus teneatur facere fieri inter civitatem Perusii et civitatem Cortone unam

VII bonam amplam magnam formam ita quod aliquis per eam transire non possit sine licentia communis Perusii et nisi per pontes necessario faciat fieri ubi erunt utile pro communi et predicta fiant pro toto comitatu Perusii ad eorum expensis. Et capitaneus fecisse faciat si sic predicta et hoc capitulum fuit conditum. In MCCLXXXXIII. ind. VI.

1293 Qualiter quicumque venerit ad pisces vendatur in loco ordinato

Quicumque venerit ad vendendum pisces in civitatem Perusii et vendere voluerit debeant et teneatur vendere cum loco ordinato vel ordinato pro illos spatium et in alio loco non vendat dictos pisces. Et intelligatur de illis piscatoribus qui sunt soliti vendere pro civitatem tamen et non de aliis aliis non sit licitum vendere pisces si noluerint excepto quod laco sanctam qui debent conducere pisces ad civitatem in quadragesima debeant stare in platea nisi et sic placuerit capitaneo Perusii.

VIII Quicumque autem contrafecerit solvat nomine banni .x. solidorum denariorum rectoribus artis et professoribus dicte artis Scilicet qui de arte erunt Perusii et predicta nemo aliquatenus teneatur et quod intelligatur in illis qui voluerint vendere pisces insalatos nec illis qui vendendo pisces per civitatem. ¶ Preterea quicumque apportaverint pisces ad vendendum ad civitatem Perusii eos vendere non debeant vendere in grossum alicui pro personis qui ipsos revendant postea ad minutum. Et qui contrafecerit si venditor fuerit sive emptor .xx. solidorum nomine pene solvere teneatur. ¶ Et nullus piscatorius vel tabernarius vel tabernaria vel forensis vel abagatio audeant emere ab illis qui apportant pisces ad vendendum in platea communis

tempore quadragesime pisces in grossum. scilicet ultra .x. libras in die. et qui contrafecerit solvat .xx. solidorum denariorum nomine pene et nulla alia persona detineat vel conitatur vel admisceat cum eis qui vendunt pisces. ¶ Et pisces qui apportabuntur pro die in ipsa die vendantur. Ita quod pisces unius diei in alia die debeant non venire. Et illi qui pisces vendunt vel portant vel faciunt deportari consuetudine piscium non faciant sub pena predicta quarum medium banni sit communis et alium habeat accusator. ¶ Et capitaneus cum consulibus artium eligant unum notarium qui noverit quod scribat pisces qui deferuntur in quadragesima in platea communis et ipsos pisces dicti notarii singulis diebus scribere teneatur. De piscatione

9 et pedatis auferendis hospitali de Colle.

IX Piscationem quam habet in lacu hospitale de Colle pedatas intra lacum sibi concessas a communi. capitaneus recipiat hospitali predicto et eas teneatur remittere in esse. Dummodo capitaneus predicti hospitalis predicto dare provideri commissum teneatur. Et si capitaneus fuerit negligens ad faciendum predicta vel aliquid predictorum perdat de suo salario .c. libras denariorum.

10 Quod illi qui stabunt in quadragesima ad vendendum pisces parochianorum possint stare ad vendendum et qualiter permissiones piscium pro confessionibus habeantur et quod nullus retineat in aqua lacus pisces vivos.

Illi qui stabunt ad vendendum pisces parochianorum lacus Perusii que non sint de piscatoribus primi possint stare ad vendendum ipsos tota quadragesima si erunt boni et legales. Et capitaneus possit eos raptari et revellere facere ad eius arbitrium et voluntatem. Et parochiani et illi qui stabunt ad vendendum usque ad vesperas qui dicitur post nonam. ¶ Et omnes permissiones et venditiones qui fient in aqua lacus de piscibus vendendis que apparebunt in libris parochianorum per eorum notarios scripte possessionibus habeantur. scilicet individualibus partibus hominibus lacus a minimis etiam parte parochianis. ¶ Et nullus lacuscianus vel aliqua persona possit vel debeat habere vel tenere pisces vivos in aqua lacus sine licentia expressa parochianorum exceptis illis personis qui hemerunt pisces lacus que possint eos in aqua

X predicta tenere sine pena. Et siquis contrafecerit solvat nomine pene communis Perusii .c. solidorum denariorum pro vice qualibet. Et dicti parochianorum vel suorum nuntiorum stari debeant de predictis. Et nullus burgensis vel aliqua alia persona possit vel debeat hemere pisces aliquos in aqua lacus sine parochianis vel eorum nuntiis de die vel de nocte et qui contrafecerit puniatur in .xxv. libris denariorum et pisces restituere teneatur. Et lacuscianus qui venderet pisces pena simili puniatur et dicatur parochianis vel nuntiis eorum. Quod in lacus non piscetur.

11 Volumus pro statu communis Perusii homines posite insule maioris et homines castrorum Montis Gualterii Montis Fontigiani Ancaielle Insule Pulvensis et quod homines quorumlibet castrorum et villarum existentium iuxta lacum. Et circa lacum communis Perusii et iuxta ipsorum castrorum et villarum aliis maii usque ad festum sancti Angeli de Setembris debeant custodire aquam lacus predicti ita quod non possit in ea

XI in dicto tempore vel debeat aliquis piscari nec in ea possit piscatori si aduncum aliqua vel sagenam nec ad aliqua retia ad que tince capiantur vel capi possint. Et si in dicta aqua reperietur aliqua retia seu tince capte pro qualibet vice debeat solvere homines circa lacum illius pesce in qua tali invenietur pro vice qualibet .l. libras nomine pene cuius pene medium sit communis et alium habeat accusator et retia pervenient in esse et de hoc credatur sacramento accusatoris cum uno teste ad minimus si accusator fuerit de parochianis. Salvo et reservato hominibus pescatoribus supradictis quod si caperetur seu capi posset malefactor et informam mitti homines

illius poste ubi talia invenirentur et facta fuerit ad penam nulla
tenus teneatur. Et nihilominus malefactor penam .l. librarum solvat si capi
poterit. Et stet in fortia communis donec solverit dictum bannum. Et
quicumque nobilis habuerit retem seu retiaculum vel aliquod aliud re
te ad capiendum tincam. Et reperiretur ille vel eius famulus
vel familiaris facere contra predicta perdat nomine pene .l. librarum denariorum. Et
de hoc credatur in sacramento parochianorum illius alicuius de
sua familia predicta retia in parochianos debeant devenire. Et
quicumque fuerit inventus tam burgense quam alia persona cum ali
quo venta extra aqua lacus si habuerit bestiam perdat saumam et be
stiam cuius tamen saume quam bestie medietas sit communis. Et alia me
dietas accusantis et si fuerit sine bestie perdat nomine pene .xl.
librarum. Cuius medium sit communis et aliam habeat accusator. Et de hoc cre
datur sacramento parochianorum cum uno alio teste aut unius
familiaribus dictorum parochianorum cum uno teste aut custodi
bus qui per commune perusii ponentur. Teneatur autem capitaneus accipe
re ponere discursores et auctores ab omnibus et singulis scilicet
ad castrorum et villarum consistentium inter lacum et circa lacum prout in
de predicta custodia facienda. Et predictum sententia predictum satisfiant
appellatione prout de ipsius capitanei processerit voluntate. Volu
mus insuper quod nulla persona de castro cortone nec distric
tu seu iurisdictione ipsius castri audeat vel presumat piscari
vel ascendere ad piscandum in aqua predicti lacus communis perusii
sine expressa licentia capitanei communis perusii. Et qui contrafecerit possit of
fendi a quocumque realiter et personaliter sine pena non obstante
aliquo capitulo statutis communis vel populi perusii. Et ea que contine
tur in istis duobus paragraphis et quod supra dictum est quod homines
quorumlibet castrorum et villarum consistentium intra et circa locum de
beant facere predictam custodiam cum solummodo de hominibus .v. postarum in
tantorum in principio ipsius capituli hoc faceret capitulum mentione ad
dita fuerit que supra mutata et addita fuerit condita
in anno domini MCCLXXXXIII indictione VI. Pro utilitate lacus
communis perusii capitaneus teneatur facere fieri circa locum per commune iiii portu
vel postis electis ad sensum et voluntatem ipsorum parochianorum
dummodo non fiat ad dampnum portuum in pertinentiis montis fo
ticam. Et fiant ad expensas hominum lacus que homines poste
ubi fiet ad dictorum portuum faciant portum qui fiet in sua posta.
Et si terrenum vel portus accipere alicui speciali persone oportet pro
dicta emendatur ad extimationem et puniri pretio quod quod solverat
homines illius poste ubi talis portus vel terrenum acciperetur ali
cui. Et predictos portus capitaneus faciat fieri tenenantur ad petitio
nem dictorum parochianorum. Et hoc capitulum fuit conditum in MCC
LXXXXIII indictione VI. Quod capitaneus teneatur vendere pedatas lacus

XII

Vendere pedatas lacus absque lacu capitaneus teneatur. Et venditio
fiat per tempus .v. annorum et plus si consilio videbuntur.
12 Et castra et ville circumstantia circa pedatas debeant ipsas
pedatas laborare et facere laborari. Et si facere neglexerint
debeant reddere partem fructuum de soto quod laborarentur sive
de laboratio et ad similitudinem laborantium quod existeret pre
soto. Et laboratores medium fructuum reddere teneantur sicut est
accensus consuetum. Et castra et ville debeant custodire
pulas in quorum territorio sunt ne destruantur. Et si non cu

stodierint puniatur castrum vel villa in cuius territorio destruentur
per pula qualibet destructa .iii. s. lib. den. quod bannum totaliter sit
communis. Et hoc capitulum fuit firmum. Et potestas et capitaneus et eorum fami
lie ipsum capitulum debeant observare ac facere observari sub pena
c. librarum denariorum de eorum salario et nulla defensio in contrarium admittatur.
Et ad hoc ut arbores que sunt in ipsis pedatis penitus levan
tur et forma mittantur in pedatas et terrarum spatium terrenum ut
supra in alio capitulo continetur. Capitaneus .i. de suis militibus officialium
suum necnon personis mittere teneantur ad locum qui predicta personis
si facere teneantur. scilicet arbores que sunt in pedatis lacus quamvis
di facere et evelli ... ubi stent quidam non
fuerit perpleta et possint ponere et accipere penam non obedientibus
pro vice qualibet c. s. et si capitaneus fuerit negligens a parte .l.
libras de suo salario solvere teneantur. Et hoc ultimum capitulum fuit
conditum in MCCLXXXXIII indictione VI. Quod retia de lacu mitti
A kalendis maii in antea magna nec parva non debent 13
cula nec tirana nec debeat mitti in aqua lacus nec ad
ipsis retia uti debeat in capite usque ad festum sancti angeli de men
se septembris. Et qui contrafecerit perdat ipsa retia et puniatur pro vice
qualibet et perdat nomine pene et banni .xxv. librarum denariorum. Et si persona
cum ipse ceperit perdat nomine pene et banni .iii. c. librarum denariorum. Et qui
libet possit accipere retia talia in aqua lacus posita et prima
retia sine pena ad suam voluntatem. Cuius banni et pene tertie
partes veniant in commune et quarta pars parochianis et quili
bet possit accusare et accusator habeat si non fuerit de parochi
anis qui quartam partem banni et pene quam habere deberet pa
rochiani. Et hoc credatur duobus parochianis si reperiunt
accusatores de predictis ut de aliis predictorum. Et si fuerit alia persona
stetur suo sacramento cum probatione testium fide dignorum. Et nul
lus in lacu capiat vel capi faciat anguillas missas in lacu ha
beat hoc anno pro communi perusii usque ad duos pro victuros nec singu
lis unus anguillam simul capi debeat per aliquam in lacu perusino. Et
qui contrafecerit solvat nomine pene et banni .x. librarum denariorum. cuius banni et pe
ne medium sit communis et aliud accusatoris. Et quilibet possit
accusare. Et hoc capitulum fuit firmum. Et sententia ulla cogni
tionem habeat de predictis. Et si parochiani pactum fecerint cum aliquo
de predictis teneatur solvere c. libras et ea que continentur in predicto
statuto in pluribus locis fuerit correcta et mutata in MCC
LXXXXIII indictione VI valitura a die .xv. mensis iulii in antea.

XIII

Predicta volumus quod retia non mittantur in dicto lacu a kalendis
maii usque ad festum sancti angeli et de mense septembris. Et totum quod
continetur in isto ultimo capitulo fuit conditum sub anno domini MC
CLXXXV indictione XIII. Quod terminationes et confinationes facte in aqua 14
Cum inter homines lacus per dominum iohannis et dominum rogerii fieri
ville insule et homines maioris ville insule pulvese a
quarundam aliorum locorum villarum circumstantium circa lacum et
de contrata lacus communis perusii et piscatores ipsarum villarum
et locorum questio accensus legitime et pro missione in tantum
domini per iudicem super diffinitione partitione ac termina
tione aque lacus communis perusii per quem terminationem facta fuerit
legitime diffinitio partitio et terminatio dicte aque sicut
constat publicis documentis. Et postmodum discretus

XIIII

uir Andriottus logerii tunc camerarius parrochianorum aque lacus fuit electus a consilio populi purg. ad declarandum et faciendum dictas diffinitiones partitiones et terminationes et per immissionem terminorum inter communitatem hominum ripparum et villarum locorum piscantium intus aqua lacus secundum formam laudi lata per communem supradictum. Et dictus Andriottus super predictas suam diffinitionem partitionem terminationem et declarationem fecit ut constant publicas instrumentis. Et aliqui dictarum villarum et communitatum mirantur contra predictam diffinitionem partitionem deliationem et declarationem venire et venari plus pro voluptatis piscando in parte alterius contra voluptatem ipsius ad certa materia scandali et periculi vitanda statuimus quod predicte diffinitiones partitiones terminationes et declarationes facte per dictum Iannutium et postmodum per predictum Andriottum sint rate et firme et debeant inviolabiliter observari ab hominibus aque lacus et ab hominibus piscantibus aque lacus ad penam que in compromisso facto inter dictum Iannutium continetur. Et omnis declaratio specificatio suppletio designatio terminatio et additio terminorum que fiet per ipsum Andriottum sive intus sive in aqua sit rata et firma et inviolabiliter observabitur ab omnibus et singulis existentibus in ea lacu et in lacu piscantibus sub pena predicta. Preterea volumus quod nulla persona alicuius universitatis piscatis et piscari faciatis in aqua lacus audeat intrare et piscari in aqua lacus in parte alterius contra suam voluptatem contra formam predictarum diffinitionum partitionum terminationum et declarationum factarum per dictos Iannutium et Andriottum ut constat publicis instrumentis ad penam et bannum que in dictis instrumentis plenarie continetur. Quam penam potestas et capitaneus et quilibet eorum pro communi purg. et contrafacientibus exigere teneantur. Et de predictis omnibus et singulis quilibet esse valeant accusator. Cuius banni medium sit communis purg. et aliam habeat accusator. Et hec capitula sunt conditum sub anno domini currente

1293 MCCLXXXXIII. indictione VI. Quod potestas et capitaneus teneantur manutenere in bono

15 statu et conservare ad opus et utilitatem communis purg. omnes possessiones et terras

Potestas et capitaneus teneantur manutenere in bono parte portus Clavarii et plano statu et conservare ad opus et utilitatem communis purg. omnes et singulas possessiones et terras castri Valiane et totum portum Clavarii et totum Clan- castriva liane. strum Valiane et omnia ea que continentur et apparent instrumentis ex tenore quorum sunt esse purg. descriptis scriptis in actis Angeli Iohannis et Michaelis Iohannis et Salimbeni de esse quieto notariorum vel alterius cuiuscumque notarii. Et ipsis possessiones et terras et castrum teneatur capitaneus manutenere et conservare ad opus et utilitatem communis purg. Et teneatur capitaneus si facere navigatum portu Clavarii secundum quod videbitur consilio populi faciendum. Et capitaneus non permittat quod aliquis utatur in ipso portu cum navi vel cum ea sine licentia capitanei et consilii populi contrafacienti. Capitaneus auferatur pro vice qualibet pene nomine .C. libr. Et capitaneus predictus recipiat bonam et ydoneam cautionem ab universitate et communi Valiane quod totum terrenum emptum et possessiones communis purg. laborabunt et dictum commune seu sufficienti pro communi etiam parte fructuum dabunt. Et sit licitum omnibus volentibus ut ad laborandum dictum terreno et non teneatur dare collectam nec datam ad factiones communis purg. usque ad .X. annos eo tempore quo venerit incurrere teneatur. Et si potestas et capitaneus fuerint negligentes ad predicta facienda .C. lib. den. eorum salario communi purg. solvere teneatur. Et nullus advocatus advocare debeat super premissis contra commune purg. seu specialem personam cum dicte terre et res empte pro communi purg. locarentur seu locare essent seu quoquo modo concessos fieret ex causa. Et si contrafecerit solvat et solvere teneatur communi purg. pro vice qualibet .X. libr. quam penam capitaneus exigere teneantur. Dicimus insuper capitaneus et consules predicti emere teneantur pro communi purg. ab illis quorum est portu Lavani et flumine Clavarii ad modum et conditionem quibus empta fuit pars castri Valiane a Manfredi

a dominibus de Valiana. Statuimus etiam quod marchiones et illi qui habuerunt a communi fructus terre de Valiana et illi qui habuerunt pedagium a communi vel alter eorum non accipiat aliquid pedagium alicui purg. ad penam que in statuto nostro continetur. Preterea dicimus et ordinamus quod capitaneus venturus predictus teneatur emere et emi facere pro communi purg. de mense Ianuarii vel februarii et omnes et singulas bulbicanas nobilium quas habet inclusio purg. ad extimationem fiendam per bonos homines eligendos super predictis pro esse purg. quod capitaneus penitus eligi facere teneantur. Et si predicti capitaneus fuerint negligentes ad predicta omnia fieri facienda perdat de suo salario .L. libr. den. qui deveniat in commune. Et si consules antiqui qui erunt pro tempore non fuerint predicta omnia supradicta faciant debeat quilibet eorum solvere communi purg. pene nomine .C. libr. den. Insuper volumus quod predicti nobiles post dictam venditionem factam de ipsis de predictis bulbicariis quas habent inclusio. Et etiam marchiones que habent ex nunc non possint nec debeant ullo modo ipsi vel eorum familie habitare nec stare inter lacum et Clavares nec laborare nec laborari facere de terreno ecclesie communis purg. vel existentis inter lacum et Clavares existentibus ad penam .L. libr. den. quam penam capitaneus a contrafacientibus exigere teneatur pro communi. Et si capitaneus fuerint negligentes antedictam perdat de suo salario .D. Et sit licitum cuilibet tempore sindicatus capitanei dictam penam petere coram sindicis contra dictum capitaneum. Et siquis consuleretur quod dictus capitaneus fuisset absolutus a dicta pena in aliquo capitulo solvat pene nomine .C. libr. den. Et quilibet possit esse accusator et habeat medium banni. Et cognitor communis de predictis penis et bannis nullam habeat cognitionem. Et ea que continentur in istis duobus ultimis paragrafis fuerunt condita 1282 in anno domini MCCLXXXII. indictione X. Fuit tamen hoc capitulum in aliqua parte 1294 correctum in anno MCCLXXXXIIII. indictione VII. Quod capitaneus Guiduttium marchionem et fratres cogat recipere debeat ab eis cautionem de non offendendo emptores et laboratores. Guiduttium marchionem et fratres filios non offendendo emptores et laboratores qui emerint fructus filios olim domini Guidonis marchionis de Valiana cogat capitaneus et terre communis 27 cogere teneantur ad prestandum ydoneam cautionem ad voluptatem suam 16 de non deferendo aliquam iniuriam qui emerint vel emerint fructus terrarum communis purg. nec illos qui laborarent vel laborare fecerint de ipsis terris vel rebus vel fructibus nec prestare aliquod impedimentum alicui eorum nec in mittam per se vel alium palam vel secrete tacite vel expresse. Et pro qualibet vice qua contrafecerit in aliquo articulo predictorum teneatur ipsum Guiduttium et fratres vel alterum ipsorum contrafacientem condempnare in .C. libr. salva maiori pena in alio statuto contenta facto vel etiam faciendo. Et capitaneus debeat et possit facere inquisitionem publice vel secrete de predictis sic et quotiens melius ei videbitur expedire. Et illi qui emerint vel emerint fructus terre a communi non faciant aliquam novitatem in dictis terris vineis et aliis rebus communis. Et laboratores similiter non faciant aliquam novitatem et eamdem formam pro qualibet novitate et qualibet vice .C. libr. den. solvere compellatur. Et de predictis capitulis faciat inquisitionem publicam vel secretam sic sue voluptatis arbitrium postulaverit. Quod laudia et arbitria lata et pronuntiata per dominum Cum dicatur per plures esse verum quod dominus Iohannes iudex Oratoris possit peti et reduci Oratoris de Funtignano quoddam laudum seu laudia fecit ad arbitrium boni viri et pronuntiavit inter quosdam qui in eum compromiserunt 17 quibus compromissis et laudis continetur de confessione facienda et quod partes confessionum facere promiserunt. Et dicta laudia seu laudum dicatur fecisse seu pronuntiasse fraude sorde vel peccunia accepta seu pretio contra iuris et iuris formam et in damnum et preiudicium alicuius partis qui in eum compromiserint et quam et rei mali exempli sit laudum seu laude sorde forte pretio vel peccunia accepta contra iuris et iuris forma presenti dicimus et ordinamus per presens capitulum duximus statuendo quod omnia laudum et omnia laudia et arbitria scripta facta et pronuntiata hactenus inter quascumque personas

XV

XVI

XVII

per totum tempus domini Iohannis oratoris possit per eum cassari et irritari et cassa et ir-
rita vel iniusta vel saltem ad arbitrium boni viri reduci per quamcumque
personam cui interesset absque pena contra cuius modo. Dominus Capitaneus vel iudex appel-
lationis vel alter eorum ad voluntatem illius qui petierit non obstante confessione
vel promissione de confessione facienda in compromisso contenta seu alanto non
obstante pena in compromisso contenta nec obstante aliquo capitulo
constituti continente quod loqueretur quod nichil possit. De recactandis et rea-
ptandis fontibus
18 [C]apitaneus teneatur facere reaptari
et refici unum fontem in qualibet porta civitatis, scilicet illum fontem
qui consiliarii cuiuslibet porte in sua porta duxerint ordinandum quod.
Dominus Capitaneus de mense aprilis sequentis ad predicta super palatio comunis qui adu-
nari facere teneantur in quibus expendantur prefecture dictorum fontium
et operibus necessariis de avere comunis Perusii. CC. libr. den. Scilicet in quolibet
fonte. CC. libr. den. Et Capitaneus teneatur predicte executioni mandare
quidquid ordinatum extiterit per ipsos consiliarios super reactationibus
defectionibus et necessitatibus dictorum fontium. Et si Capitaneus fuerit negligens
ad predicta sive facienda executioni mandanda solvat de suo salario comuni
Perusii C. libr. den. quos massarius retinere debeat pro comuni. Si Capitaneus fuerit
sindicatus. Et volumus quod fons plantarose sit ille fons qui reac- XVIII
tari debeat et refici primo in porta sancti Petri. In quo expendantur dicte
CC. libr. den. avere comunis si non potest per minori pretio perfici. Et istud
capitulum fuit hic mutatum et de novo correctum. Anno MCCLXXXII. Et de hiis
faciendis. Capitaneus absolutum non valeant ullo modo per consilium vel alio
modo. Et solveretur talis absolutio non valeat ullo modo et pena
tus sit in anno et hoc capitulum non obstet novis fontibus faciendis et
factum debeat demandari. Et teneatur dominus Capitaneus facere inmictari et a-
stari de bonis lapidibus arena et calcina balneum quod est in pertinentiis
montis alti expensis hominum contrate et super hoc faciendo eligatur unus
superstans per totum mensem februarii ianuarii et dictum balneum fieri faciendum et
habeat pro suo salario ab hominibus contrate tres libr. den. Et superstans qui
fuerit electus ad dictum balneum si fuerit negligens et non fieri facere
solvat nomine comunis Perusii pene C. libr. den. [C] Volumus insuper quod
ad omnia et singula hic contenta capitulo ut supra sunt notata atque
tenetur et facere debet Capitaneus ad hoc eadem fieri facienda sub eadem
pena. Predicta potestas comunis Perusii simul teneatur. Que additio fuit
facta que valere debeat. Die .xxv. mensis augusti inmanta sub anno
domini. MCCLXXXVI. Indictione xiiii. Quod habens viam iuxta rem alicuius, quod iuxta ipsam
[S]i aliquis habuerit viam iuxta rem alicuius via possit mutari
per quam debeat et sit consuetus ire ad rem suam rem et ille cuius fuerit
19 res sive possessio adiacet parti. Et si voluerit ipsam tracere de de
et mittere per alium locum, si sit sibi nocivus et incommodum sine dap-
no possit ipsam mutare alium per suam arbitrio duorum hominum quorum
unus eligatur per illum qui viam mittere voluerit et alter per illum qui XVIIII
debet habere viam predictam et si duo electi ad mutationem faciendam et
assignandam non essent in concordia. Capitaneus alium addat. Et illud in
quo vel de quo fuerint concordes. Capitaneus faciat observari et contrafacien-
ti et non observanti. Capitaneus auferat pene nomine .x. libr. den. Dum modo
via que redditur sit equalis vie que accipitur et similis et
debeat esse qualitatis. Qualiter capitaneus teneatur fieri facere et co-
[C]apitaneus teneatur fieri facere expensis Perusii fontem ptandi fontes.
vergii porte eburnee et fontem sancti Galgani porte sancte Susanne
20 et fontem de pastina porte sancti Angeli. Et predicta cuius supra nomina-
ta. Capitaneus fieri faciat fortse. Item teneatur fieri facere et perfici expensis
comunis Perusii unum fontem in porta solis ubi melius et utilius fieri XX
poterit in hominibus dicte porte videbitur convenire. [C] Et faciat fieri
reaptari expensis comunis fontem sancti Petri quod statim fuit conditum sub
dicto MCC et modo. De quibus domini viis et foveis non occupandis.
21 [U]ie publice existentes super foveis et in foveis existentibus ad portam

per qua itur ad sanctam Iulianam exeuntibus et venientibus in via publica
porta sancti Petri et ad fontem novum nunc populi non occupentur nec appro-
priantur nec a fosse per aliquam personam non obstante hunc capitulo
aliquo capitulo facto vel faciendo populi vel comunis. Et si potestas vel capitaneus
vel aliquis eorum permiserit quod dicte fovee seu fosse occuparentur
vel approprientur. Perdat de eorum salario C. libr. Et de absolutione
petere non possit nec eis absolutio concessa valeat ullo modo.
Et predicta locum habeat in omnibus foveis sive fossis burgorum et domini in
huiusmodi non preiudicet religiosis et specialibus personis quibus concessum XXI
est ex eis aliquid a comuni. [C] Super quibus concessionibus omnibus veni-
dendis ponatur duo boni homines quorum unus sit notarius et habeat
pro eorum salario .xx. sol. pro eorum quolibet a comuni. [C] Teneatur insuper
Capitaneus eorum officio sine libello et strepitu iudicii et omnis solemp-
nitate expediri exoccupari facere foveas comunis Perusii circumcir-
ca burgos in civitate Perusii ab illis qui occupaverint seu impatient
de ipsis foveis seu aliqua earum sicut per comune Perusii olim fuerint missa.
Et id quod continetur in isto ultimo §. factum sub anno domini MCCLX 22
XXVI. Indictione xiiii. De pena derivandis aquam de via porte eburnee
[N]emini liceat derivari aquam de via puteorum apportare burnea usque XXII
ad fontem sancti Prosperi et ab castre porta usque ad ecclesiam sancti Iacobi
contra facienti potestas et capitaneus auferant pro vice qualibet .x. libr.
[N]ulli liceat impedire de cursu aque non impediendo. 23
in civitate et burgis cursum alicuius aque quin libere de-
currat per loca consueta sicut est actenus consuetum. Et qui contrafecerit XXIII
solvat pro vice qualibet C. sol. den. Et quilibet possit esse accusator
et accusanti banni medietas prestetur. Qualiter aperientur quibus flumina 24
[I]n quacumque parte comitatus et districtus perstrictur impedimentum
Perusii aliquod flumen seu fossatum prestaret seu prestabit aut prestitur im-
pediatur vel damnum alicui inde proveniat ita quod impediret vel impediri
posset nimia habundantia aquarum vel occasione alicuius clusie studiose facte
vel arborum existentium in dicto flumine seu si occasione alicuius impedimenti
seu aditus cursum erectum pillarum manu que occasionibus predictis vel
aliarum earum impediretur vel impediri possit seu si dampnum daret vel
dedit ab uno anno citra aut dabit in posterum alicui perusino vel
comitatensi vel in bonis alicuius personis civis vel comitatensis
illud impedimentum et eorum nocumentum quod prestat seu prestitit vel prestabit
impedimentum vel dampnum vie vel spatii persone per homines comitatus
qui consueti sunt ire et reddunt pillarum via tollatur et taliter aptetur
quod flumen seu fossatum per lectum suum decurrat prout melius decur-
rere consuevit ita quod de nullum de in ceps preter impedimentum. Et hoc XXIIII
fiat expensis hominum de contrata. [C] Preterea mandamus firmiter sta-
tuentes quod omnia molendina et eorum clusie que sunt in fluminibus
carne et nectoris ad molendinis domini Sartigeni et consortium pon-
tis in pertinentiis castri sancti Mariani usque ad pontem positum in dic-
to flumine nestoris in pertinentiis castri montis Ubiani. Et ipsam mo-
lendina domini Saracini Nicole et consortium eius debeat et emantur
pro comuni Perusii expensis et pretio hominum quibus spectat utilitas per
totum mensem maii quibus emptis de ipsis fluminibus et formis debeat
removeri et tolli. Et super predictis ponendi Capitaneus eligantur iiii.
estimatores boni et ydonei et unus notarius quorum estimationi
quilibet esse debeat contentus et qui eorum estimationi non esset
contentus nullus pro eo de civitate vel comitatu audiatur audiat
vel presumat ne ad machinandum illius vel illorum qui estimationi
predictorum nollet esse contenti et qui contrafecerit puniatur pro quolibet
vice .in. C. sol. den. et perdat bestiam et sarcinam qui portaret ad maci-
nandum et quilibet esse valeat accusator et habeat medietatem ban-
ni. Et Capitaneus ad predicta fieri facienda fuerit negligens solvat et
comuni Perusii pene nomine C. libr. den. [C] Et nulli liceat afluminibus

dictis nec altius eorum super dictos confines seu terminos edificare seu edificari fa
ciat aliquod opus vel laborerium sub dicta pena .C. librarum denariorum. Et ea que con
tinentur in istis duobus ultimis capitulis fuerunt condita sub anno domini .M.
1286 CC.lxxxvj. indictione quartadecima. Quod potestas et eius offitiales teneantur ad
Quia offitium potestatis vel dicti capitanei facere debent omnia et singula laboreria necessaria
requirentur in muris et fontibus et aliis laboreriis fiendis quod capitaneus facere
aptandis et reparandis frequentius aliquando. potestatem quam capitaneus debeat
urgere et auxilium petitur in predictis presenti capitulo. statuimus et
ordinamus quod potestas et eius offitiales teneantur possint et de
beant fieri facere et suum offitium exercere in omnibus et singulis casibus et mo
dis loquentibus de viis fontibus et laboreriis fiendis aptandis
XXV occurrentibus et reparandis. que capitaneus debeat facere ex forma a
licuius capituli constituta quod ipse potestas et capitaneus communis pisarum et
omnes offitiales possint et debeant sicut ipse capitaneus facere de pre
dictis ubicumque. Ius capitanei singulariter nominatur non obstante quod
illud capitulum seu pars eius solum de capitaneo faciat mentionem
1286 Et hoc capitulum editum fuit sub anno domini .M.CC.lxxxvj. indictione .xiiij.
Nullus possit ponere [rubric: de lutamine non ponendo in viis et de fossis]
nec pontem facere nec fossam pro lutamine [rubric: pro lutamine non faciendis]
colligendo facere nec fieri facere in aliqua via prope civitatem
pisarum ad medium miliare et qui contrafecerit teneatur solvere pro unoquoque
qualibet .xx. solidos denariorum. et quilibet valeat accusare et medium banni
XXVI habeat accusator. Et quicumque fecerit formam in via que vadat
ad sanctum benedictum fossam vel lectam proposuerit vel pontem faciat sol
vat et solvere teneatur communi pisarum ille qui ipsum pontem fecerit foveam vel
lectam .C. solidos denariorum. Et quicumque fecerit foveam vel lectam imposuerit sive
pleccerit in viis publicis et ipsum lectam facere permanere teneatur
1282 solvere dictam penam. Et hec additio huius capituli que incipit et quicumque
fecerit fuit condita sub anno domini .M.CC.lxxxij. indictione .x. [rubric: quod vel via que est]
Nullus barberius seu [rubric: subtus palatium non impediatur nec teneatur]
alia persona audeant vel presumat retinere [rubric: in ea sanguis]
in via que vadit subtus voltam palatii communis pisarum aliquam perticam
vel lanceam vel cannam vel bancam ultra mensuram unius pedis nec re
tinere in bancam vel rotam vel edifitium unde pertransitus nec san
guinare nec in ea sanguinem habere vel retinere a muro extra cameras in
que in via arcuata volta usque ad domum olim domine elemosine. Et qui contrafe
cerit in predictis vel aliquo predictorum teneantur solvere pro unoquoque qualibet .C. solidos denariorum.
et quilibet valeant accusare cum banni medietate sit communis aliam
habeat accusator. Et potestas et capitaneus de predictis inquirere et si invenerit
XXVII teneatur communi pisarum solvere .xxv. libras denariorum pro quolibet eorum. Et quod dictum est
supra de sanguinare et sanguinis habere vel tenere in via predicta que
est supra volta supra nominata habeat locum in qualibet via existente
in parte qualibet civitatis similiter et burgorum. Et quod nullus
barberius possit nec debeat in tabernis que sunt subtus volta
palatii communis vel episcopatus sub dicta pena que in statuto continetur.
Intendimus insuper quod nullus barberius audeat vel presumat
in civitate vel burgis pisarum aliquam personam sanguinare vel
sanguinem alicuius minuere in camera aliqua vel extra cameram
in qua aliquis barberius radit barbas vel in qua exercet artem
hominibus radendis. Et qui contrafecerit puniatur pro unoquoque qualibet
vice .xx. solidos denariorum. Et predicta locum habeat ab hodie in antea currentibus anno
1285 domini .M.CC.lxxxv. indictione .xiiij. sub quo millesimo iste pagus ulti
mus conditus fuit. [rubric: de molendinis pollinis non habendis intra]
Cum inter omnia que consideratur ad salutem [rubric: muros civitatis et extra]
et pulcritudinem civitatis maxima pulcritudo et munditia semper [rubric: locis]
XXVIII aquarum datur. Et inter alia que in civitate redeunt maius sor
didas et immunditias est aqua in utraque egreditur de omnibus ...
importer ... non fecerint sed multa fuerit ut expe
dit. Dicimus et ordinamus quod nullis liceat ab hodie in antea
cuiuscumque conditionis existat inter muros civitatis et burgorum pisarum habere mo
lendina olearum ex quibus molendinis aqua mora seu turpitudo que
egreditur de dictis molendinis decurrat vel veniat in aliqua via civitatis
et burgorum. Dicta quod nullus cantolarius possit scarnare pelles
nec facere mollam pellium in civitate pisarum. Et qui contrafecerit puniatur
pro unoquoque qualibet vice .x. libras denariorum. Et quilibet possit esse accusator et habeat
medietatem banni. Dum modo predicta non preiudicent cantolariis exi
stentibus ad scalellam de vinciano nec inferius vinciano. Et de ...
nationibus que fient per eis de causis ... communis pisarum cognitione
non habeant ullo modo. Et predicta valeant ab hodie in antea currentibus
1285 anno domini .M.CC.lxxxv. indictione .xiiij. Sub quo millesimo dictum statutum
fuit conditum correctum et emendatum. [rubric: de occupatis viarum et aliarum]
Quicumque occupavit vel apprehendit cum sepibus vel fossis [rubric: rerum communis] 29
XXXI viis vel laborato de bonis communis pisarum seu aliqua via communis vel de
via vel de aliqua curia alicuius fontis illud quod occupavit vel appre
hendit vel detinuit vel detinet debeat exoccupare et dimittere in
statu pristinumque reducere intra tres dies post preceptum sibi factum
a capitaneo vel suo iudice vel notario. Et capitaneus teneatur inquirere
unicuique qui voluerit capitaneo dicere vel denuntiare de predictis
inquirere et inquisitionem facere publicam vel secretam sicut denun
tiantis vel dicentis processerit voluntatem. Et super inquisitionem proce
dere ita quod veritas breviter inveniatur aliquibus statutis vel preceptis communis non
obstante a quo potestas et capitaneus sint penitus absoluti. Et
si capitaneus fuerit negligens a predicta .xxv. libras denariorum de suo pro unoquoque qua
libet solvere teneatur de qua pena absolvi non valeat modo
aliquo sive causa. Si non ille qui occupavit vel occupari vel
apprehendit vel apprehenderet vel detinuit seu detinet non de
miserit illud occupatum vel apprehensum vel detentum et illud in
statum pristinum non reducerit intra tres dies post preceptum sibi
factum ut dictum est solvat pro quolibet die quo steterit inobediens teneatur
solvere communi pisarum pro unoquoque qualibet .x. libras et sententia non possit
se intromittere de predictis. Dum modo non preiudicent capitulo su
pra posito quod incipit nulla persona intret vel intrare debe
at et cum quo capitulum totum quoniam ipsum sicut iacet in sua permaneat
firmitate. Teneatur insuper capitaneus reinveniri facere fon
tem de pilis positum in pertinentiis porte sancti angeli et ipsum exoccupari
et expediri facere expensis hominum porte sancti angeli et porte sancte susanne.
Et ad predicta fieri facienda eligantur duo boni homines scilicet unus de
qualibet ipsarum portarum et unus notarius in maiori consilio civita
tis sorte brevium possilianos ipsarum portarum. Et reinveniri et
reaptari facere teneantur fontem qui olim fuit iuxta filiorum
bernardi agiunimus et expensis hominum dicte porte et communitatis
cuiusque porte et viam reficiant et reaptari per quam olim ibatur
ad ipsam fontem. Et cogatur illi qui ea apprehenderit exoccupare
et in pristinum statum reducere. Et predicta fiat per dictos offitiales
sancti angeli et habeat quilibet dictorum offitialium pro suo salario ab
hominibus dictarum portarum .C. solidos. Item eligatur in qualibet alia por
ta civitatis per possilianos cuiuslibet porte unus bonus homo et
unus notarius qui teneantur eos fontes et vias ipsorum quibus
pro sua porta reinvenire et exoccupari et expediri facere
expensis hominum porte quam offitiales habeant pro suo salario qui
libet eorum .C. solidos denariorum. ab hominibus eorum sue porte si eorum offitium
fuerit operati alias dictum salarium habere non debeant ullo modo.
Dum modo predicta omnia non preiudicent capitulo supra dicto quod incipit
nulla persona etc. quod est positum sub rubrica qualiter puniantur
intrantes in recam carraiam vel clusinam etc. Que particula que
incipit inquisitionem quod incipit. Dum modo predicta non preiudi
cent capitulo supra posito etc. ab inde inferius fuit con
dita sub anno domini .M.CC.lxxxv. indictione .xiij.

1285

30 Capitaneus teneatur facere expensis communis (de quodam muro fiendo inter domum)
perusii unum murum de bonis lapidibus calce et arena in via (domini Gelantesce)
que vadit inter domum domine Gelantesce et domum olim Masfei (domina Clar.)
XXX blanca que via est in porta heburnea ita quod dictam viam claudat (Masfei)
ita aliquis per ipsam possit ire nec transire ultra dictas domos
versus murum civitatis. qui est scantatus. (quod aqua non c...)

Nulli de civitate vel comitatu liceat aliquam (de suo loco. 227)
aquam evertere de suo antiquo et solito cursu vel ipsius so-
31 litum cursum mutare et eam vel eius ultra ad lumen propriam rei
vel alterius que prestet impedimentum alicui vie vel fundo vel rei
alterius. Et qui contrafecerit puniatur in xx libris denariorum. Et si quo immo-
XXXI ma inde porta fuit. Et potestas et capitaneus teneantur per se vel
dictam aquam et cursum eius reducat et remittat per locum consuetum unde
ante consueverit. Et dampnum et interesse reficere ille vel illis cui
vel quibus impedimentum prestitit. Et hoc capitulum sit precisum quod
valere debeat pro tempore preterito et futuro non obstante ali-
1299 quo capitulo populi vel communis. Et medio additur ubi loquitur de
mutatione cursus aque. m.cc.lxxxxviiij. ind. xij. (de exit.)

32 Cum magne multitudo (turpitudinis et de clocasice per quam decurrit aqua)
aque defluat et decurrat a platea communis perusii per (pueties a platea)
viam qua itur ad sanctam mariam de vindano et mittat in via que
est inter domos cinnmati et masfei michie et domos filiorum
...gli simonis ita quod plures restagnent in domibus eorum et ad
tiam scandali et discordiam tollendam. Dicimus et ordinamus
quod nemini liceat occupare vel impedire nec occupatum vel im-
peditum detinere alveum seu clocaviam per quam seu dicta aqua
XXXII consueverit fluere usque ad dictum murum civitatis ita quod libere fluere
et decurrere possit. Et quilibet possit ire per dictum alveum seu
clocaviam ad discoperiendam et impedimentum removendum usque ad mu-
rum civitatis. Et qui contrafecerit debeat condempnari in xxv libris.
denariorum. Et potestas et capitaneus infra octo dies post preceptum sibi factum debe-
ant removendo dictum impedimentum. Et nichilominus dictum impedimentum de-
beat removeri. Et hoc capitulum fuit additum sub anno domini m.
1281 33 cclxxxj. ind. viiij. (remotione cuiusdam anguli muri iuxta sanctum donatum)

Cum via que est iuxta ecclesiam sancti donati de super murum habeat impe- (impedimentum)
dimentum et nocumentum occasione cuiusdam anguli seu cantonis muri
existentis ibidem. Statuimus quod capitaneus teneatur facere removeri
34 elevari dictum angulum seu cantonum muri non impedientem. (de commu-)

Teneatur capitaneus manutenere (nandis et manu tenendis et pilastris)
in bono statu communantias communis perusii et ipsas (dis. 227)
sine fraude de inveniendo et de inveniendo terminos et pilastras co-
munantiarum communis perusii et facere si qua remota vel devastata et te-
neatur auferre cuilibet quam invenerit devastasse pene no-
mine c. libras. Et si fuerit communantiam alicuius castri vel ville
teneatur illi auferre. c. libras denariorum. Et capitaneus predicta non fecerit intra
tempus sui regiminis debeat de suo salario solvere c. libras denariorum. Et teneatur
capitaneus reducere et remittere in communi per totum tempus sui regiminis
quantitates que fuerunt olim concesse domino matheo de roate quam fuit
potestas in colle. Et teneatur manutenere communantias castri
fossati sancti laurentii latum inter comitatum perusii et comitatum eugubii per comitatum
civitatis castelli et communantias castri castalte. Et si quos
invenerit tenente vel occupante de terris vel communantiis fossa-
ti sancti laurentii latum ipsas recipiat et remittat dictas commu-
nantias. Et generaliter inquirat si aliquam detinet de commu-
nantiis communis perusii a terminis intus et si invenerit ipsas re-
cipias et auferat detentore et remittet in communi salvo cap-

qui loquitur de bono cursu nam illud observetur quod nullo capitulo
continetur. Et hoc capitulum precisum tempore presentis facere teneatur quod si non fecerit
privetur de suo salario. c. libras denariorum. Teneatur et capitaneus cogere omnes homines ante-
de districtus fossati venire seu ire cum eorum rebus et blado et ...
ad castrum fossati et facere sibi domos ab illis qui eas non fecerint. Et
similiter cogat. Capitaneus omnes homines villarum circa castalte collis ...
et figuli quod faciant domos in dictis castris vel aliis eorum de si in suo
castro et quilibet de dictis villis veniat ad habitandum et stando
campane et ...o et aliis suis masseritiis in suo castro. Et si non
venerint tam homines predicti quam homines villarum et districtus fossa-
ti ad habitandum ut dictum est solvat illi qui non venerint tres partes
omnium datarum et collectarum quas solvere deberent et tenerent si venirent
ad habitandum in dictis castris. Ita quod de omnibus collectis et datis sol-
vant tres partes et habitatores castrorum predictorum quartam partem secundum eorum
libram vel positam que fieret inter eos. Et a que continetur in isto capitulo
incipit et similiter cogat et hoc fuit addita sub anno domini m.cc.
1285 lxxxv. ind. xiij. Et silve et communantie silvarum communis et uni-
versitatis castri thoram. quos habet communis in albe malle et circa ipsum
montem mittatur inter alias communantias communis perusii. Et cum ipse
ipsis communantiis debeat permanere. Et capitaneus ad penam. c. libras
denariorum ipsas communantias totam inter communantias communis de monte
in albe mittere debeat. Et intelligitur per capitaneum quod nemo in ipsis
silvis seu communantiis incidat donec custodiatur mons in
albe. Et si quis post interdictum si inciderit in monte albe. Et
capitaneus in principio sui regiminis in viij dies mittat et mittere debe-
at hoc capitulum communantiarum ad consilium populi et finem quod ipsum consi-
lium decreverit fiat ita. Si autem aliquis parrochianus sui ceptor alicuius
communantie commiserit fraudem vel paucum fecerit cum eo qui possi-
deat vel retinuerint vel laboraverint de dictis communantiis in pre-
iudicium solvat pene nomine c. libras. Et habet et capitaneus non possit
ponere ad consilium si communantie communi debeat remitteri. Et cum
habet vel capitaneus baraxatores ibunt ad videndum communantias
si ab aliquo communi vel universitate ad ad capitaneum. xxv. libras denariorum. quilibet
eorum pene nomine solvere teneatur. Et faciat muri capitaneus u-
nam viam circa lacum inter predicatas communis et res spatium personarum
et etiam equorum ut alicui intra lecti non valeat. Et hoc capitulum fuit pre-
cisum. Et quicumque supra predictis de communantiis communis perusii
per totum mensem ianuarii debeat reassignare et restituere illud
quod supra predictum. Et qui hoc non fecerit quam tenet vel possideret
debeat puniri et in duplum valoris ipsius rei communis perusii debe-
at condempnari. Et capitaneus de predictis debeat inquirere. Et si quam in-
venerit tenentem vel possidentem de communantiis communis cum ma-
nifeste illius rei que tenet vel possidet et in duplo dolo-
ris ipsius rei communis perusii debeat condempnare. Et nemo au-
deat de silvis communis extirpare vel racare et qui contrafecerit solvat
et solvere teneatur communi perusii pro vice qualibet. x. libras. Et capita-
neus de predictis inquirere teneatur et inquisitionem facere diligenter
et contrafacientes puniat in pena supra notata. Et si ad faci-
endum predicta capitaneus negligens fuerit privetur de suo salario. c. libras.
Et eligatur ad bussolos ... homines unus quorum stare
qui per totum mensem debeat videre omnes communantias communis et
pilastras et terminos quorum altus si debeat et duos mensis
post introitum regiminis capitaneus et habeat quilibet eorum
bonorum dictorum hominum tantum pro vice pro suo salario quan-
tum habet ille qui vadit per comitatum perusii et non inter dum nove ille
qua continet in communantiis communis ad tempus officii ...

eligatur. Volumus insuper ad ingentes questiones capitaneus in principio
sui regiminis in duos menses teneatur apilastrari et facere pilastras circa circum
omnes communantias communis Perusii et ubicumque commune Perusii habet aliquas commu
nantias quas esse habet in colle ad hoc ut iura communis a rebus discernantur
spetialium personarum. Et hec fiant expensis hominum de contrata. Que pilastre fi
ant a bona arena et bona calcina et bonis lapidibus et sint pila
stre dicte grosse sex pedibus et alte viij. pedibus. Dum modo papi
lastratores et pilastras faciendas non debeant nec possint minui
aliquid de dictis communantiis et rebus communis quas modo habet et possidet
commune Perusii. Et si capitaneus fuerit negligens in predicta facienda c. libras denariorum
pene nomine communi Perusii solvere teneatur. Et hec additio fuit facta sub an
1281 no domini. MCCLXXXI. indictione viiij. Et massarius capitaneus teneatur facere
terminari terminari et pilastrari omnes communantias fossati quas
commune Perusii habet tam in montaneis quam in plano et in tota circa fossa
ti ita quod a rebus spetialium discernatur. Insuper volumus statuen
tes quod capitaneus teneatur vendere ad bannumpta in maiori consilio civitatis
plus offerenti solvant et solvere debeant communi Perusii seu illis qui illas
communantias fossati tenuerint a communi Perusii omni anno pro pastura et
ligatura ipsorum hominum de fossato pro quolibet foculari iij. s. d. dumta
xat. Predicta volumus quod quicumque accepit seu emerit communan
tias fossati illas servet et accipiat cum custodia artis fossati quam
custodire teneantur secundum formam statuti communis de custodia predicta facien
tis mentionem et sic fiat istud dominus venditionis et si aliter fieret istud
non valeat et nichilominus emptores dictarum communantiarum custodire teneantur
non obstante si in dicto instrumento de custodia non fieret mentio spetialis.
Et predicta omnia que continentur in hiis duobus ultimis capitulis fuit condita in
1290 MCCLXXXX. indictione iij. Predicta nulla persona possit nec debeat
laborare nec laborari facere terris et possessionibus communantiarum
communis Perusii terminis seu pilastris terminatis inter dictas communantias et
res spetialium personarum intus intus nullo modo sine expressa licentia et
voluntate emptoris seu emptorum dictarum communantiarum vel alicuius
earum. Et siquis contrafecerit solvat et solvere teneatur pro vice qualibet
nomine pene. xxv. libras denariorum et stetur sacramento emptoris seu emptorum dictarum
communantiarum vel alicuius earum seu alicuius sotiorum. Et si aliqua persona i
misit seu immitti fecerit aliquas bestias in dictis communantiis vel
aliqua earum ad pasturandum sine expressa licentia dictorum emptorum vel al
terius eorum vel alicuius eorum sotiorum solvat dictis emptoribus quadru
plum illius quantitatis pecunie quam deberet pro pastura vel quam solve
rent personas que licentiam recepissent ab emptoribus predictis. Et
nichilominus emptores vel alter sotiorum possit dictas bestias eorum auctoritate
accipere et tenere donec eis fuerit satisfactum ut supra est expressum.
Item quod si aliqua persona que non esset principaliter subiecta iurisdictioni potestatis
vel capitanei communis Perusii et suam iudicie in civilibus et criminalibus seu aliquod
collegium seu aliquis de collegio seu familiaris vel nuptius vel col
legio illius collegii seu nuntii vel familiaritatis vel coloni supra
dicte persone non subiecte laborarent seu colerent vel coli facerent seu
intrarent in communantias communis Perusii seu aliqua earum a terminis seu
pilastris intus sine expressa licentia emptorum seu emptoris fructuum
dictarum communantiarum seu alicuius earum seu sotiorum predictorum emptorum
et predicte persone vel aliqua ex predictis vel collegium talia facientes ex
condemnetur realiter et personaliter apud dictos emptoribus vel sotio
seu sotiis dictorum emptorum seu amicitia ipsorum vel nuptiis vel ali
quo eorum ad penam aliquam [illegible] teneatur. Et intelligatur

se de communantiis communis Perusii a terminis seu pilastris infra intus istas commu
nantias communis Perusii secundum quod mittit seu mitteret possit recta linea ab uno
termino vel a pilastra vel ab uno termino vel pilastrum ita quod nulla excep
tio possit obici vel in dubium allegari quod terminus omnia et singula supra
dicta locum habeant. Et si contigerit quod aliqua persona ex supradictis acciperet seu
afferret vel auferri faceret de blado vel fructibus dictarum communantiarum
a terminis intus quod licitum sit predictis emptoribus sotiis vel nuptiis
eorum impugnare illud bladum vel fructus et auferre si invenerint ubicumque.
Et si contingit quod illud bladum vel fructus non possint reinvenire
quod de blado et fructibus dictarum personarum seu collegii possint auferre eorum
auctoritate et impune aliquo capitulo spetiali et generali non obstante. Voli
mus insuper statuentes quod nullus iudex vel advocatus nec aliquis
alius faciat nec det aliquod consilium vel iuvamen in curia Perusii alicui
universitati vel scindico alicuius castri vel ville que vel que suas commu
nantias reclamare voluerint ab emptoribus communantiarum ad ipsas commu
nantias defendenda vel aliqua una eorum de ipsis communantiis.
vel quod universitates seu aliqua earum non debeant et teneantur omnia et
singula emptoribus communantiarum facere que in instrumentis ipsorum emptorum conti
netur de dictis communantiis. Et illud idem intelligatur et fiat de illis
qui emerint aliquid a communi Perusii quod nullus iudex advocatus nec a
liquis alius faciat nec det aliquod consilium auxilium vel adiuvamen
in curia Perusii alicui qui haberet causam questionem cum aliquo qui vel que ha
misset a communi vel scindico ipsius communis Perusii. Et qui contrafecerit in predictis vel
aliquo predictorum solvat et solvere teneatur communi Perusii pene nomine pro
vice qualibet. c. libras denariorum quam penam ad faciendum capitaneus auferat pro
communi et ea que continentur in istis iiij paragrafis s. a paragrafo quod incip
predicta nulla persona possit nec debeat laborare et [illegible] condi
ta sub annis domini MCCLXXXV. indictione xiij. Predicta quod gualdenses 1285
tamquam stulti non considerantes quod sit dure contra stimulum calcitrare
pilastras et terminos olim factos per commune Perusii inter res ipsius communis et res
communis Gualdi plures destruxerunt dicimus statuentes quod capitaneus de operatis fac
docet. Ita et taliter quod commune Gualdi seu homines de Gualdo reedificent et re
aptent et reconstruant et reponant omnibus eorum sumptibus magisteriis
destructis laboribus et expensis terminos et pilastras olim factas et po
sitas per commune Perusii inter res utriusque communis in locis quibus fuerunt iam
per antedictum commune Perusii posite atque sint eiusdem grossitudinis altitu
dinis conditionis et in omni sic fuerint olim quas ipsum commune Perusii
fecerat et donec commune Gualdi dixerint in obbrobrium communis Perusii et toten
tum et quousque gualdenses non reparabunt et reficient dictas pilastras
ut supius est expressum non audiantur in communi Perusii super aliquibus ne
gotiis per ambasciatores vel litteras nullo modo. Et predictis pila
stris refectis repositis et remissis. Capitaneus apilastrari et terminari
facere teneatur in omnibus et singulis aliis locis confinibus inter res communis
Perusii et communis Gualdi et maxime in illis terrenis hominum de Casacastalda
et Colle Mutii. Et hec que notata fuit in isto c. fuerit condita que
fieri debeant et valere a die nono septembris mane sub anno domini. M.
CCLXXXVI. indictione xiiij. Et insuper dicimus statuentes ad tollendam 1286
materia cuilibet occupandi de bonis communis Perusii et quod spetialium quecumque
occupavissent vel super precepissent vel detinerent de bonis possessionibus terris
vel communantiis communis Perusii vel alicuius spetialis persone teneatur
pro toto mense maii restituere et dimittere quod occupavissent vel detinui
ssent vel occuparet vel detineret communi Perusii vel spetiali persone a qua esset vel
cui accepisset. Et qui contrafecerit qui occupavissent vel detinuissent vel ac

capassꝫ uł detinuēt de bonis uł communātus cōis pur ⁊ nō dum
fis ⁊ restituūt dcō cōi ut dcm̄ ē puniat ⁊ condempnet dcō cōi in v^c
c. lib. d. Si aūt de bonis possessionibꝫ uł iurib ̄ alicui ꝑsonis p̄
occupauissꝫ uł detinuissꝫ occuparet uł detineret ⁊ nō dimisit
et restituit ipi ꝑsonali p̄ ut dcm̄ est. in. c. lib. d. cōi pur de
beat condempnari ⁊ nichilominus ipi cōi pur uł ꝑsonali ꝑsone dimit
tere ⁊ restituere teneatur. Volumus insuper q̄ pilastre fc̄e
et īmisse positiuitcōs communātiarꝫ fossati q̄ ē fiente ⁊ in
mittēde manuteneatur ī bono statu ꝑ hoīes de fosato.
Et si aliquis ipās maliqua ꝑte distruxerit teneatur hoīes de
fosato asignare dnō capit illos qui ipās destruxissent.
Et p̄dcā que ɔtinent̄ in his duobꝫ altis. q. fuerit ɔdita et
fcā. in. m.cc.lxxxx. Ind. tia. 1290

35 Cum pile seu pilastre pedatarꝫ cōis pur posite iuxta latū
ꝑmis cōis pur ⁊ ꝑsonales p̄ que hūit face iuxta ipās pe
datas ⁊ ꝑrenū ibi hūit fecerūt ⁊ miserunt formas seu fo
sata ꝑ ipās pedatas a pilastris intus usus rē ⁊ ꝑrenūꝫ
cōis pur ⁊ fecerūt inas subtus ipās formas sūi fossata
ita q̄ de ꝑreno cōis pur dcā de cā multū occupat̄ ⁊ dapn
nū ⁊ ꝑiuditiū cōis pdā. Statuimus q̄ oēs forme siue
fossata que in ipis pedatis sint ⁊ erūt seu in ꝑreno iux
p̄dcās pilastras repleatur ⁊ fient alie forme a pilastris s
in ꝑreno ꝑsonalium ꝑsonarꝫ sic trahit angulus pilastre qui
ē a late rei ꝑsonalis ꝑsone recte linea ad angulū alterius pi
lastre qui est ex parte rei ꝑsonaliūꝫ p̄. Et h dn̄s capit pa
se fi facere teneatur ꝑ suis expensis hoiūꝫ hūitū face circa ipās
pedatas ⁊ ꝑrenū. Et cū Jouanellus beuenuti scitiaus cōi
ap̄ dcā ⁊ unus nort potis qui tūc erit merit ut reforma
tū fuerint ꝑ ɔsiliū ppli ap̄ dcās oppones ⁊ formas īmittēdas
⁊ fi faciendas ⁊ arbores incidedas ⁊ p̄dcā fi fecerit inc
tis locis pedatarꝫ ⁊ multa restent ad ue ad faciendū. Volu
mus q̄ capit p̄ se teneatur ut tenet ire inclusiū de m̄s
ap̄lis uł maij ꝑficisci ad pedatas lacus ⁊ eas uidere
et examinare si sunt fcē forme ⁊ arbores incise ꝑm for
mā p̄s capli ⁊ reformatoīs ɔsilij ppli fcāꝫ dep̄ dcīs scripta
de manu Jouannis Buffi nort reformatōnū ⁊ si sunt fcē for
me ⁊ arbores incise ꝑm modū p̄dcē. Capit teneat̄ ea cō
ꝑuari face ⁊ manu teneat ī bono statu ⁊ nō deuastante
et si fcē nō sunt ⁊ arbores nō incise eas fi faciat ⁊ arbore
incidi ubiqꝫ fi debent ⁊ fcē nō erūt. Ita q̄ ꝑrenū dcāꝫ
p̄datarꝫ cōis pur a ꝑreno ⁊ rebꝫ singlārū ꝑsonarꝫ sit di
uisū ⁊ ita fiat q̄ nullus arbor in ipis pedatis seu ꝑreno
ipārꝫ remaneat ⁊ oēs incidatur ⁊ uellātur ⁊ uertentur
⁊ pane cōis pur dcārꝫ arborꝫ. Capit uendi faciat ꝑ ipō
cōi pur. Et nullus debeat laborare iuxta pilastras cōis
ad duos pedes ex parte rerꝫ ꝑsonaliūꝫ p̄ sub pena. xxv. lib. d.

ꝑ qualibet uice que pena exigatur a qualibet ɔfaciēti. Et
fiunt pilas uł pilastras de bonis lapidibꝫ sūi matonis calcina
et arena. Capit fi face teneātur ubi fcē nō sunt in toto ꝑreno dcārꝫ
pedatarꝫ ubi eē debet. Et si capit fuit negligēs ap̄ dcā fieri
facienda que dcā sunt ī presenti caplo supscripto soluat cōi
pur de suo salario. c. lib. d. Et si inuenit in ipis pe
datis aliqua laborare uł laborasse aut īplere uł īpleuisse seu occu
passe de dcō ꝑreno pedatarꝫ uł de formis ibi fcīs uł faciendis te
neatur capit tali laboratori uł occupatori formarꝫ auferre
xxv. lib. d. in quibꝫ pro qualibet uice ipm̄ laboratorē
uł occupatorē ɔdempnare. Capit debeat ꝑ cōi dū in
laboritiū facēt absqꝫ licētia coptumatorꝫ. Et capit possit et
debeāt inquisitōm face publicā uł secretā ad eius uolupta
tē nullo alio statuto abstante de oībꝫ ⁊ singlis que ɔtine
tur ī presenti statuto ⁊ delinquētes punire in alio caplo
huī statuti ī pena p̄dcā ⁊ formas repletas uł occupatas
redditi faciat. Capit ī pristinū statutū expensis occupā
tis ⁊ pilastras refici que deuastagrētur similiter n̄i. Et nullā
ꝑ hodie in antea. s. a die ultā augi in antea. In. m.cc.lxxx. an
deat punire aliquā arborē uł plātare in dcīs pedatis. Et q
ɔfecit soluat pro uice qualibet. c. s. d. ⁊ pro qualibet arbore
et quilibet sit accusator ⁊ hēat medietatē banni. Et id q̄ dcm̄ est
ī pedatis ⁊ pedatis lacus locū hēat ⁊ fi debeat ī oībꝫ
communātijs cōis pur. Et q̄ dcā sunt sup presenti statu
to q̄ ꝑ totū fuerūt correctā ⁊ in nō statuto addito ⁊ posi
ta ⁊ mutata de statuto ueti. in. m.cc.lxxxij. Ind. x. Volu
mus insuper q̄ totū ꝑrenū dcārꝫ pedatarꝫ q̄ est a terminis seu
pilastris intus uersus lacū debeat tali ⁊ laborari ita et
taliter q̄ nullū soldū uł p̄tū remaneat a dcīs t̄minis seu pi
lastris intus uersus lacuꝫ. Et si aliqꝫ soldū uł p̄tū rema
nēt teneatur ⁊ debeat soluē ille qui hēt ⁊ possidet pe
datā in qua remanet ⁊ eēt soldū aliqꝫ uł pratū. Et
nichilominus teneat̄ soluē emptoribꝫ cōi pur ꝑ qualibet pe
data ⁊ uice qualibet. c. s. d. Et nichilominus teneat̄ soluē em
toribꝫ dcārꝫ pedatarꝫ ꝑ illo soldo uł prato ꝑtē fructuū
sic redditur de pedata que laboratur. Et de p̄dcīs q
libet sit accusator ⁊ hēat medietatē banni. Et dn̄s capit teneā
tur ire ad uidendū ⁊ fi faciendū oīa supradcā ⁊ si ɔfecit
debeat soluē cōi pur pene noīe. c. lib. d. ī qua pena
condempnetur ꝑsonaliter qui ipōs scientificabūt. Sta
tuimus insuper q̄ quicqꝫ occupauissꝫ uł occuparet uel
detinuerit aliquā ꝑtē de pedatis lacus uł de alijs comm
nātijs quibꝫcꝫ cōi pur que fuissꝫ uł sunt erūt locata ad
ceptiuum uł ad laboritiū ꝑ cōi pur ab illis qui emissent
uł emerent ipās pedatas uł alias communātias ⁊ cōi
pur ⁊ de fructibꝫ ipārꝫ re occupare cōi pur uł
dcīs emptoribꝫ n̄ ɔuenditis uł ɔuendet ⁊ sunt dep

dictis denuntiatam vel dicto domino capitaneo. Capitaneus teneatur denuntiante aliquo vicino vel alio et teneatur de predictis facere inquisitionem. Ad petitionem dictorum emptorum et si dominus ex dictis emptoribus affirmaverit et dixerit eorum sacramento quod dictam rem quam ille occupasset vel detineret de qua non responderet comuni Perusii vel dictis emptoribus et predicto comuni sit comunis Perusii et de communantiis dicti comunis capitaneus teneatur illum compellere restituere et dimittere dicto comuni rem predictam occupatam vel detemptam per eum et de fructibus de quibus non responderet vel responderet dicto comuni seu dictis emptoribus dicte rei occupate seu detente similiter credatur sacramento duorum ex dictis emptoribus et nichilominus compellatur solvere dicto comuni duplum illorum fructuum de quibus non responderet et dictis emptoribus solvere et credere pretium fructuum de quibus eis non respondisset vel responderet dictis emptoribus contingentem. Et predicta omnia que continentur in hiis tribus capitulis ultimis scilicet ab illo capitulo in fine quod incipit predicta volumus fuerunt condita et facta in anno domini mcclxxxx indictione iii.

1290 36 Capitaneus teneatur loqui cum domino episcopo Perusino et cum presbitero ecclesie sancte Marie in Itinentis et si poterit et concordare cum eis pro pecunia vel cambio silvam quam habet dicta ecclesia sancte Marie in Monte Malbe accipiat pro comuni. Et capitaneus infra tempus ecclesie sibi faciat demonstrari ab ipso presbitero. Et idem faciat capitaneus cum omnibus personis aliquo modo habentibus in communantiis montis Malbe.

XXXVI Predicta volumus statuentes quod capitaneus teneatur requirere moniales et conventum monasterii monasterii sancti Angeli de Arnario pro toto mense januarii ut silvam quam habent in monte Malbe relinquere debeat comuni Perusii et eis iniungere quod in dicta silva non incidant nec incidi faciant nec dapnum in dicta silva inferant nec inferri faciant. Et si predicta facere noluerint capitaneus teneatur ab eis exigere xxv libras denariorum quod comune Perusii eis dedit occasione predicta pro emptione qua fecit denovo loco conmutando. Et ea que continentur in isto ultimo capitulo fuerunt condita sub anno domini mcclxxxv indictione xiii.

1285

XXXVII 37 Capitaneus teneatur facere apulastrari montem lacus ita quod res comunis ad rebus spetialium discernantur.

38 Capitaneus et eius iudex deputatus ad recuperandum iura comunis Perusii et ad defendendum eorum que comunis debeant inter iura cartas et instrumenta et reformationes consiliorum illorum quibus ad est concessum a comuni Perusii a tercio quarumcumque comunantiarum comunis Perusii ex causa donationis vel alia quacumque causa et ea diligenter examinare et revidere si ea que habent vel tenent dixerint concessa sibi esse iure de causa vel si meruerint vel fructum fecerint pro quod donatio merito facta fuisset vel alia concessio. Et si iure causam non haberent capitaneus vel iudex dictas concessiones et donationes debeant cassare et irritare et pro cassis et irritis habere. Et res concessas vel donatas quas retinuissent reducere in comuni tamen superioribus et inscriptis capitulis semper salvis. Subulgarias autem ab illis qui eas

XXXVIII iniuste habent capitaneus pro comuni accipere teneatur infra non illorum qui bubulcarias iniuste dicuntur habere capitaneus examinare teneatur et examinationem in consilio ipsorum ponere et qui super predictis per consilium decretum fuerit robur obtineat firmitatis. Si autem ille cui aliquid fuerit concessum de tereno communantiarum comunis Perusii in quocumque loco positarum receptus fuerit pro civibus comunis

Perusii post concessionem sibi factam potestas et capitaneus illud sibi auferat et in comuni reducant. Et si potestas et capitaneus hoc non fecerint c libras comuni Perusii quilibet eorum solvere teneantur.

39 Capitaneus teneatur et debeat ita facere et curare quod inveniat et investiget sicut melius investigari poterit per instrumenta divisionum vel alio modo per inquisitionem et per vicinos et per alios testes per quas veritas sciri debeat utrum communantie que sunt inter castrum Neto- XXXIX ne et castrum Duitte pertineant comuni Perusii. Et si repertum fuerit quod dicto comuni pertineant capitaneus eas inter alias comunantias comunis Perusii mitti facere teneatur. Et si ad predicta facienda negligens fuerit privetur de suo salario c libris denariorum.

40 Ad tollendam materiam et vitanda scandala vigiorum decrevimus statuentes et precise volumus observari quod communantie generales castrorum et villarum et universitatum comitatus et districtus Perusii quales et quantas aliquod castrum villa vel universitas predictorum habet vel habuit aliquo tempore non obstantibus aliquibus venditionibus alienationibus conpermutationibus donationibus cessionibus permutationibus cambiis et factis ad hunc retro alicui persone ecclesiastice vel seculari pro aliquem spetialem alicui dictorum castrorum villarum vel universitatum vel aliquam aliam personam spetialiter vel generaliter pervenire debeant et libere pervenisse intelligantur in comune Perusii et comunis Perusii sint ita quod ulterius non possint vendi vel donari permutari vel conpermutari cambiari alienari alio modo concedi alicui persone in totum nec in parte nisi solum de voluntate et reformatione consilii ipsius Perusii nec in eis fieri ulla novitas fieri possit aliter vel preter quam sit dictum. Et si aliter fieri non valeat quod alio modo innovaretur vel fuerit nec teneatur ipso iure et pro non factis habeatur. Predicta statuimus inviolabiliter observari quod communantie montis Nigri de Pergnolibus XL et que sunt in districtu dicti castri qualiscumque que generaliter vel spetialiter sint vel fuerint aliquo tempore universitatis et comunitatis dicti castri et que in totum vel in parte pro aliquam vel aliquas detineantur deveniat in comune Perusii et sint comunis Perusii et comunis Perusii applicentur nullo obstantibus venditionibus alienationibus aliquibus cessionibus alicui vel aliquibus factis per aliquam vel aliquos. Ita quod ultimus comunis Perusii de ipsis faciat vel lesum et syndicus constituatur et fiat pro comuni qui tenutam in continenti accipere debeat et habere de dictis communantiis omnibus communantiis et universitatis montis Nigri et que fuerunt aliquo tempore. Et venditio cessa de eis vel aliqua parte earum alicui persone qualicumque cessa sint ab hinc retro sint cassa et irrita et nullius valoris et quicumque eis vel aliquibus earum usus fuerit allegando vel opponendo fluis cunibus contra predicta puniatur et mulcetur in c libris denariorum. Predicta volumus quod si sindicus alicuius castri vel ville vel universitatis comitatus vel districtus Perusii vel aliqui alius fecerit aliquo tempore aliquam venditionem permutationem donationem cambium transactionem locationem vel conpermutationem de aliquibus communantiis alicuius castri ville vel universitatis comitatus vel districtus Perusii vel aliqua parte alicui earum persone tales venditiones permutationes cambia donationes conpermutationes trans-

accedere et quiete habere actiones quarum nomine cessarentur et facte
sit sunt casse et nullius valoris. Et insuper preterea scripta et pac-
ta quecumque cassa sunt et pro infectis habeantur. Et sindici et procuratores qui eam
qui et que pecunia recepisset de predictis vel parte ipsarum teneantur
et debeant pro castro vel universitate vel per quem pecuniam habuisset et
talia fecisset predictam reddere et restituere vel rem cambiatam vel per-
mutatam alio modo datam vel concessam ad petitionem postulan-
tis vel debentis recipere. Et de hiis compellantur quilibet per capitaneum
absque libelli oblatione litis contestatione et absque aliqua iuris so-
lempnitate et hoc quod dictum absque libelli oblatione litis contestati-
one fuit additum in presenti capitulo. In MCCLXXXVIII. indictione
VI. ¶ Salvo et reservato quod non preiudicet predicta omnia et sin-
gula suprascripta nec locum habeat in terreno et rebus concesso et dato
gratis quocumque titulo vel modo per comune pagani vel sindi-
cum dicti comunis et universitatis vel alium pro dicta universitate
Sprenolo Iohannis de porta solis nec possessoribus terreno seu
rebus que dictus Sprenolus habet in districtu castri vel pertinentiis
pagani qui sue esse debeant ut sibi concesse et date fuerunt et si-
cut per sindicum dicte universitatis vel alium pro dicta universitate
non obstantibus aliquibus aliis statutis vel reformationibus
seu ordinamentis sequentibus vel precedentibus quecumque verba facte
sunt vel facte vel intelligatur nec locum habeant aliquo modo vel
contra terris et rebus que dictus Sprenolus habet in predictis terreno et re-
bus et cultivis in presenti capitulo et paragrafo et que in eo continentur
penitus habeantur. Et etiam salvo quod predicta omnia et singula sup-
scripta in quolibet parte presentis statutis vel aliorum
eorum vel aliqua alia statuta ordinamenta vel reforma-
tiones comunis vel populi vel artium comunis pisani sequentes seu se-
quentia precedentes seu precedentia presens statutum quecumque
tempore edita vel facta vel edite et facte sint per quecumque verba non
intelligantur nec locum habeant aliquo modo vel causa in aliqua
dictarum terre vineata et non vineata posita in districtu ca-
stelionis filiorum fusci confinata et in contractu celebrato inter
dominum Tancredum [illegible] comuna parte et sindicum hominum et u-
niversitatis curtis castri continetur quam dictus dominus Tancre-
dus habet et tenet et possidet in loco predicto nec in iure quod
dictus dominus Tancredus habet in terra predicta. Sed predictis omnibus et sin-
gulis vel aliis predictorum non obstantibus una domini Tancredi de-
dicta terra et in dicta terra auctoritate presentis statuti roboris et
obtineat firmitatem et qualibet parte sui. Que omnia et sin-
gula in quantum vel quantum loquentia quantum ad hoc pertinet
1292 pertractis et irritis et nullius valoris penitus habeantur.
1293 Et hoc capitulum fuit conditum in MCCLXXXXII. indictione V. die XX. iunii
et valeat a dicta die inantea fuit tamen in aliqua parte mu-
tatum et facta aliqua additio ut supra continetur. In MCCLXXXXIII.
indictione VI.

Omnes bubulcarie sive terre
de clusio per totum mense februarii
martii aprilis tabularii mistinarii et apulastrari debeant
et apulastrate non sunt et maxime inter res comunis et res ecclesie
ecclesie sancti martini sive nostram terram predictam comunis pisani no-
bilium et ecclesiis ita quod dicte pilastre sint alte .V. pedibus

supra et sint de lapidibus et calce ut bene videantur. Et potestas et capi-
taneus maiori consilio civitatis quam alii offitiales eliguntur teneantur eligi
facere ad brisciolos .V. bonos homines unius quorum sit notarius et alii
IIII homines sint sciti qui predicta fieri facere teneantur et habeant pro eorum sa-
lario quilibet eorum pro quolibet die quo ibunt ad predicta facienda X. solidos denariorum
a comuni pisano. Et predicti offitiales teneantur rectificare omnes communantias
comunis de clusio ut comunis dicte terre facere tenebantur. Qui te-
nebantur fieri facere dictas pilastras secundum diffinitiones actenus factas
per capitaneos potestates vel alios pro comuni pro ut melius et utilius in-
veniri poterit atque fieri super quorum et inscripto offitio teneantur inquirere
si bene legaliter et fideliter fecerint tempore offitium. Et si reperti fue-
rint fraude commisisse solvat quilibet eorum pro stante qua commiserit
C. libras denariorum quam capitaneus auferat pro comuni ab eis. Et si capitaneus fuerit ne-
gligens ad predicta inscripta fieri facienda C. libras denariorum de suo salario
comuni pisano solvere teneatur. ¶ Et nullus de dictis nobilibus inter
pilastris inter eos et esse missas et mittendas per dictos offitiales XLII
possit vel debeat laborare vel laborari facere. Et qui contrafecerit
solvat et solvere debeat dictam penam. Et capitaneus teneatur inquirere
et inquisitionem facere contra predictos ita et taliter quod dictum laboritium non
fiat contra dictam formam. ¶ Et nullus laborator qui laborat de terris
comunis pisani dictis et bubulcariis dictorum nobilium debeat labora-
re nec eis de aliquo laboritio in aliquo servire. Et qui contrafe-
cerit solvat XXV. libras denariorum. Comuni pisano nomine pene solvere teneatur. Et si
talis laborator tales penam solvere non posset capi debeat in carcere
comunis detineri. Et homines ville in qua sunt bubulcarie teneantur
tales laboratores capere et in fortiam comunis pisani mittere et continentiam
quod eis fuerint denuntiatum vel scitum dicte ville sub dicta pena
XXV. librarum denariorum. Et hoc capitulum habeat penes se homines et universitates
clusii et villarum ipsius ut inveniri valeant dictam penam. Et capitaneus
comunis pisani teneatur predicta fieri facere et observari ab hominibus contrate et
dictis offitialibus per dictos menses februarii martii et aprilis
Et si predicta fieri non faceret per dictos menses C. libras denariorum teneatur solvere
de suo salario. ¶ Et dictis apulastratores et terminatores
teneatur fieri facere dicti offitiales ut dictum est. Et hoc capitulum sit
precisum ita quod corrigi non possit nec mutari per consilium vel aren-
ga et valeat et teneat quicquid per dictos offitiales factum fuerit.
¶ Iubemus insuper statuentes quod capitaneus teneatur fieri facere expen-
sis hominum de clusio et expensis hominum castri plebis unam turrim
in podio seu castellari comunis pisani posito in clusio vel potestatis
clavari. Et si capitaneus ad ipsam turrim fieri facienda negligens
fuerit solvat nomine pene comuni pisano de suo salario C. libras denariorum.
¶ Item teneatur fieri facere in dicto clusio in podio cantagalline vel in podio
oliviello ubi melius vel utilius fieri poterit et videbitur pro comuni
unum castrum expensis hominum ville navani. qui cogatur per capitaneum
dicto castro faciendo cum eorum familiis et rebus ire ad habitandum. Dummodo
modo fosse seu fossata ipsius castri fieri debeat expensis hominum
in clusio habitantium. Et ea que continentur in hiis duobus ultimis
capitulis fuerunt condita sub anno domini MCCLXXXV. indictione XIII. ¶ Preterea
volumus capitaneum expensis comunis pisani pristinus fieri facere teneatur unam
turrim bene bonam muratam et pulcram in ponte clavari et parte
in parte ipsius pontis comunis pisani que sit grossa et alta pro
ut videbitur illis qui ad ipsam turrim fieri faciendam per comuni pisano eligentur

et supra turri predicta fiat unus pons assidum leuatorius uersus ipsam turrim
sic ex parte Ciuitatis Clusii. Et ad predicta si facienda capitaneus eligi faciat intra
per totum mensem februarii unum bonum superstitem et unum bonum notarium cum
salario quod consilio placuerit tempore dicte electionis fiende uidebitur conueniendum.
Et si predictus capitaneus si facere neglexerit uel suspensionem ante absolutionem
predictorum ipse uel alius postulauerit de suo salario V.C. lib. den. nomine pene
soluere teneatur Comuni perusii. Et sententiis comunis perusii qui cum sententiare
1286 debebit in predicta pena Comunis perusii amplietur ipsum debeat condempnare.
Et que continentur in isto capitulo condita fuerunt sub anno domini Mcclxxxvi.
Indictione xiiii.

42 Nullus debeat expetare
aliquam arborem de silua Clusii inter lacum et clanes et in fines Comunis
perusii in pedistrictio lacus sui pro domibus lacustrianorum et aliorum hominum ha
bitantium inclusio dumtaxat dum tamen eis licitum non sit aliquam arbo
rem detractare uel in ea ignem immittere nec aliquam arborem mundare uel
secare nec aliquid facere quo predicta arbor destruatur. Et siquis
contrafecerit soluat nomine pene C. lib. den. comuni perusii et capitaneus debeat exiga
re. Et de hoc si esse possit quilibet accusator et habeat medium banni et cre
datur dicto accusatori cum dicto duorum testium sacramento integrante. ¶ Et dicta
silua custodiatur per homines castrorum et uillarum locorum circum adiacentium
dicte silue et diuidantur inter eos custodienda per offitiales in primo
superiori capitulo nominatos de mense februarii martii et aprilis ita quod quod
libet castrum et quelibet uilla custodiat partem suam que eis et cui
libet assignabitur per offitiales nominatos. Dum modo assignatio
XLIII fiat bona fide et secundum facultatem dictorum castrorum et uillarum. Et ta
liter custodiatur dicta silua quod nullum dampnum debeatur in ipsa silua
ultra formam statuti. ¶ Et si dampnum datum erit in partibus desi
gnatis predictis castris et uillis per dictos offitiales soluat castrum in
cuius parte dampnum datum erit Comuni perusii xxv. lib. den. pro qualibet uice
et uilla x. lib. et castrum et uilla dampnum debeat emendare in cuius
parte fuerit dampnum datum. Et capitaneus pro Comuni dictam penam exigere debe
atur. Et si capitaneus negligens fuerit circa premissa similem penam de
suo salario soluere teneatur. ¶ Et si accusator pactum fecerit cum aliquo
contrafaciente de non accusando eum dictam penam soluere teneatur. Et
nullus audeat nec possit ligna dicte silue portare ultra clanem
astrata oluielle ultra uersus clanes nec aliquo extra districtum perusii
nec uersus cortonam. Et qui contrafecerit perdat bestiam quam ducit
cum ipsis lignis et quilibet sit accusator et habeat medium bestie accepte
et alia media comunis perusii. Et hoc fiat notum cortonensibus et clusinis.
¶ Et nullus parrochianus possit dare licentiam lignandi in dicta
silua sub pena C. sol. den. contrafacienti pro uice qualibet auferenda. Et ca
merarius parrochianorum et eius notarius et x. homines de parrochianis
iurare teneantur facere et obseruare predicta. Et capitaneus de mense ianuarii
statim facere teneatur publicam uel secretam [illegible] mense
de mense iulii et alia de mense augusti non obstante aliquo capitulo constituti.
Et debeat capitaneus cum hominibus locorum in adiacentium dicte silue predicta no
tariam facere ipsosque certificare ut comuni perusii crescat utilitas et [illegible]
dictam penam debeant euitare. Saluo quod si homines dictorum locorum assi
gnauerint dampnificantem in fortiam comunis perusii cum inuenerint ad pe
nam aliquam minime teneantur. Et de premissis hominibus dicti homines et comuni
tates tenendis et obseruandis dare debeant capitaneo ydo
neam cautionem. Et si malefactor soluere non poterit penam C. lib.
capitaneus ei pedem dextrum faciat amputari. ¶ Teneatur capitaneus
de dictis duobus mensibus iulii et augusti mittere duos bonos homines unus
quorum sit notarius ad inuestigandum si dampnum aliquod esset datum et
ipsis siluis quam eis relatum fuerit faciant de predictis. Et si capitaneus negligens
fuerit in predictis CC. lib. den. de suo Comuni perusii soluere teneatur. ¶ Volumus
insuper statuentes quod nulla persona audeat laborare intra siluas
clusii adiacentibus seu paludibus [illegible] nullo modo nec etiam in siluis et
inter siluas montis alere emptas per Comune perusii a domino Andrea domini
Guidonis nigri. Et qui contrafecerit in aliqua dictarum siluarum soluat
Comuni perusii pene nomine pro uice qualibet L. lib. den. Et capitaneus de predictis in
quirere teneatur et punire contrafacientes in pena predicta. ¶ Et insuper capitaneus
teneatur quolibet mense mittere in clusium et in montem alere unum de suis notariis
qui debeant inquirere et scire si aliquid laborent seu laborauerint
inter siluas predictas clusii et inter dictas siluas montis aleris et il
los quos inuenerit facere contra predicta capitaneus condempnet in penis supra nominatis.
Et si capitaneus in predictis negligens fuerit soluat de suo salario Comuni perusii
C. lib. den. Et predicta que continentur in hiis duobus partibus capitulis facta
condita in Mcclxxxx. Indictione tertia. ¶ Predicta capitaneus pro Comuni eorum facere 1290
teneatur totum frenum quod habent in clusio homines et persone qui et que non sunt
de Ciuitate uel comitatu perusii siue de ipsorum fuerit uoluntate. Si uero
dictum quod dictum frenum habent ipsum dimittere uendere nollent illud uendere
compellatur et emat quilibet bubulcariam CCC. lib. den. Et capitaneus
faciat solui pretium dicti freni de redditibus ipsius clusii et ipsius pre
tium empti et eius posse hoc capitulo teneatur capitaneus obseruare salui
in omnibus supradictis et inscriptis tantum lignamine quam de omnibus pactis
factis inter comune perusii et ecclesiam sancte mustiole ut in suis instrumentis noscitur
contineri. Et quicumque laborauerint cum tota sua familia inter lacum et cla
nes debeant et debeant reddere terciam partem fructuum comuni perusii de fruc
tibus nemoris predicti dum tamen quilibet familia possit ibidem retinere
unum par bouum et unum iumentum et unam asinam et pro ipsis debeat habere
pasturam sine pretio. Et pro dictis bestiis et pro lignis dicto pro suis fami
liis et pro lignamine suorum domorum faciendarum aliquid predictorum ali
quid minime soluere teneantur. Sed omnia alia seruitia teneatur facere
quilibet sicut debet. ¶ Predicta uolumus quod parrochiani clusii
teneantur accipere habitatoribus clusii et laboratoribus possessionum clusii
perusii de feno de communi [illegible] modo v. sol. de quolibet curru feni et non
plus. Et si contrafecerit et plus acceperint puniantur pro quolibet curru fe
ni et condempnentur comuni perusii in x. lib. den. et credatur de predictis iuramen
to trium massariorum de melioribus massariis loci nisi acceperint ma
iorem summam quam dictum sit supra. Et quantitas feni quod currus
sit continet et debeat extimari per v. massarios de melioribus
illius loci ubi fuerit bonum feni et credatur de predictis quot currus cum
sacramento dictorum massariorum. Et pro dicta quantitate quam extimauerint
et fecerint eorum sacramento dicti massarii homines clusii illius loci ubi
fenum fuerit extimatum predicta dicti feni soluere debeant [illegible]
v. sol. pro quolibet curru et non pro maiori quantitate cogant eos soluere
dicti parrochiani sub dicta pena. Et id quod continetur in hoc capitulo quod
incipit predicta uolumus fuit conditum sub anno domini Mcclxxxx. 1290
Indictione iii. ¶ Et quicumque laborauerit de terra clusii Comuni perusii seu
parrochianis habentibus ius a comuni de aliqua parte fructuum xxv. lib.
den. pro qualibet uice soluere teneatur. Et qui aliquid receperit de
predictis ei mensuram fuerit L. lib. den. soluere teneatur. Et ille qui non erit
de iurisdictione comunis perusii teneatur soluere C. lib. den. quas si sol
uere noluerit uel non potuerit in ipsa quantitate de Ciuitate
et comitatu districtus perusii debeat exbanniri. Et si quod
instrumentum factum uel fuerit celebratum per aliquem habitatorem clusii
cum aliquo perusino uel alia quacumque persona quod instrumentum sit uel esse
possit in preiudicium Comunis perusii tale instrumentum cancellatum sit cassum

et uanū. Et despītus Capitaneus et eius familia tñat̄ face inquisit̄ et ipā
inſtrā caſſare nō obſtante q̄ ipīs inſtrīs appareat de ofeſſione
facienda. Et ea que otinet̄ inisto. c. fuerit odita ſub anno dn̄i
1285 m̄ccĺxxxv. ind. xiij. Et quicūq; habitator clusij nō laborauerit
uit de ſuis terris p̄ug de clusio ſoluat cōi p̄us. xl. ſ. d. Et nl-
lus debeat laborare aliā terram nec face laborari niſi terras cōis
p̄us. Et ſi quis ofecerit. x. libr. d. cōi p̄us ſolue tñatur et labo
rati deueniāt i cōe. Et dñi Corradus et offitiales notificent
h' hoib; de ottaua. Et sup̄ p̄miſſis diligēter inſtare inqui
rat. Et inquisitor ſcā p̄miſſa teniatur capit̄ ofacientes ōp̄ua
ul' aliq' p̄ceder. Et oēs qui poſſidēt de t'ris de clusio laborēt
et laborare tñantur oēs t'ras quas poſſidēt quocūq; modo et
ſi laborare neglexerint dñi offitiales poſſidēt et tñantur noīe.
cōis p̄us eius auferre laboratiū et alti locare p cōi. Et incōis
ofaciens ſoluat et ſoluere tñatur Cōi p̄us. C. libr. et laboratiū
deueniat in cōe. Quilibet aūt p̄uſinis de Ciuitate et
burgis nolēs ire poſſit ad laborādū in clusio de t'reno cōis
p̄us dū modo nullus poſſit exeo laborare ultra unā bubul
canā. Et qui ofecerit ſoluat cōi p̄us. C. libr. Et de p̄ce
dātis Capit̄ inquirat inquire tñatur et delinquētes punire
et penā eis auferre. Et euntes ad p̄te ſuā laborādū cōi
ul' alti p cōi delaboratio ſicut alij laboratores de clusio red
dere tñatur. ſ. t'ciā p̄te fructuū frumti et bladi cōis p̄us
ul' dn̄ōrib; clusij otingētes. Volumus tn̄ q̄ oēs comi
tatēſes p̄us qui ueniūt ad laborādū in clusio locū
et tūc int̄ locū et clanes
tñantur et debeāt redire in Comitatu ad habitandū i clusio
diſceſſint. Et qui ofecerit ſoluat pene noīe. C. libr. d. Et q̄d
nullus de Comitatu p̄us ab hodie mañ. ſ. a die. viij. sept
1290 mañ. m. ccclxxxx. audeat ul' p̄ſumat accedere in ipm̄ clusij
ū. Et qui ofecerit puniat̄ p qualibet uice. m. C. libr. d. Et dep
dās quilibet ēē ualeat et accuſator hēat medium banni. Et post
et Capit̄ teneat̄ dep'das inquirere
aliquo Caplō nō obſtante et p̄ſtim nō obſtante caplo q̄
Cauetur de negotijs poſſe fieri.
Et id q̄ otinet hic. c. qui incipit nolumus tn̄ fu
1290 it oditū in m̄ccclxxxx. ind. viij. die ſeptebris. Preterea
Capit̄ p̄us hemi face tñantur. x. bubulcanas de anno
abulhs Ciuib; et comitatēſib; quib; Capitaneo placuerit
et oſulib; artiū ad ratione. quadragītā libr̄ p qualibet
bubulcanā. Et h' intelligat̄ de t'reno alemano ſup̄ius.
Et h' fiat ſi bubulcanā p minori p̄tio hēre nō poterit. Et dcās
x. bubulcanas. Capit̄ quolibet anno eme tñatur quouſq;
totū clusiū erit eptum. Et Capit̄ tñatur hēe olloquiū
cū dn̄o epō cluſino et cū dn̄o abbate de fameta ſup̄ po
ſeſſionib; quas hēt in clusio et ipās poſeſſiōes pemet hēre
1296 p cōi p̄uſio p̄tio ul' p cābio ſiūi q̄ melius p cōi uiderit
expedire. Quā cū aūt nō p̄miſit tabulari et appilaſtra
tioni clusij ul' inhibuerit q̄ nō fieret abulhs qui ſup̄ h'
erūt ad faciendū ul' dū aſtaret pilaſtras ſcās cadat
ab oī ſuo iure q̄ hēret. Et quicūq; hēt aliquid de t're
no clusij int̄ lacus et clanes et nō fuit ſibi oceſſiū p uiā
ſētiā cōis p̄us ad illud ſpalūt oſtitutū illud deueniat i
cōe. Et Capit̄ in cōe illud mittere tñatur ſaluo q̄ intelli
gat̄ nec p̄iudiciū faciat bubulgarie. dñō martini de caſt'o
plebis quā hēt in clusio qui etiā dō martino nō debeat in

pedari nec etiā auferri ul' moleſtari aliqua occaſiōe ul' cā ul' odictōe
ſi eā hēt et teneat et hēre poſſit, p cōi p̄us reddēdo annuatī p
cōi p̄us. ſ. v. ſ. ut in ſtatuto cōis p̄us de h' loquēti ple
nius otinetur. It illud t'renū q̄ filiūs magioli hēt
in clusio ſi nō fuit eis oceſſiū p legittimū ſētiā. cōis
p̄us Capit̄ illud eis auferat et in cōi mittere tñat. Et ſi
Capit̄ fuit negligēs ad p̄miſſiū p'dat de ſuo ſalario. cc.
libr. d. Preterea cū filij ſpoghagrani cohadzi uiſi. ſ. dop
nus Iohēs et pantualſus ſunt debāntti cōis p̄us et eoz bo
na iam duxerit in cōi et parochianis nō debite ſuntent
Capit̄ bubulcanas quas hūt p totū m̄ſ January in cōi mit
ti face tñantur et quicūq; eque offenderit ad penā nullate
nus tñatur. Dum modo p̄ted nō p̄iudicet nec p̄iudiciū
faciant nec uēdicet ſibi locū in quia laudutio filio ozlā
di ſpaliagrani qui hēt et tñat et poſſideat id q̄ ſibi cō
ceſſiū extitit p ſāntiū cōis p̄us. Fiat ēt v. domus in
clusio cū parietis et determinatomb; et cooperiantur de regul ex
p'nt hoīū de clusio in que ſi fēe nō fuit. In quib; domib;
bladū cōis p̄us de clusio parochiam reponi poſſit et hēre.
Que domus fiant et ſint i poſtis de clusio quaz quilibet ſit
longa. xl. pedib; et amplus. xv. pedib; et xxv. pedib; in al
titudine. Et ipē domus debeat ēē matonate. Et una
domus fiat ſimilis alijs et in uilla ſanfatuchi expenſis hoīūz
de otiata p ſeruatione bladi o clusio noīati. Et fiat una do
mus in colle de oliuella ul' alio loco ubi et de forma et
ordine ſicut de capitanei et oſiliūz artiū, p̄ceſſit uoluntatez.
Fiat ēt una domus in uilla paniccaiole clusij expēſis hoīūz dcē
uille ad modū alioz et domoz fcōz in clusio, p cōi. Et pote
ſtas clusij tñatur face fi' dcāz domū q ſi nō fecit. xxv. libr
d. cōi p̄us noīe pene ſolue tñatur. Insup̄ nolumus q̄d
uilla paniccaiola ſit et ēē debeat de diſtrictu et iuriſdictiōe cl
uij p̄us et ſub ſeruiticatu et ſub poteſtaria caſtri cluſini et
et totius clusini p̄us et hoīes in dcā uilla paniccale clusij hita
tores oēs debeant ſolue collectas et datas et qualz alia facere
et ſeruitia face cū alijs hoīb; clusij et uillaz clusij et nō cū caſt
paniccalis nō obſtante aliqua reformatiōe clusij oſilij ppli
ul' cōis ul' aliquo alio iniūiz hīte. Et focularis dcē
uille et libra ipſoz qui et q̄ requiruit ſtiaciū et ſtiucta dīt focu
lares libri hoīūz caſtri paniccalis debeant eleuari et cācellari
de ſūma focularioz et libre hoīūz dcī caſtri et poni int̄ alios
focularios et librā alioz hoīūz de clusio ita q̄ p ipīs fieri cācel
lari de ſūma focularioz familiarib; et libra hoīes dcī caſtri
plauis nō grauentur de aliquib; tollectis ul' alijs ſeruitijs et f
tiōib; quib; q; aliqua q̄ poſſet opponi ul' allegari in g̃uiz
obſtante. Et hic. c. et id q̄ dcī ſup̄ius. madio. ſ. q̄ poteſ
clusij faciat fieri domū in uilla domū paniccaiole fuerit
1296 ta. m. m̄cclxxxxvi. ind. viiij. die. viij. augi et ualea
ad die mañ. Tñatur inſup̄ Capit̄ p totū m̄ſ
ponē unū domū hoīez et unū nocē qui debeāt nitē. v.
de poſtis ſi fcē fuit ſiūi modū et formā ſup̄ dcā ul'
fcē fuit eas fieri faciant expenſis hoīūz de clusio
et p oīa ut ſup̄ius otinetur. Inſup̄ fiat ſponſ
domis lapidib; et calce expenſis hoīūz de ſanfatuch
ſpedalioz de abbatia et de caſtilione et de caſamai
ad p totū m̄ſe marcij et aplis ſub pena et banno.
Qui pons. xij. pedib; debeat ēē amplus. Domus aūt

qui vocatur domus iam toscam posita in castillione clusino
reparetur et muniatur per parrochianos clusii qui fructus eius
sine minutione comunis que domus fiat secundum quod consules artium ordi
nabunt et sicut fuerit opportunum. ¶ Nullus qui de cortonensi
vel aretino vel civis clusinus habitare debeat vel possit in ca
stro castillionis clusini set ex castrum habitare possit. Et si ali
quis vel aliquid predictorum labore et industria operatur emat
et emere debeant in comitatu perusii de eo quod in clusio lucra
bitur. Et de predictis habitatoribus usque in quinquaginta cogatur
per capitaneum ponere et plantare et propagare vineam pro qualibet familia
et loco ubi iam ponere cepit locum quorum tenet primum bonum
hominum de civitate perusii per dominum capitaneum eligendum pro qualibet
familia et usque iiii. annos debeat habere ad minus vineam. Et de
beat esse vinea pro qualibet familia de iiii. stariis seminature. Ita
et qualiter quod qualibet familia de predictis habeat et habere debeat habe
re ad xxviii. annos dictam vineam et fructus ipsius pro duabus
partibus percipiat et percipere debeat et possit. Et tertia pars fruc
tuum vinee vel vinearum sit comunis perusii et comuni perusii remaneat
et cum ipsum esse concessit dominium in illud qui plantaverit seu pro
pagaverit vineam in dicta terra habeat et habere debeat hinc ad x.
annos expletos omnes fructus quos habere poterit de terra in qua vi
nea propagabis et de eo animati comuni autem cum esse concessit
pro quali stario terre in qua vineam propagabit unum starium
grani si de emptore fructuum clusii processit voluntate. Et si
vineam non propagaverit et non alienaverit eam hinc ad iiii. annos
perdat de suo xxv. libras denariorum pro extimatione fructuum quod comune perusii
habere potuisset de terra in qua vinea propagare et alienare tene
retur. Et predicte xxv. libre denariorum deveniant in comune. Et capitaneus
tenetur februarii et aprilis teneatur inquirere si vinee sint plan
tate et si plantate non fuerint teneatur inquirere et condep
nare illum qui vineam non plantavisset in xxv. libras denariorum.
¶ Et quicumque dampnum dederit in predictis vineis et moris plantatum
seu propagatum vel fecerint eas vel aliquis ex eis accipit contra vo
luntatem eorum in x. libras denariorum pro qualibet vice puniatur. ¶ Et ille
qui erit potestas in clusio perusii ipsarum vinearum et super dampnis que
darentur in eis debeat esse custos et custodire debeat ne dap
na dentur in ipsis. Qui si non custodierit vel fecerit custodiri debe
at pene nomine solvere x. libras. ¶ Et quicumque cives perusini qui
habitavit in castillione clusio emerit possessiones alibi ut emat
qui in comitatu perusii debeat reddi perusinis cum omnibus rebus suis
[illegible] habitandum aliquam. Capitaneus non permittat amplius cum inclu
[illegible] commorari. ¶ Preterea fiant et ordinentur custodes qui si
[illegible] invenerint aliquem cum dobbis vel somariis cum lignis quo vadit
[illegible] tona vel ad civitatem clusinam vel ad castrum plebis bestias
[illegible] cerat ei et bannum medietas sit eorum. ¶ Et si aliquis paro
[illegible] mus vel camerarius clusii licentiam de predictis alicui dederit
[illegible] aliquem affidaverit pene nomine l. libras ponere teneatur. ¶ Item super
[illegible] s cerulis qui vendiderint bubulcanas sancto comunis perusii
[illegible] voluntate domini blesciam de salis olim capitanei comunis perusii et
[illegible] mus est in terreno comunis inter lacum et clanes vel in terra in
[illegible] clanes possit vel debeat laborare vel laborari facere ipse
[illegible] filius suus nepos vel gener seu aliquis de sua prole
[illegible] per eos vel aliquo eorum de terreno comunis perusii posito in clu
[illegible] lacum et clanes vel inter mensam et clanes vel tensa aliene

eorum seu alicuius spiritualis persone huic ad x. annos sub pena c. librarum
denariorum. Quam penam contrafacienti capitaneus teneatur auferre. Et si non auferret
inde de suo tempore sue examinationis comunis perusii solvere teneatur. ¶ Item
nullus debeat hemere ius ab aliquo in ius accipere in rebus et terris
predictis nec aliquis ius alicui dare debeat supra ei dicere se
habere sub pena supra nominata. ¶ Et dicti offitiales teneantur inqui
sitionem facere duabus vicibus in anno scilicet de mense februarii et mense iulii in
clusio de omnibus supradictis sub pena predicta. Et si invenerint aliquem
laborare fecisse de terreno comunis perusii sit fuerit de terreno comunis perusii.
Et si fuerit alicuius ecclesie prelato alicuius ecclesie et si fuerit alicuius spiritualis
spiritualis persone dominum laborantium et seminantium vendere teneatur comuni perusii
vel si fuerint de terreno comunis perusii. Et si fuerit alicuius ecclesie prelato ipsius
ecclesie et si fuerit alicuius spiritualis persone et debeant dare laborantium quod est
una hemina grani seminatis pro x. solidis et ordei pro v. solidis et spelte pro
tribus solidis. Et si vendere nollet ut est dictum totum deveniat in comune.
Et capitaneus qui fuerit pro tempore hoc capitulum de verbo ad verbum de statuto ista
tutum poni faciat et penam supra nominatam. Et de predictis absolvi
non possit per consilium nec arengam. ¶ Et camerarius clusii vel
aliquis parrochianus non possit alicui nobili vel alteri pro redditu ter
ris comunis ad locum ad coptimum vel alio modo concedere. Et si loca
verit vel concesserit perdat de suo c. libras. Et ille qui acceperit c. libras
denariorum solvere teneatur. Et quod dictum est de nobili intelligatur de plebano
sancti martini et de quolibet de plebeno sancti martini. Et de predictis omnibus
et singulis statutum comunis se intromittere non valeat ullo modo.
¶ Preterea volumus quod nullus de castro pancialis parcarii et mon
tis aleri dei nec dampnum faciat dampnum aliquod in eis silvis incide
do nec expedando arbores dicte silve sub dicta pena nec in eis
laborare nec laborari facere sub pena in statuto contenta et quilibet
possit accusare et habeat medium banni. ¶ Item quod camerarius clusii
vel parrochiam possit dare ad laborandum et locare terras de clusio
qui non sint vel fuerint laborate a duobus annis citra illi qui eas
vellet laborare. Et si quis contradixerit alicui quod eas ipsas non labora
ret vel permitteret ipsas laborari solvat pro qualibet vice c. libras denariorum
et stetur dicto accusatori et camerarii clusii. ¶ Et nullus nobilis
de clusio per se vel palam laboret nec laborari faciat de terris clusii
comunis perusii et qui contrafecerit puniatur pro vice qualibet in c. libras denariorum. Et
capitaneus inquirat bis in anno ¶ Item quod ille qui habitat in domo comunis
perusii posita que olim facta fuit per marchionem et venit cum ven
ditione cum terris que fecit idem marchio comuni perusii solvat pensionem pro
eo tempore quod in dicta domo habitaverit et pro tempore venturo esse debeat dicta
domus parrochianorum clusii causa reponendi bladum dicte ville. Et
ea que continentur in istis ultimis v. s. fuerunt condita sub annis domini
mcclxxxv. indictione xiii. ¶ Imprimis quidem deliberatum ordinatum 1285
et stantiatum est ad hoc maior habundantia sit in civitate perusii
quod fructus proventus clusii perusii in fructum ad granum et non ad pec
cuniam vendatur et quod emptor seu emptores fructuum predictorum possit
debeat et penitus teneatur quantam pro prius emptionis dare
mozzos et spelta scilicet tres corbium spelte pro uno corbe grani et
duos corbes ordei pro uno corbe grani tres non partes igitur
nominato dare teneantur penitus comuni predicto. ¶ Item quod emptor
vel emptores fructuum et proventuum clusii perusii teneantur et debeant
dare et mensurare granum et bladum predictum in civitate perusii et me
ad civitatem mensura fieri debeat per emptoribus et per comuni predicto.
Item stantiatum est pro utilitate comunis perusii quod ille cui fiat stabi

Pena … Cap…

nitur fructuum et proventuum clusii Pist. in mercato dare debeat pro ut capit.
Pist. x bonos et ydoneos fideiussores qui solempniter et cum effectu promittant
dare infrascriptus suprascriptas scilicet de mense Septembris et octubris firma granum quod
promisit ille talis cui fuerit stabilitum fructuum predictorum in modum supra
annotatum scilicet in Civitate Pist. et duas partes in grano puro et equatum partem
in ordeo et spelta ad rationem trium corbium spelte pro uno corbe grani et
duorum corbium ordei pro uno corbe grani. Et bona quorum fideiussorum tan-
ti valeat quorum valere debeat in possessionibus ad minus M. librarum
den. pro quolibet. Inter quas fideiussores nullus filius familias esse possit
gatur et si predictorum fideiussorum dare non potuit vel recusaverit. Et in fortia
com(un)is Pist. seu domini capitanei fuerit omnia sua bona deveniant in com(un)e et incar-
cere com(un)is Pist. perpetuo debeat permanere. Si vero in fortia com(un)is Pist. non
fuerit ille talis cui stabilitum fuerit et fieret et dictos fideiussores dare non
potuit vel recusaverit omnia bona eius deveniant in com(un)e Pist. et ex
Civitate et comitatu Pist. per x annos pro exule debeat commorari.

Ad hoc ut com(un)e Pist. predicta fictura nullo modo possit decipi
nec defraudari de fructibus et proventibus clusii, statuimus et ordinamus quod tempore
quo emptores predictorum fructuum tenentur dare et mensurare summa bladi
sibi firmatam ordinatum antianorum et statutorum com(un)is et populi Pist. Quod prio-
res antianorum qui tunc fuerint faciant ordinent et statuant quod sindici de pre-
mercatia Civitatis Pist. qua fuerint necessarii teneantur debeant et co-
gantur facere ire accedere in clusinas Pist. et ad alia loca ubi fuerit dictum
bladum repositum per dictos emptores et ipsum bladum mittere et examinare
mensurare et mensurari facere teneantur per mensuratores quos ipsi sindici
super hijs providi duxerint eligendos et viso et diligenter inspecto et
examinato saggio dicti bladi et grani per ipsos sindicos et per priores antianorum
qui pro tempore fuerint teneantur et debeant ipsi sindici totum dictum bladum defer-
ri facere ad Civitatem Pist. temporibus ordinatis per formam statuti et
ordinamenti Civitatis Pist. ad penam quorum statutum super hijs ponere dictorum
teneantur et debeant omnes et singuli comitatenses portare debentes defer-
re et deferri facere totum bladum predictum ad Civitatem Pist. Sin quod manda-
verint et paruerint tam sindici predicti potestas et capitaneus et quilibet eorum et
eorum et quilibet eorum offitiales predictos comitatenses cogant executioni
mandare predicta per eum modum et manum prout viderint expedire ad hoc ut
totum dictum bladum ad Civitatem Pist. deferatur. Qui sindici eligantur seli-
gentur hoc secundum possit et debeant per qualibet porta unum bonum et legalem
notarium qui notarii simul cum ipsis sindicis deferri faciant dictum bladum
totum ad Civitatem Pist. et scribere debeant omnes et singulos saccos et ma-
nos deferentes dictum bladum et saccos sigillare sigillo quo pla-
cuerit ipsis sindicis et refutatores facere teneantur et possint omnibus comitatenses
sibi pro ea et de ea quantitate bladi quod deferent ipsi comitatenses
et emptores dictorum fructuum teneantur et debeant temporibus ordinatis per for-
mam ordinamenti antianorum et statutorum com(un)is et populi Pist. dare et consignare dictis sindicis
totam firma bladi quam solvere tenebuntur dicto com(un)i. Et insuper predicti
emptores dictorum fructuum attendere et observare debeant quod tenentur
ex forma statutorum populi et ordinamentorum antianorum populi Civitatis
Pist. Qui sindici notarii et mensuratores habeant et habere debeant pro eorum
salario et labore pro quolibet eorum secundum formam ordinamentorum antianorum
Civitatis Pist. Et ab eo quod incipit In primis quidem deliberatum et or-
1308 dinatum et stantiatum etc. fuit additum sub M.CCC.viij. Ind. vj.
die x octubris.

Pro maiori habundantia bladi Civitatis
43 Pist. capitaneus facere teneatur vetare fructus ... clusii ad ...
... et ipsum bannum faciat ... apertis et pluries ...

detur. Et ille qui habuerit fructus predictos infrascriptos debeat dare
et conducere bladum quod dare promiserit ad iiij. portas seu loca scilicet villa
Vaiani et a Castellione clusinum et ad villam Casamaioris et ad villam
Pugoli cum in predictis locis melius et citius recipi et reduci pos-
sit et conservari. Et si emptor non dederit bladum ad dictas portas
teneatur solvere com(un)i Pist. C. libr. Et si capitaneus fuerit negligens ad fa- Penale capitaneo
ciendum fieri predicta teneatur de suo solvere C. libr. den. Item pro maiori ha-
bundantia bladi volumus quod quantitate corbium grani promitten-
da com(un)i causa fructuum clusii quantam partem pervenientem quantitatis pos-
sint emptores si voluerint pro anno vetito compensare in ordeo et spel-
ta sive suprascriptum modum, videlicet quod emptores dictorum fructuum dabunt
pro medietate quante partis pro qualibet corbe grani tres corbes spel-
te et pro alia medietate ipsius quante partis pro quolibet corbe grani
duobus corbis ordei. Et dictum bladum portare debeat ad Civitatem
Pist. Et dictum capitulum sit precisum ita quod in totum ne corrigi vel inter-
pretationem recipere non possit per consilium vel arengam vel alio modo. Et si capitaneus
predicta non observaverit penam C. libr. debeat sustinere. Et ille qui arren-
gaverit C. libr. den. pene nomine solvere teneatur. Item predicti emptores fruc-
tuum clusii debent et dare teneantur granum ordeum et speltam ideo bonum et XLIII
bonam esset sicut erit saggium quod fieret exceptis quod si non daret solvant pro
qualibet vice xxv. libr. den. Et capitaneus teneatur eis et cuilibet eorum dictam penam
exigere teneatur pro com(un)i. Et si superstes positus vel ponendus ad
ad accipiendum bladum in clusio non acceperit bladum quod teneatur et tene-
bitur dare com(un)i Pist. ita bonum sicut est vel erit saggium per fieret vel
erit expedito solvat pro quolibet eorum com(un)i Pist. pene nomine x. libr. Et capitaneus
dictam penam auferat pro com(un)i. Item predicta volumus quod nullus pos-
sit esse consul antianorum vel offitiales ad recipiendum vel scribendum vel in-
frandum bladum clusii qui habeat partem in fructibus clusii, scilicet quo eo
anno habeat partem in fructibus suprascriptis. Item quicumque fuerit ad mensu-
randum bladum com(un)is in clusio sive in Civitate Pist. a x annis citra
non possit esse in ipso offitio vel in aliquo quod pertineat ad mensurationem
dictorum fructuum hinc ad x annos nec ad custodiendum in Civitate vel
in clusio et qui contrafecerit et dictum offitium acceptaverit solvat com(un)i Pist.
nomine pene x. libr. den. et medietas dicte pene sit com(un)is et alia 1282
accusatoris. Et hec additio facta fuit in anno domini M.CC.Lxxxij. Ind.
x. Item predicta capitaneus Pist. teneatur et debeat de mense Januarii et
Februarii vel Martii de grano com(un)is predicto pro pauperibus vendendo sindicis
et caritatis vel personis qui sibi consulibus probis existentibus ut
debuerint bonis et sufficientibus ad talem ministerium faciendo unum vel
pluribus pro porta qualibet quod per quas ipsa porta de suis eis datis pro
corbibus dicti grani ipsum faciant macinari et sub pane quem dicto tempore
qua tunc gravem et miserabile pauperibus de mensibus suprascriptis distribuant
et dent ut dictum est indigentiam et paupertate personarum et non apre- 1292
ces seu amore omnipotentis dei et gloriosissime virginis Marie et
beatorum confessorum Laurentii et Ciculam qui conservare dignentur Civitatem
et populum pistoriensem in bono statu et pace. Et ea que dicta sunt inscripta
in presenti capitulo fuerunt in statuto addita et posita M.CC.Lxxxxij.
Ind. v.

44 Statuimus et ordinamus quod potestas
et capitaneus vel aliquis de familia vel aliquis eorum familiaris seu ami-
cus personis vel aliquis eorum non possit nec debeat hinc defendere XLIIII
vel ordeo vel spelta com(un)is de clusio com(un)is Pist. pro aliquo pretio
vel alio modo. Et si potestas vel capitaneus vel aliquis pro eis vel aliquo eorum
de ipso blado aliquo modo petierit vel receperit vel sibi imponeret

ul' ꝓponi facet in ꝯsilio q eis ul' alicui eor de dco blado dec ul' ueda
tur debeat ꝯ tuatur solue noie pene .C. lib .d. Et si ꝯsules antiani
pmittent q in ꝯsilio poneretur ul' int rectores tpi ꝓponeret ul
reformaret q de dco blado Potestati ul' Capit ul' alicui de eor ul
alicui eor familys det ul' ꝯcedat ul' uedat aliquo modo Pote
stati ꝯ Capit ul' alicui de eor familys det ul' ꝯcedat ul' uedat
aliquo modo debeat solue p eor quolz .C. libr. Et siquis are
gauit in ꝯsilio seu int rectores q de dco blado det ul' ꝯcedat
uel uedatur aliquo modo Potestati ul' Capit ul' alicui de eor
seu alicui eor familys .C. libr. noie pene Coi pis solue teneat.
Et h cap absolui no possit p ꝯsiliu nec arenga nec p rectore
nec alio m. Et si absoluet absolutio no ualeat nec teneat
1284 ullo modo. Et h cap fuit ꝯditu .m. cc lxxxiiii. Ind. xii.

45 Cum multi forenses
cu feneradi adstandu in Ciuitate uit ueniat
pisana qui nulla lege coacti eor pstant pecunia sub alto feno
re quato possunt. Dicimus statuentes q nullus forensis qui
uenit ul' uenturus e ad habitandu in Ciuit ul' burgis pis qui
pstent sub fenore sua pecunia accipe debeat nec psumat p feno
re seu merito pecunie qua pstabit nisi tres .d. p libra qualibet in mense
quolz ꝯ no plus ꝯ si ꝯfecit .xxv. libr .d. Coi pis pene noie solue
XLV ꝯpellatur ꝯ dep dcis credatur sacramento accatoris cu uno teste et
p plena probatione penitus habeatur ꝯ h cap fuit fcm i. m cc lxxxvi.
1286 Ind. xiiii. Et pdca intelligatur de illis ꝯ nullis forensibz q no
fuerint nati in Ciuitate Comitatu ul' districtu pis ul' nullis qui
no sint ul' fuerint recepti ꝯ fci Ciues pisani p aliq ꝯsiliu cois ipsi
ul' admatia rector ꝯ si fcm est ipo iure ꝯtractus no ualeat h si inu
tilis et inanis. Et si illi forenses qui ꝯsueti fut pstare supdcis
du taxat exceptis no pstant eor pecunia ꝯ apparuit eos postea
pstare alicui soluat quilz ꝯtrafaciens p uice qualz .xxv. libr .d. Et h
1299 additio ab eo loco qui incipit apdca intelligantur ꝯc. et ubi d
locat de tribz .d. in tollendis de libra fuerit ꝯdita m. cc lxxxx
viiii. Ind. xii. Qualiter debeat obedire madatis u. domi
46 dni oradoris domini alberti ꝯ alior abassiator
Ad hoc ut aliquis de Ciuitat Pisana ꝯ eius districtu no ua
leat ad regaliatem dce Ciuitat resiste ul' obuiare psenti cap
XLVI dicimus statuentes q quilz de dca Ciuitat ꝯ districtu pisano n obe
dierit madatis pdcti iacopelli Andree pro antiano dni Alberti
dni Iamis dni Iacobi oratoris dni Guidonis dni Andree abassia
toribz Cois pis sup regaliaterum actat reformare dce Ciuit
sauonis ul' alicui eor faciendo pace tota q apdca uident p ho
nore fore facienda ꝯ ipi ul' aliquis eor agenda ꝯ fcpitenda q tal'
mobilitas habeat exitum p exbanimento cois ꝯ ipi pis ꝓdi
tore ꝯ rebelli Cois pis Et teneat hoies ꝯ uniuersitat Villar ꝯ ca
strorum qb sceptu ꝯtitit p sdcos abaxiatores ul' aliquem eor
1308 obedire ꝯ obsuare oia iniuncta p eosdem ul' aliquem eor ꝯ q habeant
in psenti cap plenu arbitriu ipredictis ꝯ circa pdca ali
quo no obstante. Et hoc cap ꝯditu fuit i m ccc viii. Ind. vi. die
x. m̃s octubr exeunte ualiturum.

47 Cum multis sint occulta ꝯ pacta ꝯ ꝯuentiones fce Coi pis ꝯmunitati
bus ꝯ uniuersitatibz Ciuitat castror q Coi pis tam ꝯsiliarit qua
alio m Coi pis tenet ꝯ subiacet q oibz debet patesien psenti
cap. Dicimus stat q i psenti uolumi stat pom ꝯ scribi debeat oes

submissiones pmissiones fce Coi pis ad uniuersitatibz dcis ul' aliqua
ipar Coi pis subiacetibz Et ul' census dare debetibz quecuq m ca
XLVII ul' forma p necet hoc adscribendo dca statut no obstant q an clan
sura ꝯ publicat dcor stat no fuisset ꝯ erant suprascripte appoit et
q es ꝯ singli offitiales dati p Coe pis dcis uniuersitatibz ul' alicui
ipar debeat ꝯ teneat ad pena .v. libr .d. p quolz ꝯ uice qualztene
et obsuare dca pacta ꝯ ꝯuentiones ꝯ subiectiones iurisdictiones Cois ꝯ
ipsi pis augmentare ꝯ acrese ꝯ oia statuta ꝯ laquietia de offo ipor
ul' alicui eor obsuare ꝯ obsuari face. Et q Pote ꝯ Capit Cois ꝯ
ipsi pis ꝯ quilz eor possit ꝯ teneat inquire ꝯ dcos offitiales cu p
motore ul' sin p motore punire ꝯ ꝯdepnari i pena pdca ali
1308 quo stat no obstat ul' alio ordo. Et hoc caplz fuit ꝯditu in
m ccc viii. Ind. vi. die .x. octubr. De uolentibus Comuni satisfacere
48 Quod cu multi aduisi ad Coi pis extorserit pecunias ꝯ quat per
cannar noie usurar uiri sini alia de ea de quibz Coi pis satis
face satisfactiones ipar rer face uelint ul' alicui car. Et ad hoc ut
quilz dep moue ualeat sine alic pcaute psenti cap dicimus statuit
q quicuq Coi pis uellet satisfacde de usuris ꝯ male ablatis extor
tis ad Coi teneat circa pdca satisfacie q Coe pis teneat ꝯ debeat
XLVIII tali satisfacienti refutatorem face ꝯ solue p quanta pte absolue
de tota quantitate ꝯ cui quantam pte soluit Coi pdco seu mas
Coi pdca dum tamn pdca no intelligatur ut satisfacit usurar
1308 extortar a Coi pis p Iacobu ꝯsilis Et q fuit sinticus p Coi
ad pdca facienda ꝯ exercend. Et hoc sic pisis ꝯnc ualiturum qd
caplz ꝯd fuit sub m ccc viii. Ind. vi. die .xvi. sept. De
49 Dlanis ꝯ ordo q uites sup uys teneat matonatis fiendis
et debeat ad pena .xxv. libr .d. in cogere ꝯ ꝯstringere oes ꝯ singla psona
nas de Ciuitat ul' burgis ad faciendu fi matonatu i uys pu
blicis ul' uicinalibz Ciuit ꝯ burgor p ut circe euenirint ꝯm formam
statut ꝯ ordo Cois ꝯ ipsi pis. Et q eisd pena possit iponere et
exige p ut ꝯ sibi uidebitur faciendo. Et q dcos iud teneat ꝯ debeat in
XLVIIII quirere ꝯ inquisit face cu p motore ꝯ sin p motore punire ꝯ ꝯd
sin forma dcti Capli aliquo cap no obstante q cap fcm fuit.
1308 i m ccc viii. Ind. vi. die .xv. sept. Item stat ꝯ ordo q iudex
sup uys teneat ꝯ debeat accare ꝯ accari face ma noua qua itur
ad uilla pecole p hoies dce ville ꝯ alios hoies ꝯ psonas ꝯ uniui
sit quos ul' quas eid iudici uidentur ꝯ uenire tam de loco ꝯ tpe
ꝯ quantitat ine sine pius q de adiutorio dand eisde hoibz ꝯ q
fit ꝯ ee debeat in arbitrio ꝯ prudentia dci iud de adiut uillar et
et uniuersitat dce Vie adiacentiu ul' no adiacentiu. Et h Caplm
1308 ꝯditu fuit i m ccc viii. Ind. vi. die po psenti cap dicimus sta
tuendo ad hoc ut uolumina stat ipsi pis q si debet sin formam
ꝯdinamtor ꝯ sin forma reformat fcis i ꝯsilio ipsi pis scrbend
ꝯ p ficiatur q priores antiu Ciuitat pis psentes possit teneant ꝯ de
beat expedire ꝯ expedi face ꝯ dari de aure cois pis p mas dca
Cois illa quantitate pecunie q eis placuit ꝯ expedire uidebitur
pdcis uoluminibz statut scribend e pficiend. Et ꝯ psalario illor
qui dca statuta scripserit ꝯ ad hoc scribet. Et p salario illor qui
fuerit correctori dcor statut. Et possit ꝯ debeat face apodi
sas p eor noct Et p domin capit ꝯ eius noct camil pdcis
de illa quantitate q eis placuit expedire uidebitur. Et possint
et debeat face si soluit p mas cois de pecunia ipius cois. Et
dcs mas solue debeat dcam pecunia no obstante aliq cap
statut q i ꝯtrariu loqret Et maxie stat q loqt de apodixis

fiend(o). Et stat(utum) q(uod) loquit(ur) de nec(essari)o qui scribet statuta debeat habere xlv.
lib. d. nec aliquo alio. Et h(oc) cap(itulum) fuit de novo condit(um) i(n) m ccc
viii. ind. vi. die viii. exeunte iulio. [C]Statuimus et or-
dinamus q(uod) iudex sup(er) victualia faciat et facere teneatur extimare et extimari
facere possessionem Iacobini ... de terrenis acceptis p(ro) co(mmun)i p(er)us(ini) filii et her(e)d(ibus)
q(uondam) Iouanelli et nepotibus et her(e)d(ibus) ... eorum patrum cu(m) fovea q(ue)
mitti debebat p(ro)p(ter) ipso(rum) et missum fuit q(uod) ad finem non p(er)veniunt sunt
sermulle et de p(er)nostin(...) co(mmun)i p(re)dicto et q(ua)ntu(m) her(e)d(ibus) dictis co(mmun)i dare et recipere
debeat extimat(ur) p(er) ... dicti terreni sive fovea et q(ua)ntu(m) her(e)d(es) possint suis
sibi suprad(i)c(t)is respondere et recipere (...) et possidere ac tenere dictu(m) fo-
veu(m) et terrenu(m) eo acceptu(m) esse p(re)dicta libere sine contradictione aliqua sive
pena aliquo no(n) obstante. Et hoc cap(itulum) fuit conditu(m) i(n) m ccc viii.
ind. vi. die xxi. sept.

50

L [S]Tat(utum) et ordinat(um) q(uod) dictus iudex sup(er) victualia teneatur et debeat petere et exigere a
monasterio et capitulo monasterii dominaru(m) beati francisci (...) quos a co(mmun)i p(er)-
ceperunt esse terrenum q(uod) dicti monasterii q(uod) extimatu(m) fuit p(er) co(mmun)e p(er)us(ii) mit-
tendi fovea(m) p(er)mitti debebat p(ro)p(ter) eorum q(uo)d missum non fuit nec eis
monasterio acceptu(m). Et si recusaret reddere nec restituere terrenu(m) per
unum annum statuendo q(uod) exigendi de elemosina p(er) co(mmun)e concessa eidem mo-
nasterio tantu(m) retineatur quousq(ue) dicto co(mmun)i constat satisfactu(m) o(mn)ib(us)
sup(ra)d(i)c(t)is. Et q(uod) iudex sup(ra)d(i)c(t)us victualiu(m) debeat p(ro)p(ter) hoc et ... offi-
tialis co(mmun)is p(er)us(ii) sup(er) dando elemosina p(re)dicta q(uod) apodixam nulla
tenus eidem monasterio attribuat. nisi de p(re)d(i)c(t)is co(mmun)i satisfactu(m) de receptione
dicte helemosine sup(ra)d(i)c(t)e aliquo cap(itulo) no(n) obstante. Quod cap(itulum) condi-
tu(m) fuit. i(n) m ccc viii. ind. vi. die. xvi. sept.

51

LI [P]R(e)d(i)c(t)a diximus statuendo q(uod) si aliq(uo)d cap(itulum) sive capitula statuti p(er)vo-
cetur ab aliquo q(uod) non esset in volumine statuti puniatur et puniri
debeat i(n) xxv. libr. d. p(ro) vice qualibet et talia cap(itula) non valeant et teneant
et sint ip(s)o iure cassa et nullius valoris. Et potestas et capitaneus possit
et teneatur et q(ui)l(ibet) eorum et eorum iudex vel aliquis eorum inquirere ta(m) contra p(ro)ponentem
qua(m) et contra notarios scribentes dicta capitula p(ro)ducta et punire et contra formam for-
ma statuti capitulum aliquo non obstante q(uo)d cap(itulum) conditum fuit in m ccc viii.
ind. vi. die. x. oct.

52

LII [I]Tem dicimus et ordinamus q(uod) cu(m) sit et contineatur i(n) statuto et volumine statuti
facto de vasis sigillandis cu(m) q(ui)b(us) vendit(ur) vinu(m) ad minutum in civi-
tate p(er)us(ii) et co(m)itatu cu(m) plumbo ad imaginem griffonis ad hoc ut non
possint in aliquo ledi nec fraude committi et sit novum statutu(m) in
forma vel modus sit in p(re)d(i)c(t)is datus p(er) q(uo)d i(d)e(m) statutu(m) valeat
melius executioni mandari p(re)senti cap(itulo) dicimus statuti q(uod) de offitiali
facto de modo et forma retinendo i(n) sigillando faciendo sit et esse debeat
i(n) p(ro)videntia d(omi)ni capitanei et p(ri)or(um) art(ium). Et q(uod) auct(oritate) p(re)senti capituli possint
et debeant et habeant plenu(m) arbitriu(m) i(n) p(re)d(i)c(t)is eligendo modu(m) forma(m)

LIII ordinando et dando ordo et declarando et o(mn)ia q(ue) i(n) p(re)d(i)c(t)is videbunt co-
gnoscendu(m) exequendo et operando aliquo no(n) obstante q(uod) cap(itulum) condit(um)
fuit i(n) m ccc viii. ind. vi. die. xi. oct(obris) exeunte valerii.

1308

[S]Tatuim(us) et ordinam(us) aliquo no(n) obstante, q(uod) via qua it(ur) 53
a domo vinee angeli symibaldi, olim Cecoli delaporta
i(n) c(on)t(r)ata s(an)c(t)i Quirici ad villa(m) s(an)c(t)i Sisti, et villam Gualtrelle, ap-
tetur et imbricetur, p(er) ho(m)i(n)es villaru(m) s(an)c(t)i Sisti, s(an)c(t)i Manni, Gual-
trelle, Calcinarie, et Lacugnani, et bagnarie, usq(ue) ad re-
ductu(m) vinee Maffutii ranutii. Et p(re)sens iudex sup(er) viis,
sub pena. L. libr. de suo salario, teneatur et debeat dicta(m) viam
facere actari, et imbricari, p(er) totu(m) mensem Ianuarii. et de
hoc expresse syndicetur. Et hoc capitulum fuit conditu(m) i(n) millo
.ccc. nono. Ind. vii. die penult(imo) Octobr(is).

[S]Tatuim(us) et ordinam(us), q(uod) viuolus d(omi)ni Iacobi sup(er)stes 54
co(mmun)is p(er)usii, debeat et teneatur, banniri facere, muru(m)
burgi destructu(m) et ruinatu(m) in burgo porte s(an)c(t)i angeli, iux(ta)
hobspitale mercator(um), et ip(su)m coptumare, illi vel illis p(er)sonis
q(ue) p(ro) minori p(re)tio ip(su)m muru(m), remurare, et facere, et releuare
voluerint. Et priores artiu(m) futuri sub pena. L. libr. d. ad
petitione(m) dicti viuoli, teneantur facere apodissas, dicto coptu-
matori vel coptumatorib(us). Et hoc capitulum fuit conditum
i(n) millo. ccc viiii. Indictione. vii. die penult(imo) Octobr(is).

[C]Olum(us) et ord(inamus), q(uod) via de porta s(an)c(t)i angeli a porta her- 55
miniorum q(ue) est ultra crucem s(an)c(t)i angeli, usq(ue) ad pontem
flumis cayne, aptetur, imbricetur, et aptari et imbricari
debeat p(er) ho(m)i(n)es Comitat(us) porte s(an)c(t)i angeli, ad modu(m) et equali-
tate(m) aliar(um) stratar(um) regaliu(m) Comitat(us) p(er)usii. Et iudex s(upe)r
viis co(mmun)is p(er)usii sub pena. C. libr. d. teneatur et debeat ipa(m)
aptari et imbricari facere, ad dictum modu(m) aliar(um) stratar(um)
regaliu(m) p(er) totu(m) t(em)p(u)s sui officii. Et hoc capitulum fuit conditu(m)
i(n) millo. ccc viiii. Ind. vii. die penult(imo) Octobr(is).

[O]Rdinam(us), q(uod) d(omi)n(u)s Capitan(eus) teneatur et 56
debeat, p(er) suu(m) not(arium) s(ibi) facere apodissas de expensis et
q(uan)titatib(us) infrasc(ri)ptis, p(er)sonis infrasc(ri)ptis, no(n) obstante q(uod)
sit ultimo mense sui regiminis. et ipsas apodissas ei not(arius)
teneatur et debeat scribere, et in publica(m) forma(m) redigere, et i(n) libris
apodissar(um) scribere. no(n) obstante q(uod) ipse liber apodissar(um)
sit redditus. et no(n) obstante capitulo statuti q(uo)d loquit(ur), q(uod) ca-
pitaneus ultimo mense sui regiminis no(n) possit facere apo-
dissa(s). et no(n) obstante aliqua alia Reformatione, ordina-
mento, vel statuto q(uo)d i(n) c(ontra)riu(m) loqueret(ur). Et intelligatur p(re)sens
statutu(m) put iacet, et nulla(m) int(er)pretatione(m) recipiat. Et
q(uod) Anglutius Guelfutii not(arius) Co(mmun)is ad ipsas apodissas re-
gistrandas et cassandas ordinat(us), teneatur et debeat
dictas apodissas ponere in libro aliar(um) apodissar(um). no(n) ob-
stante q(uod) dicte apodisse fiant et sint f(a)c(t)e ultimo mense
regiminis Capit(anei). Et si Capitan(eus) dictas apodissas fieri non
fecerit, puniatur in. L. libris d. Videlicet
¶ Fidantie bonio(...) sup(er)stiti op(er)is ecclesie nove s(an)c(t)i herccu-
lani fiat apodissa p(ro) dicto op(er)e fiendo d. CCL. libris den(ariorum).
¶ Item sup(er)stiti q(ui) est vel erit sup(er) constructione ecc(lesi)e s(an)c(t)i Seueri
p(ro) fabrica dicte ecc(lesi)e d(e) trecentis quinquaginta libr. d.
¶ Item Nino recabn(...) priori de colle p(ro) ... fienda
in Campania de ... libris denarior(um).
¶ Item sup(er)stiti q(ui) est vel erit sup(er) constructione domor(um) fiendar(um)
p(ro) bladis Co(mmun)is reponendis de trecentis libris. d.
¶ Item Marcolo scalay et vannolo symonelli p(ro) reparatione
stratar(um) porte solis de Centu(m) nonaginta libris. d.

Itē p reparatōe stratar portē scē susanne, Vanolo dni
Jacobi et Munaldolo uenerij. de Centū uiginti libris den.
Itē vegnatolo nicoli et Massino thomasii p reparatōe
stratar porte scī petri. d. Centū uiginti libris d.
Itē p reparatōe stratar porte heburnee, Massolo boni
tempi quinquaginta libris d.
Item Bertolo sensoli p uno vexillo seu confalono qui
uult p plenū, que portauit Capitaneus militū. de
Centū libris et viiij soldis.
Item Martino flo[...] p Matonato fiendo i pede
platee i loco ubi stetit fons. d. viginti quinque libris. d.
Que quantitates pecuniarum dentur et soluant supdictis
p Massariū Cois pusij, de pecunia deuenta i ipsm Coe
ex transactione Quingentorum Florenorum solutorum Coi
pusij p Coe Castri Gualdi. Et hoc caplum fuit co
ditū i Millo Trecento nono. Indictione vij. die pe
nult. Octobr. ab ipa die inantea ualiturū. 1309

57 Olim et ordinam, q nullus qui sit ul erit i fu
turū potes, ul Rector, aut dns, Castri plebis
Ciuit. Nucerie, Castri Gualdi Castri Cannarie,
ul Castri Castellionis clusini, possit ee prior arti
um Ciuit. pusij. durante eidem dcto officio alicui
dcorum terrar. ul in dco prioratus officio eligi ul assu
mi. Et si eligetur, electo ipo iure sit nulla. et alius
confestim eligi debeat loco sui. Et si electus offici
um et electionem de se factam subscipet, ul acceptauerit puniatur
p Potestatē, ul Capitm, i Centū libris. d. Et
hoc caplum fuit conditū i Millo trecento nono
Ind. vij. die penult. Octobr. ab ipa die inantea
ualiturū.

58 Quoniā sm iura de duobus malis illud eligitur
quod est minus. ppterea ut nefandi sodomitici
sceleris de Ciuitate pusij materia deleatur. pre
senti Caplo duximus statuendū, aliquo alio capo
pcedenti ul sequenti no obstante, q licitū sit cui
libet meretrici morari et stare, a muris Cibtino
rum Ciuit. extra i quibuscumque burgis seu suburgis
Ciuit. pusij sine pena. nec ppter hoc possint acu
sari nec puniri. nec illi qui eis domos locarent
ad morandū. Dū mō no stent nec stare possint
iuxta aliquā ecclesiam seu aliqd Monastium fratrum ul do
minar monialium p .L. passus ad passū Cois
pusij. nec iuxta aliquam aliam ecclesiam ad .xxv. passus.
ita q quilibet passus sit quinque pedū. sub pena
.L. librar d.

59 Vicumque habuit i aliquo Consilio breue alique
officialem eligendi, ul eidem sors uenerit
aliquē eligendi officialē ul potestatem loci alicuius,
ul Rectorē. dicimus et ordinam, q antequam eligat iu
ret ad sca dei euangelia, et iurare debeat et tene
atur ipam electionem facere bona fide sine fraude. et
absque aliqua pecunia siue pretio. Et si receptus fuit
talis qui debet eligere aliquē officialē, eligere ut

elegisse pretio ul pecunia, condepnetur p potestatem ul Ca
pitaneū in Centū libris. d. Et contra eos debeant
et teneantur potestas et Capitaneus procedere p Inquisitionem
publicā ul secretā sine pmotore et cum pmotore. 1309
Et hoc Caplum fuit conditū i Millo. CCC. nono. Ind.
vij. die penult. Octobr. ab ipa die inantea ualiturū.

60 Statuim et ord. q omes elymosine scripte manu
fris pauli burgoli not de ordine fratrum penitentie
p Coe pusij dentur et solui debeant p Massarium Cois pusij
visa solum apodissa dcti fris pauli, nec requiratur ad hoc
aliqua alia apodissa not Prior et not Capitanei. Sed
tm sufficiat apodissa dcti fris pauli. Et Angelus [...]
Guelfutij not Cois ad apodissas registrandas et
cassandas ordinatus teneatur et debeat auctoritate presentis
statuti ponere et registrare inter alias apodissas Cois
pusij, omes apodissas elymosinar q scripte apparebunt
manu dcti fris pauli. no obstante q ipse apodisse
scripte no essent manu not Prior et not Capitanei 1309
nec obstante aliquo Statuto qd i contrarium loquitur.
Et hoc Capm fuit conditū i dcto Millo Ind. et die.

61 Statuim et ord. q omia pdca capla ponantur et
scribi debeant et possint p Franciscū barth.
not i Statuto et uolumine Statutor qd est pe
nes priores artiū. Et p Thomā not Refor
mationum i statuto et uolumine statutor qd est
penes dnm Capitm. Et p ser Masseum Andree
not dnor Prior i statuto et uolumine Statutor
qd est penes dnm Potestatem. Et idem potestas
et Capitm et priores ad petitionem dcor notarior
et cuilibet eor teneantur dare dca statuta et
dari facere p dctis additionibus scribendis. Et habeat
quilibet eor p suo salario. C. s. d. Et hoc ca
plum fuit conditū i Millo CCC nono. Ind. vij.
die penult. Octobr. ab ipa die inantea ualiturū.
1309

Dupplicat 7o 1/2 I (57) 132 219

Incipit septimū caplm qd loq̃r de auct̃ et uigore statuti ipīi et de quib;dā caplīs de nouo cōditis et quib;dā aliis ex̄ ordinatis negotiis re
1 qd potās ⁊ cap̄ ⁊ eoꝝ iudicas ⁊ nōt iuret cū uenerit ad regim̄ ꝑusiñ ad statutū clausū.

Septime partis ⁊ ultime huⁱ statuti principio [illegible] officialium primitus assumentes [illegible] Quod potās ⁊ capit cōis ꝑusij ⁊ [illegible] ⁊ sotij ⁊ notarij teneant̃ iurare [illegible] qui uenerit ad regim̄ ꝑusinū ad statutū clausum ⁊ atēdere ⁊ obseruare ⁊ obseruari facere omīa statuta ipīi in p̄senti uolumine sc̄pta sine aliqua diminutiōe uīx suū posse oī dolo fraude ⁊ malitia remotis ⁊ etiā reformatiōes cōsilioꝝ ppl̄ ⁊ rectoꝝ · fc̄as ⁊ faciendas ⁊ ⁊ hoc caplm fuit cōrectū ⁊ ī ipo pōitum fc̄is ⁊ faciendas

1304 In .MCCCiiij. indictiōe sa. ℞ d aptatiōe cluse d riuo q̄ ē iux̄ eccl̄a; sc̄ā Quiri ca

2 Capitaneus tn̄at facẽ reaptari expēsis cōis ꝑusij clusam de riuo q̄ ē iux̄ rem eclesie sc̄ā qria quia destructa est ita quod hoīes ꝑ uiam trāsire nō possunt ⁊ si cito nō reaptat̃ quia ꝯtinuo destruunt̃ maioꝝ expēsaꝝ opus ad reaedificatiōem ⁊ refectiōem ipius fuit oportunū ¶ precipim⁹ insup q aqua dc̄i riui mictat̃ ꝑ uineam bruscoli ⁊ fratris

II Ita q nullū possit prestare preiuditiū. uīē cōis Et ad p̄dc̄a fieri facienda eligat̃ unⁱ bonus homo ⁊ unⁱ notarius ⁊ predicta fieri debeāt expēsis illoꝝ quib; spectat utilitas ⁊ ea que cōtinet̃ ī isto ultimo c fuerūt ꝯdita. Sub

1286 anno dn̄i .MCCLXXXvj. indictiōe .xiiij. Quod iudex comunis ꝑusij Sup uijs teneat̃ ⁊ debeat expēsis cōis ꝑusij facẽ fieri [illegible] pōte infossato iux̄ eclesiam sc̄ā quiricā in uia qua itur ad castrū. plebis iux̄ rem dc̄e eclesie ⁊ abeo q incipit q iudex cōis ꝑusij sup uijs ⁊c̄ fuit

1308 additū In .MCCCviij. Die secūdo octubris.

3 ℞ Qualit̃ iux̄ puteos ⁊ cisternas nō fiant necc̄ia ul̄ uersatoria

Nemini sit licitū in suo tereno ul̄ alterius facere aliq necessariū ul̄ uersatoriū ul̄ aliquā turpitudinē [illegible] ul̄ proicẽ ul̄ habẽ ul̄ retinẽ iux̄ aliquē puteū ul̄ cisternā cū ꝑt necessarium ul̄ uersatoriū
III aqua deuastari p̄sit ⁊ puteus ul̄ cisterna posset recipere lesiōem. Et siquis ꝯtrafecerit teneat̃ soluẽ pene nōie p̄ uice qualibet .x. libr. Et nichilomin⁹ necessarium ul̄ uersatoriū ul̄ turpitudinē tollere debeat ⁊ etiā

4 remouẽ. ℞ q nēo debeat capẽ colūbas alterius

Nullus audeat ul̄ presumat capẽ ul̄ capi facẽ ul̄ offendẽ ul̄ offendi facẽ ī ciuitate ul̄ cōitatu ꝑusij ali
IIII [illegible] colūbas domesticas ul̄ alias aliqⁱ. Et Siquis ꝯtrafecerit soluat cōi ꝑusij p qualibet colūba .x. s̄. d. Et de hoc s. fiat ꝯptōe ⁊ offensiōe colūbaꝝ [illegible] colūbe fuerit sue credat̃ tantū sacramento illⁱ cuⁱ fuisse
nt ul̄ fuerit colūbe. Ita q nō oportuit eū probare aliē ꝑ testes q dc̄e colūbe fuisset ul̄ fuerit sue nisi

tantū suo sacramento. Saluo q pro uno sacramento nō possit aliquis ꝯdēpnari ultra quātitate .x. s̄. d ¶ Sit tamē licitū cuilibet capẽ colūbas saluaticas ⁊ caparellas sine pena. Et caplm sicut iacet fuit cōrectū ⁊ mutatū. Sub annis dn̄i .MCCLXXX. indictiōe tertia ¶ 1280 preterea uolum⁹ q nō sit licitū alicui persone aucupari ad palūbas seu colūbas cū ꝑgellis lendice nec ad beuerātoriū. Et qui ꝯtrafecerit puniat̃ pro uice qualibet .ī. c. s̄. den̄. Et quilibet possit ēē accusator. Et credatur suo sacramento et teneat̃ ei credentia. Et medietas bānni sit cōis ⁊ alia medietas sit accusatoris ¶ Et insup nullus debeāt aucupari nec capere aliquā colūbam ad pagellas nec ad roclum nec ad aliquod aliud ingeniū ul̄ edifitiū exceptis colūbis caparellis et ghyandaijs ⁊ qui ꝯtrafecerit puniat̃ ⁊ soluat nōie pene cōi ꝑusij pro qualibet colūba .xx. s̄. d. Et quilibet possit ēē accusator ⁊ credat̃ sacramento accusatoris ⁊ illⁱ cuⁱ sūt ⁊ erūt colūbe ⁊ sue familie ⁊ etiā suo laboratori et teneat̃ credentia ⁊ medietas bānni sit ⁊ ēē debeāt cōis perusij ⁊ alia medietas sit accusatoris ⁊ preterea oīa que ꝯtinet̃ ī hijs trib; s̄. abeo qui incipit preterea ⁊c̄. s̄. fuerūt ꝯdita ī .MCCLXXXviij. indictiōe 1299 .xij. Die .xxj. julij. Addita die antea ualitura. Et uolum⁹ q nō sit licitū alicui persone aucupari ad aiolum nec ad areas. Et qui ꝯtrafecerit puniat̃ pro uice qualibet ī .c. s̄. dn̄. ⁊ quilibet possit ēē accusator ⁊ credat̃ sacramento accusatoris ⁊ teneat̃ ei credentia. ⁊ medietate bānni sit cōis alia medietas sit accusatoris. ¶ preterea uolum⁹ quod nemo uendat ī uendẽ p̄sumat aliquā colūbam de p̄dc̄is que inhibẽtur capi ul̄ offendi ut supra dicit̃ ꝯtrafaciẽs tū picarellis q̄ aliis quācq; puniat̃ pro qualibet colūba ī .x. s̄. dn̄. ⁊ quilibet sit accusator ⁊ hẽt ⁊ credat̃ sacramento accusatoris ⁊ hāt medietatẽ bānni Et hijs .s. fuit 1301 ꝯditus ī .MCCCj. indict̃. xiiij.

℞ Qualit̃ statuta ⁊ ordinamēta fc̄ā ꝑ comitatẽses d nō uēdēdo litam̄ perusiñ sit cassa ⁊ d pēā illoꝝ q ꝯtrafecerit. 5

V Statuim⁹ q nullū castrū ul̄ uilla comitat̃ perusij possit ul̄ debeat facẽ ul̄ ordinare aliq statutum ul̄ ordinatū int̃ se ul̄ alio modo palam ul̄ secrete de nō uendendo litam̄ ciuib; perusinis ⁊ si fiacet ul̄ fecisset nō ualeāt ullo modo ⁊ pro casso et irrito penitus habeat̃ Et quodlibet castrū ⁊ uilla tale statutū ul̄ ordinamētū hñs ipm cassare debeant ⁊ penitus abolere Et si castrū ꝯtrafecerit puniat̃ ī .xxv. libr. pro qualibet uice ⁊ si aliquis p̄or ul̄ baylitor ul̄ Syndicus ꝯtradixerit debeāt soluere .x. libr. dn̄. Et sit licitū unicuiq; comitatensi uendẽ litam̄ cuicuīq; uolūt sine pena et quilibet emēs ualeat sicut desiu processit uolūtate ī cōitatu ⁊ alibi ī cīq; Et de p̄dc̄is quilibet ua

57

lecit accusare et medietas banni habeat accusator et accusatoris credi debeat iuramento. Et potestas et capitaneus predictus quilibet in mense semel de die sabbati publicari bannum faciant ut sit omnibus manifestum et excusatio minime pretendatur.

R. Qualiter villa Cateriani sit una villa sancte Marie in Vinci cineretis et de quibusdam aliis.

V Villa Caterani et villa sancte Marie residentis pro una villa et una universitate fiant debeant omnes et singulas factiones. Iubemus insuper statuentes quod si qua villa est in comitatu Perusii vel districtu que sit .x. focularium et ab inde infra ipsa villa et homines debeant se adunare cum castro seu villa cum magis est propinqua. Et predicta villa seu castrum ipsos recipere debeant et teneantur. Et incontinenti syndicus castri vel ville cum quo vel cum qua aliqua dictarum villarum se adunaverit debeant comparere coram massario comunis et debeant facere scribi nomina omnium focularium additorum. Ita quod collectas et datias et alias factiones solvere et facere teneantur pro se et aliis focularibus additis et massarius comunis nomina illorum qui se adunaverint cum aliquo castro vel villa debeant et faciant elevari de libro focularium ubi ante ipsorum adunationem erant scripti et ea que continentur in isto ultimo fuerunt condita. Sub anno domini M.CC.lxxxv. indictione xiii.

R. Quod pacta et conventiones facta inter homines castri Fracte sint rata et firma et de quibusdam aliis.

1285

VI Decernimus et ordinamus quod omnia pacta et conventiones hactenus facta inter homines castri Fracte filiorum Uberti et scripta manu Vençaoli notarii sint firma et rata et potestas et capitaneus faciant ipsa observari et executioni teneantur mandare de iure et facto vel alter eorum ad petitionem syndici ipsius castri cum ipsa pacta et conventiones fuerint facta et celebrata ad bonum et pacificum statum civitatis et comunis Perusii et ipsius castri et hoc locum habeant in tempore preterito et futuro. Et hoc capitulum fuit conditum sub anno domini M.CC.lxxxi. indictione viiii.

1281

Preterea iubemus firmiter statuentes quod omnes homines de populo perusino possint emere domos in quolibet castro comitatus et districtus Perusii et cuilibet de dictis castris sit licitum posse vendere non obstante aliquo ordinamento seu obligatione facta inter eos dum modo non liceat alicui vendere vel quo vis alio titulo dare domum vel casalinum nec terrenum alicui forensi in aliquo castro comitatus vel districtus Perusii et si facerent non valeant ullo modo et hoc fuit conditum in M.CC.lxxxv.

R. De taberna facienda in castro Columelle.

1285

VII Cum per villam Columelle noviter multi transeant viatores qui sepe et sepius indigent victualibus et hospitiis volumus statuentes quod in dicto castro ordinetur unum hospitium vel taberna in qua possint hospitari viatores et libere comedere prout decet. Et per capitulum compellatur syndicus hominum predictorum ad faciendum fieri et ordinari predicta per totum mensem Ianuarii eorum expensis et hoc capitulum fuit conditum sub anno domini M.CC.lxxxi. indictione viiii. 1281

R. Qualiter pilastre et temum castri Grifonis debeant refici et reaptari.

Cum temum et pilastre castri Grifonis sint devastate et temum debeant refici et reaptari per homines huius castri constate et murari et reponi in loco ubi actenus fuerunt dicta temum et pilastre de bonis lapidibus calce et arena viii pedibus palatum ita quod curia dicti castri a specialibus discernatur. Et capitaneus in principio sui regiminis per totum mensem Ianuarii predicta facere vel fieri facere teneatur quod si facere neglexerit .c. libras de suo salario comuni Perusii solvere teneatur et hoc capitulum fuit conditum in anno domini M.CC.lxxxi. indictione viiii. VIII

1281

R. Qualiter homines habitantes in castro Mansciani omnes sint sub uno sindico et istrin venditionis factam coram comitibus sit ratum et firmum.

Ad honorem comunis Perusii et hominum et universitatis castri Mansciani et ad honorem et statum comunis Perusii manutenendum ac etiam conservandum. Statuimus cum Benardinus quondam domini Raynerii Bulgarelli dominus Ugolinus Nardus et Nere filii et heredes quondam Bulgarutii domini Raynerii supradicti vendiderint universam iurisdictionem quam haberent in universitate castri Mansciani et singulis hominibus ipsius castri et curie et districtus syndico comunis Perusii et pro ipso comuni recipienti et pedagium mauris et terre in et silvaticum et electionem potestatibus syndicis vel alterius offitialis eligendi et ius quod habent imponendi ibi tenendi et omnem aliam iurisdictionem quam habebant in universitate dicti castri et singulis hominibus eiusdem intelligendo et reddendo tum tamen curia qua criminalia inter eos per quinque milibus librarum bonorum denariorum ut de dicta venditione constat instrumento instructo scripto manu Michaelis Iohannis notarii de quibus dictum est eis plenarie satisfactum et modo predicti Bernardinus dominus Ugolinus VIIII Nardus et Nere ordinaverint et ordinari fecerint quosdam de dicta universitate esse sub potestate et syndico castri Mansciani nec collectas et datias et alias factiones facere cum aliis hominibus dicti castri Mansciani per comuni Perusii in modo fecerunt hominibus dicti castri Mansciani et syndico eorumdem lite et controversia de predictis et sic faciendo venerunt contra formam pactorum inter predictos instructo venditionis facte syndico supradicto non in modicam iniuriam et lesionem comunis Perusii et hominum dicti castri presentis capituli sanctione duximus statuendum quod omnes homines habitantes in castro Mansciani eiusque curie et districtu exceptis predictis dominis et aliis qui prohibentur per capitulum constituti populi vel comunis Perusii stent et respondeant sub uno syndico et potestate qui eligetur per maiorem partem ipsorum hominum universitatis castri supradicti nominati vel per comune Perusii aut qui est electus et omnes

7° L

58

II

133 213

alias fictiones fecerit cum eisdem tanquam fecerint alij homines ali
cuius universitatis plebis districtus et quod omnes venientes contra for
mam pactorum predictorum in instrumento venditionis facte Syndico sup
dicto pro comuni plebis vel contra aliquod predictorum teneantur ad penam que in
dicto instrumento manu dicti Michaelis notarii scripto plenarie conti
netur. Et quod nullus intret vel dampnum det in silva que vo
catur silva bassa nec quis intret dictum terrenum sine expressa
licentia emptoris dicte silve vel illorum quibus a dicto emptore
ius fuerit reddita et concessa ad penam que in instituto
capitulis comunis vel plebis continetur. Et quod potestas et capitaneus qui
nunc sunt et erunt pro tempore et eorum judices et offitiales et
singuli offitiales comunis plebis teneantur predicta omnia que in hoc ca
pitulo continentur ac quod dictam venditionem et omnia que dicta ex
tiz et in instrumento strumento scripto manu Michaelis dicti notarii conti
nentur observare et observari facere et rata firma perpetuo habe
re et firmiter et facere et non contravenire nec facere modo aliquo sine
causa vel exceptione que posset per aliquem in contrarium obicia non
obstante. Capitulo quod loquitur quod potestas et capitaneus et iudices
et offitiales comunis plebis parti vel partibus petentibus suis ex
pensis dare debeant sapientem et aliquo alio capitulo facto
plebi quam comunis plebis non obstante. Et hoc capitulum sit
precisum in qualibet parte sui quod non possit mutari corrigi in
terpretationem recipere per consilium vel arenga nec contra dictum
capitulum fieri modo aliquo sine causa et ponatur de statuto
in statuti et ipsum volunt firmiter observari aliquo capitulo
non obstante. Et potestas et capitaneus a predicta et quilibet predictorum fu
erit negligentes quilibet eorum de suo salario pene no
mine comuni plebis. C. libras den. solvere teneantur. Et hoc ca
pitulum fuit conditum. Sub anno domini M CCLXXXI indic
tione viiij. R. Qualiter potestas et capitaneus possit inquirere contra
homines de marsciano et eos punire.

P Otestas et capitaneus qui nunc sunt et quilibet ipsorum vel
Syndicus qui est vel erit pro comuni plebis in castro
marsciani possint inquirere contra homines de marsciano et ipsorum
potestas et capitaneus punire de maleficiis factis et que fierent in futu
rum per ipsos homines de marsciano vel aliquem ipsorum et omnes pro
X cessus facti et que fierent contra predictos homines de marsciano occa
sione predicta vel per ipsos dominos potestas et capitaneus et Syndicum vel al
terum ipsorum et omnes alij processus occasione maleficiorum facti
et que in futurum fierent per predictos potestas et capitaneus et eorum fami
lias vel alterum ipsorum intelligantur iure et legitime facti et
valeant ex nunc et hoc capitulum fuit conditum. Sub M
CCLXXXI. indictione R. Qualiter dominus paulus archangli
dominus benvenuto nova lancia et quidam alij fuit sindici fratrum mi
norum.

P Resenti decreto statuimus et diximus ordinandum
quod presentis auctoritate statuti. dominus paulus angeli.
Ceccolus bonavetture Parabontius Johannis. Ange
lus Symbaldi benencase. Bernardolus et Ceccolus fra
tres eius. Lapus bonavetture aqualis. Lellus nepos eius
Bernardolus de casagla. Salasse Cole bonosignori
Cola jannis domine penene. Giovanni Raputij de flo
rentia. Baldolus Arlettutij Iddi et Andrutius jacobi
de monte alaito et quilibet eorum in solidum ita quod non sit me
lior conditio occupantis et quod per unum vel plures ex eis in
choata fuerint per alium vel alios possint perfici et finiri intel
ligantur esse et sint Syndici et procuratores et administra
tores legitimi in omnibus singulis causis litibus et questionibus
atque negotiis que moveri agitari vel exerceri possunt
vel in futurum poterunt de bonis et super bonis rebus ac juri
bus relictis donatis vel alio modo licito concessis et que in
futurum relinqui donari vel alio licito modo concedi conti
gerit fratribus minoribus eorumque ecclesiis sive locis in Civi
tate plebis vel comitatu et territorio eius sitis. Et habent ipsi XI
et quilibet eorum singulariter in solidum auctoritate huius
modi hanc potestatem plenariam et liberum ac generale mandatum
sibi presentis legis auctoritate collatum omnes causas lites
et questiones omniaque negotia que ex predictis bonis vel eorum occa
sione moveri vel agitari possunt vel in futurum poterunt libere
in iudicio prosequendi ac quod extra iuditium ab motis quibuslibet
exceptionum obstaculis exercendi ita quod de bonis et pro
bonis et rebus ac iuribus supradictis et ipsorum bonorum et rerum occa
sione possint agere excipere recipere replicare litem contestari ubi
litis contestatio exigitur iuramentum de calupnia et de veri
tate dicenda in litem et quodlibet aliud facere et prestare jus
jurandum deferre et omnia et singula tam ecclesiasticis quam in secu
laribus juditiis et tam coram ordinariis quam coram delega
tis iudicibus et etiam arbitris facere ac libere exercere que in iudi
tiis requirantur possint et ipsi et quilibet ipsorum ipsa bona et
res et iura et actiones libere administrare disponere vendere
permutare et aliter prout eis vel alteri eorum utile visum
fuerit alienare et de ipsis transigere et pacisci precium que et res
alias ipsis fratribus vel eorum locis relictas vel alio modo
concessas exigere ipsorumque solutionem recipere et de ipsis finem
et refutationem ac quietationem facere ipsisque receptas in
eas omnes cautiones quas utiles fore crediderint possint et alios
Syndicos et administratores unum vel plures creare ac
substituere loco sui ad expediendum et exercendum omnia et sin
gula supradicta. Et ipsi predicti et cuilibet predicti et omnibus alijs que
predicta vel aliquod predictorum contingere viderentur et in hijs sine quibus
predicta omnia et singula commode expediri non posset habent
ex vigore huius statuti liberum et generale mandatum sufficiat
et spetiale ubi requiritur spetiale et omnibus et singulis
supradictis pro generalis legitimam. omniaque que egerint gesserint
vel exercuerint in iuditio vel extra plene valeant et tanquam

gesta a psonis legitimam administrationem hntib; obseruetur.
Statuimus insup q qt psens madatu q psonas q procur
Syndicor q alior quos i eor locu otigerit ordinari nul
la exceptio possit obici ul obponi nec allegatio aliqua
iuris ul facti fieri ul ppom p q psati Syndici q admini
stratores ul alt ipor apotor ul alicui eor prosecutione
ac executio excludat ul p qua psens madatu posset i
fringi ul ei aliquatenus derogari nec audiat aliquis
qui talem allegationem facet ul exceptionem huiusmodi
obicere nitet. Set ea reiecta protinus p pot q Capit
eorque iudices q ceteros offitiales Cois pus coraz
quo ul quib; litigatu aget sup principali cau q negotio
procedat adhybitis iuris remediys qt eos qui ipo
decreto existent otumaces pro ut ipi ius dicenti uid
bit expedire. ¶ Sit pterea psati Syndici q admini
stratores inelogiste beneficio hui legis ut nuquam
sui offitij gestus q iudicio ul ext gessit ul obmisit
teneat reddere rationem. Sz ppetuo ipi eorq; hredes et
bona sit ab onore rationis reddende exempti liberi q imu
mereus. Duret si quidem psens offitiu q madatu quo
usque ipm p gnale osiliu Ciuitatis pus no otige
rit reuocari. Reuocatio uo p ipm osiliu fieri possit
tm ipsoris oium q aliquib; eor. Et adsuaedu oia
et singula pdca inuiolabilit obseruari. potestate et ca
pitaneus iudices ceterosq; offitiales Cois pdca ab
stringi uolumus Sub uinculo iuramenti q tpe suscep
ti offitij psiterut. Et hoc caplm singulis annis q
bus statuta Cois pus otingent renouari de statu
to istitutu ponat pro pptuo statuto Cois pus obs
uet equm qppe censuim tanq Coue comodu prose
quentes causis q negotijs sup pdcis fauorabiliter
assiste ac salubrit ipor expeditioni fidelium psonar
ministerio prouidere. Na cas q negotia antedca ad
ius pucu cutilitate q Coue ptine ognoscimus q
eor expeditionib; isistendo ppys. Cois pus omo
dis isiste credimus q ppaua erde Cois cam nos pro
sequi reputamus Et hoc capitulu fuit oditu i m
cclxxxj. indict. Conij. Re q arbores posit q pla
tate i flumie tiberis iux pote nouu sit cois.
1281 12 Volumus q oes Arbores posite i flumine tiberis
iuxta pote nouu edificatu ppe diruti debe
ant pmane q osiste sep pro Coui i subsidiu ipi
us pontis nec aliqua priuata psona icidere audeat ul
XII appropiare q arbor q ponet deinceps p Coue inte
rritorio alicui ille i cui territorio ponet hre debeat
medietate Et pdca intelligat de illis arborib;
q posite sut q ponet i osuatione potis pdci. Et pre
terea deputent aliqui hoies de burgo pontis pdci et de
torsciano qui pdcas arbores custodiat q habeat curam
sup pdcis arborib; q acusent otrafacientes q hoc capitulu
fuit oditu Sub Ann dni. mcclxxxj. Indict. viij. 1281
Preterea uolumus firmiter statuentes q quicuq; icideit
de arborib; pdcis puniat pro qualibet uice i x. libr.
dn. q custodes electi ul eligendi debeat custodire et
denuptiare otrafacientes q si quis eis minaret occasione
dce custodie puniat pro uice qualibet i xxv. libr. dn.
et de otepnationib; que fient occasione pdca ul aliqua
earudem. Syndici cois pus ogtor hale no ualeat ul
lo modo q Capit teneat i pilastru face omes terras
quas cois ht ibidem ita ut res Cois areb; spetialiu psonar
dcernat q ea que otinet i isto ultimo s fuerut odita Sub
mcclxxxv. Indict. xiij. Re q null icidat arbores exi 1285 13
stentes iux pote nouu ser sit cois perusij.
Cum multe Arbores sit platate i cursu tiberis ad
pote nouu de otrata dirute q ad huc plures arbores
ibi pro Coui pus sit platate. Dicimus q ordinamus q oes
Arbores platate ac q ille que i futuru platabut i cursu ti
beris ad dcm pote nouu sit q ee debeat Cois q nulla psona
spetialis possit appropiare sibi dcas arbores et q nullus
ipas Arbores icidere audeat ad pena x. libr. pro uice qua XIII
libet q q ordinet. iiij. custodes de hoib; de torsciano q
custodire debeat arbores supradcas q uolumus q q Capit
oimode teneat face platari arbores iuxta dcm pote de
mense februarij q martij pro sustentatione dci potis i oib;
locis q modis quib; ibi ee noscit oportunu. hic aut s
fcus fuit i Ann dni. mcclxxxvj. Indict. xiiij. Re q castru 1286 14
castru motis fontegiani obeat fi q per copleri.
Dicimus q ordinamus q Castru motis fontegiani q est
iux lacu q est iceptu illud est ad fuaedu debeat fi
eri q ppleri p hoies ipius castri ita tam q hoies Comitat
porte sce susanne munire debeat q murum face teneat i
muro dci castri paltitudine q longitudine i quantitate
c xxx. passum muri residuu uo fiat p hoies ipius castri
i hunc modu uidelicet q q muret q fiat expens houz dci XIIII
castri due alie usq; ad aq lacus sic erit ale Castilionis
clusini q p illud directu usus castru castileonis clus s
Anno px uenturo una ex ipis alis q alia postea sequenti anno q
debeat eas face p libra Et si pdci no fecerit ut dcm
est soluat coui pus pene noie. cc. libr. dn. Et uiu pena
si pdci no fecerit capit exige alris debeat pro coui.
et nichilhominus face teneneat q debeat proficere dcu
castru q munire ubi remasit admunendu. Et pdca
oia q singula fuaeda cogat p ipm capit oes hoies
habentes domos seu cassalina i dco castro ad pficiendu.

totū murū dcī castri ⁊ alias ut sup̄ dcm̄ est ⁊ ad p̄dcā
fieri faciēda eligat᷑ unus sup̄stās ⁊ unus notari᷑ per
Capit ⁊ p̄ores artiū. ⁊ dc̄us sup̄stās hāt ⁊ habē debe
at pro suo salario a coīi ⁊ hōib; dcī castri Motis fote
giani. xvi. libr̄. dn. ⁊ dc̄us not. x. libr̄. Et dcī offitia
les dc̄m salariū hr̄e nō debeāt nisi ope ɔpleto ⁊ p̄s̄es
Capit dc̄m opus īapi faciat ut dc̄m est suo tp̄re
et potestas ⁊ Capit uentūi pro anno p̄x subsequēti
teneant᷑ dc̄m opus facē pɔplēi ⁊ offitiales ad hoc ele
ctos firmos hr̄e Et si p̄dcā pōt ⁊ Capit facē neglexe
rīt p̄dat quilibet eoꝝ de suo salario. cc. libr̄. dn. et il
lud bānū ꝙ supstās. coīs pōitus sup dcō ope fieri fa
ciēdo īposuīt. Syndico ⁊ Syndicas castroꝝ ⁊ villaꝝ
pōte scē susanne ⁊ hōib; dcī castri seu habētib; domos
ul̄ cassalina īeodē pro sup̄dcō ope fiēi faciēdo ualeat
et teneat ⁊ robur hāt firmitatis tā ꝙ īpōitū ⁊ p̄ceptū
eēt eis ul̄ alicui eoꝝ p potestatē ⁊ Capit ul̄ aliq eoꝝ
et dc̄m bāpnū dcā pōt ⁊ Capit eī auferre teneant᷑. Et
si Syndici castroꝝ ⁊ villaꝝ pōte sup̄dcē nō uīnt ad ac
cipiēdū p̄ite de dcō muro eis ɔtingētē ad faciēdū po
stquā requisiti fuerīt duab; uicib; p baylitores coīs
et ipās p̄ites nō cottumaueīt. ī. t̄minū eis datū a.
sup̄stite dcī operis ul̄ nō īcepīt facē dc̄us sup̄stās po
ssit ⁊ debeāt ipās p̄ites coptumare cū uoluīt sine
malitia ⁊ pōt ⁊ Capit teneāt᷑ p̄ase hōib; castri ⁊ ville
cui᷑ fuerīt p̄ites cottumate facē solui q̄ntitatē pecu
nie promissaꝝ cottumatorib; a dcō sup̄stite ad pēt
dcī sup̄stitis ul̄ cottumatoris dcī. p̄senti. Caplo aliq
statuto coīs ul̄ ppli nō obstāte loquēti de aliquo o
pere alicui᷑ Castri coīs pus ⁊ ɔamme faciēdo qn
dc̄m opus castri p̄fati fieri debeāt executiōi mādarī
1285 et mutatū. Sub. ann. dn̄i. M cc lxxxv. indictꝫ. xiij.

R̄ꝫ d̄ forma faciēda ī plāo meriē ⁊ sā mariani.

15 Cum terenū de plano meriti ⁊ de plano sā ma
riani īpediat᷑ aqua ita ꝙ ɔmode laborari nō pōt.
Diani᷑ ⁊ ordinam᷑ ꝙ expēsis hoīum habētū t̄renū
īdcō plano fiat una forma ī ipō plano ampla. viij.
pedib; ⁊ iiij. pedib; cava seu cupa ⁊ īcipiat īpede t̄reni
bartuty p̄uenȝini ⁊ uadat p directū plagū ⁊ exe
XV at ī caynā nouū. dū modo nō p̄stet p̄iudiciū alicui
molēdino adq; faciēda eligat᷑ p coīe pus unus sup
stās cū uno nōt ⁊ hāt quilib; eoꝝ pro suo salario a
p̄dcīs hōib;. c. s̄. dn. ⁊ Capit uēturus nūc uolo iu
rīmti p̄ase p̄dcā fieri facē teneat᷑ ⁊ debeāt. Saluo si
erīt de uolūtate hoīuꝫ deadtata ⁊ ad p̄dcā ⁊ p̄dcīs fa
ciēdis p̄dcā hoīes se simul ɔgregare **R̄ꝫ ꝙ panicocu**
16 **le ū stēt ī platea afonte inferius.**

Cum panicocule existētes īplatea coīs pus ad uē
dendū panē īpediāt īcōcurrentib; eq̄b; ⁊ trāseū
tib; p plateā. Diamus statuētes ꝙ nulla mulier pa̅ni
cocula ul̄ aliqua uēdēs panē stare debeāt īplatea ul̄
foro coīs pus ad uēdendū panē a fonte de platea ī
ferius exceptis festiuitatib; scē marie de pūgnaculo
et sā filasa ⁊ quolibet die sabbati. Sꝫ stēt ⁊ stare
XVI debeāt a gradib; sā laurēty ad pede canpanilis ul̄ in
platea coīs sup̄ ūsus eclesiā sā laurēty. Et si aliqua
mulier ɔtfecerit soluē debeāt pro uice qualibet. xx. s̄.
et quilibet eē possit accusator ⁊ hāt medietatē bāpni.
Preterea cū ɔtineat᷑ ī statuto coīs ꝙ cū dcē panicocule
ul̄ panicocli panē tenuērit ul̄ habuerīt ad uēdēdū ipꝫ
retinē debeāt cohoptū ⁊ ipē panicocule panē uēdē nō
possēt nisi panis uidēt᷑. Uolum᷑ ꝙ si dcē panicocule te
nuīt ul̄ habuerīt medietatē panū cohoptā ī canni
stro seu uase ibi tenebūt ul̄ habebūt panē ad uen
dēdū ul̄ cū uendēdi sufficiat ab hoc nō ualeāt ɔdep
nari ul̄ grauamē aliq sustinē. Et hoc capitulū ⁊ oīa
que ī eo ɔtinēt᷑ fuerīt mutata ⁊ cōrecta ī ann dn̄i.
M cc lxxxvij. indictꝫ. xv. Die. xiij. Setēbris ⁊ ua 1287
leāt a dcā die ī antea aliquo capitulo nō obstante.

R̄ꝫ d̄ porte faciēdo ī uia que it᷑ ad lacum. 17

Statuim᷑ uolumus ⁊ ordinamus ꝙ potās ⁊ Capit
teneant᷑ p hoīes īfrascptoꝝ Castroꝝ ⁊ comunātia
rū unū pōtem lapideū fiēi facē ī strata pūl. que ue
nit a Ciuitate ⁊ uadit ad lacū sup flumine cayne īter
XVII molēdinū Tiberuty dn̄i andree ⁊ molēdinū dn̄i ia
cobi dn̄i sanicem ad expēsas hoīuꝫ Castroꝝ ⁊ villaꝝ
īfrascptoꝝ put meli᷑ ⁊ utilius fiēi poterit ad trāseū
dū aq̄ dcī flumīs. Et ad p̄dc̄m pōtem faciēdū eli
gat᷑ p maius ɔsiliū Ciuitatis pus unus Sup̄stās
⁊ un᷑ nōt de Ciuitate pus qui p̄dcā fieri faciāt p
totū mēs maij. Et hāt Sup̄stās. c. s̄. dn. ⁊ expēs hō
īum ɔtrate. Et si potās ⁊ Capit fuerīt negligētes
soluat quilibet eoꝝ de suo salario. c. libr̄. castr̄ et
ville q̄ debēt cogi ad p̄dcā sūt ista. Castrū motis
milini. Castrum. hautalle. Castrū corgiam. hoīes
de scō Sanino. Castrū motis sparelli de lacu. hoīes
de insula puluēsi. hoīes de scō filaano. hoīes de ti
saano ⁊ alibi aptet᷑ dcā uia ita ut hoīes cū saumis
et sine saumis ualeāt p eādē comode ptransire. Et
Et hoc capitulū fuit ɔditū Sub ann dn̄i. M cc l
xxxij. indictꝫ. x. **R̄ꝫ d̄ palea ⁊ herba apōtada ī ciuitate.** 18

XVIII Diamus ⁊ ordinam᷑ ꝙ potās ⁊ Capit ɔpellāt᷑ hoīes
comitatus pus. a. v. miliarib; cit᷑ ūsus Ciuitatē
pus ꝙ tp̄r erbaꝝ apportēt qualibet uilla. a. xx so

caland̄ sup̄ .x. saumas lēbe ⁊ .x. saumas paleaꝝ ⁊ .lxx.
fecilarib; infra .v. saumas qualibet septimana qui
debeāt dare saumā p̄o p̄tio ɔgruēti ⁊ hec capitulū fuit
1285 cōrectū ⁊ mutatū. Sub ann̄ dn̄i. M.CC.lxxxv. indict.
xiij. De d̄ domo faciēda ī uilla s̄cā fatucchij.
Dicimus ⁊ ordinam̄ q̄ fiat ⁊ fieri debeat una do
mus ī uilla s̄cā fatuchi expēsis hoīu; dc̄e uille ⁊
uille patiu ad modū quo fieri debēt alie domꝰ possibꝫ
de clusio cū de dc̄a domo maxīa utilitas ɔsequatur
XIX cōi p̃uf ad hoc in dc̄a domo reponat̄ frumētū cōis
q̄ recolligit̄ ī clusio cōis p̃uf. Quod hoc capl̄m fu
1285 it cōrectū ⁊ mutatū. Sub ānn̄ dn̄i. M.CC.lxxxv. ind.
xiij. De q̄ nemo apphēdat aliq̄ possessioē; sīn licētia cūe.
Ut oīs iurgioꝝ materia radicit̄ amputet̄ ⁊ scandala se
dictionu; nequissima euitet̄ p̄ q̄ urbes ciuitates et
oppida sepissime ɔquassāt̄ ⁊ ut auari uenatus alie
na usurpātiū refrenet̄. Dicimus ⁊ ordinam̄ q̄ nul
la p̄ uīe ciuitatis ⁊ districtus seu aliquis alius qui nō
sit p̄ncipalit̄ subiectus ī ciuilib; ⁊ criminalib; iurisdi
ctioni ⁊ cūe. potās ⁊ capit cōis p̃uf ul' alius cuiuscū
que ɔditiōis sit ⁊ loci ⁊ iurisdictiōis audeat ul' p̄sumat
XX apphēdē ul' intrare possessiōem alicui nostre iurisdictiōis
hoīs terraꝝ ⁊ uineaꝝ ⁊ gn̄alit̄ quarūlibet aliaꝝ rerum.
sine iuris ɔgnitiōem s̄cā coꝝā potestate ⁊ capit ul' eoꝝ
offitialib; ⁊ cōis p̃uf ⁊ sine eoꝝ exp̄ssa licētia a p̄dc̄is
dn̄is iure ɔgnita ⁊ obseruata. Et si aliquis ɔtrafecerit ul'
duxit faciendū p̄uniet qualibet .C. libr. Cōi p̃uf sol
uere teneat̄. Et dc̄am possessiōem seu tenutā reddere
et restituē teneat̄ ei cui acepta fuit modo dc̄o ⁊ potās
et capit ⁊ p̄dc̄i offitiales cōis p̃uf faciāt p̄dc̄a fir
miter obseruari ⁊ lesos ī eoꝝ possessiōib; defendē teneat̄
ita q̄ nulla molestia ul' molestia eis fiat tp̄e p̄senti
aliquo ul' futuro. q̄ si facē neglexit .C. libr. dn̄. Cōi
p̃uf de suo salario soluē teneant̄ ⁊ massarius cōis p̃
ul' dc̄am penā teneat̄ eis auffere p̄o cōi. aliquin
si massarius p̄dc̄is neglexit teneat̄ soluē dc̄am penā. Et
fructus dc̄aꝝ rerū īiuriā posse potās ⁊ capit īiuriato
et oīa dāpna ⁊ interesse integralit̄ restaurare faciāt sine
mora q̄ ei p̄dc̄a occasiōe ɔtingerit euenire. Et de p̄dc̄is
et dāpnis ⁊ fructib; ⁊ interesse stet̄ sacramto īiuriati.
Et hēat locū p̄sēs capitulū ī causis ⁊ negotijs oī tē
pore ualiturū nō obstāte capitulo statuti cōis p̃uf
q̄ loquit̄ q̄ nichil fiat ɔt̄ libertate eclesie ⁊ oīb; alijs
capitulis institutis cōis p̃uf loquētib; ɔt̄ istud. et nō
obstāte iure canonico ex foro ɔpetēti ⁊ diligēdi et
nō obstāte autētica .C. d̄ ep̄is ⁊ cleris cassa ⁊ irrita et
oīb; alijs iurib; ⁊ canonicalis canonica ⁊ ciuilis ⁊ hoc

1282 capitulū fuit ɔditū. Sub ann̄. M.CC.lxxxij. indict. x.
fuit tm̄ ī p̄ncipio ī aliqua parte mutatū ub' loquit̄ de
nō subiectis cure potestatis ⁊ capit cōis p̃uf ī ann̄
1287 dn̄i. M.CC.lxxx.vij. indict. xv. Preterea uolumus
p̄senti decreto firmit̄ statuētes q̄ nullus de ciuitate cōi
tatu ul' districtu p̃uf ul' aliūde ul' aliqua uniūsitas
alicuiꝰ castri ul' uille faciat nec facē audeat ul' p̄sumat
aliquā caualcatā ul' ɔgregatiōem gentiū ī aliqua parte
cōitat̄ ul' districtus p̃uf cū īferēdi iniuriā ul' uiolētiā
alicui p̄ seu alicui uniūsitati alicuiꝰ castri ul' uille cū
armis ul' sine armis ul' cū aphendēdi aliquā tenutā ul'
possessiōe; alicuiꝰ rei p̄ uiolētiā ul' alio modo sine cā si
ne iuris ɔgnitiōem. Et qui ɔtrafecerit si fuit marchio. Co
mes siue miles ul' uniūsitas alicuiꝰ castri puniat̄ in
.C. lib. dn̄. ⁊ si fuerit pedes ul' uniūsitas alicuiꝰ uille
puniat̄ ī .L. libr. dn̄. Et si fuerit forēs ⁊ capi poterit po
nat̄ ī ppetuo bāpno cōis. Et de p̄dc̄is potās ul' capit
possit īquirē publice ul' secrete sicut eis ul' alteri eoꝝ
uidebit̄ expedire ⁊ punire delinquētes ut sup̄ dc̄am
est. Et siquis eoꝝ negligēs fuit puniat̄ ille qui negligēs
fuerit ī .L. libr. de suo salario cōi p̃uf p̄soluēd. ⁊ de ɔ
depnatiōib; q̄ fient p̄dc̄is de causis. Syndica cōis p̃uf ɔ
gnitiōem aliquā habē nō ualeat ullo modo. Et oīa q̄
ɔtinet̄ ī isto ultīo .c. fuerūt ɔdita. Sub ann̄ dn̄i. M.
1285 CC.lxxxv. indict. xiij. Item si bladū seu fructus ali
cuiꝰ possessiōis fuerit penes aliq̄ auctoritate cūe se
questrati ille ul' illi cui ul' quib; f̄cā eēt sequestratio ꝓ
q̄ sequestratū eēt debeat retinē ⁊ nulli dare sine licētia
cūe. Et si alicui daret teneat̄ de suo illi ad cuiꝰ petitio
nē f̄cā eēt sequestratio dare teneat̄. Et si bladū ul' fruc
tus penes aliquē ītegrū eēt ab eo p̄ uim acepti infra
tertiā diē coꝝā potestate ul' capit debeāt denūptiare
illū ul' illos q̄ p̄ uim tales res accepisset. q̄ si nō fecerit
dc̄am bladū seu fructus illi p̄ ad cuiꝰ petitiōe; dc̄a iure
1285 gr̄a f̄cā fuit de suo soluē teneat̄ ⁊ p̄dc̄a que ɔtinet̄
ī isto .c. fuerūt ɔdita. Sub dc̄o. milleō. De q̄lr nōt
reddāt istrā ⁊ de pena cōtrafacientiū.
Dicimus ⁊ ordinam̄ q̄ postquā nōt fuit requisitus
ab illo cui fuit ɔtractus qui offeret solutiōe; s̄m
XXI statutū cōis p̃uf in p̄sentia duoꝝ testiū q̄ quilibet
nōt q̄ h̄eret aliq̄ instrūmta cuicūq; gn̄is ɔtractus eēt
q̄ usq; ad .x. dies post dc̄am instm̄ fcīu; solutiōe; ha
bita de ɔtractu teneat̄ instrumētū reddē illi ul' illis cuiꝰ
ul' quoꝝ instrumētū fuit. Et qui ɔtrafecerit puniat̄ p̄o
uice qualibet ī .xx. s. dn̄. Volum̄ ⁊ q̄ quilibet nōt
possit accipē a p̄tib; p̄o quolibet īstr̄o .C. libr. .iij. s. ⁊
abinde sup̄ p̄o quolibet centenario .xij. dn̄. ultra dc̄os

IIII

tres. s. et pro receptione cuiuslibet testis .vi. den. et pro exem
platura .vi. den. Et qui contrafecerit puniatur in .x. libr. pro
uice qualibet. Et ea que continentur in isto ultimo paragrapho fu
erunt condita. Sub .m.cc.lxxxv. indictione xiii. Rubrica de fonte

1285 22 aptando in pertinentiis sancti andree et sancti iohannis de iupo

Statuimus et ordinamus quod Capitulum teneatur facere reac
tari et crescere unum fontem qui est positus in pertinentiis sancti
andree de iupo in uia publica iuxta rem uenture blasii et unum alium
fontem qui est in uia qua itur ad uillam seu ecclesiam sancti iohan
nis de iupo iuxta rem pectinariorum de bonis lapidibus et al
rena calcina per totum mensem madii et iulii. Ad hoc ut homines pos

XXII sint habere habundantiam aquarum expensis hominum contrate. Et super

1285 hoc debeat eligi unus offitialis ad dictum opus perficiendum. Et
hoc capitulum fuit mutatum et correctum. Sub anno domini .m.c
c.lxxxv. indictione .xiii. Rubrica de forma mictenda in flumine riui alti

23 Statuimus et ordinamus quod mictatur una forma in flumine ri
ui alti expensis illorum quibus spectat utilitas que forma
incipiatur de subtus inpede cluse molendini martini uidelicet
desuper et procedat usque ad campum. Ecclesie sancti benedicti quod

XXIII campus est iuxta flumen nestoris ad uadum cautineti sicut
mictit per directum et quod ad dictum opus fieri faciendum pona
tur unus bonus et ydoneus superstes ad salarium .vi. libr.
quod salarium soluant homines supradicti quibus spectat utilitas.
Et quia maxima utilitas spectat supradictis hominibus transeun

1282 tibus et omnibus hominibus totius contrate. Capitulum teneatur predicta fieri fa
cere. et hoc capitulum fuit conditum in anno domini .m.cc.lxxxii. in
dictione .x.

24 Statuimus et ordinamus quod stratta fiumeriui de uoltulis
non ponatur lutum nec aliud quod possit impedire dictam
uiam a capite uinee raynerii clauarii usque ad burgum

XXIIII et super hoc fieri debeant Custodes. Et qui contrafecerit puniatur

1282 in .xx. s. den. Et hoc capitulum fuit conditum. Sub dicto .m.

25 Cum pons nouus cayne noui per uiam que uadit uersus
Castrum Agelli cecciderit dicimus et ordinamus quod debeat
dictus pons per dominos potestatem et capitulum per totum mensem octubris refec

XXV tari. Ita quod homines possint transire per ipsum et fieri debeat ad
sensum magistrorum lapidum et eligantur per priores et per potestatem
sancte susanne duo boni homines et unus quorum sit notarius et
alius sit superstes pro dicto opere faciendo et habeat quilibet
eorum pro suo salario .x. libr. den. si dictum opus fecerit
perfici et compleri alias nullum salarium habere possit nec debe
at ullo modo. et hoc capitulum fuit correctum et mutatum ua

1286 liturum ab hodie in antea. Sub .m.cc.lxxxvi. indictione
xiiii. die .iiii. sept.

26 Cum reperiatur in statuto communis uel populi perusii quod quedam
forma fiat in plano sancti lomei a ponte supra et cetera. Dicia

mus et ordinamus quod a ponte infernus per cursum aque que ua
dit ad molendinum domini sanctem debeat fieri dicta forma

XXVI si empla et sit caua quantum ad modum forma noua que facta
est superius dummodo non prestet impedimentum molendini domini
Sanctem et quod non prestet impedimentum forme noue facte de
super in dicto plano salomei. Et hoc expensis illorum quibus spe
ctat utilitas et ad hoc teneatur capitulum per totum mensem Januarii
facere fieri unum superstitem ad braschiolos et habeat pro eius sala
rio .lx. s. expensis illorum quibus spectat utilitas Et si domini
Capitulum non faciet fieri predicta et fuerint negligentes teneatur soluere
de suo salario .l. libr. et hoc capitulum fuit conditum. sub .m.

1292 cc.lxxxxii. Rubrica de molendinis faciendis ad pontem nouum. 27

Dicimus et ordinamus quod fiat unum molendinum ad pontem

XXVII nouum iuxta alia molendina ex parte terrenum ex parte bu

1292 gi pontis noui et hoc capitulum fuit conditum sub dicto .m.lxxx.
Rubrica quod homines possint ire massaianum per uasis. 28

Dicimus et ordinamus quod absque pena et banno homines. Ciui
tatis perusii possint ire ad castrum massaiani cotidie perusii

XXVIII propter uasa terre emenda et ipsa possint homines deferre ad ciui
tatem perusii ad ipsa uendenda aliquo capitulo uel reforma

1292 tione non obstante. Et hoc capitulum fuit conditum sub dicto
.m.lxxx. Rubrica de diuisione facienda de fireno montis tiezi 29

Cum dominus episcopus habeat terrenum in monte tiezi iuxta res
et possessiones communis perusii ne forte laboratores ipsi
domini episcopi apprehendant indebite et fraudulenter de rebus communis

XXVIIII perusii. Dicimus et ordinamus quod fiant duo boni homines qui
terminent et diuidant res communis perusii a rebus dicti domini episcopi
et sine fraudulentia diuidatur eodem modo et debeant diuidere
communantias communis perusii ab omnibus sancte Caterine et insuper pro
dicto faciendo eligatur unus bonus homo et unus notarius pro
qualibet porta et eligantur per dominum capitulum et priores Et si
militer diuidantur communantie collis et ualiane.

30 Dicimus et ordinamus quod per capitulum et priores debeant eli
gi duo boni homines et legales qui debeant rimari

XXX per molendina ad domos molendinariorum ubicumque eis ui
debitur opportunum sit et taliter quod granum quod portatur ad ma
cinandum non infundetur nec bagneatur aque. Et si aliquem
inuenerint facientem illum uel illos potestas uel capitulum denun
tiare et accusare debeant et molendinarium uel alium unum
uel plures quos potestas uel capitulum inuenerint culpabiles
teneatur ligari facere ad catenam et totum illam diem ad
catenam facere custodiri cum scripto in capite malefitii
perpetrati et nichilominus ipsum in .x. libr. debeat condempnare.
et credatur dictis custodibus iuramento prius prestito de eorum
offitio bene et legaliter exercendo et habeant salarium ad
uoluntatem capituli et priorum. si autem dicti custodes fraude

comicterent in dicto eorum offitio vel essent negligentes ad dandum eorum offitium exercendum duplica pena. Capitaneus vel potestas quilibet eorum debeat condempnare. Et de predictis penis Syndica non habeant cognitionem. Et super hec fiat unus Custos pro qualibet porta et credatur eorum sacramento et habeant medietatem bapnorum et xl solidos a Comuni et dicti offitiales eligantur per capitaneum et priores. [C] Precipimus insuper statuentes quod omnes tractores bladi vel molendinarii debeant comparere coram Capitaneo in principio sui offitii et ydonee cautionem et satisdare de eorum offitio bene et legaliter exercendo et de restituendo omnibus volentibus conqueri de eis que satisdatio debeat esse ad minus C librarum denariorum. Et siquis traheret bladum vel operaretur arte non prestita dicta satisfatione puniatur pro qualibet vice in xxv libris denariorum. Et quilibet possit accusare et habeat medietatem bapni. Qui etiam custodes debeant quatuor vicibus quolibet mense ire et [illegible] omnia molendina et bladum nequat baneari. Et si capitaneus esset negligens ad predicta omnia facienda puniatur in C libris denariorum. Et ea que continentur in istis duobus ultimis capitulis fuerunt condita sub Anno Domini MCCLXXXV. Indictione XIII.

1285

31 Innuendas fraudes multimodas et deceptiones que a molendinariis cotidie committuntur presens Capitulum condidimus statuentes quod Capitaneus presens teneatur infra X dies post introitum sui offitii fieri facere duas stateras pro porta Solis et unam pro porta sancti Petri et unam pro porta sancti Angeli cum ponderandi totum bladum quod portabunt molendinarii ad molendinum et farinam que portabitur per eosdem sive per quoscumque alios reportetur et ad faciendum dictas ponderationes bladi cuiuslibet et farine. Capitaneus in principio sui offitii de mense Januarii faciat eligi pro qualibet dictarum staterarum duos offitiales unus quorum sit notarius qui esse debeat xxx annorum vel plurium temporis vel etatis quorum quilibet habere debeat a Comuni pro suo salario x libras denariorum. Qui offitiales totum bladum quod portatur ad macinandum per molendinarios vel alios saltem de civitate et burgis et farinam que inde postea reportatur faciant ponderari. Et predicta notarii scribant et in actis publicis redigant cuius vel quorum bladum fuerit et nomen portitoris seu molendinarii et ad quod molendinum portatur et quanti ponderis erit bladum et farina que postmodum reportatur. Qui offitiales et notarii eorum offitium debeant bene et diligenter exercere et nichil possint nec debeant ab aliquo occasione dicti offitii percipere nec habere nisi dumtaxat a Comuni salarium supradictum. Et qui contrafecerit pro qualibet vice in L libris denariorum dandis pene nomine Comuni Perusii puniatur. Quorum offitium per unum annum stare debeat et durare. Et omnes molendinarii et tractores teneantur omnimode nullum bladum extrahere nec portare extra civitatem vel burgos Perusii pro macinando nisi primo illud a predictis offitialibus fecerint ponderari et scribi per notarium sicut ipse notarius viderit oportunum nec fraudem seu dolum vel deceptionem aliquam committere dicti molendinarii vel tractores audeant nec presumant in dicto blado vel farina nec aliquid facere contra formam ordinamentorum que super huiusmodi materia sunt condita vel conderentur. Et siquis contrafecerit pro qualibet vice in x libris denariorum sit Comuni Perusii condempnandus. Et Capitaneus et priores in principio sui offitii quam citius poterunt secum habere debeant duos bonos homines pro porta qui non habeant molendinum nec partem in aliquo molendino nec attineant alicui habenti molendinum seu partem alicuius molendini cum quibus debeant providere ac etiam ordinare quomodo et qualiter molendinarii bladum ad molendinum portare debeant et postmodum reportare farinam ex eo et quantum bladi vel pecunie quantitatem habere debeant pro multura. Et omnia et singula que circa hec noverint ordinanda et que ipsi ordinabunt plenam habeant firmitatem. Predicti vero Capitaneus priores et sapientes non possint aliquid minuere de hiis que in dicto presenti capitulo continentur. Set licentiam et auctoritatem habeant ordinandi quecumque in predictis et circa predicta eis utilia et necessaria videbuntur. Et quod hoc capitulum in qualibet parte sui firmum maneat et executioni penitus demandetur. Et de omnibus et singulis condempnationibus que fient predictis occasionibus vel aliqua in preteritum Syndica nullam cognitionem habeant ullo modo. Et Capitaneus presens teneatur hoc capitulum et quicquid in favorem ipsius capituli contigerit ordinari executioni efficaciter demandare et inviolabiliter observare et facere observari. Sub pena C librarum denariorum Comuni Perusii persolvenda. Quod capitulum et eius effectus mutari nequeant vel suspendi quominus ad effectum penitus perducatur nec Capitaneus possit petere nec proponere quod ab observatione huius capituli modo aliquo absolvatur et si proponeret vel quod reformaretur de absolutione vel suspensione ipsius capituli quilibet dictorum priorum qui pro tempore fuerint penam L librarum denariorum debeant sustinere. Hoc quidem Capitulum factum fuit in Anno Domini MCCLXXXVI. Indictione XIIII.

1286

XXXI

32 Statuimus ad comodum hominum ville sancte Marie de Fuligne et ad utilitatem hominum transeuntium per dictam villam quod fiat unus pons de aqua que exit inter vineas Franciscoli Amadoris et Mutet et aptetur per homines dicte ville et fiat in quocumque loco melius et citius fieri poterit. Et ad predicta fieri facienda Capitaneus faciat eligi unum superstitem et unum notarium quorum quilibet habeat pro suo salario ab hominibus dicte ville xl solidos denariorum si placebit hominibus contrate.

XXXII

33 Dicimus et ordinamus quod fiat una bona forma pro utilitate hominum contrate que vocatur in plano montis Vibiani

V

1282

i loco qui dicit(ur) salectũ que incipit apud fluminne nesto
ris i quo fossato dicit(ur) rigus ubi magis (et) cõuenientius
uidebit(ur) operarius. Et fiat hoc expens(is) illor(um) quib(us) spectat uti
XXXIII litas ista (et) talit(er) q(uod) aqua que inui habũdat i partib(us) illis
p(re)dc̃am formã lib(er)e trãsaire possit. Ad que facienda eligatur
unus bonus ho(mo) Sup(er)stis i maiori (con)silio Ciuitatis. Ad bri
caolos qui hãt pro suo salario. iij. lib(ra)s. Ad dc̃as p(er)sonis qui
bus spectat utilitas cõpleta forma p(re)dc̃a. si placet hõib(us)
cõtrate.

34 D icimus (et) ordinam(us) q(uod) nemo audeat ul(ur) p(re)sumat proiic(er)e
ul(ur) fac(er)e aliquã turpitudinẽ ul(ur) i mũditiã sup(er) clocina
unde uadit aqueductus plũbi vene mõtis pagani nec
iux(ta) dc̃um aqueductũ nec i dc̃o aqueducto nec aliq(ui)d i p(er)
tinentiã ad cisterna mõtis pagani usq(ue) ad plateã. Et qui (con)t(ra)
fecit i aliquo p(re)dc̃or(um) soluat pro uice qualibet pene nõie
x. lib(ras) d(e)n(ariorum). Et sup(er) p(re)dc̃as eligant(ur) duo custodes qui debe
XXXIIII ant custodire nec aliquis faciat (con)t(ra) p(re)dc̃a ul(ur) aliq(ui)d p(re)dc̃or(um)
Et si q(ui)s i uenerit (con)trafac(er)e debeãt accusare publice ul(ur) sec(re)
te ut eis placuit. (et) credat(ur) eor(um) sacram(en)to (et) habeãt pro
eor(um) salario medietate(m) pene (et) bãp(ni). illor(um) quos accusabũt
Et i sup(er) capit(aneus) o(mn)i m(en)s(e) de p(re)dc̃is teneat(ur) fac(er)e i quisitiõem (et) inue
ne(re) unũ de suis nõt(ariis) ad uidendũ (et) i quirendũ si aliquis fecit
(con)t(ra) p(re)dc̃a. Et si capit(aneus) fuit negligẽs ad p(re)dc̃a. l. lib(ras) d(e)n(ariorum).
de suo salario solue(re) teneat(ur). (C) Preterea uolum(us) q(uod) mo
tone t(er)re q(uod) est iux(ta) portã de archa s(upr)a aqueductũ ex dc̃a
portã debãt explanari p(er) hõies uicanãtie dc̃e porte et qui
habitãt i uicanãtia dc̃e porte (et) eor(um) expens(is) (et) i una que uenit
a dc̃a porta de archa iux(ta) domũ olim palmerij usq(ue) ad uiam
maiorẽ qua itur ad eccl(es)iam s(an)c(t)e marie de uiridario nu
llus faciat turpitudinẽ ul(ur) p(ro)hiciat i mũditiã aliquã
1290 sub dc̃a p(en)a. Et hoc Capl(u)m fuit (con)ditũ (et) mutatũ (et) cõ
rectũ. in. MCCLxxxx. indict(ione). iiij.

35 C um t(em)p(o)r(e) estiuo tinche lacus cõis pus(iensis) se fingẽt ad can
cellas ita q(uod) oua ip(s)ar(um) remanẽt ad ip(s)ãs cancellas app(ar)
licata. Statuim(us) q(uod) si bestia aliq(ua) i t(ra)uerit ul(ur) dãpnũ de
derit i aliquo caneto siue i nt(er) aliquas cãnas circa lacũ in
aliqua parte existẽtes. puniat(ur) ille cui(us) ẽet bestia pro qua
libet bestia maiori i. xl s(olidis) d(e)n(ariorum). Et quilibet sit accusator (et)
XXXV pro quolibet porco i. C s(olidis) d(e)n(ariorum). (et) habeat medietate(m) bãpni.
Et si quis ul(ur) si qua inciderit seu tulerit i aliqua p(ar)te
de ip(s)is cãnis ul(ur) ignẽ i miserit i eis puniat(ur) pro uice qua
libet i. C s(olidis) d(e)n(ariorum). Et de p(re)dc̃is oĩb(us) (et) singulis credat(ur) cui
libet accusatori cũ uno teste. Si uero i t(er)ritorio aliq(uo)
uniusitatis i uentũ fuit dãpnũ i dc̃as cãnis (et) h(omines) dc̃e t(er)
re nõ denũptiauerit dãpnũ datores cũ effectu puniat(ur) que

liber uilla. i. C s(olidis) d(e)n(ariorum). Et hoc capitulũ fuit (con)ditũ. Sub
MCClxxxij. 36
A d hoc ut uiri materiã nõ h(ab)ẽãt a se sine c(aus)a suas expel
lendi uxores set ut simul possĩt domestice uiuere
et honeste ut debet. Dicimus (et) ordinam(us) q(uod) si denũptia
tũ ul(ur) dc̃um fuit potestati ul(ur) capit(aneo) ul(ur) eor(um) iudici q(uod) ali
quis suã a se uxorẽ expulerit ul(ur) cũ ea nõ habitet. potest
et capit(aneus) ul(ur) ex eor(um) iudicib(us) teneant(ur) i cõtinẽti sedere in
quirẽ ex eor(um) offitio (et) sũmarie sine libello (et) iudicior(um)
strepitu p(er) mulieres (et) hõies (et) uicinos (et) uicinas mariti
ul(ur) uxoris et cõtrate mariti cui(us) culpa ip(s)a uxor a marito
XXXVI recessit. Et si i uenerit saltẽ p(er) publicã famã uicinie ul(ur) alio
modo q(uod) culpa uiri ab eo recessit ul(ur) cũ eo nõ habitet q(uod) potest
et capit(aneus) teneat(ur) ip(su)m uirũ cogẽ ad uolũtatẽ uxoris. Si
alimẽta p(re)terita (et) futura extra domũ uiri p(re)stare que ip(s)i
uxori sufficiãt pro se (et) filijs quos habuĩt ex illo (et) de te(m)
pore quo steterit extra domũ uiri credat(ur) sacram(en)to uxo
ris dũ modo uiro sit satisfactũ de dote. Et hoc i uedi
at sibi locũ ad p(re)terita t(em)pora (et) futura aliquo iure ul(ur)
capl(ur)o nõ obstante ita q(uod) dc̃a probatio fc̃a saltẽ p(er) publi
cã famã uicinie i oĩb(us) (con)t(ra) uirũ uice (con)fessiõis obtineat
et i telligat(ur) a trib(us) annis cit(ra). Et hoc capitulũ fuit (con)ditũ 1282
sub. MCClxxxij
37
P reterea uolumus statuentes ad hoc ut offitium
priozatus Ciuitatis pus(iensis) circa honorẽ (et) statum. cõis
et p(o)p(u)li pus(iensis) se exerceat cũ effectu pro uirib(us) uisibi posse et
ne aliqui offitiales cõis pus(iensis) materiã habeãt aliquã (con)t(ra)
ip(s)os priores ul(ur) eor(um) nõt(arios) ul(ur) famulus (et) familiares eor(um)
ul(ur) patres fratres filios ul(ur) nepotes i uste procedẽ p(re)senti
capitulo duximus statuentes. Quod si Angelutius
sinibaldi. perucciolus iacopelli. Bartutius cõtis. peruc
ciolus dñi Andree. Andrutius iacopelli. Aiuus ualẽti
XXXVII ni. Nicolutius rigocci. Niger accursoli. Cresciolus boni
gui (et) Ceccolus beneuuti priores artiũ ciuitatis pus(iensis). aut
filiputius andree eor(um) nõt(arius) seu eor(um) familiares parẽtes.
fratres filij ul(ur) nepotes seu aliq(ui)s eor(um) ul(ur) aliquis ip(s)or(um)
familiariũ parẽtũ fratrũ filior(um) ul(ur) nepotũ deliqueri(n)t
ul(ur) aliq(uo)d malefitiũ (con)miserit quod absit ul(ur) (con)miserint
i p(re)teritũ dc̃o ul(ur) fc̃o quocũq(ue) modo q(uod) de ip(s)is malefitijs
et delictis nõ possit nec debeat p(re)sens potestas cõis pus(iensis) nec
aliquis eius offitialis (con)gnosc(er)e ul(ur) proced(er)e (con)t(ra) ip(s)os ul(ur) ali
quẽ eor(um). set capit(aneus) cõis (et) p(o)p(u)li pus(iensis) (et) sui offitiales (et)ia(m)
tũ proced(er)e teneat(ur) ad penã. Mille. lib(ras). d(e)n(ariorum). de suo sa
lario (et) nichil(ominus) omnis talis processus sit (et) ẽe debeat ip(s)o
iure nullius (et) cassus (et) nulli(us) ualoris si (con)tingeret p(re)sentẽ
potestate(m) ul(ur) aliquẽ suũ offitialẽ proced(er)e. Et p(re)dc̃a se

1308 contendat et uendicet sibi locum in presenti potestate tantum. Et
hoc capitulum fuit conditum sub anno domini MCCCVIII. in-
dictione VI. die VIII. mensis octubris ab hodie in antea ualiture.

38 Dicimus et ordinamus quod omnes et singuli contractus in-
strumenta et confessiones et obligationes facte et facientes per notarios
Ciuitatis perusii et districtus et omnes sententie late et ferende per
iudices ipsius ciuitatis rate sint et firme et plenum robur
XXXVIII obtineant firmitatis ita et taliter quod occasione licterarum excomunica-
tionis et interdicti in dictis contractibus et confessionibus obligati-
onibus et sententiis iudicum possit obponi et potestas et capitaneus
et eorum singuli offitiales teneantur et debeant predicta omnia ra-
ta et firma habere et executioni mandare secundum formam aliorum statu-
torum comunis perusii et iuris communis forma predictarum licterarum papa-
lium et sententiarum excomunicationis et interdicti non obstantibus. Et qui-
cumque ausu temerario attemptauerit opponere contra predicta uel ali-
quod predictorum quominus predicta rata sint et firma uel in aliquo
contrauenire ponatur in perpetuo banno comunis perusii et omnia sua bona
comuni perusii penitus publicentur. Et si aliquis offitialis est
de ciuitate predicta non seruaret et aduocatus qui contra predicta
aduocaret uel ueniret et aliquam exceptionem occasione dictarum
licterarum uel sententie opponeret pro uice qualibet comuni perusii
in C. libris denariorum condempnetur. Et potestas et capitaneus teneantur precise
predicta facere obseruari et si essent negligentes et predicta non serua-
rent et obseruari facerent quilibet ipsorum de suo salario C.
libras soluere teneatur. Et hec omnia et singula locum habeant tam in
1282 preterito tempore et presenti quam in futuro. Et instituto comunis perusii
et populi predicta ponatur ita quod de iure ualeat. Et hoc capi-
tulum fuit conditum sub MCCLXXXII.

39 Dicimus statuentes quod uia que uadit ad sanctum benedictum
dictum fratrum sancti apertam montis sancti georgii et usque ad
predictum locum debeat explanari aptari et sillari et exam-
XXXIX plari et per directum bene et comode mucri ita quod homines e-
untes et redeuntes per eam comode possint ire et reddire.
Et aptatio ipsius uie debeat fieri per homines comitatus por-
te solis.

40 Item dicimus et ordinamus quod fiat unum castrum
in pede campignani seu magiolam expensis hominum dic-
XL tarum uillarum sicut comuni perusii placuerit ut dicatur apparere
publicas in actis et predicta capitaneus precise fieri facere teneatur. Et
1285 hoc capitulum fuit conditum in anno domini MCCLXXXV.

41 Cum ciuitates castra et opida ex turribus habentes maxi-
mam consequantur pulcritudinem et etiam utilitatem. Et de
ipsas discarcare quod modo uideat deformatio ciuita-
tis. Dicimus et ordinamus presenti capitulo perpetuo
ualituro quod nullus de ciuitate comitatu uel districtu
perusii nec aliunde possit alicui persone collegio uel uniuersita-
ti uendere donare relinquere legare uel quouis alio titu- XLI
lo dare aliquam turrim in ciuitate uel burgis diruendam uel
destruendam aut deuastandam. Et si fieret non ualeat neque
teneat ullo modo. Et hoc capitulum fuit conditum. Sub anno 1285
domini MCCLXXXV. indictione XIII. Et insuper uolumus
firmiter statuentes quod nulla persona audeat uel presumat
scarcare uel scarcari facere aliquam turrim uel eam aliquam
turrim que esset in ciuitate uel burgis perusii. Et qui contrafe-
cerit C. libras denariorum pro uice qualibet soluere teneatur et id 1290
quod continetur in isto ultimo capitulo fuit conditum in MCCLXXXX.
indictione tertia.

42 Licet actenus conditum fuerit statutum que euidenter
fuit cautum quod quicumque induceret et opponeret et inducere et
opponere uellet in iudicio aliquas exceptiones dilatorias
et declaratorias iudicii ante litis contestationem debet ipsas XLII
probare et probatas habere infra tres dies et si ipsas non
probaret infra dictum tempus iudex assessor postquam libellus
fuit porrectus coram eo a tribus diebus postea faceret super libello
litem contestari etc. Quia tamen in obseruatione predicti statuti se-
cundum iudices et assessores multi exstiterunt negligentes uos per
in tosam illorum negligentiam uolentes in ex executionem suppli-
re ac etiam cupientes ut maliciosis litium protractionibus
occurratur quod speramus efficaciter prouenire si presens capitulum
precise extiterit obseruatum et ut finis litibus aliquis imponatur
ne fiant penitus inmortales et ne partes ultra modum
grauentur laboribus et expensis presenti capitulo firmiter du-
ximus statuendum aliquo capitulo comunis uel populi non ob-
stante quod si predicte exceptiones uel aliqua predictarum non fuerint por-
recta coram iudice de causa cognituro quecumque ciuili tamen
seu producta uel proposita fuerit si non probata infra predictum
tempus trium dierum litis contestatio fieri debeat inter par-
tes super libello proposito coram eo non obstante aliqua
appellatione interposita uel interponenda seu petitione facta de sa-
piente expensis petentis seu consilii commissione facta uel eti-
am facienda pena iudici qui predicta non fecerit obseruari.

immensite .xxv. libr. den. Comuni Pistorii persolvendi. Et predicta vendi
cet de locum teneat in utilitatibus pertinentibus sine aliquis quam etiam
insituris. Quod capitulum editum fuit in anno domini MCCLXX
XXVI. indict. XIIII.

43

Cum Syndici monasteriorum ecclesiarum et hospitalium civ
itatis comitatus et districtus Pistorii rectores priores
abbates et clerici eorum emant et emi faciant domos terras
vineas nemores prata. pascua molendina et alias posses
siones alias civitatis comitatus et districtus Pistorii propter quod
dampnum grave et periculum imminet comuni Pistorii sine quia
ipsius monasteriis vel locis nec eorum prelatis rectori
bus ipsius hominibus et servitiis non potest consequi nec habere ho
norem aliquem nec profectum. Idcirco statuimus et ordinamus
XLIII quod nulla persona possit nec debeat alicui clerico prelato mona
sterio ecclesie vel hospitali nec rectoribus vel prelatis eorum
vel alteri eorum vendere donare alienare nec obligare
aliquam rem immobilem nec quis alius pro eis vel alteri eorum.
ita quod possessio dominium vel proveniat in monasterium et locum pre
dictum vel aliquorum predictorum modo aliquo vel ingenio. Et qui
contrafecerit puniatur pro vice qualibet in .C. libr. den. et
et perdat pretium et rem et deveniat res in comuni Pistorii. Et hoc
capitulum sit precisum ita quod minui non possit per consi
lium vel congregationem rectorum. Et valeat ab hodie in
antea. Et hoc capitulum factum fuit sub MCCLXXXVI.
indict. XIIII. die XI. setembris.

44

Statuimus et ordinamus quod si aliquis clericus loca
vit seu locaverit alicui aliquam rem ad pensionem et
certum tempus ille clericus seu alius pro eo non possit
ipsam rem locatam locare alicui alii persone nisi comple
to tempore prime locationis. Et si aliquis conduxerit seu con
duxisset illam rem locatam alteri ab illo clerico talis
XLIIII conductio et locatio non valeat. et capitaneus teneatur primum con
ductorem de illa re expellere et dare ipsam primo conduc
tori ita quod in ea stet usque ad finitum tempus prime locatio
nis. Et hoc intelligatur et trahatur ad tempus preteritum
presentis et futurum. Et si capitaneus hoc non fecerit ad pe
titionem primi conductoris teneatur solvere pene nomine .C.
libr. Istud quidem capitulum fuit editum valiturum a die
XI. setembris in antea sub anno domini MCCLXXXVI.
indict. XIIII.

45

Quod castrum montis cologniole sit inceptum et non ad finem
debitum deductum et non mediocri sit utile comuni Pistorii. Et
propter defectum et negligentiam dictum castrum remanet ad ulti
mum et debitum finem fieri presenti capitulo duximus statuendum et
ordinandum. Quod dictum castrum fieri et compleri debeat
ab hominibus et personis de dicto castro et eius iurisdictione. Et quod in
consilio generali et speciali civitatis et burgorum Pistorii debeat
eligi et nominari unus bonus et sufficiens homo de civitate vel
burgis qui sit et esse debeat superstes et offitialis ad dictum
castrum fieri faciendum. Et quod debeat fieri .V. brevia videlicet unum
XLV per qualibet porta signatum et illi quibus obvenerit brevia pos
sint eligere et nominare dictum superstitem et offitialem pro sex
mensibus si concordes extiterint et si non essent .V. concordes ad minus
quactuor in concordia eligere et nominare possint. Aliter si fieret
non valeat et iterum modo predicto debeat dictus offitialis et
superstes fieri et nominari ut supra premissum est. Et quod dictus
superstes sive offitialis comunis Pistorii teneatur et debeat et
possit cogere et constringere omnes et singulas personas que debent et
tenentur facere domos in dicto castro domos murari facere.
et cogere et constringere omnes et singulos homines et personas de
dicto castro et eius iurisdictione ad faciendum fieri dictum castrum.
et omnia generalia et spetialia que essent dicto castro opportuna neces
saria et immineant domibus fossis muris sive steccatis viis
stratis et omnibus aliis que eidem superstiti et offitiali videbitur
convenire et eidem videbitur fore faciendum et exequendum et quod etiam
dictus superstes possit et debeat cogere constringere omnes et singulos
homines et personas de dicto castro et eius iurisdictione habentes domos
et cassalina in dicto castro et eius iurisdictione ad dictum castrum
fieri faciendum muros steccata fovea stratas sive vias.
et ad omnia alia que essent opportuna pro ut et sicut evenit
pro libra eorum. Et quod dictus superstes possit et debeat nominare
et eligere unum bonum notarium de civitate vel burgis Pistorii ad
dictum offitium scribendum et faciendum. Et habeat et habere de
beat pro eorum salario videlicet dictus superstes pro sex mensibus .L.
libr. den. et notarius .X. libr. ab hominibus universitatis predicte et
fiat et distribuatur et colligatur predictum salarium inter eos per
ut et sicut sortitur et colligantur salaria aliorum offitialium
sive potestatum datorum per comune Pistorii in castris et villis co
mitatus civitatis Pistorii. Et quod capitaneus vel potestas et eorum et
cuilibet eorum iudices et offitiales comunis Pistorii teneantur et de
beant cogere et constringere omnes et singulas personas et homines
qui emerunt a venerabili patre domino .B. episcopo Pistoriensi
podium dicti montis cologniole ubi situm est et inceptum.

fi dictum castrum cum omnibus viis stratis foveis dicti castri et cassa-
lina sive vocamenta existentia inter ambitum et circuitum dicti castri
ad revendendum vel revocandum iura cedendum et concedendum
in usitati et Commune castri predicti et eius iurisdictionis que cassali-
na et vocamenta adhuc revendita non sint nec concessa
hominibus et personis dicti castri et eius iurisdictionis ab illis qui
ea emerunt a prefato domino episcopo pro tunc illius partis pro quo
emerunt ab episcopo Pisis. Ita quod sit et esse debeat communis dictum
castrum et eius viis stratis sive foveis et ad communem usum
reducatur et reduci debeat. electio supradicta de sex mensi-
bus in sex mensibus et vadat per portam et de illa porta que ha-
buerit dictum offitium non possit aliquis esse ad dictum
offitium quousque de aliis portis qui in ipsis fuerint electi et
vocati et ipsum offitium exercuerint et fecerint. Et quod nullus
de dicto castro et eius iurisdictione possit nec debeat ven-
dere vel permutare lapides lignia schiatas et omnia alia
que ad dictum castrum essent oportuna ad penam .xxv. librarum
denariorum. Et de predictis potestas et Capitaneus possit inquiri-
et condempnari aliquo non obstante. Et quod homines dicti ca-
stri et eius iurisdictionis teneantur hobedire mandatis dicti su-
prastitis et quod dictus suprastes possit imponere penam hominibus et
personis de dicto castro et eius iurisdictione in predictis et ipsorum
occasione .xxv. librarum denariorum et ipsam penam exigere et exactionem
facere sine aliqua condempnatione et solempnitate iuris pro
ut et sicut eidem suprastiti videbitur convenire et habeat dictus
suprastes plenum et generale arbitrium et potestatem ad dictum
castrum fieri faciendum et ad reformationem sublevationem
civitatis dicti castri

46 XLVI

Preterea volumus statuentes et ordinantes quod predicta
non preiudicent nec preiudicare possit. Mo domi-
nicello domini Iacomini de porta sancte Susanne parrochie
sancti Valentini qui per homines habitantes dicti castri fuit elec-
tus et vocatus ac etiam assumptus ad dictum offitium et castrum
fieri faciendum ex auctoritate et balya concessa a communi
Pisis et ipsum offitium acceptavit. Quem pro illo tanto
tempore approbamus et volumus esse suprastitem pro quo fuit
electus a predictis hominibus habitatoribus dicti castri qui sit et
esse debeat suprastes et offitialis communis Pisis ad dictum of-
fitium faciendum et ad omnia et singula supradicta facienda
habenda recipienda exercenda et executioni mandanda
pro ut et sicut supra est expressum de eo qui eligi debet
ad brevia per Commune Pisis aliquo capitulo statuto
vel ordinamento non obstante. Et quod potestas et Capita-
neus et quilibet eorum et eorum et cuilibet eorum iudicibus et offi-
tiales communis Pisis teneantur et debeant eidem suprastiti et of-
fitiali dare et prestare auxilium subsidium et favorem ad omnia et
singula supradicta facienda et exercenda et executioni mandan-
da ad petitionem predicti suprastitis vel eius nuntii ad penam .C. librarum
denariorum. De eorum salario pro vice qualibet finito tamen tempore
Moddomini predicti per Commune Pisis ad brevia eligatur novus
suprastes modo et ordine supradicto. Et hoc capitulum conditum
fuit in MCCCVIII. indictione vi. Die .x. octubris ex nunc 1308
valiturum.

47 XLVII

ET ad hoc ut offitia sint communia et non singularibus
personis applicata statuimus et ordinamus presenti
capitulo aliquo non obstante. Quod omnia offitia pote-
statum Syndicorum Vicariorum dandorum per Commune Pisis
ad brevia per formam alicuius statuti vel ordinamenti communis Pisis
debeant eligi et fieri per portam et illa porta in qua fuerit electus
in aliquo dictorum offitiorum vel alicuius eorum non possit vocari nec
eligi aliquis in aliquo dictorum offitiorum donec in aliis portis
non fuerint electi vocati et ipsa offitia exercuerint et finitis illis
portis ad primam portam electio supradicta devolvatur et sint modo
et ordine supradicto et sic de porta in portam fiat electio predictorum
aliquo capitulo precedente vel sequente non obstante. 1308
Et hoc sit precisum. Et hoc capitulum conditum fuit in MCCCVIII.
indictione vi. Die .x. octubris ex nunc valiturum.

48 XLVIII

Cum ratione nundinarum seu mercatuum multa lucra et
bona hactenus provenerint Civitatibus in quibus nundine
exercentur et inter ceteras nundine seu mercatus equorum sint
utiliores et que plurimum in civitatibus terre conferunt. Statuimus
et ordinamus quod quolibet die sabbati in Civitate Pisis fiat
mercatum bestiarum equorum in platea sancti Dominici et quod preconizetur
per Civitatem et burgos Pisis quod mercatum equorum fiat quolibet
die sabbati et quod ad postulationem publicorum mercatorum qui
vendunt equos in civitate Pisis dentur nuntii speciales communis
Pisis expensis ipsius communis qui deferant per omnes Civitates
vicinas civitati Pisis licteras continentes quod mercatum fiat
equorum quolibet die sabbati in civitate Pisis et quod volentes
venire ad ipsum mercatum cum equis seu equo ad vendendum
vel ad emendum possint venire stare reddire secure ipso-
rum et rebus in immunitate represaliarum et debitis aliis contractis
extra mercatum die precedenti mercati exceptis Sabrunensibus
et Senensibus et exbannitis communis Pisis pro malefitio vel de-
bitis qui ab hoc privilegio sint exclusi. hoc autem capitulum in 1286
MCCLXXXVI. indictione xiiii. factum fuit

49

(63)

VII

Quia sepe contigit per fraudem illorum qui pupillis attinent quod tutores pupillorum finito tutele tempore volentes reddere administrationis rationem non possunt ipsam reddere rationem ex eo quod consanguinei eorum qui sub tutela fuerunt noluerunt quod hii qui tutores fuerunt exeant nec retrahant collum sub iugo dicte administrationis assingnatione sed
XLIX semper obligati existunt ut ex inde incomodum consequatur qui fuerunt tutores quantumcumque boni permanserint et legales per presentes promulgationes capituli duximus statuendum quod quicumque fuit vel erit tutor alicuius pupilli maris vel femine unius vel plurium et finito tutele tempore velit reddere rationem administrationis ipsius tutele quod ipse pupillus vel pupilla unus vel plures existunt postquam requisitus fuerit alius qui suus fuit tutor ut rationem administrationis recipiat. infra tres menses a die facte requisitionis seu protestationis ab ipso tutore teneatur alius dicte tutore sue tutele recipere rationem et finem et refutationem ipsi tutori facere de predictis si dictus tutor legitime voluerit dictam reddere rationem ad que fienda duo vel tres consanguinei ipsius minoris debeant interesse pro ut his qui fuit tutor duxerit requirendos qui sint ex proximioribus et magis ydoneis consanguineis dicti minoris. set dictus minor facta requisitione seu protestatione que protestatio seu requisitio fiat coram potestate vel capitaneo alius qui tutor fuit eiusdem. infra dictum tempus trium mensium dictam rationem recipere noluerit et refutationem facere pro ut idem tutor cum instantia postulabit ex tunc auctoritate et vigore presentis capituli et statuti sit liberaliter absolutus ab omni onere reddende rationis tutele predicte et ab omni eo quod eidem minori vel alii pro eo occasione dicte tutele modo aliquo teneretur non obstante aliquo iure civili vel canonico seu municipali quod ullo tempore ad usus huius contrarium loqueretur. hoc quidem capitulum fuit conditum Sub anno domini. MCCLXXXVI. Indictione XIIII. Rubrica quod homines
50 possint dicere et donare in testamentis relinquere et alio modo suis filiis qui naturales vel spurii vocantur a iure.

Cum plures homines civitatis et comitatus perusii sint qui habebant filios qui a iure spurii vel naturales appellantur. Statuimus et decrevimus quod non obstante aliqua lege seu iure canonico vel civili vel municipali quod in contrarium loqueretur seu reperiretur quod predicti homines Civitatis vel comitatus perusii qui habent predictos filios quos spurios vel natura
L les universaliter possint patres eorum eisdem spuriis et naturalibus lege aliqua non obstante de bonis suis relinquere et dare in testamentis donationibus et codicillis seu alia ultima voluntate et qualibet alio contractu et eorum heredes restituere in ea parte qua voluerint. Et omnia et singula que predicti homines patres reliquerint et dare voluerint eisdem in testamentis donationibus codicillis seu alia ultima voluntate iure institutionis vel alio modo et quodlibet contractu supradictis personis habeantur hic constitutionis et decreti seu ordinamenti auctoritate pro legitimis relictis et contractibus et per inde habeantur ac si essent capacibus relicta et data ita quod ab eisdem ut ab indignis auferri non possint ab aliquo legitimo successore vel a fisco sue Civitatis vel alia re vel persona que excogitari vel dici posset ex quacumque causa et hoc locum habeat tam in masculis quam in feminis natis et nascituris. Et predicti potestas et Capitaneus et officiales communis teneantur et debeant hoc ordinamentum decretum seu constitutionem observare et observari facere. Item teneantur potestas et Capitaneus et quilibet eorum contravenientes seu venire temptantes de iure seu de facto punire et condempnare in C. libris denariorum. et ipsam condempnationem exigere pro communi et de eorum iure privari et eadem debeant ipso iure et dicti spurii vel naturales in eorum iure succedere in quo succedere deberent contra predicti vel aliquem predictorum venientes vel temptantes vel moventes eisdem spuriis vel naturalibus aliquam litem seu controversiam. Et si potestas et Capitaneus fuerint in predictis et circa predicta negligentes puniantur sibi pena. C. librarum denariorum. per Syndicum seu iudicem qui examinationi eorum vel alterius eorum pro tempore fuerit. Et hoc valeat et teneat ab hodie in antea scilicet. die. II. septembris. Cuius capitulum fuit factum. Sub anno domini MCCLXXXVI. indictione. XIIII. Rubrica quod Guiductius et uguitionellus qui dicitur conus filii olim domini Guidonis marchionis de monte megiana non extrahantur de banno communis perusii nisi satisfaciant pregiensibus 51

Cum olim dominus. Guido marchio de monte megiano liberaverit et absolverit et finem et refutationem fecerit Syndico et procuratori hominum et universitatis castri pregii et ipsis hominibus et universitati predictorum de omni eo quod eidem teneretur quocumque modo et causa et etiam promiserit et convenerit Syndico supradicto se sic facturum et curaturum quod domina blacia eius domini guidonis soror dictam contractum habebit ratum et firmum et ipsi contractui expresse consentiebat sub pena mille. marcharum argenti ut manu bonaventure notarii
LI no scitur continen. Et post hoc dominus Vangiolus uguitionelli vice suo iure eidem cesso dato domina Blacia supradicta egit contra predictum commune pregii et eidem Syndicum et contra procuratores. Syndicario et procuratorio nomine dicte universitatis ad prestationem rerum et fructuum realium et plurium contra indicialiter assummo pontifice delegatis contra formam pactorum.

1286

olim mutorum inter eundem dominum Guidonem Marchionem ex una
et Syndicum Castri predicti ex altera parte. Super qua quidem
contemptione domini Vengo et Syndici comunis Perusii Comune Perusii
imposuit partes suas cogendo et detinendo quosdam homi-
nes dicti Castri ad compositionem faciendam cum domino Vengo
lo supradicto et dicta compositio extitit celebrata dictis hominibus
compulsis comunis Perusii uiribus ante quam compositionem. Guidu-
tius et Vguitionellus alias dictus Cionus filii et heredes
dicti domini Guidonis pro Comune Perusii fuerunt uocati ut venirent
facturi mandata dominorum potestatis Capitanei et Comunis Perusii et se uoluntari
receptum ut dominus Guido olim eorum pater cuius sunt heredes
promisit et conuenit Syndico et hominibus castri Perusii supradicti
quod facere recusauerunt pro quibus exbanniti extiterunt et in
banpno comunis Perusii positi. Dicimus et sancimus penitus
statuentes quod predicti Guidutius et Vguitionellus dictus
de dicto bampno in quo positi sunt minime possint deduci seu
exbapniri modo aliquo siue causa nisi prius satisfecerint ydo-
nee et integre cum effectu mandatis dominorum potestatis et
Capitanei et comunis Perusii ac etiam Perusinis supradictis de omnibus
expensis factis a Syndicis dicti Castri eiusdem et de dampnis
que sustinuerunt occasione predicta contradictione supradicta facta uel
facienda non obstante neque reformatione consilii populi
uel Comunis. Et predicta scribantur et ponantur de statuto in statutum
populi quotiens contigerit renouari et ipsum capitulum sit pre-
cisum et debeat inuiolabiliter obseruari. Hoc autem capitulum condi-
tum fuit sub anno domini MCCLXXXVI indictione XIIII.
Preterea uolumus firmiter statuentes quod omnes et
singuli Marchiones debentes aliquid dare alicui ciui uel
comitatensi Perusii nisi ei ad suam petitionem satisfecerint exbannia-
tur et in perpetuo bampno comunis Perusii ponantur de quo bam-
pno exire non possint nec rebampnum non fo cum omnibus eorum
creditoribus supradictis concordauerint. Et nichilhominus
potestas uel Capitaneus et eorum iudices teneantur dictis credito-
ribus dare ad eorum creditorum petitionem et uoluntatem et
absolutum concedere pro eorum creditis et denariis quos ha-
bere debent ab ipsis Marchionibus bona que dicti Marchio-
nes habent in Comitatu Perusii et in tenutam et possessionem
bonorum ipsorum potestas et Capitaneus et Comunis Perusii ipsos creditores
defendere debeant et id quod continetur in isto uolumine. Quod fuit
conditum in Anno domini MCCLXXX indictione octaua

Statuimus ordinantes quod Capitaneus teneatur pro se facere
requiri omnes nobiles qui non habitant in ciuitate
LIII uel Comitatu Perusii solentes fuere Comune Perusii deletibus
et taliis factis et aliis quos uoluit. Et facere
debeat ab eis et quolibet eorum si uolunt esse Ciues
Perusii uel non. Et si uolunt facere libram suam sicut
alii perusini et soluere collectas et datias et alia sicut

facere sicut alii perusini faciant. Et responsiones quas predicti
nobiles fecerint redigantur in publicam scripturam presen-
tibus sufficientibus testibus. Et illi qui responderint se uelle
fore Ciues et alia predicta uelle facere pro perusinis ci-
uibus habeantur et beneficiis perusinorum ciuium perfruantur.
Illi uero qui responderint se ciues esse nolle uel nolle
facere libram et alia supradicta pro perusinis ciuibus nullate-
nus habeantur et a Comuni Perusii uel pro Comuni Perusii habere
non possint aliquod consilium uel iuuamen. Et si aliquis
consuleret uel diceret quod alicui talium uolentium esse
ciuem uel uolentium facere supradicta det pro Comune Perusii auxilium
uel consilium debeat soluere pene nomine pro uice quali-
bet C libras denariorum et de condempnationibus que fient secundum formam
huius capituli Syndicus cognoscere nequeat ullo
modo. Et si Syndicus cognosceret inde uel intelligeret
L libras nomine pene pro quolibet eorum soluere teneantur.
Et predicta ualeat et fiat et obseruetur ex nunc a die XI
Octobris tantum Sub Anno domini MCCLXXXVI indictione
XIIII.

Item statuimus et ordinamus ad hec ut notarii qui sunt ordinati ad co-
rrectiones statuti possint ipsa statuta corrigere et quod potestas et Capitaneus
qui nunc sunt teneantur XV diebus ante aduentum noui Capitanei et potestatis dare
cum effectu statuta in uolumina statutorum Marino et Iohanni Guilli
et Francisco Bartholomei Ciuinati notariis ordinatis ad correctionem
statuti ut possint statuta cassanda tollere et radi facere et releuare et noua
ponere ut fuerit faciendum et noui Capitanei et potestatis quia est periculum
repugnandi quo non posset perfici dicta correctio statuti predictis notariis
teneantur certo diebus ante quam intrare debent officium dare partes
que non essent perfecta de dicto statuto dictis notariis et post intro-
itum eorum officii ut ipsa statuta possint corrigere et aptare et noua scri-
bere et ponere ut fuerit faciendum pena C libras denariorum et hec ad pena
dictorum notariorum non quod in ipsis statutis reperiret rasuram possit per ali-
quem aliquid opponi pena C libras. Et eadem pena puniatur quicumque
officialis ipsorum potestatum admicteret aliquid causa non obstante uel aliquid
alio. Et quod dicti notarii ordinati ad correctiones statuti scilicet dictus Ma-
rinus et Iohannes Guilli et Franciscus Bartholomei et quilibet eorum ipsa
statuta teneantur et debeant corrigere aptare et reindare et superflua quia
multa sunt bis scripta demere tollere et cassare et quod illa de quibus facta
esset reuocatio de quibus et de denatis aliquam dandis tollere et releuare
de uoluminibus statutorum populi Perusii ipsi dicti notarii possint impune co-
piam omnibus exhibere ab hodie et ante scilicet ab ultimo die Augusti presen-
tis in prima omnibus de omnibus statutis nouis factis et de omnibus aliis statutis
iungentibus uoluminum non obstante si non apponerent numerum capitulorum cer-
tarum uel in quo libro esset uel aliquo alio in quo uolumine legerunt Cum notarii
quiusque perfecerint correctiones uoluminum ciuitatis statutorum potestatis quod cuiusque
Capitanei possit ascendere palatium superiorem potestatis et Capitanei impune
Dictum uero decretum Cumque omnia capitula et correctiones fuerunt approbata rati-
ficata et confirmata die ultimo Augusti MCCLXXXIIII indictione XII et hec
fuit conditum in sancto Dominico et Ioannes et uere.